Л 63
1906
УНИВ. БИБЛИОТЕКА
II И. Бр 309

ПРАВДА

ОРГАН НАПРЕДЊАЧКЕ ОМЛАДИНЕ

Претплата за Србију:
Годишње . . . . 16 дин.
Полугодишње . . . . 8 „
Тромесечно . . . . 4 „
Месечно . . . . 1·50 дин.

УРЕДНИШТВО
кнез михаилова ул. бр. 15.
телефон 857

ИЗЛАЗИ СВАКИ ДАН

ВЛАСНИК ЗА КЛУБ „НАПРЕДАК“
И ГЛАВНИ УРЕДНИК
ЈОВАН АДАМОВИЋ

Претплата за стране земље:
Годишње . . . . 32 дин.
Полугодишње . . . . 16 „
Тромесечно . . . . 8 „
Месечно . . . . 4 „

БРОЈ 4. Београд, среда 4 јануара 1906. год. ГОДИНА III.

Напредњацима у Београду

Месни Одбор Напредне Странке за варош Београд, на својој седници од 2. ов. мес. решио је да се у недељу 8. ов. мес. сазове збор напредњака из Београда ради истицања кандидатске листе општинског часништва за идуће општинске изборе.

Овај збор одржаће се у недељу 8. ов. мес. у 10. часова пре подне у хотел „Империјалу“. Позивају се сви напредњаци да на овај збор неизоставно дођу, јер је састав кандидатске листе врло важно питање у чијем решавању треба сви напредњаци из Београда да учествују.

Месни Одбор Напредне Странке.

Најзгодније је претплатити се на

„ПРАВДУ“

код поште три месеца 4 динара.

Г. Никола Пашић

Руку под руку са опасношћу на коју сам јуче овде указао, иде и једна друга, не мање опасна али мање уочљива: лакоћа, да не речем лакомисленост, којом многи српски политичари и државници [illegible] један већ започети посао, једну тек покренуту идеју — често пута без икакве стварне потребе. Ја сам јуче рекао, да би питање о Царинској Унији између Србије и Бугарске данас боље стајало да њезин иницијатор није жртвован једној ситници, која се не може уврстити ни у најобичније парламентарне потребе. Ма колико да ово говори у прилог г. Пашићу, једином законски одговорном фактору у питању његова одступања, оно га ипак не ослобођава од оправдане замерке, да је он својим држањем врло много допринео овој беди, у којој се Србија налази поводом Царинске Уније са Бугарском.

Када се је г. Никола Пашић једном решио и подухватио да у дело приведе једну тако велику, по земљу судбоносну идеју, као што је Царинска Унија са Бугарском, која је само увод у још судбоноснији политички савез, онда је он морао претходно предвидети све евентуалности, а пре свега оценити: да ли има пред собом довољно времена за извођење те идеје. Г. Пашић је и сувише политичар а да не зна, да се послови ове врсте не могу и не смеју прекидати у ма коме стадијуму њихова развића, и предавати на извођење другим рукама. Према томе г. Пашић је морао пре свега оценити колико му времена треба да ствар са Унијом доведе дотле, да је може без страха од неуспеха предати другима, па онда тек, кад констатује да има довољно времена, да приступи њезином извођењу. Онога дана када је г. Пашић примио управу земље у своје руке, он је по саставу Нар. Скупштине и по расположењу које је владало у радикалној и самосталној странци могао оценити да на тако састављену Скупштину не може рачунати у свима случајевима, и да мора рачунати са евентуалношћу да једног дана наиђе у Скупштини на отпор, који би се свршио или његовим одступањем или распуштањем Скупштине. Онога дана када је г. Пашић приступио извођењу Уније, он је морао бити начисто да не сме одступити док ствар Уније не доведе до сигурног стадијума и да се према томе мора спремати на борбу са Нар. Скупштином, или боље рећи да припреми терен за њезино распуштање.

Ја знам врло добро, да г. Пашић у питању о распуштању Нар. Скупштине није био ни једини ни најмеродавнији фактор који га је имао решавати. Али ја, исто тако знам и то, да тај други и важнији фактор — Круна — није могао имати никаквих државних разлога против распуштања Нар. Скупштине, са којом не може да ради једна влада која је са пристанком круниним ушла у један тако важан државни посао као што је царински савез са Бугарском. А, ако је тај други, важнији фактор, поред свега тога што је баш он морално највише ангажован у питању те Уније, ипак показивао неке скрупуле у питању распуштања Скупштине, онда је дужност г. Пашићева била да те скрупуле за времена уклони, па ма и на начин који није, што рекао Бизмарк, „музика за краљевске уши“.

Међу многим политичким бајкама за матору децу у Србији постоји и та, да Круна и први крунин саветник не смеју никад доћи у конфликт, а кад до тога ипак дође, да је саветник увек онај који мора да попусти. Та бајка код нас у Србији толико је распрострањена да је добила облик истине, те се данас са свију страна и чује питање: Шта је г. Пашић могао радити кад му је Краљ одбио потписивање указа за распуштање Скупштине?

Са свим је природно да се на овако јасно и тачно опредељено питање не може чланком одговорити. Упуте, како шеф једне владе треба да се бори са носиоцем круне није још нико написао, али да су се поједини шефови влада у европским државама, за добро отаџбине, носили са владаоцима и победе односили, то је у политичком свету опште позната ствар. Немачки Цар Вилхелм I у два маха се поверавао својим интимним пријатељима да намерава абдицирати, јер не може да се носи са Бизмарком — са оним Бизмарком кога тада ни народ није трпео.

Не улазећи дакле у изналажење одговора на горње питање, ја хоћу да констатујем факт: да г. Пашић није смео допустити да дође до његова пада и да зато и он носи велики део одговорности, што је Царинска Унија доспела у овај данашњи стадијум.

J. A.

Судба §. 686. грађ. зак.

или

Како могу ствари које се налазе у стану негарантовати за кирију.

У Србији може све да буде па зашто онда да не буде и тога да се на згодан начин изигра § 686. грађанског закона. Код нас се давна и давна изигравају поједини — и то многи — параграфи па што сањим да овај остане не диран. Истина § 686. мало је теже изиграти, јер се у њему тачно и прецизно каже да ствари унесене у стан свагда су залога за кирију, али са мало добре воље од стране сопственика тих ствари и мало анимозности према газди од куће, коме те ствари служе као залога, може се много што шта учинити па и један законски параграф изиграти. Ко не верује нека прочита ово што следује — можда ће му то и користити.

Некакав Стеван Шобљански, по занату столар, узео је под кирију један стан у кући Михајла Павловића, трг. овд., са писменом обвезом да плаћа месечну кирију 46. динара. Пошто је поседео неколико месеци, Стевана једног дана нестане из Београда, [illegible] кирију за два месеца — дакле 92 динара. Газда куће, Мих. Павловић, затражи преко свога адвоката да се за обезбеду дужне му кирије удари забрана на ствари које се налазе у стану побеглог Стевана, пошто по закону ствари гарантују за кирију. Суд општине града Београда, решењем својим од 28. јуна 1904. године одобри тражену забрану, 10. августа забрана је правдана и суд је одредио и рочиште.

Изгледало је као да је овим ово питање у главноме свршено и да је газда своје примање осигурао. Али бош посла.

На неколико дана пре правдања забране, пристаде суду нека г-ђа Жика Стевановић и изјави: да су оне ствари, које су пописане у стану побеглог Стевана Шобљанског, њезине, да она не дугује газда Мих. Павловићу ништа и с тога тражи да се скине попис са тих, како она тврди, њених ствари. Суд по дужности саслуша ову изјаву и позове Мих. Павловића да му се ово саопшти. Ћир Мијајло саслуша ово и разуме се изјави оно што би сваки други паметан човек на његовом месту изјавио: Да је он стан, у коме се налазе пописане ствари, издао Стевану Шобљанском, да је овај побегао оставши му дужан 92 дин. кирије, и да је он, Мих. Павловић, за обезбеду овог свог примања, ставио забрану на ствари које су нађене у стану побеглог Стевана, и све то на основу закона. После ове изјаве општински суд је донео решење да ствари пописане у стану побеглог Стевана, па ма оне биле и г-ђе Стевановић, по § 686. грађ. зак., служе газди као залога за дужну кирију а ако му она то право спори нека га тужи суду.

Како се после ствар развијала не знамо, тек из акта видимо да је 23. VIII-1904 год. у општинском суду било рочиште на коме је тужитељка г-ђа Стевановић сведоцима доказивала на овај начин да су пописане ствари њезина својина: Њезин муж био се на неколико дана пред Стеваново бегство погодио са овим, да код њега ради, с тим да му овај плаћа 4 динара дневно и да му од свога стана уступи једну собу. У ту собу уселила је она са својим мужем ствари које су сада пописане, а после 4 дана Стеван је побегао у Софију. Као доказ да је ово овако, позива се на два сведока који су видели кад је она ствари уселила у стан.

На све ово газда од куће је одговорио да се њега све то не тиче јер закон изрично каже да ствари које се налазе у стану *свагда* гарантују газди за кирију. Али ово позивање на закон газди није помогло. И ако је тај исти суд, и што је врло карактеристично, исти тај судија раније био мишљења „да ствари у стану па ма оне биле и својина г-ђе Стевановић, ипак служе газди као залога за кирију“ он је ипак овог пута донео решење да се попис са ових ствари има скинути пошто је исказима сведока настала велика вероватноћа да су пописане ствари својина г-ђе Стевановић.

Против ове пресуде, газда Мијајло Павловић жалио се Првост. Суду за град Београд али је овај горњу пресуду општинског суда одобрио и тако је утврђено, да ствари које се налазе у стану, не морају *увек* гарантовати газди за кирију. А, како у Србији, оно што *не мора* да буде, ретко кад и бива, то ће од сада свако, и коме су ствари у забрани, наћи једног пријатеља који ће, кад газда запрети пописом ствари, унети у стан два три празна сандука и наћи два три сведока — има их у Београду за 6 гроша по комаду — који ће посведочити да је тај пријатељ баш пре три дана унео у кућу, не празне сандуке — но пуна кола мебла. Чак ће се наћи и кочијаш који је мебл довезао.

У параграфу треба само направити малу деру, па ће онда онај, коме треба, и воловским колима проћи.

а.

Београдска хроника

Обећао сам вам прошлога пута да ћу прву моју хронику посветити самосталцима, да бих доказао да не умем да водим „Београдску хронику“. Нисам се надао да ће уредник то прочитати. Кад сам ја некад писао по новинама — док још није била растурена странка — то се знало, да уредници не читају рукописе. То је била једна од њихових најзнатнијих прерогатива, да као Авакумовић не знају шта се пише у њиховим новинама. Од тога доба за све време док је странка била растурена, ја сам се задовољавао усменом критиком људи и догађаја при чаши пива или шољи меланжа. Нисам дакле могао ни сумњати да се од тога доба извршила тако знатна промена у обичајима уредника новина, и да су они почели сада да читају рукописе, који се шаљу за лист. Мислио сам дакле да могу бити искрен према својим читаоцима и да им смем казати, да ћу се навлаш трудити да докажем, да не умем водити рубрику, коју ми је уредник „Правде“, онако галантно и с пуно обзира понудио.

Морам признати да је у тој искрености било мало и рачуна. Мислио сам да ћу на тај начин и успети да се опростим ове нове дужности, и да опет пред читаоцима „Правде“ сачувам свој књижевнички глас, на који јако полажем, као и сви писци. Рачунао сам, да ће читаоци „Правде“ обавештени о мојој намери, све што буду нашли да је слабо у мојим хроникама, приписати не мојој неумешности у овом послу, него простом рачуну да се што пре отресем ове дужности, и вратим на свој редовни посао — у „Гранд Хотел“.

Као што рекох преварио сам се. Јутрос рано добио сам писмо од уредника „Правде“. Неће ни да чује о самосталцима у „Београдској хроници“. Каже, какве самосталци имају везе са Београдом? „Београдска хроника“ треба да је низ фотографија из београдског друштва, а ко познаје у београдском друштву самосталце? Они су први, каже, умели да саставе кабинет у коме нема ни једног човека, кога би Београђани знали другаче но из новина! Уредник ме дакле моли — учтиво, разуме се — да не правим такве шале, и да из „Београдске хронике“ изоставим самосталце, па да пишем о београдском животу. Доста су нам за њих, вели, и „Важне вести“.

Ја држим на моју идеју. Пре свега нетачно је, да у Београду не познаје нико самосталце. Ја знам два самосталца, који се виђају у бољим кућама: један је неки лекар, а други је баш чини ми се министар, ако није и председник министарства. Па онда ту је и Јова Жујовић. Он је баш београдска фигура, и то одавно. Он се виђа на свима забавама, и познају га и најотменије даме. А он ако и није више министар, још је ваљда самосталац. Истина како је он у прошлости брзо мењао партије, могло би се закључити да је већ и са овом најновијом квитирао, али треба имати на уму и то, да му је пре и лакше било мењати партије. Сад их је већ све изређао и тешко му је наћи другу. Мањ' ако се не реши да их прође све још један пут, или да оде у — националисте! Иначе напредњак је био, социјалиста је био, радикал је био — а других партија за сада нема. Могао би до душе сад да заснује једну нову н. пр. африканску партију као Цецил Род у Капској колонији, али ће то учинити ваљда тек пошто се врати из Африке. За сада је дакле ипак највероватније самосталац.

Као што се види већ и према томе ја бих имао право да у „Београдској Хроници“ говорим и о самосталцима. Али ја о њима имам и нарочитог разлога да говорим у овој рубрици. Њихова влада постала је увесељајка за београђане оба пола, и свих година и занимања. Почевши од деце, која траже сада да им тата купи пајаца „Ђосу“, који аутоматски млата рукама и ногама (то је писац ових редова о сопственом трошку имао прилике да опсервира), па до престарелих пензионера, који су од владе направили себи забављајку као коњички скок или аритмограф, па по цео дан праве неке комбинације о реконструкцији министарства — све се мало и велико забавља овом владом, њеним радом, њеним малерима до сад невиђеним, њеном странком; једном речи свиме што ова влада ради и не ради, петља и кубури у овој веселој земљи Србији, у којој се за Божић толико барута потроши, колико није израдила фабрика „Обилићево“ за годину дана.

И кад је дакле ова влада постала тако потребна за забаву београђана, свих београђана без разлике пола и старости, зар ја немам права писати о самосталцима, који су ову владу и пронашли — проналазак који се по својој важности равна проналаску Косте Петљавине, кога је такође један самосталац пронашао.

Ја ћу дакле идућег пута говорити о самосталцима, па ма колико томе био противан Господ. Уредник „Правде“.

Стари Београђанин

ДНЕВНЕ ВЕСТИ

Пододбору у Палилули. Позивају се чланови пододбора за кварт палилулски да дођу у одборску седницу вечерас у 6 сах. у вече у салон кафане „Шумадинац“ ради важног договора.

Збор у Пожаревцу. У, петак на Богојављење, одржаће се у Пожаревцу у 3. сата по подне напредњачки збор, ради организације странке у томе месту.

После овог збора биће сви срезови и општине у овоме округу организовани.

Енглеска и Србија. Из Енглеске не допиру за нас никако повољни гласови, јер сви факти утврђују да ће се и енглеска нова влада понашати према Србији као и стара — Балфурова влада. Јуче су почели избори за доњи дом, и изгледа да ће Банерманова влада добити већину — дакле остати на управи, а један члан њен већ се је изразио да ће спољна политика Енглеске ићи истим путем као и до сада, а тај пут као што знамо Србију никако и не додирује. Да је било више памети и патриотизма, ми не би сада стајали удаљени од једне земље, чија је политика од пресудног значаја за Балкан.

Железничка унија. Страни листови доносе да ће се између Србије и Бугарске закључити железнички савез и да се већ воде преговори за решење тога питања. Овом ће се унијом уредити железничка политика на Балкану.

Извршење припреме. Влада је јуче ударила и последњи клинац у припреме за општинске изборе. Полицијски апарат је утврђен и уређен, сад само остаје да на општинским изборима осветлају образ, и покажу се достојни високог благовољења сердаровог, те да влади обезбеде општине, а кад њих има онда јој је лако. Дан се приближује, видећемо јесу ли рачуни тачни...

Заједничка седница. Угарски министри стигли су у Беч да одрже заједничку седницу са аустријским министрима, поводом познатога сукоба са Србијом.

Највеће повлашћење. И ако је од првог Јануара ступила у живот Бугарска аутономна тарифа, ипак је Бугарска влада наредила свима царинарницама административним путем, да са робом из Аустро-Угарске поступају по стопи највећег повлашћења. Исто тако је бугарска влада извештена од стране Аустро-Угарске, да ће и Бугарска роба уживати у Аустро-Угарској највеће повлашћење. Бугари мало попуштају.

Распричао се. Натртена екселенција се распричала на своме путу у жарку Африку. У разговору са уредником „Dubrovnika“ господин је изнео своје погледе на српско бугарски царински савез.

Једно интересантно место у том дугом разговору је оно: што он тврди да се основа уговора могла отказати до 1. Децембра 1905. године. А дан публиковања имао би се споразумно утврдити. До 2. Децембра, док је он био у министарству ни једна влада није отказала уговор, нити је изјавила кад ће га изнети на одобрење народном представништву. Шта је даље било то натртена екселенција не зна.

Избор председника. Данас ће се у Версаљској палати у Паризу извршити избор председника Француске Републике. За сада највише изгледа има председник сената Фаљер

У Угарској ври. У Угарској су се духови узбудили, и завладали велики немири који миришу на револуцију. Поред оних смртних случајева у Сегедину, сад се јавља, да је и у месту Полке у комитану Угоша, пало у сукобу са жандармеријом шест особа. Огањ се распаљује.

Српско Новинарско Удружење Позивају се сви чланови Новинарског Удружења, да дођу на годишњу скупштину, која ће се одржати на Богојављење у 10. часова пре подне. Радиће се с онолико чланова, колико на скуп дође. — Тога дана у 3 часа после подне имаће сви стари и нови чланови Српског Новинарског Удружења свој годишњи скуп, на коме ће бирати нову управу.

Прва седница. Јуче, у 3 сата по подне, била је прва седница Мароканске конференције у Алгезирасу. Представнике држава које ће учествовати на конференцији дочекали су гувернер, генерални капетан, много света и новинара свију држава.

Нови чланови Новинарског Удружења. Поред раније примљених чланова привремени одбор Удружења примио је на своме састанку од 3. јануара још и ове чланове. Јована Д. Пешику, Благоја Кечкића Васу Павловића, Петра Вукића, Милана Антића, д-ра Војислава Рашића, Милана Новаковића, Ђорђа Рокнића, Данила Живаљевића, Љуб. Јовановића и Љуб. Нешића.

Нестао им траг. Одбеглим Туркињама нестао траг, поред свега живог трагања није се могло сазнати у ком су правцу изишле из Београда. Према овоме тужноме оцу не остаје ништа друго, него да се врати у Цариград разочаран обећањем Фети-паше да ће му наћи кћери.

Убиство код „Битоља“. Полицијском истрагом је до сад утврђено, да је највероватнији убица кафеџије код „Битоља“ ухапшени Спира келнер, и ако се по околностима, које га терете, не би то могло утврдити са тачношћу. Нико и не помишља на ту могућност да је тај злочин могло извршити лице које је одавна спремало тај план са намером да истражну власт баци на погрешан пут истраге, те и не предузима ништа да се убица потражи међу нашим познатим злочинцима, који сада, стицајем околности, налазе у слободи, од којих на првом месту долази чувени мајстор за дела ове врсте, познати Илија Гавриловић.

Важне Вести

Чудан шум.

Јуче смо пред Гранд Хотелом слушали овај разговор:

А. Ама Бога ти, зар ти верујеш да му то тај мотор, машина, који ли је враг, шушка?

Б. Па ваљда не би џабе дизао толику дреку.

А. Море, батали. Могу они порушити цео Гранд Хотел њему ће опет да шушка. Ком је 29. мај шумка томе сад свуда шушка.

Један миг.

Јучерање „Српске Новине“ доносе ову исправку:

„Службено саопштење Канцеларије Краљевских Ордена, које је изашло у јучерањем, 1. броју „Срп. Нов.“ од ове године, а којим се одобрава ношење ордена Меџидије другог реде г. Николи С. Николићу, адвокату из Београда, погрешно је одштампано услед погрешке у препису. На место г. *Ник. С. Николића* требало је да стоји име г. *Милана С. Мостића.* — Та се грешка овим исправља.

Од уредништва „Српских Новина“, 2. јануара, 1906. год., у Београду“.

Са меродавне стране нас уверавају да ово није „погрешка у препису“ но да је намерно учињено да се Порта подсети да г. Никола Николић још није одликован. Парламенат који у-

---

ПОДЛИСТАК

Проблематичне природе

РОМАН

од Ф. ШПИЛХАГЕНА

(НАСТАВАК)

Ова драга, али ипак болна сећања прожимала су Освалдову душу у слободним часовима, кад се је са својим ученицима шетао кроз врт, поље или шуму, уживајући у свима природним лепотама, за које дотле није ни знао. Силазећи свакога јутра пре часа у врт, да се нагледа свежих круница и наслуша умилних птичијих гласића, Освалд се чудио сам себи, како је до сада могао живети у вароши.

И заиста замак Гренвиц имао је тако лепу околину, да би се и око правог путника навикнутог на природне лепоте, морало на њој задржати. Путници су истина ретко наилазили, а и ако је који случајно наишао, он се је дивио да у његовој књизи није забележена оваква лепота, кад је и најмања гостионица могла у њу ући.

Замак и дан дањи носи трагове некадањег богатства и моћи ритера од Гренвица, који су се још давно и давно били ту настанили и који су у половини четрнајестог столећа, себи за одбрану околним баронима у пркос, били подигли замак. Доњи спрат једнога крила, сазидан из огромних нетесаних квадрата, још је из онога доба, а и висока округла кула, где се сучељавају стари и нови замак, запамтила је четрнајести век. Нови замак сазидан је тек крајем седамнајестога столећа у бизарноме стилу онога доба, и са својим увијеним стубовима и чудноватим орнаментима поред старе и достојанствене куле, с којом је у истоме фронту, изгледа као какав налицкани господичић из доба Луја XIV. поред каквог старог оклопника из доба Гресија и Почтјера.

Један бедем од пуних двадесет стопа, који је пореклом можда и од самога старога замка старији, окружава замак у широкоме луку, тако да и замак и све споредне зграде у томе кругу заузимају један мали простор. Бедем је још давно претворен у мирно шеталиште, над којим су се надвисиле букве, јасени и липе својим високим гранама. Широки шанац који је некада ишао упоредо с бедемом, по готову је затрпан и само онде где је вода успела да то спречи, тамо се види сита и трс из којих одјекују гакања дивљих гусака и патака. Бедем је ван сваке сумње служио као одбрана нападнутима — и све до подизања новога замка на њему је било свега један излаз — кроз велику знатну капију — над којом је била кула и кроз коју се могло проћи само једним мостом; који се могао дизати и спуштати. Сад је и кула порушена и мост је утврђен, а од уласка водила је до пред портал замка једна алеја стогодишњих липа. Десно од алеје, пред порталом замка, била је широка ледина, на сред које је стајало једно камено корито и у њему Најада, која је, ваљда од муке, што у њеноме извору већ читаво пола столећа нема воде, била без главе.

Цео остали простор захваћен бедемом био је заузео врт, пореклом из седамнајестог столећа, који је са својим таксусима, ваљацима, киповима од пешчара и т. д. тачно одговарао карактеру времена свога постанка, ругајући се свима правилима естетике и законима анатомије Па ипак овде онде јасно се је примењавао дух модернизирања, на коме се имало више благодарити самој природи, него ли лењоме вртару, који је као своју свету дужност сматрао, да где год нађе у врту ма и најмање празног места, засади какву воћку, без икаквог реда и поретка, држећи у исто време да је поврће много корисније од цвећа.

Тако је почевши од бедема, који је запамтио највећи број година, па све до леје са шпарглама јуче прекопане, кроз читава столећа, свака генерација доприносила по што год за утврђење, улепшање или поправку замка и најближе околине. Много шта се без трага изгубило, много шта се је одржало; старо се ругало времену, ново је временом постало старо; — али чак и оно што је најстарије носило је на себи трагове живота, нигде не беше ни једне једине пукотине, и цео замак правио је добар утисак. Свој примитиван карактер изгубио је био замак Гренвиц још давно, и кад би Освалд пред вече стао се својим ученицима на бедем, па погледао на замак, онда му је више личио на какав манастир, него ли огњиште ритера орних на борбу.

ГЛАВА ЧЕТВРТА

Миран, миран живот као у манастиру — био је живот у замку Гренвицу. Сав немир, сва ларма била је из њега прогната — и бедем као да је био зид о који се све то ломило и одбијало. Није се могао чути ни лавеж паса, ни хрзање коња; часови су мирно пролазили, као сенка на сунчанику више замачког портала; мирно, као што цвеће у врту цветаше и мирисаше.

— Наставиће се —

сваја Престону Беседу у којој се Турска уверава, да ће Србија и даље мирно подносити све жртве, заслужује видно признање Султаново, а то се признање може изразити само тако, ако се председник тога Парламента одликује високим орденом.

ПАРТИЈСКА КРЕТАЊА

Изјаве.

Као млади људи неки смо припадали Радикалној странци а неки писмо ни једној пилитичкој странци до данас припадали, пу видећи да Напредна Странка једина тежи и жели да наша Отаџбина у овим најкритичнијим тренутцима за Српство, када на обзорју Балканског неба избијају крупни догађаји, не остане усамљена, издвојена и презрена од просвећених Европских Држава.

Због тога ступамо у редове Напредне Странке и у исто време као млади људи молимо Управу Клуба „Напредак“ Новачке Напредне Омладине да нас у списак својих чланова уврети.

Драгић Веселиновић, Властимир Ј. Табаковић, Драгомир Глишић, Драгутин Лукић, Јован Томић, Србислав Томић, Светозар Миловановић, Илија Ристић, Милорад Митровић, Чедомир Петровић, Милутин Милановић, Мил. Бобовац, Александар Аврамовић, Симеун Лазаревић и Милош Митровић грађани општине Новачке срез Тамнавски окр. Ваљенски.

сведоче:

Живојин Р. Митровић из Новака
Велисав Т. Јоксимовић из Баталага
Стеван Иконовић из Баталага.

Да је овај препис веран своме оригиналу, који се у рукама мојим налази јамчим

1. децембра 1905. год.
Новаци.

Мил. Јов. Кириловић
економ из Новака.

— —

Молимо главни одбор Напредне Странке да нас у списак својих чланова упише.

Љубомир Ж. Николић, Милисав Јанковић, Живан Бобовац, Живан Ковачевић, Стеван Алексић и Маринко Кузмановић грађани општине Новачке, Милорад Миросављевић из Тулара и Милоје Марковић из Брезовице ср. Тамнавски окр. Ваљевски.

1. децембра 1905. год.
Новаци.

сведоче:

Живојин Р. Митровић из Новака
Велисав Т. Јоксимовић из Баталага
Стеван Иконовић из Баталага.

Да је препис веран оригиналу јамчим

Мил. Јов. Кириловић.

ИЗ НАРОДА

Нова метла.

Лозница 23.-XII.-1905.

Из ових забачених крајева, око валовите реке Дрине, нико вам ни о чему не пише. Није то с тога што се не би имало о чему писати, има те још како, али је узрок тај: што је по неко лењ на писању, по неком не годи, да све ствари које се овамо дешавају износи на јавност, а по неко богами на се и боји, јер власт је власт, а већином су људи и збуњени и заморени, трудом и радом, да би како год могли опстати, исхранити и издржати себе и породицу и држави порезу платити.

Да пређем на ствар. Управник је овог пореског одељења г. Милан Достанић а до скора је у овд. пор. одељ. био порески помоћник неки Света Бркић, један мали ћосица по изгледу дечко, а и по понашању са свим детињаст, али пошто је настала година ћосавих, то је и он добио указ, и сад пред Божићње празнике униформисао се и почео вршити дужност порезника.

Да ли је наредио г. Министар, да се приступи наплаћивању порезе, за ово последње тромесечје, егзекутивним путем и то одмах и тако рећи у очи Божића или не, то ми позитивно није познато, као год и то што ми није познато, с' које стране долази то: што приликом разашиљања позива овд. грађанима, нису исти свима послати, услед чега многи нису ни могли донети пореза нити су изашли пореском одељењу; а они који су добили позиве отишли су одмах на позив. Сутра дан рано, млади порезник Света Бркић са служитељима заће кроз варош, са уздигнутом главом а спуштеном сабљицом, па поче по радњама вршити попис. Тако дође и у дућан Панте Јовановића опанчара овд. Панта је био добио позив у вече у сами мрак а сутра дан у 9. часова дошао је порезник Панта је хтео отићи у пор одељ. и порезу однети али је чекао да му син дође од куће, те да у радњи остане, а он — Панто — да оде кући и од куће пор. одељењу, Панто је један врло миран и скроз поштен и частан човек, старац од 70 година, 52 године како у овд. општ. порезу плаћа и за цело то време он је увек био тачан платиша и у свакој прилици исправан. Што се тиче његовог имовног стања стоји добро, јер вредност његовог покретног и непокретног имања прелази преко 30.000 динара, а имао је до Нове Године да измири рест пореза још (31) и словом тридесет и један динар. Бркић дође код Панте у дућан и онако грубо са свим на варварски начин, поче попис вршити. Залуд га је Панто молио да причека 20 минути док оде до куће и новац донесе, јер при себи у џепу није имао а у радњи није имао, пошто дневни пазар носи кући, али млади господин за то ни да чује, и Панто га мораде пустити да попис врши а он оде кући и новац донесе и положи.

Интересантно, смешно и жалосно било је и ово: кад је ћосави порезник потерао за порезу и печеницу Милана Крезе пиљара овд. и ако је Милан имао још једно свињче и које чега друго, те му је се и што друго у попис узети могло, Милану дакле дође на жао те почне плакати, човек од својих 50 година плакао је као мало дете и то не само код своје куће, већ по скоро свима овд. кафанама;

Било је прилика да су неки грађани дуговали по 60 дин. и давали 40 дин. а за 20 дин. молили су порезника да их причека до Нове Године, но овај то није хтео, већ је попис вршио. Овде код нас многима је цри Божић дошао, некима због тога што им је узето у попис а некима што су увређени изненадним насртајем порезника „ћосе“ и његовим грубим понашањем, а има их који дугују по 800 и по 1000 динара пореза па се слатко смеју, па чак иду тако далеко па се хвале, како од њих нико и не тражи, ни позива, веле, добили нису.

Ово је за сваку осуду приступити наплаћивању пореза егзекутивним путем, сад овако у очи Божића, продавати људима печенице и поступати са њима грубо и варварски и брукати мирне и исправне грађане. Да је бар то зло наспрам свију подједнако али не, већ некоме мати а некоме маћија, јер као што мало пре рекох, има их који дугују по 800 и 1000 динара, али од њих нико не тражи!

Дакле и ако је било каквог наређења од стране Министра изгледа да је неправично или злоупотребљено, а неправичност је и то — а то је за највећу осуду — што је г. Достанић послао да врши попис и наплату пореза један тако рећи јуче постављени порезник, који је као што мало пре рекох и по спољашности и по понашању право дете, и он као такав разуме се није ни умео чувати ауторитет чиновнички нити поштовати грађанска права. Требао је послати кога старијег порезника, који је дорастао томе позиву а г. Достанић таквих је имао на расположењу.

Ја написах ово овако просто али верно а доцније ћу Вам писати о још интересантнијим стварима.

Један грађанин.

УМЕТНОСТ

Концерт музике Краљеве Гарде 4. Јануара 1906. под управом капелника г. Ст. Биничког у сали „Коларац“. Програм: I део: 1. Чижек — XXIII Класе — Марш. 2. Лорцинг — увертира за оперу: „Оружар“. 3. Волков — Казачок — Руска нар. игра. 4. Мокрањац — Из Старе Србије и Маћедоније. — (VII Руковет). 5. Бизе — Одломци из опере: „Кармен“ a) Ескамилова песма. b) Кор мангупчића. II. Део: 6. Чајковски — Одломци из балета: „Шелкунчикъ“ („Nussknacker“ — „Casse-noisette“), — Op. 71. — 1. Увертира. 2. Карактеристичне игре: a) Марш; b) Игра виле Dragée; c) Трепак, руска игра; d) Арапска игра; e) Кинеска игра; f) Игра са свирајкама. 3. Валцер цвећа. III. Део: 7. Офенбах-Биндер — Увертира за оперету: „Орфеј у паклу“. 8. Валдтајфел — „Pomone“ — Валцер. 9. Фолштет: У аутоматском салону. a) Уводна музика; b) Дечија полка; c) Два коњичка трубача; d) Полка са звонцима; e) Војнички марш (из фонографа); f) Мали добошар; g) Чески сеоски музиканти; h) Полка са часовницима (часовник на торњу, — са кукавицом, будилник и т. д.). 10. Винш — „Бањалука“ — Марш. Почетак у 8 и по часова у вече. Свршетак око 11 и по часова. Између појединих делова по 10 минута одмора. Улазна цена: 1 динар од особе.

ТЕЛЕГРАМИ

Софија. На погребу бившег министра председника и шефа либералне странке Тодора Иванчова били су кнез, дипломатски кор, садашњи министри и минстри у пензији, политичке истакнуте личности, разне корпорације и депутације.

Софија. Синоћ је стигао бивши дипломатски агенат Русије, Бахмећев, да преда опозивно писмо Кнезу. Он полази у Токио као руски посланик.

Пенза. Непознати човек је ранио главног губернатора Лисовског метцима из револвера и побегао.

Иркутск Погинуо је помоћник шефа полиције, Услед атентата на подгувернера, ухапшено је 200 социјалиста револуционара, али је само 30 задржано у притвору. Остали су пуштени.

Лондон. Досадашњи ресултат избора: 139 либерала, рачунајући и 21 радничког посланика, 39 националиста и 40 конзервативаца. Либерали су освојили 73 нова среза.

Алгесарис. Конференција је отворена по подне; Алмодавар је изабран за председника.

Париз. Сенатори разних група левице приредили су пробно гласање, за избор председника републике. Фаљер је добио 416 гласова. Думе 191 глас, а на друге кандидате пало је 42 гласа. Услед тога републиканци су прогласили Фаљера за свог кандидата.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАС

Свети Јован Крститељ
ПРЕТЕЧА ХРИСТОВ

По Светоме Писму, а и по другим историјским изворима, описао сам живот и смрт највећега свеца међу хришћанским свецима — Св. Јована Крститеља, Претече Христовог.

Дело сам то посветио *свима онима који Светог Јована, као своје крсно име, славе.* Сваки од њих треба да га набави и прочита.

Набавити се може **у трговини Игњата Даничића, у Београду**, а стаје комад **два динара**, пошто су све књиге у тврдом повезу и са сликом Светога Јована.

Препродавци имају 25 од сто.

4. декембра 1906 г.
у Београду

Чеда Мијатовић
академик.

А. НИНЧИЋ неће примати посете о Св. Јовану ове године.

Наши на страни

— Н. А. Љејкина —

(НАСТАВАК)

На углу некакве споредне уличице, око осветљенога излога једне трговине, доиста стајаше са својим меканим црним шеширом са широким ободом на глави онај земљак, с којим су се супрузи упознали пред позориштем Еден. Он стајаше код излога трговине и расматраше размештену робу. Чувши узвике „земљаче“, он се окрете, али, спазивши промољену кроз прозор фијакера главу Николе Ивановића, одмах наби на чело шешир и журно скрену у уличицу. Никола Ивановић искочи из фијакера и наже трчати за земљаком, али од њега ни трага ни гласа. Постојавши неколико тренутака на тротоару и погледавши на десно и на лево, Никола Ивановић се врати ка фијакеру.

— Шта мислиш — утече подлац! рече он жени.

— Разуме се, какав би он био лудак, да те чека. Човеку је само било потребно да нађе будалу, да узајми а да враћа — зар је луд!

— Та како ме је уверавао, да ће ми вратити, неваљалац! „Само, вели, за један дан. Чим добијем од банкара преко кога ми је послано — одмах ћу вам донети“. То је он позајмио од мене у кафани преко пута Лувровског магазина, кад сам с њим пио вино. И донета што је значајно једини Рус, с којим смо се упознали у Паризу и тај ме превари.

— Нека ти је то за будуће наук. Не веруј у путу свакоме кога сретнеш, одговараше Глафира Семјоновна. — Док си ти за француски пјатак* тврдично, често пута тврдичлуком млатио празну сламу, с кочијашима се цењкао, дотле овде непознатом пред ким се распилавила твоја душа — узео си и дао си триста франака.

На станицу Лијонске железнице супрузи дођоше без да им се што десило. Носачи у плавим блузама узеше њихове сандуке и куфере и однеше да даду на багаж, настојавајући при томе, да се и јастуци даду на багаж, говорећи, да се за гломазне ствари не допушта да су у вагону заједно са путницима.

— Ce n'est pas permis, Madame. Vous verrez que ce n'est pas permis, говораху они.

— Та шта ви лажете! Се не па пре. С овим смо јастуцима ми и овамо допутовали и они су били с нама у вагону. Парту дан ља загон, авек ну дан ља вагон. Нон, нон... Коман дон ну пржон дормир сан пусан? Нон, нон.

Носачи, ипак, предавши сандук и куфер на багаж, отказаше услугу да унесу јастуке и ручне куфере у вагон, и супрузи беху принуђени да их сами унесу.

— Какав је то узрок, што они отказаше да унесу јастуке у вагон? чујаше се Глафира Семјоновна, обраћајући се мужу.

Ствар је, ипак, била сасвим проста као што се видело. Поред већ спремљенога воза за полазак, који стајаше код платформе, вожаху на багажним колицама мале јастучиће и карирану чупаву вуну ћебад и за франак давали су их на послугу путницима. Та су колица гурали од вагона до вагона такви исти људи у блузама, као и носачи, и викаху:

— Pour se rsposer. Pour se reposer!

— Гле молим те, како су лукав народ ови носачи! Та они то нарочито нису хтели да унесу наше јастуке у вагон, да би нас принудили да узмемо јастуке и ћебад од ових људи. „Немогућно је, веле, са великим стварима бити у вагону“. Они су мислили, да ћемо им ми поверовати и нећемо сами понети, али не, нису нашли на будале! говораше Глаша Семјоновна.

— Да, да... Сигурно је, да су они поткупљени или можда — сами учествују у добити, потврди Никола Ивановић.

У вагону ипак супруге пустише без икаквих сметњи. Само се кондуктер, гледајући са стране огромне јастуке, осмену и запита Николу Ивановића.

— Vous êtes les Russes, Monsier? N'est-ce pas?

— Вуј, вуј, ље рјус, одговори Глафира Семјоновна место мужа.

— Oh, je vois déjà, Madame, продужаваше осмејкивати се кондуктер, показујући на јастуке, затражи билете, пажљиво их прегледа и додаде француски: — Ви путујете право у Женеву, а зато вам не саветујем да путујете у том вагону. У Дижону из тога вагона морате прелазити у други вагон. Хајдете за мном, ја ћу вам показати вагон, из кога нећете морати прелазити у други вагон.

Он их мамљаше прстом, узе њихове ручне куфаре и јастук, поможе им да изнесу све то из вагона и преведе их у други вагон, објаснивши им још један пут.

— Voilà à présent c'est tout droit pour Genéve.

— Ево ово је по нашки, ево ово је на наш руски кондуктерски манир, рече Никола Ивановић и захваливши кондуктеру, ћушну му у руку франак.

— НАСТАВИЋЕ СЕ —

---

* Десет до дванаjест пара динарских.
Прев.

Продаја природних извора

ПАЛАНАЧКОГ КИСЕЉАКА

са 27 хектара земље првога реда. Ово се издаје и под закуп.

Свет. Н. Тодоровић
судија у Алексинцу

Имам велику количину цигаља на продају са врло умереном ценом, цигља се даје на почек на више година на интабулацију. Канцеларија Скопљанска ул. бр. 8.

Стева Ивковић.

Вичан књиговезац. Са својим алатом потребан је штампарији Ђорђевића и Гилића у Јагодини одмах,

Посао Сталан зарада добра.

1—3 **Ђорђевић и Гилић**

Др. М. Протић

лекар целокупног лекарства и *специјалиста за* **очне болести** са Бечке Клинике, прима болеснике од 1. Децембра ов. год. у своме стану Косанчићев венац бр. 34. (одмах испод Митрополије) и то сваког дана од 10—12 пре подне и од 1—4 после подне.

Сиротињу лечи бесплатно.

Телефон 332.

Имам још неколико плацева на продају у Молеровој и Баба Вишњиној улици.

Стева Ивковић.

Никола Христић председник државног савета у пенсији, са синовима, неће моћи примати посете о својој слави Св. Јовану ове године.

НАЈВЕЋИ ИЗБОР „БОНБОНА“ У СРБИЈИ

ДОМАЋЕ СЛАТКО СВИХ ВРСТА

НАЈВЕЋЕ СТОВАРИШТЕ ДЕЛИКАТЕСНЕ РОБЕ У СРБИЈИ

ОГРОМАН ИЗБОР

Француских фондана, најфинијих чоколад-Бонбона, Шампањер-Бисквита за чај и вино, нарочити пишкота и цвибака за децу, *Карлсбадског Цвибака, Облатни за торте; разних најновијих* новитета у овој врсти робе пропоручује П. Г. Потрошачима

РАДЊА

Душана Тодоровића

КРАЉ. СРП. ДВОРСКОГ ЛИФЕРАНТА

Београд — Теразије

Осим тога част ми је учтиво известити П. Г. Потрошаче, да од данас имам на стоваришту поред остале колонијалне и деликатесне робе сасвим чистог под гаранцијом природног вина, и то:

Црно Врањско	1	Литар Дин.	0·60
Бело Смедеревско	1	„ „	0·60
Бело Смедеревско старо	1	„ „	0·80
Црно Књажевачко старо	1	„ „	0·90
Бордо „Medok“ црно $^7/_{10}$		„ „	1.20
Бордо „Barsac“ бело $^7/_1$		„ „	1.20

Поруџбине на захтев П. Г. Потрошача шаљем кући увек тачно и на време.

ТЕЛЕФОН БР. 49 **ТЕЛЕФОН БР.**

ОД ДАНАС УВЕК СВЕЖЕГ „ТЕЈ“ — БУТЕРА

ПРВО СРПСКО ДРУШТВО ЗА ОСИГУРАЊЕ

„СРБИЈА“

изабрало ме за свога **сталнога агента.**

Јављам друговима, пријатељима и познаницима да вршим осигурање живота под најповољнијим условима.

Нарочито препоручујем родитељима таблицу за осигурање женској деци мираза а мушкој капитала за даље школовање и образовање.

Извесни новчани заводи на полису овога друштва даваће зајам.

На позив како овде тако и унутрашњости долазим одмах.

Тражим поуздане агенте овде и за унутрашост. Зарада сигурна.

Драгољуб Михајловић
мајор у пензији
Вишњићева улица бр. 4.

Сењски угаљ III. класе

ПРОДАЈЕ

ПРОМЕТНА БАНКА

Умољавају се потрошачи овог угља, да се са својим поруџбинама од сада обраћају непосредно Прометној Банци у Београду, где ће се знати цене и остале услове за испоруку.

НОВО-ОТВОРЕНА СТОЛАРСКА РАДЊА

Ђорђа Раденковића

— Сремска улица бр. 7. (Стари Телеграф) —

Прима све поруџбине, како грађевинске тако и домаће за добру и тачну израду јемчи мој двадесетогодишњи рад.

Цена умерена.

Имам једну стаклену преграду за канцеларије половну добро очувану употребљиву за сваку радњу.

ОГРОМАН ИЗБОР

КОД

Владимира Костића

и то:

БЛУЗА, жипона, кецеља и горње сукње
Порхета у боји за **Блузе** и **Шлафроке.**
Порхета бела за доњи веш.
Штофа за **Хаљине и костиме**
Платна на комаде и на метар.
Мидера, чарапа, рукавица.
Вунице, Вуне, Фула.
Сатена за јоргане од 140 см. и 160 см. шир.
Чипке, Ајнзеца и **Дугмади** и све остале ситнице и прибор.

Једну велику партију порхета распродајем.

Цене строго утврђене

МУСТРЕ ЗА УНУТРАШЊОСТ БЕСПЛАТНО

С ПОШТОВАЊЕМ

Владимир Костић
Кнез Мих. 33 — Београд

2—13

Хотел „Славија“

И ове године смо цедили већу количину грожђа те имамо одлична *овогодишња* црна и **бела вина,** као и *ваљана* **комињака.**

Имамо и **лањског** *одличног* БЕЛОГ и ЦРНОГ ВИНА, што смо такође сами цедили.

Имамо за тим и КАМЕНИЧКОГ БЕЛОГ ВИНА.

Осим ових вина купили смо и већу количину **крајинског (неготинског) црног и белог вина,** брижно негованог и добро очуваног, **19 година старог,** што је још на старој лози родило. Ово је вино очувано у подруму пок. Васе Мијатовића, бив. хотелијера код „Касине“ на Теразијама.

Исто тако купили смо и сву стару ракију из Васина подрума.

Пиће продајемо на више и на мање

Сваког петка кољемо свињче, те се петком, суботом и недељом могу добити код нас: кобасице месначе, џигерњаче, крвавице, чварци, шваргле и т. д.

Наша велика сала веома је подесна за забаве, скупове и свадбе.

☞ **Хотел „Славија“ има 20 удобних путничких соба, све с лица.** ☜

Свако вече свира ОРКЕСТАР, који замењује 50 свирача. Осим тога свира увек и друга музика.

За тачну и брзу услугу и за умерене цене јемче

с поштовањем
БРАЋА М. ЗДРАВКОВИЋ
хотелијери код „Славије“

БЕРМЕТ

изврсног квалитета и укуса за Божићне празнике од миришљавог грожђа.

МУСКАТ ХАМБУРГЕРА

литар 2·50 као и вина

БЕЛА ДАЛМАТИНСКА

литар 0·80 пр. дин.

СКАДАРКА

0·60 пр. дин. и црно од 7 деци.

МУСКАТ ХАМБУРГЕРА

миришљаво 0·80 пр. дин. ово вино је од 1903. год. може се добити у *Бакалници* **Саве Р. Христића** преко од кафане *Бели Орао* код *Славије.*

Бермет и сва горња вина из винограда су *Христића* адвоката.

Никола Јовановић, трговац из Радујевца, саломљена срца саопштава својим познаницима и пријатељима да је његов мили и непрежаљени син

† Александар

свршени ђак пошт.-телеграф. курса

после дужег а тешког боловања испустио своју млађану душу 31. децембра 1905 године у Радујевцу.

„Бранко Радичевић“, Електрична Штампарија Јована Н. Сјеничког Бранкова улица бр. 18.

одговорни уредник **Душан Трбојевић**

ПРАВДА

ОРГАН НАПРЕДЊАЧКЕ ОМЛАДИНЕ

Претплата за Србију:
Годишње . . . . 16 дин.
Полугодишње . . . . 8 „
Тромесечно . . . . 4 „
Месечно . . . . 1·50 дин.

УРЕДНИШТВО
КНЕЗ МИХАИЛОВА УЛ. БР. 15.
телефон 857

ИЗЛАЗИ СВАКИ ДАН

ВЛАСНИК ЗА КЛУБ „НАПРЕДАК"
И ГЛАВНИ УРЕДНИК
ЈОВАН АДАМОВИЋ

Претплата за стране земље:
Годишње . . . . 32 дин.
Полугодишње . . . . 16 „
Тромесечно . . . . 8 „
Месечно . . . . 4 „

БРОЈ 49. Београд, уторак 21 фебруара 1906. год. ГОДИНА III.

СЕНИ МИЛУТИНА ГАРАШАНИНА

Јутрошње брујање звона на богомољама оглашује широм Србије, да је у сутон данашњег дана, пре осам година, престало да куца Твоје велико и племенито срце.

Тада, тог тужног дана за све Твоје верне пријатеље, Напредна Странка, коју си у оданој служби Отаџбини водио и васпитавао, није била на окупу да Те ожали, јер је била распуштена.

Од тога доба до данас, Отаџбина Твоја за коју си и Своју драгоцену крв, као и славни претци Твоји, на бојишту пролевао, живила је и живи животом мучним и тешким.

Отаџбина и Твоја и наша, Богом благословена, данас стоји унижена и немоћна лута по некакву мрачну беспућу, обзирући се на све стране не би ли јој се јавила моћна рука водиља, да је поведе путем достојним ових палих хероја, који су јој тешке ланце ропстаа раскинули, слободним животом задахнули, просветом запојили, истинитом правдом правном учинили.

Децембра 18. 1896 год. распуштајући нас и разрешавајући нас партијске дисциплине рекао Си нам:

„Пошто су се чланови Напредне Странке одликовали оданошћу Србије и верношћу Престолу, очекујем да ће они и у будуће у новом положају обичних грађана, независних од сваке партијске обавезе, остати верни досадашњој својој традиционалној врлини".

И ми смо те, незаборављени Вођо, послушали.

Гледајући данас Отаџбину нашу, како грца под теретом многих и тешких недаћа и несрећа, како изнурена руке своје пружа да је болну прихвате синови њени, који ће бити у стању да јој помогну, садашњи војници — синови савременика и ратника Твојих — под усликом: *спасавајмо што се спасти може*, развили су опет Заставу Твоју, Заставу реда, рада и законитости и предали најдостојнијима да је проносе широм Отаџбине, да под њу скупљају све часно и поштено — те да ојађеној Мајци Србији свом душом и искреним самопрегоревањем послуже.

Одлучивши се на то, ми смо у пуном уверењу, да тиме полазимо стазом коју нам светла душа Твоја указује у овој тами беспућа и лутања, која је, као густом копреном, увила нашу милу Отаџбину.

Али пре сваког делања сматрали смо за своју свету и прву дужност, да се искупимо данас, на дан Твоје смрти око Твога гроба, не да Те оплачемо, него да Ти гроб цвећем незаборавка окитимо и сузама благодарности оросимо и да Ти се заветујемо, да ће Твоји верни напредњаци у служби Отаџбини вазда имати на уму као водиљу Твоје велике идеје, радећи онако како си их Ти, Велики Учитељу, за живота учио.

† Милутин Гарашанин

Шта је гробље?

Гробље је место у општини, на које скоро сви становници неизбежно стижу, пошто су — неки са бољом, неки са лошијом срећом — препловили кроз таласе живота људског. То је тек оно „тихо пристаниште", коме човек од рођења непрестано броди. Ту је мир; ту је за њега одмор!...

Гробље је битна потреба у општини. — Свака општина нема цркве — али свака има своје гробље. Тешко је замислити општину без гробља, јер изгледа, да човек — ни жив ни мртав — неће да је сам. — Бог је створио човека, да живи у друштву, а човек је тај принцип и на мртве раширио.

Гробље је важно место по људе, како са стране верозаконске, тако и са стране чисто човечанске.

Верозаконска му важност долази отуда, што црква на том месту спушта тело човеково у земљу — одакле је и изишло — а душу му упућује Богу, на његова даља наређења. Ту она каже последњи пут свакоме, да амбиције, жеље, смерања и насладе људске нису друго до празна сујета. Ту она скида са човека — један по један — сав накит и сву сјајност, коју је дала правда или неправда људска. Ту једнима објављује, да је њиховој сили крај — а другима, да су њихове патње завршене. Ту их изједначује све — и у ништавилу изједначане — изводи их пред Бога, на његову чисту и вечиту правду. — — —

И као год што је крштењем сбрисала са човека првобитни грех, тако се и сад не раздваја од њега — не предаје га Богу, док га не препоручи благости његовој. Ту на гробљу, чује се она узвишена и света реч — истоветна и за богата и за сиромаха и за силна и за ништавога — она молитва, којом се црква, у место човека, моли Богу, за опроштај грехова учињених на земљи, и којом му за душу тражи насеља у рају.

Ниједна свечаност религиозна не утиче на душу човекову тако силно, као свечаност на гробљу. Није то само бол сродника за сродником; није то само жалост пријатеља за пријатељем; нису то само тужни осећаји, које увек улива растанак од оних, који су нам мили.

Друго је нешто, што онда потресе душу нашу, а то је, што нам тек онда постаје јасно, да човек полази са овога света, слабији и ништавији, но што је у њега ступио. Његово рођење поздравили су радосни усклици родитеља и пријатеља; поздравило је друштво, чији је члан постао. Сви су га једва дочекали; сви су га нејаког у своја наручја примили; сви су га окружили, најчистијом љубави и најусрднијом бригом, и сви су му помогли, да се на овом свету усправи. —

Али на гробљу остављају га сви, остављају га и родитељи и пријатељи и друштво. Он остаје без одбране, без потпоре, без пријатељска савета и излази пред Бога — само — сам — са својим делима *иза себе* и са судом Божјим *пред собом*

Важно је то место по људе! —

Али није мања важност гробља и са стране чисто човечанске.

Мало их је између нас, ко није оставио никога свога у гробљу, да вечни сан борави.

Ту је оно место, на коме се цепа срце родитељско. Ту је оно место, на ком писка деце овлажи и најсувље око. На том месту запевка несрећне мајке, покреће у нама све млазеве крви, и хладни зној са чела истерује. То је место сведок наше најистинитије туге, њега ми од толиких година натапамо нашим најчистијим сузама.

Заиста је важно то место по људе! —

Да ли сте кадгод посматрали мајку кад на гробу свога јединца клечи и запева?. Јесте ли гледали кад грли крст и љуби земљу око гроба? Да л' сте се кадгод нашли близу ове експлозије туге и бола материнског?

И — кад је жалост у својој напрегнутости малаксала; кад је глас изнемогао, и кад су силе издале; кад је земља већ скроз сузама наквашена, — да ли вам је пало у очи, са каквом брижљивошћу поправља на гробу оно, што је обурвано? са каквом пажњом чисти и уклања траву? — са каквом љубави — са каквом побожношћу кити, — и засађује цвећем?.

Па кад се, најпосле, — јадом искидана, — са мученичком резигнацијом у крај гроба спушта и кад се на једанпут занесе у неко немо и мирно посматрање — није ли вас дарнула ова величанствена тишина туге — ово свечано примирије бола?. Није ли вам изгледала онда, као појав из другог неког света, и није ли вам се учинило, да у том тренутку другим неким животом живи.

Читаоче! Ако ти се икад деси, да беспослен и задовољан изађеш на гробље, — да сам ходаш безбрижно тамо и овамо, да немарно посматраш споменике и читаш натписе, — па ако ти се деси, да у твом тумарању изненадно наиђеш на жену, која украј гроба седи, у које је глава оборена, као да је телу отежала; у које је лице без крви и без живота; у које су очи исплакане и укрућене; у које је поглед мртав и управљен — без правца и цељи — у неке далеке просторе — чувај се да не помутиш ту свечану тишину. Прођи лагано; скини капу и одај пошту гробу, који се тако дубоко жали, и тузи, која се тако истинито осећа!...

У тој унутрашњој прибраности њеној; у тој привидној летаргији осећаја — њена душа ради. Читава прошлост, читав свет, са свима ситницама, које су давно заборављене биле, пролази редом кроз њену измучену памет. У том моменту она чује са октом, први глас, којим се њен син јавио, кад је на свет ступио. Пуна милине гледа у колевци овог малог анђела, како се на њу осмејкује. Види га пуна здравља, пуна живота, пуна красоте. Носи га на рукама; облачи и свлачи; купа, повија, кити, грли и љуби. Пева му оне материнске песме, пуне детињске наивности, али и пуне најлепше поезије. Спушта га у колевку и гледа како спава; како дише, како живи, како јој расте. Најмањи покрет, који се на његовом безбрижном лицу појави; најтањи облачак који се преко његовог ведра чела превуче узнемири њену материнску љубав. Прене се и уздрхти и тражи шта је узрок; — па кад се увери да је само несташни сан прошао, кроз ову невину главу, умирује се и радосно осмехне: — — — па затим гледа га одраслог дечка, весела и бистра, угледна и напредна. — — — Па после, мужа дорасла, врла грађанина и благодарна сина. Са радосном пажњом слуша: где се људи око ње питају: „ко је тај човек“ и она срећна мајка, међу мајкама — одговара гордо: „то је мој син; то сам ја родила!“

То се све збива на гробљу. Није ли дакле истина, да је то врло важно место по људе! — — — —

Кад човек у гробље улази, он оставља на вратима своје мржње, своје освете и своју кивност. Улази без њих и што се дуже бави све га више обузимљу осећаји побожне љубави и хришћанског саучешћа. Никад није суза ближа оку; никад није рука ближа милостињи; никад није срце ближе опроштају.

Она величанствена тишина и онај строги ред, који на гробљу владају, она нежност, којом живи своје мртве окружују; она савесна брига, којом друштво брани ово место, од свега што би му светињу нарушити могло, — све то улива́ше на душу човека и он у један мах постаје озбиљнији и смернији; пажљивије корача и тише говори. Враћа се бољи но што је дошао, јер са унутрашњим задовољством дели милостињу невољницима, које можда није ни спазио, кад је на гробље наступао.

На сваком кораку опажа се, да је ово место предмет религиозног поштовања људи и с тога ваља и стављају га под моћну заштиту своје свете цркве. —

Х. В. 1879. год.
Гроцка. **М. Гарашанин.**

† Милутин Гарашанин

(21. фебруара 1898 год.)

Ако има имена које ваља с поштом помињати; ако има имена кога се треба са захвалношћу сећати то је свакако име овог у истини великог човека.

Пожртвовање које је он показао борећи се за слободу своје Отаџбине и у рату и у миру, и у земљи и ван ове, мора изазвати дивљење у свакој честитој српској души. Па ипак је тај и такав човек доживео и 14. Мај и многе друге сличне ствари које су га најзад нагнале да распусти своју рођену странку, којој је он истински вођа био и коју је више свега волео.

Данас на дан његове смрти — први пут од како је странка организована поново, сматрамо за најсветију дужност да му посветимо ове редове.

Гарашанин је своју каријеру почео на Јавору у светој борби за независност оне земље коју је доцније са својим политичким друговима узвисио на ступањ краљевине. У том рату пок. Гарашанин је и рањен био. Ну као што му та борба, борба са спољним непријатељем, није била најтежа коју је имао да издржи, тако ни рана коју му тада непријатељ зададе није била најљућа рана његова. Није бадава речено: да око које брат брату ископа најдубље је ископано. Пок. Гарашанину било је суђено да ову истину сам собом осети. Највећу рану добио је пок. Гарашанин баш од оних за чију се слободу он борио и тада али још више доцније када је са својим друговима у политици развио заставу унутарњег ослобођења и култур. препорођаја Србије. У тој борби пок. Гарашанин је показао исто толико куражи и самопожртвовања као и раније на бојном пољу. Има ли кога савременика из те најсјајније прошлости напредњачке, па био то и наш политички противник, коме није мило сетити се Србије 80 тих година коју је тада достојно представљала она гарда напредњачка у којој су имена једног Гарашанина, Пироћанца, Кујунџића и других помрлих и живих правака витезова напредњачких.

Ну доказ за праву величину бесмртног Гарашанина не треба тражити само у тим данима — данима славе и успеха — она се најбоље испољава баш у данима судбоносним по Србију. Бугарски рат због кога се пок. Гарашанину вазда тако неправедно пребацивало, јер је он сву одговорност за неуспех рата кавалјерски примио на се — само је дао једну прилику више да се види колико је пок. Гарашанин био на висини ситуације која је после рата настала.

Неуспех ратни имале су и државе много силније и са славнијом прошлошћу, (Француска, Русија, Италија, Шпанија и др.) управо мало је земаља које нису претрпеле пораз на бојном пољу.

Али је још мање земаља које су после неуспеха ратног закључиле мир са толико достојанства, као што је био закључен мир који је Гарашанин у име Србије закључио тада у Букурешту. То је управо јединствени случај у међународном праву где побеђени у рату не даје своме супарнику никакву па ни моралну сатисфакцију.

Оно што није успео да учини Француској један Пјер, оно што није могла да учини Русији Вите, учинио је Србији Милутин Гарашанин.

Али ово је само једна међу многим услугама које је својој Отаџбини учинио пок. Гарашанин, својом способношћу и родољубљем. Његова способност као државника и дипломате уочена је најбоље у Француској где је неумрли Гарашанин последњих година свога живота служио као представник Србије.

Французи, који знају друкше ценити велике људе без разлике народности и одавати им признање које заслужују, учинили су и овом Србину достојно признање примивши се да му после смрти школују мушку децу о држав. трошку: Племенитост достојна једне велике нације. Србија међу тим одузела је помоћ осталој деци пок. Гарашанина коју им је ранија Скупштина била у име народног признања дала. — По делу се познају радници, вели једна франц. пословица а и ми са њом.

Слава сени неумрлог Гарашанина!

ДНЕВНЕ ВЕСТИ

Помен пок. Гарашанину. Данас у 11 часова пре подне одржан је помен на гробу неумрлога Милутина Гарашанина на Новоме Гробљу, који је приредио као на дан смрти великог покојника Месни Одбор Напредне Странке за варош Београд.

Помену су присуствовали: сви чланови покојникове породице, Главни Одбор Напредне Странке са својим председником г. Стојаном Новаковићем, Месни Одбор Напредне Странке за варош Београд такође са својим председником г. Милорадом Павловићем, квартовни пододбори, Уредништво „Правде“ и огроман број покојникових поштовалаца и чланова напредне странке.

Опширнији извештај са помена донећемо сутра.

Говор на помену. После свршеног помена пок. Гарашанину држао је говор Др. Воја Маринковић, подпредседник Месног Одбора Напредне Странке за варош Београд. Садржину говора саопштићемо сутра.

Венци. Поред венаца које су на гроб неумрлог покојника положили чланови његове породице положени су венци и од стране: Главног Одбора Напредне Странке, Месног Одбора Напредне Странке и београдског клуба „Напредак“.

Помени У унутрашњости. Из појединих места у Србији добили смо ове телеграме:

Параћин. Параћински напредњаци приређују данас у овд. цркви помен своме бив. вођи, пок. Милутину Гарашанину.

Председник Одбора
Јанковић.

Обреновац. Напредњаци среза посавског приређују данас у 11 сати у овдашњој цркви парастос Милутину Гарашанину.

Богољуб Ковачевић.

Александровац. Одбор Напредне Странке даје данас помен нашем покојном Гарашанину.

Новица.

Ваљево. Колубарски напредњаци придружују вашим и своје молитве за рајско насеље нашег незаборављеног вође пок. Гарашанина.

Председник Одбора
Мојсеровић.

Крагујевац. Због смрти врсног члана напредне странке, Алексе Мијалковића, парастос незаборављеном Милутину Гарашанину изостао.

Члан Главног Одбора
Д-р Спира Димитријевић.

Гроцка. Грочански напредњаци приредише данас свечан помен своме бившем неумрлом вођи пок. Милутину Гарашанину. Слава му.

Бока Марковић.

ГАРАШАНИН НА БОЈИШТУ

Командант ибарске војске Ђенерал Зах 11. јула издао је команданту добровољачког кора ову диспозицију за борбу за 12. јули !*)

„Ви ћете бити на крајњем левом крилу, и имаћете под својом командом ваша 3 батаљона и батерију, и осим тога 2 топа шабачке бригаде и 1. пионерску чету.

„Иза вас биће 3. ескадрона у заклону, који ће дејствовати, ако им се прилика укаже.

„Мало у десно биће 1. батаљон резерве, која ће се по нахођењу капетана Гарашанина употребити, који ће на том крилу по моме налогу упуства давати.

„Десно од вас су 2. батаљона рудничке бригаде II-ге класе.

„Чим отпочне ватра артиљериска са Ограђеника на Горијевац одмах ћете и ви отворити топовску ватру на кулу, и пошто се поруши одмах је заузети, ту се укопати и чекати даљи налог.

. . . .

„Тек што је кренуо III-ћи батаљон, око 3. сах. по поноћи стиже капетан М. Гарашанин с 2. пољска топа које је туда кроз планину ваљало провести на Радешковину да с лијеве стране бомбарда Огоријевац.

„Ђенерал Зах није био склон да се та два тешка топа истакну тако далеко од јаворског центра зебећи да не буду сувише изложени губитку у случају неуспјеха.

„Брига са свијем упутна. Али: qui ne risque rien ne gagne rien**)

„Капетан је Гарашанин био одлучног мишљења да ће с артиљеријом тек с те тачке — Радешковине — нанијети највећа штета непријатељу на Огоријевцу.

„И командант је добровољачког кора био тог мишљења, подпомогнувши приједлог Гарашанинов, ђенерал га на пошљетку одобри.

„Кор је био на својим одређеним позицијама тачно у 4 сахата у мртвој тишини, тако, да непријатељ није могао опазити наше кретање.

„На позицијама се чекао први српски топ са Ограђеника.

„Тек око 6 и по сахати јекну први српски топ са Ограђеника на Огоријевац, одмах други добровољачки на кулу Васиљевића.

„Канонада се концентрично отпоче: на Огоријевац, Калипоље, Љесковац и кулу на Васиљевићима.

„Турски су топови одговарали, али ређе од српских.

„На Калипољу су и Љесковцу Турци имали и круповних топова. Навалице се батерија на Љесковцу јако издвајаше тачним гађањем и далеким бацањем граната. Она брањаше и кулу на Васиљевићима.

„По гађању се могао лако оцијенити командант те турске батерије, да је вјештак својега посла.

Осим, што је управљао хитце на добровољачки кор, виђаше се, да му је задатак, да држи у шкрипцу, или, ако могне, да демантује Гарашанинову батерију на Радешковини, која ваља признати бијаше изложена тој опасности. И тијем је поменута зебња ђенерала Заха у неколико оправдана.

„Командант је турске љесковачке батерије непрестано пуцао: час на Гарашанинову батерију; час на добровољачку мерзерску, прекосивши на двоје једног добровољца из II-га батаљона управ код мерзерске батерије.

„Јаворске се планине ораху од канонаде српске и турске. Чињаше се, да јека српских тешких топова, хаубица и мерзера с висине јаворске допире у сред Шумадије !

„Око 8 сах. изјутра просу се у стријељачки ланац низ хумку један дио турске посаде из куле на Васиљевићима, и отпоче пушчану ватру с предњим четама III-га и II добровољачкога батаљона.

„Топови су непрестано тукли кулу и мерзери, убацујући гранате у опкоп изрешетали су и кров на кули.

„Док је трајала канонада, командант је кора обишао и батерију Гарашанинову на коју лећаху турске гранате с Љесковца тако тачно, да се чинило: сад ће ова, сад она, или заглавити топ, или поломити лафете, или запалити топовску муницију !

„Око батерије се Гарашанинове већ не виђаше ледине; него саме риовотине и црнило од граната.

„А капетан М. Гарашанина ма да је први пут, како ми рече, тога дана у боју: стоји хладнокрвно; мјери одстојање; командује паљбу; и где одмјери, ту погоди: наносећи непријатељу грдну штету.

„Турске гранате учестале падати око батерија, а Гарашанин, окренувши се, рече: *„чини ми, се, г. команданте, да ћемо оба овде остати да чувамо вечито стражу.*

„Добро би било, — рече Гарашанин — да издате налог вашем батаљону, који је до мене и, којега сте одредили за јуриш на Огоријевац, да ми у случају потребе (која ће, како се види, брзо наступити) буде у помоћи. Ја немам поуздања у овај батаљон (шабачки), који ми је стављен за потпору и, који од боја на Кали-пољу још није дошао к себи.

„Ето видите како су се по шуми разасули и за борје и букве још сад заклонили ! — А, шта ће бити, ако јуриши турска војска на батерију ?

„Командант кора одлучив, да тек око 11 сах. послије непрестане канонаде предузме с III-ћим и II-гим батаљонима јуриш на кулу, и знајући да командант I-г батаљона не може видјети са своје позиције знак, који ће се дати са Ограђеника за јуриш на Огоријевац а видјећи, да је Гарашанинова батерија изложена опасности, пристане на тај предлог; пославши команданту тога батаљона поручику Д. Ковачевићу писмени налог, којим га стави тога дана под команду капетана **М.** Гарашанина.

---

*) Страна 151—177 Гласника Срп. Ученог Друштва, II одељење књига XIII. „Борба добровољачког кора ибарске војске и усталашких чета Јаворског кора 1876, 77, 78, год.“ Написао Архимандит Н Дучић.

**) Ко не рескира — не добија.

. . . .

„Не прође много времена, а Гарашанинова батерија на Радешковини нагната турском батеријом с Љесковца да прекине ватру, дошла је у опасност, и морала се повући с те тачке!

Чим је Гарашанин упутио батерију на Јавор, турска је артиљерија окренула концентрично ватру на добровољачки кор, мерзерску батерију и 2 топа шабачка.

„Међу тијем стиже извештај од команданта 1-г батаљона:

„*Господине команданте,*

„Ја сам заузео по вашој заповести десну страну вашег крила; до мене десно долазе шапчани: а она 2 топа под Гарашанином одоше! Дакле молим, под чијом командом сада ја стојим с овим батаљоном? и од кога имам очекивати заповести за напад и одбрану?

Поручик **Димитр. Ковачевић.**

„Одговорено му је, да се држи напутка, који му је већ издат и, кад му Гарашанин да знак, да поведе батаљон на јуриш на Огоријевац. Даље, да одмах похита и заузме позицију на Радешковини, гдје је била батерија, и да ту чека на знак и заповијест за јуриш.

„Капетан М. Гарашанин испративши батерију на Јавор, чекао је на Радешковини тренутак, кад ће се дати знак на јуриш.

. . . .

„Батерије: мерзерска и лака шабачка успјешно су потпомагале борбу чета, сузбавши турску потпору при један брежуљак између Кладнице и Огоријевца.

„И један дио шабачког батаљона, који је био одређен за потпору Гарашаниновe батерије, ступивши у борбу, добро је сузбијао навалу турске потпоре.

„Капетан је Гарашанин пошао на јуриш на Огоријевац с I-м добровољачким и шабачким батаљоном, где је био рањен у ногу.

„Бој је тога дана (12 Јула) прекинут између 7 и 8 сах. у вече с лијеве стране Огоријевца.

Мртвац о живима

* * *

„Биће да је некако баш ове године, равно сто година, како је негде у свету била једна врло велика револуција и то баш за остварење оних права човекових за којима су људи тако узалудно уздисали још од створења света — И добише се права! — Али да није сила, по божанском праву јачега, убила најпре једнога Краља, па онда једну Краљицу и онако, као од шале, још врло много стотина људи и жена; па да после није Бонапарта — опет по сили истога права јачега — сатерао цео остали свет у мишију рупу и то наравно пошто је најпре за свој рачун побио неколико милиуна људи, пошто је опустио многе земље и упропастио толике народе, ко зна да ли се у свету не би још и данас од дуга времена зевало, погледајући на она права и оне слободе, за које се међутим вели да су тако природне и тако за човека срасле.

И кад се упитамо зашто је све то тако било, па превремо историју да се из ње поучимо, онда видимо, да је било само за то, да се створи прилика једном Бонапарти да заседне и да, по милости Божијој истави своју вољу испред воље народа.“

„*(Политичке жмурке*“)

† **М. Гарашанин**

Трка за већином

— У ово срећно доба, од када политика све на страну потискује и суверено у Србији царује, народ ваља кладе — као и досад!

Сневајући непрестано о томе како ће му овај или онај избор испасти; ко ће му на ову или ону скупштину доћи и како ће му овај или онај посланик свести порезу на „дукат и цванцик“, он спокојно плаћа данашњу порезу држави, а уз то и „цванцик на дукат“ интереса зеленашима — баш као и досад!

У очекивању да овај или онај политички програм поорe и посеје, он једе кад има шта, а кад нема он трпи; кад га засрби почеше се; кад му се досади зева — баш као и досад!

Све је кренуло снагом, да усрећи народ, да спасе отаџбину и да се учини заслужним за човечанство.

Даће ваљ'да Бог, да се, и за свега тога напињања, заиста нешто и спасе, па ако то баш и не буде отаџбина, а оно нека бар буде човечанство, па ће опет бити добро!

* * *

Али кад је све то тако, онда озбиљно, настаје питање, шта ћемо ми са „Доколицама у томе вашару? Ко то данас може и да стигне да прочита нешто, што није политика? Ту нити се грде напредњаци, нити цепају либерали, нити муштрају радикали. Ту се не доказује ни да је овај лопов, ни онај разбојник, нити онај онамо издајник. Зар многи неће рећи да је све ово празна дангуба и да ваља гледати оно, од чега се живи?

Међутим, ми смо на све ово требали да раније помишљамо; а сад кад смо већ почели, натраг више не можемо. Не остаје нам ништа друго, него да пођемо даље, па — што нам Бог да.

* * *

Заиста је данас завладала грозница за политиком.

„*Дајте нам ако знате шта је Бог слободну штампу*“ — тако узвикује народ, у ком једва да има тридесет на сто добро писмених људи.

„*Дајте нам слободне скупове и договоре*“ — вапију опет они на другој страни, јер док се Срби не скупе и не договоре, не могу да сазнаду, ни шта хоћеју, нити шта им треба.

„*Та најпосле све то како му драго, али без права иницијативе у законодавству баш се више не може да живи*“ — довикују трећи. . . . и тако то иде од уста до уста кроз Србију и народ.

Док се све то тако иде, док се учитељ брине о општини, поп о скупштини а кмет о бирачима, дотле је школа остала на фамулусу, олтар на црквењаку, а општина на бирову. И ако погледамо још шта је, за то време, остало жита неовршено, шта ли њива непоугарено, онда, хтели не хтели, морамо признати, да је одавна било време да се слободама врата широм отворе. Набрекла памет, мотају се идеје по главама и без оних слобода и права, без оних одушка, не може ништа да избије напоље, не може да усрећи земљу и да запрепасти свет. Нема канала, кроз који би се све то просуло по земљи и, као сочно ђубре, оплодило је. А кад би се та брига једном с врата скинула, онда би се тек Срби могли спокојно побринути о себи и својима. За сад им је најпрече трчати и тражити већину, и трчаће за њом све док је не нађу, па макар све живо по кући поцркало од глади.

* * *

Кажу, да је некада — у оно старо време, кад је Бог већ био створио људе и поделио их на народе онако, како ће најбоље један другом очи повадити — једног дана прену из сна од велике вреве што се међу народима беше подигла на земљи.

Трљајући очи упита Бог:

— Шта ли им је тамо доле? што су узаврели?

— Завадили се међу собом, одговорише анђели, који часом беху слетели међу људе да виде шта хоћеју.

— А око чега су се то тако завађали? упитаће Бог.

— Не знају ни сами. Једни хоће да су славни, други да су богати, трећи да су силни. На после има их, који хоћеју да су мудри, да су велики и шта им којешта још на памет не пада.

— А шта раде Срби? Да ли они што год траже?

— Они, ако хоћемо право да говоримо, не траже ништа; али чим ко проговори они сви у глас вичу: „*Нећемо; недамо; није право*“.

— Идите доле и кажите им нека ућуте; сад ћу ја сићи да их наравнам, рече Бог.

И сиђе Бог међу људе и рече им:

— Приступите ближе ви Французи и кажите шта би хтели да будете?

И Французи, као један човек, привикаше у глас:

— Ми хоћемо да смо јунаци.

— Е па нека вам буде, рече Бог.

Тек што то Бог рече, подиже се страшна врева, тамо сасвим иза осталих:

— *Нећемо, не дамо; није право!*

То беху Срби. Вика раздираше ваздух и сви морадоше да запуше уши.

— Та ћутите, не било вас, рече Бог. Доћи ће ред и на вас, па затражите шта хоћете и даћу вам.

Ућуташе Срби и припалише луле, чекајући шта ће даље бити.

Бог прозва Енглезе.

— Шта би ви Енглези хтели?

— Ми би хтели да будемо јаки на мору.

— Будите јаки на мору, рече Бог.

— *Нећемо, не дамо, није право!* узавреше опет Срби и небеса почеше да се проламају.

Наљути се Бог и шапну нешто анђелима. Слетеше анђели као стреле, право међу Србе.

— Ћутите, да од Бога нађете. Наљутио се Бог и запретио вам да ће чудо од вас учинити. Зваће и вас: даће и вама што затражите. Али да не би било више дерњаве, заповедио вам је, да сви држите луле у зубима, докле год ред на вас не дође.

Ућуташе Срби. Омахнуше главом и метнуше луле у зубе.

Зовну Бог Русе и даде им што затражише; па зовну Немце, па Турке, па Талијане и све редом: и свакоме даде што од њега захте.

— Одите сад амо и ви Срби! Кажите ми шта би хтели да будете?

Приђоше Срби; повадише луле из зуба, истресоше их о длан и заденуше их за појас.

Поћута мало Бог, па онда упита:

— Што сте сад занемили; што не говорите?

— Е па стани мало! Падне човек с крушке, па се поразмисли. Није баш тако ни лако! одговорише Срби.

— Ама имам ја и друга посла, него говорите брже, рече Бог сурово.

Погледаше Срби у Бога, па онда један у другога.

Ћуте Срби и гледе у Бога; ћути Бог и гледи у Србе.

— Та говорите људи, што сте се смрзли, повика Бог нестрпељиво. Проговорите да ћу вам што затражите.

Згледају се Срби и омахују главом. Дошла реч у подгрлац, али никако да се отме. Све се боје превариће се....

Наљути се Бог и крете да оде.

— Стани Господе, стани! Ево смислили смо, повикаше они с десна. Дај нам да будемо вредни!

Тек што то рекоше, а они остали сви у глас привикаше:

— Нећемо, нећемо! шта ће нам то? То није право! Вредан човек мора да ради; а то је мука и белај. Да је то било добро узели би они пре нас. Нећемо то; него дај нам да будемо сложни! рекоше опет они с лева.

Сад се диже прави урнебес.

— Нећемо, нећемо! Каква слога! Шта ћемо с њом? Од ње нећемо бити ни сити, ни напити, повикаше у глас они други, и анђели, који беху остали на небесима, да припаљују звезде, надвесише се и погледаше на земљу, да виде какво се то чудо тамо ради.

Сад приступише они из средине рекоше:

— Дај нам Боже да будемо поштени.

— Нећемо, нећемо, загрмеше и они с десна и они с лева, и Бог се истинито наљути и пође на небеса.

Кад Срби видоше да ће остати без места, ужурбаше се и опет викнуше у глас:

— Стани Господе, стани; ево смислилисмо; чуј нас!

И добри Бог стаде и обрте се Србима.

Изађе један из гомиле, скиде капу, пољуби Бога у руку и смерно се поклони:

— Господе Боже наш! Хвала теби који си се ти и нас сетио и који хоћеш да нам даш што затражимо. Али није лака ствар. Бојимо се да се не преваримо. У нас као што знаш седам „*кућа једну козу музе*“; ми се лети хранимо „*копривама*“ а зими туцамо „*церову кору*“, па једемо. Хтели би сад, кад се ово овако лепо дели, да изаберемо нешто ваљано, нешто на што се нико није сетио. Али ево муке што ми прво не знамо шта хоћемо; а друго не можемо овако преко колена ни да пребијемо ствар. Људи као људи; једни хоће, други неће; једни би хтели ово, а други би хтели оно. За то би те ми молили Боже, да ово питање још не „решавамо“, него да га „одложимо“ да се „поразмислимо“ и да се „договоримо“. Оно истина, ти знаш какви смо ти ми; мучно да се и опет сложимо. Али пошто мало поцакамо, пошто се пропинатимо, док мало „проагитирамо“, — јер ћемо се и томе научити — „гласаћемо,“ па где буде „већина.“ Написаћемо извештај; штампаћемо ако затреба, па онда ти Господе нареди, како најбоље знаш, а сад нас пусти да се „здоговоримо.“

— Е па лепо, рече Бог. Идите кући и кад се „здоговорите“ ви дођите опет.

И Бог оде на небеса, а Срби одоше кућама.

И како онда, тако и данас — још никако да се *здоговоре*!

* * *

Ако је ово све у истини, пре толико хиљада година, било овако, како се прича, онда зацело није чудо што су Срби данас бацили на страну све, па само траже слободну штампу, слободне зборове и слободне договоре. Није чудо, што сустадоше гласајући и што изгибоше тражећи већину. И тамап како тако скупе већину, али она проклета мањина испречи се на сред пута, гурне у већину, направи дармар и док оком тренеш, а оно већина постала мањина а мањина постала већина, И онда се опет подигне свађа и граја: „*Где је већина?*“ „*Шта би од већине?*“ *Куд се деде већина?!*“ — и потрчи на гласање!!

* * *

Накренуо се плуг у пола бразде; претура ветар крстине; риче гладна стока пред вратницама — нико зато ни хабера! Срби траже већину. Без већине не могу да живе. У мањини би се просто упрљали. И тако вам то иде данас у пуноме јеку. Нико не може да предвиди, где ће бити крај.

из „*Доколице*

† **Милутин Гарашанин.**

Записи

Народи имају своје сујете као и поједини људи. Њему то ласка кад му се рече да је он извор и утока власти и он у то верује. Њему је повољно кад се слави његова прошлост, јунаштво и родољубље, ранијих генерација: Слава предака увек пријатно заголицава сујету потомака. Она покадшто креће потомке на нова дела те да славу продуже: noblesse oblige. Али је још чешће да се под окриљем славе предака боље провлачи кроз свет *медиокритет потомака*. Сваки потомак мисли да на добар део те славе има права, ако ни по чему а оно по атавизму. Колико појединаца, колико народа заспи на узглављу наслеђене славе и проспава време, кад је требало својски порадити.

† **М. Гарашанин.**

ШАЛА И ЗАБАВА

„Суверен“ у вароши.

Што суверена[*]) у престоници најпре изненади, то је, што на њега и нико главе не обрће! Људи пролазе поред њега, иду својим послом, а изгледају као да и не знају поред кога пролазе! Оно суверенског блеска што је са села понео, спало чим је испод ђерма прошао.

— Ко беше ти побратиме? упитаће га хладнокрвно механџијски момак, извлачећи бисаге из кола.

Оваква интимност од стране једног обичног механџијског момка не само да зачуди него чак и увреди суверена. И да би га вратио на дужносно одстојање, а у исто време да би му наговестио са ким има посла, пређе презривим ћутањем преко овог питања и набусито се осеца:

„*Полако са тим бисагама бре! Ту ми је пуномоћије за скупштину!*“

---

[*]) Сељак који је изабран за народног посланика. Ур.

НЕГОТИНСКО ВИНО

„НЕГОТИНАЦ“

старо и ново продајем у флашама и већим количинама.

Вина су природна, чиста а правилно однегована.

Васина улица бр. 16.

Никола Димић
из Неготине.

ТРАЖИ СЕ ЈЕДНА ДЕВОЈЧИЦА

ЗА САВИЈАЊЕ НОВИНА

Обратити се у штампарији „Бранко Радичевић“ Бранкова 18.

„Фатима-валцер“

од **Јана Урбана**

изашао је у издању књижаре **С. Б. Цвијановића** (Кнез Михајлова ул. 22).

Израда је врло укусна а цена је дин. 1.50. —

Продавцима и Потрошачима

ЈЕДИНСТВЕНЕ

ЛОМНИЧКЕ КИСЕЛЕ ВОДЕ

Стаља се к' знању, да су Нешић и Син бив. закупци једног дела Ломн. воде прсетали исту експлоатисати од 1. Јануара ове године.

За поруџбину ове чувене и најпризнатије воде треба се и у будуће обраћати једино

Госп. П. Д. ПЕТРОВИЋУ у Крушевцу

Крушевац — Ломница 1906. год.

Главна експлоатација Ломн. киселе воде.

ТРГОВИНА

КОНСТАНТИНОВИЋА И МИТРОВИЋА

ПРЕЂЕ

ТАДИЋ и КОНСТАНТИНОВИЋ

Телефон 323 ══ **БЕОГРАД** ══ **Телефон 323**

За Младенце

Добила је велику количину робе од: никла, Алпака, Алпака Сребра, и Кина Сребра, нарочито удешене за поклоне. 202 4—10

УВЕК СВЕЖЕГ „ТЕЈ-БУТЕРА“

БАВАРСКОГ ПИВА

из најпризнатије минхенске пиваре „Paulaner Breu“. Од данас имаће на стоваришту у флашама од 0.5 литра по 0.60 п. дин. од 0.7 д. лит. 0.80 пара дин.

У РАДЊИ

Душана Тодоровића

Краљ. Срп. дворски лиферант.

БЕОГРАД — ТЕРАЗИЈЕ

На захтев г. потрошача из Београда и унутрашњости шаљем тачно и на време.

ТЕЛЕФОН БР. 43.

Белог и Црног СТАРОГ вина почев од 0.60 до 0.90 п. д. I литар.

СТАКЛАРСКО-ПОРЦУЛАНСКА РАДЊА

пређе: **Стовариште Јагодинске Фабрике Стакла**

Браће К. Ћирковића

Вука Караџића улица бр. 18.

Препоручује своје богато стовариште сваковрсне робе:

СТАКЛАРИЈА: проста на шок, као и биљурско шлифовано, гравирано, пресовано и шлифовано; чаше за воду, вино, ракију, коњак и пиво.

ПОРЦУЛАНСКО ПОСУЂЕ: Сервиза за кафу белу и црну и чај. Сервиза за ручавање; за 2—6 персона. Сервиса за умивање фино израђени са декорацијама Карлсбадског порцулана. Велики избор шољица за црну кафу.

ПЛАВО ПЛЕХАНО ПОСУЂЕ: Шерпе, лонци у разној величини. Канте за маст и воду, бокала плехани, лавора за умивање и разне плехане ствари.

НИРНБЕРШКА РОБА: Служавника кина сребро, алпака и никла. Шафоља за слатко, чирака, жирандова, ауфсаца, корпи, тацне за кашичице и есцајга, алпака, цинштаха и паквон лампе: асталско, висеће, мајолика салонске и дуварске, асталчића за пушење у разним финим израдама и разних других предмета за поклоне.

Скрећемо пажњу г. г. кафеџијама и хотелијерима на горњи избор посуђа и осталих потреба.

— ЦЕНЕ СУ БЕЗ КОНКУРЕНЦИЈЕ —

ПРОДАЈА

Београдска Заложна Банка продаваће у својој кући Добрачина ул. број 8. све залоге којима је рок протекао закључно 31. Декембра 1905 г. Продаја почеће 16. марта т. г. и трајаће док се сви предмети не продаду.

Залоге за продају, биће изложене на углед у лицитационој Сали банчине куће 14. и 15. марта од 9—12 пре и од 3—5 часова по подне а ко жели што год да купи на лицитацији, може у означене дане доћи да види ствари које ће се продавати.

Залагачи могу продужити рок залогама или их откупити најдаље до 11. марта закључно јер после тога рока неће се никоме моћи залога регулисати. Продаја почеће у 8. час. пре и од 2 час. по подне.

Банка прима све вредности у комисиону продају уз наплату умерене провизије.

7. фебруара 1906. год.
Београд.

Управа.

ИНЖИЊЕР

СТОЈАН ВЕЉКОВИЋ

израђује планове за подизање нових зграда и за Управу Фондова ради задужења како у месту тако и за унутрашњост.

Предузима израду свих врста грађевина.

Извршује централна грејања, пројектује Ринг-офне за печење цигаља.

Канцеларија: Кнез Михајлова ул. бр. 12. горњи спрат.

ТЕЛЕФОН Бр. 17.

Коначна распродаја

Згодних поклона за младенце као: Албума, рамова, ауфсаца од бронзи и стакла, вазни, разних фигура, сатова, асталчића, огледала и осталих разних ствари за украсе.

Пошто више нећемо водити горње артикле распродајемо их испод коштања. Избор је ванредно леп.

трговина
ДРАГУТИН КАРАУЛИЋ и КОМП.
Кнез Михаилова ул. бр. 27.

ДОБИЛИ СМО
ОГРОМАН ИЗБОР
ШЕШИРА

у врло лепим и новим фасонима, а разним квалитетима.

Највеће стовариште галант. и помодне робе.

КОСТЕ НИКОЛИЋА И ДРУГА
Београд.

ЈАВЉАМ МОЈИМ ПРИЈАТЕЉИМА И МУШТЕРИЈАМА

Да је из радње која је на овдашњој пијаци вођена под фирмом Кокановић и Васић иступио од првог Јануара 1906. године члан фирме г. Лазар Ј. Кокановић и да сам исту радњу ја продужио за свој рачун као овлашћени продавац срећака Српске Држазне Класне Лутрије, продају дувана и свију државни монополисани предмета.

Молим пријатеље и муштерије да се на моју доле означену фирму у будуће изволе обраћати.

С поштовањем
Милоје Д. Васић

За младенце

највећи избор подесних поклона

ДОБИЛА ЈЕ

старларско-порцуланска радња

СИМОНА ЛАНДАУА

Кнез Михаилова ул. бр. 17. — Београд.

Електрична Штампарија „Бранко Радичевић“ Бранкова улица бр. 18.

одговорни уредник Марко Ђорђевић

ПРАВДА

ОРГАН НАПРЕДЊАЧКЕ ОМЛАДИНЕ

Претплата за Србију:
Годишње . . . . 16 дин.
Полугодишње . . . . 8 „
Тромесечно . . . . 4 „
Месечно . . . . 1·50 дин.

УРЕДНИШТВО
КНЕЗ МИХАИЛОВА УЛ. БР. 15.
телефон 857

ИЗЛАЗИ СВАКИ ДАН

ВЛАСНИК ЗА КЛУБ „НАПРЕДАК"
И ГЛАВНИ УРЕДНИК
ЈОВАН АДАМОВИЋ

Претплата за стране земље:
Годишње . . . . 32 дин.
Полугодишње . . . . 16 „
Тромесечно . . . . 8 „
Месечно . . . . 4 „

БРОЈ 62. Београд, понедеоник 6. март 1906. год. ГОДИНА III.

НЕУПОТРЕБА ЈЕДНОГ ПРАВА

Ево ће се скоро завршити и трећа година од како је у интересу отаџбине, јавног морала и доброг гласа наше војске, убијен Краљ Србије. Тим крвавим догађајем целокупни наш државни склоп избачен је из дотадањег му колосека и, српски народ, пробуђен једног јутра из сна, ускочио је преко крвавих лешева у нов, како му се и данас прича, бољи живот.

Тај начин улажења у нову фазу државног живота, морао је изазвати у српском народу прво запрепашћеност, а одмах за тим и негодовање, које је сваким даном све већма расло и све се више испољавало.

Зна се да јаки потреси изазивају јака вибрирања и, са свим је природно ако се против једног стања које је као ово на такав ужасан начин инаугурисано, појављују протести који прелазе границе дозвољеног. Закони су грађени махом за нормалне прилике у друштву и држави, и стога није ни чудо, ако се у једној држави или једном друштву, у коме се из небуха, ноћу, ножем и револвером уводи једно ново стање, нађе неко да против тога протестује, на чин који није сагласан са законом.

Нема спора да је закон ту да га се сваки држи и да сваки његове прописе испуњава. Ко се закону не повињава мора законом бити кажњен. То је истина која се несме никада сметнути с ума, и правило од којег се не сме никада одступити. Али, има случајева када се нађе да закон, било услед своје неподпуности, било из застарелости или из ма каквих других разлога, тражи већу, оштрију казну но што је учињени преступ, по етичком или хуманом схватању друштва заслужује, и, за те случајеве закон је предвидео један излаз — *Краљевску милост*. Законске се одредбе не смеју негирати ни изигравати, али закон даје Владару право да путем своје милости коригује претераност и ублажи оштрину закона, те да на тај начин задовољи хумане и етичке осећаје друштва.

Ако је икада икакав режим у Србији био позван да води рачуна о Христовим речима: *„праштајте и опростиће вам се"*, то је за цело овај данашњи. Створен после једног таквог богомрског и противзаконог дела као што је крвави 29. Мај, овај је режим више но сваки други морао водити рачуна о томе, да се човек може огрешити о законске прописе и онда, када мисли да чини добро, хумано дело.

Када данашњи режим сме тврдити, да су извршиоци убиства од 29. Маја то дело извршили у уверењу да чине нешто добро, зашто онда затварати очи пред фактом: да се неко може и нехотице, без зле намере огрешити, о законске прописе, осуђујући тај крвави акт? Када се може допустити, да извршиоци убиства од 29. Маја без икаквих законских основа живе у слободи, зашто онда не помиловати људе који су осуђени за то, што су, осуђујући та убиства, ишли у осуди даље но што закон дозвољава?

То су питања која се сама собом намећу сваком грађанину, али на која канда ни један не може да нађе прави одговор ма да је он врло прост. Носиоци данашњег режима сматрају да би самом режиму шкодили, кад би употребили крунино право помиловања, у корист људи који су се, критикујући начин инаугурисања данашњег режима — у много случајева и нехотице — огрешили о закон. Истина, они то не признају и причају како су из принципа против сваког помиловања. Али, факт, да су они ублажили казну убици једног српског грађанина и ослободили казне једног свог присталицу који је клеветао свога противника, најбоље казује колико је то тврђење нетачно.

Нећемо да улазимо у претресање питања да ли би употреба круниног права помиловања шкодила данашњем режиму или не. Али, хоћемо да констатујемо да неупотреба тога права шкоди самој Круни јер се све више и више шири уверење да помиловања нема, не зато што га неће представници данашњег режима, но за то што га неће сама Круна.

Можемо ми политичари и уопште интелигентнији људи и знати и незнати, да Круна не може помиловати никога, ако јој га Влада не предложи. Можемо ми и знати и не знати, да ли је Влада некога од својих противника предлагала за помиловање или не, али у маси све се више и више укорењује вера: да данашњи носилац Круне *неће* да помилује ни једног човека који се испољио као противник данашњег режима и у томе испољавању огрешио о закон.

Последице таквог веровања веома су опасне по саму Круну. Ономад је један београдски лист изрекао једну врло велику и тешку оптужбу против носиоца Круне. Једна не мала основа на којој та оптужба базира, јесте и факт: да од 29. Маја наовамо нема краљевске милости ни за једног противника данашњем режиму.

Узмите се на ум!

ПРОТИ ПЕШТЕ И БЕОГРАДА

У Загребу предстоје општински избори. Да би наши читаоци добили приближно тачног појма о начину којим се води агитација против Срба и Српства саопштавамо овај проглас Старчевићеве странке, којој стоји на челу Чивутин Јозеф Франко. Проглас гласи:

Хрвати! Изборници III. изборништва!

Удружени Мађари, Власи, бездомовински социјалисти и млади мађарони свих боја усудили су се са својим кандидатима појавити се у III изборништву пријестолнога града краљевине Хрватске, нашега милога Загреба.

Та туђинска чета под именом лажне напредне странке и лажнога независнога грађанства дрзнула се је затражити повјерење поштенога загребачкога хрватскога грађанства против правој и јединој хрватској опозиционалној странци, Старчевићевој странци права.

Зна се, да су градски заступници Старчевићеве странке права у градском заступству све учинили, да заштите и унаприеде интересе својих сугрђана и да спасу хрватско обиљежје и част нашега бјелога Загреба.

Зна се, да Старчевићева хрватска странка права у обће посвећује све своје силе да извојује слободу, самосталност и уједињење наше разтргане домовине.

Зна се, да Старчевићева хрватска странка права високо дијже хрватску заставу славнога Анте Старчевића у борби против свемађарској и свесрбској мисли у Хрватској.

А ипак удружени туђинци под именом лажне напредне странке осим других лоповштина, којима желе заварати хрватско загребачко грађанство, поплавише ових дана цieли град безобразним и лажним памфлетима и прогласима, у којима на најбезстиднији начин клевећу Старчевићанце, да су они у савезу с мађаронима, да су чинили усауге Куен Хедерварију, да су се клањали Мошинском, да је др. Франк добио од Куена четири хиљада круна, да су били против народном покрету године 1903., да је Тимет добивао протузакониту награду и тако даље и тако даље.

Хрвати! Браћо!

Управо би било смешно побијати све оне паклене лажи, које удружени славосрби износе против Старчевићанцем.

Ви сви знате, како су управо градски заступници Старчевићеве странке били против Мошинском и како је на посе Старчевићанац господин Гашпаровић грмио против Мошинском. Ви сви знате, како је Куен Хедервари страшно прогонио Старчевићанце тако те је Давид Старчевић лежао у лепоглавској тамници г. 1902., кад су биле противсрбске демонстрације и г. 1903. кад се је народ дигао проти мађарском Аламвашутаки. Ви сви знате како баш Старчевићанци несебично раде за свој хрватски народ, а напосе господин др. Франк, који све своје и материјалне и душевне силе улаже за заштиту и добро хрватских сељака, хрватских обртника и хрватских радника. Ви сви знате, да је и пред судом и у новинама бјелодано доказано, да је лаж, да би несебични Хрват др. Франк примио од мађарона буди какву награду, а тако исто и господин Тимет.

Све што славосрби износе све је опака лаж, којом мисле смутити поштене загребачке хрватске грађане, те их тако замамити, да гласују за младомађаронску мађарско-србску напредну странку.

Хрвати! Изборници III изборништва!

Што је пак истина?

Истина је, да су славосрби више пута тражили савез с мађарским баном Куеном Хедерваријем.

Истина је, да су славосрби створили и још погоршали ону познату нагодбу са Мађари, којом је Хрватска подложена Угарској.

Истина је, да су славосрби увели у Хрватску србство, те од Влаха начинили Србе, који су љути противници хрватских народних тежња.

Истина је, да су славосрби недавно познатом ријечком резолуцијом склопили савез са љутим Мађаром Ференцом Кошутом и хрватождером Банфијем и да су том резолуцијом издали права хрватскога народа.

Истина је, да је славосрбско несависно грађанство лањске године у градском заступству сачињавало баш са мађарони, и то са Мошинскијевци заједничку дружбу, против које су се борили старчевићански заступници.

Истина је, да су вође славосрби плаћени од србијанске владе у Београду, да у Хрватској шире и бране Србство.

Истина је, да су славосрби преклањске године проти Старчевићанцем довели са собом на биралиште у III изборништву Мађаре са Мађар Аламвасутака, с онога истога мјеста, на којем је г. 1903. стајао мађарски надпис, ради којега је оне године пролиевано толико крви хрватских синова и ради којега је изгубило слободу на хиљаде хрватскога народа. Ето са Мађар Аламвасутака довели су славосрби Мађаре проти Хрватом Старчевићанцем.

Истина је, да је вођа славосрба или младих напредњачких мађарона Јосип Пасарић данас брзојавно позвао у помоћ мађарске министре у Пешти, да заповједе својим чиновником, да гласују проти Хрватом Старчевићанцем.

Истина је, да ће славосрби и овај пут довести са собом на биралиште све Мађаре с Мађар Аламвасутака и чиновнике државних уреда, који ће по заповједи мађарских министара гласовати против Хрватом Старчевићанцем.

Истина је, да ће славосрби или тако звана напредна странка довести и овај пут на биралиште све „Србе" из „србске" банке и „србских" дућанах, да гласају проти Хрватом Старчевићанцем.

Истина је, да обртници Хрвати бјеже с младомађаронске листине, а ипак се младомађарони усуђују хајдучки кандидирати господу Антуна Броза и Фрању Херцигоњу, премда су ови одлучно изјавили, да не примају младомађаронске кандидатуре.

Хрвати! Изборници III. изборништва! Нађите се у суботу на биралишту, на градској виећници сви као један човјек и гласујте сви сложно за поштене и праве Хрвате, кандидате Старчевићеве хрватске странке права!

Сви Хрвати сложни морају бити проти удруженим Мађаром, Србом, мађарским чиновником, бездомовинским социјалистом и младим мађароном, који се сви скупа показују под именом лажне напредне странке, познате још под именом славосрбске странке.

Видљиви су прсти Пеште и Београда.

Спасимо, Хрвати, част и хрватство нашега приестолнога града Загреба!

Живила Хрватска! Бог и Хрвати! Слава Анти Старчевићу! Живили кандидати Старчевићеве хрватске странке права!

Старчевићански изборни одбор.

Кошут

Ференц Кошут, шеф мађарске коалиције, која је повела најодсуднију борбу с Бечом, разболео се!

Већ од подужег времена избијали су гласови о његовој бољетици, која је у јавности била сматрана као прост рематизам, због чега је Кошут провео јесенас неколико недеља у Лукач-Баду, али се у последње доба та болест изопачила и постала опасна. Његови пријатељи а с њима и вас народ мађарски, јако су забринути.

Кошут је, једно својим великим именом, у коме лежи читав програм за родољуба мађарског, а друго својим ретким особинама, постао оличење покрета у ослобођењу од Беча. Наравно да је тај покрет веома симпатичан свима народностима, које већ вековима притискује Беч.

Тај покрет, коме су на челу Мађари, али који подржавају готово све ненемачке народности у Аустро-Угарској монархији, потребује једног тако неспорног шефа као што је Кошут. Ако би се по несрећи њему што десило, онда је врло лако могуће: да би или наступио известан застој, или би можда чак ударио и другим путем, на коме га не би пратило поверење немађарских народности, које поверење тај покрет данас под вођством Кошута ужива.

Зато ми од срца желимо Кошуту што скорије потпуно исцелење, те да оствари све оне велике наде, које је у њ положио његов одушевљени народ, а Мађарима, нашим суседима и природним пријатељима, желимо да их мимоиђе горка чаша и тешко искушење, и да дочекају што пре да пред собом виде здрава и ратоборна њихова шефа, кога су они увенчали толиким поверењем да је лепше и од царског венца!

Распуштање угарског Сабора

Распуштање коалиције.

Министарски Савет је решио, да се одбор коалираних странака распусти. Мере, које ће се том приликом предузети, саопштава владин комунике, који је ових дана публикован.

Управни комите коалираних странака распуштеног Сабора, вели се у комуникеу, присвојио је себи, још одмах у почетку, сва она права, која има извршна власт. При томе тај је комите увек прелазио и прелази границе устава, који јасно прописује како се могу организовати странке и како се имају ширити принципи ма које било политичке странке. Пошто је, најзад, одбор коалиционих странака публиковао и такве одлуке, које изазивају народ на отворен отпор према властима, који може имати убитачне последице, то је угарски Министарски Савет решио, да се Управни одбор коалираних странака распуштеног Сабора распусти и да његово даље делање забрани.

Изјава коалиције.

Поводом комуникеа Министарскога Савета, да се распусти Управни Одбор коалираних странака и да се његово делање забрани, управни одбор коалиције донео је једну одлуку у којој се вели и ово:

„Управни одбор не може узети у обзир противзакону заповест владе, која је пуна неистинитих мотивација. Када би се он покорио тој заповести, то би значило, да се он одриче личне слободе, те најсветије слободе. Познавајући ту наредбу, одбор би признао, да влада има права, да утврди, коме не треба једна странка, да верује, с киме смеју општити слободни грађани, с киме се смеју саветовати о политичким питањима, и коме је допуштено, да исказује политичко мишљење. Када би се одбор покорио тој владиној наредби, он би престао бити веран својој дужности.

Одбор је од удружених странака добио налог да управља заједничком политиком. Одбор ће и даље одговарати томе налогу. Он ће и даље, у границама закона, вршити своју дужност. Противзаконе претње неће га застрашити, да не врши своју дужност.

Андраши о комуникеу.

„Мађарорсаг" доноси изјаву графа Андрашија поводом владиног комуникеа, којим се распушта одбор коалираних странака.

Граф Андраши је рекао:

„Дознао сам за распуштање одбора коалираних странака и сматрам као потпуно незаконито. У осталом цела та ствар не чини на мене никакав особити утисак. Али на земљу ће свакако добро утицати. Становници земље моћи ће се уверити, какве *руске околности* владају у нас. Шта ће о томе решити управни одбор коалираних странака, ја то не могу рећи".

СПОЉНА ПОЛИТИКА

Предлог за компромис.

Поводом тешкоћа, које су настале у полициском питању, у неким дипломатским круговима почело се говорити о једном компромису између Француске и Немачке, по којем би контролу над полицијом имао вршити дипломатски кор у Тангеру, којем би се, као војнички саветник, придодао један виши официр из које мање државе.

Нове инструкције.

У Берлину влада мишљење, да Француска треба на конференцији у Алгесирасу одлучно да заузме држање према предлозима Аустро-Угарске, која врши улогу посредовања, као што је то учинила и Немачка. Нове инструкције, које је француски делегат, Ревоал, добио од своје владе, израдио је Рувје, а потписао их Буржоа.

Поводом тога, што је Буржоа тражио од Ревоала тачан извештај о стању конференције у Алгесирасу, мисли се, да ипак није искључена могућност, да Буржоа промени мишљење, ма да је, у инструкцијама, до сада делио мишљење Рувјеово.

У Берлину су врло задовољни, што је Буржоу поверен портфељ министарства спољних послова, јер га је Берлин увек рачунао међу оно мало политичара, којима лежи на срцу поправљање односа између Париза и Берлина.

Енглеска је, међутим, изјавила, да Француска добро чини, што размишља, да ли би било добро, да прими предлог Аустро-Угарске, која је узела на се улогу посредовања и да и у полициском питању, са извесним изменама, прими.

Избори у руској Пољској.

„Рус" јавља, да постоји несумњива намера, да се избори за Государствену Думу у руској Пољској одуговлаче, јер би иначе било неразумљиво зашто су гувернери у Варшави и Петрокову изјавили, да избори не могу бити у априлу. На тај начин слаби се интересовање Пољака за изборе, а у исто време и снага отпора према револуционарним елементима.

Према свему томе, вели „Рус", у пролећу су неизбежни крвави догађаји.

Издајство.

У високим војничким и маринским круговима овладала је велика забринутост, поводом једне вести, да су, из тајне архиве министарства марине копирани детаљни нацрти руских торпеда новога система и да је та копија, преко једнога посредника, продата каквој држави.

Писар у министарству марине, Кобилин, ухапшен је, јер је на њега пала сумња, а после у њега је нађено 7000 рубаља за које он није умео рећи од куда су му. Копије су одузете од посредника. Уметничко копирање нацрта изазива сумњу, да је на тој копији радило више људи.

Три уредника на смрт.

Петроградско књижевничко удружење решило је, да уложи енергичан протест против пресуде прекога суда, којом су три уредника у Чифу осуђена на смрт. Смртна пресуда ће се извршити конопцем. Тај протест ће ових дана изићи у већини престоничких листова.

ДНЕВНЕ ВЕСТИ

Седница клуба „Напредак". *У четвртак 8-ог ов. мес. клуб „Напредак" држаће своју седницу у Хотел Имиеријалу у 9 час. у вече.*

На дневном је реду: Претрес нових, правила.

Позивају се сви чланови клуба да на ову седницу дођу.

Кварт врачарски. Позивају се чланови пододбора кварта врачарског, да неизоставно дођу данас по подне у 6 и по сахата у кафану код „Новог Београда", ради споразума о врло важним партиским стварима.

Отварање границе. Данас је отворена граница између Србије и Аустро-Угарске, и ми сматрамо за дужност да наше пријатеље о томе обавестимо. Граница је отворена, пошто је српска влада, — која је још у Децембру прошле године показала своје шепртљанство и дала Аустрији унапред обећања да ће све учинити што ова буде тражила — примила сада све услове које јој је Аустрија ставила. Увоз свињабиће с времена на време, *а по дозволи београдског аустро-угарског конулата.* Роба стигла до 16. пр. мееца цариниће се по старој уговорнојтарифи, а она која је стигла после 16. пр. м. по новој са највишим повлашћењем. Дакле из свега овога види се, да смо због неспособности владине изашли понижени.

Шта је с конвенцијом? Још пре неколико дана самосталци су се на све четири стране света разметали својом резолуцијом донесеном у Народној Скупштини, кад су они сами у њој заседавали. Они неће ни провизоријум, ни преговоре за уговор, ако се аустријска влада не обавеже да ће дозволити ветеринарну конвенцију, узвикивали су они широм Београда, где год би се срели с њима. А сад?

Сад су се завукли у мишије рупе па ни зуба да помоле, јер поред све своје кратковидости и партиске заслепљености, ипак виде да су земљу изиграли у очима света. Благо Србији са овако јаком владом, па ма како се она метаморфозирала.

Топови. Страни листови су подигли велику прашину о набавци топова за нашу војску. Наши меродавни кругови се ограничавају на демантије и саопштења у најужем обиму, а топовска комисија срећује успомене својих провода, док јавно мњење не зна на чему је, али ипак по свему слути, да није добро.

Како ће их дочекати. Самосталски посланици су се разишли кућама да проведу ускршње празнике. Не зна се тачно како ће кући стићи, али да их њихови бирачи неће тамо дочекати раширених руку то је више него сигурно, јер за мало времена веће штете није нанела земљи ни једна досадања влада и њена већина од ове самосталске.

Преговори. Преговори за нови трговински уговор отпочеће још у току ове недеље. Експерти ће данас или сутра отпутовати. Како смо већ до сад од аустро-угарске владе добили еклатантног доказа да нам не мисли дати ветеринарну конвенцију, то се у напред види какве ћемо користи добити од уговора. Онога који је крив што је ово све овако испало неће ни глава заболети.

Спрема се. Нови министар војни почео је да спрема један указ о одликовању, и други о премештају неких официра. Многи су рођаци у унутрашњости па је право да бар за летос виде Београд.

Почињу кандидације. Већ помало избијају кандидације личности за првог ађутанта. Многи су се у овом погледу већ изјаснили а неки се др-

ПОДЛИСТАК

Проблематичке природе

РОМАН

од Ф. ШПИЛХАГЕНА

(НАСТАВАК)

Ето, видите, тако морам у мојој рођеној кући све да просим, рече Мелита; али ви не једете! Па какав сте то комад меса узели! Најгори на целоме тањиру. Боже, што сте ви људи непрактична створења!

Ја већ видим, да се ја морам за вас постарати.

И, поред свег Освалдовог одупирања и уверавања, да није гладан, Мелита му поче пунити тањир најбољим јелима које су имали пред собом.

Шта, не прија вам, рече Мелита готово брижно, кад виде, да Освалд није ни додирнуо јела, да нисте болесни?

Никад у животу нисам био здравији. Али зар нисте никад у своме веку били тако расположени, да вам је јело и пиће било најизлишнија ствар на свету, и да су вам чак и небески богови, којима је требао нектар и амброзија, изгледали јадни и чемерни богови?

О, знам, знам и ја за такна расположења. Тако сам била расположена кад ме је тетка водила први пут на игранку. И од тада има већ прилично времена, али ми се то расположење није повраћало, нити је икада имало икакве везе са мојим апетитом.

Па и поред овог разметања, ни сама Мелита није метула ништа у уста, сем нешто воћа.

Слатка ватра, која јој је подузимала груди и која је чинила, да су њене очи нежније сјале, није тражила церерине дарове. Први пут од њиховог састанка, не имадоше шта разговарати. О ономе што је пунило њихова срца, није се нико усуђивао ни говорити; а све друго било им је тако равнодушно, тако празно! Нека нелагодност, коју су се они трудили да прикрију, јасно се је показивала код обојице. Обоје су осећали како им нека јака, невидљива рука скида маске с лица, с којима су покушавали да играју на карневалу овог живота.

Из овог чудноватог положаја избави их стари Бауман, који уђе носећи у руци боцу шампања у леду, коју мету пред Освалда. Како је било могуће, за неколико минути, из дубоког подрума и из закованог сандука изнети и донети пред њих боцу шампањца, то је била она од оних дубоких тајни, каквим је волео да се окружује стари Бауман. На вештачки начин вадећи плуто из грлића, Бауман нали сјајном руменином дугачке, танке чаше, које је био узео са бифеа, и некако благонаклоно гледаше како његова госпођа жудно поче пити слатко пиће, и како му испивши чашу пружи с речима: Encore, Баумане, па после наспи и теби и испи је у здравље нашег госта.

Стари слуга и учини као што му је заповеђено. Приђе бифеу, нали себи чашу па онда стаде на два корака пред сто, да одржи следећи тоаст:

Прво у ваше здравље, милостива госпођо, јер то ми је прече од свега. Нека да благи Бог, да вам очи увек тако весело гледају, као у овоме часу! Па за тим у ваше здравље, млади господине, нека Бог благослови ваш улазак у овај дом; да даде Бог да из тог буде само мир и срећа. То вам жели стари Бауман!

Рекавши то Бауман испи чашу, затежући лагано главом, докле му год нису дошле очи управљене у таваницу; па остављајући празну чашу на бифе оде до прозора, те окренувши леђа њима двојици, поће сам за се мислити, не обраћајући никакву пажњу на њих.

Присуство старог слуге и шампањер, дали су Мелити мало више храбрости, тако, да чак поче и гледати дрскије. Она поче брбљати о најразличитијим стварима, докле год је Освалд не подсети, да му је обећала, да га још данас одведе у ону кућицу у шуми.

Зар сам вам то обећала? рече Мелита. Сад то морам и урадити, ма да ми је готово жао што сам вам то обећала, јер ви не верујете у моју светињу, и нисте достојни ни да уђете у њену капелу.

Вашу светињу?

Јест. Велику госпођу од Милоса.

Морам вам сад испричати докле ме је отерало моје сањалаштво за ту богињу. После мога повратка свуда ме је пратило моје сећање на лепу слику у Лувру, тако, да нисам могла мировати пре, него што сам наручила у Паризу, са великим трошковима, једну врло добру копију. — Али како се нисам усуђивала, да овде метем моју светињу, то сам је сместила у ту кућицу у шуми, која је од тада постала моја капела, од које сам увек, кад год би било у Беркову посете, губила кључ; тамо сам често проводила по читаве дане и ноћи, кад би ме глупи људи наљутили мало више, него што би то обично било; тамо сам проводила и оно време, кад год сам желела да будем сама.

(Наставиће се)

же резервисано. Човек са кабинетом у џепу, још се саветује са пријатељима а није дао своју реч по овом питању.

Свршиће се. Ово дана ће министар народне привреде потврдити по једног од предложених кандидата за Управу Фондова, од стране Државног Савета, Универзитета и Касације, па ће се одмах прећи на решење питања о постављењу управника.

Према предложеним кандидатима, унапред се види које ће министар потврдити, и какав ће бити склоп одбора, уз то још један самосталац управник, да је комплет читав.

Зашто нам је фабрика? Зашто нам је фабрика палидрваца и они силни издаци на њу, запитаће се сваки онај, који види како се под оваквим до крајности неспособним владама са њоме управља. Откупили смо је по скупе новце, одмах у њу довели три пут више персонала и радничког особља него што га је имала под првим сопствеником па каква вајда? Жижице не израђене како треба и најгорег квалитета, пали свака десета. Затим се одмах појавише у саобраћају стране жижице, — знак да наша фабрика не може да сврши посао. И сад долази круна неспособности, немарности и шепртљанства, монополска управа мора да поручује у бугарској жижице за нашу употребу. Па нашто нам фабрика ако није за то да самосталским пришипетљама пружа кору насушна хлеба. Далеко смо дотерали.

Читуља. Михаило Поповић свештеник у Трстенику преминуо је у суботу у вече.

Покојник је био нарочито познат као Поп Мика и био јако омиљен у свој околини. Он спада у најстарије и несумњиво у најчеститије српске свештенике. Ко је год њега познавао, тога су освојили благост, доброта и редак здрав разум овога правога слуге божијега олтара. Поп Мика је био један од оних свештеника, који су били у стању одржати у вери праотаца своју паству.

Као што је мирно живио тако се тихо и угасио. После себе оставио је два сина, Стеву, и Драгољуба, професора у Пожаревцу,

Бог дао рајско насеље поп Микиној души, а његовој породици утехе.

Важне Вести

Јаша

Бедном Јаши без крагне и поше
Боде очи Пашићево „ћоше",
Па да не би остао без трошка
Уређује „Одјек" на три ћошка...

Ројтански опроштај

Самосталске већине са владом приликом одлагања скупштине.

Остај, мила,
Весела и чила
Кад си, мила,
С главе проседила!
Сад си вила
Доби јака крила:
Саву „Лила"
И с њим Кара-Мила!
Сад у сили
Уживај и гњили.
Живи, мила,
До осмог Априла.
А деветог,
Тог датума клетог —
Оде, мила,
К'о да ниси била!.. **Б.**

Новости са стране

— Интернационална изложба уметности кувања, за време својег седмодневног трајања, донела је чистога прихода 50.000 круна. Било је око 30.000 посетилаца који су платили улазак.

)-(Каталинистички студенти на универзитету у Барцелони изазвали су врло озбиљне немире. Полиција је морала да се умеша. Ректор и гувернер наредили су, да се обуставе предавања и да се универзитетска зграда затвори.

() Директор етнографскога музеја у Читу, који је поводом ономадашњих демонстрација, осуђен на смрт, помилован је од смртне казне и осуђен на вечиту робију. Остала четворица, која су била осуђена на смрт, прекјуче су стрељана.

☐ У једној париској фабрици хемичких продуката десила се врло јака експлозија. Десет лица је тешко повређено. Експлозија је била повод пожару, који је захватио целу фабрику.

-:::- Краљица Наталија није протерана из Француске, она и даље живи у Бијарицу.

ИЗ ШКОЛЕ И ЦРКВЕ

* * *

Више пута читао сам у „Правди" белешке под горњим насловом, па зато и ставих овај наслов, али из цркве немам шта да вам пишем, јер њу имамо озидану, но са своје солидности у изради она је затворена и прошлог лета наша бивша општ. самосталско-радикална управа погодила је оправку, но предузимач и бивши председник не могу да расправе своје рачуне, председник вели да је дао више а предузимач признаје мање и то диференција је за 400 динара и док се ови не сложе црква ће бити затворена, а како ми изгледа док се они сложе дотле ће се морати приступити на ново оправци. И као што рекох напред из цркве немам шта да вам јављам.

Школа нам је боље среће, имамо три оделења, па према томе и три наставника-це. Претпрошле године господин Љуба Давидовић, онда министар а сада штампар, поставио нам је за учитеља некаквог свога рођака, а за учитељицу жену овога. Кажу да је г-ђа синовица поменутог господина бившег министра. У овој години сигурно по препоруци г. бив. министра, постављен је овде за среског лекара рођени сестрић г. бив. министра и тако је сада г-ђа врло често болесна па скоро никако школу и не похађа, а господин муж бави се чувајући болесника па и он у школу кад стигне, и тако школа нам је такве среће као и црква, док међу тим свештенику бир и остало плаћамо, а учитељима станарину и огрев, а поред тога и држава плату. — Но све ово није сметало да Народна Скупштина призна болесној г-ђи четири године привремене учитељске службе у сталне, те да може имати већу плату и да стекне право на пензију. Но ово су заслуге господина стрица, јер је од бивше тираније и реакције много пропатио борећи се за народ или како наш народ вели за народна права и слободе, или боље рећи око народне кесе.

4. Марта 1906. год.
Голобок. **Голобочанин.**

Катастрофа у мајданима

Штрајк

Штрајк, који је поведен поводом страховите катастрофе у Куријеру, узима све више маха. У Ланским мајданима никако се не ради, тако исто у мершепским. У Балхину напуштају рударски радници поједина окна. За сада има око 32.000 радника, који штрајкују.

Клемансо и штрајкачи

Министар унутрашњих дела Клемансо стигао је прекјуче аутомобилом из Араса у Лан. У његовом су друштву префект и један државни инжињер. Одмах је отишао у општину и тамо се разговарао са послаником Баслиом, који је у исто време и председник општине.

По том је Клемансо отишао на јаван збор рударских радника. Овим збором је управљала синдикална федерација департмана Па де Кале. Клемансо је говорио на томе збору. Он је штрајкашима рекао, да он к њима долази као представник републике, оне исте републике чија је девиза слобода. Клемансо је затим рекао:

„Ми, који данашњи конфликат респектујемо — штрајк је једно право — ми вам нећемо порицати право. Али ми вас ипак молимо, да не заборавите своје дужности, а нарочито да не заборавите да респектујете мишљење оних, који друкче мисле него ви и респект туђе својине. Ја вам дајем своју реч, и то у споразуму са својим колегама, да нећемо трупе довести у додир са радницима, који штрајкују. Али зато будите достојни те мере, која се сада први пут употребљавају. Само тако ћете ви дати пример времену, само тако ћете показати, да сте вољни да судељујете на великом делу социјалне правичности, која нам свима лежи на срцу".

Збор је бурним аплаузом одобравао министров говор.

Народне питалице

— удешене за данашње време —

Питали Савушку: ил' волиш с радикалима или са самосталцима? — Најволим удробљено. — Миц, то би и Андра Николић ал' нема.

Питали поп-Саву Грујића: зар ти чуваш јариће? — Још да су моји! вајка се он.

ИЗ НАРОДА

Исправка.

У броју 52. вашега листа од 24. овог месеца, одштампан је један допис без потписа, под насловом „Јавна безбедност у Србији — убиство", — којим је неистинито преставлено да су у срезу рачанском овладале крађе и убиства како никада до сада, као и то: да су у селу Заглавку избодени ножем браћа Благојевића, а за два дана доцније да је погинуо Илија Милутиновић јапијарски трговац из Стапара у Пилици на путу између школе и суднице.

Да не би овај допис био протумачен онако како је желео писац те на тај начин изазвао код јавног мнења мишљење да ово-среска власт мало води рачуна о личној и имовној безбедности, она по својој дужности а у интересу истине и без обзира што се писац није потписао и коме се у опште не може поклонити никакве пажње, — чини ову исправку.

1. Да крађа у овоме срезу а нарочито у последње време готово и нема изузев два — три случаја просте крађе што се види и из поднетих извешћа месечних; и

2. Како повреда Браће Благојевића из Заглавка тако и тешка повреда Илије Милутиновића из Стапара од које је и умро проузроковане су у међусобној свађи и у пићу.

По оба дела кривци су у притвору — дело признају.

Молим уредништво да на основу члана 14. зак. о штампи изволи ову исправку у своме листу одштампати.

Из канцеларије начелства среза рачанског, 27. фебрара 1906. год. Бр. 1753. у Б.-Башти.

Народне пословице

— удешене за данашње време —

Боље с миром, него с чиром, а боље и с чиром него са — самосталцима.

Нити за добру тећи, нити злу остави — све ће потрошити самосталци.

Ако имаш брата, чувај и побратима — па и Милорада Карамарковића.

Да падне на леђа, разбио би нос — кабинет самосталски.

Да падне с крушке, донео би кући грање — Сава Грујић.

Нешто нешта изело, па од нешто кости остало — самосталци и парламентарност.

Злату ће се кујунџија наћи — па и самосталској „већини" вођ С. Грујић.

Док смо нека смо, кад умремо да се спомињемо — по злу (самосталци).

Кад лисица преко леда пређе, можеш по њему топове возити — ал' се и превари као н. пр. Савушка.

НАУКА И ПРОНАЛАСЦИ

Нов спроводник електрике

За време рата с Русима веома је доводило у очајање Јапанце што су депеше са бојишта стизале у Токио веома непотпуне и нејасне. Констатовало се да у путовању жицом електрична струја наилази на неке препреке. Најзад је ухваћен и тај непријатељ. То бејаху пауци. Они су врло радо плели своју мрежу око телеграфских дирека почињући од саме жице. Мрежа се обично спуштала до саме земље а кроз њу — дакле кроз паучину — струја је долазила у додир са земљом која је, на тај начин, одводила електрику. Брзо су постављени многобројни чувари с високим чакљама, који су ишли и паучину скидали. Али то није ишло лако: чувар би сву мрежу покидао па пошао даље, али не би отишао ни до другога дирека, а већ би се појавио из дирека паук и започео брзо плетење нове мреже. Најзад је и то савладано, али је главно да је тај опажај створио један нов факат у науци, која га временом може још и корисно употребити.

КЊИЖЕВНЕ БЕЛЕШКЕ

Руска Академија Наука

Царско-руска Академија Наука расписала је ове награде ових дана:

А), Из културне историје источних историских народа:

Живот старих персијанских мистичара.

Рок 1. јануара 1910. године.

Б), Из културне историје словенских народа:

1), Митологија многобожачких Словена по подацима историским, археолошким и етнографским.

Имати у виду Јужне, Западне и Руске Словене.

Рок 1. јануара 1913. године.

2), Историја јужно-словенског, западно-словенског и руског свечаног одевања до 15. века закључно, по историским, лингвистичким и археолошким подацима.

Изузимају се предмети и облици оружања.

Рок 1. јануара 1913. године.

3), Историја саобраћајних путова који су служили за трговачке везе Русије с Византијом и с романско-германским светом у средњем веку.

Рок 1. јануара 1913. године.

В) Из философских наука:

1) Григорије Сковорода и његова философија.

2) Нарављственост као економски фактор у производњи и подели добара.

За оба рада рок 4. јануара 1907. године.

ТЕЛЕГРАМИ

Будимпешта. Угарска телеграфска агенција публикује полузваничан одговор на коминике растуреног одбора коалиције, у ком побија тачку по тачку изјаве тог коминикеа, и завршује: одбор је заиста издавао незаконите наредбе, присвајао себи власт, која припада само властима, чинио забрањена дела, присвајао себи права извршне власти и законодавства. Кад одбор то касније одриче, осуђује само сам свој рад као опасан по све.

Одговарајући на беседу депутације трговаца и занатлија Боршодске и Хевешке жупаније, која му је изјавила поверење, Фејервари је рекао, да је срећан, што раден свет све више и више упознаје ситуацију; чим се све умири, влада ће успоставити редован рад законодавства. Фејервари одбија прекор апсолутистичких намера, он је једино задахнут верношћу према краљу и отаџбини. Како су Мађари били вазда верни краљу, то се он нада ускоро повољном решењу кризе.

Плац на продају

Објављујем да имам на продају у вароши Крушевцу, на најлепшем месту, преко пута Окр. Начелства а до стана Др. Паје Боте, један плац у величини до 2000 кв. мет. који би се могао лако поделити.

Ко је вољан купити — цео или делимично — овај плац, нека се обрати за цену и услове потписатој.

Јелисавета А. Маринковић
Крушевац.

АПОТЕКАРСКИ ПОМОЋНИК тражи кондицију. Обратити се дрогерији код „Гуслара".

ПРОДАЈЕМ Један део мога имања звано *„Баново брдо“* у близини Београда више Топчидера, са најлепшим изгледом на Београд, Земун и њихову околину, парцелисао сам на плацеве, за подизање Летњиковца (Вила), и продајем из слободне руке; ко жели купити, нека се лично обрати потписаном за цену, услове и остале појединости.

Посредници искључени.

Стан Капетан Мишина Бр. 22.

Љуба Станојевић
члан Нар. Позоришта.

ИЗДАЈЕ СЕ ВИЛА. Од 1. марта ов. год. у својој Вили преко пута Вајфертове пиваре издајем; један стан на доњем боју са две веће собе, кујном, собом за млађе, верандом, вешерницом и подрумом. Уз овај стан уступам и велику башту, те је зато згодан за породицу која има малу децу и жели да станује преко лета ван вароши.

Ову би Вилу и продао под веома повољним условима.

План и услови могу се видети код г. **Драгомира Манока** секретара Класне Лутрије.

ТРГОВИНА
КОНСТАНТИНОВИЋА И МИТРОВИЋА
ПРЕЂЕ
ТАДИЋ и КОНСТАНТИНОВИЋ
Телефон 323 — **БЕОГРАД** — **Телефон 323**

За Младенце

Добила је велику количину робе од: никла, Алпака, Алпака Сребра, и Кина Сребра, нарочито удешене за поклоне. 202 10-10

ИЗВОЗНА БАНКА

Пети редовни збор акционара Извозне Банке одржаће се *19. марта ове год. у 9 час. пре подне* у просторијама Грађанске Касине са овим дневним редом:

1. Избор перовође, бројача гласова и три потписника скупштинског записника.
2. Извештај Управног Одбора о билансу и подели добити.
3. Извештај Надзорног Одбора.
4. Одобрење биланса и давање разрешнице Управном и Надзорном Одбору на рад и рачуне за 1905. год.
5. Бирање пет чланова за Управни Одбор.
6. Бирање једног члана за Надзорни Одбор.
7. Предлози појединих акционара у смислу чл. 18. банч. статута.

Акционари, који желе да учествују на овоме збору, треба да поднесу своје акције најдаље на шест дана пре збора, дакле до 12. марта ове год. закључно и то у Београду у централи или филијалу Извозне Банке, а у унутрашњости новчаним заводима.

После дана, кад се збор закључи, могу акционари своје акције узети натраг онде, где су их и положили, а уз повратак издатих им признаница.

7. фебруара 1906. год.
у Београду.

УПРАВА ИЗВОЗНЕ БАНКЕ.

Против дуготрајне „грозница“ и слабог стомака најсигурнији је лек.

БИЉНИ СОК

који се на пола сата пред грозницу узет, исту одмах уклања. Хиљадама њих који су од исте патили, нашли су себи спаса у овом леку. Како је ова болест — грозница — код нашег народа врло честа, то би требало овај лек свака кућа да има у случају потребе да га употреби.

Прави „БИЉНИ СОК“ може се добити само у апотеци код „Црвеног Крста“ у Београду. Цена је 2·50 п. д.

„Nerolin“ *признато као изврсно средство противу, кашља, катара плућа, тешког дисања* (asthma), *зачетка туберкулозе и пљувања крви.*

„Saparin“ одлично средство противу нечисте крви нарочито за она лица, која су патила или пате од ванредних тајних болести. Цена 2 динара.

„Биљни теј“ противу нервозних болести. Цена једног пакета 2 динара.

Сви ови лекови могу се добити у апотеци код „ЦРВЕНОГ КРСТА“ у Београду.

Шаље се свуда доплатом.

адреса: АПОТЕЦИ код „ЦРВЕНОГ КРСТА“ Београд.

1464 21—

Радионица кола у Шапцу

Част ми је јавити поштованој муштерији, како овде тако и на страни да имам велики избор

ГОТОВИХ КОЛА И КАРУЦА

сваке врсте, сопствене израде и боље но игде на страни, и то: **Ландолета, викторија, фајтона, сандлауфера, паскета, штајерваґена, таљига** разни шатирани и то све од доброг, сувог десетогодишњег дрвета.

За добру и солидну израду јамчим. Поруџбине примам како за нове израде тако и за реновирање старих. Све то са добрим материјалом а нарочито са добрим лаком из првих фабрика који неће избелети. Израда брза и солидна.

Радионица кола
код каменче ћуприје на ћошку у Шапцу
Јоце Апића.

Рафајловића подрум

ТЕРАЗИЈЕ и СВ. САВСКА УЛ. Бр. 17.

ТЕЛЕФОН Бр. 957. — **ТЕЛЕФОН Бр. 957.**

Извештава поштоване потрошаче да његова *вина* и *ракију комовицу* продају ове солидне и добро уређене колонијално-бакалске радње у Београду:

У улици Краља Петра (Дубровачкој): Ц. В. Мирковића; Душановој: Владислава Петровића и Мил. Танасијевића; Балканској: Тодора Бојковића; Краља Милана: Јована Умлауфа; Делиградској: Деспота Биљића; Студеничкој: Мирка Кићановића; Немањиној: Косте Бошковића; Краља Александра: Мих. Тодоровића; спрам старе варошке болнице: Радоја Пилчевића; спрам Златног коња Варош капија: Тодора Петковића.

Цене су исте као и у подруму а свака је флаша запечаћена жигом: **„Рафајловића подрум — Врање“**. За реконвалесценте и малокрвне особе препоручује се црно вино *„Гуменца“* од 14 година.

ЗА
Пролетњу и летњу сезону
Велико стовариште
Галантериске и конфекцијске робе
Марка Вулетића и Гавриловића
— У БЕОГРАДУ —

Добила је у огромном избору најмодернијих:

Женски костима.
Жакета, палетоа и огртача.
Жакетића и мантилића за девојчице и децу.
Сукања: горњих и доњих разних.
Блуза разних.

Цене су врло умерене и утврђене

Поруџбине из унутрашњости извршује тачно и брзо.

Коначна распродаја

Згодних поклона за младенце као: Албума, рамова, ауфсаца од бронзи и стакла, вазни, разних фигура, сатова, асталчића, огледала и осталих разних ствари за украсе.

Пошто више нећемо водити горње артикле распродајемо их испод коштања. Избор је ванредно леп.

трговина
ДРАГУТИН КАРАУЛИЋ и КОМП.
Кнез Михаилова ул. бр. 27.

Са тешком тугом и болом извештавам сроднике, пријатеље и познанике, да је моја мила и добра мати

† СОФИЈА М. ВРВИЋ

испустила своју племениту душу после кратког боловања 25. фебруара, а 26. матери земљи предата.

За своју дужност сматрам да и овим путем изјавим своју дубоку и искрену захвалност госпођи Мари П. Таушановићки и сестри јој г-ђи Ангелини, мојој доброј куми Дафинки и куму Луки Игњатијевићу, саобраћајном чиновнику, који је болну обилазише и на самртном часу јој се нађоше; г. г. Др. Селимиру Ђорђевићу, окружном физикусу и Др. Жики Миленковићу, среском лекару, који све што наука и лекарска вештина прописује употребише, да је од смрти отргну.

Особиту своју захвалност изјављујем старешини манастира Јошанице г. оцу Гаврилу и јеромонаху г. Венијамину, који из почасти на погребу чинодејствоваше.

Захваљујем пошт. грађанству јагодинском и колегијалном чиновништву, који моју милу матер до вечне јој куће испратише, као и свима и свакоме, који ми усмено, телеграфски и писмима своје саучешће изјавише, те ми тако тешку тугу моју у неколико ублажише.

Свима хвала, вечита хвала!

2. марта 1906. год. Јагодина.

ОЖАЛОШЋЕНИ:

Син: *Андра Врвић*, окружни марвени лекар с породицом, сестрама и братом и осталом родбином.

Електрична Штампарија Бранко Радичевић“ Бранкова улица бр. 18.

одговорни уредник Марко Ђорђевић

ПРАВДА

ОРГАН НАПРЕДЊАЧКЕ ОМЛАДИНЕ

Претплата за Србију:
Годишње . . . . 16 дин.
Полугодишње . . . . 8 „
Тромесечно . . . . 4 „
Месечно . . . . 1·50 дин.

УРЕДНИШТВО
КНЕЗ МИХАИЛОВА УЛ. БР. 15.
телефон 857

ИЗЛАЗИ СВАКИ ДАН

ВЛАСНИК ЗА КЛУБ „НАПРЕДАК“
И ГЛАВНИ УРЕДНИК
ЈОВАН АДАМОВИЋ

Претплата за стране земље:
Годишње . . . . 32 дин.
Полугодишње . . . . 16 „
Тромесечно . . . . 8 „
Месечно . . . . 4 „

БРОЈ 88 — Београд, недеља 2. априла 1906. год. — ГОДИНА III.

Христос воскресе!

„**Правда**“ честита празник Христова воскресења свима својим читаоцима и сарадницима.

Христос воскресе!

УСКРС

Умукло је клепало; звона брује; свиће велики дан! —

Христос је васкресао!

И шум побожних песама и брујање, дуго, бескрајно брујање звона, ствара вихор светих тонова, из којих мукло и једва чујно јечи храпави глас крвожедника:

„Распни га!“...

Бесвесна руља присталица Иродових, блесаво је понављала у бесној, зверској дреци, те гнусне речи Садуцеја и Фарисеја!

Пилат, моћан да спречи зло, да заштити правду, чуо је безбожне речи крвожедника; Пилат, позван да спасе невиног, чуо је и шапат жене своје: „не мешај се у судбу тога човека, јер те чека срџба Божја и проклетство народа!“...

Пилат...

Да, Пилат опра руке!...

Христоса распеше и измученим уснама, упаљеним и сасушеним од ужасних болова, пружише жуч! Умирућем срцу, послаше оштро копље. Распеше правду; мучише истину; кињише невиност...

Ал' Пилат је опрао руке!..

И кад је занета, разуздана руља ликовала, у триумфу победе над сином Божјим, Христос је васкрсао!

Ничце су пали силни злотвори; копља су ништавно пала у прах; фарисејска је дрека умукнула, да чује лако дисање оживеле правде, свети дах вечне истине.

А Пилат је увио тогу, задрхтао и ломио руке!..

Христос је васкрсао!

И ова шака верних хришћана, што са камена Србије упире поглед у мутно небо, сасушеним уснама распете правде поздравља велики дан великом песмом: „Христос воскресе из мертвих“... а тамо у васиони одјекује бони акорд, слаб к'о Христова невиност у дреки руље Иродових присталица, искрен ко' речи Пилатове жене и опомиње моћне да не перу руке, већ да спрече зло, да не распињу невину Отаџбину...

И после распећа, мука и болова ипак је Христос васкрсао и кроз двадесет векова славе правду његову, јер је умро да спасе људе.

И људи су опет угњетени и спутани бесом безбожника!

Ко треба да умре? Ко да се распне, да понова спасе људе?..

Пилати не перите руке. Тиме не опрасте тешке грехове и ужасну одговорност.

Умукло је клепало; звона брује; свиће велики дан.

Христос је васкрсао!..

Јесте ли сада начисто?

Друга тачка у великом завереничком питању, питање о обнављању дипломатских односа између Србије и Енглеске, ступила је у нову фазу. Кад год је у јавности, од 29. маја на овамо, потрзано питање: за што Енглеска не шаље у Београд свога посланика, увек је са званичне стране одговарано, да се то не зна и да се није могло сазнати шта је томе узрок. Када је јавно мнење и мимо владе и позваних чинилаца констатовало, да Енглеска сматра Србију бесправном земљом, докле год извршиоци 29. маја буду заузимали угледне положаје у државној администрацији, и да она неће хтети долазити у додир са Србијом, докле се год извршиоци 29. маја не уклоне из државне службе, и онда је чак доказивано да то не стоји у истини и да Енглеска и сама не зна шта хоће. Шта више данашњи председник министарство, седи ђенерал г. Сава Грујић, изволео је рећи да завереничког питања и нема — да оно не постоји.

И ако је одмах после те изјаве г. премијера влада, којој он има срећу — или несрећу, како за кога — председавати приступила тражењу начина да се завереничко питање реши, и самим тим већ демантовала изјаву свога шефа, ипак ми нећемо сматрати ту појаву као доказ да завереничко питање постоји, но ћемо обратити пажњу на други један доказ који сада чак ни г. Сава Грујић неће моћи порицати.

Пре неколико дана изјавио је, у енглеском доњем дому, енглески министар спољних послова: да Србија, ако жели да обнови дипломатске односе са Енглеском, мора уклонити из државне службе све коловође завереника, и тиме доказати, да Србија неће на даље остати под утицајем завереника и да се неће више с њима јавно идентификовати.

Овом изјавом енглеског министра спољних послова, утврђено је сада двоје: Констатовано је да завереничко питање, ма колико се оно са српске званичне стране негирало, постоји, и да постоји у очима оних којима српска влада не може ни силом своје власти ни својим циничким изјавама доказивати да га нема:

И друго, сада је једном за свагда утврђено шта Енглеска хоће и шта тражи: да се уклоне из државне службе све коловође завере, да влада да гаранције да они неће никад више имати утицаја на државне послове и да се у опште неће више враћати на положаје државних службеника. Кад се све то буде урадило Енглеска ће послати у Београд свога посланика.

Остављајући сада на страну сва она врдања, сва она лагања и сва игнорисања факата и догађаја којима су се све владе у Србији од 29. маја на овамо служиле, кад год је била реч о завереничком питању, ми указујемо на ову изјаву енглеског министра спољних послова и питамо све оне за које завереничко питање не постоји: да ли су сада на чисто?

СПОЉНА ПОЛИТИКА

Недајте руској влади новаца!

Политичка разусуреност у Русији, која се испољава у пљачкању, разбојничким атентатима, у разбојништвима најбруталнијег облика под видом борбе за слободу, узимају све више маха. Последица такве политичке анархије су хапшења, угушивања најелементарнијих слобода, бескрајне денунцијације, у којима лажи и подметања играју главну и једину улогу, превентивне мере, пуне средњовековних тенденција, против штампе и сва она апсолутистичка средства, која су у Русији стално бивала на дневном реду.

И док у Русији уставна демократска странка слави своје победе на биралишту, дотле Русија у Европи губи углед и сматра се као једна држава у којој је политичка форма владавине анархија. Некадањи престиж православне Русије, одржаван својом великом силом, док се није сазнало, да и та сила може претрпети пораз у рату, почео је да тоне у развалинама таковванога демократскога слободоумља.

После кобног рата са Јапаном у Русији је настала врло велика новчана оскудица. Сви могућни покушаји, да Русија, ма и под неповољним условима, закључи један велики зајам, остали су до сада без икаква успеха. Стране банкарске групе, на које се Русија, у свом критичном новчаном стању, обратила, одбили су је не директно и отворено, него индиректно и под разним изговорима који су били врло провидни. Банкарске групе нису налазиле довољно гарантије за свој новац у једној великој земљи, која се, под владавином једне анархије, почела крунити.

Максим Горки је, путем немачке штампе, публиковао један проглас под именом „Недајте руској влади новаца!“ Горки врло живим и драстичним бојама слика стање у Русији и износи о њој најстрашније мишљење, које је о њој икада изречено. Он сматра Русију као једну страшну целину, која убија човека и која све оно, што није руско, гони и угушује, Горки је томе апсолутно противан, јер Русија на тај начин одржава људе у својој примитивној простоти и непросвећености, јер им тиме одузима прилике да се увере шта је у другим земљама добро и шта је то, што је учинило те су те земље напредовале и дошле до тако високог културног ступња. Зато је Горки против тога да се руској влади одобри зајам. Он целу Европу позива да неда руској влади новаца, јер она хоће тај новац да употреби на заглупљивање руског народа и да у њега усели бескрајну мржњу према свему оном, што није руско. Зар, вели Горки, није опасно имати једног непријатеља од 140 милијуна душа. И Горки, са свога гледишта, има права.

Немачка штампа је прихватила тај његов проглас, а француска, хотећи тиме да докаже своје пријатељство према Русији, оштро напада тај проглас „једног фантастичног револуционара“.

Ускршња јаја

„Љуб'те и свог душманина“...
Тај нам наук Христос даје.
За то нека мрзост њина
Прими данас бар по јаје.

Влади

„Правда“ би ти јаје дала,
Умесно би сасвим било,
Ал' на жалост ти си пала
Сва у мајско у — варзило!

Скупштинарима

Јаја смо вам хтели дати —
Баш смо за то орни били —
Али ви сте, зла вам мати,
Већ народна уграбили! —

Самосталцима

Ваша милост, од фузије
До звездаша шета.
Друго јаје за вас није,
Већ с два — жуманцета.

„Одјеку“

Тебе „Правда“ заборавит неће,
И ти с правом за јаје се јави —
Даћемо ти једно ал' ћуреће,
То ти личи сасвим према глави.

Звездашима

„Питање“ вам брекће, а сад већ и квоца,
Док прсне, к'о дућак!
Зато примте јаје ослободиоца
И ако је — мућак! —

Слободи

Ej, слободо, неслободна,
Расквоца се, до зла Бога,
За те нема јаја згодна
Сем цензуре и — полога!...

Бекрији

Јаје дајте, док не оду сва,
Балавурди Ради.
Ал' он јавља: да је уз'о два
Од браће Јунади!...

Церовићу

Свако јаје пробај, види,
То је чисто твоја брига,
Које ти се баш не свиди,
Разлупај га — узапти га!..

ДНЕВНЕ ВЕСТИ

Владин маневар. Цајтов дописник из Београда, односно из Земуна, јавља, да је Грујићев кабинет завереничко питање поново ставио на дневни ред. Прекјучерања седница Министарскога Савета озбиљно се бавила тим питањем и, поводом њега, ставила је Краљу један ултиматум. С тиме се поклапа, вели „Цајт“, и одлука Главног Одбора Самосталних Радикала, који је позвао владу да завереничко питање реши или да да оставку.

Зато се сваког часа очекује одступање Грујићева кабинета, а тим пре, јер се зна, да је то изненадно истицање завереничког питања један прост маневар владин, коме је смер да се решење топовскога питања, које је врло прешно и врло опасно по владу, одложи на неизвесно време. Влада неће да падне на топовском питању, него на много популарнијем завереничком питању.

Преговори са Аустријом. Преговори са аустро угарским делегатима за закључење трговинског уговора, обустављени су због ускршњих празника: Они би требали да се наставе одмах после празника, али то је још у питању. Аустро-угарска штампа а нарочито она полузванична, јако напала Србију, због поруџбина, које су код нас на дневном реду, а за које се овде показује врло мало воље, да се набаве у Аустро-Угарској. Са меродавних страна дошле су овамо озбиљне поруке да се при набавци и поручбинама води рачуна и о аустријској индустрији, и тражи се од надлежних да тој поруци даду задовољења, иначе се, веле, има средстава, да се на то другчије, од стране Аустро-Угарске, одговори.

Према свему овоме је врло несигурно кад ће и хоће ли се преговори наставити. Земља се свакако налази у врло озбиљном положају, а надлежни су требали да се постарају раније да дотле не дође.

Уметничка изложба. Јуче пре подне Краљ је отворио уметничку изложбу уметничког одсека друштва „Ладе“ која је приређена у павиљону Привредног друштва у финансијском парку.

Изложени су сликарски и вајарски предмети наших уметника.

Почетак свршетка. Српске Новине доносе указ, којим се ђенерал Јован Атанацковић, по својој молби, ставља у пензију.

Шта се онда до сад толико вајко!

Крвав сукоб. На Велики Петак је био сазван и одржан збор овдашњих радника и социјалиста, који је био сазван у циљу, да се осуди полиција и њен поступак према радницима, да се протествује против предузимача на канализационим деоницама и да се приреди демонстрација. После неколиких говора сазивача, одустало се од демонстрације, пошто су предузимачи пристали на понуђену тарифу, и тиме окончали штрајк. У место тога, на збору су осуђене „комите“, које бајаги нападају раднике (док је у ствари као што се сад прича узрок тој осуди неко љубавно ривалство између неких радника и комита). Неке комите нису могле остати равнодушне према тој осуди и дочекале су једну већу руљу радника у улици код „Шумадинца“, настало је песничање и бој каменицама, док из кафане не одјекну пуцањ револвера; за овим још неки и читав плотун. Том приликом рањено је (према извештају болнице) *осам* лица, од којих су тројица тешко, а петорица лако рањени. На лицу места је стигла пешачка и коњичка жандармерија, и војска и угушила неред. Са обе стране су неки спроведени у Управу града где се води истрага.

Ово је један поред многих доказа да лична бедбедност у нашој престоници стоји на врло ниском нивоу. Нашој је полицији бар за сада главан задатак угушивање опозиционе штампе, а за друго не води баш велику бригу.

Нема среће. Сердар Иво баш нема среће од како је министар. Час по па изгреди, демонстрације, рушење туђе имовине па ово последње пушкарање и крваво разбојиште. Из овога, што се је до сада десило, Сердар је могао увидети да је велика разлика између положаја неготинског адвоката, адвоката општине града Београда и министра унутрашњих дела, за које се место хоће и више способности и спреме, а и много више рутине, него ли за прва два места. Министри нису само ту да подносе указе, Сердар Иво.

Бугарски професори. Као што смо већ раније јавили, трећег дана Ускрса долазе у Београд до 70 бугарских професора, у посету својим београдским колегама.

Они овом посетом хоће да документују симпатије за српско-бугарску заједницу.

Ускрс код Бране. Сва три дана Ускрса, сјајни су програми Браниних представа код „Коларца“ и пружиће публици јединствено задовољство. Ми на другом месту доносимо цео репертоар.

Само тако. Прекјуче је кажњен председник „друштва за законско решење завереничког питања“ пуковник у пензији Гаврило Поповић са 120 дин. за непослушност полицијске наредбе.

Казнио га је члан кварта савамалског, онај исти у чијем се рејону догодио крвав Велики Петак.

Место кажњавања исправних грађана боље је да полиција пази на јавну, личну и имовну безбедност, јер су шефови данашње владе изјавили да су у стању да сваког заштите.

Јадна заштита.

Дневна представа. О Ускрсу биће у Браниноме Позоришту код „Коларца“ само другог дана по подне, у пола три, дневна представа, али са великим програмом, тако да ће се само за неколико тачака разликовати од вечерње. Улазна је цена: само пола динара. Родитељи треба са свом децом, да посете ову лепу представу.

Мало Позориште

Наше „Мало Позориште“ које савесно врши своју дужност, и успешно постиже свој циљ, прави други дан Ускрса излет у Обреновац. Тога дана у вече приредиће оно у гостионици Антоновића концерат са одабраним програмом и игранком а сутра дан две представе за ученике и родитеље. Даваће се бајка „Пепељуга“ и шала: „Цар Ћира“.

Овај корак Малог Позоришта поздрављамо а Обреновчанима свесрдно препоручујемо.

Грешници црни!...

Распни га распни, ако је син неба,
Небо ће њему послати спас.
Распни га, смрт нам његова треба,
Светине бесне грмљаше глас.

И би разапет. А кад изда'ну земља
се затресе,
Сунце потамне изгуби сјај,
Ал' трећег' дана када воскресе,
Небо загрми: „Грешници црни траж'те
опроштај.

На колена сви до једнога,
Он је милостив не губ'те над,
За грехове своје молите Бога,
Несрећници чека вас ад!!“

Крушевац. **Кајмачић.**

Важне Вести

Подајте човеку што је право!

Већ у неколико бројева „Новога Покрета“ јавља се неки рачуноиспитач *Сретен Цветић* са „чланцима“ у којима глорификује 29. мај. Не би имали ништа против тога, кад не би знали да је исти тај Сретен пре извесног времена сам писао и слао појединим београдским редакцијама нотице, којима је себе сама препоручивао „као најозбиљнијег кандидата за секретара Управе Фондова“! Мало му је што вуче плату као рачуноиспитач а ради као „стенограф“ у скупштини где такође вуче дијурну од 15 динара дневно, па би као хтео још неко исе, још неку синекуру! Ама људи подајте човеку што је право!

Е баш погоди!

Наша Мара нашла и опет сикиру иза врата.

Г. Стојан Протић нашао у „Архиву за правне и друштвене науке“ мишљење професора Јелинека о промени устава и револуцији, па потрчао да на тај свој проналазак обрати пажњу „Правдиним“ политичарима.

„Правдини“ политичари благодаре Вам, г. Протићу на пажњи, али они већ одавно знају професора Јеленика и његова мишљења — знају га управо од онда од кад знају и Лотара Бухера — јер је некима од њих Јелинек био неко време наставник Истина, Ви велите да Јелинеково мишљење шаљете „Правдиним“ политичарима за то да би могли о њему размишљати, али ми мислимо да је то само изговор, јер, ког би врага размишљали паметни људи о питањима која немају у себи ничег особитог? Или Ви, господине Протићу, мислите да треба нека нарочита памет за констатовање „да се устав једне државе може и силом променити“?

Не, не, г. Протићу! Знамо ми врло добро да се не само устави и закони но и владари једне државе могу силом променити. Не живимо ми на месецу, но у Србији у земљи где се ништа друго и не ради но устави и владари силом мењају.

И о оном другом тврђењу професора Јелинека: да **свака** револуција тежи за променом устава немају „Правдини“ политичари шта размишљати. За њих је то мисао, тако како је у тој реченици нашла израза, потпуно нетачна и неистинита. Човек треба да буде Стојан Протић па да може неком довикнути: Ето, видите! И овај лаже да **свака** револуција тежи за променом устава!

Каже, г. Протићу али то још не значи да **свака** револуција збиља тежи за променом устава — као што има земаља где је било револуција а није било устава.

Из општине

одборска седница од 29. марта

Како се сада често држе општинске седнице, могао би човек помислити да се у том одбору свршавају неке крупне ствари. Па да видите, да и јесу крупне ствари — за радикале.

Милина је погледати те наше добре радикале како су одборску седницу лепо претворили у фамилијарно посело и ту на тенане решавају о положају једног свог сродника, који здраво лепо пева. Напредњаци, социјалисте и националци, који такође имају добро срце, нису хтели ничим да кваре то идилично фамилијарно посело. И тако су, онако форме ради, радикали изгласали, свога рођака за благајника општинског. Опозиција, до душе, није гласала, али им је ипак од свег срца честитала.

И ако је страсна недеља, седница је лепо и мирно текла, самосталци су се смејали и, Боже, весели, весели као да је седи ђенерал везао уговор с Богом по коме ће самосталци вечито владати.

Тога вечера мали Цицерон, који је беспримерна незналица закона, опет је заступао председника, односно поучавао га, методом очигледне наставе, како се председникује и кандидовао је чланове бирачког одбора. Одбор прима и [illegible] а мали Цицерон се смешка и меће закон о општинама на седиште од столице, како би му седиште било што више, јер иначе не може добро да види све одборнике, а Лапчевић се затурио на столицу и смеје се што га грло доноси.

Један одборник тражи реч, а Председник пребледе као крпа и, муцајући, рече:

— Избор је завршен...

Сиромах чича Коста је мислио, да се неко носи тако револуционарним мислима, па да поквари то идилично фамилијарно посело.

Лапчевић је позвао чича Косту, да дође на социјалистички збор, после кога ће се помало правити демонстрација, да ова страсна недеља не прође баш без икаквих страсти, а чича Коста му се врло учтиво

ФЕЉТОН

Један неписани закон

(свршетак)

Сваки криминалиста зна за те грозне доказе, те неме сведоке, пред којима противник стоји као укопан. Зар мало има оваквих доказа провиђења у судској практици!? Сваки живи човек наилазио је на овакве случајеве, размишљао је о њима и свакоме је познато, да ничега скривеног на свету нема — никакве тајне, за коју се не би дознало. Преступ, извршен не у пустињи, већ у људском друштву, свагда је подвргнут опасности, да буде обелодањен. И дувари се јављају у улози сведока и ветар је спроводник. Нема те и такве способности, која би све предвидела и уклонила све могуће околности и знаке, који говоре и издају преступ. Нема те боје, којом би се црно учинило белим а бело црним и нема те ништавне сламке, која не би могла утраети у немилосрдног тужитеља. Све се обелодањује. Тешки преступ вапије и призива небо. Невино проливена крв и мучења свагда налазе своје доказе. Према једној средње-вековној шпанско-јеврејској легенди финиково дрво послужило је као сведок против убице. Процес тај врло је занимљив и он је текао овако:

Мавар Гашам мрзи младога песника Габријела, који је био код свију омиљена личност. Мрзи га због успеха његових песама, а највише, због лепе Зулаиме, која је обећала своје срце и руку одушевљеноме песнику. Гашам се притворно показује као пријатељ Габријелу, позива га у госте у свој удаљени летњиковац и заваравајући га, да очекује и друге госте, заведе га, у пријатном разговору, у усамљени крај баште, где се налазило само једно још не олистало, разгранато финиково дрво.

„Овде је твој гроб“ — сурово је узвикнуо Гашам, показујући песнику на ископану под дрветом јаму. „Још ове ноћи, ти ћеш се у њој смирити!“ — „Ја те не разумем, Гашаме; шта хоћеш тиме да кажеш?!“ — преплашено је проговорио млади песник. „Ти ћеш сад то разумети“ — узвикну Мавар и немилосрдно скрха оштри мач у отворена, незаштићена прса свога госта. Купајући се у крви Габријел је пао. Али пре него је издахнуо, изустио је: „Зликовче, ти си пролио моју крв и овде нема никога, ко би те могао оптужити. Али, знај, свевидеће око неће оставити твој преступ без казне. Ма и плод овога усамљеног дрвета проговориће и оптужиће убицу“! Гашам се дивљачки насмеја и одговори: „Ја ћу напојити корен и жиле овога дрвета твојом крвљу, да би оно ћутало“! За тим је он закопао труп под дрветом. — И нико није знао, шта је било с младим песником, нити историју његове погибије. Сви су га оплакивали. И време је пролазило. Габријела су већ били и заборавили. И опет је наступило пролеће. Природа оживела. По дрвећу избили пупољци. Да л' ће пупољати, да л' ће олистати финиково дрво, под којим је сахрањен невино убијени Габријел?! Оно, као да је добило од невине песникове крви удвојену снагу!... Док су се на другим финиковим дрветима показали само пупољци, на њему су се већ били појавили плодови, дивни, сочни плодови, какве нико и никада још у томе крају није виђао. Гашам је био у усхићењу од свога дрвета. Призивао је другове и познанике да посматрају, да се наслађавају. Сви су се дивили и питали, чиме се да објаснити, што је само једно дрво у башти дало такав род! Задовољни домаћин загонетно се само осмешкивао и одговарао: „другови моји, ја вам не могу поверити ту велику тајну“.

Тада његови другови и пријатељи решише у потаји да дрво ископају и да га, чувајући му сваку жилицу, пренесу из Гашамове у башту једнога од њих. И збиља, једне ноћи кад Гашама не беше у летњиковцу, пријатељи дођоше и стадоше ископавати дрво и копајући наиђу на неструлело тело човеково. По оделу које беше сачувано пријатељи познадоше да је то леш песника Габријела. Оставише одмах копање и одоше да јаве властима шта су нашли. Власт поведе истрагу и на крају крајева изађе дело на видело.

ВЕЧИТА ЉУБАВ

Љубав море, а ти ружа бајна,
Што се шири крај мора бескрајна,
Слуша вале, бурне откуцаје,
И скривене, тајне уздисаје.

Слуша шумор, што у чежњи стрепи,
Па се њиме уздиже и крепи,
И мирише мој цветак румени,
Миром срца осваја и плени.

И сви, који покрај мора ходе,
У тајности разговоре воде:
Љубав, цвеће смрти се не боје —
Вечити су они обадвоје!

Сокољанин.

извинио, да би дошао драге воље, али би се тиме замерио малом Цицерону, који је беспримерна незналица закона.

И тако се завршило и то фамилијарно поседо, да се опет настави код „Коларца", где ће нови благајник здраво, здраво лепо певати.

Из басна Доситеја Обрадовића

Лисица и купина.

Лисица прелазећи преко плота поклизне и за не пасти уфати се за купину, раздере и окрвави све своје шапке о купинино трње. „Чемерна ми твоја помоћ", почне се тужити на купину, „боље би ми било да сам пала него што сам од тебе помоћи искала. Мени кукавној! Како си ме осакатила!"

„Ко ти је крив?" одговори купина. „Ко ти се рече за ме фатати и од мене помоћи искати, кад ти добро знаш како ја помажем?"

Нравоученије:

Завереници пентрајући се по фузионашкој грбачи поклизну, и за не пасти уфате се за самосталце, раздеру и окрваве све своје шапке о самосталско шепртљанство. „Чемерна нам ваша помоћ", почну се тужити на самосталце. „Боље би било да смо одмах отишли до ђавола, но што смо се на вас ослањали. Нама кукавнима! Како сте нас узортирали"!

„Ко вам је крив", одговорише им самосталци. Ко вам рече да се за нас фатате и од нас помоћи ишчекујете кад знате како ми помажемо?"

ПАРТИЈСКА КРЕТАЊА

Организација напредне странке за срез пожешки

12-ог Марта 1906. године, одржат је Збор напредњака из среза пожешког ради организације странке за овај срез.

На збору је било преко 300 напредњака.

Збору су били присутни г. г. Глигорије Петронијевић свештеник, и Страхиња Ђ. Поповић адв. из Ужица, за председника збора, изабран је Сава М. Атанасијевић свешт. За овераче записника, Милан П. Стојић, Младен С. Перуничић земљ. из Расне. За секретара збора Радоје М. Јовичић пређ. општ. делов. из Пожеге.

Председник збора г. Атанасијевић у своме лепом и смишљеном говору изнео је збору потребу и циљ организације странке.

За овим је говорио г. Страхиња, који је у своме говору изнео, историју напредне странке: њен постанак, растурање и узроке и потребе да се она сад понова организује. Нарочито је показао какав је програм напредне странке, упоређујући га са програмима осталих политичких странака.

Говори су саслушати примерном мирноћом.

За овим је приступљено избору месних партијских одбора за сваку општину и изабрати су:

За општину Пожешку

Председник: г. Сава М. Атанасијевић свештеник — *који је изабрат и за председника среског одбора*, — за секретаре: Миливоје Недељковић писар општ. из Годовика, и Миливоје Андрић пређ. писар општ. из Глумча, — *који су секретари и среског одбора*, — за благајника: Радоје М. Јовичић из Пожеге, за чланове: Милан П. Стојић, Младен С. Перуничић трг., Божидар Милић шмит, Илија Јовановић каф. и Драгомир Костић мех. из Пожеге — *који су чланови и ср. одбора*, — а пошто општ. Пожешку састављају још и 8 села, то су у месни одбор ушли као чланови и ова лица: Милан Петронијевић, Јанко Ђорђевић, Тома Весовић, Перко Спиридоновић и Теофило Марковић из Висибабе; Петар Шојић, Арсо Петровић, Јеремија Спасојевић и Риста Цицовић из Здравчевића; Станимир Симоновић, Урош Станковић и Милоје Цвијовић из Тврдића; Петар Миливојећ, Леко Ивановић и Миладин Николић из Радоваца; Мијаило Даниловић, Никола Ђондрић и Живојин Илић из Узића; Михаило Кораћ, Нешо Курмазовић, Пауи Кораћ и Новица Саватијевић из Расне; Никола Милошевић економ, Гвозден Лазаревић, Марјан Марјановић и Владимир Коларевић из Баклонице; Сава Стефановић, Миливоје Тешовић, Милијан Милијановић, Стеван Лучић и Глигорије Шојић из Пријановића.

За општину Гор. Добрињску:

Председник: г. прота Миленко Ђ. Поповић, чланови: Љубомир Пантелић, Вукосав Ђукић, Тривун Матијевић, Војислав Тодоровић, Креста Матијевић и Рајко Софронијевић, сви из Гор. Добриње.

За општину Табановачку

Председник: г. Петроније Радић учитељ, чланови: Чедомир Павловић, Милутин Петровић из Табановића, Милош Саватијевић и Марјан Боловић из Лорета.

За општину Глумачку

Председник: Алекса Николић, чланови: Милош Марић, Вељко Јездић, Антоније Тешић, Радомир Дробњак и Бранко Краљевић.

За општину Д. Добриње

Председник: Велимир Вучићевић, чланови: Петар Марковић, Драгић Н. Павловић, Василије Маслаћ из Д. Добриње, Бранисав Петровић и Радован Лазаревић из Честобродице.

За општину Гугаљску:

Председник: Милован Синђелић — *који је и подпредседник ср. одбора*, — чланови: Влад. Маслаћ, Коста Тимотијевић, Тодор Обрадовић, Димитрије Сретеновић и Велимир Маћић.

За општ. Калињску:

Председник: Петар Илић, чланови: Милош Марковић, Радоје Богдановић, Милун Илић и Милан Јовановић.

За општ. Душковачку:

Председник: Живота Филиповић, чланови: Манојловић Цицовић из Душковаца, Вићентије Васовић, Драгоје Новаковић из Лутица, Манојло Томић из Мршеља и Павле Албијанић из Тометина-поља

За општ. Средњо Добрињску:

Председник: Миле К. Симовић, чланови: Борисав Ђоновић, Илија Кремановић, Димитар Радосављевић, Лука Ђоновић, Сретен Јањић и Милисав Симовић сви из Ср. Добриње.

За општ. Гојно-Горску:

Председник: Љубомир Трифуновић, чланови: Миленко М. Савић, Миливоје Савић, Велисав В. Вилотијевић, Јован И. Бабовић, Милован Марић и Јеврем Трифуновић.

За општ. Каменичку;

Председник: Ранко Миловановић, чланови: Драгић Вулићевић, Милић Тешовић, Марко Марковић, Радоје Крунић, Михаило, Кнежевић и Недељко Танасковић.

За општ. Рошцу:

Председник: Микан Томић; чланови: Милан Ковачевић, Јанко Дридаревић, Мирко Глушчевић, Нећељко Сарван, Чедомир Глушчевић и Јован Ковачевић — сви из Рогу.

За општ. Јежевачку:

Председник: Веселин Ђукић, чланови: Раде Јовановић, Васо Ристић, Матија Ристић, Владимир Јевтовић, Нестор Ћурчић и Драго Јелић.

За општ. Годовичку:

Председник: Гвозден Јоковић предс. општ., за чланове: Веселин Јешић, Миливоје Недељковић, Драгутин Мићић из Годовика, Михаило Крстонић, Лука Јоковић из М. Села и Живко Ђокић из Речица.

За општину Горобиљску:

Председник: Радич Негрица, чланови: Недељко Јешић, Јосип Зечевић, Ђока Станић, Драгутин Павловић.

После свршене организације прочитате су честитке од пријатеља који нису могли лично престати на збор. Збор је отпочет и закључен у потпуном реду, онако, како доликује људима на чијој је застави исписано: *„ред, рад и законитост!"*

Председник збора *Сава М. Атанасијевић*; Оверачи: Милан П. Стоић, Младен С. Перуничић, Пауи Карић; Секретар збора Рад. М. Јовичић.

ЛИСТИЋИ

— † Драгомир Брзак —

1.

Дуга зима оде
Са одећом белом,
И са песмом хладном
Сетном, невеселом.
Премалеће ту је,
Све се сад подмлади,
Само још осташе
Моји стари јади.

2.

Поветарац мио
Уздахн'о у лугу,
А славујак песмом,
Зваше своју другу.
Ал' та песма мила
У брујању своме
Одјекује тугом
У животу моме.

3.

Свечан је тренутак
Када зора руди
И када се земља
Иза сана буди.
Зора с чежњом гледа
Кад ће сунце доћи;
А ја с тугом чекам
Кад ћу у ноћ поћи.

4.

Чуј планинско врело
Како тихо струји,
Чуј поточић бистри
Како сетно бруји....
И поток ће скоро
Доћи својој мети,
А ја никад нећу
Свом циљу доспети.

5.

У долини цветној
Тихо звона звоне,
Кроз лугове брује
Песме васионе.
Гледећи у живот
Помислих на себе,
А срце ми шапу:
„Доцкан је за тебе!"

20 VI—05. **Брзак.**

ОПШТИНСКИ ПОСЛОВИ

ГОВОР Г. ДР. ВОЈ. МАРИНКОВИЋА

о општинском програму напредне странке и напредњачких одборника у општини београдској

Држан у одбору општине београдске.

(НАСТАВАК)

Када све те препреке буду уклоњене, када будемо имали кадастар, када будемо имали извршену регулацију, када се нико не буде ометао у грађевинском одељењу, када се данашњи закон ревидира, у Београду ће попићи станови и они ће бити јевтинији. Јер чим буде могућности за употребу хипотекарног кредита и чим овог буде било у довољној мери, зидање великих зграда у средини вароши постаје рачунски нужна ствар. Јер би се према ценама станова у Београду зидање зграда за становање при поле повољним погодбама хипотекарног кредита рентирало много више но ма какав други посао, чак и кад би услед повећаног броја станова кирије пале. А новац иде где год му се осигура рента, па ма то било и у Београду, где ту ренту осигурава већ и то што се људи данас због оскудице у становима крхају по Чубури.

Ми ћемо, господо, радити на томе, да се то питање о становима, које је од огромног социјалног значаја, реши што пре и што повољније за београдске грађане; да се тога ради са израдом кадастра и извршењем регулације пожури, да се отклоне све препреке које стоје на путу изграђивању Београда. Тражићемо да се на свим тим питањима ради са оном збиљом, коју та питања по својој огромној важности заслужују.

Г. Лапчевић, који је пре мене говорио, споменуо је да општина треба да ради на томе, да се рента на земљиште смањује. Ја ћу можда изненадити г. Лапчевића кад кажем, да ја сматрам да је позната теорија о ренти земљишта потпуно тачна бар за варошка земљишта. У вароши, господо, од једног земљишта добро положеног ви имате две врсте прихода. Имате прво један део приноса, који одговара интересу на уложени капитал, који преставља оно земљиште. Тај је део сталан, и у колико се мења то бива само услед падања интересне стопе, услед чега се и тај део смањује. Имате затим други део приноса, који се назива рента, и који не одговара никаквом уложеном капиталу, никаквом претходном раду. Тај други део непрестано расте с напредовањем вароши. Узмите да је један човек пре 60 година узео на Теразијама једно земљиште и подигао на њему кућу, и да га је све то тада коштало око 50.000 динара. За свих шесет година на овамо, он је стално на ту кућу вукао интерес на оних 50.000 динара. Сума тога интереса према варијацијама интересне стопе само је морала опадати и одговара суми од 50.000 динара. Међутим приход од овог имања стално је растао и за шесет година од првобитне цифре која је одговарала капиталу од 50.000 динара, он је достигао на трипут већу суму. Поред прихода који одговара уложеном капиталу сопственик вуче дакле данас још један приход, који је далеко прешао онај први, и који ни чему не одговара. Тај човек то зарадио није, то смо зарадили сви ми, који смо свесно или несвесно радили на унапређењу Београда, јер да је варош посрнула и он би изгубио, а не добио. Тај део прихода то је рента.

Може се радити на томе да се та рента вештачки смањује, и у томе би према данашњим приликама донекле успели; кад би хипотекарни кредит олакшали, рента би релативно пала. Али то би смањење ренте било само релативно, услед тога, што би део приноса који одговара уложеном капиталу порастао. Ја немам ништа против таквог смањивања ренте: од тога би ми сви добили, па би добили и сопственици. После извесног времена, кад би се варош нормално изградила, рента би продужила расти и апсолутно и релативно. Рента се не може спречити у њеном рашћењу вештачким средствима, кад то рашћење има узроке у природи ствари. Грађење општинских кућа за сузбијање и смањивање ренте, не би одговорило свом циљу. Јер рента и постаје зато, што је земљиште у вароши један фактички монопол, и рента се не може сузбити конкуренцијом, јер је ова немогућа. Кад ја имам један плац у средини вароши, општина не може поред тога плаца створити други да ми конкурише и смањује ренту. Све што може то је да купи мој плац. И пошто ја сматрам, да је најправедније да се рашћењем ренте, која је производ једног фактичког монопола, користи општина, кад се већ неко користити мора, то по моме мишљењу паметна политика налаже, да општина она имања, која су јој се још затекла, не упропашћује и не распарчава, но да их очува, а да гледа да свима средствима прибави још и друга. Таквом политиком општина би од ренте земљишта направила један општински приход, који би трајно растао са напретком вароши, и који би с обзиром на то да општина има јевтинији кредит но појединци био већ у кратком времену врло знатан. Тиме би се олакшали општински терети грађанима, и створила подлога за разне друге финансиске операције.

(Наставиће се)

ПОЗОРИШНЕ СИТНИЦЕ

Бранино Позориште код „Коларца".

Ускршњи Репертоар.

Првог дана: комади: „У фуруни!.." „Прашак за буве!" „Ужасне сцене због жене..." *Сола*: „Христос васкрес!" „Ах, за војском!" — „Ајој, Проко — фармацајту!" — „Најговорљивији говорник". — „Зло и горе и најгоре!" — „Ретка приповетка" — „Панорама са новим сликама" — „Магла пала!.." *Дуети*: „Тата Рака слушава свог ђака" — „Удовица и самац!..."

Другог дана: Дневна представа (по подне у пола три): *Сола*: „Каћиперке!" — „Српске песме" — „Циганчица" — „Лице са Врбине". — *Дуети*: „Димче и Симче" и „Шваба и баба". *Комад*: „Ајој, Најо!..." (сцена крај мртваца). — *Вечерња представа*, *Комади*: „Ђаволска жена" — „Телефон без жица" — „Моша комита". *Сола*: „Варош наша" — „Мица и буквица" — „Председник општине" — „Шта бих ја све..." „Буквар за матору децу" — „Митини огласи" — „Соло пева г-ђа Бранина". *Дуети*: „Дефицит и убиство" — „Наше жене и њихове сцене" — „Таса и Васа". —

Трећег дана: *Комади*: „Спаљивање мртваца" — „Зет на пробу" — „Враћене свиње због провизоријума". — *Сола*: „Црвца — грца", соло г-ца Ленка, „без попадије" — „Шчо се копа по Европа?" — „Дама са песмама" — „Једна душа и тело" — „За ког гласа Таса?" соло пева г-ђа Бранина. — *Дуети*: „Лажа и паралажа", и „Прошевина на гробљу". —

ВАСКРСЕЊЕ

Снег престао да пада. Мраз прилично стегао. На небу ни једног облачка. Месец обасјава куће и улице снегом покривене. Ноћни стражар прошао је неколико пута поред једне кафане, завирио кроз прозор, уверио се, да је све „мирно и да ништа ново нема“ и стаде у једну капију. Пушку је метнуо у један угао, руке увукао у рукаве, шајкачу навукао на очи и тако је дремао. Са варошке болнице почео часовник да избија. Прво четврте неким болећивим, танким и јектичавим гласом, а после сатове дубоким и оклевајућим гласом. Два сата.

Издалека се чуло шкрипање снега, али за часак престаде. Неко је кашљао. Снег опет поче шкрипети. Опет је неко кашљао и пљувао. Неко тешко уздахну и снег опет поче да шкрипи. И тако су њих двојица свакога часа застајкивали, док се један од њих не накашље. Овај мањи, са шубаром на глави и неким војничким шињелом без еполета и са опанцима на ногама из којих су вириле крпе, метнуо једну руку у џеп од шињела, а другу завукао у груди. Пуши цигарету од које се видела само жеравица. Риђи брци били су аљкаво опуштени преко уста и кад год је повукао који дим, по нека длака зацврчи. Овај други био је висок и мршав, лице жуто као дуња, очи упале и изгледају двојином веће. Био је ћосав. На глави мек шешир без икакве облика. Дугачак и врло широк врекапут отворене боје ландарао је око његова тела. Високе и сасвим нове чизме од правог руског лака сјајиле се према месечини а он их је сваког часа са задовољством посматрао и доказивао је својем пријатељу, да изгледа у њима као неки прави ађутант. Његов пријатељ је тврдио да нису рђаве, само су мало тешке и незграпне и — испод ока их халапљиво посматрао.

Онај, што има чизме од правог руског лака застаде, ухвати се грчевито за груди и поче кашљати. Сав се био заценио од кашља, а крупне сузе миле низ његово испијено жуто лице. И они опет пођоше остављајући за собом велике црвене пеге по снегу. Његов пријатељ га, понекад, ухвати за руку и тако га држи док се овај тресе од силнога кашља, који му груди раздире.

— Ја не волим тако високе штикле.

— Баш то је оно најфиније. Високе штикле су сад у моди.

И ко зна који је ово пут ноћас, што је овај високи морао бранити своје чизме од силних пријатељевих замерака?

— И баш биле нове?

— Нове новцате. Спремио их господин капетан за параду.

— Бога ми, добро ти упалило. Баш си, бре, срећан.

— Шта да му радиш... и кашаљ прекиде његов говор.

У даљини је урликало неко псето. То урликање, кроз мртву варош и у ово доба, било је врло непријатно и њих су полагано подилазили мравци.

Цркô да Бог да, рече онај мањи и гневно испљуну цигарету.

— То ће неко умрети у комшилуку. Сећаш се, кад је мој отац умро. Била је у велико ноћ, али нико није спавао у кући. Отац је бунцао. Мајка је седела крај његова кревета и гледала у њега. Тек на једанпут поче неко псето страшно да урличе. Ми се сви скаменисмо. Мајка је после дуго плакала, а ми, деца, видећи да мајка плаче, ударисмо и ми у плач. Сутра дан је отац умро...

— Црвена чоја, шану онај мањи.

И они ућуташе док нису прошли поред ноћног стражара, који се био срозао на једно сандуче у капији и који је врло гласно хркао.

Тек што су замакли у једну побочну улицу, поче онај, што има нове чизме од правог руског лака, понова да кашље. Кад је кашљао у грудима је нешто кркљало. Његов пријатељ га ухвати за руку. Али одмах је трже и ухвати га за раме. Руке су му биле влажне и хладне као лед. Студени зној је обливао усахнуло лице. Очи су му се сјајиле као у мачке кад је у помрчини. Испуцале усне биле су крваве. Црвене пеге, које је за собом, после кашља, остављао, бивале су веће и чешће, његов пријатељ га је преплашено гледао, а кад га је прошао страх, он га је опомињао, да пази да не пљуне на чизме.

— Опет тај луди кашаљ, а баш ми је било добро целог дана. И Ана баш каже...

— А зар сте се опет помирили?

— Куне се у младост и здравље, да га не воли.

И он се нешто замисли, а затим рече као у сну:

— Па баш и да га воли. Зашто да јој не опростим? Зар има кога на свету који није грешан?

Онај мањи се запрепастио и гледао га укоченим погледом.

— Зар је ово добро, што ми ноћас мислимо да урадимо? Нападамо људе ни криве ни дужне. Па бар да их познајемо, да су нам, рецимо, учинили какао зло, па ајде де, али овако?

Онај мањи био је извадио дуван, завијен у неке новине, и хтео да завије цигарету, али застаде као окамењен. Није хтео да верује својим рођеним ушима. Подиже шубару изнад чела, неколико чуперака оштре риђе косе лепршаху се око његова узана чела на којем је био овећи ожиљак и погледима, који би били ради да продру у душу човечју, гледао је својег пријатеља. Очи и уши нису га варали — то је доиста био његов пријатељ.

После кашља глас му је дрхтао. Шешир је био подигао у вис. На челу су се сјајиле крупне капи зноја. Ноге су му клецале, али он је знао, да је то било од нових чизама. Јесте, мало су тешке.

— Људи се муче и раде, да имају од чега живети, а ми улазимо у њихове куће и дижемо шта нам падне шака. Зар је то лепо? —

— А зар је лепо што смо ми сироти.

— Морамо бити сироти кад ништа не радимо.

— И богаташи ништа не раде, па имају, богати су. А сиротиња ради, непрестано ради, ради од колевке па до гроба, па опет нема. Зар је то лепо? Гле молим те. Ради, ако хоћеш да немаш, не ради, ако хоћеш да имаш, то је, бре, моје правило.

— Па, онда, да се краде?

— И богаташи краду.

— Ама то је нешто друго. Они не краду као ми чизме, веш, бакраче. Они краду на велико и зато што се те њихове крађе не зову крађама, они добијају ордене, и зато их цео свет поштује. Али ми смо гадни лопови, ми крадемо од свакога и не бирамо шта крадемо, зато нас цео свет и презире, а наше богате колеге баш највише. Они краду од државе и од других богаташа, а ми? Зар је овај капетан богат? Може бити се човек због тога задужио код зеленаша, а ја, један обичан лопов, једна ленштина, дошао кроз прозор и украо му те чизме из ходника.

И он пљуну као да му је било све оно гадно, што је до сада починио, као да се гадио од самог себе.

Кад су пролазили поред једне тарабе, поче једно псето да лаје, али на једном као помамно или као да се брани од смрти. Псето у суседству поче такође лајати и тако, готово, сви пси у тој улици почеше лајати, не знајући ни сами зашто ни кршто.

Они скренуше у другу улицу где су куће биле већ ређе.

— Ја се гадим од свега овога, што сам до сад учинио. Убио бих се да могу, тако ми је све гадно. Бре, брате, ни једна пега од поштења у целом мом животу. Крао сам, лагао сам, побегао сам од мајке, осрамотио сам целу породицу. Зар ја знам шта сам све починио? Ето, ономад сам Ану у кошуљи истерао на поље. Па онда ове проклете чизме... Сада су ми тешке као оловом наливене или као да на ногама носим букагије.

Његов пријатељ га је једно време посматрао, затим одмахне руком и, као човек, који сматра за излишно да се с киме препире, рече:

— Ти си луд.

Они су све даље ишли. Снег је шкрипао под њиховим ногама. Месец је, некако весело и радознало, гледао на земљу, а оном мањем се учинило, да се смешка и да му шеретски намигује. И он погледа прво у својег пријатеља, а после у месец и смешкао се као какав препреден човек, кога је тешко преварити. Његов пријатељ је све чешће застајкивао. Већ у два маха је избацио веће количине усирене крви. Ноге су му све више клецале. Нагло дисање га гушило, а зној, ледени зној, цурио је низ све његово тело. Грозница му обузе све тело и он је дрхтао као млада стабљика на ветру.

— Чекај, ја не могу... Само мало да се одморим. Није ми ништа, само ноге. Да седнем мало, само мало.

— Па зар не видиш да је снег?

— Ево, онде..,

Он указа на једна проста разваљена кола, која су лежала у једном полузаграђеном плацу. Обојица пођоше. Под колима није било снега и он леже, јечући и стењући.

— Скоро ће три, а ми још нисмо стигли. Ваљда нећемо ићи у подне?

Његов пријатељ је нагло дисао и рукавом је грчевито брисао зној с чела. Он га погледа благим погледом и рече сасвим тихо:

— Ја нећу ићи. Нећу више да крадем... никад више,.. гадим се што сам био лопов... од сад ћу поштено да радим...

Овај мањи стајао је крај њега са рукама у џеповима и цигаретом у устима и гледао га загонетним погледом. Хтео је нешто да каже, али не рече, не знајући ни сам зашто.

— Зашто да крадем? Зашто?

Он уздахну врло дубоко. Очи му се укочише. Јабучица је играла, а зној је и даље липтео с његова сува лица. На испуцалим уснама задржале се неколке капи тамне крви.

Његов пријатељ, који никада није гледао како човек умире, рече осорљиво:

— Лупаш, бре, као пред смрт.

Овај се намршти. Хтеде нешто да каже, али ућута и уједе се за усну. Грозница му ломила кости, очи су колутале тамо и амо. Дубоко је дисао, а у грудима је кркљао. Затим се протеже, зену и потпуно се умири. Разрогачене очи сјајиле су као стакло.

Пријатељ га гледао, питао га нешто и када му овај није одговорио, он се саже до њега. Тело му је било још млако, али је престао да дише.

Дуго је стајао крај њега и запањено га гледао. Окретао се на све стране као да је неког очекивао. Затим је нешто мислио и опет се окретао, гледајући на све стране. Наједном се саже и скиде му чизме. На врху једне чизме била је једна крвава пега и он је убриса рукавом. Још једном погледа у својег пријатеља, узеде чизме под пазухо, слеже раменима и пође.

Петли почеше кукурекати. Он је ишао лагано, ногу пред ногу. Снег је шкрипао под ногама и светлуцкао се према месечини. Месец се шеретски смејао, огледајући се у новим чизмама од правог руског лака...

П. С. Талетов.

Ускршња песма

Са светом мишљу међ' грешне с' пао,
Свету си крвцу за њих жртвовао;
Крчио стазе луталом роду,
Сејао правду, љубав, слободу.

Уздиз'о моћно клонуле, пале,
Истном вно те душе мале,
Обећ'о: раја оном ко пати
А покајнику опроштај дати...

Па какве т' хвале, признања дао?
Трновим венцем славу т' увенчао!!
Измишљ'о муке да т' њим умори
Да ти на крсту мучну смрт створи...

....А ево сада молитве гласа
У етар с' диже, ваздух таласа
Теби, у сјају дивнога раја,
У твоме царству ком нема краја.

Та изнад свега добро мора бити,
Најчвршће ланце мора прекршити.

Крушевац. **Каја.**

Лесковчани бегунци

од † Млад. Жујовића*)

У 40. и 41. години неколико Срба из Лесковца и Власотинаца и других околних места, почели су се скупљати и договарати како би се турскога зулума ослободили. Турци то узнаду, почну их хватати, апсити, убијати.

Једнога су попа у Нишу обесили. Најглавнији између тих Срба као коловође пребегли су у Србију. Турска власт то дозна и затражи да јој се предаду; но српска их власт није могла предати Турцима знајући да ће их Турци као бунтовнике поубијати.

Кад их је последњи пут београдски Паша заискао да му се предаду, пошто је дознао да се неки од тих људи у Београду налазе, Ђорђе Протић, бивши попечитељ иностраних дела, дозове ме, као управитеља вароши Београда и каже ми да одмах те људе који су из Турске пребегли из Београда уклоним и Паши одговорим да тих људи у Београду нема.

Ја дозовем неког Косту Бојаџију, званог Коцу и кажем му да ми доведе друштво које се у Београду налази, и да се из Београда уклоне јер их Паша тражи.

Речени Коца тај исти дан дође код мене у полицију с власотинчанима. Ја им дам писма једнима да иду у Алексинац а другима у Пожаревац; писма да предаду начелницима у Алексинцу Пери Милетићу (Радојковићу), а у Пожаревцу Мијаилу Ђорђевићу. У писмима је казато да се ти људи склоне по селима како не би могли турски шпијуни дознати где су и Турцима да их прокажу. Том приликом дам свакоме човеку по четири талира за путни трошак. Лесковчанин Коца, који је самном добро познат био, јер је више пута код мене долазио и казивао како их Турци злостављају, примети да им је мало по четири талира, особито овима што ће у Алексинац да иду; рече да им је овде поврај српског издржавања и Ваш̓чењко, руски конзул, по мало пара за трошак давао. Ја му одговорим да ја више немам јер ми је толико г. Протић дао, „а ви кад тамо у Алексинац и Пожаревац отидете, начелници ће вам трошак за издржавање давати као што сте и овде добијали; а можеш, ћир Кочо, и код г. Вашченка отићи и замолити, можда ће вам и сад дати, јер је он конзул руског Цара, па је његова каса богата“.

Кад је 1842. г. Вучић с буном протерао Књаза Мијаила из Србије у Земун и узео власт народом управљати, заповеди те се бегунци лесковчани у Београд доерају да се Турцима предаду. Како су овде дотерани одмах су у апс затворени, где ови кад дознаду да ће их Турцима предати, једне ноћи провале апсану и у Земун пребегну. Вучић због тога огорчен апсанџији удари 50 батина и отпусти га из службе.

Вучић знајући да сам ја те људе од Турака склањао и у внутреност послао, заповеди, да се испитам колико су времена ти људи у Београду становали и т. д. И тако, мене окована одвезоше на колима у Совет пред одређену комисију, у којој су били Аврам Петронијевић, попечитељ иностраних дела, Милосав Ресавац, члан совета, Макса Ранковић, председник Окружног Суда, Никола Христић, канцелиста књажеске канцеларије, садашњи потпредседник Совета, који је деловођа у комисији био. Испитивали су ме о реченим лесковчанима и власотинчанима. Ја сам истину казао као што је било.

Чуо сам онда да су за то узимали на одговор г. Цветка Рајовића, као бившег попечитеља внутрени дела, који није могао с Протићем утећи у Земун, јер се у оно доба десио ван Београда.

Ово надамном и Рајевићем испитивање чињено је да би се Књаз Мијаило код Порте више оцрнио и као бунтовник царски прогласио.

Услед тога буде из Цариграда један Ефендија послат у Земун да од Књаза Мијаила одузме одличије које му је био Султан даровао и покрај књажеског берата и муширом га поставио. Ефендија је извршио Портину заповест, од Књаза Мијаила мушириски знак одузео и предао га Карађорђевићу, кога је Порта за Књаза признала.

— — — — — — — — — — — — — — —

Но ово је грдна жалост што Вучић и Ресавац, који су против Турске војевали за слободу, пак после друге хришћане, који почињу да се од турског тиранства ослобођавају, ватају и Турцима предају, и Књаза Мијаила с Турцима из земље прогоне. То су српске мане, српски јади, као што је један Србин пре неког времена рекао.

---

*) Из „Бележака Младена Жујовића, државног саветника. Београд 1902. стр. 81.—83.

Кад би се који српски патриота потрудио да потражи акта правленија Вучићева на Врачару, из њих би се видело како су права српска Обреновићем добивена на штету српску Турцима повраћена.

„Јадни наш Бабо, — колико би тек он сада јадиковао!“ — Узвикује у предговору г. Јован Жујовић, који је ове белешке приређивао у *изгнанству*, а ми додајемо, када би дознао да је његов возљубљени син, као Министар Иностраних Дела, написао и подписао у престоној беседи: *„да ће Србија и даље мирно подносити жртве“ на српско-турској граници!*

СУД ШУТА РОГАНОВА

Кењо Мргудов је био познат готово свијем Пјешивцима, не толико са своје нечемузности колико због своје капе, коју је назад три године начинио од коже неког црног јагњећег недоношчета, а која се од дуге употребе толико била олињала и умацупала да би рекао е је намазана лојем. Сви су се Пјешивци дегали и Кењом и његовом капетином, а Горчин Веков за највише.

Кад год би се играли ћушкања, Горчин је имао особити пик да дође Кењова капа под ноге, а, кад би му запала, ћунао би је по читава два сата преко свих њива и долина, све док би Кењу удариле сузе од иједа и муке. Кад би пак ђе на сијелу зими играли „прстена под капе“, Горчин би, тобож кријући прстен, по читаво пола сата гужвао Кењову капетину и, час ђоја међући прстен пода њу а час га вадећи и премјештајући, чупао јој длаке и кидао шав. У свакој пјесми подругачици, које он тако вјешто умијаше искнадити, увијек би припјевао и Кења и његову ћелепушу, и издевентавао је читаве лакрдије и о једном и другом предмету свога исмијавања. Отуда је Кењо и омрзнуо Горчина да не може горе, и гледао је да му се како освети; но, како је Горчин био јачи, није му бастало ударити на њ, те је прешкао згоду да му како подметне ногу на други начин.

По својој несрећи, неђе ће ти Кењо у Будому за стоком заспати у једној дубодолини; а привуци се некакво псето, зинзај му капу, па ту чуј ту види. Кад се јадо пробуди, нити има капе ни од ичега трага сем псећега.

Како је Горчин држао кучку сукерицу, водио је за стоком и ишао с њом у лов, то ти Кењу сврсне на памет, да се освети Горчину сад или никад. И дигне пред кмета тужбу, како му је кучка Горчина Векова изјела капу.

Главни кмет пјешивачки у то доба био је познати Шуто Роганов. То је тип правога, ализнога, Пјешивца; не велик, дежмекаст, бундоглаваст, ћорав у једно око, с изгоретином на лијевом образу, с накостријешеним брчинама, са руком око главе, чибуком у рукама, сукненим хаљинама и стручељком преко рамена. Чувен је кроз сву Црну Гору са својих јединствених, масних и папрених, шала и лакрдија.

То је онај објешењак, што је сишао у подрум за познатом никшићском крчмарицом Гордом, што-но се четири пута удавала, кад је отишла да гостима наточи тазе вина из бурета, само да види да им и воде не прилије, па га дружина закључала ту те цио дан провео с њоме час на бурету час под буретом у мраку; а, кад су га у вече пустили и питали: „Како ти би с Гордом, Шуто?“ одговорио им: „Ваистину, па се могаше трпјети, јер, пуста, не бјеше тупећа!“ То је онај препредењак што је, за турско доба у Никшићу, тукао по улицама малу Турад на очиглед Турака и потурица, вичући им: „У џамију! У џамију море, шта ћете по сокацима!“ а Турцима то годило, па само што гладе браде и један другом довикује: „Зорли и илумли влах, прави Карадагли, — није га фајде кудит'!“ То је онај утворењак, што је хтио да мрка некаквог старог црничког попа, баш као јунац краву, насред цетињске пијаце а у сред подне; и што је једном Чевљанину обријао пола брка за страну сламе зими, а другог преварио у опклади и нађерао га да изједе сто четрдесет и седам смокава петровача.

Таки је човјек имао извиђети спор између Кења Мргудова и Горчина Векова. Пошто саслуша Кења, Шуто дозове оба своја помоћника и писара и пође право у кућу тужиочеву. Ту засједе и раскарвани; и нареди да му Кењо из свога тора закоље двиску, па богме ко буде крив онај ће му је и платити. Дозове Горчина, и стане исљеђивати давију.

Кењо доказује, како му нико други није бестрегао капе до Горчинове кучке; упечобразио и зарзнуо па све једну те једну: крке ми, нико до ње. Горчин се правда и опровргава Кењове наводе; каже, како у његовом знању његова кучка никоме никад никакве штете није учинила; позива се на село; и тражи, да се Кењо закуне како му је његова кучка појела капу, па да му је одмах плати.

На то ће Шуто преко чибука:

— А колико ти, Горчине, има година тој кучки?...

— Ово трећа, кмете Шуто!... одговори Горчин.

— Оно по нашем црногорском закону čо'јек тек у два'ес' првој години постаје пунољетан; а има ли што у законику, писаре, од колико се година хајван рачуна у пунољетне? заћи ће Шуто као-но ти стари алчак.

— Нема о томе ни у једном закону... одвратиће му писар, а све да поцрка од смијеха.

— То онда, та је твоја кучка, Горчине, по свој прилици још непунољетна. Но сад треба да извидимо како се владала у селу за ове три године. Зато ћеш ти дијете (окрену се писару) заћи по селу од куће до куће те распитај сељане, каква је владања тамо она!... нареди Шуто.

И збиља, док је писар купио податке о кучкином владању а сељаци се ругали и смијали, Шуто је међутим непрестано сидио и јео и пио у Кењовој кући, он и оба му помоћника. Тако за три дана и три ноћи.

Пошто се наравно не нађе нико да свједочи против кучке, а поглавито пошто је давуџија Кењо био пунијег џепа но главе, то Шуто најзад изрече оваку пресуду:

— „Нека се зна и пред Богом и пред људима и овога и онога свијета, како смо ја, главни кмет Шуто Роганов, и оба моја кметска помоћника, и мој ћатип, извиђели давију између Кења Мргудова и Горчина Векова око нечесове капе, за коју Кењо биједи Горчинову кучку да му је изјела. Данас, лицем на Светог Илију Громовника, пресудили смо по Богу и својој души, да Горчин да Кењу десет свежања фрешке, неостругане и неупредене опуте, отприлике толико колико би кожна капа Кењова могла изнијети, да се Горчинова кучка, као непунољетна, а с обзиром на њено досадашње добро владање и из недовољних доказа за њену кривицу, огласи за невину; а да Кењо, који је без разлога и из пизме окривио и Горчина и његову кучку, плати кметовима и писару све дангубе, путнине и трошкове. Коме је криво, нека му Бог и виши господареви судови исправе и надокнаде!“ —

Невесињски

Ђуре Јакшића

молба за српско поданство

Зна се да је Ђура Јакшић тек после дванаестогодишњег живљења у Србији постао српским подаником, и то године 1870. марта 30. и ако је питање о томе прелазу сам покренуо био још неколико година пре тога.

Ми овде саопштававамо у верном наводу његову молбу за прелазак у поданство Кнежевине Србије. Као што се из самога текста види, Ђури је ово била већ друга молба, јер се с првом био обратио „ненадлежним путем“, то јест непосредно Министарству Унутрашњих Дела.

Та друга молба Јакшићова гласи:

Началничеству округа ягодинскогъ

„Покорно подписани усудіо се у найвећой понизности обратити Министарству Унутрашньих дела, с' том праведном молбомъ, да га оно за Српскогъ подайника прими — Министерство є подписаноме одговорило, да се са своіомъ молбом надлежним путем т. є. окр. Началничеству обрати.

Подписани є прешао са редовним Аустрискимъ пасошемъ іош пре осамъ година из Баната у Србію — али одъ оно доба до данасъ нити є меняо пасоша, нити є икада Аустриске заштите тражіо; и кадъ є виђеня ради у Банатъ и у Аустрію прелазио, свакад є то са српскимъ путнимъ листомъ чиніо. Служіо є као учитель основни школа 1857. и 1858. год. у Подгорцу и у Сумраковцу окр. Црноречкомъ, како на задовольство речених општина, исто тако и предпоставлѣне му власти; затим є био у Београду две године као приватанъ учитель у чувеноме Шпачековоме заведенію у Београду; после тога 1861. г. као учитель основне школе пожаревачке на опште задовольство грађана и Министерства Просвете; 1864. и 1865. имао є подписани срећу у Крагуєвачкой Гимназіи као професоръ цртаня са одличним успехомъ служити.

„Из тих узрока и из узрока што се подписани овде оженіо, што су му се овде деца изродила, што и данасъ као учитель на задовольство Министерства у основноj школи Сабаначкой служи, и што се никада више у Аустрію враћати немисли — усуђує се покорно подписани молити, да га овдашнѣ власти у своюзаштиту и поданство приме; где ће се подписани као и досада, са свимъ своіим силама трудити, да се достоян Српскога грађанина покаже.

Надаюћи се да ће ми Началничество окр. Ягодинскогъ ову праведну мою молбу подпомоћи.

8. юлия 1866.
у Сабанти.

Єсам
учитель основне Сабаначке школе окр. Ягодинског, срез Левачки.
Ђорђе Якшићъ.

Ова је молба, по записци на њој, примљена 11. јула 1866. године, и заведена је била под Бр. 6938.

И поред оволике добре воље Јакшићеве, ствар се његова прелаѕка у српско поданство отезала, а песник је баш те четири године провео тешко и чемерно.

Саопштио
—а.

ЈУДА*)

Умукните!
Престан'те са смехом!
Мојим груд'ма препуњеним грехом
Отров дајте!
Не смејте се! Шибајте ме, вичем!
Шибајте ме, ал' пакленим бичем!
Шибајте ме, гадне звери —
Лицемери!
А за смех вам ево чуда:
Каје се Јуда!
О, смејте се томе, скоти,
И ономе светом Богу
Распетоме на Голготи.
Ај, што немам силу грома
Да у ваша тела трома
У прах стуцам душу псећу!
Али — нећу.
Нећу, не смем и — не могу!
Јер сам више грешан Богу —
Прод'о сам невина, чиста
Исуса Христа.

Узмите ово! Не требам сребра!
Копље ми дајте,
Којим сте Христу пробили ребра!
Дајте! Да с њим срце чупам
Из поганих својих груди!
Копље дајте, ви, нељуди!
Хоћу груди да раздерем,
Крвљу својом да се купам,
Да грехове тешке сперем...
Нећу сребра! Не треба ми...
Ресите се њиме сами!
Ево, ваших сребрника!
Узмите их! Све их дајем!
Мени дајте мученика,
Јер се кајем... горко кајем!...

Савест ми душу такла
И плачем!... Сузе пеку!
К'о да из врелог пакла
По грешном лицу теку,
Да пишу срамно дело...
Свуд пече, свуд је врело!...
Кајем се, к'о никада!
Кајање к'о жар пада,
Жеже ме све то јаче,
И презрен Јуда — плаче!...

Ви ћутите?! — Зар, злотвори,
Моја патња вас не мори?!
О, злотвори, ви сте гори,
Јер сте на смрт с трона свога
Осудили Христа, Бога!...
Ха, ха, ха, ха!... Шта сам вик'о?...
Зар још Бога има куда?
Верује ли то и луда,
Верује ли у то и ко?!
Том се Богу Јуда смеје,
Слушајући фарисеје...

Брзо! Дајте све што има!
Дајте сребра, дајте злата!
Да вам Јуда све похвата,
Све у пркос Боговима!
Дајте...!
Ал', шта видим? Свет се креће!
И то к мени кренуо се!
Крст Исусов на се meће
И пламене луче носе!
Ал' куда ће? Ја их нећу!
Гас'те луче, изгорећу!...

О, Господе, Боже свети .
Колено ми само клеца,
Ево, клечим!.. И к'о деца,
Што мајчицу своју моле,
Са сузама, у сред дреке,
За капљицу дојке меке,
Молим ти се! — Ти ме спаси!..
Да, да!.. Тебе има свуда,
А хуља је презрен Јуда!..
Ах, ето их!.. К'о таласи,
Пакленога пламен-мора,
Стижу оздо и озгора —
Висиона ј' њима пуна!..
О, спаси ме! Већ су туна,
Милијуни милијуна!..

Стан'те људи!
Зар на ове грешне груди,
Осветнике Исус шаље?
Даље! Даље!..

Ил' сте жедни моје крви!?
О, нож дајте, па ћу први,
Из свог срца, да је проспем!
Беж'те, да вас њом не оспем!
То крв није,
Моје срце отров лије,
Порок тече кроз дамаре,
Да свет трују, гуше кваре!
Да ликује враг и Пако...

Не бите тако!
Доста је мени од свога греха,
Вашег презрења, руге, подсмеха!
Доста је мени од свога јада,
И ево Јуда ничице пада!
Дрхће, стрепи... чак се каје!..
Тражи ваше опроштаје..

Смилујте се! — Крив сам клето!
Ал' хоће л' бити то дело свето,
Кад мојом смрћу освета буде?..
Је л' доста глава презреног Јуде?
Хоће л' Јехова и правда чиста:
Да умре онај, који изда Христа?
Ако је тако, уже ми дајте,
Пред вама, ту ћу — пред вама знајте,
Да вешам себе!
Ал' груд ми зебе...
Осећам, да ће међ вами свуда,
Вечито бити оваквих Јуда!
Уже ми дајте! Ил' ме — вешајте!..

Ха, ха, ха, ха!
Лудог страха!
Од чег ми се срце стреса?
Зар се плаши свога беса!..
О, не стрепи срце моје!
Ничег нема. Савест то је,
Осветлила правдом тмину,
Да узбуни крв Јудину.
Од тог плама, крв се сама,
Разбуктала и вид спржи,
У слепоћи страх је бржи.
И у лету ужас спрема...
А видиш ли, никог нема!
Никог нема...

---

*) У Јанковој „Звезди“ пре 12 година, штампана је ова песма. Како је сад подпуно *прерађена*, а иначе је врло често траже од писца за декламовање, то је данас доносимо у нашем листу.

Ко то рече ?!
Ено их, тамо! Ено их, клече,
Побожне, смерне хришћанске чете!
На грудма стежу крстове свете.
Крстове, чујте, њима се ресе!
О, јадни људи! О, покајте се!
Крстове бац'те, ту клетве има,
Како се смете ресити њима?
Баците их! С крстом и клетва приста —
На крсту Јуда разапе Христа!..

Ха, ха! Шта видим? Да грешног света!
О, тешко њима! О, штета., штета!
Љубе се? Љубе! — Шта ћете, је ли?
Презрите пољуб усана врели!
Презрите пољуб, јер сласти нема,
Већ нежном усном издајство спрема!
Презрите пољуб! Клетва је иста:
Пољупцем Јуда издаде Христа!..

Пст!.. Чусте л'? Јест.. јест! Звекет
се чује!
Пропали народ то новце кује.
Нашто му новац? И докле траје?
Док створи завист, зацари ваје...
За новац грешник учинит све ће —
Новац је бездан на путу среће!
Презрите сребро, нек паклу блиста...
За сребро Јуда продаде Христа!

Нећу сребра! Не треба ми!
Ресите се сребром сами...
Копље ми дајте! — —
Не! Крви хоћу:
Капљицу крви из светог тела,
Њу тражи душа, усна ми врела,
Њу хоће срце и грешне груди!
капљицу једну — — —
Причешће свето вечноме Јуди! —

1894 **Врана**

ЦАР ПАВЛЕ I.

и

АЛЕКСАНДАР „БЛАГОСЛОВЕНИ“

12. (24) марта 1802. осванупо је мртав руски цар Павле Петровић. Оне ноћи убили су га завереници. Кнез А. Лобанов Ростовски, тврди да је био главни виновник цареву убиству гроф Никола Петровић Панин, који је при крају 1799. год. са енглеским послаником Уајтвортом (Whitworth) уделио заверу за збацивање цара Павла. Најстарији царев син, потоњи цар Александар I. („Благословени!“) знао је за заверу. Хтели су прогласити цара за сумануга, а докле цар не оздрави, да владар буде Александар. Овај план поднеше Александру, али он није могао да се реши. После годину дана пристао је, да се цар примора, да даде оставку на престо. До сада се само сумњало, да је Александар знао за заверу противу његова оца, али данас се може узети као доказан историски факат, да је он не само знао за заверу, него да је и пристао да се она изврши. Како је то било, да се првобитан план Панина и енглеског посланика о збацивању цара Павла постепено развио у заверу за царево убиство, може се видети из записника Вељаминова, Зернова, Панина, Ернеста, Ведела (Wedell) и принца Евгенија Виртембершког. Ведел је саопштио казивање двају учесника у самом убиству, Беникена (Bennigsen) и Зубова. Веома је интересантно знати и то, да је данас изашло на видело, да је царица Марија Феодоровна, жена Павла I., очекивала, да ће бити посађена на престо као самодржавна царица после мужевљеве смрти.

11. (23) марта 1802. у ноћ имао је у двору стражу семеновски пук, од којега је неколико официра било у завери. Гроф Пален (Pahlen), петроградски губернатор, чувао је стражу, докле су завереници одлазили у цареву ложницу, а био је и готов да их преда Павлу, ако им намера не би пошла за руком. Са голом сабљом у руци поднесе Беникен цару на потпис акт оставке на престо. Ту се посвадише. Лампа паде са стола и угаси се. У мраку обори цара ударац, који му је задао Никола Зубов или кнез Јашвил, а за тим удавише цара официрском ешарпом.*)

По себи се разуме, да су завереници и они, којима је Павлова смрт ишла у рачун, гледали да представе њега у најружнијим бојама, тиме као правдајући злочин извршен у ноћ између 11. (23.) и 12. (24.) марта 1802. Од Павла учинише чудовиште барабар са најсилнијим азиским деспотима. Пријатељ истине могао је лакше дахнути, када је, поводом стогодишњице Павлове крваве смрти, професор Буцински у записник Харковскаго Университета у чланку под насловом: „Отзиви и Павле I. Јего современиков“ изнео, како су о овом цару судили његови сувременици у Русији и изван Русије. Како успомена на цара Павла треба сваком Србину да је света, то ћемо навести некоје из расправе професора Буцинскога.

1800. г. рекао је Павле шведском посланику Стедингу: „Мене описују као ужасно несносна човека, и ја нећу никоме да уливам страх“. То ће рећи, да је било људи, којима је ишло у рачун да износе Павла у ужасном облику и који су имали прилике то и да постигну.

У доказ томе могло би се навести довољно историских факата, који не подлеже никаквој сумњи. Но ту је питање; зашто се чинило све то? Зашто су се на најсавеснији начин извртале Павлове наредбе? Зашто су се каткада доста лаке казне, које је цар наређивао, извршивале на најжешћи начин? Зашто су се износиле сплетке о ужасним намерама Павловим односно царице, односно наследника престола? Зашто су, најпосле, њега подбадали против оданих му људи? Веран одговор на ова питања налазимо у записницима баруна Хајкинга, који је за време цара Павла био сенатор и председник јустиц-колегије. Пошто је навео, како су Безбородков и Кутајсов подболи Павла против Марије Феодоровне и Нелидове; како је Кутајсов хвалио Палена, а кудио ђенерала прокуратора А. Куракина и ђенералнога губернатора Буксхевдена; пошто је навео, како је за петробуршкога ђенералнога губернатора постављен Пален и како су од то доба сваки дан били отпуштани људи привржени Павлу, на пр. Лапухин, Аракчејев, — Хајкинг примећује: „Брзо ћемо дознати тајне побуде томе и видећемо, да су све те оштре промене, које су Павлу приписивали, биле само последице дубоко маштајућих се смицалица и такве танке сплетке, која се може барабарити само са пакленом вештином, са којом је у дело приведена.“

Може се разумети, какву сплетку има на уму Хајкинг — то је катастрофа од ноћи између 11. и 12. марта. А коме је она требала? Ова катастрофа врло је потребна била дворанима и дворским чиновницима.

Уобичајило се, да се говори и пише, како је Павле жестоко поступао са многим људима, али ради праведне оцене таквих поступака ваља имати у виду и време и те људе. Какви су то људи били? Да ли су они заслуживали више снисходљивости од стране господареве? Гроф Страганов у својој знаменитој речи, говореној 1801. г. у саветодавном одбору, описује најмрачнијим бојама већину тадашњега племства. На пр. о већини сеоскога племства овако се изражава: „Овај ред најгрубљи је, најмање вреди и у погледу на свој дух највећма је жут... Већина племства — наставља он — која је у служби, по несрећи, у вршењу владиног налога тражи своје личне користи и врло често служи лутајући али не противећи се.“

А ево приватнијега суда о дворским људима. Лопухин у својим записницима овако карактерише те људе: „шта да кажем о дворском животу? Његова слика веома је позната и увек је иста, само са неком променом у сенци. Корист, то је идол и душа свега рада тога живота. Сав му је разум у улагивању и претворности, а вршак му је обрецнути се на другога човека.“

Тим људима мучно је било слушати оштре замерке цареве и подносити казне за невршење својих дужности службених, али су они у исто време пузили и унижавали се пред Кутајсовим и чак пред његовом љубазницом. И још више. Иљински у својим записницима прича ово. У Кутајсова био је секретар Доњски. „Када сам био код њега, видео сам, да сви „часни“ људи преко њега много добијају. Он (Доњски) начинио је више чиновнике да пузе по патосу, а ако нису испили бокал шампањскога вина, он им га сипа за врат. А Тургењев, који се онако ружно владао према Павлу Петровићу, ипак је негодовао, да Суваров, који се дрзнуо да осуђује поступке законитога господара својега, пузи, превија се, понижава се пред кнезом Потемкином.“

Познати Ростопчин у писмима С. Воронцовом овако црта своје ближње по роду, који су за владе Катарине II заузимали највиша звања, а за Павла били у њега у милости и немилости.

Кнез Репнин: „Ма какво место да заузима, достојан је да игра главну улогу у предсобљима и да пузи, у место да иде усправљен.“

Кнез Александар Куракин: „Такав глупак, да би требало да је немачки принц протеран из своје државе, или да је идол удављеника.“

Гроф Никола Румјанцев: „Бескарактеран, сујетан, неспособан и Француз у души, само може бити дворски бонвиван и којешта ћаскати од јутра до вечера.“

Кнез Алексије Курокин: „Највећи неваљалац, грабљив, човек који ће све замрсити и све искати са највећом безочношћу.“

Кнез Гагарин: „У њега сам нашао неситу страст за тецивом и тековином. Све му је било право. Што му је за кућу требало, то је добивао од расколника, којима је обећавао своје покровитељство. Наручивао је многу забрањену робу, не плаћајући никакву царину и делећи добит са Сејмоновим, човеком достојним вешала. Сву Русију трампио би за какав брилијант.“

Обресков — „варалица и каматник“ а Рибас — „неваљалац.“

Гроф Кутајсов: „Овом разбојнику није место у двору него на друму.“

Гроф Н. П. Панин: „То је прави демон сплетке и законито чедо Макијавела... У политици држао се својих сличних погледа, тежио је за установљавање безобразнога деспотизма Енглеске... Нећу говорити — примећује Ростопчин — о његову понашању, пошто је изгубио своје место вицеканцелара. Оно је такво, да је заслуживало кладу, презирање поштених људи и дивљење код подлаца.“

Додајте свему томе необичну презадуженост вишега рускога друштва, навику на раскош и расипање, наклоност да се не пружају према губеру, и онда се може разумети, одкуда оне жалосне појаве у животу тога друштва, као што је каматништво, крађа државнога новца, подмитљивост, итд.

Мислимо, да при карактеристици Павла Петровића не треба мешати његов однос према лицима и његов владалачки рад. Сав његов рад показује, да је увек имао пред очима опште државно добро и у том погледу учинио је више, него што се могло очекивати, имајући у виду његово врло кратко царовање. А што се тиче односа Павла Петровића, према лицима, то нема сумње, да је био суров и каткад жесток. „Најмања небрижљивост, пише сувременик Листовски, изазивала је царев гњев... благородан и великодушан будући, није трпео непоштен рад и жестоко их кажњавао.“

Дабогме, код своје искрености, оштрине и високога појма о државноме добру цар Павле није могао бити пријатељ таквим људима. Зато са разлогом пише професор Буђински:

„Историски подаци показују, да су тадашњи људи били ужасни и њихове нарави врло сурове и ако се Павле Петровић према њима понашао сурово имао је разлога.“

„Ја сам више волео — пише Павле своме пријатељу — да ме мрзе, када чиним добро, него ли да ме воле, ако чиним зла.“ Ево девизе тога господара и он се ње стално држао, докле је царовао. Под добром Павле је разумевао опште државно добро и њега ради он није штедео ни себе ни своје поданике. И за кратко време он је врло много учинио за своје отачаство. „Ваља истину казати — вели Ружић — да су све гране управе за Павла знатно поправљене према ранијој. Подмитљивост чиновничка није се могла на један мах искоренити, али барем правосуђе није се више продавало на јавном тргу.“

Павле није био срећан у животу; многи сувременици нису га појмили, а историци још неће да га појме... Несрећа Павла Петровића прво је била у томе, што желећи све сам видети, знати и урадити, заборавио је на пословицу: један у пољу — није војник.

Павле није умео да изабере згодне сураднике, он их је тамо тражио, где их је мучно било наћи. А Павле I није имао срчаности својега великога претка, па да погледа дубље у руску земљу и да тамо нађе себе сурадника сличних Меншикову, Курбатову, Толстоју, Прокоповићу и др. Јер у историји свакога народа бивају такви моменти, када ваља освежити владине кругове, ако ће се ићи напред: Петар Велики пре свега, управо тиме је и био велики, што је добро разумео ту потребу.“

При крају живота цара Павла, падало је у очи његово нагињање ка Француској и Бонапарти. Ово је узнемирило људе у Лондону и професор Буцински мисли, да је та околност убрзала катастрофу. У фебруару 1801. год. писао је Ростопчин Кочубеју и из тога писма види се, „да је Ростопчин знао, да се у Петрограду под утицајем *енглеског злата* склопило друштво од сплеткаша, коме је циљ био да *Енглеску опрости опасности, која јој је претила*, али само није знао, каква ће се ужасна средства употребити ради постизавања поменутога циља.“

Своју расправу завршује професор Буцински речима:

„А ми од своје стране поводом стогодишњице смрти Павла Петровића само можемо кликнути: мир праху твоме, најпоштенији човече, витеже без страха и замерке, витеже прошлих времена“.

Срби ће од срца прихватити овај клик уваженога професора Харковскога, јер они неће заборавити, да је племенити цар Павле, као прави словенски и православни цар, раздраган на глас о сјајној победи црногорској на Крусама над Махмутом Бушатлијом, послао митрополиту Петру бели клобук са дијамантским крстом и ленту ордена св. Ане и наредио, да се сиромашној Црној Гори на јавне потребе издаје сваке године по 1000 дуката. Ову потпору укинуо је Александар I. „Благословени“, јер су Црногорци одбранили независност своје цркве, коју је Русија покушавала да подложи своме синоду. Али Александру „Благословеном“, пошто је престао издавати горњу потпору Црној Гори, допуштала је савест и образ, да позове Црногорце и Приморце, да заједно са руском флотом ударају на Французе у Боци, Дубровнику и Далмацији. Између другога, руски адмирал навео је малу пољичку автономну кнежину да се лати оружја против Француза, па је отпловио даље, а Французи лако савладаше 400 Пољичана, мачем и огњем опустошише и опљачкаше Пољицу и укинуше автономију ове старе кнежине. Мало тога! Александар „Благословени“, начинивши у Тилзиту мир и савез са Наполеоном, уговорио је са њим деобу европске Турске и његова православна и словенска савест била је толико широка, да је Наполеону у намењеној деоби Турске давао Босну и Херцеговину, независну руску савезницу Црну Гору и Арбанију, а љубезној Аустрији поклањао је слободну Србију, која је те 1807. г. као руска савезница војевала са Турцима а као приде уз савезну Србију и Маћедонију. Овај поштени план поквario се, јер 1808. г. поче вишегодишњи рат у Шпанији, што Аустрију окуражи на рат 1809. Али зато Александар „Благословени“, када је почело хладнити пријатељство између њега и Наполеона, пише у фебруару 1811. г. својеручно писмо ћесару Францу I. и позива га да обнови пријатељство, нудећи му зато слободну Србију, која не знајући за високу политику Русије мислила је, да се у савезу са једноверном и једноплеменом сестром бори за српску слободу, а у ствари од 1807. па на даље била је само крајње десно крило руске војске, која је имала да оствари т. зв. „грчки пројекат“, т. ј. обновљење византиског грчкога царства са руском секундођенитуром. Франц I не прими Александрову понуду, јер му се чинило да прилике нису згодне за изазивање његова зета, и тако и тада мину Србију беда неочекивана.

Неки дан нов један београдски лист у првом броју свом рече за Александра I. да је у пуној мери заслужио да се зове „Благословени“. Нећемо спорити званичном рускоме бескарактерном византинизму, да га зове „Благословеним“; могу га „Благословеним“ звати Немци, које је спасао од Наполеона; може га „Благословеним“ звати Аустрија, којој је дао Боку и Дубровник и помогао јој, да добије све земље, које је од ње отео Наполеон и уз то приде Ломбардију, али Србин, који искрено љуби свој род, о њему води бригу, не може према горе наведеноме (а имало би се још што шта навести!) благосиљати спомен Александра I.

Поменути нови београдски лист, пошто је у истом броју нагваждао о неком тиранину, о моралу и патриотизму, нашао је за потребно (а зна зашто!), да пише о убиству цара Павла I, па примећује (зна се на чију адресу и зашто), да ни један од завереника против Павла није кажњен. Ствар са свим појмљива. Александар I. „Благословени“, као учесник у завери, није могао, није смео казнити своје сузавереннике против његова оца.

НАЈМИЛИЈА ЖЕЉА

— Л. П. КРИЛАН. —

Под дрветом усред врта
Три девојке седе младе,
Једна од њих другим прича
Своје мисли, жеље, наде:

„Истину ми каж'те праву,
„Другарице миле моје,
„Шта би која најрадије
„Хтела назват' благо своје?“

Девојчица прва поче
— Ређање се жеља осу —
„Нов бих рубац најволела,
„Да њим вежем русу косу“.

Друга за њом прихватила:
„Другарице моје миле,
„Хаљину бих најволела
„Од најлепше ткане свиле“.

И девојче треће рече:
„Да искажем жељу и ја,
„Ја бих прстен златног кова
„Да ми с камом с руке сија“.

На гранчици тица мала
Скакућући зборе чула,
Па им онда милогласно
У реч лако упанула:

„Чујете л' ме цуре младе,
„Чујте мене, горског сина,
„Све што но сте говориле
„Није збиља ни истина.

„Милијега и од рупца,
„Лепшег него свила бела,
„Дражег него прстен што је,
„Свог би војна свака хтела“.

Згледаше се три девојке,
Зарудеше њина лица....
Шта — зар није збиља права
Што нам с гране рече тица?!

* *

---

*) Поводом стогодишњице Павлове смрти изашли су некоји списи, међу другима и спис: Die Ermordung Pauls, од професора д-ра Теодора Шимана (Schiemann) где има нових материјала о овоме догађају

НАЈ

ЈЕФТИНИЈА
МОДЕРНИЈА
ТРАЈНИЈА

СВАКОВРСНА
ОДЕЛА
ЗА
ГОСПОДУ, ДАМЕ И ДЕЧАКЕ
МОГУ СЕ ДОБИТИ У РАДЊИ

Велики Базар

МУШКОГ ОДЕЛА

КНЕЗ МИХАИЛОВА УЛ. 10

НА УГЛУ

Акције Рипањске Фабрике Цемента купујем упитати у бакалници код „Сложне Браће" Његушева улица Цветни трг.

Цариградске воденице за млевење кафе, распродаје по јефтиној цени, као и две велике за кафеџије и већи број џезви.

Београдска Заложна Банка
Добрачина ул. бр. 8.

Кућа, у Кнез Милошевој ул. бр. 37, са више соба у приземном и првом спрату, кујном и шупом у авлији, великом баштом и шталом, издаје се под закуп. — Кућа је спретна и за посланство или какво надлештво.

За услове упитати *мајора Пренђића* у Ресавској улици број 42.

МЕНИЦА, МАРАКА

Таксених, поштанских, све монополисаних артикала од 10— дин., до 1000 дин. дајем 2½, рабат, *од 1000* навише 2¾, доплатне срећке класне лутрије за 4. класу у избору бројева, акције свију завода Краљевине Србије као и заложнице, купујем са повољним ценама.

Исак Ј. Ешкенази
мењач, Књаз Михајлова улица број 9
до „Руског Цара".

Упоређујте наше планове и оне што се по буџацима раде. Наши су увек изложени у нашим излогу.

СВИМА

КОЈИ ХОЋЕ ДА ЗИДАЈУ КАКВУ ГРАЂЕВИНУ

Наши станови рђави су у сваком погледу до зла Бога: неудобни, ружни и не одговарају ни једном захтеву хигијене, а коштају папрено.

Узрок овој нашој недаћи лежи у томе што се израда плана за кућу не поверава архитектима, стручним лицима искључиво за тај посао, већ ма ком, ко се само назове инжињером.

Да би наша публика знала једном коме да се обрати за савремену а солидну и јевтину израду плана за свој дом, отворили смо овде у Београду јавну канцеларију за израду планова и предрачуна за куће и све друге грађевине.

Сваки поверени, ма и најмањи посао, било из Београда било из унутрашњости, израђујемо најбрижљивије и врло јевтино, да је свака конкуренција искључена. За сваки посао који се изради према нашем плану и под нашим надзором одговарамо.

Наш је рад јаван. Он је изложен увек јавној критици.

Све процедуре око одобрења планова примамо на себе. — Сва обавештења дајемо бесплатно усмено или писмено.

Наша се канцеларија находи на Теразијама бр. 34 преко пута трамвајске чекаонице.

С поштовањем
Архитекти
1803 11-11 Станојевић и Гачић

Коме је план споредна ствар, тај добије неудобну ружну грађевину.

Ко нађе на време архитекту а не у оди почетка зидања, тај добије удобнију, лепшу и јевтинију кућу.

За исти новац за који се подиже неукусне ружне, архитекта може подићи лепу угодну модерну кућу.

Пролетни шешири

најмодернијих Фасона
ИЗ ПРВИХ СВЕТСКИХ ФАБРИКА
добило је у огромном избору
ВЕЛИКО СТОВАРИШТЕ
ГАЛАНТЕРИСКЕ И КОНФЕКЦИСКЕ РОБЕ
МАРКА ВУЛЕТИЋА и ГАВРИЛОВИЋА
У БЕОГРАДУ

Поруџбине из унутрашњости извршује тачно и брзо.

Пролетни шешири

Пролетни шешири

Пролетни шешири

ОГРОМАН ИЗБОР

Мушких шешира

У разним квалитетима и најновијим и ванредно лепим фасонима из најбољих светских фабрика

ДОБИЛО ЈЕ
највеће стовариште галантериске помодне робе
Косте Николића и Друга Београд.

Поручбине из унутрашњости извршују се брзо и тачно.

СВАКИ ДАН СВЕЖЕГ „ТЕЈ-БУТЕРА"

Најбоље Баварско Пиво „Paulaner Brau" у флашама.

Свеже скоро добивене рибе, **Француских Сардина** разних врста најбољег квалитета, **Пастрмки, Ракова, Тонфиша, Остсехаринге, Русе Рајнлана** сушеног, **Руског марината** и разноврсних конзервисаних риба. Сирева: **Ементалера, Ајдамера Холандског, Рокфора, Камемберта, Империала, Смедеревског сира** свих врста. Затим **Ајвара, Кладовског, Саламе Ердељске** и т. д. Препоручује П. Г. Потрошачима у огромном избору

РАДЊА

ДУШАНА ТОДОРОВИЋА

Краљ. Срп. дворског лиферанта.
БЕОГРАД — ТЕРАЗИЈЕ

Осим тога има на стоваришту **нарочито спремљено за наступајуће празнике сасвим чисто под гаранцијом природно вино** пуњено у флашама и то:

Црно Врањско 1 литар	Дин. 0·60
Бело Смедеревско 1 литар	„ 0·60
Бело Смедеревско старо 1 лит.	„ 0.80
Црно Књажевско старо 1 литар	„ 0·90
Бордо „Medoc" црно 7/10 литра	„ 1·20
Бордо „Barsac" бело 7/10 литра	„ 1·20

Поруџбине на захтев П. Г. Потрошача шаљем кући увек тачно и на време, а П. Г. Потрошачима из унутрашњости на захтев уз доплату поштом и жељезницом.

— ТЕЛЕФОН Бр. 43. —

Нардовачки Бермет најбоље врсте.

ДОМАЋЕ СЛАТКО СВИХ ВРСТА

КРАВАТНИ

У разноврсним фазонима и квалитетима, а у новим и ванредно лепим десенима и бојама *добило је*

Највеће стовариште галантериске и помодне робе

Косте Николића и Друга

БЕОГРАД

Цене су утврђене и без конкуренције, поруџбине из Унутрашњости извршују се брзо и тачно. 282 10-

---

КРАЉ. СРП. ПОВЛАШЋЕНО

СТОЛАРСКО АКЦИОНАРСКО ДРУШТВО

Телефон 105. ВИСОКИ СТЕВАН УЛ. 21. **Телефон 105.**

Има на стоваришту велику количину собног намештаја изврсне каквоће и израде и у разним стиловима, као:

Спаваћих соба од 250 дин. па на више;
Салона од 250 дин. па на више;
Трапезарија комплет од 300 дин. па на више;
Намештаја за канцеларије;
Намештаја за цркве, школе и болнице;
Намештаја за гостионице и кафане;
Намештаја за бање и купатила.

Нарочито се препоручују:

Амерички писаћи столови са ролетном — друштвени проналазак; —

Женски писаћи столови;
Столови за тоалету;
Салонски столови и
Разни намештајни украси.

Прима поруџбине за израду сваковрсног намештаја и израђује тачно и на време.

Прима на оправку стари намештај и извршује брзо и тачно, и за врло ниску цену.

Цене најумереније.

УПРАВА
Високи Стеван ул. 21.

НАЈНОВИЈЕ ПОМОДНЕ

ШТОФОВЕ

ЗА ЖЕНСКО ОДЕЛО, КОСТИМЕ и БЛУЗЕ
свиле за блузе и хаљине
ФРАНЦУСКОГ ДЕЛИНА и БАТИСТА
За пролетњу и летњу сезону
ДОБИЛА ЈЕ
ИЗ ПРВИХ СВЕТСКИХ ФАБРИКА НОВА РАДЊА

МИХАИЛА Р. ЖИВКОВИЋА Београд

Кнез Михаилова ул. бр. 33.

Цене су врло умерене и утврђене.

ТЕЛЕГРАМ ТЕЛЕГ РАМ ЕЛЕГРАМ

ДОБИЛИ СУ НОВИТЕТИ

ПОМОДНА МАНУФАКТУРНА И ПЛАТНАРСКА ТРГОВИНА

БРАЋЕ Х. ГАБАЈА КОД „КРУНЕ"

КНЕЗ МИХАИЛОВА БР. 31.

добила је у великом избору модерне робе, као:

Свиле за женске хаљине, блузе и украсе у разним модним бојама од цене 1·30 до 4 динара;

Штофова за женске хаљине у разним бојама, црних и белих од цене 1·50, 1·70, 1·90, 2·20 и т. д.

Делина, багиста, сатина и зефира у модерним раз. бојама;

Распродајемо једну велику партију *цицева* преће од цене 0·70, за 0·50 п.д.

Платна, шифона у комадима за домаће употребе и девојачке спреме у разним ценама;

Платна за јоргане и душечке чаршаве од цене динара 1·20, 1·50, 2, па на више;

Велики избор мушког и женског веша са знатно спуштеним ценама;

Гарнитура штованих 2 креветска и 1 асталски од цене дин. 12, 13, 14, 15, 16, 17 и т. д.

Мустре за унутрашњост шаљемо бесплатно.

С поштовањем

Браћа Х. Габај.

Рафајловића подрум

ТЕРАЗИЈЕ и СВ. САВСКА УЛ. Бр. 17.

ТЕЛЕФОН Бр. 957. **ТЕЛЕФОН Бр. 957.**

Извештава поштоване потрошаче да његова *вина* и *ракију комовицу* продају ове солидне и добро уређене колонијално-бакалске радње у Београду:

У улици Краља Петра (Дубровачкој): Ц. В. Мирковића; Душановој: Владислава Петровића и Мил. Танасијевића; Балканској: Тодора Бојковића; Краља Милана: Јована Умлауфа; Делиградској: Деспота Биљића; Студеничкој: Мирка Кићановића; Немањиној: Косте Бошковића; Краља Александра: Мих. Тодоровића; спрам старе варошке болнице: Радоја Пилчевића; спрам Златног коња Варош капија: Тодора Петковића.

Цене су исте као и у подруму а свака је флаша запечаћена жигом: **„Рафајловића подрум — Врање"**. За реконвалесценте и малокрвне особе препоручује се црно вино *„Гуменца"* од 14 година.

ОБРТНА БАНКА

У Београду је основана Обртна Банка са капиталом 500.000 динара у сребру.

Банка је протоколисана код Првост. Беогр. Тргов. Суда 1. марта 1906. године № 5810. —

Обртна Банка бавиће се свима врстама послова банкарских, мењачких, комисионарских и посредничких.

Обртна Банка стајаће у вези са свима новчаним заводима у Србији и на страни.

Обртна Банка установила је нарочита одељења за све врсте наведених послова.

Обртна Банка примаће у комисион све ствари као: адиђаре, кућевни намештај, земаљске производе, све врсте еспапа и т. д. Које ће продавати за рачун својих комитената.

Обртна Банка даваће зајмове и посредоваће у изналажењу истих, а по најповољнијим условима.

Обртна Банка отворила је упис I кола својих командитних акција од по 100 дин. које се уплаћују по 1 дин. недељно од акције.

Сваки командитни акционар уживаће првенствено, сва права и повластице ове Банке.

Упис се врши у Банчином локалу Бранкова ул. бр. 18 горњи спрат.

Београд
Телефон бр. 69.

Управа Обртне Банке.

Радионица кола у Шапцу

Част ми је јавити поштованој муштерији, како овде тако и на страни да имам велики избор

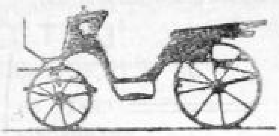

ГОТОВИХ КОЛА И КАРУЦА

сваке врсте, сопствене израде и боље но игде на страни, и то:

Ландолета, викторија, фајтона, сандлауфера, паскета, штајервагена, таљига разни шатирани и то све од доброг, сувог десетогодишњег дрвета.

За добру и солидну израду јамчим. Поруџбине примам како за нове израде тако и за реновирање старих. Све то са добрим материјалом а нарочито са добрим лаком из првих фабрика који неће избелети. Израда брза и солидна.

Радионица кола
код камичне ћуприје на ћошку у Шапцу
Јоце Анића.

ПАЖЊА РОДИТЕЉИМА

Против шкрофула, отока жлезда, малокрвности, оспи (т. зв. фирцигера) и осталих кожних болести које од нечистоће крви проистичу, најсигурније је средство за децу и одрасле

РИБЉИ ЗЕЈТИН

са јодним гвожђем **(Ol Jecoris C. ferruu — jod)**

који се справља у апотеци код Црвеног Крста у Београду, исти је зејтин врло пријатног укуса, мириса, тако да га и најмања деца без одвратности врло радо пију. Дуговременом употребом овога зејтина деца се врло нагло поправе и добију светлу и румену боју лица, крв се очисти, а кад је крв у организму чиста и болести се ређе појављују.

Овај је зејтин препоручен и од г. г. лекара како у Београду, тако и у унутрашњости Србије.

Цена једне флаше са упуством кошта 2 дин.

Поруџбине из унутрашњости врше се брзо и тачно уз доплату.

Адреса апотеци код Црвеног Крста у Београду преко пута „Хотел Славија."

У унутрашњости може се добити у Крагујевцу код г. Јанковића у Нишу код г. Рувилића. 1510 27-,

---

432.000 Обрта

Направи за један дан тако звани баланс-точак једног џепног сата; — дакле 157 и по милиуна за једну годину. —

Свака тачка на обиму тога точка пређе за један дан преко 23 км. а за годину дана више од 8 и по милиуна метара.

Када се овај колосалан рад тако маленог дела на џепном сату узме у обзир, онда се тек види како треба један механизам да буде израђен, да би овај рад дуго и тачно могао да издржи.

Са овим се увиђа и то да је немогуће за незнатну јефтину цену одиста добар и трајан сат имати, узевши конкуренцију у обзир која је већ у крајност отерала.

Зато ко жели да има добар и тачан сат, који неће сваки час требати оправке, нека набави себи одличан сат конструкције **„Billodes"**.

"Billodes" је одликован:
у Женеви златном медаљ. 1896. г.
у Паризу првом наградом 1900. г.

Билодеса има:

Никл жељезнички већи	дин.	30.
„ „ мањи	„	32·
„ „ с дуплим капцима	„	36·
Сребрни масив. гравир	„	45·
„ Тула масив емал.	„	60·
Златни масивни	„	280.

За сваки Билодес сат купац добија писмену

ТРОГОДИШЊУ ГАРАНЦИЈУ

ГЕНЕРАЛНИ ЗАСТУПНИК ЗА КРАЉ. СРБИЈУ

Михаило П. Петковић

ЧАСОВНИЧАР и ЈУВЕЛИР

БЕОГРАД—ТЕРАЗИЈЕ БР. 38. ТЕЛЕФОН БР. 12-1524.

Важно за трговце и родитеље!

Хаљинице за женску децу од 1. до 12. године. Трагмантили, капутићи, траг клајдхен, све то има велико стовариште дугогодишње трговине

код „СРПСКЕ КРАЉИЦЕ"

КНЕЗ МИХАЈЛА УЛИЦА БР. 8 СПРОЋУ КЊИЖАРЕ М. СТАЛИЋА

А нарочито јавља да прима и на израду по мери свију врста дечијих гардероба, а la Беч по врло умереном ценом.

Праве СОМИРСКЕ ЧИЗМЕ

од правог сомирског лака израђује

ОБУЋАРСКА РАДЊА

Влад. Димитријевић

код „БЕЧЛИЈЕ"

Теразије 38. Телефон 615.

Штампарија „Бранко Радичевић" Бранкова улица бр. 18.

одговорни уредник Марко Ђорђевић

ПРАВДА

ОРГАН НАПРЕДЊАЧКЕ ОМЛАДИНЕ

Претплата за Србију:
Годишње . . . . 16 дин.
Полугодишње . . . . 8 „
Тромесечно . . . . 4 „
Месечно . . . . 1·50 дин.

УРЕДНИШТВО
Чика Љубина ул. бр. 5.

ИЗЛАЗИ СВАКИ ДАН

ВЛАСНИК ЗА КЛУБ „НАПРЕДАК“
И ГЛАВНИ УРЕДНИК
ЈОВАН АДАМОВИЋ

Претплата за стране земље:
Годишње . . . . 32 дин.
Полугодишње . . . . 16 „
Тромесечно . . . . 8 „
Месечно . . . . 4 „

БРОЈ 118. **Београд, среда 3 маја 1906. год.** **ГОДИНА III.**

Уредништво „Правде“ преселило се од 1. Маја у Чика Љубину улицу број 5. II спрат.

Легално решење завереничког питања

Како је завереничко питање ступило у једну незгодну фазу за саме заверенике, по себи се разуме, да је сасвим природно, што се на дневни ред истиче питање:

— Да ли се могу казнити убице од 29. Маја?

Они, који се са завереницима налазе било у духовним било у крвним везама, паште се, да то питање скину са дневна реда, тврдећи, како је оно неумесно, јер је о њему донела своју одлуку скупштина од 2. Јуна 1903. у корист самих учинилаца 29. Маја. Отац два завереника, госп. Сава Грујић, као представник једне парламентарне владе, уложио је све своје силе да увери просвећени свет, како [illegible] питање и не постоји, док се једнога дана није скандализовао, демантујући падом својим и својих безначајних колега у министарству истинитост својих тврдња.

Данас се то питање не само услед изузетног положаја људи, познатих под именом завереника од 29. Маја, већ и услед стицаја спољашњих и унутрашњих политичких прилика тако испољило, да нема политичке силе, која би га могла скинути са дневна реда. Питање је сада, хоће ли се оно решити у корист учинилаца од 29. Маја, или на штету њину а у корист реда и спокојства у овој земљи.

Веровађемо, да би многи од завереника на очиглед бездни, у коју срљају, напустили своје досадашње положаје и повукли се у позадину, да нису осетили тежину свога злочина, који је њина мегаломанија крстила именом револуција а историја и право дају јој име преврата. Свесни сами последица од тога чина, ми их чисто видимо, како се згледају и питају:

— Да ли ми, заиста, и после скупштинске одлуке од 2. јуна можемо бити стављани под суд, суђени и осуђени?

Одговорити на ово питање интересантно је а уједно и опасно је.

Пре свега! Да ли су све скупштинске одлуке обвезне?

Само оне скупштинске одлуке, које су донете у законом прописаној форми, снабдевене са краљевском санкцијом и званично публиковане, имају силу и важност закона у колико нису донете противу начела, које је устав земаљски као законе прописао. Неуставна скупштинска одлука мора бити анулирана, а пре свега дужан је владалац, да јој одрекне своју санкцију, како не би ни улазила у живот.

Скупштинској одлуци од 2. Јуна 1903. међутим не достаје највиша санкција. Незаконита „влада Краљевине Србије“, која је тога дана држала фактичку краљевску власт у својим рукама и која је свесна била тога положаја, јер је in corpore потписивала краљевске указе, које је надлежни министар према потписивао, није дала нужну санкцију, нити је то решење Народне Скупштине у форми прописаној за публиковање обавезних законодавних решења публиковано. Међутим, такво скупштинско решење „влада Краљевине Србије“, која је за то кратко време самовласно уживала краљевске прерогативе, није ни смела потписати. Јер потписивање такве одлуке значило би аболирање од кривице, а владаоцу је уставом дано само право амнестије.

Зато је сасвим природно, што се непрестано истиче питање:

— Да ли се могу казнити убице од 29. Маја.

Кад узмете у руке „казнени законик за Краљевину Србију“ и станете га листати лист по лист, ви ћете наћи под главом VIII. § 74. овај пасус:

„Неће се судом истраживати и кривац казнити... (за) Злочинства за које закон доноси смрт, кад му (злочинству) прође *тридесет* година“.

Завереници од 29. маја са пуним правом страхују за своје главе, јер од 29. маја 1903. и данашњице нема ни пуне три године. И кад се зна, да је одговор на горње питање само позитиван: онда, који је легални начин за решење тога по нас кобног питања, а да драконским мерама не изазовемо нове трзавице у овој напаћеној земљи?

Има два начина!

I. Или, да се сви завереници листом уклоне из ове земље за време од 27 година, док се не испуни законски услов из § 74 казн. зак.

II. Или, да се подвргну суђењу редовних судова са надом у краљеву милост.

Такво решење овога питања повратило би изгубљени углед краљевини а ујемчило главе онима за које какво осигуравајуће друштво данас не би дало ни аспре.

ПРЕКРШТАВАЊЕ БЕОГРАДСКИХ УЛИЦА

([illegible] из грађанства)

Настала је потреба да се изврши ревизија назива улица у Београду, и за то је одређена из средине општинског одбора ужа комисија, која ће ту ствар проучити и с предлогом изићи пред одбор. Тога ради хоћемо да кажемо овде неколико речи.

Већ је до сада тај посао рађен неколико пута и улице су добијале нова имена према расположењу које је и какво је кад владало било у грађанству било код других меродавних чинилаца. То често мењање није било добро, зато бисмо желели да се називи који се сада буду дали удесе тако како ће остати и доцније можда за многа па и за сва времена. Прва је жеља при томе саветовању: не бити ни огорчен ни сервилан већ бити пажљив и правичан. За тим је потребно да називи буду по могућности што краћи, а најбоље је кад су из једне речи. Разуме се да улице које носе имена владара не могу носити само њихово име већ и титулу.

Има пропуштених момената који се више не даду накнадити. Ево једног примера. И право је и Богу је драго да се једна улица зове Коларчева, друга Мајор-Мишина и т. д. по именима оних *добротвора* који су народу учинили велика добра новчаним поклонима. Али ми држимо да је такав, и већи, добротвор био и фатални Никола Луњевица, чија је зобница талира у прилог Таковском Устанку била помоћ већа од сваке друге која је, тим начином, народу српском указана. И тај добротвор није имао своје улице у Београду, он, највећи пријатељ Обреновића, остао је без таког спомена под Обреновићима онда кад су Обреновићи допустили да се једна улица назове по имену И. Коларца, који је био добар Србин али њихов противник. Ето колико су Обреновићи били „пажљиви“ према својим пријатељима и „тесногруди“ према противницима! Тек по женидби Краља Александра једна улица би названа именом тога великог *добротвора*, да после непуне три године буде опет замењен назив старим називом. Сад у доба полтронерије ко сме и поменути да једну улицу треба назвати и по имену *добротвора* Николе Луњевице онако исто као што се друге називају именом Коларчевим, Мишиним и т. д.!

Миленко Стојковић је био од највећих људи првога устанка, па је зато и добио, на Западном Врачару, улицу. Али се она зове врло неподесно: *улица војводе Миленка*. Многи њени становници из тога назива ипак не знају зашто им се улица тако зове, а рекосмо већ како је незгодан назив од две речи, које, у овом специјалном случају, ипак не казују што треба знати.

Наравно у једном листу прочитасмо како би требало улице назвати по именима заслужних Срба ван Србије, па је ту поменуто чак и име пок. Антуна Фабриса! Нека нас нико криво не разуме, али што је много, много! Реците по души... Још је писано како би требало неке улице назвати по именима великих европских људи па је поменуто и име Шпанца Кастелара. Ми држимо да би баш ту требало бити два пута пажљивији и обазривији. Кастелар је велики човек, али шта је он урадио за Србију? Написао је после 1. априла 1893. чланак којим је показао како и велики људи могу да пишу којешта кад — не знају ствар... Ако је гледати на велике људе, онда је зацело Колумбо већи од Кастелара, али је нама ипак пречи Доситије и од једног и од другог.

Али ако хоћемо да и таким именима красимо називе београдских улица, онда имамо ипак друге људе. То су они прослављени великаши који су и за наш препорођај особито заслужни. Треба ли н.пр. да буде Београд без иједне улице која би носила име славнога Павла Шафарика? Из *тих* редова великих људи светскога гласа ваља тражити оне чија ћемо имена дати појединим улицама. Ту ћемо наћи и једно име без кога чак *не сме* бити нови Београд наш, и кад би се обишла сва друга таква имена. То је име бесмртнога и за Србе јединственога Копитара, учитеља и друга Вука Караџића, човека коме се у захвалности никада довољно одужити не можемо. *Копитарева улица* ваља да постоји у Београду без икаквог другог разговора. Ако има могућности, нека иде паралелно или нека се среће с улицом Вуковом, а ако то не може бити, онда нека му се додели друга која од најлепших улица...

Нас је све захватио политички вихор, али ако има кога који ће о овим стварима хладно мислити и правично судити, тај ће у овим сумарно изнесеним мислима наћи кажипут и за даљи свој посао у овоме правцу.

СПОЉНА ПОЛИТИКА

Амнестија

Питање о амнестији, које је данас у Русији на дневном реду, почело је интересовати и Државни Савет. У трима седницама, којима је био предмет дебатовања адреса која се има упутити цару, дебатовано је и о питању о амнестији. Граф Вите је држао један врло значајан говор, у којем је, поред осталога, објаснио и прави разлог својем одступању са положаја председника министарства. Он је рекао, да је амнестија једино средство да се умире духови и да се опет поврате мир и ред, јер већ је крајње време, да се једном стане на пут административној самовољи, која тако страховито пуни тамнице.

Још много пре него што ће Вите одступити са својег положаја знало се, да је он врло велик противник тог варварског хапшења у масама и да је увек стајао на гледишту, да све кривце треба једном помиловати, али министар Унутрашњих Дела, Дурново, је увек умео да извитопери целу ту ствар.

Он је, дакле, у Државном Савету, дао израза својем убеђењу, када је тако енергично тражио амнестију. Државни Савет, према томе, тешко да ће се моћи оглушити о глас једног таквог ауторитета.

Адреса

Државни Савет је, при затвореним вратима, држао седницу у којој се дебатовало о адреси, која ће се упутити цару као одговор на престону беседу. Главни предмети живе дебате су били питања о амнестији, радничко и аграрно питање.

На трећој седници држао је говор кнез Касаткин, у којем дели политичке кривце на помирљиве и непомирљиве и, према тој његовој подели, тражи да се искључе из амнестије сви непомирљиви, јер ће опет, како он вели, из нова букнути револуција.

На то му је граф Вите одговорио, да амнестија ни у којем случају неће распалити људе да подигну револуцију, него, баш на против, он амнестију сматра као Архимедову полугу, помоћу које ће се васпоставити мир. Крајње је већ време, вели Вите, да се једном стане на пут административној самовољи, која је пунила тамнице. У име хуманости и мира у земљи, Државни Савет не сме да се оглушује.

Енглеско-турски конфликат

Прекјуче је, као што смо већ јавили, Султан попустио у пограничном конфликту са Енглеском и већ јуче је Турска повукла све своје трупе из Таба.

У недељу су се сви функционари Порте и Јилдиса сагласили да је са сигнализираном нотом окончана афера са Табом, али енглеско посланство тиме није задовољно и већ је поводом тога одговорило. Порта је одмах одговорила, али енглеско посланство је опет изјавило да је незадовољно и да ни у којем случају не сматра да је афера са Табом окончана. Енглеско посланство је поводом тога телеграфисало у Лондон и сад се у Цариграду с нестрпљењем очекује одговор.

Рок, који је Енглеска оставила Турској да испуни њезине захтеве, истекао је у недељу у 4 часа по подне. Акција ескадре је почела у понедељак. Енглески вицеконзул је већ отпутовао у Пиреј да однесе инструкције за ескадру.

Али пошто се држи да ће Турска на крај крајева ипак попустити, то се држи, да ће се у року од последња двадесет и четири часа афера потпуно решити.

ДНЕВНЕ ВЕСТИ

Одговор наше владе. У колико се могло дознати одговор наше владе, на аустро-угарска тражења доста је задовољавајући, а меродавни се кругови надају, да ће се на основу тог одговора продужити преговори. Поред овог одговора владиног г. Миловановић је добио још и нека посебна овлашћења.

Министарске седнице. На министарским седницама које су се држале ово дана решавали су се послови које влада има да сврши пред изборе, и претресани су извесни укази који се још имају објавити.

Отпоздрав Хрватског Сабора. Привремени председник Хрватског Сабора Еразмо Барчић одговорио је на поздрав Срп. Новинарског Удружења овом депешом:

„Хвала на поздраву. Негујмо братску слогу између Хрвата и Срба, која нас мора довести до потпуне и коначне народне победе“.

Др. М. Вујић. Ноћас је допутовао наш посланик у Бечу др. М. Вујић. Он је дошао да реферише влади о стању наших преговора у Бечу за трговински уговор.

Самосталци се туже. Са свих страна Србије долазе вапаји самосталаца, који се туже на полицију и тероре, који се припремају за идуће изборе.

Опет једно суђење. Дисциплински суд за официре има да донесе још једну пресуду. Та се односи на оптужене официре ваљевског гарнизона. Ако суд буде и овога пута расположен онако како је то било за време суђења нишким официрима, онда се резултат суђења може у напред предвидети. Тражење ваљевских официра било је врло невине природе, тако, да је било више увиђавности, такта и коректности код Команданта Дринске дивизије, они нису требали ни бити потрзани на суд. Тај господин, који је од тог невиног тражења направио читавог баука, а који је у своје време са великим пијететом носио орден „Милоша Великог“, као данас „звезду“, није морао учинити, ово што је учинио, јер тиме неће стећи никакав ореол.

Хрватски сабор. Хрватски се сабор конституисао. У председништву и осталом часништву заступљени су само чланови коалиране српско-хрватске опозиције, пошто је и једини изабрани деловођа сабора др. Трост, који припада народној странци дао оставку.

На идућој (данашњој) седници сабора бираће се одбори сабора.

Влада није присуствовала седници на којој се бирало часништво сабора.

Беспосличари. Становници Јевремове улице, а нарочито оног дела између Позоришне и Доситијеве улице, жале нам се, да се тамо сваки дан скупљају неки лепо обучени беспосличари, који по ваздан ништа не раде. Њихов је скуп преко пута куће г. Ст. Павловића писара, где рахат разапну сунцобране и седе на неком камењу. Колико је познато становницима ове улице, ти беспосличари стоје у врло добрим односима са униформисаном жандармеријом, која им врло често преко дана долази на разговор.

Питамо г. Церовића, који је био одмах готов да, на позив човека „коме кабинети вире из џепа“, протера из Београда кажњене нишке официре, шта мисли предузети против ових беспосличара, који ремете мир пуноправних грађана, становника горе поменуте улице?

Извозна Банка. Госп. А. Нанка, досадашњи пуномоћник филијала Извозне Банке у Крагујевцу, престао је бити, и на његово место постављен је г. Велимир М. Пешић, чин. Централе Извозне Банке.

Доведен. Арса Лорд је доведен из Јагодине и притворен код Управе града Београда.

Одбегли притвореници. Ноћас су из судског притвора у Управи града Београда утекла два опасна зликовца и то Стеван Плавшић осуђен на 8 год. робије и Светозар Илић осуђен на 6 година робије. Наређена је потера али се сумња да ће их моћи пронаћи.

Новости са стране

— На општинским изборима у Бостону изабрани су одборници које је кандидовала власт. Од опозиционара је изабран само један и он је — нем.

+ У Шпанији је уђено у траг новој завери која је, независно од свих организација, имала намеру да прогласи републику. Компромитована су многа лица вишега просветног реда.

□ У Енглеској је убијен ових дана један курјак. То је изазвало необично изненађење, јер у тој земљи нема курјака, пошто су они одавно затревени. Држи се да је то дело нечије освете: неко је морао тајно пренети курјака из европскога континента.

○ Из Пизе јављају да су стручњаци опазили како се позната крива кула за неколико степени више нагла. Боје се њенога пада.

✕ Из Крфа јављају да је олуја на мору утопила четири рибарске породице које су се ради рибарења извезле биле на пучину.

(!) Командант петроградског пристаништа, Кузмић, који је код радника био врло омрзнут због своје суровости, убијен је 1. маја, када је раднике хтео да спречи да прослављају 1. Мај.

§§ Социјалдемократски централни одбор у Петрограду изнео је проглас у којем тражи: осмочасовни дан, укидање стајаће војске, наоружање народа и уставну скупштину.

₰ 1. Маја нису у Петрограду изашле ни једне новине. Палата у којој Дума држи седнице опкољена је удвострученом војничком стражом.

??? Сви предузимачи у Инсбруку су се договорили, да у четвртак искључе од рада све раднике, око 6000, који су радили на разним грађевинама.

)-(На место умрлог тунисог беја Сиди Мухамеда, дошао је нови беј Ел Нагар.

Важне Вести

Шпренговање

Из фузионашких кругова озбиљно тврде да су самосталски министри узели из познатих фондова сав новац до 15. Маја закључно. Они знају да војска која одступа диже за собом мостове па су се пожурили да — дигну паре. Тако налаже ваљда војна тактика, а они су имали у кабинету два војника.

Стекли уверење.

Јучерањи „Одјек“ доноси извештај са конференције коју су одржали самосталци смедеревске Јасенице, у коме се између осталога вели и ово:

„За време говора Г. Драшковића сва се конференција претворила, што но веле, у уво; на лицу сваког присутнога видело се да је убеђен у истинитост свега онога што је Г. Драшковић изнео, и сваки је стекао уверење: *да само у редовима сам. радикала има способних државника, пуних поштења и прегаоштва.* И само тако је могао бити г. Драшковић по свршетку говора онако одушевљено и бурно поздрављен са: Живео!“

Чудни људи, ови јасенички самосталци. Три године управљаху самосталци овом земљом а Јасеничани ни у ферштец, а сад, само што је Драшко проговорио неколико речи, а они стекли уверење да „само у редовима самосталних радикала има способних државника“.

Сигурно уверење!

? ?

„Овејани Шумадинци, искрени синови ове земље питају јавно г. Адамовића *посрбљеног Србина* (замислите овејаног Шумадинца који пише и говори: „посрбљени Србин“, „понемчени Немац“, „поквашена вода“ и т. д.): шта хоће он у овој нашој земљи и зна ли он да му може једног дана пресести та шоркапа, коју он игра са нашом, њему туђом Отаџбином?

Г. Адамовић има реч“.

А молимо лепо, ко то пита? Има ли тај што пита, толико грађанске куражи да се каже ко је, те да се зна коме ће се одговорити. Изгледало би лудо одговарати г. Окановићу на оно што пита г. Домановић, или г. Домановићу на оно што пита г. Окановић.

То бар изгледа да је јасно.

Гапонов леш

Гапонов леш је, једва једном, нађен на 50 минута од Петрограда у близини финландске жељезнице у крају где су виле, Осерки. 6. априла је некакав плав човек узео под закуп једну двоспратну вилу госпође Штершинске по цену од 190 рубаља за летњу сезону. Звао се Путилин и становао је у Петрограду у Чернишевској улици у једној намештеној соби код Виноградова.

После два дана дође један млад и ћосав човек и питао је, да ли је соба тапетована и наложена као што је нов кирајџија наредио. Покућар је рекао да није, јер је капара, коју је дао онај плави господин сувише незнатна. Младић оде и сутра дан се опет врати. Дошао је у пратњи Путилина, плати још 40 рубаља и нареди да летњиковац буде готов до 10. априла. 11. опет дође Путилин са својим момком, како мисли покућар, и нареди да се купе три флаше пива и један беo хлеб. Кад се вратио, врата су већ била затворена. Покућар их није видео. Пошто се до прекјуче нови кирајџија није појавио, госпођа Стершињски замоли тамошњег шефа полиције да отвори летњиковац. То је и учињено. Све собе су биле у реду само је једна горња соба била затворена неком нарочитом бравом, али је соба ипак брзо отворена. У једном углу је лежала једна загонетна гомила покривена црним самуром и јаком од дабровине. Од те гомиле је ишло једно дебело уже, које је било везано за један гвозден чивилук. Кад су дигли самур појави се један потпун човечји леш, оборене главе и са ужетом око врата. Они су одмах у лешини познали распопа Ђорђа Гапона. Лице је било модро, нос огуљен, једно

ПОДЛИСТАК

Проблематичне природе

РОМАН

од Ф. ШПИЛХАГЕНА

(НАСТАВАК)

Si signore и каквим лепим, загаситим и заљубљеним очима гледи доктора, и то са шеснаест година! Заиста сад је све могућно.

Проклета гуска!

Ко? Госпођица Емилија?

Ах, не, тај човек, тај доктор!

Ах, тако. Ја сам вам то одмах рекао. Цуре се отимају о њега. И како тај ђаво тек пуца, Клотене! Не би му смео стати на одстојању од пет корачаји.

Ах, а ја захваљујем на двобоју са једним таквим грађанином. Странке су неједнаке. Зар и ви тако не мислите, бароне?

Ко зна, можда је тај човек плод какве љубави између каквог небеског сина и ћерке мајке земљине.

Шта хоћете тиме да кажете?

Зар ви не знате, да су се пре Аврама тако називала деца племићска са грађанским девојкама?

Но, то нисам никада чуо. Син неба, дивота! У осталом ја не верујем Светом Писму. Морате и сами признати, Бароне, да је та идеја да сви људи воде своје порекло од једног млада племића и грађанке, да је та идеја неукусна, страшна, управо, смешна! Ја сам увек мислио, да су свето писмо створили грађани у својем интересу. Увек ме је љутило кад ми је домаћи учитељ хтео да објасни стару историју.

Клотене, рече Олденбург застајкујући и метнувши му једну руку на раме. Клотене ви сте велик човек. Та идеја уврстиће вас међу најдубље мислиоце свих столећа.

Говорите ли ви озбиљно, бароне, или се шалите као обично.“

Драги Клотене, рече Олденбург, узевши га опет под руку. Допустите да вам једном за свагда кажем, да ја све оно што кажем сматрам да је врло озбиљно, и предмет о којем ми сада говоримо од сувише велике је важности, а да би се могао на шаљив начин третирати. Чујте, онда — али немојте од тога чинити неприличну употребу, Клотене. —

Боже сачувај — parole d' honneur!

То исто питање, на које сте ви тако тачно одговорили са сигурним тактом једнога генија, мене занима већ годинама, и ја сам себи доказивао да је разлика у имену и положају, разлика у крви, расположењу и души — enfin: целе природе. Како могу тако различита створења водити порекло од једног пара? Дух се буни у тој чудноватој противуречности.

Хвала Богу, бароне, и ви једном говорите као —

Као један барон. Чујте даље. То ме питање тако стално занима, да сам се решио да га решим па ма ме стало не знам шта. Сви ви сте се ругали мојем усамљеном животу, мојим студијама и тако даље. Знате ли ви, Клотене, шта сам ја студирао док сте се ви забављали у лову или при картању?

Не — части ми —

Арамејски, халдејски, сирски, мезопотамски, хиндостански, гангрбраманутички, санскрит —

Боже мој, па то је страшно! Нашто све то?

Јер сам био дубоког уверења, да ће се у старим манастирима, у катакомбама египатским или ма где у Оријенту наћи какав стари рукопис, који би целу ту ствар осветлио. Кад сам све те језике научио да говорим као немачки и француски, пођем ја пре три године на мој последњи велики пут кроз Оријент. У пролазу претурао сам по библиотекама Италије. У Риму нађем на Барневицове. Тај састанак, у основи, био ми је врло непријатан. Из учтивости морао сам их пратити до Сицилије. У Палерму сам се, на врат на нос, одвојио.

То, дакле, објашњава ваш последњи нестанак — прекинута свечаност жртвована Хахана!

Прекинута свечаност жртвована — тај израз, Клотене, није ваш.

Није, части ми — то је Хортензин проналазак, хтео сам рећи од Барневица, поправи се млади племић. Она је тврдила — entre nous, барон — да ваш састанак у Риму није био тако ненамеран с ваше стране и цео пут из Рима у Палермо, био је један триумфални поход за Беркову. Прекинута свечаност жртвована — хахах..

Ја вас, Клотене не разумем.

Е па, entre nous. Хортенсија зна много што шта причати о вашем путовању. Тако једну сцену при вашем прелазу из Кипрода.

Прокида, поправи га Олденбург.

Прокида, добро, ђаво би запамтио сва та луда имена, дакле од Прокида у Напуљ.

Па?

Али, бароне, ви хоћете баш све да знате. Ви сте били на једном рибарском чуну а олуја се приближавала — вали су били велики као кућа и ви сте се сваког часа надали да ће се чун преврнути. И онда сте ви на италијанском.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

око исцурило, уста јако затворена. Краватна је лежала на поду, јака од кошуље била је отворена. У једном џепу од пресника била је једна повратна карта за Осреки, са жигом од 11. априла.

Лешина није јако заударала. Шеф тамошње полиције мисли да је Гапон прво убијен, па као лешина, да је пренет у Осерки.

ПАРТИЈСКА КРЕТАЊА

Напредњачки зборови у округу крагујевачком.

Окружни одбор напредне странке за округ крагујевачки у седници од 2. маја ов. год. решио је: да се за предстојеће изборе народних посланика одрже срески зборови овим редом:

у **Крагујевцу** за срез крагујевачки у недељу 7. маја ов. год.;

у **Аранђеловцу** за срез јасенички у недељу 14. маја;

у **Рачи** за срез лепенички 14. маја ове године;

у **Грабовцу** за доњу Гружу 14. маја ове године;

у **Барама** за горњу Гружу 14. маја ове год. на оба места за Гружански срез.

Окружни збор напредњака држаће се 23. маја ове год. трећег дана Св. Тројице у **Крагујевцу**.

Позивају се чл. напредне странке да сви сложно дођу на ове зборове у одређене дане.

Окружни одбор.

Јавна захвалност.

Приликом жалости, која нас је задесила смрћу нашег непрежаљеног предсједника мед. Марка М. Исаковића, сматрамо за особиту дужност, да изразимо дубоку благодарност свим оним, који су били на који начин учествовали у нашој превеликој жалости.

На посе пак особита хвала „Српској црквеној општини“, „Српској женској задрузи“, Српској трговачкој омладини“, академским друштвима хрватским: „Звонимиру“, „Јадрану“ и „Фиделитас“. Словенском: „Словенији“, „Сави“ и „Даници“; бугарском: „Балкану“;ческом: „акад. Сполеку“; руском: „Буковини“ и „Сичу“; пољском: „Огниску“; српском: босан. херц. „Раду“, „Удружењу Срба техничара“. Затим радничком друштву „Слога“; српском академском друштву: „Коло младих Срба“ у Будимпешти, који нијесу жалили труда, да дочекају смртне остатке пок. Марка са својом пјевачком дружином, и срп. пјевачком друштву у Руми.

Још једном свима од срца хвала.

За срп. акад. друштво „Зора“:

Тајник,
Бор. Ђорђевић, мед.

Потпредседник,
Мурад Сарић, мед.

Благајник,
фил. **Мих. А. Рајнвајн**.

Скерлић Groll et Comp.*)

Пошто мене држе аутором београдских дописа у загребачком Обзору, изјављујем да је њихов писац, како сам информисан, госп. Емил Groll (omen et nomen!), сарадник оног истог Дн. Листа што мене, као Хрвата, грди што радим у хрватским листовима. Емил Groll прима, како чујем, од Обзора хонорар од 150 круна мјес., јамачно због тога, што је мени, старом Обзоровом сараднику, покварио ангажман у позоришном оркестру.

Ја се на те његове хрватске дописе не бих освртао, да у њима, грдећи г. г. Пашића и Љ. Живковића, и хвалећи заверенике и Дн. Лист, не обмањује и не чини Обзору медвеђе услуге, увлачећи га у страначке овдашње борбе. Г. г. Плут и Ненадовић су у својим хрватским дописима мудрији....

Мени дакле забрањује Дн. Лист писање у хрватским листовима да направим места његовим сарадницима. Тако пре неколико месеца закључише сви слободоумнији хрватски књижевници, да због клерикалног одбора штрајкују у Матици Хрв. И шта би? Кога видесмо у колу тих књижевних реакционара? Потомка Скерле арамбаше и Скерлића шеширџије, који је листове као Бранково Коло жигосао као клерикалне. Да, али Бр. Коло не плаћа тако масно као Матица Хрв.

Када је Савременик, орган напредних хрватских књижевника, молио извесну овдашњу литерарну господу за сарадњу, та господа, пријатељи културног нашег јединства, осташе глува. (Савременик слабо хонорира).

Када већ Дневни Лист говори о „љигавости“, ево и опет доказа, како је мучно бити љигавији од Емила Grolla и избаченог социјалисте, попљуваног плагијатора, сарадника клерикалне Матице Хрв., анонимног клеветника и најамника *чистог* П. Ранковића — од Јована Скерлића.

А. Г. Матош.

Афоризми и Анекдоте

Николе Шамфора

Човек се мора навићи на две ствари да би могао живот сносити: На рђаво време и на неправичност људи.

Човек без васпитања не може бити у истини добар, највише ако може бити добродушан.

ИЗ АРХИВЕ ДРЖАВНОГ САВЕТА

— Изводи Алексе С. Јовановића —

(наставак)

Л. *Покушај партијског измирења.*

У 1840. години, народни се посланици изјасне против бивших намесника књажевског достојанства попечитеља и чланова, који се међусобно нису слагали, него живећи „у некој вражди“ тражаху потпоре у народу и заваћаху га; и захтевали су да се измире. Услед тога *у Савјетској седници од 9. марта 1840. № 353.* у присуству Књаза, Митрополита и епископа, узета је под заклетвом писмена обвеза од тих лица, и од чланова Апелације, окружних и среских начелника и председника судова, „да ће се повиновати вољи Књаза Михаила, и његова права и народне интересе хранити; и да ће избегавати све што би што би се клонило на нарушење Устава земаљског, или на повреду права Књаза или ког било саотечественика“.

* * *

Нотом руског генералног конзула Вашченка од 3. фебруара 1839. № 2. саопштено је било Књазу Милошу, да је императорско-руска мисија у Цариграду објаснила тачку Устава о уклањању саветника са њихових положаја, овако „вина совјетников должна бит доказана Портје“, што значи да је смена Саветника зависила од Портиног одобрења (акат Државног Савета од 23. септембра 1840. № 823). То је решило К. Милошеву судбину. Он је поднео оставку на престо првог јуна 1839. године, и трећег истог месеца оставио Србију. Поменуту је ноту саопштио Савету „ради званичног увједомленија“ Књаз Михаило писмом од 19. Септембра 840 године в№ 1701. по накнадном извешћу руског конзула (акат Државног Савета од 23. септембра 1840. године № 823).

Србија се тада налазила у нередовним приликама. Променом владаоца нису биле пресечене унутрашње међусобице. Народ је интригама великаша био подељен у две противне партије. Једна је носила име „Обреновићевци“ или „Књажеви људи“, по безусловној оданости династији обновиоца Србије. Друга, позната под именом „Уставобранитеља“, радила је на томе да се заснује државни поредак у духу турског Устава од 1838. године, који је ограничавао Књажевску власт и дозвољавао портино мешање у унутрашње земаљске послове. Са својом већином у Државном Савету, ова је партија повремено слала у народ нарочите комисије „да досад издане уредбе протолкују народу, и поуче старешине, да их правилно примењују“, али су комисије на неким местима улазиле и у јавне агитације против династије Обреновића. Уставобранитељ члан комисије Лазар Теодоровић саветник, отворено је хвалио заслуге Карађорђа, за што је био оптужен.

Долазак Књаза Михаила на владу, није поправио затегнуте односе између великаша и народа. Вољан, да опстанак и напредак своје отаџбине, ујамчи сложним радом свију њених способних синова, он је одмах настао око придобијања пријатеља и измирења партија. Наведени случај свечане великашке и чиновничке заклетве, јасно показује његове добре намере, али је предузет корак остао без успеха. Непријатељства су расла до те мере, да је најзад млади Књаз морао да употреби насилне мере против уставобранитеља, које је већ сматрао као своје отворене противнике. То је изазвало интервенцију сизереног двора у споразуму са Русијом и долазак царског комесара *Муса Савети-ефендије.* Даљи је развитак политичких догађаја у Србији, исцрпно представљен мојим чланком „Пекетина Буна“*), коме припада и следећи прилог:

„Мусел-ефендија, при прочитању 22. јула 1840. године Царскога Фермана, устмено је захтевао како од народа, тако и од свију чиновника, да му се одговори: 1. јесу ли царски ферман разумели, и јесу ли са истим задовољни; 2. је ли народ са Уставом и Уредбама задовољан; 3. ако је народ задовољан са Уставом, зашто се је пролетос узнемирио и у гомиле купио; и 4. зашто народ неколико својих чиновника не ће, каква је њина кривица и шта су исти преступили — тако да се сваки на оно што каже заклети може.“

Савет је под 26. августа 1840. године № 111. *решио:* „да се на предложења Мусел-ефендије преко Књаза одговори: 1. да је ферман разумео и са њим задовољан; 2. да је народ са Уставом задовољан, и на истому Цару благодаран, и да су сва надлежателства такови тражили, и да је Совјет све уредбе, које је по опстојателствама земље сочињавао, Уставу земаљском свагда соображњавао; 3. да су узроци што се народ узнемиривао и на гомиле скупљао, колико се из вике истог разумети могло у томе: *а.* што је комисија, која је ради толковања Устава народу изаслана била, границу датог јој настављења преступила; *б.* што је Вучић потајну ноћну скупштину при доласку књаза Михаила држао и чиновницима совокупљеним говорио, да ако Књаз Народну Скупштину не ће распустити, да изађу сутрадан на Калимегдан и народ сазову, па на коју страну више народа пређе, да мора и Књаз прећи, а она на којој страни буде мање да падне; *в.* што су Вучић и Петронијевић совјетници Књажевски постали, и на исто достојанство берат с наименовањем Кнезова добили; *г.* што је Књаз Милош недопуштеним путем прогнан, и што се (народ) боји да се и са садашњим Књазем исто недогоди; *д.* што се боји, да је Књазу Михаилу бератом дарованим му на Књажевско достојинство, насљедство Књажевске фамилије на исто достојанство укинуто; *е.* да се даљи узроци немира, из предане тужбе честитом Мусел-ефендији обширније види; *ж.* да се дукумент попечитељства внутрени дела пошље; и 4. да се кривице Вучића Петронијевића и остали лица од правителства одвојивши се, судејским путем извиде, и да ће потом Совјет, као што је позван, с Књазом и Царским Комесаром потрудити се, да мир у земљи возобнове и установе“.

(Наставиће се)

КЊИЖЕВНЕ БЕЛЕШКЕ

„Рођеница“.

Тако се зове на немачком језику приповетка која је ових дана изишла у Дрезди у посебном издању. Прича је из живота наше југословенске браће Словенаца а написала ју је Ирена Шеландерова. Мотив је народно веровање у више рођенице, а садржина је укратко ова. Сеоски момак Душан и девојка Душица воле се али из киченљивости не верује једно другом. Душан се ожени другом и добије децу, кад једном случајно опази Душицу, која ужива у планинској природи, како се пење на високе литице. Као занет Душан пође за њом; у том удари олуја са грмљавином, и он Душицу опази, при севању муња, на опасном месту па јој пође у помоћ кличући: „Ја те љубим“. Али пада у понор и умире, а Душица допције силази и иде његовој жени и деци као нека врста покајнице. Кроза све то преплетен је мотив о судбини коју одређују рођенице.

„Мала Библиотека“

Уредник Ристо Кисић. — Власник: Издавачка Књижарница Пахера и Кисића у Мостару. Година VIII. 1906.

Свеска 119 (Број V.) Светозар Хрубан-Вајански: Бура у затишју. Новела. Са словачког превео Јован Вучерић.

Свеска 120 (Број VI.) Детлев фон Лилиенкрон: Ратне новеле. С немачког превео Мирко Дамњановић.

Уз ове свеске „Мале Библиот
ложене су дописне карте са
Ота Хаузера, немачког књи
Ивана Цанкара, словенског к

НАУКА И ПРОНАЛА

Бродови на суву

Једном данском инжињеру
је за руком да конструише
ји ће по води пливати теран
ном пропела а по суву ићи на
јим точковима. Само при изл
из воде на суво морају стајати ш
не као посредници. На ту је мисао инжињер дошао гледајући како се успорава саобраћај на земљишту које је испресецано омањим пловним језерима између којих су, опет, краћи сувоземни путови.

ИНТЕРЕСАНТНОСТИ

Оригинални сватови.

У једном селу баварском била је скоро необична свадба. Младожења је био чича од 80 година, а женио се по трећи пут. На свадби су играли само његови синови, кћери, снахе, зетови, унуци и праунуци — свега 66 душа! Чикурлија се нада да ће се до његове смрти та породица непосредних потомака умножити бар до 100 чланова. Да ли мисли да и сам са својом заручницом помогне да се тај број што пре постигне — не знамо....

ПОЗОРИШНЕ СИТНИЦЕ

Бранино Позориште код „Такова“

Историјски зет, омиљена шала из нашег живота, под овим насловом приказује се вечерас, у Браниноме позоришту код „Такова“, поред новитета: „Два Лопова“.

Шала и сатира.

Реална политика.

— Госпођице, кад бих знао, да ће вас моја смрт срећном учинити, ја бих се одмах убио!

То јест.... ако сте се већ осигурали!

ТЕЛЕГРАМИ

Беч. У рајхсрату је министар председник Хохенлое изјавио да је прва тачка владина програма изборна реформа на основи општег праба гласа. Влада ће употребити сва средства, да извојује победу изборној реформи. Говорећи о угарској кризи министар председник уверава рајхсрат, да ће влада с највећом енергијом бранити аустријске интересе. Сасвим је искључена могућност да ће се стање ствари изменити на штету Аустрије. (Живо одобравање).

Рајхсрат је решио да у седници од петка отпочне дебату о изјавама министра.

Одмах

Издаје се један стан под кирију у улици Царице Милице бр. 2. Упитати у истој авлији код настојника.

ВИНОГРАД

ПОД КИРИЈУ

ПИТАТИ УРЕДНИШТВО

---

*) Умољени од г. Матоша дајемо места овој његовој изјави.

*) Живаљевићево *Коло* (књига I. 1901. г. св. 8.)

Упоређујте наше планове и оне што се по буџацим.
раде. Наши су увек изложени у нашим излогу.

СВИМА КОЈИ ХОЋЕ ДА ЗИДАЈУ КАКВУ ГРАЂЕВИНУ

Наши станови рђави су у сваком погледу до зла Бога: неудобни, ружни и не одговарају ни једном захтеву хигијене, а коштају папрено.

Узрок овој нашој недаћи лежи у томе што се израда плана за кућу не поверава архитектима, стручним лицима искључиво за тај посао, већ ма ком, ко се само назове инжињером.

Да би наша публика знала једном коме да се обрати за савремену а солидну и јевтину израду плана за свој дом, отворили смо овде у Београду јавну канцеларију за израду планова и предрачуна за куће и све друге грађевине.

Сваки поверени, ма и најмањи посао, било из Београда било из унутрашњости, израђујемо најбрижљивије и врло јевтино, да је свака конкуренција искључена. За сваки посао који се изради према нашем плану и под нашим надзором одговарамо.

Наш је рад јаван. Он је изложен увек јавној критици.

Све процедуре око одобрења планова примамо на себе. — Сва обавештења дајемо бесплатно усмено или писмено.

Наша се канцеларија находи на Теразијама бр. 34 преко пута трамвајске чекаонице.

С поштовањем
Архитекти
1803 11-11 **Станојевић и Гачић**

Ко нађе за време архитекту а не у очи почетка зидања, тај добије удобнију, лепшу и јевтинију кућу.

За исти новац за који се подижу неудесне ругобе, архитекта може подићи лепу удобну модерну кућу

[illegible] је п. [illegible] ствар, тај добије неудобну ружну грађевину.

НАЈЛЕПШИ ИЗБОР
Париских, Лондонских и Берлинских
Новитета у штофу
за женске хаљине, костиме блузе и матине-а
Добила је за наступајућу сезону у огромном избору
Помодно-мануфактурна радња
Д. Ђукановића и Комп.
— БЕОГРАД —

Наша радња има увек најмодерније ствари

На захтев поштованих муштерија како овде, тако и у унутрашњости Србије шаљемо мустре бесплатно.

КРАЉ. СРП. ПОВЛАШЋЕНО
СТОЛАРСКО АКЦИОНАРСКО ДРУШТВО

Телефон 105. ВИСОКИ СТЕВАН УЛ. 21. **Телефон 105.**

Има на стоваришту велику количину собног намештаја изврсне каквоће и израде и у разним стиловима, као:

Спаваћих соба од 250 дин. па на више;
Салона од 250 дин. па на више;
Трапезарија комплет од 300 дин. па на више;
Намештаја за канцеларије;
Намештаја за цркве, школе и болнице;
Намештаја за гостионице и кафане;
Намештаја за бање и купатила.

Нарочито се препоручују:

Американски писаћи столови са ролетном — друштвени проналазак; —

Женски писаћи столови;
Столови за тоалету;
Салонски столови и
Разни намештајни украси.

Прима поруџбине за израду сваковрсног намештаја и израђује тачно и на време.

Прима на оправку стари намештај и извршује брзо и тачно, и за врло ниску цену.

Цене најумереније.

УПРАВА
Високи Стеван ул. 21.

Вагон Ломничке Киселе Воде

приспео ми је данас и продајем како на више тако и на мање

Телефон бр. 475.

Конст. Д. Критић
Васина улица

Наш нигда непрежаљени

† Глиша Хаџи Поповић

РЕНТИЈЕР

преминуо је данас у 6 и по час. по подне.

Погреб ће бити прекосутра 4. ов. мес. у 8 час. пре подне. Опело у Вазнесенској цркви.

Стан: Босанска улица бр. 91. испод Вазнесенске цркве.

Београд, 2. Маја 1906.

Ожалошћена супруга: **Савка** и остала родбина.

ЕЛЕКТРИЧНА ШТАМПАРИЈА
„Бранко Радичевић“

ТЕЛЕФОН 69. БЕОГРАД БРАНКОВА 18.

Препоручује се за израду: књига, новина, скаденција, циркулара, разних образаца и формулара и све што спада у делокруг штампарских послова.

Израда техничка.

Цена умерена.

Препоручује свој велики избор најновијих слова за израду посетница и свадбених позивница.

ПОРУЏБИНЕ ИЗ УНУТРАШЊОСТИ ВРШИМО ОДМАХ И ШАЉЕМО НА ДОПЛАТУ

ТЕЛЕФОН 69. ТЕЛЕФОН 69.

Штампарија „Бранко Радичевић“ Бранкова ул. бр. 18.
Одговорни уредник Јован Димић

НЕДЕЉА
— 11. ЈУНА —
1906.
БЕОГРАД.

ПРАВДА

ОРГАН НАПРЕДЊАЧКЕ ОМЛАДИНЕ

БРОЈ 155.
ГОДИНА III.
5
ПАРА БРОЈ

КАНДИДАТИ

Напредне Странке за варош Београд

Милорад М. Павловић
трговац

Др. Војислав Маринковић
секретар Министарства Финансија

Никола Марић
апотекар

Давид Николић
лимар

Представници напредњачке листе

1. у кварту теразијском:
Представник: *Сима Наумовић*, трговац,
Заменик: *Васа Христић*, кафеџија.

2. у кварту врачарском:
Представник: *Никола Марић*, апотекар,
Заменик: *Димитрије Шиђански*, индустр.

3. у кварту дорћолском:
Представник: *Коста Скендеровић*, пенсионар,
Заменик: *Аврам Коен*, трговац.

4. у кварту палилулском:
Представник: *Благоје Милошевић*, берберин,
Заменик: *Властимир Богић*, чинов. Пром. Банке.

5. у кварту савамалском:
Представник: *Јеротије Миливојевић*, кафеџија,
Заменик: *Миливоје Величковић*, столар.

6. у кварту варошком:
Представник: *Драгутин Ф. Васић*, трговац,
Заменик: *Владимир Маринковић*, трговац.

БИРАЈТЕ!

Слободан избор отворена врата —
Бирајте браћо, ево кандидата!
Ево ће „Правда“ да их ређа сама:
Бирајте себи дику или срама;
Бирајте слогу, чега с душман боји,
Ил' волите раздор — до воље вам стоји.
Бирајте њиви тучу или жетву,
Бирајте себи благослов ил' клетву.
Бирајте себи име, име узор-тица,
Ил' волите име сињих кукавица.
Бирајте образ за чим људи гину
Ил' на срамно лице срамну образину;
Бирајте, браћо, сложно у слободи:
Хоћете л' светлост ил вам тама годи.
Бирајте, браћо, како вам се свиди
Да се Србин дичи, ил' да се постиди.
На срце руку, а и како не би,
Не бирате другом, већ бирате себи.
Бирајте с лица или са налича,
Хоћете л' благост, ил' сте жељни бича.
Хоћете л' штаку ил волете буџу,
Бирајте вољу своју или туђу.
Ту су пастири а ту су и вуци
Бирајте браћо у вашој је руци.
У мутној води ђаво рибу пеца,
Сад буд'те људи, ил' остајмо деца.
Будите верни започетом делу!
Будите лојални према свом начелу!
Пасте да вас влада ума не укори!
Бирајте оне кога воле гори —
Јест' — тамо гори у - - вековни двори;
Од куд најјачи ведри и облачи.
Бирајте браћо, (ма да се ко срди)
Оног ког ће ваша савест да потврди!

З. Ј. Ј.

Ил кретенство ил неваљалство?

Ако је тачна народна пословица да „не пада снег да помори свет, него да свака зверка покаже свој траг“, онда је без сумње тачно и то, да ови избори нису за то да се види куме народ нагиње, него да се види, каква је у кога памет и какво поштење. И збиља требало је да дође до избора нар. посланика, па да се види каквог су калибра људи скупљени у „друштво за законско решење завереничког питања“. Требало је да се распишу избори; требало је, да поједине странке истакну своје кандидате, па да се види да је појединим члановима тога друштва стало више до посланичког мандата и дијурне, него до идеје коју то друштво исповеда. Требало је да поједини чланови тога друштва, због њихове индоленције и њиховог комодитета, не буду кандидовани, па да се орган тога друштва диже против људи који су вршили своју дужност као дисциплиновани чланови своје странке, да их клевета и грди, и да из ината и пакости препоручује кандидације људи које је баш сам тај орган пре неколико месеци приказивао као неисправне политичаре и шпекуланте.

И [illegible] кандидација једног члана тога друштва, па да директор органа тога друштва назове неваљалцем, ловцем положаја и сличним називима човека, који је први указао гостопримство у своме листу томе директору кад је из затвора изашао; да изгрди људе који су својим радом припремали земљиште томе друштву у чије се име данас ти људи клеветају.

Да, требало је да „ г. Светомир Николајевић не буде посланички кандидат, за то што га његови пређашњи бирачи нису хтели, па да лист „За Отаџбину“ препоручи кандидацију једнога Драгутина Јовановића, да не би ушао у скупштину Павле Маринковић; кандидацију Стојана Рибарца да у скупштину не би ушао Др. Војислав Маринковић и кандидацију Милана Петковића, да у скупштину не уђе Милорад Павловић.

Каква мизерна слика! Орган друштва за законско решење завереничког питања, претпоставља Драгутина Јовановића, који у Скупштини ни једном речи није смео да помене завереничко питање, Павлу Маринковићу оснивачу „Правде“, која је прва покренула питање завереничко и која ево већ три године тражи његово решење. Претпоставља Стојана Рибарца који је први одобрио убиства од 29. Маја, Др. Војиславу Маринковићу сталном и главном сараднику „Правде“, и претпоставља Милана Петковића, човека који није ни једну једину реч у Скупштини проговорио, Милораду Павловићу који је први у свој програм унео решење завереничког питања.

И за што све ово?

Зато што напредњаци пожаревачког округа нису хтели да узму и овог пута за своју кандидациону листу човека који није сматрао за вредно да бар један пут прође кроз народ који га је бирао за посланика.

Да ли је то кретенство или неваљалство?

[illegible]

Хајд полако! Хајд, лагано!

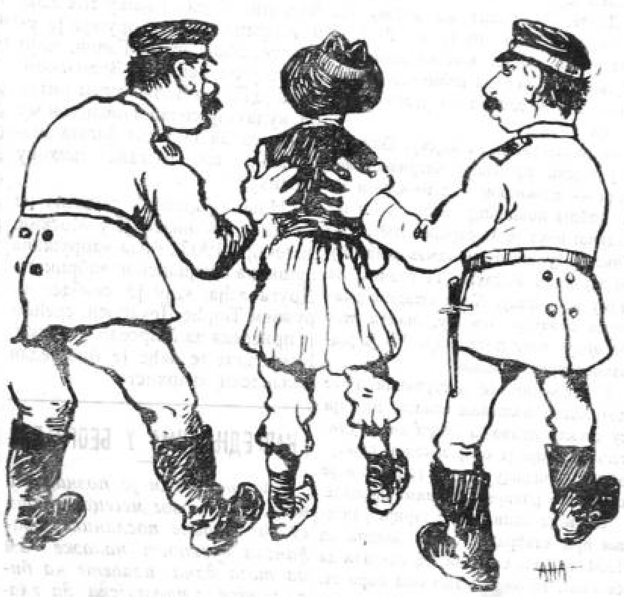

На гласање, сред слободе
По двојица једног воде!
Кажу: то је мода стара —
Већина се тако ствара!...

Београдским бирачима

По чл. 69. изборног закона гласач, кад добије куглицу којом има да гласа, узима куглицу у руку, затвара је, и тако затворену руку увлачи у све кутије редом, не отварајући је никако док и из последње кутије не извуче руку, када мора показати бирачком одбору да је празна.

А чл. 135. истога закона гласи: „Бирач који неће да гласа у сваку кутију, или који гласа јавно, или који на ма који начин повреди тајност, при давању гласа, казниће се новчано до (100) сто динара“.

Гласање је дакле тајно.

Нико **не сме** да зна за кога је бирач гласао.

Не плашите се дакле никаквих претњи од људи који вас плаше да ће дознати где сте гласали, не гласајте дакле против вашега уверења, него слободно спустите своју куглицу у напредњачку кутију.

Биралишта у Београду

Гласање ће се извршити по квартовима:

За кварт *дорћолски* у основној школи (у Душановј улици).

За кварт *палилулски* у основној школи (у Видинској улици).

За кварт *варошки* у Општинском Суду (у Узун Мирковој улици).

За кварт *савамалски* у основној школи (у улици Краљевића Марка).

За кварт *врачарски* у основној школи (на углу Зорине и Макензијеве улице).

За кварт *теразијски* у основној школи (у Дечанској улици).

Упозоравамо наше пријатеље на ова гласачка места да би знао сваки где треба да иде и гласа.

Нешто

Партизански, непотпуни, двосмислени, на дохват донесени и судбоносни по млађе учитеље закон за народне школе од 1904. год. створио је у учитељству Краљевине Србије сталеже: г.г. учитеље *ревизоре* и овима покорне, уназађене, *млађе учитеље*. Поједини чланови овога судбоносног закона могу се разно тумачити па с тога тако и примењивати, те је остављено министрима просвете на вољу да га тако тумаче и примењују.

Тако члан 29. овога двосмисленога закона може се и тумачиће се на разне начине кад се буде примењивао на млађе учитеље. Кад се прочита, на први поглед, изгледа да учитељи који сврше прописне школе редовним путем, добијају повишицу плате на пет година рачунећи од дана када се ступи у службу.

Међутим, кад се рашчлани сваки став излази ово: онај учитељ који сврши прописну школу бива две године стални учитељ са платом од 800 д. годишње. После две године полаже практични учитељски испит па *по положеном испиту* има да служи још пет година, које ће му се године само и рачунати за повишицу и пензију. Овако се може тумачити зато што се каже: „*...док не положе овај испит немају права повишице плата; а по положеном испиту може им се рачунати највише пет година за повишицу и пензију*“. Дакле, онај ко ступи у службу под овим законом има да служи *седам година* као стални учитељ, па да стекне право на једну повишицу плате и ако је закон предвидео пет година за једну повишицу.

Како ли тек изгледа овај закон примењен на бив. учитељске заступнике-це?!... Ужасно!...

Узмимо да је А*) свршио Учитељску школу 1902. год.; постављен за учитељског заступника исте године 1. септембра са платом од 600 дин. годишње; служио по закону од 1898. г. две године као заступник, колико се и тражило, до 1. септембра 1904.

---

*) А представља једног млађег учитеља-цу.

г. Закон се за народне школе изменио, па се А-у не дозвољава испит, јер, вели се у министарском распису да није служио у смислу чл. 29. закона од 1904. г., као да дотле није био учитељ у народној школи са истим квалификацијама као и по овом закону и као да је А. крив што се доцније није родио, па да и доцније сврши школу, те му се наређује да служи још две године у смислу новога закона као стални учитељ, па тек онда стиче право на полагање практичног испита; а по положеном испиту има да служи пет година за повишицу.

Дакле, А. служио по закону од 1898. г. две, по закону од 1904. г. две, чини четири: полаже испит па служи још пет за повишицу, чини свега *девет година за једну повишицу.*

А. је способан за војску. Онда је и у војски пробавио четрнаест месеци — ђачки рок — што излази да А. добија повишицу после 10 и по година; нека је А. свршио 1901. год. Учитељску школу и одмах отишао у војску онда А. служи 11 година. За једну повишицу. *Када старији учитељи добијају пензију, млађи тек добијају прву повишицу.* То је једнакост пред законом.

Учитељским се заступницима не дозвољава полагање испита, на који су стекли право, а старијим се учитељима, чије је овај закон и продукат, признају и оне године, које су им по ранијим законима пропале.

Види се колико су старији учитељи при стварању овога закона од 1904. г. били себични, те гледали да се овим законом само они користе, а на своје млађе другове, који раде исти посао, са истом или *већом спремом*, нису се ни обзирали. Мислили су како ће им надзиравати, те су ваљда с тога и унели у закон одредбу да могу и учитељи бити надзорници — ревизори и то без услова.

Нека нам за ово послужи овогосада није знало и да постоје у учитељству Краљевине Србије и један богослов који је без сумње црпео своје педагошко и методичко знање из часослова и Светога Писма.

Благо теби школо и учитељство кад вас овакви цене и прегледају! Политика је преча од свега!...

Покретач

Спољна политика

Русија и Јапан

У руском друштву одавна постоји мишљење, да је бујање револуционарнога покрета у царству, за време руско-јапанског рата, дело Јапанаца, који су руске револуционаре снабдели новцем. „Новоје Времја“ доноси о томе страховита откривења“.

Јапански пуковник Акаши, који је у Петрограду био до рата јапански војни аташе, отпутовао је после прекида дипломатских односа између Русије и Јапана у Штокхолм, тај центар јапанске шпијунаже у Европи. У јесен 1904., кад је букнуо покрет за слободу, Акаши је био у вези са руским револуционарима, који су живели у Паризу. У новембру 1904., постигнут је споразум да се подигне једна буна у Русији а за рачун јапанске владе. Посредници су били: револуционари Ђорђе Деканоси, родом из Грузије и познати исландски политичар Кони Золиакус. Обојица су од Акашиа примили новац да набаве оружје. Оружје је било намењено за четири револуционарне странке, за руске социјалне револуционаре, за револуционаре из Грузије, за пољске и финске социјалисте.

У Швајцарској је купљено 25.000 пушака и 3 и по милиона метака. Золиакус је у Хамбургу купио један брод, који је носио назив „Џон Крефтон“. 25. августа, као што је познато нађено је у Улеоборгу једно читаво стовариште оружја: 93 сандука у којима је било 659 пушака, 658 бајонета и 120.000 метака. 26. августа, на путу ка финландској обали, упалио се један брод услед једне експлозије. Истрагом се утврдило, да је на броду нађена једна велика количина револвера, пушака и метака. 28. августа нађено је у финском заливу око 700 пушака и један сандук са револверима, пушкама, експлозивним материјама и револуционарним брошурама на руском језику. Све нађене пушке су биле швајцарски фабрикати. У наоружању тих лађа и у примању тога оружја је узео учешћа распоп Гапон, који је био у односима са Золиаском. Када је Гапон Золиакусом питао од куда тај силан новац, он му је рекао да је једна богата американка потпомагала њихову странку.

„Новоје Времја“ подсећа на то да је организација у Москви, децембра 1905., била наоружана пушкама швајцарског фабриката. Друга лађа, коју је снабдео оружјем Ђорђе Деканоси, срећно је приспела из Марсеља у Батум. Командант те лађе је био један холандски анархиста.

НАПРЕДЊАЦИМА У БЕОГРАДУ

Као што вам је познато у недељу, 11. овог месеца, избори су за народне посланике. Грађанска дужност налаже вам да тога дана изађете на биралиште, а партијска да гласате за напредњачке кандидате.

У Београду има доста напредњака; али има и таквих, који било из комодитета или ма из каквих разлога и обзира неће да гласају.

[illegible] напредњаци и не

За то је и стављено у дужност свима представницима напредњачке листе, да бележе имена свију оних напредњака који не буду дошли на гласање.

Имена таквих напредњака објавиће се преко „Правде“ и „Видела“.

ДНЕВНЕ ВЕСТИ

Данашњи дан. Данашњи дан ће показати, која ће странка на изборима победити. Агитација је јака и код владине странке и код опозиције, а најјача код оних који су власт изгубили, па би хтели да је поврате, што ће у осталом врло тешко бити. Вечерашњи збор куглица показаће ко ће за даље управљати политиком Србије.

Нашим гласачима. Изборно право је једно од битних права свију грађана. Сваки пуноправни грађанин греши ако то право не употреби, јер само гласањем за људе у које је уверен да ће радити онако како државни интереси захтевају, омогућава да ти људи могу узети управу земље у своје руке.

Напредњаци у Београду не треба да то сметну с ума, него сви листом да даду глас за наше кандидате. Прва два избора поучила су нас, да се слогом и радом може много што шта постићи.

Много зависи. Од данашњег резултата много зависи хоће ли се и како ће свршити многа питања, која битно задиру у државне интересе. Многа питања чекају од данашњег изборног резултата, да се реше.

Ако влада добије већину она ће изнети пред скупштину неколико хитних, предлога, у противном сва ће се та питања ставити на страну и тражити излаз из овог „парламентарног“ стања, у које смо запали а не умемо да се у њему нађемо.

После избора ће настати свакако интересантне ствари.

Забунило се. Све се живо забунило око избора, сваки се пита како ће се све ово свршити. Најзадовољнији су и ћуте они који су добили класе, па сад мирно сеире, јер бар укази до сад нису имали повратне силе, ако је то и било са законима.

Састанак царева. Упорно се одржава глас, да ће се цар Виљем и цар Никола састати у току јула месеца. Састанак ће бити на мору. Овоме се састанку приписује политички значај.

„Тара“ и глас. Кандидат самосталски а пријатељ наших шума, а нарочито Таре, Милош Савчић, прибира преко својих агената гласове како би могао опет засести у скупштину, јер још није прошлог пута ни угрејао клупу, а оно испаде указ за распуштање. Први пут је доста рескирао, па и сад други пут рескира, да ако мандат и Тара све то загладе.

Извоз жита. Како је новом аустроугарском аутономном царинском тарифом онемогућен извоз нашег жита на аустроугарске пијаце, то ће ове године први пут бити јачи извоз жита Дунавом на Црно—Море. Бродарско српско друштво је спремило више шлепова ради тог извоза.

Наше ће жито ићи морем у Анверс и друге пијаце немачког и источног мора, где му је до сад била добра продаја.

БЕОГРАЂАНКЕ!

Пази добро, данашњега данка,
Да не кривиш после Марка — Јанка!
Пази добро, ком куглицу дајеш!
А ево ти овде тачно стоји
Шта ко мисли и какав је који:

Ако желиш већу патњу Роду,
Грдан зајам, топове и Шкоду,
Аустрија да ти тутор буде,
И крваве „звезде“ да ти суде!
Да ти Устав Церовић тумач,
Да ти порез и кошуљу свлачи,
Да те сила непрестано јаше —
Онда гласај за фузионаше!

Ако желиш, да си раван скоту,
Да западнеш у вечну срамоту —
Да пропадне Отаџбина цела,
Да се славе сва злочина дела —
Главу своју да у торби носиш
А да правду од фукаре просиш,
Да те презру пријатељи зналци...
За тебе су онда — самосталци!

Ако желиш, да ти кожу гуле,
А вође им да подижу куле,
Ти да радиш, а он да се слади,
И сву мудрост да носи у бради,
Да ти отму све што год си стек'о
Да пропиштиш и мајчино млеко!
Онда имаш и ту фину листу
Гласај онда за социјалисту!

Ако хоћеш да ти стомак суди,
Да те воде најтромији људи,
Који програм у стомаку носе —
А буџама који правду косе!
Који устав и законе газе
И који се и слободи плазе!
Који силом и руше и пале —
Онда гласај ти за либерале!

Ако ти је до озбиљног *реда*,
Ред и Закон у земљи да влада,
Трзавице једном да умину,
Да спасену видиш Отаџбину,
Да не стрепиш ни од чијег беса,
И да ти се сила не натреса,
Да се спасеш беде свакојаке
Онда гласај, ал' за Напредњаке.

Грађанине! Ето тачне слике —
Не плаши се партизанске вике,
Него бирај по слободној вољи
Бирај оног, који је најбољи,
Код ког само Рад, Ред, Закон вреди,
Кој ће да те од зла обезбеди.
Дакле пази, ком куглицу дајеш,
Пази да се после не покајеш.

Напредњаци

Извештени смо од пријатеља да се самосталци спремају да у последњем часу издаду против наших кандидата некакве плакате, пуне лажи и клевета. До срџи покварени а немогући се борити против нас часним средствима, самосталски бедници решени су да прибегну прљавштинама. То је најбољи доказ колико се самосталци боје нас и колико су слаби њихови изгледи за победу, кад им не остаје ништа друго против нас до клевета.

Рефлексије

Гуска, легалци и истина

За онога који не зна шта хоће, те према томе не зна ни куда хоће, каже се: Лута као гуска кроз маглу.

Наши „легални“ заиста су гуске у магли.

Ето, људи се јавили с програмом за легално решење извесног питања, па сад од једном нашли се у друштву људи који су то питање давно већ решили тиме што су га прогласили „патриотским чином“.

Сад како човек да крсти и чиме да назове те људе који једно мисле, а друго говоре а треће раде.

Свапитари!....

Не, јер овакви људи нису ниpoints.

*

За истину веле да је
Од вајкада горка била
Јест', горка је за онога
Ком истина није мила,
И за оног ком су уста
На слатку лаж научила.

ЕПИГРАМИ

Од како је, тако је.

„Што више — то мање“
То вам је гласање:
И док сваки цифре прави,
Кандидату свом сумира,
Резултат се строги јави
И све цифре — редуцира!...

— тир

Или — или.

Гласање нам увек роди
Дефиницију:
„Ил' победи или води
Опозицију!“

— тир.

На рапорт.

Чим је Генча оно рек'о
Одмах у Беч чак утек'о:
Да припита тамо неке:
„Јесте л' чули моје дреке?..“

— тир.

Кроз Београд

Опера у Београду

Данас бих требао да пишем о гласању. Али како гласање још није завршено, то би моји гласови и овај и онај, што сам га јутрос спустио у кутију, остао као глас у пустињи. Јер све што се данас о гласању зна, то је: да се — још ништа не зна. Али толико ми се то гласање и гласови врзу по глави, да ипак морам пустити глас о гласу, па ако не о кутијском гласу, а оно о оперском гласу. Спаковаћу и тај глас у модерну кутију, кад је већ у опште превладало кутијско доба — дуван у кутијама, шећер у кутијама, штирак у кутијама, гласови у кутијама и никуд ни једног кута без кутија...

Таман се ја тако сагласим да пишем о гласу, кад у једном, к'о из кутије, ускочи у моју собу г. Спира Грабић, из Трифковићевог комада „Честитам“. Ја сам одмах помислио, да ће да ми честита на срећном почетку писања, али он, онако мало накресан, окупи одмах да говори:

— Ха, ха, ха: ал' су врагови ти оперски певачи! Што ти могу да убећују; то ни ђаво није видео! Него сам се зато опет одржао; јуначки одржао! Ваљда нисмо ни ми са села баш којекакве шуше! И ми смо певали. Ако нисмо баш у тим Диселдорфу и Нирбергу, а ми смо у Крушедолу и Опову, за левом и десном певницом. Певали смо к'о, касти, ангели са небеса. „Па ти ја окупим госпо'н Цијука, то јест, овај: госпо'н Жарка. Та није да сам му разложио о песми, нег, нег све сам запево. — Прво треба да имамо зграду за Оперу. — рекох ја. То већ имамо, народно позориште! — рекоше они. Још једну. Рекох ја. П' онда треба паре да имате. Рекох ја... Има мало, рекоше они. Још толико, рекох ја. П' онда треба хор да имате! рекох ја. То већ имамо у театру, рекоше они. Још један рекох ја. П'онда треба оркестар имати, рекох ја. Већ га имамо, само да се попуни, рекоше они. Још један, рекох ја. П'онда треба примадону имати, рекох ја. Ту је она! рекоше они. Још бољу, — рекох ја. П' онда треба басисту имати, — рекох ја! Ту сам ја, рекоше они. Још бољег рекох ја. П' онда треба лирског т нора имати, рекох ја. Већ имамо, с мо да је изшлифује, рекоше он Још једног — рекох ја. П' онда тр ба субвенцију добити, рекох ја. Њу има већ позориште, рекоше они. Мала је и за позориште, рекох ја. П' онда треба за једну оперу осам месеци пробе држати и људе плаћати, рекох ја. За осам дана ићи ће опера, рекоше они! — Е, ви сте један — Цијук! рекох ја. Два Цијука, р коше они. Један, један! рекох тако сам му доскочио.

Г. Спира Грабић упути [illegible] да се после оваквог гласа Спир га о нашој опери, сасвим уздр од гласања, пошто ми је и ин глас још у кутији.

За то сам данас огласио његово мишљење.

И сасвим је тачно, велим ја. А шта веле — они?...

Сатир

ИЗ ЖИВОТА

I.

Који више живи....

„Онај који више живи
Тај више и зна.“
'вако вели стара мудрост,
Али како, шта?
Шта и чега више знаде,
Добра или зла?....

ко.

II.

Нешто друго.

Свак би тео радо
Да поживи дуго,
Али да остари? —
То је нешто друго....

Свако воли зајам,
Макар чеко дуго,
Али зајам вратит? —
То је нешто друго....

Може поп беседит
И лепо и дуго,
Ал' да л' га ко слуша? —
То је нешто друго!...

1906 г.

ЖЕНСКИ СВЕТ

Немодерно претресање моде

Мода, женски свет и мужеви, т су краљеви и краљице на шах-матском пољу.

Оне се јуре по пољу облетајућ око краљева и не примете, да понеки пута пројуре цело поље, налазећи се по неколико пута на исто месту. Њима је главно да добиј игру, па ма и доведе — не једном — краљеве у теснац. Овој њиној игри мора подлећи један краљ; пошто их свега два има на једном пољу, то значи половина леже тој несташној игри; па ипак — свако чува свога краља.

Два су краља потребна на једном пољу, па да се може играти, а кад би се то пренело на наш живот, значило би да поред човека — мужа, треба да буде још један човек — пријатељ (и то „домаћи“ јер је поштенији, пошто се и пријатељи деле као и животиње на: домаће и дивље) па да после игра — мода.

Тако се дакле женски свет и мода јуре по пољу живота или боље по фининсиском пољу, облетајући око мушкараца и доведе их многе у шкрипац. Половина људи страда од ове игре и ја бих волео да будем те среће, да припаднем оној половини што све то преживи, управо надживи — савлада.

Има их које финансијско поље пренесу у финансијски парк, али о тима да не говорим, јер су то оне, што нас доводе до цигље, то јест, под цигљу, а ја мислим да је боље бити и под кондурама — а већ папуче су свето стање — него под цигљом.

Ева је понела први костим; не знам по ком журналу, али то је био Евин костим. Он у ствари није ни био костим, јер она на себи није ништа имала.

Адам је био срећан јер се није морао бринути о Евином костиму.

То је било тада, када је Ева била у Рају, или: Ева је била дотле у Рају, док није имала костима, а већ чим се морала појавити у костиму — првом после првог — изашла је из Раја. Дакле наше даме вратиће се тек онда у Рај, кад буду могле остати у Евином костиму, а зато би требале да одбаце све костиме.

Адам је по изгнању из Раја био много срећнији од садањих мужева, он је само требао да прибира смоково лишће, а то није било баш тако тешко; било је чак шта више лакше него сада прибирање смокава за слатко.

Од смоковог лишћа дошло се до афричког пернатог костима. Аљина је све више и више расла; дошла је до земље, па се ни ту није зауставила и шлепови се почеше вући за дамама, купећи прашину собом, а остављајући за собом све чисто, па чак и чисте џепове мужевима. Једна је аљина била недовољна, а две се нису могле носити једна поред друге и зато наста облачење сукње, преко сукње, жипона преко њих, аљине одозго.... читаво стовариште.

Дошло се до краја поља; даље се не може; мора се натраг.

Прво су хватали, то јест хватале шлепове и држале у левој опружевој руци; после их нису држале у руци него их је „шлеп-трегер“ држао; па онда почеше подизати или како се то каже задизати хаљине, мало, па све више и више; најпре једном, па после обема рукама.

Правиле су јаке до ушију, рукаве су рогушиле и горе и доле, шириле, тесниле, пуштале до врха прстију; па су онда кратиле рукаве и снижавале јаке. Сад су блузе јако изрезане, а рукаве и немају; скоро и не видите „лајбове“.

Рукавице су расле до рамена и кратиле се до „на три дугмета“; биле су са свима прстима, па са једним, а сад и без и једног.

Ципеле су биле дубоке, високе; па све краће и плиће и сад модерна дама чак и скине ципеле па иде боса, кад се враћа са кермеса или забаве, па киша удари, а није се раније постарала за кишни костим — фијакер.

Са сукњом је још лакше: пребаци је преко главе; шешир ако је имала метне га у крило, а амбрел преда кавањеру да је заклања од кише.

Струк се пење на више, мода је таман у 1801. години; прешла је и први наш устанак, а већ Милоша Великог давно су се опростили.

Мода се враћа почетку, а почетак је свакм тежак и код нас се већ осећа тешко стање. — Тешкоће настају тако велике, да је мени веома тешко да и даље протежем ову придику.

Болеро.

Ратарев понос

Хој! и преци моји мили
Ратари су увек били,
Ја сам ратар од вајкада,
Ратар остајем,

Од ратарства бољег рада
Ја не познајем,
Ја не познајем!

На част цару царско благо!
Ратарство је мени драго;
За господством ја не хајем,
Никад не просим;

Целом свету леба дајем,
Тим се поносим,
Тим се поносим.

1889 г. Р.—ко.

Судбина једног краљевог сина

Судбина Луја XVII., који је, по званичним извештајима, умро 8. јуна 1795 у Тамплу, још није расветљена. Фредерик Барбеј у својој књизи „Madame Atkyns et la prison du Temple“, био је убедљиво доказао, у шта су многи веровали, да је ипак пошло за руком да се син краљице Марије Антоанете изнесе из тамнице, али шта је даље с њиме било то нам Барбеј у својој књизи не каже. Многе авантуристе су се издавале за Луја XVII. Али ће, по свој прилици, Карло Вилем Наундорф, који је, почетком деветнаестога века, живео у Шпандаву као скроман часовничарски радник, бити прави син француског краља.

Он је био поштен и врло марљив радник, који се оженио једном убогом грађанском девојком у Шпандави Јованком Ајнерт. Живео је врло повучено у врло сиромашном стању. Тек када је добио ћерку, која је необично личила на краљицу Марију Антоанету почео је претендовати на круну Француске. Али не зато што је он имао намере да се попне на краљевски престо, него да обезбеди безбрижну будућност својој кћери. И он поче сада причати о своjем авантуристичком бежању из Тампла, о својим лутањима по Француској и Швајцарској где је изучио свој занат. Он се је писмима обраћао на велике личности од утицаја у Француској, али нико га није слушао, нико му није веровао и нико му није хтео да пружи ни најмању помоћ. Баш на против пруска влада, која је до тада трпела његово бављење у Шпандави, али није одобравала његове тежње, наредила је да се протера у Браденбург.

Овде изгори године 1824 позориште које је било одмах до куће у којој је он становао. За време пожара продрли су у његов стан пљачкаши и, како је он тврдио, украли су му сва документа која је он имао и која су тврдила о његову пореклу. Али није ни то било доста. Њега оптуже да је он извршио паљевину, осуде га на три године робије, а када је издржао казну, протерају га у Кросен у Шлезију. Он се реши, да лично оде у Француску, и, са четири талира у џепу и после једног авантуристичког пута који је пешице превалио, стигне у Париз 26. маја 1833 год.

У француској престоници пале су у очи бурбонске црте његова лица и многи људи, који су познавали несрећног дофена, познаше га опет у Наундорфу. Одмах му притекоше у помоћ, обдарише га и потпомогоше га, а његову жену и петоро деце доведоше у Париз. Али влада га је сматрала као једног варалицу, предаде га полицији и најзад се тиме задовољи што га је протерала из Француске. Са својом породицом је доста пријатно живео у Енглеској и Белгији и године 1845 умре у Делфту. Натпис на његову гробу га назива: „Louis XVII. Charles Louis, Duc de Normandie, Roi de France et de Naparre.“

Његов син, који је официр у француској војсци, тражио је год. 1851. и 1873. преко Жил Фавра, право својега оца, али је одбијен. Год. 1893. организован је у Паризу „Société d'études sur la question Louis XVII.“, којем је био задатак да докаже да су тежње породице Наундорф оправдане. То друштво се ускоро растурило, али после је опет организовано једно друго друштво „Comitié d'études sur la question Louis XVII.“, које је 1. маја 1906. држало своју прву седницу и, под уредништвом Пол де Вињола, почело издавати један месечни часопис „Revue Naundorffiste historique“, чија је прва свеска сада изишла. И тај часопис је намеран да докаже, да је Наундорф збиља био несрећни дофен и да ће — тако се вели у предговору, — тек онда престати да излази када буде то доказао.

Прва свеска доноси један врло добро написан чланак од Пјера Гошеа „Synthése de la question Louis XVII.“, који је све податке о том предмету изнео врло јасно.

Можда ће идућа свеска ако не са свим решити ово загонетно питање, а оно ће бар унети светлости у тајанствену историју несрећнога дофена.

Т.

„У ПОЕЗИЈУ“

(Сваког дана по два акростиха за заљубљене. Један: с мушке стране женској, други: с женске стране мушкој, по азбучном реду).

И.

(Иванки)

Изгубих наду на лепу срећу,
Вечито мишљах, јад да ме прати.
Ал' тебе познах и рекох: нећу
Никада више ни уздисати!
Како се варах, о среће клете —
И у тој срећи уздаси лете!

(Илији)

Из дубине срца мога
Лети уздах пунан жуди,
И моли те, као Бога:
Једним куцњем срца твога
Ишчупај ме из дна груди!..

Умољавају се заљубљени читаоци и читатељке, да чекају на азбучан ред. Г. Штамбуховић, који ове стихове с муком саставља, ипак се одазива сваком заљубљеном и свакој заљубљеној да направи стих за дотично име, само треба у плаћеном писму, са неколико речи, назначити од прилике шта се у песми жели и послати име, наравно не своје, него оне или онога којој се или коме се стих намењује и онда сачекати на азбучни ред и песма ће се појавити. —

СТАРА МУДРОСТ

Прашина што се диже више тебе кад газиш земљу часнија је од човека који се не буни ни онда кад га газе.

*

Ко хоће да постигне нешто велико ваља да се спреми: лав се сагне па скочи и удави слона.

ИЗ ИСТОРИЈЕ ТАЈИНА

До 1723. године војници уопште или нису добијали никакву храну од државе — те су се за то морали сами старати — или су добијали само у неким и неким случајевима. Тек је те године Лудвик XV наредио да се сваком војнику — био он у пољу или у касарни — издаје дневно по један тајин. Ту наредбу нико није укидао, али се она на разне начине мењала. Наполеон I додао је обичном тајину још 125 грама белога хлеба за свакога војника и то као тесто за супу кад је војник има. Тај бели хлеб данас у француској војсци износи по 250 грама за свакога војника.

РАЗНЕ АНТИПАТИЈЕ

Сваком смртном по нешто или нешто толику антипатију ствара, да чак може да падне у несвест! И ево, кад вам изређамо шта је коме антипатично и ви ћете од чуда пасти у несвест.

Да видите:

Ханри III. француски краљ, није ни пошто могао ући у собу, у којој је била мачка. — Херцег Ерегон, пао је увек у несвест, кад год је опазио зеца! Маршал д' Алберт утекао би од стола, кад год би се донело печено прасе! — Владислав, краљ Пољске, није могао видети јабуку, а да се одмах не најежи од хладноће. — Славни Еразм добио је одмах грозницу, чим је видео рибу. — Тихо де Брахе-у, одсекле би се ноге чим би видео лисицу! — Боат је добијао грчеве чим би чуо шуштање воде кроз чесменску лулу. La Mothe de Voyed није могао поднети никакву свирку, а на грмљавину радовао се као мало дете на свирку! — Марија Медичи није могла погледати ружу, па ни насликану, а била је велика љубитељка цвећа. — Канцлар Бекн, падао је у несвест, при сваком помрачењу месеца. — Иван I. није могао погледати женску, а да не падне у несвест. И данас многи пада у несвест, кад погледа своју жену. Што се мене тиче, ја паднем у несвест кад видим — извршитеља!..

— тир.

1000 — ХЕМИЧАРА

Овик се дана држи у Нирнбергу први конгрес новооснованог „Друштва немачких хемичара“. Депеше јављају да на конгресу учествује равно хиљаду стручних хемичара из царевина Немачке и из Аустрије заједно са гостима хемичарима из Швајцарске, Русије и Северне Америке.

Ако се сада не пронађе елексир за вечити живот — никад неће!

ЛИСТАК

КРВ

КРИМИНАЛАН РОМАН

По белешкама енглеског детектива Џорџа Дајчмана написао: **А. Бори — Омер**

II. **Глава** (8)

Она није осећала ужасну дивљу празнину у своме срцу и прождирући бол, који јој је на мах прострујао целим телом; осећала је само неку паклену жудњу, која је куцала сваким одкупајем њенога срца, која јој је устављала дисање, која је беснила у њој до на крај прстију и повијала прсте тако, да су изгледали као канџе грабљивица.

Четири недеље боловала је Марија. Лице јој је смршало, а јагодице су јој искочиле.

Из очију јој је севала ватра, она иста ватра, што је севала и из очију њенога оца, која је и очи браће њене претварала у ужас.

Кад је устала из постеље, тутор је одведе у неки пансион, где је постала — мати.

Онда је још недељама лежала, не говорећи ни речи, не гледајући никуда, чак и не уздишући; полуотворене очи непрестано гледаху укочено, без циља, као очи полуделе.

Једног јутра нађоше јој дете крај ње мртво; на врату је имало црне модрице од дављења. Полиција и суд дошли су, али заведоше у протокол да је убица неодговорна за убиство детета, пошто га је извршила у душевном растројству.

Кад се Марија придигла и хтела да се врати у туторову кафану, била су за њу врата затворена; није више довољно лепа за тако отмен локал, рекао јој тутор у лице и најурио је погрдним речима.

И она се нађе на улици Холандске вароши без игде ичега, чак и без хаљина, сем оне што је имала на себи, јер јој је тутор задржао оне скупоцене хаљине, пошто је у последње време и сувише плаћао за њу.

Тада јој паде поглед на дијамантски прстен на њеној руци и реши се да га прода, да се још једном лепо одене и одпутује у Хамбург, изненада да оде к њему! — Зашта ће тамо, то није знала; знала је само да мора к њему са својим дивљим, сажижућим жаром у дамарима.

И отпутовала је у Хамбург и завила се у једну јазбину свето-Павловску, у неку таванску собицу, само да је не би нико видео и познао, и ако је отишла из ове вароши у тринајстој години, и ако се сад оваква враћа.

Кад се после неколико дана погледала у огледало, а у последње време огледала се дуже но обично, учинило јој се, да јој се лице опет попунило; веровала је да је још увек лепа девојка. Девојчуре које су у истој кући око ње становале, говориле су јој; да она с таквим лицем не мора да гладује!

Тада написа своме љубавнику кратко писмо у ком га је опоменула да увече дође у предграђе да се нађе са њом, у противном, лично ће отићи његовим родитељима, испричаће им његово обећање да је узме за жену и казаће им да је због њега удавила своје дете.

И он дође.

Дошао је у свој својој елегантној лепоти, а она? —

Она је на мах заборавила све што је наумила да учини; све намере ишчезоше; чак и она паклена жудња која је у последње време сасвим саломила, ал је ипак вукла као силна ванприродна рука, чак је и она ишчезла из њенога срца. Имала је само још једну једину, не бесну, жељу: да својим рукама и знојем лица свога зарађује за њега, кога сад страсније но икад воле. Он се насмејао на ту жељу и рекао, да он не мисли да је остави, да мисли да је узме, јер је то дужан њој и њеној части. Само да причека годину дана, док постане пунолетан, а онда му је на расположењу велико имање.

Марија му је веровала и та јој вера поврати лепоту, била је лепша но икад, како рече њен вереник!

Узео је у предграђу, с оне стране Елбе, под кирију, леп стан за њу и понудио јој новаца за издржавање.

Марија му одби то без икаквог прекора и радила је у некој фабрици и сама се издржавала.

(наставиће се)

Годишња светковина — убиства

У Хелсингфорсу, главном месту Финландије, 3. ов. м. прослављена је на најсвечанији начин годишњица убиства гувернера и ђенерала Бобрикова. Град је био окићен народним заставама, у вече осветљен и особито жив. На улицама су држани многобројни говори у којима су учествовали и најученији кругови. Као што је познато, Бобриков није ни пао од руке каквог простог најамника. Аутономија Финске постаје све зрелијом!

ПОЗОРИШНЕ СИТНИЦЕ

Бранино Позориште код „Такова“

Под креветом! — један за нас смешан, али за извесног љубазника, веома непријатан случај, приказује се вечерас у Браниноме Позоришту код „Такова“. Износи му муке љубазничке под врло нељубазним креветом. У програму је и одлична руска шала: „Алапача“ и оригинална лакрдија: „Уседелица“. Недељом је посета огромна и за то треба места раније заузети.

Шала и забава

Зна шта ваља.

Муж (на свадбеном путу са својом женом обраћа се кондуктеру). Ово је ужасно досадна околина. Ми ћемо мало да продремамо, али вас молим да нас пробудите, кад нађемо у лепши предео.

Жена (пола сата доцније, кад их је пробудио кондуктер). Али зашто сте нас будили, кад је још увек тако досадна околина?

Кондуктер (смешкајући се). Кроз два минута улазимо у један дугачак тунел!

На суду

Један адвокат имао је да брани два лопова од којих је један дању, други ноћу крао.

Између осталог рекао је у својој одбрани:

„Ви сте, господо, узели код мог првог клијента за отежавајућу околност то, што је крао у сред бела дана; код овог другог пак мог клијента, узели сте за отежавајућу околност, што је крао у глуво ноћно доба. — Питам вас, господо судије: Па кад треба да краду?

Пронашла

Сад знам зашто мој Драги изгледа увек надувен од спавања — сања дању и ноћу о мени.

ПРОДАЈЕ СЕ:

Кућа нова у „Ђушиној“ улици бр. 6. (у Палилули) продаје се из слободне руке, **има добре ренте, и има и дуга управи фондова.**

Јавити се у истој кући. Ту има и један повећи стан за издавање под кирију.

8—VI—906 г.
Београд.

М. Цекић
пензионар.

КАФАНА звана *„Царица Милица“* на Зеленом венцу од 1. Новембра ов. год. издаје се под кирију. За услове обратити се сопственику, са канцеларијом у кафани *„Руска Круна“*.

Сими К. Науновићу
месару.

Радња ужичких производа

Добросава Илића

Краља Милана ул. број 103. преко пута кафане „Белог Орла“ — Врачар.

Част ми је јавити мојим поштованим муштеријама, како овде тако и у унутрашњости Србије: да имам увек у стоваришту велику количину пиротског планинског младог сира кашкаваља, који продајем од 10 кила па на више 1·10 дин. кгр. као и младога кајмака Краљевачког, кога имам увек и продајем га на већу и мању количину у чабрицама од 4 кгр. па на више. Као и други свију српских ужичких производа.

У унутрашњост Србије свакоме на захтев шаљем уз доплату.

С одличним поштовањем
Добросав Илић
трговац ужичких производа.

Раја С. Поповић и Комп.

комисионари и шпедитери у **Београду и Будимпешти**

имају част јавити поштов. житарским трговцима да су спремили за овогодишњу сезону

у Београду

један од највећих и најздравијих

МАГАЦИНА ЗА СМЕШТАЈ ХРАНЕ

на коју ће робу дати

И ЗАЈАМ

под повољним условима.

КАЗАНЕ ЗА КУВАЊЕ ПЕКМЕЗА

дају на послугу.

Заинтересованима дају радо сва потребна обавештења односно свих комисионарских и шпедитерских послова.

1—10

Важно за Госпођице и Госпође!

Најновији и надмашно најбољи „Косметик“ у садашњости, за улепшавање и негу лица и руку, јесте:

Ђулијак Сапун и Ђулијак Крем

који су справљени из најфинијих биљних и анималних честица, по најновијим проналасцима науке. Препоручује се Г-ђицама и Госпођама, које желе, да имају младолико, нежно и лепо лице.

Израђује: Апотека код

„Црвеног Крста“ у Београду

преко пута хотел „Славије“

Цена једног сапуна 1 динар. — Једне тубе Крема 1 динар. Шаље се свуда доплатом. — Адреса: Апотека **„Црвени Крст“ — Београд.**

МЕЊАЧКА РАДЊА

Јосифа И. Анафа

Испод Првостепеног Суда. — Телефон 82.

КУПУЈЕ АКЦИЈЕ

Београдске Занатлијске Раденичке Банке,
Пиротске Задруге,
Смедеревске Кредитне Банке,
Пожаревачке Задруге,

као и **акције** свију Новчаних Завода у Краљев. Србији.

Врши све мењачке послове по берзанском курсу.

Против дуготрајне **„грознице“** и слабог стомака најсигурнији је лек.

БИЉНИ СОК

који се на пола сата пред грозницу узет, исту одмах уклања. Хиљадама њих који су од исте патили, нашли су себи спаса у овом леку. Како је ова болест — грозница — код нашег народа врло честа, то би требало овај лек свака кућа да има у случају потребе да га употреби,

Прави „БИЉНИ СОК“ може се добити само у апотеци код „Црвеног Крста“ у Београду. Цена је 2·50 п. д.

„Nerolin“ *признато као изврсно средство противу, кашља, катара плућа, тешког дисања* (asthma), *зачетка туберкулозе и пљувања крви.*

„Saparin“ одлично средство противу нечисте крви нарочито за она лица, која су патила или пате од ванредних тајних болести. Цена 2 динара.

„Биљни теј“ противу нервозних болести. Цена једног пакета 2 динара.

Сви ови лекови могу се добити у апотеци код „ЦРВЕНОГ КРСТА“ у Београду.

Шаље се свуда доплатом.

адреса: АПОТЕЦИ код „ЦРВЕНОГ КРСТА“ Београд.

1464 23—

КРАЉ. СРП. ПОВЛАШЋЕНО

Столарско Акционарско Друштво

Телефон 105. ВИСОКИ СТЕВАН УЛ. 21. **Телефон 105.**

ФАБРИКА: Високи Стеван улица 21.

СТОВАРИШТЕ: Краља Петра улица 18.

Препоручује своје богато снабдевено стовариште *сваковрсног* собног намештаја, најсолидније израде од *здрава и сува дрвета, које нарочито суши у својим сопственим сушионицама, као:*

Спаваћи соба комплет,
Трпезарија комплет,
Салона комплет,
у најновијим и најмодернијим израдама и у разним стиловима.

Луксуз намештаја најмодернијег.

Намештаја за канцеларије, цркве, школе, болнице, гостионице, кафане, бање и купатила.

Намештаја политираног разног.

Прима израду и по нарочитим поруџбинама и цртежима.

Цене су најумереније без икакве стране конкуренције, **а плаћања се олакшавају према споразуму и у месечним одплатама.**

Предрачуне и мустре шаље франко.

Поруџбе извршава најтачније и најбрже

УПРАВА.

ЛИМАРСКА РАДЊА

Ново за грађевинаре и остало грађанство

Јављам поштованом грађанству, да сам се вратио из иностранства, где сам пробавио преко 10 год. усавршавајући се у свом занату.

Данас сам слободан обзнанити да сам отворио

ЛИМАРСКУ РАДЊУ

у Призренској ул. бр. 2. сниже „Хотел Балкана“

и исту сам снабдео разноврсном Лимарском робом, и то сопствене израде.

А нарочито се препоручујем свакоме коме је потребан Лимарско-Грађевински посао, као потпуни стручњак у истом.

Надам се да ће ме Поштов. Грађанство удостојити својом посетом. А ја ћу се трудити да оправдам поклоњено ми поверење.

Цене су умерене, — услуга тачна и брза.

С поштовањем,
Лазар Станисављевић,
лимар Грађевина
испод „Хотел Балкана“ Призренска ул. бр. 2.

1—3

Упоређујте наше планове и оне што се по буџацима раде. Наши су увек изложени у нашим излогу.

Коме је план споредна ствар, тај добије неудобну ружну грађевину.

Ко нађе за време архитекту а не у очи почетка зидања, тај добије удобнију, лепшу и јевтинију кућу.

СВИМА КОЈИ ХОЋЕ ДА ЗИДАЈУ КАКВУ ГРАЂЕВИНУ

Наши станови рђави су у сваком погледу до зла Бога: неудобни, ружни и не одговарају ни једном захтеву хигијене, а коштају папрено.

Узрок овој нашој недаћи лежи у томе што се израда плана за кућу не поверава архитектима, стручним лицима искључиво за тај посао, већ ма ком, ко се само назове инжињером.

Да би наша публика знала једном коме да се обрати за савремену а солидну и јевтину израду плана за свој дом, отворили смо овде у Београду јавну канцеларију за израду планова и предрачуна за куће и све друге грађевине.

Сваки поверени, ма и најмањи посао, било из Београда било из унутрашњости, израђујемо најбрижљивије и врло јевтино, да је свака конкуренција искључена. За сваки посао који се изради према нашем плану и под нашим надзором одговарамо.

Наш је рад јаван. Он је изложен увек јавној критици.

Све процедуре око одобрења планова примамо на себе. — Сва обавештења дајемо бесплатно усмено или писмено.

Наша се канцеларија находи на Теразијама бр. 34 преко пута трамвајске чекаонице.

С поштовањем
Архитекти
Станојевић и Гачић

1803 11-11

За исти новац за који се подижу неудесне ругобе, архитекта може подићи лепу удобну модерну кућу

„Правда“ излази сваки дан. — Претплата је за Србију: за годину 16 дин. за пола године 8 за четврт год. 4 месечно 1·50 дин. За иностранство: за годину 32 динара за пола године 16 дин. за четврт године 8 дин. — Стан уредништва налази се у Чика Љубиној ул. бр. 7. — Власник за клуб „Напредак“ и главни уредник *Јова Адамовић*.

„ Штампарија Тодора Благојевића, Бранкова ул. бр. 18.

Одговорни уредник **Јован Димић**

УТОРНИК
— 13. ЈУНА —
1906.
БЕОГРАД.

ПРАВДА

БРОЈ 157.
ГОДИНА III.
5
ПАРА БРОЈ

ОРГАН НАПРЕДЊАЧКЕ ОМЛАДИНЕ

Београдски избор

Ако погледамо на исход јучерањег избора нар. посланика за варош Београд, изгледа нам да самосталци треба да су са њим задовољни.

И збиља, они су се после свршеног гласања и утврђеног резултата грдно веселили, и веселили би се и данас, па и сутра, да из унутрашњости нису почели стизати гласови који су их поразили. Они су држали као у воску да ће добити 80 посланика у унутрашњости и зато су били запели и Савићевом кесом и Главинићевом самовољом да у Београду извојују сва 4 или бар три мандата. То је требало да буде круна њиховом успеху при овим изборима.

И они су доиста круну задобили! Освојили су у Београду три мандата помоћу општинског апарата и Савчићевог новца, али је успех из унутрашњости изостао. Круна је ту, ал' нема успеха који би се крунисао.

И зато је радости нестало и весеље престало. Место једног и другог наступила је потајна зебња да се зато што се хтело много, не изгуби и оно мало што се могло имати.

И та зебња није неоправдана. Самосталци су се приликом ових избора у Београду послужили таквим средствима, и та су средства толико обелодањена, да за њих настаје озбиљна опасност да изгубе сва три, са муком и нечасним, противзаконским средствима стечена мандата у Београду. На појединим бирачким местима у Београду констатовано је толико бруталних несавесности да се већ данас по Београду у велико говори како београдски избор мора бити поништен.

С тога је зебња самосталаца оправдана. Они су недозвољеним средствима накрмили стотинак гласова који су им повећали остатак који им је дао два мандата више, али тим су дали оправдана разлога да се цео избор поништи и да на поновном избору изгубе и оног једног сигурног посланика. И то је оно што им данас ремети задовољство и радост.

Радикали још мање могу бити задовољни резултатом београдског избора. Они су добили само једног посланика ма да су имали само 122 гласа мање од самосталаца који су добили 3 посланика, дакле *за тих 122 гласа 2 посланика*. Кад се узме да су их самосталци са толиким бројем претекли само зато што су куповали гласаче, шиљали људе да гласају на име других па чак и мртвих људи, онда је појмљиво колико је старијој браћи криво на млађе и колико су незадовољни исходом београдског избора.

А либерали?

О њима збиља не знамо шта би могли рећи. Они су добили овог пута 339, и словима: тристотине тридесет и девет гласова а то је таман 36 гласова мање но што су имали при гласању од 18. децембра прошле године а око 100 куглица мање но при гласању за избор општинских часника.

Судећи по њиховом држању изгледа нам да они нису ни задовољни ни незадовољни.

Они спавају и не знају шта се дешава.

Највећу моралну победу однели су овог пута напредњаци. Они су овог пута добили 823 гласа а то је број с којим не само да могу бити задовољни него се морају њиме поносити.

Кад се узме да су напредњаци приликом избора нар. посланика 11. јула прошле године имали **303** гласа. Приликом поновног избора нар. посланика, извршеног поводом смрти Мих. Банковића, **480** гласа а приликом последњих избора општинских часника **576**, онда је садањи број од **823** гласа доказ колико напредна странка расте у Београду. Цифре: *303, 480, 576 и 823* казују боље но ишта друго чија је будућност у Београду.

Могу се самосталци радовати тројици посланика које су овом приликом нешто силом а нешто новцем и обећањем добили. Могу старији радикали бити и не бити задовољни овим једним мандатом који им млађа браћа нису могли отети, могу либерали и даље безбрижно ркати, напредњаци београдски поносе се својим резултатом и гледају ведра чела у будућност која је, како цифре, ти најсигурнији сведоци, казују, њихова.

— Два финансијска зла —

Финансија млађег дела
Ужасно нам *црна* беше!
Старијих је јако бела
Да нам очи *побелеше!*...

После избора

Напослетку се и то свршило.

Старије радикално крило добило је већину од неколико гласова, са којом ће моћи по специјално нашим парламентарним појмовима да влада и управља овом земљом. Самостални радикали претрпели су неочекивани ударац, јер ко је од њих и у сну помислио, да ће за непуну годину бити скоро преполовљени! Питомци г.г. Јована Авакумовића и Аце Борисављевића, народњаци остали су без једног и другог мандата. Међутим нема ни једне странке осим напредњака и старијих радикала, што се код ових последњих лако може објаснити, јер су на влади, који су тако сјајне резултате у прираштају нових куглица показали.

За непуну годину дана гласало је за напредњаке по окрузима на 10 хиљада гласова више. У ваљевском округу прираштај је био са скоро три стотине гласова, у крагујевачком за читаву хиљаду гласова, у крушевачком округу гласало је ове године 4164 гласача а лане само 1040. У моравском округу напредњаци су добили на 700 гласова више. У нишком округу прираштај је био са 211 гласова. У подринском се округу број напредњака просто удвостручио У пожаревачком порастао је број са 1185 гласова. У смедеревском са неких 600 гласова, у тимочком са 250, у ужичком са 290, у чачанском са 600 гласова. Остали окрузи дали су приближно исте резултате. Међутим ни вароши нису мањи успех показале: Београд, Алексинац, Прокупље, Шабац, Неготина, све је то прирасло са знатним бројем гласова — тако, да напредна странка може и ове изборе забележити сада у успех.

Што није са прираштајем куглица умножен и број напредних посланика, то се има захвалити госп. Стојану Протићу и његовом изборном закону, који се последњих избора осветио на старим радикалима, јер је стотина и више самосталаца у Београду отела фузионашима три мандата. Да није тога неправичног закона, који би ваљало изменити, напредњаци би данас у скупштини имали десетик и више представника.

„Самоуправа," орган владе, која ће за сада остати на власти, у своме јучерашњем уводном чланку „У шта су се уздали самосталци" наговештава, да ће влада морати приступити ревизији земаљских закона, пошто су се нарочито општине самосталске и неки независни судови приликом последњих избора партизански владали. У другом чланку „Казна или злочин" владин лист адвоцира за 29. мај и уверава наивни свет, да и дан дањи, кад би се приступило плебисциту, народ би одобрио тај чин и пресуда би испала у корист злочина од 29. маја. Дакле, цигло у једном броју истакнут је програм данашње владе: Увођење назадних, реакционих закона и глорификовање 29. маја.

Заиста; ми можемо жалити, што народна свест тако споро ради, јер док се једном тај народ прене, експерименти радикалних влада урнисаће му и ово мало темеља, који га држи. Но ипак за то ми, напредњаци, као искрени синови ове земље, вршићемо и даље своју дужност, па били ми саслушани или не, али судећи по последњим изборима велика начела наше странке хватају све дубље и дубље корена у земљи и ми мирно чекамо онај дан, када ће сав народ напустити лажне радикалске и либералске заставе и скупити се под заставу реда, рада и законитости.

Спољна политика

Делкасе

Пређашњи француски министар Спољних Послова, Делкасе, држао је ових дана у Фоу један говор, приликом једнога банкета, који су приредили његови бирачи у част његову. Делкасе је том приликом, као што је то у-

ФЕЉТОН

Књижевни Мозајик

Интересовање о животу великога Доситија Обрадовића још није престало. Напротив, последњих је година оно појачано. Нарочито је умесно што се узело да се обрађује једна по једна периода из његова живота. У том су погледу врло интересни радови Андре Гавриловића, *Доситије у Србији* и *Доситеј у Трсту*. Матица Српска објавила је да ће ускоро издати од Тих. Остојића *Доситије у Опову*. А најновији рад те врсте јесте *Доситије у Далмацији*. Он је пре месец дана излазио у „Бранк. Колу" а сада је оштампан, у мало примерака, у посебну књижицу. Писац — S. — није дошао до неких особито важних закључака и најважније му је што нам је реферовао о садашњем стању оних места далматинских у којима је Доситије живео и оних породица које Доситије спомиње. Има и нешто хронолошких опазака, ситније вредности. Ипак ће и овај радић бити од користи писцу критичке биографије До[illegible]јеве, коју ће нам ваљда донети стогодишњица смрти његове... Тако би бар требало да буде...

*

У рукописима пок. Љ. Недића нађен је његов чланак о животу и раду *Светислава Вуловића*. Чланак није дорађен, у појединостима је само скициран, мисли нису свуда развијене, има понављања — па ипак је карактеристика Вуловића као писца, научника и у опште просветног радника испала савршено срећна. Недић који се ни данас не може одбранити од основанога приговора да није био довољно објективан, у овој је прилици био вођен искључиво истином, те је тачно оцртана духовитост Вуловићева која ипак није могла да покрије његову стручњачку неспремност за послове којих се прихватао. Види се како је Недић од оних природа које се умеју умерити у хвали пријатеља пре но што се знају обуздати у покуди личности према којима не осећају симпатије. А многи су људи, опет, сасвим супротни таквим природама.

Овај је чланак штампан у најновијој свесци Летописа Матице Српске. Само је требало напоменути да та је Недић писао као предговор збирци Вуловићевих књижевних есеја коју је Српска Књижевна Задруга мислила издати а коју ипак није издала.

*

У мостарској „Малој Библиотеци" штампана је последњих недеља у преводу Јована Вучерића „Бура у затишју," новела словачкога великана Светозара Хурбана Вајанскога. О тој књижици нећемо овде говорити већ ћемо навести нешто из преводиочева предговора. То место гласи:

„Најбоље дело његово (Вајанскога) је роман: *Суха грана*. У њему слика одређено словачко племство, како пропада, гине, суши се као грана на стаблу. Из тога стабла терају нове младе гране, синови из народа, из кога ће се развити ново покољење. Ко је написао *Суху грану* — вели један критичар — тај је и сам осетио све горчине и сласти препорођаја свога народа. *И овај роман у српском преводу већ две године чека на издавача.* Штета што се тај до данас није нашао, јер је дело заслужило да га и српска публика прочита."

Нама је врло добро познат рад генијалнога песника и родољуба Вајанскога. Познат нам је и његов роман *Суха грана*. То је дело од највеће вредности. *Српски превод треба да изиђе у издању Српске Књижевне Задруге.* Јер Задруга се ни иначе још није одужила словачкој књижевности. А социјална јачина поменутога романа одговара одлично нашим српским приликама. Ипак се дело највише препоручује својом одличном књижевном и уметничком вредношћу.

Преводилац би био задовољан и најскромнијим хонораром, о чему се у садашњим приликама Задругиним мора водити рачуна. Он је словачки језик добро научио међу самим Словацима, те му и преводи имају поуздане вредности.

Нека нова управа овога друштва, од које се много очекује, имадне на уму и ову напомену нашу....

*

Питање о једном заједничком језику за све Словене има пространу историју своју. Оно је ових дана опет покренуто и то сада од једног Југословенина. Професор софијског универзитета *Цонев* штампао је у бугарском „Славјанском Гласу" чланак *Општесловенски језик*, где долази до закључка да би руски језик требало да буде заједнички словенски језик при споразумевању у различитим односима, у пословима трговачким, научним, друштвеним, на зборовима и конгресима и т. д. Његови су разлози за то практичне природе: руски је језик најраширенији, литература му је највећа, по развитку је близак старом словенском језику и т. д. Једина је, вели, невоља с руским правописом који је до зла Бога неподесан. Зато би га требало реформисати и упростити избацивањем двогласника и т. д. „Али је — вели — најодлучнији корак напред у томе да се сви Словени сагласе на једну заједничку азбуку." Иначе ће сав говор бити празна машта.

Нама се чини да је и без тога сваки говор о *једном* словенском језику само машта. Говорити о једном језику за Словенски Југ то је друга ствар. И у том се случају зна који ће језик то бити: језик Срба и Хрвата који се и сада простире од Балкана до Кршкога на обали Горње Саве.

Ако г. Цонев није хтео да избегне говор о том језику, или ако његов рад није имао за задаћу какву политичку диверзију према Русији — ми га онда збиља не разумемо. Он век његов обичај када му се за то укаже згодна прилика, говорио о савезима и пријатељству Француске са другим силама и констатовао је, да Француска има за то што је те савезе и та пријатељства постигла да благодари само његовој политици коју је он увек водио у том смислу.

Објашњавајући на дугачко и на широко од какве су велике важности савези и пријатељства, Делкасе је, том приликом, рекао, да савезе треба љубоморно чувати, јер од њих зависи не толико будућност Француске колико знатан успех у спољној политици у којој је Француска већ показала доста успеха.

Делкасе, као прави опозициони агитатор који увек гледа да говори оно што маси годи, патетички је износио тежњу, да је Француској прва брига војска, велика и јака, помоћу које ће остварити своје националне тежње.

Побуна у Бјелостоку

Пре неколико дана је Дума одредила из своје средине једну комисију којој је стављено у задатак да испита и проучи покољ у Бјелостоку и да поднесе тачан извештај Думи.

Комисија је утврдила, као што смо ми већ пре извеснога времена јавили, да је приликом католичке литије о Брашанчеву неко бацио бомбу у масу и да је тада настао општи покољ, нарочито управљен против Јевреја. Као поуздано се држи, да је та побуна само повод за велику и трајну револуцију, која би имала да почне у најкраћем року.

Извештај кипти страхотама. У томе се извештају прича како се немилице убијало, како се пљачкало. Неколико несрећних узимати су за ноге и дотле су ударани о калдрму, док нису остали мртви. Силоване жене са распореним трбухом бацане су са тавана. Нађене су лешине са колчевима у грлу. Разјарена руља смејала се и јурила је за Јеврејима уз пратњу војника, када су их стигли они су им утеривали јексере у главу и очи.

Тај извештај најбоље сведочи о варварству револуционарних странака, које на тај начин мисле да препороде Русију.

ДНЕВНЕ ВЕСТИ

Како се агитује. Беспослен човек би могао написати једну опсежну књигу о томе каким су се све недозвољеним средствима служили самосталци само да отму већину у Београду. Неоспорна је ствар, да је самосталцима највише користио председник општине својим уцењивањима и претњама.

Зна се, да су напредњаци у општини општинским служитељима извојевали знатно већу плату, која је требала да се рачуна и за Мај. Али Председник, тај агитатор паланачког калибра, није хтео да им изда повишицу. Он им је рекао, да ће тек онда издати, када се увери да ли су сви гласали за самосталце. Том приликом им је рекао, да њему не може нико да подвали и да ће он тачно знати ко од служитеља није гласао. Служитељи су слегли раменима и гласали су за самосталце, како би добили ту повишицу.

Ето тако агитују самосталци у престоници, а већ како су, помоћу круне, агитовали у унутрашњости то се зна.

Један пораз. Самостални радикали су претрпели на изборима ужасан пораз. Народ, у кога су се они уздали, окренуо им је леђа. У окрузима где су сигурно рачунали, нису добили ни посланика, а целокупан број им је готово преполовљен. Ово нека им је довољан и јасан доказ, да се народ само донекле поводи за онима, који на првом кораку своје владавине учине кардиналне погрешке, које се не даду тако лако загладити.

Да и ова већина коју је садашња влада добила, није прави израз народне воље, и то се не да оборити, али то никако не иде у прилог самосталцима, јер се за њих са сигурношћу може потврдити, да им је народ показао, да их је презрео, и да се за њима не да поводити.

Изборни терор. Полицијски апарат је развио сву своју активност за време избора, и њему се једино има приписати, овакав резултат избора. Капетани су својим поверљивим наредбама успели, да влади прибаве потребан број гласача. У овоме се нарочито одликовао начелник среза крагујевачког, чије су наредбе такве природе, да је одмах после избора тражио од председника општине, да му те наредбе врате.

Завршила рад. Комисија за преглед преправљених дебанжових топова и бездимног барута завршила је свој рад и јутрос допутовала.

Отпочеће преговори. Преговори за трговинске уговоре наставиће се ове недеље. Делегати обеју страна пожуриће се да се посао што пре сврши. Како би се евентуално уговор могао изнети на решење.

Понуда за споразум. Из владиних кругова се протурају вести, да ће влада одмах по састанку Скупштине понудити самосталцима споразум, како би са себе неколико скинула одговорност у извесним крупним питањима која ће доћи на решавање. Ако се споразум не сврши, онда ће она са својим присташима загазити и сама у решење тих питања.

Зајам. После оваквог изборног резултата, министар финансија спрема закон о новом зајму, који ће бити убрзо готов, и можда још у овом сазиву изнет пред Скупштину.

Одмах после овога приступиће се коначном уређењу и питања о одговору Аустро-Угарској, а има изгледа да ће се то питање привести крају.

Српска дипломација. Данас је изашао указ, којим се неки наши посланици унапређују, други постављају и добијају класе. Ово је учињено због тога, што се после овог месеца не могу према закону о буџету вршити унапређења.

Туча. Синоћ су се пред Паризом потукли Алекса Жујовић бив. и новоизабрани народни посланик и Глигорије Поповић чувар општинских сењака.

Допутовао. Јарослав Квапил, драматург чешког позоришта допутовао је у Београд.

Војне касапнице. Када би нешто наш командант дивизије имао времена па обишао ова бедна сметлишта у којима царује гад и смрад, он би се извесно и чудио и крстио. Том приликом би дознао, да се кољу страховите мрцине, које су заклане пре него ће липсати, да месо често пута заудара, да је лоповска мера и да лиферанти и не помишљају да држе уговор.

Зна се, да по уговору лиферанти, у месецима мају, јуну и јулу, треба јагњеће месо да дају три пута недељно. Али они, под заштитом комисије која се је уортачила с њима, не дају ни једанпут недељно, а поуздано се зна да ће овчетину давати сваког дана.

Нама се официри већ у неколико махова жалили, али ми смо очекивали, да ће се све то поправити. Али лиферанти и даље краду и подваљују. Када официри једу такво месо, ја какво ли једу једни војници.

Важне Вести

Прво па....

Јуче пред вече скупио се био силан свет пред кафаном „Таково“ на Теразијама. Многи су помислили да Брана даје неку екстра-преставу пред кафаном, па су похитали да виде шта ли је то опет американског Брана измислио.

И збиља имали су шта и видети. Келнери склептали једно чудно створење у шареним чакширама, високим фесом и назаређанском брадом па га извлаче из кафане лупајући га где ко стигне.

— Је л’ Брана то игра? Запита један који се још није повратио од изборног карневала.

— Изгледа да није, одговара му други неко.

— Уа! дрекну један који личи ни узми ни остави на Милоша Савчића.

— Уа Алекса Жујовић!

— И збиља, оно шарено створење, које су келнери избацивали из кафане, био је и главом и брадом Алекса Жујовић, носилац фузионашке листе за округ београдски и ново изабрани нар. посланик.

Кад светина дознаде с ким има част, настаде једно алакање и уакање од којег се орила цела улица. Видећи да су га познали многопоштовани посланик попусти келнерима, зажди преко Теразија и нестаде га у некаквој капији.

Нека је срећно и берићетно.

Статистички подаци

о гласању напредњака 11. Јуна 1906 и 11. Јула 1905 године.

По варошима

	10. Јуна 1906.	*11. Јула 1905.*
Београд	823	303
Ваљево	69	46
Чачак	63	52
Књажевац	26	—
Алексинац	134	90
Крушевац	35	16
Лозница	248	206
Шабац	323	144
Крагујевац	426	416
Параћин	92	—
Пожаревац	36	52
Ниш	82	105
Прокупље	399	259
Неготин	169	195
Смедерево	62	37
Врање	—	49
Свега:	**2987**	**1970**

По окрузима

	11. Јуна 1906.	*10. Јула 1905.*
Београдски	1642	1081
ваљевски	2800	2337
врањски	1147	2337
крагујевачки	3397	2877
крајински	1400	1016
крушевачки	4164	1040
моравски	1737	1006
нишки	960	732
пиротски	570	625
подрински	4903	2879
пожаревачки	3479	2295
руднички	500	—
смедеревски	2373	1708
тимочки	548	302
топлички	1300	1300
ужички	1031	714
чачански	1900	—
Свега:	**33851**	**21.917**

Према томе гласало је по варошима 10 Јула 1905 год. 1970 гласача за напредњачке кандидате а 11 Јуна ове год. 2987. Што значи: *да је по варошима гласало ове године 1017 гласача више но прошле године.*

По окрузима гласало је 10 Јула 1905 год. 21.917 гласача а 11 Јуна ове год. 33.851. То значи да је по окрузима гласало ове године 12.924 гласача више за напредњаке.

Укупан број куглица које су напредњаци ове године добили више у целој Србији износи 13.961.

Није без интереса погледати које су вароши и који окрузи ове године подбацили. Варош Пожаревац дала је ове године мање но прошле и то 16 куглица. Ниш је подбацио са 23 куглице и Неготина са 26 куглица. Остале вароши све су дале ове године више но прошле.

Од округа подбацили су: београдски са 39, врањски са 258 и пиротски са 55 куглица. Сви остали окрузи дали су више.

ЕПИГРАМИ

Залуд мука

(из Еврејске мале, после гласања)

„Због слободу од Медину
Да се гласа за владину!“
Казали смо сваком лицу.
У Евреји влада гледа,
Од Медину хтела меда,
Па добила — меденицу!..

Букус Цеви
— тир.

Кроз Београд

Један живи глас о гласању мртвог гласа

Пошто се 11. овог месеца гласало, ред је било да се 10. истог месеца, мало припремимо за гласање, то јест: да напунимо главу параграфима изборног закона, против притиска бирачких одбора и добро испразнимо стомак, због притиска правних и неправних бирача.

Пре свега пало ми је у очи: да је избор баш једанаестог. За тај број прича се свашта. Оно сваки број има по неки рђав глас, као на пример број 13, али број 11 има леп рђав глас, управо пикантан. За њега се вели да значи: женске ноге! Од куд је од две јединице, састављене једне до друге, испала сличност, на женске ноге, то ваљда ни саме жене не знају. Ја у то питање нећу да се мешам. Чудно ми је само, што да влада избере тај женски број за мушко гласање? Можда је то зато, што је влада именица женског рода...

Дакле прво сам требао, да се наоружам изборним законом. Код члана 69-ог већ сам морао да се замислим шта ли му то значи? И тај број 69

је врло трезвен и цењен филолог, а да би се одавао маштању само ради вежбања маште.

⁂

ПОДЛИСТАК

ПРОБЛЕМАТИЧНЕ ПРИРОДЕ

РОМАН

од **Ф. ШПИЛХАГЕНА**

(НАСТАВАК)

Вече је дошло, а с њиме и госпођа пасторовица Јегер на колима, која је вукао један коњ. Примула је носила исту хаљину од необојене свиле, коју је носила када је оне недеље изишла пред Освалда. Велика врућина ју је јако уморила и она је сада, више но икада, личила на болесну канаринку. Њезин муж је, чим се свршио досадан селам између ње и Баронице, употребио згодну прилику, да јој шане, да не буде толико опијена Освалдом, као што је намеравала да буде, јер није у бог зна каквој милости код Баронице. Та вест је у толикој мери изненадила Примулу, да је на Освалдов поздрав, када се је с њиме срела пре вечере, одговорила само са једним великим и облигатним поклоном.

Ово чудновато понашање песникиње, која је пре тога била тако очарана Освалдом, свакако би још увећало Освалдову добру вољу — само да је то приметио. — Али он се вечерас налазио у таквом расположењу у којем су, како Олденбург вели, отворене и очи и уши, али се ипак ништа не види и ништа не чује. Сенке догађаја од прошле ноћи и прошлог дана још су биле на његовој души и још су стајале на његову челу. Његова обична живахност је ишчезла испред његовог меланхоличног мира. Он је изгледао блед и замишљен, али он је ипак изгледао тако леп и отмен, да је Примула, која је била нежне душе, ускоро осетила ону чар, коју је млади пријатељ при првом састанку излио на њу, и она је опомену својег мужа тим радије заборавила, што се више уверила, да Барон и Бароница предусрећу њезина пријатеља са извесном отменошћу, тога човека, кога су јој мало час денунцирали као једну свргнуту величину. Она је у себи спремала једну буквицу, коју ће очитати својем мужу при поласку, који опет једном, по својем обичају, није видео дрвета од муње. Достојанствени свештеник је, за часак, био у недоумици, када је увидео противречност између речи и понашања Барона и Баронице. Али он је знао боље но ико, да људи не изгледају увек онако какви су, нити су такви како изгледају. И зато се је трудио да што верније копира понашање своје заштитнице, а то му баш није било тако тешко.

Међутим би, при свем томе што је привидно било друштво у лепом расположењу, ипак настала досада, да се је и господин Тим понашао као његова околина. Али то, међутим, није био случај.

Господин Тим је испунио своје обећање, да ће на вечеру доћи добре воље и са добрим апетитом. Он је нашао да је чоколада, која овога пута није била enormement sveré, одлична, да је хлеб одличан, масло одлично, све одлично. И како је била паметна идеја овог лепог вечера не затворити се у собу. И како је била срећна идеја поставити сто баш на овом месту терасе, са којег се пружа леп изглед на врт. Како су величанствене биле сенке и светлост тамо крај оних високих дрвета! Заиста као слика Клода Лорена.

— Заиста, господине Бароне, да нисам Дијоген, ја бих био Александар. Али наравно ми не можемо сви становати по дворовима, мора неко становати и у бурадима. Али тешко ономе, коме његов двор не изгледа као буре и коме његово буре не изгледа као двор. Ви бисте, госпођо пастор, ову мисао требали да употребите за какав епиграм. Ви имате дара за ту врсту литературе, па чак и у вашим потпуно лирским песмама налази се често какав епиграмски обрт. Тако у оном дивном сонету посвећеном мајској буби, како гласи свршетак? „Бубица маја, љубави лажне лик“... већ те речи саме по себи су врло дубок епиграм. Знате ли ви да у Гринвалду још никако не могу да прежале ваш одлазак за Фашвиц. Ту скоро ми рече професор Лихтшај, кога сам затекао код каноника Швајца: За осуду је, што је један извесан научник, чије име нећу да именујем, пренео богато благо својег знања у усамљеност једног села, чије сам име заборавио, и да га тамо закопа. А ја сам му на то одговорио, да је још за већу осуду што песник „Пољског цвећа“ још непрестано шета кроз пољско цвеће.

И тако је господин Тим непрестано говорио, а при том је било све што год је он говорио без икакве намере да буде досетљив и духовит — а много од онога што је говорио било је духовито и шаљиво. Човек би га тако могао дуго слушати као какву канаринку на чији кавез падају зраке јутарњег сунца, па јој је дошло да се сита напева. Само је Освалду често пута изгледало, да хумор господина Тима није тако природан као што то изгледа. Изгледало је као да господин Тим игра једну улогу наравно врло природну, као да се тај доброћудни бонвиван, који својим духом осветљава цело друштво, исмејава цело то друштво. Потврду за то своје мишљење је нашао и у томе, што је господин Тим према Освалду употребљавао увек други тон, као да је тиме хтео да каже: теби не смем говорити о оваквим будалаштинама, али за други свет су врло добре.

У ту сумњу је Освалд тим пре морао да дође, што се је он врло често ругао овом друштву, према којем је осећао бескрајно презрење.

(наставиће се)

опет тако мушко-женски рђав ас. Ал' на страну с тим гласом, овде је главнији начин гласа, јер: „бирач кад добије куглицу којом има да гласа, узима куглицу у руку, затвара је, и тако затворену руку увлаи у све кутије редом, *не отварађи је никако*, док и из последње утије не извуче руку, када мора показати бирачком одбору да је праза!" Е па, зар се ви не би замислили од овакве одредбе: да никако не тварате руку, а да куглица опет исадне из руке!.. Већ сам мислио да е обратим „шварц-кинстлерима" Бокићу и Нинићу, за објашњење овог окус-покуса, кад се сретох с предедником бирачког одбора мога квара и сазнам „да је то само рђава стиизација".

С другом приправношћу био сам чисто: стомак ми је био потпуно спреман на бирачку масажу. виља, тако су ме пресовали, да ми убили, што кажу, Бога у трху, и да није глас сина Божјег, р не би био оцеубица, у овоме моенту, кад треба да му се чује глас.

Тако притешњен, без икаквог осова, јер су ме притиском издигли читаву стопу од пода, почех да слим: од куд то да се гласа у новној школи и то после великог спита? И дође ми да смо и ми деца, р већ се дечурлијски гурамо, а Бога и и ми гласањем полажемо испит ко јаче и више изговори, добија ьигу, то јест — посланика. У том е донеше до улаза у салу. Ту каплар а два жандарма одржава ред и пута с времена на време по петориц. — Преда мном је један веома разан гласач. Шишти и брише зној.

— Уф! Угушише ме! — шишти бељко.

— Пуни сте! — теши га каплар. — дите, ви да сте жандар, ви би брзо али.

— Ко је дебео, дебео!

— А није. Жандар мора да спадне, бог штрапаца. Мора сваки да добије рематизам у коске, нарочито у волике. Па ако добије прави рематизам, још може да се излечи, а ако обије вијугави — нема лека.

Мене већ поче да интересује капарова теорија.

— А како то прав и крив?... пита бељко.

— Па прав је кад штреца право оз коску, а вијугаст је кад се увиоко коску...

И ко зна шта би још све добила дицина проналасцима жандармског плара, да иза мене не поче неко тасање масе и таласи наравно икљештише нас још јаче. Нека на упала међ бираче и тежи да пробије до првих редова.

— О, о! од куд жене на гласању?.. че неко.

— Да гласају за фузију! — виче уги...

— Или за вас самосталце! — доцује трећи.

— Јао, пустите ме да га видим! кука жена.

— Кога да видиш?

— Јао, мога мужа, мог покојног ка.

— То се истрчи мало до новог бља — добаци неко.

ви се насмејаше.

— Јао, није ништа смешно! — Ту н. Пустите ме да га видим! Ево шао је у бирачком списку. Па сам ала људе: од куд он мртав да а? Па кажу људи, да има права. иже се граја. Председник пита: је то тамо? Објаснише му.

— Па како ти се зове муж? — е неко из сале.

— Васа Бајић...

осле неколико секунада одговоре из сале:

— Гласао је!..

— Јух! Тешко мени! — Па он ће право кући, па кад затекне Тиму дника биће свашта!... и она се че из гомиле и одјури кући.

а л' је нашла покојника код куће, нам, али да је он нашао замеа на гласању то смо сви чули.

ако сам у зноју свога лица доео још једну исправку старе и. Више не важи: „мртва уста не говоре." Сад се говори: „И мртва уста гласају!"..

И ја сам био полумртав, док је на мене дошао ред да добијем куглицу.

Сатир.

СТАРА МУДРОСТ

Као дете — припадаш родитељима, као младић — драгани, као муж — жени, као отац — деци. Видиш ли, бедни човече, да никад ниси — свој!

*

Остаци дугова, болести и ватре брзо расту; зато их не треба трпети.

*

Бојим се Бога и онога који се Бога не боји.

*

Ветар разгорева пламен а гаси жижак: он за слабе нема милосрђа.

Индиске изреке

ЖЕНСКИ СВЕТ

Ципеле

И ако жене желе да живе на великој нози, ипак ни једна не жели да има велике ноге. Свака жели да носи ципелице, а која носи нумеру 40 или 41, просто је срамота да оде у дућан за ципеле. И баш ових дана, кад су се људи борили за већину гласова, пала ми је на ум ова женска тежња за мањину ногу. И како се потерало, може лако доћи обичај, да женском детету спречавају растење стопале, баш као што раде Кинескиње.

И мисле ли даме, да је збиља мала нога лепа? Није. Нога треба да је према расту. Сувише мала нога исто је тако наказна, као и сувише велика. Оно и ја сам за малу женску ножицу, али то још не значи, да је то и лепо. Ја сам тако навикнут од моде. Мода ми толико година шапуће: да је мала нога лепа, па сам је тако и заволео.

Мода је и женске натерала да smањују нумеру својих ципела, исто онако као што смањују и године. Ето, молим вас, госпођица Цака има 43 године и нумеру ципела 43 са шест ширине. И кад год је запитам: коју нумеру ципела носите? увек каже: 37, тако исто и године смањи на 37. И тако ће побркати године с ципелама, да ће најзад на питање; колико сте стари? одговорити: 37 са пет. А 37 са пет кад се помножи износи 185.

Да је свему томе мода крива, види се из историје старих ципела. У старо ципеларско доба, ципеле су биле много дуже и што дужа ципела, то је све веће господство и да се по ципелама не би и сиротиња изједначила с великашима, одредили су свакоме сталежу границе, до којих се могу пружати њихове ципеле. То је било у четрнајестоме веку. Тада су владалачке ципеле имале дужину две и по стопе; баронске две стопе, а обични племићи носили су ципеле од стопе и по. И како је и даље тако ишло све мање ципеле за нижи сталеж, дошло се дотле да сиротиња остане без ципела, да иде боса. Ову последњу моду из четрнајестога века, очувала је сиротиња до данашњег времена, и тако сиротиња и данас иде боса.

Дакле мода нам командује и ногама, као што командује и глави, какав ће шешир понети. Онда се тражиле што дуже ноге и што дуже ципеле, а сад све је ударило у назад па и нумера ногу.

Ја знам да женама, које имају дугачке ноге, није никако мила та дужина, али ја их опомињем да то не повере мужу, јер мужеви једва чекају да својим женама скрате ноге.

Жипон

ПОЛАРНА ЕКСПЕДИЦИЈА

Царско-руска Академија Наука у Петрограду одредила је из своје благајне 13,000 рубаља за публикацију резултата руске поларне експедиције 1900. — 1903. године. Из те ће се суме новца трошити и на обраду, уређење и систематисање збирака које су добијене и прикупљене на тој научној експедицији.

Фијакер

Не би се сетио, да поведем реч о фијакеру, да случајно ових дана нису фијакеристе повеле реч, о своме мучном стању. Та њихова реч, исказана њиховим језиком, није баш у целости за штампу, јер је речник фијакериста, само мало пречишћени језик кочијаша. Али кад су већ на дневноме реду фијакериска питања, онда је врло згодно, да кажем бар, реч-две о постанку фијакеру.

Ја знам да многи мисле да је Биљан измислио фијакере и многе са том мишљу одвезла су Биљанова мртвачка кола и у гроб. Али ако постоји „онај свет", онда је сваки такав Биљанов мртви пашажер, морао тамо горе наћи и на некога Николу Саважа.

Тај је Никола тим покојницима већ објаснио постанак фијакера, а ви живи пашажери, ако не желите да сазнате то тек на ономе свету, ево сазнајте од мене:

Дакле, тај Никола Саваж 1650. г., живећи у Паризу, дошао је на мисао: да известан број кола и коња држи спремљене, ради издавања под најам. То се публици допало. А пошто је он становао и држао своја кола у улици св. Мартина у гостионици званој „Хотел Фиакер," то се по тој кући и кола назову: „фиакери."

Ето, тако је постало име фијакер.

— тир.

„У ПОЕЗИЈУ"

(Сваког дана по два акростиха за заљубљене. Један: с мушке стране женској, други: с женске стране мушкој, по азбучном реду).

J.

(Јели)

Ја ти рекох: анђео си!
Ето, рекох, па ти скриви' —
Лепота те у рај носи
И анђео њој се диви!

(Јови)

Ја не пишем речи ове
Обичаја само ради,
Већ подижем споменове
Изумрлој нашој нади.

Умољавају се заљубљени читаоци и читатељке, да чекају на азбучан ред. Г. Штамбуковић, који ове стихове с муком саставља, ипак се одазива сваком заљубљеном и свакој заљубљеној да направи стих за дотично име, само треба у плаћеном писму, са неколико речи, назначити од прилике шта се у песми жели и послати име, наравно не своје, него ове или онога којој се или коме се стих намењује и онда сачекати на азбучни ред и песма ће се појавити. —

Бугари у женевској конвенцији

Као што смо у своје доба јавили читаоцима, овога лета имамо у Швајцарској конференцију за ревизију женевске конвенције т. ј. права рањеничких за време рата. На ту су конвенцију позване владе просвећених држава, а бугарска је влада одговорила да ће учествовати само тако ако буде Бугарска примљена као самостална држава. После дуге преписке Бугари су најзад успели, и биће на овој конференцији хуманости заступљени као независна држава.

БРАТОУБИЦА

„С уморна ме коња скини" —
„„Ти си рањен, дете моје?""
„Рањен тешко!" — „„А брат где је?""
„Куни, мајко, дане своје —
„Ал' ње само немој клети:
„Деце немаш — крв се свети!"

* * *

У ДВОРУ ТАШИ-ЛАМИНОМ

Нашим је читаоцима познато да постоји Далај-Лама, али им није, можда, познато да је указом кинескога цара за врховнога првосвештеника Тибету место Далај-Ламе назначен Таши-Лама. У току деветнаестога века ни један странац није могао да уђе у престоницу Таши-Ламину, која се зове Шихас-це и која се находи на шесет миља од Хианц-зе, места где се находе страни агенти. Сад се јавља да је ту престоницу Таши-Ламину походио пређашњи секретар енглескога комесара у Тибету Џонхесбанд, који ту престоницу описује као један од оних тајанствених градова у старим бајкама. Град је на таком положају да се види на одстојању од 12 и више миља као бела купа у средини мрачних гора Хималајских. За њ би се могло рећи да је збиља створен сав од злата и слонове кости. Окренут је лицем југу а са севера га штите пет грандиозних маузолеја пређашњих Лама, где је сграђено милонима злата и најскупоценијега накита.

ЛИСТАК

КРВ

КРИМИНАЛАН РОМАН

По белешкама енглеског детектива Џорџа Дајчмана написао: А. Бори — Омер

II. Глава (10)

— Шта кажеш? — промуца Марија

— Казаћу ти праву истину. Не обзирући се на то, што се с једном детоубицом не могу венчати, мени су твоји силни застарели љубавни изливи већ постали досадни. Тражи другога тамо одакле си, тамо у чикиној кафани; ја сам и с тим твојим фамозним тутором одавно на чисто као и с тобом!

То је рекао дрско, без муцања, без загушеног гласа и пође на другу страну.

Али Марија се, без и једне речи, припи уз њега очајном снагом.

— А, јест!... настави он — заборавио сам на човечанску дужност!

И ту покуша да јој свој новчаник утисне у руке, али она одгурну Јудину руку, као отровну змију и скочи у воду..."

— — — — — — — — — — — —

Тако је писао Георг Хертлинг своме пријатељу, енглескоме детективу Дајчману.

У писму је додано још и ово:

„Ви сте, драги пријатељу, спасли јадницу, али не заслужујете за то благодарност. Кад сам по вашој жељи отишао паћеници у болницу, нашао сам своју сестру и у први мах био сам бесан на ваше човечанске осећаје! После ме је обузело саучешће и узех је к себи, да је лечим. Прекјуче Марија је побегла оставивши писмо: да понова мора да скочи у реку. Данас су јој извукли леш и тако ће отићи оном вечном миру у коме је и јадна Тереза. И то је добро. Подићи ћу јој споменик и принећу јој на жртву крв њенога заручника. Фриц Хербст мој је пријатељ и често ми је причао о својој метреси обоје и не слутисмо да се то тиче моје сестре.

Немојте ми писати, пријатељу; крв ми ври, да покипи из дамара — морам — морам испунити завет свога оца! Па бар да ме не мучи ужасни страх за мога брата; али знам да и он има да испуни исто заветовање као и ја! Шта ће још све бити? — Он је жив и има сина — о, то је ужас, јер и син има очеву крв...... бесну крв!... О, камо среће, да је већ свему крај!

III. Глава

Дајчман прича даље:

„Георг Хертлинг одлазио је неколико пута у стан свога пријатеља Фрица Харбста, али га никако није нашао.

Стрпљиво се враћао кући и чекао.

У унутарњем џепу свога капута имао је пун револвер. Кад год би се без успеха вратио кући, спуштао би револвер ни банак и говорио:

— Не ће нам умаћи!

На једном, сети се оне госпођице у причању своје сестре и знајући да се Хербст и њој замерио, потражио је њен стан.

Кад је у стану упитао за госпођицу, пресрела га је нека прљава жена, с неопраном, поцепаном кецељом. Она је начинила шеретско лице и смешећи се дебелим уснама — упала му у реч:

— Хоћете ли и вас да упљеска, као оног господина синоћ? — Верујте, то је била фина тичица. — Домамила је господина у своју собу и просвирала му куршум кроз ногу. И још је та галура побегла, а кирију ми није платила, али ја сам јавила комесару и он ће је ухватити.

Георг Хертлинг изјури на поље и скочи у прва кола која је срео, казавши кочијашу адресу свог пријатеља Хербста.

Зној га је пробијао од узбуђења и страха да не стигне доцкан за освету.

— „Па баш да га затекнем и на издисају ипак ћу му ја одузети и то мало живота".

Осећајући у души притисак, да мора пошто по то да принесе својој убијеној сестри крваву жртву, сваки куцањ срца задавао му је боа, при помисли, да се та жртва онемогући.

Пред њим није постојало никакво зашто, нити се он питао у своме узбуђењу, зашто хоће да убије Фрица Хербста. — Он није хтео, али мора да га убије; а да га убије, ту је жртву тражио напаћени живот његове сестре.

(наставиће се)

НАУКА И ПРОНАЛАСЦИ

Нова наука

Једна од новијих наука јесте Куматолигија т. ј. наука која се бави о изучавању таласа и свих таласастих облика који бивају у природи. Она се у главном оснива на посматрањима која могу вршити и обични људи, па управо је због тога недовољан и читав човечји век да би се могли решити многобројни задаци који истичу из свакодневних посматрања. Основалац је Куматологије инглески научар и физичар Боган Корнич. Он је своју науку почео посматрајући воду коју је једна жаба узнемирила у језерцету Сен-Жамског парка. — Пред Куматологијом стоје данас многобројни задаци које она има претходно да реши, и од чијег решења практичан живот очекује знатне напретке и новине.

ПОЗОРИШНЕ СИТНИЦЕ

Бранино Позориште код „Такова"

Ђаво-жена! — ово, искрено да говоримо, жена је увек ђаво, иначе је не би звали анђелом, јер њима се обично каже да су оно што у ствари нису, али ово је ђаво над ђаволима. То је таква шала, коју је само жена могла да створи. И збиља вечерашњи комад, под тим насловом, у Браниноме програму, заслужује сваку пажњу. Приказује се и оригинална шала: „Љубав преко плота!"

Цене за представе на Видов Дан

За обе представе, које ће се приредити на Видов дан у Народном Позоришту, биће врло ниске цене, и то: ложа у партеру и првој галерији 4 динара; ложа у другој галерији 2.50 динара. У партеру: фотеља 1 динар, паркет 0.70 дин., партер 0.50 дин. — У првој галерији: балкон 1 дин., I ред 0.50 дин., II ред 0.40 дин., — У другој галерији: балкон 0.70 дин., седиште 0.40 дин. — У трећој галерији: I ред 0.20 динара, II ред 0.10 динара. Карте се могу добити одмах на позоришној каси уз уобичајену доплату, ако се узму раније.

Шала и забава

Студенткиња

— Како, госпођице, ви сте већ студенткиња? Па колко то имате година?

— Тридесет и шест семестра, г. Саветниче.

ТЕЛЕГРАМИ

Беч. Цар је примио у нарочитој аудијенцији шефа талијанског ђенералштаба ђенерала Салету. После је био ручак на ком су били посланик Аварна, Салета, Бек и војни и дворски виши чиновници.

Праг. По свршетку свог путовања по Чешкој цар је упутио намеснику чешке Кудеихову својеручно писмо, у ком благодари на одушевљеном патриотском дочеку и код Немаца и код Чеха; истиче се да је нужно измирење Немаца и Чеха у Чешкој, ради благостања Чешке и царевине.

ПРОДАЈЕ СЕ:

Кућа нова у „Ђушиној“ улици бр. 6. (у Палилули) продаје се из слободне руке, **има добре ренте, и има и дуга управи фондова**.

Јавити се у истој кући. Ту има и један повећи стан за издавање под кирију.

8—VI—906 г.
Београд.

М. Цекић
пензионар.

КАФАНА звана *„Царица Милица“* на Зеленом венцу од 1. Новембра ов. год. издаје се под кирију. За услове обратити се сопственику, са канцеларијом у кафани *„Руска Круна“*.

Сими К. Науновићу
месару.

Радња ужичких производа

Добросава Илића

Краља Милана ул. број 103. преко пута кафане „Белог Орла“ — Врачар.

Част ми је јавити мојим поштованим муштеријама, како овде тако и у унутрашњости Србије: да имам увек у стоваришту велику количину пиротског планинског младог сира кашкаваља, који продајем од 10 кила па на више 1·10 дин. кгр. као и младога кајмака Краљевачког, кога имам увек и продајем га на већу и мању количину у чабрицама од 4 кгр. па на више. Као и други свију српских ужичких производа.

У унутрашњост Србије сваком на захтев шаљем уз доплату.

С одличним поштовањем
Добросав Илић
трговац ужичких производа.

Раја С. Поповић и Комп.

комисионари и шпедитери у **Београду и Будимпешти**

имају част јавити поштов. житарским трговцима да су спремили за овогодишњу сезону

у Београду

један од највећих и најздравијих

МАГАЦИНА ЗА СМЕШТАЈ ХРАНЕ

на коју ће робу дати

И ЗАЈАМ

под повољним условима.

КАЗАНЕ ЗА КУВАЊЕ ПЕКМЕЗА

дају на послугу.

Заинтересованима дају радо сва потребна обавештења односно свих комисионарских и шпедитерских послова.

1—10

Важно за Госпођице и Госпође!

Најновији и надмашно најбољи „Косметик“ у садашњости, за улепшавање и негу лица и руку, јесте:

Ђулијак Сапун и Ђулијак Крем

који су справљени из најфинијих биљних и анималних честица, по најновијим проналасцима науке. Препоручује се Г-ђицама и Госпођама, које желе, да имају младолико, нежно и лепо лице.

Израђује: Апотека код

„Црвеног Крста“ у Београду

преко пута хотел „Славије“

Цена једног сапуна 1 динар. — Једне тубе Крема 1 динар. Шаље се свуда доплатом. — Адреса: Апотека **„Црвени Крст“ — Београд.**

МЕЊАЧКА РАДЊА

Јосифа И. Анафа

Испод Првостепеног Суда. — Телефон 82.

КУПУЈЕ АКЦИЈЕ

Београдске Занатлијске Раденичке Банке,
Пиротске Задруге,
Смедеревске Кредитне Банке,
Пожаревачке Задруге,

као и **акције** свију Новчаних Завода у Краљев. Србији.

Врши све мењачке послове по берзанском курсу.

Против дуготрајне **„грознице“** и слабог стомака најсигурнији је лек.

БИЉНИ СОК

који се на пола сата пред грозницу узет, исту одмах уклања. Хиљадама њих који су од исте патили, нашли су себи спаса у овом леку. Како је ова болест — грозница — код нашег народа врло честа, то би требало овај лек свака кућа да има у случају потребе да га употреби,

Прави „БИЉНИ СОК“ може се добити само у апотеци код „Црвеног Крста“ у Београду. Цена је 2·50 п. д.

„Nerolin“ *признато као изврсно средство противу, кашља, катара плућа, тешког дисања* (asthma), *зачетка туберкулозе и пљувања крви.*

„Saparin“ одлично средство противу нечисте крви нарочито за она лица, која су патила или пате од ванредних тајних болести. Цена 2 динара.

„Биљни тej“ противу нервозних болести. Цена једног пакета 2 динара.

Сви ови лекови могу се добити у апотеци код „ЦРВЕНОГ КРСТА“ у Београду.

Шаље се свуда доплатом.

адреса: АПОТЕЦИ код „ЦРВЕНОГ КРСТА“ Београд.

1464 23—

ЛИМАРСКА РАДЊА

Ново за грађевинаре и остало грађанство

Јављам поштованом грађанству, да сам се вратио из иностранства, где сам пробавио преко 10 год. усавршавајући се у свом занату.

Данас сам слободан обзнанити да сам отворио

ЛИМАРСКУ РАДЊУ

у Призренској ул. бр. 2. сниже „Хотел Балкана“

и исту сам снабдео разноврсном Лимарском робом, и то сопствене израде.

А нарочито се препоручујем свакоме коме је потребан Лимарско-Грађевински посао, као потпуни стручњак у истом.

Надам се да ће ме Поштов. Грађанство удостојити својом посетом. А ја ћу се трудити да оправдам поклоњено ми поверење.

Цене су умерене, — услуга тачна и брза.

С поштовањем,
Лазар Станисављевић,
лимар Грађевина
испод „Хотел Балкана“ Призренска ул. бр. 2

1—3

Упоређујте наше планове и оне што се по будацима раде. Наши су увек изложени у нашим излогу.

СВИМА КОЈИ ХОЋЕ ДА ЗИДАЈУ КАКВУ ГРАЂЕВИНУ

Коме је план споредна ствар, тај добије неудобну ружну грађевину.

Наши станови рђави су у сваком погледу до зла Бога: неудобни, ... и не одговарају ни једном захтеву хигијене, а коштају папрено.

Узрок овој нашој недаћи лежи у томе што се израда плана за кућу не поверава архитектима, стручним лицима искључиво за тај посао, већ ма ком, ко се само назове инжињером.

Да би наша публика знала једном коме да се обрати за савремену а солидну и јевтину израду плана за свој дом, отворили смо овде у Београду јавну канцеларију за израду планова и предрачуна за куће и све друге грађевине.

Сваки поверени, ма и најмањи посао, било из Београда било из унутрашњости, израђујемо најбрижљивије и врло јевтино, да је свака конкуренција искључена. За сваки посао који се изради према нашем плану и под нашим надзором одговарамо.

Наш је рад јаван. Он је изложен увек јавној критици.

Све процедуре око одобрења планова примамо на себе. — Сва обавештења дајемо бесплатно усмено или писмено.

Наша се канцеларија находи на Теразијама бр. 34 преко пута трамвајске чекаонице.

С поштовањем
Архитекти
Станојевић и Гачић

1803 11-11

Ко нађе на време архитекту и не у очи почетка зидања, тај добије удобну, лепу и јевтинију кућу.

За исти новац за који се подижу неудесне ругобе, архитекта може подићи лепу удобну модерну кућу

КРАЉ. СРП. ПОВЛАШЋЕНО

Столарско Акционарско Друштво

Телефон 105. ВИСОКИ СТЕВАН УЛ. 21. **Телефон 105.**

ФАБРИКА: Високи Стеван улица 21.

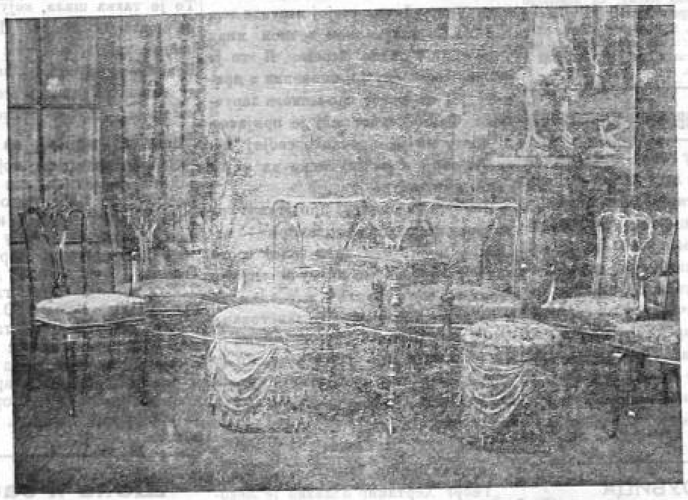

СТОВАРИШТЕ: Краља Петра улица 18.

Препоручује своје богато снабдевено стовариште *свакоурсног* собног намештаја, најсолидније израде од *здрава и сува дрвета, које нарочито суши у својим сопственим сушионицама, као:*

Спаваћи соба комплет,
Трпезарија комплет,
Салона комплет,

у најновијим и најмодернијим израдама и у разним стиловима:

Луксуз намештаја најмодернијег.

Намештаја за канцеларије, цркве, школе, болнице, гостионице, кафане, бање и купатила.

Намештаја политираног разног.

Прима израду и по нарочитим поруџбинама и цртежима.

Цене су најумереније без икакве стране конкуренције, **а плаћања се олакшавају према споразуму и у месечним одплатама.**

Предрачуне и мустре шаље франко.

Поручбе извршава најтачније и најбрже

УПРАВА.

„Правда“ излази сваки дан. — Претплата је за Србију: за годину 16 дин. за пола године 8 за четврт год. 4 месечно 1·50 дин. За иностранство: за годину 32 динара за пола године 16 дин. за четврт године 8 дин. — Стан уредништва налази се у Чика Љубиној ул. бр. 7. — Власник за клуб „Напредак“ и главни уредник *Јова Адамовић*.

Одговорни уредник Јова

„Бранко Радичевић“, Штампарија Тодора Благојевића, Бранкова ул. бр. 18.

УТОРАК
11. ЈУЛА
— 1906. —
БЕОГРАД.

ПРАВДА

БРОЈ 184.
ГОДИНА III.
5
ПАРА БРОЈ

ОРГАН НАПРЕДЊАЧКЕ ОМЛАДИНЕ

Поводом

причања једног „напредњака“

Прекјучерања „Штампа“ саопштила је мишљење неког тобожњег напредњака о „расцепу“ у напредној странци, и о мерама које према његовом тврђењу мисле напредњаци предузети да се тај расцеп (!) спречи. Оно што је тај „напредњак“ „Штампи“ испричао тако је бесмислено, да би смо ми најрадије поверовали да је цео тај разговор „Штампа“ просто измислила. Али има пуно других знакова по којима смо принуђени да закључимо, да заиста има извесних људи, који злоупотребљујући назвање „напредњак“, које иначе апсолутно ничим заслужили нису, шире најневероватније и најлуђе гласове о унутарњем стању у напредној странци, надајући се зар отуда некој користи за себе или за своје пријатеље; и да је један од тих људи и овај најновији, „Штампин“ напредњак. Јер само се на тај начин може објаснити она гомила лажних вести у разним листовима београдским о приликама у напредној странци.

Ми не мислимо полемисати ни са „Штампом“ ни са њеним „напредњаком“ о лудостима, које је тај господин напричао. И сувише је смешно када се неко позива на тридесет и неколико хиљада гласача напредњачких, а истовремено говори о некаквом искључењу људи за које су ти гласачи и гласали; те да би се могло с таквим политичаром и полемисати.

Али сматрамо за потребно да поводом бенетања тог „напредњака“ у „Штампи“ дамо на знање свима његовим једномишљеницима, да београдски напредњаци воде рачуна о њима, и да врло добро знају чисте побуде из којих ти пријатељи напредне странке, трчкарају по појединим ненапредњачким редакцијама клеветајући напредну странку и поједине њене чланове, и износећи најневероватније лажи о њеним унутрашњим приликама.

И ако до сада нису према њима предузете нужне мере, то није зато, што тобож постоји нека разлика у мишљењу између 800 београдских и 30.000 осталих напредњака, него једино зато што је напредна странка имала до сад другог важнијег посла.

Али је близу време, када ће најпосле доћи ред и на те тице одкомандоване из разних „демократских“ јата, да „пречишћавају“ напредну странку. Тада ће они о свом трошку искусити да у напредној странци нити има раздора, нити га може бити.

МАЂАРИ И ЦАРИНСКИ РАТ

Овим дана донео је мађарски лист „Будапешт“, орган Кошутоваца, чланак о царинском рату између Србије и Аустро-Угарске, а из пера нар. посланика *Ласлоа Раткаи*—ја. Тај чланак гласи:

„Царински рат између Угарске и Србије сад, када су оба народа нашли пут срцу једно другога?! Сад, кад су нам још у ушима [illegible], које су славиле пријатељство, сад кад је тробојница једног и другог народа измењана, као некад, у давној прошлости, кад су се заједно борили, пролевали крв против полумесеца?! Ова је ситуација просто неразумљива.

Кад смо могли са Србијом склапати трговинске уговоре онда, кад су нам политички односи били ни хладни ни топли немогућно је сад не наћи пут златне средине. Али све постаје разумљиво, кад се узме да нас је у преговорима заступао г. канцелар.

Г. Голуховски, понижен у својој охолости, гори од жеље да се освети и Мађарима и Србима. Само што ми немамо воље, да будемо жртва лудости г. канцелара. Тражимо светлости, да боље видимо.

Пред нама су две изјаве (Голуховскога и српске владе, које писац цитира). Те изјаве не само што се не поклапају, већ су, што се стања ствари тиче, потпуно у супротности. Голуховски чак неће да усвоји ни српску понуду односно поруџбина од 26 милиона, само за то, што је Срби хоће да учине у Угарској, а не у Аустрији.

Према такој ситуацији дужност је угарске владе, да са својим утицајем узме у одбрану права наше отаџбине.

Не може се дозволити, да један занесени, осветљиви министар несретне руке са својим наседањима штети нас, а да ми са немим стрпљењем посматрамо, како се он игра са миром народа, као дете с огњем.

Је ли икада било, да један министар наметне рђаве топове једном самосталном, страном народу? Кад прођа Шкодиних топова више интересује г. канцелара од мира са суседном државом, онда нека да оставку, — пошто га и иначе окружава општа мржња мађарског народа, — па нека постане трговачки агент Шкодине фабрике! Извесно је, да би ту стекао више лаворика него на трновитом путу дипломатском!

Верујемо, да ће угарска влада, на основу свог уставног утицаја, вратити трговинске преговоре са Србијом на правилан пут, на основи обостраних интереса, и да ће погодбе очистити од услова, који вређају част српског народа.

Што се нас тиче мегаломанија Валдемара Голуховског?

За нас је милиун пута важније. да на основу обостраних интереса, нађемо пут правичног споразума са суседним народом, другом нашим и да даље развијамо право пријатељство.

Г. Голуховски је само мехур, зрно праха, кога ће сутра однети ветар, — али је *српско-мађарско пријатељство факт, који може да покрене биланс историје.*

Ако пак Голуховски не би хтео попустити испред уставног утицаја угарске владе, онда га треба тући његовим рођеним изјавама у делегацијама. Он се сам бранио да је он само поштени посредник, извршилац воље обе владе.

Мађарски народ и хоће и може да се погоди са Србијом, ако преговоре буде водио поштени посредник.

Ако пак до договора не дође, томе неће бити узрок недостатак добре воље обе стране (Срба и Мађара), већ ће узрок бити у томе, што посредник — није поштен.

Ово нека добро запамти г. канцелар!

Спољна политика

Драјфусова афера

Овим дана је у комори, приликом буџетске дебате, избрисан положај генералног секретара почасне легије. „Гулоа“ тврди, да је то због тога учињено, јер је садашњи генерални секретар, Русел, противан, да се мајору Драјфусу да орден почасне легије.

Ватикан и Француска

Из Рима јављају, да је кардиналска комисија, којој су француски односи познати, по жељи папиној позвала у Рим неколико француских свештеника, да јој они поднесу тачан извештај о ситуацији, која је постала законом о одвајању државе од цркве.

Терор почиње

Ономад је у Петрограду настао терор да влада. Све штампарије у којима се штампају социјалистички листови полиција је насилно затворила. Многи уредници и радници су затворени. Многи страни листови веле, да Петроград личи на какав велик војнички логор. Сви слојеви становништва свакога часа очекују да се Дума растури.

Листови: „Мисао“, „Одјек“, „Глас Труда“, и „Хришћански посланик“ ономад су узапћени и запечаћени. И штампарија листа „Двадесети век“ је затворена.

Русија и стране силе

Пре извеснога времена је лист „Росија“ донео вест, да ће Аустро-Угарска и Немачка притећи Русији у помоћ и да ће немачке трупе опседнути Русију. Пошто је „Росија“ званичан орган, то је та вест наишла на веровање у руском народу и зато је посланик Петрункевич ту вест поновио и у Думи.

Та вест од стране руске владе још није демантована а „Росија“ сама ономад тврди, да влада са том вести нема никакве везе, и да је један сарадник тога листа донео само једну вест, коју је био нашао у страним листовима.

У петак је „Новоје Времја“ донело један чланак у којем вели да је од министарства спољних послова дознало, да та вест није основана на истини и да ће министарство спољних послова ових дана донети један деманти.

ДНЕВНЕ ВЕСТИ

Свршени преговори. Преговори, који су вођени између фузионашких и самосталских делегата због опструкције, једва једном, су окончани. Услови су, да се руднички избори оснаже, а крушевачки да се пониште. И тако ће самосталци изгубити још једног посланика. Драгутин Рашић, посланик за Крушевац, морао је да се жртвује због М. Драшковића.

Нова фузија. Баш из разговора Д-ра Вељковића са дописником „Тагблата“ изгледа могућност фузије између самосталаца и народњака, која се у неколико и сад огледа у Нар. Скупштини. Он је споменуо држање самосталних радикала, што значи да ће и они прећи народњачком гле-

---

ФЕЉТОН

Женскиње у Словенаца

Још ми је у живој успомени једна сцена из борбе за избор народног посланика у Трсту. Било је то управо пре десет година. Један Талијаноман пребаци једној ватреној Словенкињи што се у борбу упуштају они који на дому немају ни хлеба довољно. Увређена жена оде и купи један велики хлеб, нађе тога господина у гостионици у великом друштву па му утрпа у руке хлеб с речима: „За хлеб си се продао; ево ти народнога хлеба; покај се!“ Док је друштво дошло к себи од изненађења а овај господин од стида и понижења — енергична је жена већ била далеко отишла. И тога су дана Словенци у том кварту победили изабравши онда чувеног борца а сада на жалост већ покојнога Набергоја, ватреног Словенина и великог пријатеља српског.

Да је женскиње врло важан фактор у народној а нарочито у културној борби, о томе не може бити никакве сумње. И историја и, нарочито, садашњост дају нам довољно потврде за то.

Од тога правила не чини ни у колико изузетак ни словеначко женскиње. Оно има важну улогу у борби народној, у раду патриотских, народно просветних удружења и т. д.

Најлепши је доказ за то — вели једна одушевљена Словенкиња — „наше школско друштво Св. Ћирила и Методија, коме је словеначко женскиње, особито у најновије доба, главни ослонац. Да је словеначко женскиње остало по срцу народно, казује нам његово морално потпомагање, његово пожртвовање и одушевљење за то друштво, коме је циљ да мајци Словенији одбрањује властиту децу, да је истргне из грабљивих руку немачких и талијанских, те да заснује нов род који ће још од корена бити словенски... Што год има пробуђеног словеначког женскиња, оно се заузима с великим одушевљењем за све што је народно; за тим чита и проучава што се на просветном и књижевном пољу појави ново у најближем нам народу српско-хрватском; а и чешка, руска и пољска музика и књижевност занима га, исто тако и умотвори... На скуповима и састанцима Друштва Св. Ћирила и Методија утичу једна на другу, и како ни једна неће иза друге да заостане такмиче се у долажењу и образују се непрестано боље и боље!!.

На књижевном пољу као и на журналистици имају Словенкиње већ доста представница својих. То сведочи биће старогa листа „Словенка“ и осталих сличних предузећа. Прва која је с лепшим успехом кушала књижевни рад била је *Јосипина Турноградска*, жена родољуба Томана, која је, на жалост, умрла врло млада. — Више се истакла *Лујза Тесјакова*, која је дуго радила на песми, приповеци, састављању оперских либрета — за овај је посао и награде добијала —, на дечјој књижевности и т. д. Није се удавала а умрла је у доброј старости пре неколико година. — Трећа је покојница *Павлина Пајкова*, жена професора Пајка, врло плодна списатељка романа, расправа, песама и поучних чланака. Њени су радови пуни сентименталности и романтике, а за похвалу јој је нарочито настојавање да се женски свет словеначки пробуди и да прене у раду. Она се прва међу Словенкињама изјаснила за женску равноправност. — Помена је достојна и *Јана Миклавчићева*, преводилац Де-Амићисова „Срца“ и других радова на дечјој књижевности. — Реалније су *Марица Надлишкова* и *Иванка Анжић-Клеменчићка*, које су радом из Трста много учиниле за буђење словеначког женскиња. Прва пише песме и есеје, а друга је новинар-редактор. — *Зофка Кведерова* је потпун реалиста, а у новије доба и присталица симболизма. Њене су приче и слике познате и у немачкој литератури а има их нешто и на српски преведених. — Као песници су се у најновије доба веома истакле женске, од којих неке пишу под правим а неке под измишљеним именима: *Вида*, *Марица Друга*, *Наташа*, *Христина* и друге.

Музика се код словеначког женскиња *одлично* негује, а пре неколико година писало се за *Луцилу Подгорникову*, из Трста, да је њено име противницима Словенства страх, јер јој у Трсту и далеко изван Трста нико није у музици дорастао.“

За позоришну уметност Словенкиње су се толико знале заузети и њоме одушевити да је одавно престала потреба помишљати на немачку глумачку уметност, а Србима то најбоље сведочи таленат *В. Нигринове*.

Сликарска уметност има приличан број радница а пред свима је *Ивана Коблица* која је одликована и у Паризу и у Минхену.

Кад свему овоме додамо помен многобројних народних учитељица, онда ће се најбоље појмити како је Словеначко женскиње важан фактор у новом, и срећнијем, животу народном. Бог их живео!

В.

ПОДЛИСТАК

ПРОБЛЕМАТИЧНЕ ПРИРОДЕ

РОМАН

од Ф. ШПИЛХАГЕНА

(Наставак).

А сада му је изгледало да се и тај свет отима испод његових ногу и тај стари свет напољу му издишту да се до уговора мора доћи.

Престаје опструкција. Услед споразума, који је постигнут између старијих радикала и самосталаца да се оснаже оспорени мандати у окр. рудничком, опструкција престаје. Многи ће пријављени говорници одустати од речи, да би се дебата прекратила и што пре свршило са верификацијом избора.

Енглеска и Србија. И енглески престолонаследник је примио у аудијенцију новог српског посланика у Лондону, др. Милићевића. Према овоме изгледа да су српско-енглески односи на добром путу, само је на нами овде дужност, да их нерасудним поступцима не скренемо са тога пута, а то може врло лако бити, ако се људима, „који се не мешају у државне послове“, дозволи и даље вршљање по држави и самовласно злоупотребљавање власти. Кад знамо са колико се муке дошло до поправке односа, онда је сваком јасно, да то треба са много пажње чувати.

Био код министра. Јуче је ђенерал Срећковић био дуго у званичној посети код министра војног. Изгледа да је министру стало до тога да Срећковића пошто по то задржи на положају, али при његовим досадањим поступцима то ће му тешко испасти за руком.

Буџет за 1907. Сва министарства имају да до 1. августа пошљу своје буџетске предрачуне министарству финансија ради састављања буџета за 1907 годину. Ови буџетски предрачуни морају се спремити са великом пажњом и придржавањем штедње, како буџет не би испао већи од данашњег буџета.

Народњаци и царински рат. Вођа народњака др. Вељковић се изразио против царинског рата. Он каже да Србија мора доћи до трговинског уговора са Аустро-Угарском, и завршује да ће то зависити од држања самосталних радикала.

Аустријски пресбиро у Б.-Пешти. Пошто се бечким политичким круговима никако не допада, што се целокупна мађарска независна штампа пријатељски држи према Србији у питању царинског рата, чак и после говора Векерлових, решено је у Бечу, да се у Будим Пешти отвори филијал бечког ц. кр. аустријског Пресбироа, са задаћом, да учини што је год могућно, да симпатије мађарског народа према Србији уништи и да даде сасвим други правац мађарској штампи против српско-мађарског пријатељства. Овде постоји уверење, да у томе Беч *неће* успети.

Пензионисани. Пуковник Љ. Милић и потпуковник Мих. Јанковић, стављени су у пенсију — без сумње у интересу „опште ствари“.

Крагујевачка афера. Хапшења у Крагујевцу продужују се једнако. Куд се воде ствари ко зна, на шта ће све још изаћи.

Забрањено „Видело“. Јучерањи број „Видела“ забранила је полиција због уводног чланка.

Нов „званични стил“. Сад знамо и то: да се у решењу министарском, којим се изриче казна некоме, може ставити и овај пасус: *„казну да почну издржавати кад се врате из бање“?!* Свето стање.

† Спира Гојковић. Српство у Далмацији претрпело је голем удар. У Херцег-Новоме је преминуо одлични српски борац Спиро Гојковић. Покојник је био чувен са свога патриотског и чисто српског рада, и његов губитак је Српска мисао знатно осетила.

Бог да му душу прости

Српски матуранти. На своме путу кроз Босну, српски су матуранти лепо и искрено дочекани у Сарајеву. Приређен им је леп дочек са излетом на интересантно врело Босне.

Монополски приходи. Монополски приходи су за прошлих шест месеци већи од прошле године за то исто време за 1,275.910·77 динара.

Арнаутска зверства. 16. прошлог месеца прешао је Јоса Радин из Шекулара са пет другова у Ругову. То дочују Арнаути Руговчани, па убију Јосу из заседе, одсеку му главу, натакну је на колац и тријумфално је унесу — уз велику пратњу и непретсано пуцајући — у Пећ, управо пред хућумат. Али их ту Мутесариф — паша изгрди и отера, а они пред Џамију. Али их и имам изгрди и рече им да предаду главу хришћанима да је по њиховом адету сахране. Глава је после у Хућумату предана нашем Поп-Павлу, а сутрадан, уз мноштво народа, свечано сахрањена.

НАРОДНА СКУПШТИНА

— СЕДНИЦА 10. ЈУЛА —

Питања и интерпелације

Либерал, Јосиф Бојновић, упућује министру војном питање: да ли је истина да су она четири члана артиљеријске комисије кажњена са по 30 дана и због чега. Њему, вели, никако не иде у главу, да могу тако угледне личности бити кажњене и то још — дисциплински.

Алекса Жујовић, верни одјек завереничке теорије о злочину 29. маја, управља такође некаква кратка питања, ма да она нису била ни кратка ни предмет усмене интерпелације. Председник и Стојан Протић нису му остали дужни ма да је то — њихов човек.

Др. Ахило Михајловић интерпелише министра грађевина једном километарском интерпелацијом у којој се заузима за чиновнике у пошти и телеграфу.

Драгиша Лапчевић упућује интерпелацију на министра војног због рђавог стања радника крагујевачког техничког завода.

Сима Златичанин пита министра финансија: да ли му је познато, да су пред изборе постављени многи финансиски стражари при царинарници у Врањи и пита колики је кредит одређен за царинарницу у Врањи.

Престала опструкција

Јуче је у Скупштини све глатко текло, јер су самосталци престали да опструишу. Преговори између фузионаша и самосталаца, који су се почели водити поводом самосталске опструкције, још нису дефинитивно прекинути, али самосталци су ипак престали са опструкцијом. Услов за прекидање опструкције је обећање од стране фузионаша, да се самосталски руднички мандат неће уништавати. И тако су самосталци постали мирни, само се тек, с времена на време, јави Милосав Главати са својим глупим вицевима колико тек да докаже да још живи.

Министар се брани

Данас је министар унутрашњих дела, Стојан Протић, одговарао на нападе Љубе Давидовића. Он је, тачку по тачку, побијао сваки његов навод. Самосталци су се због тога почели цапати, а Стојан им је хладно рекао:

— Вама се то не допада, али шта ћу вам?

Финансиски стражари

У своме одговору министар унутрашњих дела је одговорио и на већ досадно питање о финансиским стражарима. Он је рекао да је постављено 168 финан. стражара и то због тога што је Србија у неуговорном стању, па постоји опасност, да ће се сада више но икада криумчарити. Милосав Главати је питао:

— А колико их сада има на лицу места?

Стојан је одлучно одговорио:

— На службу господине Миле.

Стојан је рекао да је отпуштен један незнатан број.

— То су самосталци отпуштени! довикну неко.

— То не знам, бога ми, одговори Стојан.

Невини и чисти

Стојан Протић у свом даљем говору је тврдио, да су и самосталци радили то исто, а сада њему пребацују, да је он то учинио само због тога да би имао више гласача. Зато је и довикнуо самосталцима:

— Ако ви мислите, да сте невини и чисти као што се вели у оној гусларској песми, онда се страшно варате.

Настаде општи смеј, а Драг. Јоксимовић нешто прети, а после се и он смеје.

Без краја и конца

После Стојана Протића је узео реч Михајло Радивојевић, који је почео један страховито дугачак говор без краја и конца. Посланици се разбегоше, па чак и самосталски, новинари изиђоше из своје галерије, министри су утекли, па чак и стрпељиви Стојан, а Михајло је само говорио, говорио — све оно што су његови другови пре њега сто пута рекли.

Један дијалог

Приликом говора Стојана Протића настао је између њега и Пећића овај дијалог:

Пећић: Министар се служи украђеним приватним писмом, јер то је писмо доиста украђено.

Стојан: Можда, ако сте га ви украли.

Пећић: Чим се туђе писмо нађе код вас, то је већ основ подозрења.

Стојан: Ја никада нисам заступао утрине...

ИЗ НАРОДА

Главном Уреднику „Правде“.

Господине уредниче

Ја мислим да није умесно пропустити прилику, а да се не жигоше један нитковлук и с тога Вас молим дозволите да се ово писмо изнесе на јавност.

15. маја ове год. ступио сам да радим у Официр. Задругу као чиновник — дијурниста.

20. јуна, звао ме је управник Официр. Задруге и питао ме је: „Јесам ли ја одговорни уредник „Правде““? Ја сам му рекао да јесам, на шта ми он рече: „да у Официр. Задрузи не могу остати, зато што је „Правда“ *противу војске.*

Због овог нитковлука хтео сам напустити Задругу одмах, но на управниково навалијање остао сам док се са члановима Управног Одбора не договори, мислећи да ће се наћи који из управе да разувери управника који је и иначе као превртач голуб. Сачекао сам и данашњи дан, кад ми је саопштено да не могу остати.

Дакле, у овом мом отпусту играли су главну улогу завереници, јер су у одбору већина а најглавнију улогу играо је као достављач и шпијун један инжињерски капетан који је гори од Бркића, јер у времену до 29. маја има тушта и тма прљавих дела. Да споменем само ова: Продао је цео понтонски мост на Морави код Чечина сељацима, продао је у пиротском гарнизону дрва државна и т. д. И тај, тај зликовац дрзнуо се да ми отме залогај, зато што сам му једном приликом казао „да ће висити обешен на теразијском кестену кад народ буде судио злочинцима од 29. маја.

Овај је капетан онај исти који је покрао динамит и донео га 28. маја за извршење злочинства.

Ето, имајте уверења да завереници не седе скрштених руку, већ проповедају да је „Правда“ противу војске“.

Хвала на пријему и примите уверење одличног поштовања од

3—VII 1906. г. Вашег поштоваоца
Београд Јована Димића.

ЕПИГРАМИ

Јефтина погодба

Опструкције нема више,
Њој је била јуче дања —
Јер се братски погодише
Са старијом млађа браћа.
Само народ још уздише,
Јер ценкање он им — плаћа!..

— тир.

Почаст

Пиљарице ових дана
Стекле једног новог члана —
Миле Главати!
До Земуна од „Трансвала“
Пиљаричка јечи хвала:
„Миле, слава ти!“
Ћир Микина пита кеса:
„Миле, мало интереса,
Хоћеш давати?..“

— тир.

гледа да је врло далек и недостижан. Да ли ће се он кадгод са више наде и више куражи вратити у тај свет. Да ли ће опет жудети за плавим цветом, који му је овде цветао тако близу, да му је његов мирис продирао у душу. Шта се догодило са оним поноситим идејама, о којима је некада мислио и које су биле радост његова живота? Шта је било са оним смелим плановима, које је собом годинама носио? Зар је све прошло? И то све због једне жене, све због љубави, према једној жени, која никада није могла његовом постати?

Не, по тисућу пута не. Он се мора отргнути од тог заносног и чаробног света, па ма му и срце препукло. Њему, шта је њему до тога стало. Он и иначе више нема цело срце да изгуби. А она? Шта ће од ње онда бити?

— Ја мислим, докторе, да је ваша меланхолија прилепчива, рече Алберт, после извесног времена пошто су се заједно шетали. Како може један човек, који је тако духовит као ви, да допусти да на њега утиче време, или не знам шта друго. Ви меланхолични ђенији сте шашави људи. Aurea mediocrites Хорацов за вас се узалуд проповеда. Ви нећете на то да слушате, јер вам понос не допушта, да кадгод будете медиокритети, али ви би ипак требали да увидите, да се ми, просечна деца природе, десет хиљада пута боље осећамо, него ви. Доиста, докторе, ви бисте требали да се сликате и да вам се слика метне тамо међу остале породичне слике породице Гренвица. Нико не би рекао да сте ви туђин. И они сви имају тако ђаволски меланхолична лица. Ја мислим, да се то иначе види по њиховој раси да ће и овако и онако отићи до ђавола, као што су, колико је мени познато, и до сада чинили. Лица — ја сам их данас све за столом видео — били би све одлични ликови за какву књигу о разбојницима или витезима. Њихова лица причају о хиљадама подвига, о пробекријаним ноћима и о свему: о многим, многим младим женама, које су умрле љубећи њих. Јер за жене, колико их ја знам, неодољиви су људи са таквим лицем, а нарочито ако су ти људи некакви богати барони. Нарочито ми је пао у очи Харалд. Он није тако леп као његов отац Оскар, на којег ви, када сте тако натмурени, личите — али он ми изгледа, са својим великим и заводљивим плавим очима, са својим лепим али пожудним уснама као прави тип те племићске и врло опасне расе.

— Ви ми збиља чините незаслужену част, када ме ви поређујете са том отменом породицом, рече Освалд.

— Не, шалу на страну, одговори Алберт, ви збиља имате у својој физиономију ону кобну црту породице Гренвиц. Ја тиме нећу да вам кажем нешто пријатно, јер други, а и ја, не желе баш да имају ту црту. Да, ја идем још даље.

— Ви ме доиста обвезујете тим љубазним мишљењем, које ви имате о мојим способностима и наклоностима.

— Можете ме ви ироннсати колико год вам је воља, ја остајем при томе да би сте ви то исто чинили као и сви ти сулуди барони, према којима ви велите да осећате тако бескрајну антипатију. А ваша антипатија је таква, као какве доге, која, упрегнута у колица, осећа антипатију према слободној доги.

— Али, за име бога, шта вам даје повода да дођете до тако чудноватих хипотеза?

— Моје дубоке и исто тако површне студије у физиономији, одговори Алберт. Ја сам био адепта још од мојег детињства, не ја сам био прави мученик јер, ја сам због своје велике прилежности често пута добијао страшних батина, када сам ја, за време часова, цртао све оне силне мајмунске и врачје главе, јер вам тек не треба да кажем да се карактеристичне црте једнога лица најбоље могу ухватити када се карикира. Из вашег лица, када се карактеристично јако нагласи, пада у очи меланхолична жица — лице, које говори из сироте душе у коју се обично заљубљују девојке. Ја ћу се обесити, ако ви још у животу нећете имати велику срећу код жена — или сте је већ имали.

— А када бих вас ја уверио о противном.

— Онда Барон Харалд није био ловац него ноћни стражар и онда није пропао због своје велике наклоности за младе и лепе жене и доброг старог вина, него због многог студирања. Онда ме је мала Маргарита — која је, мимогред буди речено, једна ванредно лепа девојка — слагала, када ме је уверавала; да вас она мрзи, што ће рећи, када се преведе, толико исто као да је она у вас смртно заљубљена. И тако је фама слагала, када ваше име доводи у везу са именом једне врло високе даме.

— Како? питаше Освалд, који је осећао да му крв лети у образе.

— Ништа, принче, ништа! одговори Алберт, смејући се. Зар мора човек увек нешто мислити када нешто каже. Јер да вашој меланхолији није криво само време, то човек може видети и онај који не носи наочаре као ја. Када је ко од нас меланхоличан, ту су увек у питању какве лепе црне очи. Али то нису црне очи мале Маргарите, јер ја сам видео са каквом субереном хладнокрвношћу ви с њоме поступате и следствено су, онда, у питању какве друге црне очи.

(наставиће се)

ЖЕНСКИ СВЕТ

О рату

— предавање из тактике за женске —

Непрекидно ратовање натерује нас да непрестано мислимо о рату. Ми морамо да мислимо о њему већ и по томе, што смо и сами загазили у рат — за сад царински, али веле да ће бити и војнички. Ја сам баш мислио нешто о овом царинском рату ког носим на врату или боље: кој ми се попео за врат, кад разгледајући новине прочитах, да се у централној Америци води озбиљан рат — оно није ни наш царински неозбиљан, ал га воде неозбиљни — између Сан Салвадора и републике Гватемала и да је пало мртвих код првих 700, а код других 2800 и рањених тамо 1100, а овамо 3900. — Ту је било страшно много крви проливено, много више него у покољу код Халамбу-а у Африци, где је енглеска војска искасапила 700 црнаца. — То ми даде повода да размислим о рату у опште: Шта је он? Од куд долази? Докле ће трајати?...

И ма да веле, да појам о рату није још утврђен ни у правничком, ни у философском смислу, мени неће сметати да вам изнесем неутврђени медицинско-философски појам, а то је: *рат је пуштање крви болесном организму*.

Узалуд ћете ми ви тврдити, да организам код ратника није болестан, да су они потпуно свесни..., ја знам, шта знам: Адаму је украђено ребро, те је створена Ева. Адам је морао бити ради Еве осакаћен, да би му се она на путу живота испречила као ребро; и онда од сакатог оца и изребрене мајке, морало је испасти потомство сакато-изребрено. А од таквог потомства ничему се лепом не можете надати. И рат је једна од ружноћа сакатог потомства и и он је ружан.

Ева је створена од ребра, ребро је криво и Ева је морала бити крива за све зло овога света, па како је и рат зло, то је она крива и за рат.

Адам је први отпочео рат — рат са Евом. Он је полагао право на ребро и тражио је да дође до свог права — ребра.

Да до рата дође потребна је извесна неједнакост, јер код једнаких људи, као и код једнаких количина мора постојати једнакост — равнотежа. Између Адама и Еве није било једнакости, већ једна кост, која је створила неједнакост и изазвала рат. — Ева, створена од једног само ребра Адамовог, тежила је да се са њим изједначи, а он је опет желио да попуни празнину. Те су се две супротне тежње сукобиле и да не би Ева тотално пропала потражила је савезника, лукавог, отровног савезника — ђавола; па како нас рат мора ујести, до срца ујести, то се ђаво претвори у змију — отровну змију. Змија је ујела Адама, отровала га и сад му је и потомство отровано — ратом. — Ми непрестано ратујемо.

Кајин је убио Авеља и пролио невину крв и сад се у сваком рату пролива невина крв. Ми онда осећамо некакву драж кад пролијемо невину крв — о, јадна невиности!

Па докле ће то тако трајати?

До год буде Адамових потомака и Евиних потомица, догод Адам не дође до свога ребра и док се Ева не изједначи са њим, а тога неће бити.

Адам је ратовао с Евом, а како смо ми њино иверје и не можемо далеко падати од клада и како је: какав отац — такав син, каква мати — таква кћи, то ћемо се и ми сви Адамови потомци морати борити против Евиних потомица докле год нас буде било. Ми ћемо водити рат са женскима, ми тражимо неограничено право и над тим једним нашим ребром, као што га и над осталим имамо, а оно опет тражи равноправност и диже се против нас, баш као сваки отпадник. И тако једнако ратујемо са женскима и због женских; *оне су узрок рату*.

Ето кажу да је француска царица Евгенија била крива за француско-пруски рат — она га подстакла, што јој се један човек — принц Карл Антон — одупро. — Ја знам да су и у овај наш царински рат умешане жене. И кад погледате све излазе женски ратови и ми данас доиста женски ратујемо.

Да видимо сада које су све фазе, кроз које пролазимо у овом рату.

Од кад постанемо, па док се призна да постојимо, проведемо три месеца борбе. Ми и даље настављамо борбу и напредујемо све више, док се једног дана бар у неколико не ослободимо и прогласимо за вазалне. Тада признајемо суверенитет жене, а она се брине о нама — ну то је док смо још у повоју. Доцније се прилике све више заоштравају, док се једног дана потпуно не одвојимо и прогласимо за независне. — Сад тек настаје напор.

Прво што нам је потребно у овом новом положају — то је савезник, јер се осећамо и сувише осамљени и слаби. — Преговори се воде дуго, дуже него сад са Енглеском, док се најзад не приме акредитиви и васпоставе дипломатски односи.

Две младе државе склопиле су савез — момак и девојка; али у доцнијем своме развоју и јачању теже једна другу да поклопе у својој бујности, услед чега се духови буне. А кад увиде да једно без другог не могу, кад навале непријатељи на њих са свих страна, они опет закључе мир, девојка предеје кључеве од градова и младић јој меће на руку прву карику ланца којом је везује — бурму.

Ма каква политика била град се не узима без и једне капи крви. И сам кнез Михаило који је толике градове добио без крви, морао је најзад својом сопственом крвљу пошкропити темељ Србије!...

Рат је основа свему; све чим човек располаже има основу у рату; ратом је и жену задобио, па је и браку основа у рату, зато се и у браку ратује. Ако се не ратује са женом ратује се са таштом, а ја бих више волио са женом да ратујем но са пуницом, па макар је и немао.

Ако ратујете са женом због одела, онда је то царински рат; он пролази без крви и завршује се тим, што на крају крајева попусте обе стране и у место једне свилене хаљине, купите јој две штофане. Али ако се рат поведе због њеног кокетирања, онда може и до крви доћи, после које жена изнуди концесију за забаве и концерте за дуже време и мир се опет закључи. Не дао Бог да се у ваше унутарње прилике умеша каква страна сила, јер онда је неизбежан страшан рат, који може упропастити једну страну, он доводи до расцепа — до конзисторије. Ако је то која „велика сила“, е, онда је шта друго! Ви знате да до крви може да дође и ако жена отера мужа, особито ако је он касапин...

Као главни циљ рата може се сматрати уништење противника, које се на практици своди на *савлађивање и онеспособљавање за борбу, те да се принуди, да се покорава нашој вољи и испуњава наше захтеве.* Ко у овоме успе — господар је куће!

Рат је моћно оружје политике домаће, ради постигнућа њених великих циљева. Због чега су последице неуспешног рата фаталне по мужа и кућу. Значи дакле, да сретство рата — оружана сила мужевљева — има капиталну важност за егзистенцију куће и осећај о њеној величини и напретку, не сме никад да ослаби ни код човека ни код жене.

Узрок је рата заштита или развој великих и животних домаћих интереса, који су веома компликовани, тако, да се сви узроци не могу побројати; тако н. пр. рат се може повести:

1). Да муж добије или одбрани своје право, кад је већ пао под папучу или је тек подигнута на њега;

2). Да рашири свој утицај или своју моћ освајањем мираза, куће.. у интересу брачне сигурности;

3). Да спасе угрожену независност;

4). Да распростре или одбрани извесна своја, а угуши женина начела (одлазак у кафану, играње „окретних игара“... журови, променаде...

5). Жена да подржи своје пријатеље, као и пуницу, чија јој је егзистенција потребна ради одржавања равнотеже у домаћој и спољној политици (кројачица, фризерка... бања, гостовање...);

6). Да задовољи своје освајачке пожуде.

7). Узајамно: да испуне савезничке обавезе и

8). Да заштите велике и јавне интересе: муж: да спречи најезду бакалских, кројачких, модиских, апотекарских и др. рачуна; жена: да осигура ствари од пописа по меничним протестима, да ограничи потрошњу дувана...

Сићушне интересе ваља постићи мирним путем, а само за врло важне повести рат.

Остаје ми још да расмотрим утицај политике на рат и бар основна начела ратовања, али се бојим наићићу на отпор код вас и са овим до сад, те ће још доћи и до рата између мене и вас, па како нисам рад да се упустим у тако неједнаку борбу, ја капитулирам и молим за мир.

Болеро

ЛИСТАК

ЏИМ БОКС

— ЛОНДОНСКИ РАЗБОЈНИК —

По белешкама енглеског детектива Џорџа
написао: Борн — Омер

I. Глава (3)

Инспектор је примио чувенога детектива веома срдачно. Али кад му је Дајчман испричао малер при првоме хватању, инспектор је био као утучен.

— То значи да га у опште више нећемо ни ухватити! — промрмља он. А то није лако преболети; па онда због тога разбојника мораћемо да удвојимо полицијски персонал. Уз то у старој вароши влада велика узбуђеност, од како је тај разбојник извршио похару председнику општине.

— Па не треба одмах најгоре мислити Олговори детектив. То би било право чудо, кад би се такав префригани лопов дао ухватити на првом кораку.

— Да, да. Имате право, господин колега; ја сам само у бризи, јер такве зверке не дангубе ни часа. Да, збиља, ево овде ми пре једнога сахата рапортира члан 18 кварта, да је стари барон Флестен убијен у својој вили код Хајдпарка! Није рђаво да се о оваквим случајевима известе сви чиновници па и тајни полицајци, зато ја и вама препоручујем то убиство. Шта више ваше је поље рада шире но једнога члана, но нас свију. Шта будете по овој ствари успели, то ће наравно ићи на фирму краљевског президиума. Ако сте вољни, да лично ви узмете ту ствар на себе, ја вам је, као и увек, радо поверавам.

— Одмах ћу се користити том понудом, господине инспекторе, јер имам јаког узрока за то.

— О молим, молим, другог и нема, коме би радије поверио овакве догађаје, до вама! — А како је ваш син? Напредује ли?

— Хвала на питању. Ја не тражим бољег помоћника од њега! Баш ми је мало час приредио једно изненађење, које ме је у први мах забринуло, али се у ствари тиме поносим. Он се брзо реши и то увек на своју руку.

— То баш нису најпробитачније врлине за младића од 20 година..:

— То је и моје мишљење, али... но, сад се препоручујем са захвалношћу, господине комесару.

— Такође! Збогом, господин колега.

Џорџ Дајчман оде одмах на место убиства у хајдпаршком кварту, у вилу барона Флестона. Стигао је баш кад је иследна комисија изашла из куће и кад су се слуге спремале да леш убијенога изнесу из собе.

Детектив нареди да причекају са распремањем и бележио је појединости које су га нарочито интересовале.

Пошто је убијеноме прегледао широку рану од ножа, скупио је мало усирене крви са патоса, у једну флашицу, и при том је приметио на локви крви отисак ђона од ципеле, који се није слагао са ђоном убијеног.

(Наставиће се)

НАУКА И ПРОНАЛАСЦИ

Справа за писање у даљину

На пољу електротехнике је учињен и опет врло важан проналазак, који је поред обичног брзојава и брзојава без жица добро дошао. Неки Лео Кам у Лондону створио је справу којом се може писати у даљину, исто тако као што се помоћу брзојавне жице преносе поједина слова. Та нова справа изгледа као обична машина за писање. Исто тако се и пише, а што је најглавније, може се истом свако служити који зна на обичној машини за писање да пише. Но још важније је то, да у исто доба могу с истом машином да пишу заједно исти текст, десет, двадесет, или колико се хоће машина. Ваља их само спојити електричном жицом, па ма оне биле једне поред друге или једна у Новоме Саду, друга у Пешти, трећа у Бечу, Паризу и т. д. И сви су отисци тако тачни и сигурни, као да су у једној соби откуцани. А како та машина уз све то није скупља од обичне писаће машине, надати је се, да ће је многе државе усвојити. У енглеској државној служби већ је примљена.

ПОЗОРИШНЕ СИТНИЦЕ

Увређено самољубље

Поводом једне белешке која је угледала света у овој рубрици добило смо једно писмо, које саопштавамо онако како је написано, тј. без икаквог поправљања или дометања.

Писмо гласи:

Митровица 8. Јула 1906 год.

Најучтивије вас молим господине Адамовићу будите тако добри и оштампајте ову нотицу.

У бр. 162. „Правде“ од Недеље 18 Јуна 1906. год. А у рубрици „позоришне ситнице“ изашла је нотица ове садржине. *„Ужички Орфеум“*. Међ ужичке производе није се никад рачунао Орфеум али данас и то има у Ужицама. Неки Војновић бивши слуга код г. Бране од дугог гледања Браниних престава уобразио је да и он то може, и ето отишо у Ужице и..... преставља. Ако још и добро пролази, онда би ово била прва прилика да ко и ужичанима подвали.

Ја молим на првом месту писца горње рубрике да ми изволи одговорити када сам ја био слуга код г. Бране. У колико је мени познато ја сам био само његов повереники администратор Сатира (о чему имам и уверење са његовим личним потписом). Када сам од њега изашао одем у путујућем позоришту г. Драг. Милошевића а одатле код г. Драг. Кремановсве у Аустро-Угарској.

Глумачку школу истина нисам свршијо а молим писца горње рубрике (ако је глумац?) да ми изволи одговорити у којој је глумачкој школи он свршаво глуму !!?

Истина да сада путујем по Србији са своја 2 друга и зарађујем на поштен начин кору хлеба о чему ми сведочи и књига из разних општина о дозволама а и уверења од општинских судова. Друштво се назива Позоришни орфеум „Слога“ а може се правом назвати јер се састоји из 3 добра глумца и 2 одличне глумице. (Што ћу доказати из уверења општинских судова).

Ово дајем јавности како грађанству Београдском такођер и у Унутрашњости кога се тицало буде.

Вас господине уредниче учтиво молим да ово у вашем наредном броју цењеног листа изволите одштампати.

Примите уверење мог одличног поштовања

Никола Војновић
глумац
сада у Митровици (Мачва)

Бранино Позориште код „Такова“

Син постао ћерка! — Овај чудновати случај, кад год је приказан код Бране, увек је изазивао огроман смех. Шала је збиља веома лепа и жива и није чудо што је на њеном приказу увек обилна посета. У вечерашњем је програму и савремена лакрдија: Шта се ради по — бањама?“.... Вечерас ће бити веома пријатно вече у башти код „Такова“... —

ТЕЛЕГРАМИ

Будимпешта. Парламенат је примио буџет министра трговине. Кошут је изјавио да ће продужити вођење трговачке политике великог стила, да ће Угарска створити себи независан саобраћај са страним државама преко Фијуме и Галца а да ће утрти томе пут развићем самосталне индустрије, грађењем железница, канала и независном царинском територијом.

Лондон. Интерпарламентарна конференција мира, отворена је у присуству пет стотина изасланика. Лорд Верден изабран је за председника. Изасланике је поздравио Кампбел Банерман и изјавио: „да је овлашћен од краља да их увери о његовом интересовању; влада енглеска придружује се конференцији без икакве резерве. Доћи ће време када ће демократе увидети да су били жртва милитаризма, који спречава њихов развитак. Реците вашим владама да факта више говоре него ли речи. Захтевајте у име човечанства да се умањи ратни буџет.“

Апоњи објашњава утисак учињен историјским говором Банермановим који је израз мишљења самога краља. „Краљ својом иницијативом објављује да пристаје на нашу, још несвршену ствар“: Он предлаже да се краљу изрази најдубља захвалност.

Издаје се под кирију

Кафана „Царица Милица“ — на Зеленом Венцу, издаје се од 1. Новембра о. г. под кирију.

За услове обратити се сопственику, који је са канцеларијом у кафани „Руска Круна“

Сима К. Науновић.

Телефон 957. Телефон 957.

РАФАЛОВИЋА ПОДРУМ

СТОВАРИШТЕ „Зелени Венац“
ПРОДАВНИЦА НА Теразијама

Препоручује кафеџијама своја одлична бела Врањска вина. Цене умерене. Пренос врши бесплатно.

Радња ужичких производа

Добросава Илића

Краља Милана ул. број 103. преко пута кафане „Белог Орла“
— ВРАЧАР —

Част ми је јавити мојим поштованим муштеријама, како овде тако и у унутрашњости Србије: да имам увек у стоваришту велику количину пиротског планинског младог сира кашкаваља, који продајем од 10 кила па на више 1·10 дин. кгр. као и младога кајмака Краљевачког, кога имам увек и продајем га на већу и мању количину у чабрицама од 4 кгр. па на више. Као и други свију српских ужичких производа.

У унутрашњост Србије свакон на захтев шаљем уз доплату.

С одличним поштовањем
Добросав Илић
трговац ужичких производа.

Важно за Госпођице и Госпође!

Најновији и надмашно најбољи „Косметик“ у садашњости, за улепшавање и негу лица и руку, јесте:

Ђулијак Сапун и Ђулијак Крем

који су справљени из најфинијих биљних и анималних честица, по најновијим проналасцима науке. Препоручује се Г-ђицама и Госпођама, које желе, да имају младолико, нежно и лепо лице.

Израђује: Апотека код

„Црвеног Крста“ у Београду
преко пута хотел „Славије“

Цена једног сапуна 1 динар. — Једне тубе Крема 1 динар. Шаље се свуда доплатом. — Адреса: Апотека **„Црвени Крст“ Београд.**

Радионица кола у Шапцу

Част ми је јавити поштованој муштерији, како овде тако и на страни да имам велики избор

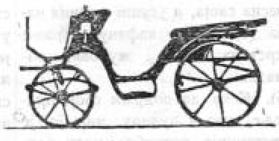

ГОТОВИХ КОЛА И КАРУЦА сваке врсте, сопствене израде и боље но игде настрани, и то:

Ландолета, викторија, фајтона, сандлауфера, паскета, штајервагена, таљига разни шатирани и то све од доброг, сувог десетогодишњег дрвета.

За добру и солидну израду јамчим. Поруџбине примам како за нове израде тако и за реновирање старих. Све то са добрим материјалом а нарочито са добрим лаком из првих фабрика који неће избелети. Израда брза и солидна.

Радионица кола
код камичке ћуприје на ћошку у Шапцу
Јоце Апића.

Раја С. Поповић и Комп.

комисионари и шпедитери **у Београду и Будимпешти**

имају част јавити поштов. житарским трговцима да су спремили за овогодишњу сезону

у Београду

један од највећих и најздравијих

МАГАЦИНА ЗА СМЕШТАЈ ХРАНЕ

на коју ће робу дати

И ЗАЈАМ

под повољним условима.

КАЗАНЕ ЗА КУВАЊЕ ПЕКМЕЗА

дају на послугу.

Заинтересованима дају радо сва потребна обавештења односно свих комисионарских и шпедитерских послова. 1—10

Упоређујте наше планове и оне што се по буџацима раде. Наши су увек изложени у нашим излогу.

СВИМА КОЈИ ХОЋЕ ДА ЗИДАЈУ КАКВУ ГРАЂЕВИНУ

Наши станови рђави су у сваком погледу до зла Бога: неудобни, ружни и не одговарају ни једном захтеву хигијене, а коштају папрено.

Узрок овој нашој недаћи лежи у томе што се израда плана за кућу не поверава архитектима, стручним лицима искључиво за тај посао, већ ма ком, ко се само назове инжињером.

Да би наша публика знала једном коме да се обрати за савремену а солидну и јевтину израду плана за свој дом, отворили смо овде у Београду јавну канцеларију за израду планова и предрачуна за куће и све друге грађевине.

Сваки поверени, ма и најмањи посао, било из Београда било из унутрашњости, израђујемо најбрижљивије и врло јевтино, да је свака конкуренција искључена. За сваки посао који се изради према нашем плану и под нашим надзором одговарамо.

Наш је рад јаван. Он је изложен увек јавној критици. Све процедуре око одобрења планова примамо на себе. — Сва обавештења дајемо бесплатно усмено или писмено.

Наша се канцеларија находи на Теразијама бр. 34 преко пута трамвајске чекаонице.

С поштовањем
Архитекти
1803 11-11 **Станојевић и Гачић**

Коме је план споредна ствар, тај добије неудобну ружну грађевину.

Ко нађе на време архитекту а не у оно почетка видиша, тај добија удобну, лепшу и јевтинију кућу.

За исти новац за који се подижу неуспеле грађе, архитекта може подићи лепу удобну модерну кућу.

АПОТЕКА КОД Црвеног Крста У БЕОГРАДУ

Препоручује г. г. трговцима, хотелијерима, кафеџијама и осталим потрошачима:

ПРИРОДНИ СОК ОД МАЛИНА

изврсног укуса и мириса, **по 2·50 пара дин. флашу од једног литра.**

КРАЉ. СРП. ПОВЛАШЋЕНО

Столарско Акционарско Друштво

Телефон 105. ВИСОКИ СТЕВАН УЛ. 21. **Телефон 105.**

ФАБРИКА: Високи Стеван улица 21.

СТОВАРИШТЕ: Краља Петра улица 18.

Препоручује своје богато снабдевено стовариште *сваковрсног* собног намештаја, најсолидније израде од *здрава и сува дрвета, које нарочито суши у својим сопственим сушионицама, као*:

Спаваћи соба комплет,
Трпезарија комплет, у најновијим и најмодернијим израдама и у разним стиловима.
Салона комплет,

Луксуз намештаја најмодернијег.

Намештаја за канцеларије, цркве, школе, болнице, гостионице, кафане, бање и купатила.

Намештаја политираног разног.

Прима израду и по нарочитим поруџбинама и цртежима.

Цене су најумереније без икакве стране конкуренције, **а плаћања се олакшавају према споразуму и у месечним одплатама.**

Предрачуне и мустре шаље франко.

Поруџбе извршава најтачније и најбрже

УПРАВА.

ЗАВОД

вештачких женских ручних радова

По одобрењу г. министра Н. Привреде, отворила сам у Београду школу, у којој ћу обучавати ученице шивењу женског одела, белог женског и мушког рубља, пун вез, монограма; израда свилом, златом, ткању а на захтев родитеља и остале модерне радове.

За скромну награду од 50 динара обавезујем се да у року од **три месеца** сваку ученицу само женског одела потпуно обучим вештачком цртању **по бечкој методи г. Игњата Цизака**, кројењу, шивењу и теорији.

Свака ће ученица по свршеном тромесечном курсу полагати испит пред нарочитом комисијом састављеном од изасланика министарства Народне Привреде и само по положеном испиту и показаном успеху награда ће ми се исплатити.

Школа се налази у Краљ Милановој улици бр. 42, или Балканској улици број 13-а., где се и упис врши сваког дана.

Препоручујем се поштованом грађанству.

С одличним поштовањем
Меланија Казимировић
упр. школе.

„Правда“ излази сваки дан. — Претплата је за Србију: за годину 16 дин. за пола године 8 за четврт год. 4 месечно 1·50 дин. За иностранство: за годину 32 динара з. пола године 16 дин. за четврт године 8 дин. — Стан уредништва налази се у Чика Љубиној ул. бр. 7. — Власник за клуб „Напредак“ и главни уредник *Јова Адамовић*

„Бранко Радичевић“, Штампарија Тодора Благојевића, Бранков [illegible] Одговорни уредник Јован Д[illegible]

СРЕДА
12. ЈУЛА
— 1906. —
БЕОГРАД.

ПРАВДА

БРОЈ 185.
ГОДИНА III.
5
ПАРА БРОЈ

ОРГАН НАПРЕДЊАЧКЕ ОМЛАДИНЕ

Нашим претплатницима

Многи наши претплатници нису обновили претплату, ма да је рок претплати истекао 1. Јула. Молимо све наше пријатеље којима је тога дана претплата истекла да је обнове најдаље до 15. ов. мес. јер ћемо им иначе шиљање листа обуставити.

Уредништво „Правде“.

Плаћеници

Г. Јаша Продановић, професор, који не држи предавања, и нар. посланик који омета правилан рад Нар. Скупштине, почео је од неког доба да добацује већини београдских листова да су плаћени од стране владе. Он, који од 29. Маја на овамо није пропустио ни један 26. у месецу а да бар на три места не потпише платни списак и не дигне на сва три места по једну месечну плату, пребацује људима који живе само од свога пера, да су „плаћени“ од владе.

Треба куриозума ради пратити шта тај човек пише по органу самосталне странке. Једнога дана довикне „Београдским Новинама“ и „Вечерњим Новостима“ да су плаћени од стране овог или оног министра, или да су питомци диспозиционог фонда. Другог дана довикне то „Штампи“, трећег „Правди“, четвртог „Радничким Новинама,“ и тако продужује сваког дана, док не стигне дотле да по њему ни један београдски лист није независан и слободан осем „Одјека“ и — разуме се — „Дневног Листа“.

Појмљиво је да овакве сулудасте тврдње, које потичу од стране овог бедног самосталског корифеја, не могу никог да вређају, јер је и за најглупљег „Одјековог“ читаоца јасно као дан, да ни једна влада није у могућности да плаћа за свој рачун толке листове, а најмање је у могућности данашња влада, којој је на управи земље и у руковању диспозиционом фондом предходила влада, чијег је званичног органа главни уредник био баш главом Јаша Продановић. Но, и ако нико у та „Одјекова“ изношења не верује, јер треба бити покварен као Јаша и глуп као Панта, ипак није без интереса осветлити мало то „Одјеково“ тврђење.

Ко тврди да су сви листови, који не мисле онако како мисле самосталци, плаћеници данашње владе и данашњег режима? Тврди „Одјек“ и „Дневни Лист.“ Дакле тврде два листа за које се позитивно зна да их уређују искључиво државни чиновници. Јаша Продановић, Јован Скерлић, Мита Лукић, Емил Грол, Драгољуб Јоксимовић и многи други државни чиновници по разним државним надлештвима, које данашња влада држи у служби и плаћа, ти државни службеници и данашње владе платежници, добацују листовима које уређују новинари по професији, људи који нису ни на каквом платном списку државе и који нису потчињени ни једном министру, *да су плаћени од стране владине*!

Зар то није безпримеран цинизам?!

Јаша Продановић који вуче професорску плату а уређује „Одјек“ није плаћен од данашње владе, а плаћен је уредник „Вечерњих Новости“. Јован Скерлић и Емил Грол, од којих први вуче плату као ванредни професор универзитета а други плату као суплент а обоје уређују „Дневни Лист“ нису плаћени од влада а плаћени су уредник „Правде“ и уредник „Београдских Новина“, који су само новинари и ништа више. Драгољуб Јоксимовић, који вуче плату као судија, Мита Лукић који вуче плату као професор и многи други нису плаћеници владини, а плаћеници су Мандил, Матош и други новинари који раде од јутра до мрака за парче хлеба.

Нема ни једног новинара по професији, био уредник био сарадник ма кога београдског листа, да није дужан до гуше и да се не пати, па ипак им разне Јаше, Мите, Скерлићи и Гролови; људи који вуку државне плате а уређују партијске листове, добијају да их плаћа влада баснословним сумама. Људи који вуку државне плате, а време, које за ту плату припада држави, стављају у службу партији и партијским листовима и на тај начин уцењујући данашњу и обвезујући будућу владу теку каријеру, ти људи довикују новинарима, који док могу држати перо у рукама имају хлеба, а кад им рука клоне иду у прошњу да их плаћа овај или онај министар, ова или она влада.

Зар то није безобразлук који превазилази чак и карактер једнога Јаше Продановића, али безобразлук који јасно казује ко је плаћен.

Спољна политика

Распуштање Думе.

Оно што је сваки познавалац модерног парламентаризма могао предвидети догодило се. Царским указом распуштена је државна Дума која је до сада заседавала и сазвана нова за 5. Март 1907. год.

Од првог свог састанка па до дана распуштања Дума није показала ничег стварног. Осим што је одобрила суму од 15 милиуна рубаља да се разда народу који је страдао од неродице, она је цео свој рад ограничила на беспредметне дебате, које, истина могу бити од неке вредности за будуће развиће парламентарног живота у Русији, али које нису пружиле ни народу, који је Думу тако жељно ишчекивао, ни цару, који је хтео одмах да види стварне резултате, никакво задовољство.

Бесплодне, начелне дебате, које су све више и више стварале злу крв међу члановима Думе, и цепале их на поједине групе и фракције, нису се силазиле с дневног реда тако да су влада и цар најзад морали приступити распуштању Думе.

Телеграм који ово распуштање објављује гласи овако: Службени лист „Правитељствени Вјесник“ објавио је царев указ којим се наређује распуштање Државне Думе и сазив нове Државне Думе за 5. Март 1907. год.

Нови председник министарства

Досадањи руски председник министарства Горемикин поднео је оставку и цар му је одмах и уважио. На његово место постављен је досадањи министар унутрашњих дела Столипин који и даље задржава овај портфељ.

Расположење у Петрограду

Распуштање Думе није изазвало оно расположење коме су се у Петрограду надали. Телеграм из Петрограда овако описује ситуацију:

Полиција која је јуче очекивала велике изгреде, учинила је све што треба да спречи те изгреде. До поноћи дошла је овамо многа војска. Околина Думе је војнички опседнута. Улазак у Думину зграду дозвољен је само председнику Муромцеву. Чује се, да некоји посланици имају у Думи важне списе. Револуционарни чланови Думе боје се, да њихови списи не даду повода властима да их гоне. И по улицама стоје војничке страже. У близини реке Неве извучени су топови. Народ, који је за распуштање Думе чуо у 4 сахата у јутро, врло је поражен. Много се говори о распуштању. Иначе је у вароши мртва тишина. Говоре, да је највећи део заступника отпутовао у Финландију, где ће се саветовати о положају, створеном распуштањем Државне Думе.

ДНЕВНЕ ВЕСТИ

Трајање Скупштине. Како ће многи посланици одустати од речи, то ће се дебата о верификацији потпуно довршити за три четири дана, и онда Скупштини остаје само то, да влади да извесна овлашћења, која се односе на аустријско-српски сукоб.

Овај ће посао такође бити свршен, јер су самосталци обећали да ће помагати владу у питању сукоба.

Према овоме ће Скупштина завршити рад најдаље до 20. ов. месеца.

Једно путовање. Престолонаследник је отпутовао у Француску, с њим путују мајор Пешић и капетан Крстић. Немамо ништа против ова два официра, али су надлежни требали да престолонаследника пошљу на пут са особом од ауторитета, која и у страном свету ужива углед, јер нигде престолонаследници не путују у друштву са младим људима. Ово је у толико било потребније за престолонаследника Ђорђа, који је тек пре неког времена почео да живи младићским животом.

ФЕЉТОН

Саслушање

— Гееза Гардоњи —

Мајка је озго с прозора другога боја могла све видети. И — све је видела!

Видела је како је њена Вилма у друштву с неким младим господином; над њима је кишобран и ако тек по нека кап кише промиче; они се смеју и нешто шушкају.

У мало није мајку гром ударио.

Али ипак није то било; мајка се само намрштила, па кад је видела у огледалу како је мирноозбиљна — а иза таке мирноће долази олуја — села је као какав судија и очекивала кћер.

Она утрча у собу: на руци јој виси блок с нотама златнога натписа, на врату се раскомотио боа а на обрашчићима блистају ружице петнаестогодишњега живота. Вилма приђе право мајци, али мајка хладно мачe руку.

Девојче стаде запрепашћено, а над њом се извиси онај мач рђекла.

— Најпре да се објаснимо! — проговори мајка оштро и хладно, тако да се згрозиш од те хладноће.

Вилма испусти ноте, боа јој заигра, у плавим се очима јави невиност голубија, на лицу се место румених ружа јавише бледи љиљани — али је ћутала.

— Како само уме да се претвара! — узвикну мајка љутито.

Вилма није хтела да се претвара, а не би то ни умела и кад се не би мама на то љутила. Обори красне очи доле а из њих лијнуше сузе. Колена јој клецнуше, и њена главица с плавом коврцастом косицом клону у материно крило.

Сад мајка брзо омекша. Па и куд ћеш с оваком децом говорити набусито!

— Но, но, не мораш плакати! — рече она Вилми, гладећи је руком по глави. — Кажи мајци све лепо. Дакле: ко ја био онај младић?

Вилма узе своју малу мараму са чипкама, убриса њоме очи, па поче мајци одговарати.

— Јене Вас, мамице!

— Ко је тај Јене Вас?

— Правник, мамице!

— Дакле: није нико!

— Не, не, мамице: он је најбољи играч на омладинским забавама. Отац му је велики господин — министарски саветник, а он ће ове године свршити школу па ће га министар узети у своју канцеларију —

— За бесплатног практиканта! Али како се ти нађе са њим?

— Боже, мамице... па падала киша а он се понудио.

— Али га ти ниси смела примити.

— Ама он је врло услужан; тако и пре —

— Шта? зар је то било и пре?

— Боже, мамо, ала си страшна! Мене је страх...

И одиста се била уплашила: гледаше у сумњиво материно лице као да би желела испитати да ли на њему има више љутње или благости.

Виде то мајка, па је загрли и спусти крај себе на диван:

— Не бој се, ја сам твоја мајка па те волим. Зато ми можеш све казати.

— Али, мамице, шта да ти кажем?

— Оно што си мислила да сакријеш.

— Добро, мами[illegible]е: шта

— Прво: кад сте се упознали?

— Одавно: има већ месец дана. Али је тек две недеље од како говоримо. Раније ме је само посматрао... Ти се љутиш, мамо?

Мајка се смешила.

— Знаш, мамице, он ме је само гледао, али тако да сам се плашила. И ти би се, мамице, зацело уплашила.

— Па после?

— После смо се упознали кад је падала киша.

— А шта сте разговарали?

— Пуно, свашта...

— Сад ми испричај оно што не би хтела оцу причати.

— Хоћу, мамице, али да ни ти не кажеш то оцу, него да остане тајна до гроба... Идемо, тако, заједно, а он ми обично говори како су ми лепе очи, па каже да се у њима може видети читав рај. После сам и сама у огледалу гледала своје очи; видела сам да су лепе, али нисам видела рај.

— Но, но, па после?

— После... чекај — шта ми је још рек'о? Јест, како имам мале, каже, са свим мале ноге, а моје [illegible]ећ и нису руке него слатке [illegible] Видиш да је детињаст!

Насмеја се, а по том намести укосницу из косе па продужи:

— Да, и то је рекао, како би волео да ја по десетак пута идем у школу и из школе на дан, а сваки дан да пада киша, а он...

— А он!

— Ништа, мамице! После смо говорили о моди, времену, цвећу и таким беспослицама.

— И то је све?

— Све!

— Није! На лицу ти читам како си нешто сакрила.

— Јао, мамице, што си ти радознала!

— Па, душице, зар ја не заслужујем да ми све кажеш?

Вилма са свим поцрвене: на лицу јој замирисаше оне славне петнаестогодишње ружичице како нису никада до сада. Пригну се мајци још ближе, загледа јој се у очи, маче јој са чела прамен косе који је као свилена завеса покривао једну бору на челу, па кад виде да ни та једина заостала бора није страшна, онда проговори опет:

— Ево, дакле, све. Сад кад смо се доле у трему раставили, он ми се исповедио.

— А шта?

Обуставили опструкцију. Самосталци су и званично објавили да су обуставили опструкцију. Пошто су старији радикали усвојили њихове услове.

Д-р Вујић. Д-р Миша Вујић, наш посланик у Бечу, отпутовао је на своју дужност. Он ће још једном покушати да приволе аустро-угарску владу на прекид рата, продужење провизоријума и преговора за уговор, на основу нових инструкција, које је добио од владе.

Спрема законски предлог. И ако се је у неколико демантовала вест о зајму са надлежног места, ипак се министар финансија бави спремањем законског предлога о новом зајму, који би обухватио наоружање и нове жељезнице. Зајам би се изнео одмах у почетку редовног сазива пред скупштину.

Говор Павла Мариновића. У сутрашњем броју „Правде" донећемо у целини говор г. Павла Маринковића напредњачког нар. посланика.

Опет жалбе. Јуче су се и Крагујевчани жалили министру финансија на трогодишњи разрез порезе, за наступајуће три године. Ово је ваљда десета варош која се овако лично жали преко својих грађана, док је писмених жалби тушта и тма. Министру финансија је озбиљна дужност да размисли о овоме и грађанима учини по молби, јер је пореза и онако тешка, а кад се још и оптерети, онда ће сваки појмити да се не може платити, а да се дотични не оштети.

Стране финансијске групе. Дознајемо да има много страних финасијских група, које ће послати влади предлоге, према којима би уложиле и пласирале своје капитале у Србији. Многе од група кане да изврше нека индустријска предузећа, док ће неке уложити свој новац на привредне циљеве.

Србија и интерпарламентарна конференција. У понедељак се састала а данас завршава свој рад у Лондону интерпарламентарна конференција, за коју је и Српска Скупштина изабрала свога делегата. Али што се нигде у свету не дешава, то је у Србији специјалитет. Делегат српске Народне Скупштине је све ово време провео у — Београду. Ово је крајња индоленција према држави и телу које је изабрало тога делегата. Зар нам се пружила прилика, да се пред сакупљеним представницима парлалената целе Европе чује и наша реч, да се пред тај форум изнесе и јадно стање српскога живља. Па шта бива? Наш делегат седи овде и занима се безначајним расписима. Благо Србији са њеним заступницима, ако овако радимо, могу нас још горе шиканирати него што то сад чине.

Отишао на одсуство. Ђенерал Срећковић, командант дунавске дивизије, отишао је јуче на четрдесето-дневно одсуство, које ће провести по свој прилици у Врњцима.

Војна диктатура. У Русији је проглашена војна диктатура и Велики кнез Николај Николајевић је проглашен за диктатора. Лепе наде о уставности и парламентарности изгубљене су, можда, за увек.

Побједоносцев. На бившега оберпрокурора Побједоносцева извршен је атентат у његовој соби за рад у Серпијеву, селу близу Петерхофа. Он је остао неповређен, али је од страха пао у постељу.

Отпутовао на осуство. Г. Милан Јовановић, нар. посланик за варош Шабац, отпутовао је на тродневно осуство у Шабац.

Забрањен. Јучерањи број „Дневног Листа" забрањен је због увреде краљу нанесене у уводном чланку.

Маршал Кодама. Прослављени шеф јапанског ђенералштаба у рату са Русијом, маршал Кодама, преминуо је напрасно у Токију. Војни кругови јако жале овог изврсног војника.

Опсадно стање. Петроград, је после распуштања Думе, постао прави војнички логор. У њему су 40 линијских батаљона пешадије, гардијска коњица, цела друга гардијска дивизија и 4 чете са машинским пушкама. Дуж Неве су постављени топови. Стране мисије и палате чува војска.

Царински приходи. Главна београдска царинарница на Сави за првих 10 дана т. мес. имала је прихода у 203.845 динара. У прошлој години за исто то време имала је прихода у 135.475 динара и 8 пара дин., дакле према прошлој години у овој више 68.371 динар и 9 пара дин.

НАРОДНА СКУПШТИНА

— СЕДНИЦА 11. ЈУЛА —

Интерпелације

Никодије Милетић (фуз.) пита министра правде: да ли је истина да је, у своје време, поднета тужба против Драг. Пећића због једне парнице, у којој он и Каравиљка играју главне улоге, да ли је што год рађено по тој тужби, ко је ислеђење прекинуо, када и зашто.

Проф. *Агатоновић*, који се је угледао на својег колегу, кога ђаци нису могли збунити, поднео је једну патљичару од интерпелације у којој, са беспримерним незнањем закона, тражи да се уведу некакве реформе у министарству грађевина, које тешко да су и њему самом јасне.

Владин човек

Ако се и за једног посланика из већине може рећи, да је владин човек, онда се то може рећи за *Богдана Јанковића*. Други посланици из већине, бар, бране оно што се може бранити, али он брани и најстварније неистине у које ни он сам не верује. У своме уводу, дугачком као гладна година, износи фузионашко каваљерство када су они били у опозицији, хвали фузионаше као паметне, поштене и тактичне људе, а свом силином свога, иначе лепога говора, напада самосталце и сматра их као каква дерлад, која нису способна за политику, а још мање за парламентарност.

Тек у доцнијем својем говору, када је пао у ватру, почео је одушевљено износити сва наседања самосталске владе, њихова шепртљанства у свима важнијим питањима, објашњава зашто су лањске године добили већину (агитацијом против зајма), а зашто су сада добили мањину (народ се уверио да су до крајности неспособни). Лепим и живим речима напада самосталце, што су лањске године хвалили народну свест, а сада, када су на изборима били поражени, тврде да је народ корумпиран, да нема свести и да су сада гласали они исти гласачи, који су гласали и под Цинцар-Марковићем. (Агатоновић се увек врпољи када се спомене Цинцар-Марковић).

Банални Миле

После Богдана је устао *Петар Васић* (фуз.) који је одмах почео да напада самосталце и грди их што употребљавају безобразне речи. У томе му Миле Гајдаш добаци:

— Прво се ти, брате, ошишај, па после говори. Пази га, спустио шишке као каква шмизла.

У Скупштини се нико није смејао. Ако је и од Гајеаша — много је.

Човек с две теорије

Тај човек није овог пута Јаша Продановић, већ — Жив. Хаџић. Он је, место да напада полицију као што су радили сви његови самосталски другови, почео да развија две теорије — теорију пропорционалног система и теорију просте већине. У своме говору показује велику помирљивост, напада политичке масароше, који неће ништа да раде, него мисле да је традиција довољан капитал од кога се може дуго живети и без икаква рада. То је, међу самосталцима, био једини говорник, који није понављао отрцану песму о полицијском насиљу, него је, у главним потезима, изнео штетност од избора који се врше помоћу насиља, идиотског обећања и другим корумпираним средствима једне снисходљиве полиције.

Одустали од говора

На јучерањој седници одустали су Јован Васић и Андра Цветковић од речи, јер се и њима већ досадила ова луда и бескрајна дебата која ничем не води. Многи посланици, за време одмора, су тврдили да ће и са једне и са друге стране одустати од речи, на тај би се начин испунило и последње обећање самосталаца.

Авети

У Скупштини се стално јављају оне две политичке авети — Цинцар Марковић и Владан. Посланици су стално један другом пребацивали како су служили под Владаном и Цинцар Марковићем. Када је јуче један посланик добацио, да су за данашњу владу гласали Цинцар Марковићеви и Владанови гласачи, Др. Коловић им је добацио:

— И ја и многи од нас служили смо под Цинцар Марковићем и Владаном, јер смо мислили да служимо државу. И када ми пређе нисмо имали куражи да дамо оставке, зашто да тражимо већу кураж од простог и непросвећеног народа.

Павле Маринковић

После одмора је узео реч Павле Маринковић, напредњачки посланик. Он је у својем топлом, елегантном и смишљеном говору изнео своје гледиште на слободу гласања после 29. Маја. Живим и убедљивим примерима је доказивао да слобода постоји у Србији само за радикале и ни за кога другога више, а нарочито не за напредњаке, које радикали воле преставити као — антидинастичаре. Тражио је ревизију Устава, у којем би ушао став који прописује да посланичка пуномоћја има одобравати или поништавати Касација. Он је први у Скупштини изнео како су текле оставке Пашићевог и Стојановићевог кабинета. Том приликом је осуђивао и један и други кабинет, јер су оба падала из грешке у грешку.

Говор, ма да је био прилично дугачак, саслушан је мирно и пажљиво.

Скупштинска будала

Позната скупштинска будала, која је у почетку служила на увесељење целе скупштине, страшно се отрцала и сада само по некад добаци по коју сумануту досетку, која исто толико чини ефекта као и ракетла када човек стане ногом на њу. Витез од Липара постао је самом себи досадан и само, с времена на време, промуца нешто.

Конфузан депутирац

Сима, Андреје Катића је, без сумње, најконфузнији депутирац. Свој говор о извештају верификационог одбора је почео са грдњама против напредњака, које ће, вели, другом приликом доказати. Да би доказао да су избори вршени помоћу полицијског насиља, он је рекао да има људи, који су — крали за време српско-бугарског рата. А да би доказао како је влада изнудила већину — он је причао како је Вукашинов брат, у своје време, лиферовао сено и муницију. Његово бескрајно молим вас, молим вас, било је исто тако досадно као и његова масакрирана логика.

ИЗ НАРОДА

Господину

Стојану Протићу

мин. унутрашњих дела

Сматрајући, да се морају поштовати закони у овој земљи питам Вас ово:

1. По чл. 112 закона о општинама зна се ко може бити деловођа општинског суда. Па кад је то законом јасно одређено, како може Михаило Недељковић, председник општине чокештинске, држати Драгутина Симића као деловођу, кад исти нема грађанске части, јер је осуђиван за три крађе оваца и четврту крађу амова?

2. По ком законском основу Михаило Недељковић као шеф општине дозвољава, да општинске приходе прикупља и троши Аћим Ракић а не благајник општински?, а тај је случај са механском ареңдом у Чокешини, да ли то није

— Боже, мамице, и то! Зар ти ниси била девојка?

— Јесам, злато, али сам се умела чувати од таке напасти.

— А што, мамице, напасти?

— Зато што је опасан.

— Зар он? Знаш, мамице, да он прича својој мајци све, овако као ја сад теби?

— Али ако се он претвара? Он ти, можда, не мисли добра.

Вилма умиљато засја очима па с најдубљим уверењем проговори:

— Боже, мамице, како ми не би мислио добра кад ме је већ и — пољубио....

ПОДЛИСТАК

Јованка од Напуља

1343—1382

Александар Дима

(НАСТАВАК)

— Сневао сам како је велика једна светковина у овоме граду, грдна гомила света запремила беше улице, као поток што се прелива, па усклицаваше веселим усклицима; мрачне предње стране здања од гранитскога мрамора ишчезле су биле под застор од свиле и цветним венцима, цркве су биле окићене, као при великим свечаностима. Јахао сам уз вас. — Јованка се поносито покрену. — Опростите, госпо, то је само сан: ишао сам дакле десно од вас, на лепом, белцу, велелепно опремљеноме, а врховни судија краљевине ношаше предамном заставу, развијену у знак почасти. Пошто смо свечано прошли кроз главне делове града, стигли смо, уз звуке рогова и труба, у краљевску цркву Свете Кларе, где је сахрањен ваш дед, а мој стриц, те ту, пред главним олтаром, легат папин, пошто је метнуо вашу руку у моју, изговорио је дугу беседу, па је метнуо на изменце на наше главе круну од Јерусалима и Сицилије; после чега, великаши и народ стали су једногласно узвикивати: „Живели краљ и краљица од Напуља!" А, ја, хотећи учинити вечитом успомену на тако славан дан, одабрао сам најревносније између дворских витезова.

— А, да ли се [illegible] избраника [illegible] стојни [illegible]

— Да бог ме, госпо, да бог ме: Бертран, гроф од Артоа...

— Доста, господине, не морате ми именовати остале: увек сам држала да сте били величанствен и веран великаш; али сад сте ми дали нових доказа, обасипљући милошћу својом особе, које ја највећма почаствујем својим поверењем. Не знам да ли ће вам се жеља на скоро остварити; али, у сваком случају, будите уверени у моју вечиту захвалност.

Јованкин глас не издаваше ни најмање узбуђења, поглед јој беше умиљат, а најмилокрвнији осмех лепршао се на њезиним уснама. Али, од отога тренутка, Андријина смрт одлучена би у њеном срцу. И сувише занет својим осветничким плановима, и сувише поуздан у свемоћност своје амајлије и у своју личну храброст, принц и не помишљаше да би га могли предухитрити. Он се задуго разговарао са својом женом пријатељским и детињастим гласом, [illegible] и [illegible] да прозре њезине [illegible] неоте[illegible] нственим [illegible] облачак прећашњега гнева нестао на челу Јованкином, замоли је он да је прати, њу и њену пратњу, у велелепан лов, што он приређиваше 20. августа, додајући да ће та краљичина услуга бити за њ најпоузданије јемство њихног потпуног измирења и савршенога заборава на прошлост. Јованка му то обећа с дражесном умиљатошћу, те се принц повуче са свим задовољан својим разговором, односећи собом убеђење да ваља само ударити краљичине љубимце, те њу покорити себи, па да га можда чак и љуби.

Али, у очи 20. августа, чудан и ужасан један призор дешаваше се на дну једне од побочних кула Новога Замка. Шарл од Дираса, који је непрестано у потаји ковао свој паклени план, извештен од бележника, коме је наредио био да пази на сазревање завере, да ће тог истог вечера требати да буде одсудни скуп, увијен у црн огртач, увуче се у један подземни ходник, па скривен иза једног стуба, очека исход саветовања. Након два сахата чекања на самртним мукама, када му је сваког секунда срце лупало, Шарлу се учини да чује шкрипу врата неких, што се отвараху с највећом опрезношћу; слаб зрачак што долазаше од фењера задркта испод свода, не разгонећи помрчину, и човек један одвојивши се од зида, упути се као сен у правцу њега.

Шарл се лагано накашља: беше то уговорени знак. Човек угаси своје светило, па сакри нож. који бејаше повадио, бојећи се какво̂г изненађења.

— Јеси л' ти то, господин — Никола? Запита војвода шапћући.

— Ја сам, господару.

— Па дакле?

— Сад су одлучили смрт принчеву за сутра, пред полазак у лов.

— Јеси ли познао све заверенике?...

— Све, ма да су им лица закривена била образинама; али, кад су изустили своје гласање за смрт, познао сам их по гласу.

— Би ли ми их могао именовати?....

— Сместа: сад ће они проћи у дну овога ходника; а глете, ето Томаза Пачеа, где иде испред [illegible] осталих, светлећи [illegible]

(нас

подмиривање присталица, а да се у рачуну општинском прикрију стварни приходи?

3. По ком праву председник ове бедне општине нарезује на грађане намете, да кулуком секу и доносе сопствену шуму, јаншју, камен и остало, за општинске грађеване, па кад ови немају или не могу да купе, да их брутално кажњава?

Господине министре, од Ваше увиђавности и патриотске дужности очекујем: да ћете учинити нужан корак у циљу поправке и казне над оним који хотимично газе закон.

Чокешина. Љуб. Рад. Станаричић.

Кроз Београд

Смрт „Булевара“

„Булевар“ је умро. Управо Ванђел Тома је умро, који је давао живот „Булевару“ односно новац и који му је својом смрћу одузео живот — онај шантански ноћни живот.

„Булевар“ у ствари после Кир-Пашоне није ни живео, он је више животарио, право обамирао. Судбина је хтела да његовом судбином управљају Цинцари. То је једна нација, која се барабари са Еврејском. Цинцарин почне од арџије, баш, рецимо, у исто доба кад његов вршњак матурира и кад тај матурант постане писар, Цинцарин већ има какву сопствену кафаницу. А кад од писара буде начелник, Цинцарин је већ хотелијер. Тако сви брзо напредују, и Јамандије и Нанке и Димитракиси.

Цинцаре донесу у сепетку. Зашто им се учинио најзгоднији такав транспорт, то је опет нека виша цинцарска политика. Њих донесу у сепетку, а после њихове смрти врате сепетку пуну новаца. Последња таква сепеткен-пошта с новцима, била је Ванђел Томина. Ванђел је оставио сав новац грчким манастирима, а „Булевар“ трговачкој омладини. Да ли се њему у последњем часу учинило да је шантан најподеснији за омладину или се сетио, да је тај „Булевар“ и подигнут од новаца разуздане омладине, то се не зна, али свакако му је тако нешто морало пасти на памет иначе је необјашњиво, што баш омладини да остави „Булевар ?..“

Интересантно је да „Коларац“ остављен на хумане и просветне циљеве постао је шантан, а шантан „Булевар“, после тако дугог деморалног живота, постаје просветни завод!

То су збиља чудне метаморфозе. Оно има и мале сличности између те две појаве. И у шантан и у просвету улазе људи да виде нагу природу. У просвету улазе да виде нагу науку; у шантан да виде наге шансонете! Чудновато је да жене иду у шантане да виде костиме, а мужеви да не виде костиме!

Дакле „Булевар“ је умро. Још неколико страних песама, још неколико „кек-вока“, као парастос староме шантану, па ће онда да умукну теревенке и шилт „Булевар“ нестаће једнога дана и појавиће се нови шилт: „дом трговачке омладине“.

Пашона ће пред преображени „Булевар“ стати; он ће стати, па ће уздисати:

„Али дође један дан
И паде поносна Троја,
И погибе седи Пријам
И весели његов — шантан“!...

Па ће онда, после оваког класичног цитата погледати у промењену фирму и кроз плач проговорити:

— Ели ово конвенира? Од „Булевара“ трговачки дом?.... А?..... [illegible] могукно је! Пре се трговало [illegible]ој кукји, сат је трговачка ку[illegible] Може да конвенира!......

После Пашоне, опростиће се са мртвим Булеваром какав живи стари распикућа. Рећи ће му тужно, веома тужно: — Жалосно свршаваш весели доме! И ја сам у теби дуго весео био и жалосно свршио. Теби, коме је свака цигла покапана шампањцем, коме је малтер замешен знојем певачица, а место кучиве свилени жипони мешани са тим малтером; теби, коме је сваки цреп од младићских банака, а свака греда од старачких буђелара, теби велим: Збогом!

Онда ће заплакати певачице; закука ће собарице; уздахнуће — писарице! — Ах, и ту им се укида један „додатак“.

И „Булевар“ ће се усолидити; падаће ноћ, ал' он ће бити миран; чуће се из даљине свирка, ал' он се неће будити. И Шах персијски преко пута од њега, који је толико година, по целе ноћи, парио очи на лепе шансонете, скинуће се с фирме и преселити преко пута „Коларца“, да настави — уживање.

Ето, шта се све мења смрћу једног хаџије.

Ето, шта учини једна капља, кад потрефи богатог човека. Судбина је хтела, да се „Булевар“ који је од алкохола стекао срамоту, прослави од једне — капље.

Ви, стари „Београђани“, ви који памтите златно доба „Булевара“ са златним дукатима, ви прiђите овом тумбе окренутом „Булевару“ — придите последњем цјеловању.

Сатир.

ЖЕНСКИ СВЕТ

Слобода

По некад као да ми ослаби вера у еманципацију нашег женскиња и ја се у сумњи упитам: да ли је доиста еманциповано у нас женскиње? — Али један поглед око себе и нестане свака сумња да је...

У осталом боље ће бити да изнесем неколико примера из овог новијег нараштаја женског света, који су ми у тако живој успомени, јер су ми тако скоро пружили очигледну наставу о еманципацији у нас...

— „Дајте ми једну цигару да пробам“, — обраћа се једна дама господину до ње, седећи за столом у кафанској башти препуној света.

— „Изволʼте!..“ Он јој пружи готову цигарету, она је запали и задимани боље ну и највећи црни фахман у томе, кога је цигара место цуцле занимала, коме место воштанице на самртном одру цигару запале — Циганин.

А после прве цигаре узела је кутију, завила сама цигару, свуда једнаке дебљине, превукла језиком преко папира, залепила је и ја сам био начисто — да није почетница...

— „Оћете ли што да пијете, господо?“ — пита услужно једна дама своје кавањере и лупа пиксом у сто.

— „Келнер, дајте нам пива!“ — поручује баш као какав човек.

Келнер донесе пиво и мете чаше пред њих, она пружа своју и куца се са њима:

— „Здраво, здраво!..“

А кад су испили, онда она вади новац из мале своје ташне, удара њим у чашу и виче:

— „Да платим!“...

За другим столом седи један леп младић, малих црних бркова у друштву са неком студенткињом; она наслоњена на сто гледа упртих очију у њега, пије кафу и прича му неке своје доживљаје, а он оборио стидљиво главу и глача нокте. — Устају и полазе из кафане; младић напред, дама за њим. Он јој пружа руку да се растану, а она га с пуно галантности пита:

— „Смем ли вас отпратити до куће, господине?“

— „О, молим, молим!...“

И кад сам видео, како је сада све тумбе окренуто према оном у ранија времена, код мене се пробуди љубопитство, женско љубопитство, да сазнам од једне даме, која се нарочито истицала својим погледима на свет, каквим очима гледа она на нас мушкарце и за чим она жуди у овој женској борби за еманципацијом.

— „Ја не правим никакве разлике у роду особе, мени су сви једнаки,“ рече ми она, ја у вама гледам — женско“.

— „Госпођице, ја женско? — Та ја ни најмање не личим на девојку! — Знате, вама ласка кад вам се каже „мушкобања“, али нас вређа кад нам се каже „прави женскарош!“, зато ми не замерите што вам кажем, да ми ваше речи ни најмање не ласкају. — Како би то само изгледало кад бих ја дошао на забаву у плитким ципелама с високим штиклама, с дугом косом, навученим обрвама, напудрован и деколтован, с лепезом о врату и лорњетом у руци, а ви обукли блузу до грла закопчану, косу јако поткратили, метли монокл, под мишку „клак“, па из запаљене цигаре пуштали колутаве на уста и дуге млазеве дима кроз нос и „звирили одозго?“

— „Не, не мислим то... ја бих хтела само, да ми можемо чинити што и ви; да имамо више слободе“.

— „Ах, доиста, то би лепо било! — Ево ја знам једну госпођицу, коју сам ја једном из каваљерства пратио; она је то исто желела, што и ви, и као да је у томе успела, јер кад је навела разговор — и поред свег мог избегавања — на симпатију и љубав, она ми је у згодној прилици изјавила љубав и довела ме у такву забуну, да јој ја ништа нисам могао рећи.

Па знам опет једну госпођу из Н., која је толико слободна била, да је демонстративно отишла од мужа: покупила важније своје ствари, села у кола и отишла на воз. Муж је био тако добар, да је испратио до станице, пожелио срећан пут и умолио је готово кроз сузе, да не заборави да је он чека увек раширених руку, и ако би била једном од свих напуштена, да не оклевајући к њему у загрљај дође. Његова је доброта њу толико потресла, да му је допустила да јој пољуби руку и утешила га с неколико речи: да је уверена у његову оданост и да ће се увек сећати његог дебелог „бубике“.

Али видите, госпођице, са том се слободом далеко тера, да ја знам једног човека из Н. који је своју жену чак и од свег одела ослободио и у Евином је костиму у сред подне послао њеном пријатељу, да му врати посету коју јој је он тог дана учинио, јер му се није свиђало ово наметнуто пријатељство...

Борите се за слободу, али знајте, да сам ја често зажалио за оним добом, када сам — у крилу мајчином — имао најмање слободе, а највише је осећао!

Величина слободе потиче из права, која повлаче за собом дужности; морамо, дакле, бити робови својих великих и тешких дужности, па да стечемо велика права, која доносе огромну слободу. — Робство и слобода нераздвојни су.

Ако ви немате ништа противу те слободе, онда ми је слободно да будем тако слободан и ослободим се започетог говора о слободи, том крајњем циљу ваше борбе за еманципа[illegible]

ЛИСТАК

ЏИМ БОКС

— ЛОНДОНСКИ РАЗБОЈНИК —

По белешкама енглеског детектива Џорџа
написао: Борн — Омер

I. Глава (4)

Детектив узе тачан нацрт тог трага од ципеле и у том примети да је из косе баронове одсечен један велики прамен. Он такође одсече мало од те сребрнасто-беле косе, па затим узе на испит сву послугу. Али нико није умео да каже ни речи ни о убиству ни о убици.

Онда је замолио да разговара са ћерком убијенога, баронесом Евом Флестановом.

Баронеса Ева била је јединица баронова и после смрти своје матере, која је умрла пре осам година, управљала кућом.

О односима свога оца није умела ништа важно да каже, до да је старац последњих година живео врло повучено, да није никуд одлазио, нит је примао посете.

— Никакве крађе нема, баронесо, и по свима изгледима ово је убиство из освете, осим ако узмемо да је убица био чиме препаднут те није крађу извршио. Али ја нисам нашао ни најмањи траг крађе, разбојник је по убиству одмах напоље изашао.

— Та ко би се могао светити моме оцу, који ни скиме у кући није ни речи проговорио? — Упита млада дама преплашено. Ми чак у целој Енглеској немамо никаквог рођака; једини брат мога оца станује у Америци и...

— Јесте л' ви из косе вашег оца скоро одсекли какав прамен?

— Нисам.

— Познајете ли ма кога, за кога има вредности такав прамен косе вашег оца?

— Никог живог у целој Енглеској.

— Онда остаје претпоставка да је убица одсекао тај прамен косе и ако није био суманут, онда се мора узети да је убиство извршено због неке интимне ствари, тим пре, што није ништа украђено.

— Ја сам ужасном смрћу мога оца јако потресена, да вас готово не могу да разумем, шта мислите с тиме, господине комесару; та то се не може ни замислити, да ће неко убити човека само за то, да би му одсекао прамен косе!

— Тако је милостива; али је још чудноватије, да се убица задовољи само једним праменом косе, код тако лепе прилике за богату крађу!

— Никако се не могу сложити с вама, господине.

— Онда вам морам ставити јасно питање Баронесо, од чијег одговора све зависи: да није ваш отац имао какве недозвољене везе, из којих би се могло закључити, да је убиство извршено из љубоморе или тако чега? —

(наставиће се)

ПОЗОРИШНЕ СИТНИЦЕ

Бранино позориште код „Такова“.

Мртвачко коло: — ова најомиљенија шала Браниног репертоара приказује се вечерас, на захтев многих породица. У програму је и интересантна шала: „Како је тврдица наплатио ручак од својих гостију“. Вечерашњи програм у опште веома је одабран и посетиоци ће у њему наћи велико уживање. —

Позоришна кретања

Руцовићева позор. дружина — пре кратког времена одпочела је рад у Винковцима. У трупи су: Руцовић, К. Илић, Дамјановић, и [illegible]ри почетника; од женског о[illegible] остале [illegible] и Олга Илићка, [illegible] почетнице.

Бакићев орфеум — још је у Врњачкој бањи. Трупа се састоји из управника Бакића и чланице Бакићке, имају и неко подсвојче! То је цела трупа и није никакво чудо што Бакић одказује представе.

Кретања путујућих позоришта.

Протићеви глумци — напуштени од управника и остављени сами себима, у Далмацији, у најгоре време, лагано се један по један вићају у Београду. Протић им је отворено рекао: „у Далмацији више не иде, а опет да вас вучем чак у Осек скупо ме кошта; него ви се намучите мало пешке, мало четвороношке, па да се кроз дватри месеца опет где састанемо. А ја одох часом у Загреб, да потрошим ово сам, што сте ми ви зарадили!..“ И још има глумачких кретена, који у Протићу виде „доброг управника.“ —

Из глумачког света.

I глумац: Брак је драмско ремек дело природе.

II глумац: Тако је: *премиера* је интересантна, а *реприза* само онда ако је приказују талентирани глумци. —

Шала и сатира

Бањски разговори

— Јесте ли милостива, удати?
— Нисам.
— Дакле, девојка?
— Не.
— А, распуштеница?
— Ни то.
— Онда удовица?
— Нисам.
— Па, гром и пакао, шта сте?
— Ал' сте наивни, младићу, па ја сам — у бањи.

Ужасан комплимент

Заљубљени (њој): Ах, ал' имате дивне ножице, госпођице, штета што нисте — стонога!...

Права љубав

Она. — Оставићу мога мужа и побећићу с вама.

Он. — Ја сам знао да ви њега више волете но мене.

Добар савет

Отац је говорио сину: „Свршио си трговачку академију, сад ступи у радњу каквог великог капиталисте, граби од њега све добро, па ти је широм отворен свет!“ — И син је послушао оца. Ступио је у велику радњу, као благајник, зграбио све добро из касе и, пошто му је широм отворен свет био, киднуо је у Америку. —

ТЕЛЕГРАМИ

Амстердам. Краљица Вилхелмина породила се пре времена. Стање је краљичи[illegible]но добро. Песник Фердинанд Саре убио се из револвера. Узрок неизлечива болест.

Цариград. Порта је протестовала против манифестовања критске скупштине у прилог присаједињења Крита [illegible]

Париз. Петроградске новине тврде да ће велики кнез Никола Николајевић бити наименован за диктатора.

Софија. Последица посредовања неких револуционара, код маћедонских амиграната, који се овде баве, јесте, да је удружење емиграната одлучило, као тобожња „лига доброчинства“, да револуционаре свим својим материјалом потпомогне.

Добра домаћица

нуди се за отмену кућу. Може ступити одмах. Зна више језика.

Стан: Ратарска ул. бр. 7.

Издаје се под кирију

Кафана „Царица Милица" — на Зеленом Венцу, издаје се од 1. Новембра о. г. под кирију.

За услове обратити се сопственику, који је са канцеларијом у кафани „Руска Круна"

Сима К. Науновић.

Телефон 957. Телефон 957.

Рафајловића Подрум

стовариште „Зелени Венац"
продавница на Теразијама

Препоручује кафеџијама своја одлична бела Врањска вина. Цене умерене. Пренос врши бесплатно.

Радња ужичких производа

Добросава Илића

Краља Милана ул. број 103. преко пута кафане „Белог Орла"
— ВРАЧАР —

Част ми је јавити мојим поштованим муштеријама, како овде тако и у унутрашњости Србије: да имам увек у стоваришту велику количину пиротског планинског младог сира кашкаваља, који продајем од 10 кила па на више 1·10 дин. кгр. као и младога кајмака Краљевачког, кога имам увек и продајем га на већу и мању количину у чабрицама од 4 кгр. па на више. Као и други свију српских ужичких производа.

У унутрашњост Србије сваком на захтев шаљем уз доплату.

С одличним поштовањем
Добросав Илић
трговац ужичких производа.

Важно за Госпођице и Госпође!

Најновији и надмашно најбољи „Косметик" у садашњости, за улепшавање и негу лица и руку, јесте:

Ђулијак Сапун и Ђулијак Крем

који су справљени из најфинијих биљних и анималних честица, по најновијим проналасцима науке. Препоручује се Г-ђицама и Госпођама, које желе, да имају младолико, нежно и лепо лице.

Израђује: Апотека код

„Црвеног Крста" у Београду

преко пута хотел „Славије"

Цена једног сапуна 1 динар. — Једне тубе Крема 1 динар. Шаље се свуда доплатом. — Адреса: Апотека **„Црвени Крст" Београд.**

Радионица кола у Шапцу

Част ми је јавити поштованој муштерији, како овде тако и на страни да имам велики избор

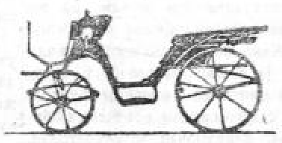

ГОТОВИХ КОЛА И КАРУЦА сваке врсте, сопствене израде и боље но игде настрани, и то: **Ландолета, викторија, фајтона, сандлауфера, паскета, штајервагена, таљига** разни шатирани и то све од доброг, сувог десетогодишњег дрвета.

За добру и солидну израду јамчим. Поруџбине примам како за нове израде тако и за реновирање старих. Све то са добрим материјалом а нарочито са добрим лаком из првих фабрика који неће избелети. Израда брза и солидна.

Радионица кола
код камичке ћуприје на ћошку у Шапцу
Јоце Апића.

Раја С. Поповић и Комп.

комисионари и шпедитери у **Београду и Будимпешти**

имају част јавити поштов. житарским трговцима да су спремили за овогодишњу сезону

у Београду

један од највећих и најздравијих

МАГАЦИНА ЗА СМЕШТАЈ ХРАНЕ

на коју ће робу дати

И ЗАЈАМ

под повољним условима.

КАЗАНЕ ЗА КУВАЊЕ ПЕКМЕЗА

дају на послугу.

Заинтересованима дају радо сва потребна обавештења односно свих комисионарских и шпедитерских послова. 1—10

Упоређујте наше планове и оне што се по буџацима раде. Наши су увек изложени у нашим излогу.

СВИМА

КОЈИ ХОЋЕ ДА ЗИДАЈУ КАКВУ ГРАЂЕВИНУ

Наши станови рђави су у сваком погледу до зла Бога: неудобни, ружни и не одговарају ни једном захтеву хигијене, а коштају папрено.

Узрок овој нашој недаћи лежи у томе што се израда плана за кућу не поверава архитектима, стручним лицима искључиво за тај посао, већ ма ком, ко се само назове инжињером.

Да би наша публика знала једном коме да се обрати за савремену а солидну и јевтину израду плана за свој дом, отворили смо овде у Београду јавну канцеларију за израду планова и предрачуна за куће и све друге грађевине.

Сваки поверени, ма и најмањи посао, било из Београда било из унутрашњости, израђујемо најбрижљивије и врло јевтино, да је свака конкуренција искључена. За сваки посао који се изради према нашем плану и под нашим надзором одговарамо.

Наш је рад јаван. Он је изложен увек јавној критици.

Све процедуре око одобрења планова примамо на себе. — Сва обавештења дајемо бесплатно усмено или писмено.

Наша се канцеларија налази на Теразијама бр. 34 преко пута трамвајске чекаонице.

С поштовањем
Архитекти
1803 11-11 **Станојевић и Гачић**

Коме је план споредна ствар, тај добије неудобну ружну грађевину.

Ко пође на време архитекту а не у оно почетка зидања, тај добије удобну, лепшу и јевтинију кућу.

За исти новац за који се подижу неудобне ругобе, архитекта може подићи лепу удобну модерну кућу.

КРАЉ. СРП. ПОВЛАШЋЕНО

Столарско Акционарско Друштво

Телефон 105. ВИСОКИ СТЕВАН УЛ. 21. Телефон 105.

ФАБРИКА: Високи Стеван улица 21.

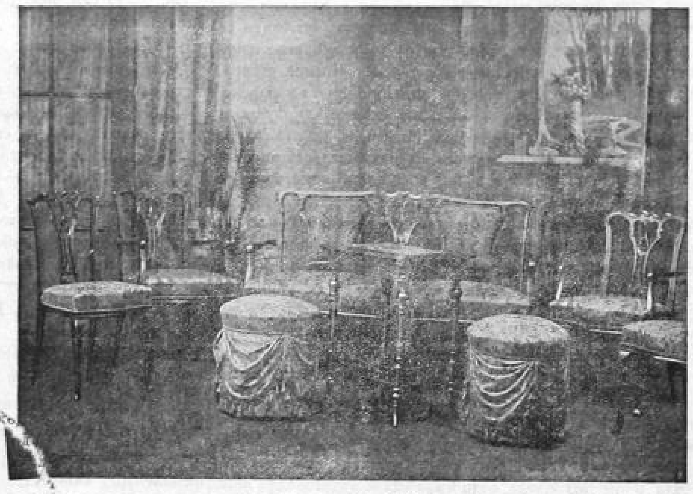

СТОВАРИШТЕ: Краља Петра улица 18.

Препоручује своје богато снабдевено стовариште *свако善врсног* собног намештаја, најсолидније израде од *здрава и сува дрвета, које нарочито суши у својим сопственим сушионицама*, као:

Спаваћи соба комплет,
Трпезарија комплет,
Салона комплет,
у најновијим и најмодернијим израдама и у разним стиловима.

Луксуз намештаја најмодернијег.

Намештаја за канцеларије, цркве, школе, болнице, гостионице, кафане, бање и купатила.

Намештаја политираног разног.

Прима израду и по нарочитим поручбинама и цртежима.

Цене су најумереније без икакве стране конкуренције, **а плаћања се олакшавају према споразуму и у месечним отплатама.**

Предрачуне и мустре шаље франко.

Поручбе извршава најтачније и најбрже

УПРАВА.

ЗАВОД

вештачких женских ручних радова

По одобрењу г. министра Н. Привреде, отворила сам у Београду школу, у којој ћу обучавати ученице шивењу женског одела, белог женског и мушког рубља, пун вез, монограма; израда свилом, златом, ткању а на захтев родитеља и остале модерне радове.

За скромну награду од 50 динара обавезујем се да у року од **три месеца** сваку ученицу само женског одела потпуно обучим вештачком цртању **по бечкој методи г. Игњата Ћизака**, кројењу, шивењу и теорији.

Свака ће ученица по свршеном тромесечном курсу полагати испит пред нарочитом комисијом састављеном од изасланика министарства Народне Привреде и само по положеном испиту и показаном успеху награда ће ми се исплатити.

Школа се налази у Краљ Милановој улици бр. 42, или Балканској улици број 13-а., где се и упис врши сваког дана.

Препоручујем се поштованом грађанству.

С одличним поштовањем
Меланија Казимировић
упр. школе.

Са тужним срцем јављамо, како фамилији, тако пријатељима и познаницима, да ћемо давати полугодишњи парастос, нашем рано преминулом јединцу сину

МИХАИЛУ

бившем артиљеријском капетану I. класе

у суботу 15. Јула у цркви Свет. Николе (Ново гробље) у 10 сати пре подне.

Београд Јула 1906.

Тужни родитељи:
Јован и Станија Милановић

„Правда" излази сваки ...н. — Претплата је за Србију: ... за четврт год. 4 месечно 1·50 дин. За иностранство: за годину 32 динара
...ла године 16 дин. ...рт године 8 дин. — Ст...ница, Бра... за пола године 8 за...ј ул. бр. 7. — Власник за клуб „Напредак" и главни уредник Јова Адамов...
Бранко Радн... ...нарија Тодора Б... ...вгоје. ...у Чика Љубиној
Одговорни уредник Јован Д...

ПОНЕДЕЉАК
24. ЈУЛА
— 1906. —
БЕОГРАД.

ПРАВДА

БРОЈ 197.
ГОДИНА III.
5
ПАРА БРОЈ

ОРГАН НАПРЕДЊАЧКЕ ОМЛАДИНЕ

ГОВОР
Д-р. Војислава Маринковића

народног посланика округа пожаревачког

(држан у Нар. Скупштини, при претресу законског овлашћења за трг. провизоријум)

Господо! Када сам први пут сазнао из новина, да је Краљевска Влада намерна да тражи овлашћење да закључи трговинске уговоре, којима ће привремено регулисати трговинске односе с другим државама, ја сам се зачудио, нашто ће влади то овлашћење! По Уставу земаљском Краљевска Влада има права да закључује све међународне уговоре па и уговоре трговачке. Само што по члану 152. Устава Влада мора тражити за ове последње накнадно одобрење од Народне Скупштине. Према томе Влади није било потребно никакво овлашћење па да може закључити провизорне трговинске уговоре с другим земљама.

Но кад сам добио овај пројекат законски видео сам шта је разлог тражењу овог овлашћења. Влада само зато тражи од Нар. Скупштине ово овлашћење да не би доцније, кад закључи уговор, морала тражити од Народне Скупштине одобрење тог Уговора, одобрење које по Уставу мора тражити.

Такав рад је пре свега врло незгодан за Нар. Скупштину. Не треба заборавити, да је провизориум у ствари један трговински уговор, који се разликује од сталног уговора само по дужини трајања. Кад влада износи на одобрење Нар. Скупштини трговински уговор, који је већ закључила, онда ми знамо, шта имамо у томе уговору, шта можемо одобрити или не одобрити, знајући шта одобравамо и какве су последице нашега одобрења.

Међутим кад влада излази с овлашћењем, да може да закључи трговински уговор онда, макар то овлашћење било до ситница прецизирано, ми не знамо како ће изгледати трговински уговор, који се може закључити на основу тог овлашћења, па наравно не знамо ни какве ће бити последице нашега одобрења.

Нарочито је то овде случај.

Овлашћење законско које влада од нас тражи врло је генерално. Овлашћење које она тражи у тачки 1. овога законског предлога, је једино које би јој ми могли дати, па да знамо шта смо јој дали. У тој тачци она тражи да може продужити уговор и погодбе, које већ сада постоје. Те уговоре и те погодбе ми знамо, и кад би смо дали то овлашћење које влада тражи по тачци 1-ој овог закона, ми знамо шта смо јој дали. Али сем тога једино одређеног овлашћења из тачке 1. у тачци 2., 3. и 4. овога законског предлога, влада тражи и друга овлашћења, чије нам је последице тешко одмерити. Пре свега у тачки 2. и 3. влада тражи овлашћење, да може склопити привремене трговинске уговоре, са другим државама, на ма којим основама.

Текст је овлашћења такав, да апсолутно ни у чем не ограничава владу, осим у року трајања тих уговора. Па и то је тек само формално ограничење. У ствари нема ограничења ни у року трајања. Уговори које влада може на основу овлашћења да закључи, морају формално трајати до 31. децембра, али они у ствари могу имати и рок од 10 година, као што ћу то у доцнијем разлагању доказати.

Питање је, да ли ми треба да дамо овакво овлашћење краљевској влади?

Ја вас молим да верујете, да ја ту апстрахујем питање поверења у данашњу владу. Јер овде није реч о поверењу. Питање је можемо ли ми ма и таквој влади, која има безгранично поверење Нар. Скупштине, дати овакво једно овлашћење. И је ли саветно и паметно да Нар. Скупштина у опште оваква овлашћења даје? А затим, да ли она има права то урадити.

Што се тиче првог питања могу да кажем ово.

Влада овим овлашћењем тражи једну врсту трговинске диктатуре. Она тражи одрешене руке од Нар. Скупштине, да може у погледу трговинских уговора учинити шта за добро нађе до поновног састанка Нар. Скупштине, а да то земљу и државу веже и после састанка Нар. Скупштине.

Ја признајем да и сам сматрам да су прилике у којима влада то овлашћење тражи тешке и врло озбиљне и да она то овлашћење не тражи без невоље.

Али ја сматрам да се невоље у опште не могу лечити диктатуром ни у ком погледу, па ни у овом трговинском.

Ако се сетите онога о чему је било говора у ових неколико седница Нар. Скупштине, ви можете себи створити једну слику онога шта све дајемо влади, ако јој вотирамо овакво овлашћење: да може закључити на ма којим основима привремене трговинске уговоре са страним државама.

Г. Председник Министарског Савета одговарајући на интерпелацију г. г. Вељковића и другова, споменуо је да је последњи пут А.-Угарска влада тражила да закључи са српском владом један провизориум, чијим би тарифским делом били спуштени многи ставови опште царинске тарифе.

Председник Министарског Савета напоменуо је да је тај провизоријум по предлогу Аустро-Угарске владе имао да обухвати око 70 тих царинских ставова и да је међу њима било и таквих у којима се спуштају и царински ставови предвиђени у уговору са Немачком. Ја сматрам да је такво тражење Аустро-Угарске владе неприлично. Аустро-Угарска злоупотребљава свој положај велике трговинске силе према нама, кад тражи, да у једном провизориуму, који по њеном тражењу има да траје три а по тражењу наше владе шест месеци, спуштамо ставове предвиђене у трговинском уговору са Немачком који је закључен за 10 година.

Али то што ја сматрам као злоупотребу, то што и ви сматрате као злоупотребу, то неће спречити ни најмање Аустро-Угарску ако јој то њени економски интереси захтевају да и у будуће поставља овакве захтеве.

Међутим ми дајемо краљ. влади овлашћење да евентуално и такве захтеве може примити. Ми јој овим дајемо овлашћење да закљученим провизоријумом може спустити апсолутно све ставове опште царинске тарифе, па у том спуштању ићи чак и испод нивоа уговорних тарифа.

Али ни ту није граница овом безграничном овлашћењу. На послетку ма како тешки били услови под којима би био закључен тај провизоријум, цела би та несрећа трајала до 31. Децембра 1906. године; трајала би пет месеци; и несрећа ма како била тешка, за пет месеци може се преживети. Али ми овим овлашћењем дајемо влади право, да, ако би Аустро-Угарска захтевала, а краљевска влада нашла за сходно да јој да, може пристати, па то и у провизорни уговор нарочитим чланом унети, да они ставови о којима се погодимо за провизорни уговор, прејудицирају стални трговински уговор. Ја могу да претпоставим, да то Аустро-Угарска може да тражи, познавајући њен начин вођења политике са Србијом и у опште са онима који су слаби, и могу да замислим владу која би била у стању, да тако што да.

Ово дакле што би се уговорило за провизорну погодбу до 31. Децембра 1906. год., могло би да се пренесе аутоматски и у нов стални трговински уговор, и да остане стално за читавих десет година у ствари без икаковог пристанка Народног Представништва.

Истина је, да по самоме Уставу, тај стални уговор не може ступати у живот докле га не одобри Народно Представништво, али би се то одобрење морало дати за ставове, који би у тај уговор прешли из овог провизорног уговора, пошто би то била само последица једног међународног уговора, који је српска влада већ закључила, и то закључила по овлашћењу Народне Скупштине. Јер иначе би се неизбежно газило у царински рат, и то само с том тешкоћом више, да право не би било на нашој страни.

Значи да ми овим овлашћењем стављамо краљевску владу у могућност да закључењем провизорних трговинских уговора ангажује и сталне трговинске уговоре.

То широко овлашћење за које сам рекао да је равно једној врсти трговинске диктатуре, коју од нас краљевска влада тражи, могло би да иде тако далеко да се сем чисто трговинских погодаба у провизорне уговоре унесу и по-

---

ФЕЉТОН

Стари подрумар

Било је — прича Јова Ваљевац — после битке на Великом Извору. Блажени они који су погинули! Сваки други од Ваљевске Бригаде био је начет; погинуо или рањен или ожалошћен погибијом брата, друга и пријатеља. Изгубили смо бригадира и његова сина, командира, заставника — изгубили смо цвет ваљевских јунака. Онај Осман-паша који је после годину дана на Плевни потресао силно царство руско и цело Словенство, гледајући с коња шта ради наша бригада, лупио се руком по колену и узвикнуо: „Штета што нису мусломани!“ — Кажу да је, издишући у Султанову двору као маршал царске војске, рекао: „За мога живота бејаху јунаци Ваљевци и руски ђенерал Ганецки!“ — Он се, рањен, на Плевни предао Ганецком, а Ваљевце је познао на Великом Извору!

* * *

Улазак турске војске у Зајечар очекивао се свакога тренутка. Ми смо се били повукли.

Ја и још два пријатеља пријависмо се командиру Живку да желимо, последњи од Срба, сићи у Зајечар. Он нас одвраћаше а кад виде да то не помаже, рече нам:

— Па . . . како вас Бог учи! Идите!

И ми одосмо у Зајечар из кога су се Срби, по одступању наше војске после кобне битке на Великом Извору, у јулу 1876., били иселили.

Варош је била пуста и личила је на један од оних градова из „Хиљаду и једне ноћи“...

То је било и страшно и тужно!

Наши кораци одјекују по пустим улицама. Прозори су по кућама затворени, на њима спуштене завесе; врата су закључана а капије замандаљене. Питоми наш свет мислио је да противник разуме начело: освојио си наш град али не и моју кућу! Ах!...

Ишли смо пустим улицама...

Ви знате где је *Темељковића* кавана! Дођосмо до ње. Отворена врата, отворени сви прозори. — У њој чисто и успремљено — очекују се незвани гости.

Нигде никог! Никог до само пред каваном једно лице које пред њом никада седело није. Са њим сам пре краткога времена говорио: то је био дугогодишњи подрумар Темељковићеве каване у Зајечару.

Средње висине, плећат, уопште врло развијен и снажан човек средовечнога доба, кратке косе и без браде а великих, густих и дугачких бркова који лепо одговараху округлом лицу румених образа. Горе је имао само кошуљу а даље бејаше потпуно спреман да се крене у свет. Сео на клупу пред гостионицу, налактио се на сто на погледа час у оканицу вина која је са чашом пред њим а час баци поглед улицом одакле могаху свакога часа искочити Турци.

Ми му приђосмо. Сада тек видех да му преко крила лежи пушка, каквим бејаху онда оружани наши војници народне војске.

Поздрависмо се, и он нас понуди вином које радо примисмо, те искаписмо чашу—две.

— Видите, господо и Срби, ја ћу овде да погинем. Свакога тренутка очекујем пасју веру да је дарујем, па онда нека јој је алал моја крв.

— Ако је да се гине, ту смо, али што *хоћеш* да погинеш баш данас и ту? — упитах га ја.

— Пуних је десет година како сам овде подрумар. Газда је мени веровао као — себи. А ни мени није било ружно. Много сам веселих часова видео овде. Многу сам кап овога Божјег благослова — и он руком показа на вино — у сласт гутнуо. Али, што је главно, заклео сам се газди на овом причешћу, да ћу погинути чувајући његов подрум. То је било, истина, пре три године једном приликом...онако . . . али заклетва стоји. Газда ме није од ње ослободио; није му у овој несрећи ни падало на ум тако штогод, а ја сам — ћутао...

— А зна ли газда сада шта је с тобом? — упитах га.

— Не верујем! Поздравите га!

На крају се улице појави један вод наших војника. То бејаше наша патрола извидница. Вођ нам махну руком неколико пута, и ми им отрчасмо. Али подрумар оста на своме месту.

У том се чу: крррр! Турци нанишли. Од некуд искочи неколико од њих баш према подрумару који испи чашу, прекрсти се и узе пушку на нишан. Пушка плану и један се Турчин простре по калдрми. Турци халакнуше и потрчаше к њему. Он обори и другога. Плану наш мали плотун. Опет паде један Турчин. Он таман да окине и трећи пут — кад паде на сто па се онда лагано спусти доле а крв му из груди шикну...

Једна чета нас прихвати и ми се, повлачећи се, састасмо с нашом војском. Турци уђоше у Зајечар...

* * *

Сад је управо тридесет година од тога доба. Ово што вам рекох нека буде тридесетогодишњи помен томе храбром Србину и честитом слузи. Та и онако га, можда, нико поменути неће!...

М.

годбе, које су и политичке природе.

Ми знамо да су такве погодбе краљевској влади од стране Аустро-Угарске владе стављане, али их ова влада није примила. Ја јој то не само потпуно одобравам него јој на томе и честитам. Али ово овлашћење које нам се сад тражи важи за сваку владу, која се нађе до 1. октобра на управи земље. Ја међутим нисам сигурен у сваку краљевску владу, нарочито знајући да је код нас ушло у моду, да владе долазе на управу земаљску без већине (глас с левице: и са улице); јест и са улице, на пробу да ли могу добити већину, да ће одбити аустро-угарску владу од захтева да у чисто трговинске уговоре уноси и политичке погодбе. Може бити да би та друга влада баш ако ова и не би, примила аустроугарске захтеве, да би тим оправдала долазак на управу земаљску. Међутим и те политичке погодбе може да унесе у провизоријум по овоком овлашћењу, како се данас од нас тражи. Народна Скупштина не треба то да рескира ма како тешке биле прилике у којима се назазимо. Ми још нисмо дотерали дотле да морамо давати овакву диктатуру влади и преносити у овој мери нашу власт. А нарочито то не смемо радити, кад још и не знамо који је тај на кога преносимо тако огромну власт. Јер ми ту власт по гласу овога овлашћења не преносимо ни на г. Пашића, ни на г. Пачуа ни на г. Протића, него је преносимо на једно тело које није нарочито одређено а које се зове краљевска влада, која је данас једна а сутра може бити друга.

Ја сам се трудио, да нађем разлога зашто је краљ. влада која мора увиђати све огромне незгоде оваквог једног овлашћења ипак тражила од Нар. Скупштине ово овлашћење а није закључила привремени трговински уговор, па тек онда изашла пред Нар. Скупштину и тражи одобрење тог уговора. које би без сумње и добила. Тих разлога може бити више.

Први разлог, који је истакнут од говорника самосталне групе, био би у томе, да је влада хтела добити оправдања за продужење modns-a vivendi преко 1. маја, до ког је рока тај modus vivendi имао да важи према ранијем скупштинском овлашћењу.

Из говора говорника самосталске групе закључио сам, да они већином верују да је то један од разлога због којих је влада овакво овлашћење тражила. Ја то не верујем. А не верујем из ових разлога. Краљ. влада није имала уставног права да сме продужити modus vivendi који је постојао на дан 31. априла преко тога рока. То је неоспорно. Али је влада имала дужност према земљи да тај modus vivendi продужи и после 1. Маја, јер су то захтевали наши економски интереси. Доказ да је сам народ желео продужење тог modus vivendi и преко 1. Маја ја нећу тражити у говору г. Алексе Нешића, који је набрајао шта је земља тим продужењем добила и шта се за време продуженог трајања тога modusa vivendi извезло.

Ја ћу се задовољити да се позовем на оно што су неки посланици из самосталне групе добацили владиној већини, тврдећи да она не би седела на овим клупама, да није провизоријум продужен.

Значи да је влада продужујући modus vivendi погодила у толикој мери жељу народну у том погледу, да јој је народ у награду зато дао већину или јој је бар олакшао да до већине дође.

Спољна политика

Револуција на прагу

После царевог манифеста, којим је распуштена Дума, настале су у Русији честе побуне, нарочито, а то је најгоре, почела се бунити војска. Бирократски агенти, који су, као што се зна, световали цару да распусти Думу, поуздано су очекивали, да ће одмах, после публикације царскога манифеста, у Русији настати ред и мир, који не би додуше, био толико последица некаквога задовољства, него последица једне круте и бездушне диктатуре.

Међутим се баш противно догађа од онога што се очекивало да ће се десити. Распуштање Думе је врло рђаво утицало на народ, јер је народ од Думе очекивао остварење свих својих жеља и нада, јер је, најзад, очекивао, да ће у Русији, поред масе корумпираних чиновника, имати власти и какав други моћни фактор, који ће га, с времена на време, узимати у заштиту. Народ се је опет једном уверио, да су бирократски кругови у Русији од пресуднога значаја и да ће се још дуго тим реакционарним елементима приносити на жртву све оно што је једноме народу свето и узвишено. И зато руски народ није могао равнодушно примити царев манифест о распуштању Думе.

Војничке побуне су врло честе у Русији. Као што смо већ једном рекли бирократски кругови у Русији заборављају, да је војска рекрутована из народа и да униформа ни за часак није кадра угушити народне осећаје. И када год су реакционарни кругови заборављали да рачунају са тим моћним факторима, они су се, готово увек касно, уверили, да су се преварили и да им је та заборавност покварила све њихове реакционарне рачуне.

Манифест посланика Думе је учинио на народ дубок и неизгладљив утисак. Народ је стекао уверење, да ће он, кад тад, морати да победи и да ће се на крају крајева у пркос свим реакционарним мерама ипак остварити руски парламенат у чије ће руке руски народ поверити своју судбину.

Из ових побуна, руски народ се нада, да ће Русија изићи пречишћена и очеличена, готова за борбу са спољним непријатељем, свршивши пре тога борбу са опасним унутарњим непријатељем.

ДНЕВНЕ ВЕСТИ

Министарске седнице. Министарске седнице које ће се одржати у току ово неколико дана, бавиће се решавањем питања о предстојећим преговорима са Аустро-Угарском. Осем тога ће се расматрати поднети предлог буџета појединих министарстава и већати о начину на који да се нађу нови путеви и пијаце за наш извоз.

Посланства у Паризу и Петрограду. Ова два празна посланичка места, за сад се неће попуњавати. На место у Паризу по свој прилици вратиће се сам г. Веснић, који у колико се сазнаје није вољан да и даље остане у кабинету.

Предаће акредитиве. Новопостављени посланик Србије у Лондону г. др. М. Милићевић, који је уједно посланик и у Хагу, отпутоваће кроз неки дан и тамо, да преда своје акредитиве. После предаје акредитива посланик ће доћи у Београд, да поднесе усмен извештај о успеху своје мисије у једној и другој престоници.

Једна енглесна изјава. Одговарајући на једно питање у Доњем дому, Греј је изјавио: да је српска влада дала сигурно уверење енглеској влади, да нови енглески посланик неће на српском Двору доћи у додир са извршиоцима 29. Маја.

Састанак у Маријенбаду. Све су вероватнији гласови да ће се г. Пашић састати у Маријенбаду са др. Миловановићем и др. Вујићем, ради саветовања за настављање преговора за трговински уговор.

Др. Миловановић је допутовао у Маријенбад, и тамо ће се бавити дуже времена, па онда иде у Беч.

Нови путеви за извоз. Делегат српске владе др. Мих. Поповић, који се ради испитивања прилика за српски извоз налази у Варни, отпутовао је у том циљу у Цариград. Он ће продужити пут из Цариграда у Солун.

Једно аустријско тражење. Страни листови доносе да је Н. Пашић у тајној седници саопштио Скупштини још једно аустријско тражење, наиме да Србија пропусти аустријску војску, у случају да она добије мандат за уређење маћедонског питања.

Подноси извештај. Председник министарства Н. Пашић путује данас у Рибарску Бању, да Краљу поднесе извештај о политичкој ситуацији.

У повратку из Рибарске Бање одржаће неколико седница са министарским саветом, па онда путује у Далмацију, односно Маријенбад и Беч.

Смена пензионара — генерала Атанацковића. И поред свега парламентарног аминовања једна је интерпелација напредњачког посланика г. Павла Маринковића успела. Генерал у пензији Јован Атанацковић разрешен је од дужности канцелара Краљевих ордена и тако је закрпљена опет једна рупа на Уставу.

За канцелара постављен је генерал Сава Грујић.

Мртва сезона. Са закључењем скупштинских седница, настаје овде права мртва сезона. Оно мало интересантности овог скупштинског сазива, и то већином због поднетих интерпелација, нестало је, и сад смо остављени свакодневном монотоном животу. И на страни је распуштањем парламената то исто стање. За сада су мало интересантнији догађаји у Русији, али енергичност Столипинове владе, прети да и то угуши.

Отпутовали. У суботу ноћу и јуче отпутовали су готово сви посланици из унутрашњости својим кућама.

Попуст ради извоза. Министар грађевина решио је да се путем рефокције ослободе са по 50 од сто према садањој тарифи сви они извозници жита и стоке преко Ристовца и Бугарске границе. Затим они који дотерују живе свиње у Београд на кланицу у циљу прерађивања и сољења меса. А тако исто и они који преносе жељезницом месо заклано до турске и бугарске границе, ако товарним листовима докажу да роба иде транзито.

Књижевна новина. Као 112. издање Књижевне Задужбине И. М. Коларца изашла је од проф. Андре Гавриловића нова књига „Двадесет српских народних приповедака“. Књига је пропраћена предговором и с белешкама за извор и паралеле појединих приповедака, чиме ће интересовати и научно-литерарне кругове. Цена је динар. Ми ћемо доцније о овој књизи више проговорити а за сада је топло препоручујемо.

Аустријски монитори. Данас и сутра ће аустријски монитори, на Дунаву, вршити гађање са убојним метцима. У добу царинског рата ово нам врло тугаљиво изгледа.

Важне Вести

Нове титуле

Демократски „Дневни Лист“ свакога нас дана уверава у свој демократизам.

Ономадне је кроз тај народски лист распалио противу „Штампе“ и — „пројектант краљеве црквеу Тополи.“ У овој земљи светлости и височанстава и ова титула биће нам за увар.

ПОДЛИСТАК

ПРОБЛЕМАТИЧНЕ ПРИРОДЕ

РОМАН

од **Ф. ШПИЛХАГЕНА**

(НАСТАВАК)

Виђала сам их по подне у хладовитим према парку собама, где заједно седе, она са ручним радом који јој обично лежаше у крилу, а он са књигом у руци, читајући из ње а другом руком ослањајући се на наслон њене столице. И докле она, сва блажена, погледаше смешећи се на њега дотле је он готово прождираше својим погледима, уклањајући јој с времена на време прамење косе а чела. Најзад сам их виђала ечером како се шетају по пољу или по собама горе доле до чим је тетка Гренвицова седела на софи и читала или се претварала да спава — ах беше то дивно време за сирото дете и она изгледаше увек тако блажена и срећна да се човеку срце ледило при помисли како ће се све то свршити. Кад год ме је сретала увек је имала по коју пријатну реч за мене: „Како је драга госпођо Клаузен?“ или: могу ли вам што помоћи, драга госпођо Клаузен, ви се толико мучите а мене је већ срамота да овде бадава дишем.

Једнога дана се сретнем са њоме у врту. Био је топао летњи дан. Она је имала белу хаљину и на глави сламни шешир са широком траком. Барон је био изјахао први пут после дужег времена. Тетка још није била устала. Ја сам се одавна била решила, када се зато прилика буде указала, да говорим с девојком и да јој очи отворим. И тако се ја реших. У том она хтеде проћи крај мене са речима:

— Добро јутро, тетка Клаузен. Како је?

— Хвала лепо, госпођице Марија. Имате ли мало времена? Хтела бих са вама да проговорим неколико речи.

— Врло радо, рече она и када погледа у моје лице, које мора бити да је било врло тужно и озбиљно повика: За име Божје, ваљда се није десила каква несрећа!

— Не, госпођице Марија, рекох ја, али може се врло лако десити, ако не будете пажљивија. А то би мени било врло криво, јер ви сте и млади и лепи, и чисти и невини.

— Шта хоћете тиме да кажете? рече она и била је црвена у лицу.

— Ходите овамо, госпођице Марија рекох ја и повукох је у ходник где смо били склоњени од замка. Рећићу вам све, што год ми лежи на срцу.

Ја сам стара жена, а ви сте још младо створење. И ја знам како је у свету а знам и шта се у Гренвицу дешава.

Ја сам јој причала шта се дешава у замку, како је било пре но што је она дошла у замак, како је Харалд био пуст и дивљи, да је лицемеран и грозан као какав тигар. Она ме је слушала зајапурених образа и дугачке тамне трепавице није подизала у вис, слушала ме је мирно и ни један пут ме није прекинула. За тим рече:

— Хвала вам, тетка Клаузен. Али све то ја знам, што ми ви то говорите.

Била сам као громом поражена.

— Ви сте то све знали и ипак се нисте бојали да овамо дођете? Ви све то знате и ипак се не бојите да сатима и данима на само говорите са Бароном!

— Не мислите ништа рђаво о мени, добра жено, рече она метнувши ми руке на рамена. Тако исо не мојте мислити рђаво ни о Барону. Он неће бити тако зао и пуст као пређе што је био.

— Одкуда ви то знате, госпођице? рекох ја.

— Јер ми је он то обећао.

— И ви мислите да ће он то обећање држати?

— Наравно.

— Зашто?

— Зато, што ме он љуби.

— О, дете, дете, повиках ја, бежите, за име Бога, јер је крајње време. Бежите, иначе сте неповратно пропали. Несрећнице, зар ви верујете његовој клетви. Он убија коња који му се више не допада, и он крха заклетву која му постаје досадна. То што вам се он заклео, то је стара песма, коју он звиждуће, као што гавран грпкуће своју песму, не мислећи ништа при том. То у шта вам се он клео, клео се и другима, од којих, наравно, већина није била боља од њега, јер они допуштају неверство само када се добро плати.

— Ћутите, викну Марија. Ја нећу и не смем више да вас слушам. А за тим додаде кроз смех: у скоро ћете видети како сте учинили неправо моме Харалду, како сте неправо учинили господину Барону.

— Вашем Харалду? Сирото дете. Он никада неће бити ваш Харалд. Тај узима само оно, што му на пут доноси случај и зато што сте ви случајно ту.

— А ја нисам овде случајно? смејаше се она враголасто. Ако нисам ја овде због старе баронице, него ако је стара бароница због мене. А ако ја не бих хтела отићи, него се решим да останем овде?

У томе тренутку је кроз ходник долетио Харалд. Он се мало трже када ме виде саму с девојком.

— Госпођице Марија, мислим да вас је тетка звала.

Када је девојка отишла, он ми приђе и рече кроз зубе:

— Је ли, стара, шта си јој рекла?

— Одговорила сам јој, Харалде, да је ти вучеш за нос.

— Ја ћу ти због тога заврнути шију. И дебела жила се указа на врату.

— То ће боље бити, него да сломијеш срце тој јадној девојци.

(наставиће се)

Крагујевачка хроника

Пре два дана пала је добра киша, те је све живахнуло, а Лепеница је очистила све ђубре које је затекла у кориту, јер јој је њена десна притока Ждралица позајмила велику количину воде.

Сви су се обрадовали овој последњој киши, а нарочито наши богаташи што имају винограде у близини вароши. Само су трговци још покуњени, јер нема извоза.

Пре кратког времена био је вашар у Бадњевцу. Сељаци су дотерали доста стоке, али је цена била врло мала а тражња скоро никаква.

* * *

Наш санаторијум напредује, јер има око педесеторо деце која га похађају. Свако вече враћају децу две учитељице и деца скоро на ногама спавају од умора.

И ако је место — за санаторијум — Кошутњак близу, ипак га свет слабо посећује, јер је то навикло да од куће иде у кавану и да се мало прошета тротоаром. Кад ко оде у горњи војнички парк, он мисли да је учинио Бог зна какву шетњу и већ прича како је уморан од ходања. До железничке станице постоји мали парк са једном каваном. То је т. зв. Раденковића вила. Па, и ако је ово место врло згодно за излет и врло близу нико га скоро не посећује.

* * *

У последње време свет се најрадије бави у горњем парку, и ако је доњи парк у вароши и доста добро уређен. Кад сам питао за што је доњи парк тако слабо посећен, један ми познаник рече: да свет нерадо иде у доњи парк због Степе дивизијара, који ту редовно шета и седи на клупи, мотрећи на сваки покрет официра, те због тога сви официри бегају у горњи парк, а сем тога дивизијар се не дружи с грађанима и избегава њихово друштво. Чудан човек. Он може да седи у парку сам на клупи по читаве сате, а често пута кад наиђе група млађих официра он се дигне и пође супротним правцем, само да избегне да им се јави.

* * *

У Премовића пивници продуцира се неки српски „уметник“ али су посете слабе.

Због велике врућине престале су забаве и кермеси и само што пред понеком кафаном свирају Цигани, али тако, да је човеку много пријатније да их слуша из велике даљине.

* * *

Општина има своје ноћне стражаре и пандуре, од којих су неколико униформисани и чисти; остало је све у прљавом оделу, са старим оружјем. Истина има их неколико који носе официрске сабље, који су сигурно њихови надзорници и који корачају улицама са пуно уображеног достојанства. У општини нико не води рачуна о чистоћи. Помијаре и нужнике чисте у први мрак, те је ужасан смрад у улицама, кроз које пролазе ови транспорти.

У велико се говорило да ће општина тражити да се опет уведе трошарина, али сад веле да фузионаши неће да се замере сељацима, који на трошарину гледају као на чудовиште и ако њу највише осећају сами потрошачи.

Варошко је осветлење бедно као у каквом селу, а калдрма је таква, да фијакеристи ломе федере на својим колима.

* * *

Пре недељу дана отишао сам на станицу железничку. Она је сад пуна вагона, који се празни одмарају на железничким шинама. На великој рампи лежи велика количина камена, јер се мисли да рампу продуже.

Према станици је велика једна рупа у коју се баца варошко ђубре, те се онима који први пут долазе у Крагујевац варош представља у најлепшој слици. У овој рупи, која је често пуна воде ври досадни жабљи свет. После сваке веће кише, око Крагујевца само се чују жабе, и онда није чудо што Крагујевац долази међ најнездравије вароши у Србији.

Ресторација на железничкој станици личи на најгору сеоску механу, али се ипак на овој станици наплаћују перонске карте, и ако ја не знам где је у опште перон на овој станици.

* * *

Овде нема ниједне пивнице нити хотела са баштом сем Талпаре, у којој је башта — једна мала авлија. Па и ту је тако топло, да човеку изгледа да је крај пећи за централно грејање.

По тротоарима трговци држе свој еспап. Њима тротоари служе као излози, и никога нема ко би то умео да забрани.

Тако је исто и са заклонима од сунца, којих има тако ниских, да човеку одмах спадне шешир, ако се добро не сагне.

* * *

Већ неколико дана како су хотели пуни официра. Не ради официрска касина, те су се официри расејали по хотелима због хране. Говоре да је касину држао неки ужички келнер, који је се сигурно уплашио од великог броја официра, те побегао главом без обзира. Али, и ако се у касини не издаје храна официрима, опет се понеко вече чује из касине музика, јер је дивизијар наредио да се држе другарске вечери, сигурно због тога: да би се видело, како међ официрима влада велика слога. Но, поред овог дивизијаревог марифетлука, ипак затвори пуни официра и подофицира, и још не престаје са хапшењем.

Пре неколико дана ухапшен је један поднаредник што је читао „Видело“.

Степа је забранио да се „Видело“ и „Правда“ примају за официрску касину, јер он те новине не трпи; али и поред тога официри баш те новине овде најрадије читају. У замену за те новине, касина прима „Нови Покрет“, који сигурно најревносније чита дивизијар.

* * *

Штампарија чувеног Младена „Козе“ самосталца затворена је због неке београдске фирме, те због тога не излази више ни „Шумадински Одјек“, орган крагујевачких самосталаца, којих има око 150 у вароши.

Отворено писмо

Г. Министру Грађевина

20. пр. мес. путовао сам поштанским колима од Ниша до Прокупља; таксу за вожњу у 3 динара положио сам код закупника поштанских кола у Нишу; са собом сам носио и пртљаг у тежини од двадесет и неколико кгр. Када сам се из Ниша кренуо истим колима за Прокупље закупник поштан. кола видео је мој пртљаг, прегледао га и одобрио да могу исти са собом понети, свакако налазећи да имам права на то. Када сам стигао у Прокупље г. управник там. поште узе мој пртљаг и не хте ми га дати док, вели, не платим још неку таксу за вожњу пртљага. И ако сам га ја уверавао да сам таксу за вожњу платио и да ја имам права да понесем са собом мој пртљаг, да је исти закупник поштанског саобраћаја у Нишу прегледао и одобрио, и, да ми закупник није одобрио да исти понесем ја се не би ни сам возио истим колима и т. д. и на сва та моја праведна разлагања управник поште прокупачке вели да ми ствари не да, велећи: како је он газда а не закупник, и док, вели, не платим још и ту таксу коју он тражи, да ми неће ствари дати да носим, а ја могу, вели, да се тужим и жалим где оћу и могу ићи а он ствари не да.

Ја сам, Г. Министре, путовао ради лека и поправке свог здравља и новаца сам имао једва колико ми је најнужније да на свом путовању утрошим, тако, да не смедох ни сата дуже нигде да се задржавам и да чиним тиме какве излишне и непредвиђене трошкове, па кад видех да никаква разлагања ни мољакања не помажу код истог управника поште, јер ми ствари не да докле год паре не положим тада сам морао последњу пару да дам само да ми ствари да. И на тај новац не хтеде чак ни признаницу да ми да него одох без признанице и тек кад сам се понова вратио тражећи признаницу, јер сам казао да нећу без истеићи, онда је тек наредио да ми се иста напише удешавајући да буде таква признаница која би изгледала да има колико толико законску форму и напослетку издадоше ми неки аманетни рецепис, штампан, који гласи: „Потврђење пријема; данас сам исправно примио пошиљку тешку 13 кгр. и т. д.

Ја, Г. Министре, нисам шиљао поштом никакву пошиљку па према томе управник поште није могао никакву пошиљку ни примити, јер то и није била никаква пошиљка него мој пртљаг који сам ја собом носио и на који сам ја имао права да носим истим колима као што ми је и сам закупац поштански из Ниша признао, дозвољавајући ми да га у кола метнем, па зато вас учтиво молим да наредите управнику поште да ми врати неправедно одузети новац и уједно да изволите упутити истог г. управника на праведно и савесно вршење дужности а не да тера самовољу на рачун српских грађана.

Ја учтиво молим г. Министра да стане на пут овом самовољнику средством којим као надлежан располаже и да нареди да ми се учињена штета од стране г. управника поште прокупачке накнади.

Јула 1906.
Београд.

Понизан
Андра Петровић
типограф из Београда.

МОЛИТВА

— ЉЕРМОНТОВ —

У трену оном живота мучна,
кад срце плива по болу, сети,
ја необичну молитву једну
понављам често тад у памети.

У хармонији речи јој живи,
лежи некаква блажена сила,
ал' смртни не мож' да им се диви—
несхватљива му лепота њина.

С душе ко терет какав одлази
сумња тада
и бежи безобзирце у понор
страшног ада;
ја бих тад веровао и силно плако,
плако.....
и онда би ми било, ах, тако лако,
лако!.....

Д.

* * *

Реко сам ти да те љубим
и да си ми срцу мила,
а да наду не изгубим,
ти си — карте отворила.

Д.

ЖЕНСКИ СВЕТ

Женска скупштина

Некуд земљотрес, некуд рат, некуд пожар чудним, ужасним пустошем — помоћу неке невидовне силе — тако прореди мушко становништво, да на једног човека дођу по две до три жене.

Помислите само на Сирену, сетите се Сан-Франциска, па ћете имати довољну слику овог грозног удеса.

И зар се сад не може претпоставити неко место, где ће овај слом такав бити, да на једно мушко чељаде бројите десет—петнајес женских; да женске тако преовладају, да пела управа такве покрајине, па чак и мање државице пређе у њине руке. Ако је сад још и владар женска, онда ће се без сумње и влада образовати од женских.

У таквом би случају, који је веома могућ, женска моћ била тако силна, женска реч од тако пресудног значаја, да би се женскињу дало и право гласа; допустило би им се бирање народних посланика, па и право на мандат посланички и онда би се и скупштина женска образовала.

Та би се скупштина, можда, исто тако отварала, као и ова наша, каквим указом или којом престоном беседом; склопила би се адреса; настала би дебата о адреси, можда и о престоној беседи и, после свега тога, приступило би се редовним седницама.

Најтеже би било одредити привременог председника скупштине, пошто се он бира из средине скупштинара по годинама.

„Која је од женских најстарија по годинама, нека изволи заузети место привременог преседника,“ чим би ове грозне речи пале, све би се главе узнемирено обртале, једна би другу нудила; настало би претресање година и свака би упорно тврдила, да ако баш није најмлађа, а она је ту, у близини ове.

Па да ли би се могло томе прибећи на други начин, како би било да привремени преседник буде најмлађа по годинама?

Да Бог да да тада не би летеле харпадле, ајнлази, шлајери, кућјуци, шешири и ко зна шта све још. Нокти би се подигли и крв би легла.

— Ко, зар ти млађа од мене? — Та ја сам била девојчица, кад си се ти удавала!

— И ју, срам је било! Затрпала боре свима могућим помадама, пудерима и водицама, па мисли да се код нас прода као најмлађа!

— Дигните шлајер, госпођице! дречи једна млада удовица, једној уседелици — да видимо ту вашу младост! А да нисте, како, напудерисали косу, или вам је то перут, белуца се нешто?

— Гром је спалио да је спали, она с мојом мајком вршњакиња и она има образа, да се неком смеје?

У сред лома једна најгрлатија, лупа лепезом и виче што је грло доноси:

— Болес вас изела оћете ли се једном погодити, или се умирите да чујете нов предлог. — Она која је најлепша...

— То је то исто! — није шија него врат! доле с предлогом!

— ...која је најружнија?

— Ти си та; остани ти; шта је тражиш међ нама, заузми место...

На послетку сложе се, да изберу за председницу ону, која је најстарија по положају.

Ова се борба тако отегла, да председница чим заузме место мора да распусти седницу, односно да је закључи и закаже другу за идући дан.

Ни тај идући дан није тако лако одредити, јер то не може бити ни обичан празник, а женски по најмање.

— Шта зар на „Огњену Марију“ да се ради, Боже ме сачувај! — Још би ми то требало!

Опструкција не би дувала у гајде, али би гребла шерпе, мутила шне у празном лонцу или обртала аристоне, хересфоне, симфонионе и т. д. и т. д.

Ту би пала и по која крупнија реч; ако се не би некој довикнуло да је „кради кучка“, као ово код нас, а оно би јој се казало да је „кради-пас“. Она би тражила реч и доказивала да то није био пас, него кучка и да је није украла, ну да јој је сама дошла у кућу, пошто њена ранија газдарица није водила довољно рачуна о кући.

Ту не би било „Главатог Миле“, „Натртене екселенције“, „Петљавине“ и т. д., али би било: „увијуша“, „намигуша“, „шиндивила“, „нацак-баба“ и т. д.

А шта да кажем о утицају на владу неодговорних чинилаца?

У оваквој земљи где би били тако ретки мушкарци, свакако би о овоме могло бити много речи. Влада би подлегла спољњем утицају и „старије сестре“ дизале би се противу „млађих“, да их сруше са владе и да се оне потчине том истом утицају.

И ту би неодговорни чиниоци били паразити, они би живели помоћу владе на рачун народа; у скупштини би била вечита свађа, док не би прекипело и једног се дана подигла и варјача и оклагија, и метла и ђубровник, и портфиш и пачавра...

Неко би и ту довикно:
„Тако је морало бити!“

Болеро

ПОЗОРИШНЕ СИТНИЦЕ

Бранино позориште код „Такова.“

Ко је луд?... Вечерас се под овим насловом приказује први пут нов комад, пун духовитих сцена. Овај нов комад јако ће се допасти посетиоцима. Нарочито је јак заплет и расплиће се врло живо, у комичној ситуацији. У програму су и нове соло сцене.

ТЕЛЕГРАМИ

Атина. Јуче су Бугари заузели грчку школу и цркву у Татар-пазарџику и Перистери. Грци су напустили Татар-пазарџик и побегли у Пловдив. Власти бугарске не спречавају ове изгреде, и чак шта више потпомажу нападаче.

Лондон. Горњи дом ће завршити своје седнице око десетог октобра.

Софија. Данас је одржан велики митинг против Грка, коме је присуствовало око 20 хиљада душа. У резолуцији, донетој на том збору, захтевају од владе да прекине дипломатске односе са Грчком, ако Грчка и даље буде слала своје чете у Турску. Да се упути нота страним силама у којој ће се оцртати грчка варварства, која прелазе сваку границу стрпљења и да бугарсви народ не прима на себе одговорност за кобне последице. Позива се бугарски народ да бојкотира грчку трговину.

После митинга, гомиле су ишле по улицама и демонстрирале против Грка. По свима улицама крстаре војничке патроле. Једна мала група наишла је на грчку дипломатску агенцију, коју су војници и жандарми чували. У сукобу, који се изродио између гомиле и војника, рањена су три демонстранта и један жандарм. Затим је гомила манифестовала своје симпатије пред дипломатским агенцијама енглеском, француском, румунском и руском. После тога су се мирно разишли.

Сан Себастијан. Краљ је уважио оставку посланика у Берлину Руата Сиха, на његово место долази Поно Бернебе, садањи посланик у Лондону, а Дон Вила де Урети, а иде за посланика у Лондон.

АДВОКАТ

Михајло С. Поркић

судија у пензији

Одпочео је адвокатску праксу у Београду. Са канцеларијом је у сопственој кући — **Крунска улица бр. 41,** више немачког посланства.

Моју са свим из основа реновирану

Гостионицу „СРПСКИ КРАЉ“

са свима потребним одељењима, постојећу на најлепшем месту у варошици **Мионица** издајем од Митровђ-дне ове год. под закуп. За цену и остало обратити се мени у Мионицу, окр. ваљевски.

Богдан Кевић
трговац.

Издаје се под кирију

Кафана „Царица Милица“ — на Зеленом Венцу, издаје се од 1. Новембра о. г. под кирију.

За услове обратити се сопственику, који је са канцеларијом у кафани „Руска Круна“

Сима К. Науновић.

Телефон 957. Телефон 957.

Рафајловића Подрум

стовариште „Зелени Венац“
продавница на Теразијама

Препоручује кафеџијама своја одлична бела Врањска вина. Цене умерене. Пренос врши бесплатно.

Важно за Госпођице и Госпође!

Најновији и надмашно најбољи „Косметик“ у садашњости, за улепшавање и негу лица и руку, јесте:

Ђулијак Сапун и Ђулијак Крем

који су справљени из најфинијих биљних и анималних честица, по најновијим проналасцима науке. Препоручује се Г-ђицама и Госпођама, које желе, да имају младолико, нежно и лепо лице.

Израђује: Апотека код

„Црвеног Крста“ у Београду

преко пута хотел „Славије“

Цена једног сапуна 1 динар. — Једне тубе Крема 1 динар. Шаље се свуда доплатом. — Адреса: Апотека **„Црвени Крст“ Београд.**

Изјава благодарности

Приликом годишњег помена, нашег доброг и непрежаљеног:

Јована Цветковића — поп Јове

бив. свештеника крњевског

не можемо да пропустимо, а да и овим путем не изјавимо нашу благодарност свима г. г. **свештеницима и ђаконима,** који га мртвог спремише, који му беху из почасти на: спроводу, опелу и гробу: и на: помену четрдесето-дневном, полугодишњем и годишњем. Нарочито, пак, благодаримо госп. **Јовану А. Илићу** свешт. овдашњем, који му се у истини показа брат у Христу, те нареди за осветлење у цркви, и звоњење при поменима.

А нека је вечита хвала и нашим **сродницима, пријатељима, познаницима** и **Јовиним друговима** и **парохијанима:** који нам се нађоше у нужди, који га испратише до гроба, који нам се депешама и писмима јавише; и свима онима: који му на поменима беху.

Вечито благодарни:

Василија и Живота Јов. Цветковића

Раја С. Поповић и Комп.

комисионари и шпедитери у Београду и Будимпешти

имају част јавити поштов. житарским трговцима да су спремили за овогодишњу сезону

у Београду

један од највећих и најздравијих

МАГАЦИНА ЗА СМЕШТАЈ ХРАНЕ

на коју ће робу дати

И ЗАЈАМ

под повољним условима.

КАЗАНЕ ЗА КУВАЊЕ ПЕКМЕЗА

дају на послугу.

Заинтересованима дају радо сва потребна обавештења односно свих комисионарских и шпедитерских послова. 1—10

„ФОРТУНА“

Телефон 409. а не 322. као што је у књижици заведено

Част ми је ставити к знању мојим пријатељима да сам примио на себе мењачку радњу вођену на овдашњем тргу под фирмом Леви и Кабилијо са свима примањима исте. Исту ћу радњи водити под мојом дугогодишњом фирмом

ДАВИД М. ЛЕВИ

„ФОРТУНА“

која се налази у кући „Слоге“ Кнез Михајлова ул. бр. 47.
преко пута Андрејевића и Комп.

Исто тако вршићу све послове који спадају у делокруг моје радње са најповољнијим условима. Купујем и продајем све хартије од вредности у Краљевини Србији, вршим размену по дневном курсу са ниском зарадом и т. д.

С одличним поштовањем

Давид М. Леви
„Фортуна“

991 5—10

КРАЉ. СРП. ПОВЛАШЋЕНО

Столарско Акционарско Друштво

Телефон 105. ВИСОКИ СТЕВАН УЛ. 21. **Телефон 105.**

ФАБРИКА: Високи Стеван улица 21.

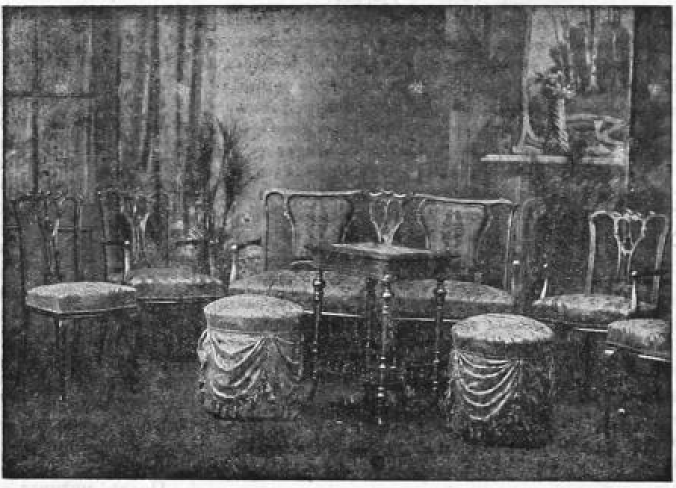

СТОВАРИШТЕ: Краља Петра улица 18.

Препоручује своје богато снабдевено стовариште *свакоpower* собног намештаја, најсолидније израде од *здрава и сува дрвета, које нарочито суши у својим сопственим сушионицама*, као:

Спаваћи соба комплет,
Трпезарија комплет,
Салона комплет,
у најновијим и најмодернијим израдама и у разним стиловима.

Луксуз намештаја најмодернијег.

Намештаја за канцеларије, цркве, школе, болнице, гостионице, кафане, бање и купатила.

Намештаја политираног разног.

Прима израду и по нарочитим поруџбинама и цртежима.

Цене су најумереније без икакве стране конкуренције, **а плаћања се олакшавају према споразуму и у месечним одплатама.**

Предрачуне и мустре шаље франко.

Поруџбе извршава најтачније и најбрже

УПРАВА.

„БРАНКО РАДИЧЕВИЋ“
ШТАМПАРИЈА

ТОДОРА БЛАГОЈЕВИЋА

Телефон 69 БЕОГРАД Телефон 69

Препоручује се п. п. за израду новина, књига, формулара, скаденција, образаца за новчане заводе у једној и више боја, посмртних листа, јеловника, посетница, позивница за свадбе и забаве, плаката и све што у штампарски посао спада.

Нарочито јој је част препоручити велики избор нових слова за израду посетница и свадбених позивница.

Израда техничка. Цена умерена.

За унутрашњост доплатом.

Друговима, сродницима, пријатељима и познаницима јављамо, да је наша супруга, односно мајка кћи и сестра

† ДРАГА

после тридесето-дневног тешког боловања 12. јула ове године у Ваљеву испустила своју племениту душу у 33. години живота.

ОЖАЛОШЋЕНИ:

Супруг: **Светозар Живковић,** војни чиновник; деца: **Боса, Мара, Загорка** и **Ђорђе;** мајка: **Јелисавета;** сестре: **Гина** и **Каја,** брат: **Жика** и остала родбина.

Извештавам своје пријатеље и познанике да ћу својој никад непрежаљеној јединици

† ЉУБИЦИ

давати годишњи помен у среду 26. ов. мес. у 10 и по сахата пре подне у цркви Св. Николе на Новоме гробљу.

Несретна мати:

Зорка Тодосијевић
стална члан. Народног Позоришта.

„Правда“ излази сваки дан. — Претплата је за Србију: за годину 16 дин. за пола године 8 за четврт год. 4 месечно 1·50 дин. За иностранство: за годину 32 динара з. пола године 16 дин. за четврт године 8 дин. — Стан уредништва налази се у Чика Љубиној ул. бр. 7. — Власник за клуб „Напредак“ и главни уредник *Јова Адамовић*

„Бранко Радичевић“, Штампарија Тодора Благојевића, Бранкова ул. бр. 18. Одговорни уредник Јован Динић

УТОРАК
25. ЈУЛА
— 1906. —
БЕОГРАД.

ПРАВДА

БРОЈ 198.
ГОДИНА III.
5
ПАРА БРОЈ

ОРГАН НАПРЕДЊАЧКЕ ОМЛАДИНЕ

ГОВОР

Д-р. Војислава Маринковића

народног посланика округа пожаревачког

(држан у Нар. Скупштини, при претресу законског овлашћења за трг. провизоријум)*)

То је најбоље оправдање тога владиног корака, продужења тог modus vivendi и преко 1. Маја. Ако би влади требало ипак да јој ми дамо и некакво формално оправдање, ми јој га, по моме уверењу, не можемо дати. То формално оправдање она може добити застарелошћу, у колико ту има повреде Устава. Повреде се уставне не могу опраштати. Нема ни једне одредбе у Уставу која би нам давала право да опраштамо повреде Устава. То право амнестије и помиловања за повреде уставне нема ни Скупштина ни владалац. Владу од одговорности законске за повреду Устава може заклонити само застарелост. Моје је дубоко уверење, да ће се она на тај начин у овом конкретном случају и оправдати. Нико је неће позвати на суд, пред Скупштину, за ову повреду Устава, јер је Скупштина та пред којом би она одговарала као политичко тело, кад је утврђено и кад се зна, толикој мери [illegible] modus a му, по тврђењу баш опозиционих посланика, има захвалити, што влада није пропала на изборима.

Верујући дакле бар толико у уметност владину и у њено политичко схватање, да је она тако исто разумевала своју стварну одговорност као што разумем и ја, ја сматрам да разлог због кога влада тражи ово овлашћење не може лежати у њеној жељи, да добије оправдање за оно продужење modus-a vivendi. Она је апсолутно могла да не тражи то оправдање. Ако јој требало дакле овлашћење ту мора бити других разлога и ја ћу се потрудити да их потражим.

Један од тих разлога могао би бити неповерење према Нар. Скупштини.

Неповерење у Нар. Представништво јесте једна од сталних одлика свих наших влада, па имале оне већину или немале. Оне владе, које нису имале већину у Нар. Представништву природно је да у то представништво нису имале поверења и да су гледале, било да га распусте, и тиме дођу до другог Нар Представништва у које би више веровале другим речима да добију своју Скупштину, било да сасвим избегну суделовање Скупштине у државним пословима, понашајући се као да Нар. Представништва и нема. Али је чудновато, господо, да су и владе, које су уживале несумњиво поверење у Нар. Представништву, поверење које је још повећано партијском дисциплином, дисциплином која је код нас на жалост још и сувише јака и јача него што то допуштају интереси земаљски — чудновато је да су те владе, кад год су хтеле да сврше какве важне државне послове, и ако су биле сигурне да ће у Нар. Представништву наћи на поверење, увек гледале да прођу без суделовања Нар. Представништва, ако је то само било могуће, или бар да то суделовање сведу на голу формалност.

Но поред свег тога ја не видим каква би разлога имала данашња влада да зазире од овог Народног Представништва. Она може немати поверења у групу самосталских радикала, која је представљена овде у Скупштини; она може немати поверења у групу народњачку како је она представљена овде у Скупштини: она може немати поверења [illegible] напредњачку у ко[illegible] у Скупштини, али она мора имати пуно разлога да има поверења бар у својој групи, која се до сада одазивала и сувише добро и у чије пријатељство нема разлога да сумња.

Према томе ја сматрам да неповерење у Народно Представништво и његово саизвољење није био разлог да влада бежи од Народне Скупштине у овом питању. У толико пре, што ја мислим да влада није намерна склапати такве трговинске погодбе са Аустро-Угарском или с којом другом државом, да јој те погодбе ни њена сопствена група не би одобрила. На против, у колико сам ја могао разумети у досадањој трговинској политици ове владе, привремени уговор који би она склопила, према скрупулозности коју је она до сада показала, вероватно да би био такав, да би јој га бар њена већина мирне савести могла одобрити.

Разлог дакле за ово што влада избегава накнадно одобрење трговинске погодбе, коју мисли закључити са Аустро-Угарском и трговинских погодаба које мисли закључити с другим државама; што избегава то одобрење од стране Народне Скупштине, него тражи место тога овлашћење — разлог томе мора лежати на другој страни. Један од поштованих предговорника, г. Вељковић, поменуо је, да би разлог оваквом владином поступању могао бити у томе, што би влада као штедела комодитет народних посланика или би хтела да штеди државни новац.

Према реакционарним појмовима, који још владају у јавном мњењу у Србији у том погледу, па чак и код многих народних представника, ја збиља могу да помислим, да је, можда владу тај разлог штедње нагонио, да тражи овлашћење од Народне Скупштине за закључење трговинског уговора, да не би потезала Народну Скупштину доцније и трошила државни новац, да издејствује накнадно одобрење провизоријума који закључује.

Ја вам, господо, могу одмах изјавити, да бих ја такав разлог сматрао као и сувише ништаван, да оправда тако један крупан поступак.

Контрола народна над пословима државним скупа је ствар у опште. Патријархално је много јефтиније владати. Али кад је народ српски у већини својој дошао до уверења, да му ваља, макар и сувим златом, платити контролу над државним пословима — а ја мислим с моје стране да је у томе имао право — онда нико од нас нема права, да то омета на његову штету, а тобож у интересу његове кесе.

Ја се сећам, господо, једног врло интересантног случаја, који се десио за време цар-Марковића ђенерала Цин- [illegible] штанској станици у [illegible] по- нису вршене неке, међутим изричне, одредбе закона о штампи. Када је опозиција у „Одјеку“ или у „Уставној Србији“ напала владу за невршење закона о штампи, тадања влада бранила је се преко „Малих Новина“, да је те одредбе немогуће вршити, јер је влада „у интересу штедње“ отпустила једног од поштанских служитеља, а остало особље не може да стигне, да посвршава све послове, које по закону о штампи треба вршити. Горе се није могло показати непоштовање закона, него тим признањем, да је влада сматрала као кориснију за земљу, да уштеди 720 динара на плати једнога служитеља, него да осигура извршење једнога позитивног закона.

Ето, господо, докле се може ићи код нас са разлозима „штедње“! Само ја ипак не могу да верујем, да се ова данашња влада смела руководити у овом питању тим разлозима штедње. Одсуство Контроле Народног Представништва при регулисању земаљских трговинских односа, може коштати милионе народ српски. И зато га те контроле нико нема права лишавати, да би му сачувао неколико хиљада динара.

Још се мање пак сме штедети комодитет народних посланика у овом питању. Ми немамо права да будемо комотни, кад смо се ове дужности примили. Ми радимо, не због нас, него због наших мандатора; и онда и влада нема разлога, да се на наш комдитет обзире. Ја према томе не могу да верујем, да је и један од тих разлога руководио владу, да од нас тражи овако овлашћење, кад је могла закључити провизоријум онда кад буде време, па нас звати, — а могли би нас врло брзо имати на расположењу — да јој тај провизоријум одобримо.

Разлог из кога влада то није учинила ја не знам, али могу да се домислим још једном четвртом разлогу, пошто ми ови досад наведени не изгледају довољни да оправдају овакав рад владин. Прво је г. Вељковић споменуо да је А. Угарска влада тражила од српске владе приликом преговора о провизоријуму, у Јуну месецу, да влада тај провизоријум прими и пре састанка скупштинског и без Скупштине. Ово је затим у свом говору потврдио и г. министар финансија. Господо, за мене изгледа врло интересантно ово тражење А.-Угарске владе, Аустро-Угарска влада — то је моје уверење, господо, — врло добро зна да влада Краљ. Србије нема права да закључује ни провизорне ни сталне уговоре без одобрења Народног Представништва. Кад је А.-Угарска ипак тражила од наше владе да овај провизоријум закључи и пре састанка Народне Скупштине и без њеног одо- [illegible] погрешку Аустро Угарске владе, него њену политику. Имам у толико више права да у том чудноватом тражењу гледам једну нарочиту политику, јер се све остале индиције с таквим гледиштем слажу.

Та политика то је политика багателисања Народа Српског и Народне Скупштине. Аустро-Угарска влада афектира да не зна за Народно Представништво у Србији, нити да хоће да води о њему рачуна, но да има посла само са српским владаоцем и српском владом; и ако врло добро зна да стварно иза владе стоји Народна Скупштина и да је она та која дефинитивно ради у име државе. Обраћајући се на нашу владу са тражењем да ова закључи провизоријум пре него што се и састане Народна Скупштина, Аустро-Угарска је хтела да постигне двоје, прво, ако успе, да има један преседан, који би јој добро дошао за доцније преговоре ма какве врсте били; и друго, баш ако и не успе, да да нашој влади а можда и коме другом на знање да она не ферма Народну Скупштину, да је се не тиче шта ће Народна Скупштина решити, него да апсолутно за све чини одговорном владу и другог уставног фактора, који није Народна Скупштина.

Код нас постоји једна стара изрека, за коју нећу да верифицирам колико је тачна, да код нас А.-Угарска обара владе (Лапчевић: није тачно[1]). Ако није тачно г. Лапчевићу а оно Аустро-Угарска жели да буде тачно, и труди се да то постане тачно. Ово је био најбољи пут да она дође до кључа којим се отварају врата, за обарање влада у Србији (Лапчевић: она је дошла до њега пре 30 год.)

Изгледа ипак као да га она још нема. Да постигне оно што жели, Аустро-Угарска се труди да искључи из дебате Народно Представништво Краљевине Србије и да остане на само са владом, са владом па ма која то била, јер може бити да њој ова влада није баш сасвим по вољи, и да има влада које би она више волела видети на управи земље но ову. Али кад не може моментално да добије владу какву хоће, она ипак више воли имати посла с владом но с Народним Представништвом. Јер са владом се друкчије разговара, на владу се друкчије утиче него што се може утицати на Народно Представништво па чак и онда кад је то Представништво сељачко, како се то у аустро-угарским новинама често и са задовољством пише.

Аустро-Угарска врло добро зна да је лакше изићи на крај са владом но са Народним Представништвом у питањима сумњиве природе, и у тешким моментима, када је здрави инстинкт национални много поузданији компас, но и нај[illegible]ничка. Ја дакле у тој жељи А.-Угарске владе изреченој у јуну месецу ове године, да преговара са владом, и да се из тих преговора искључи Народно Представништво, видим једну политику коју не само да не смемо изрично одобрити, но јој не смемо ни прећутно на руку ићи. Међутим изгледа ми да се баш тој жељи хтело изаћи на сусрет овим овлашћењем. Чини ми се, — а да тако мислим даје ми један разлог више и говор који је држао јуче г. М. Трифковић — да је Краљевска Влада резонирала овако: тај услов који нам је А.-Угарска поставила у јуну, да закључимо споразум без пристанка Н. Представништва, може нам А.-Угарска поновити, кад Народно Представништво не буде више овде. За тај случај, и да би смо показали нашу добру вољу, потребно би било, да имамо већ у џепу овлашћење од Народног Представништва, да закључимо провизорне уговоре, а да не морамо сазивати Народно Представништво. На тај начин ми бисмо могли пристати и на тај услов Аустро-Угарске, и тиме показати да нам је заиста стало до закључења тог провизоријума.

Г. Марко Трифковић, бранећи ово овлашћење, је то и изрично казао, чини ми се додајући, да би влада на тај начин имала једно више оружје у руци, да покаже да ми имамо добру вољу да закључимо трговинске уговоре, а да је само с друге стране запело.

---

*) У јучерањем броју са свим је случајно изостало да ће се говор г. Маринковића наставити и завршити у данашњем броју.

[1] У стенографским белешкама стоји овако забележено. Ми нисмо сматрали да то имамо права исправити, и ако је наш извештач чуо да је г. Лапчевић довикнуо „тачно“ а не није тачно.

Господо, ја се с таквим показивањем добре воље апсолутно не слажем. Ја сматрам да на тој тачци не само да не треба ићи на руку захтевима Аустро-Угарске, не само да не треба олакшати Краљ. Влади да она може са Аустро-Угарском закључити уговор ван Нар. Представништва, него да треба на против показати и народу српском и А. Угарској — којој је то нарочито потребно показати, — и свакоме ко је знати рад да се Аустро-Угарска у овом питању трговинских односа, као и у свима другим питањима од општег националног значаја не може надати да ће имати посла само са владом г. Николе Пашића или са владом г. Љубе Стојановића, или ма са једном владом, него да је у тим питањима пресудни фактор Нар. Представништво и народ српски и да ће борба, ако до борбе услед њених претераних захтева дође, ићи овога пута много теже, но што је то до сад икад био случај.

Ја желим да Аустро-Угарска дође до уверења, да јој се овога пута ваља борити са Народним Представништвом, јер је само тако могуће показати целом свету, да су у питањима националне части и достојанства солидарне све групе у Скупштини и да стоје на истом земљишту, те да се нико нема чему надати од наших унутарњих размирица..

И баш зато што се то овим овлашћењем не показује, што се тежиште борбе преноси на једну партиску владу, владу г. Николе Пашића, место да се пренесе нз цео народ престављен у Народној Скупштини, ја не могу да гласам за ово овлашћење. Вотирање овог овлашћења место да покаже нашу снагу и солидарност, показало би нашу слабост и нашу малодушност; показало би да је стање у коме се земља налази по оцени меродавних фактора такво, да Народно Представништво нема другог излаза него да судбину земље без ограничења преда у аманет Краљевској Влади.

Али, господо, све баш кад би интерес земље и захтевао, да ми влади дамо једно овакво овлашћење ја сматрам да ми то не бисмо имали права учинити. Баш кад би цело ово моје досадање резоновање о штетности овога овлашћења било нетачно, Нар. Скупштина ипак не би смела по самом Уставу дати овакво једно овлашћење за трговински уговор. Два говорника су то само донекле споменули, али ми је чудновато да нису са више тежине на томе инсистирали. То су г. Драгиша Лапчевић и г. др. Воја Вељковић, два говорника који су се у својим говорима иначе потпуно размимоилазили али су се у једном питању сложили.

То је питање о уставном праву Нар. Скупштине да овакву једну власт делегује. По чл. 52. Устава другој алинеји која гласи: „Али трговачки уговори и уговори за извршење којих се иште какво плаћање из државне касе, или измена земаљских закона, или којима се ограничавају јавна или приватна права српских грађана, вредеће тек пошто их одобри Нар. Скупштина.

Јасно је да одобрење Нар. Скупштине мора бити после закљученог уговора. Овде се не каже да се трговински уговори не могу закључити без пристанка Народне Скупштине као што је речено за задужење земље, да се земља не може задужити без пристанка Нар. Скупштине, те да Нар. Скупштина може пристати и у напред и одредити под којим ће се условима уговор задужити као што то може Нар. Скупштина учинити, кад је потребно да се земља задужи. Овде се на против тражи да се трговински уговор закључен изнесе пред Нар. Представништво на одобрење, а то је са свим друга ствар.

И уставотворац је, као што ћемо видети, с разлогом поставио ту разлику.

Г. министар финансија поменуо је у свом говору да је врло незгодно постављати границе у оваквом овлашћењу и да је због тога овакво широко овлашћење и тражено. Збиља је то врло незгодно, и ја сматрам да је његово резоновање апсолутно тачно, али сматрам да г. министар није у своме резоновању ишао до краја.

Не само да је незгодно постављати границе, и да ја због тога нећу ни гласати за то постављање граница у овом овлашћењу, него је незгодно у опште и цело овакво овлашћење тражити и из истих разлога; јер ће онда Аустро-Угарска односно друга држава, која је у том питању, притискивати на владу, за коју зна, да има овакво овлашћење, да јој да све, што она нађе за сходно. А на владу, као што сам већ казао, може се много више дејствовати него нз Народну Скупштину. Овде је Устав хтео од тога да сачува владу Краљевине Србије и због тога је сасвим природно унео одредбу, да се трговински уговори одобравају тек пошто се закључе. За то је и унета у Устав изрична одредба, да ће ти уговори вредети, тек пошто их Народна Скупштина одобри.

Према томе кад Устав изрично предвиђа, да ће трговински уговори, које влада закључи, вредети тек пошто их одобри Народна Скупштина, по моме мишљењу ово овлашћење или је без вредности или је неуставно, овако како се од нас тражи.

Ако се односи само на то да влада може закључити провизорне трговинске уговоре онда је уставно, али је онда без вредности, јер влада мора ипак пред Народну Скупштину изнети тако закључени провизоријум на одобрење, па били они закључени за време редовног сазива, као што је то одбор додао у последњој фрази, или пре тога редовног сазива, пошто иначе по Уставу неће вредети. Ако међутим влада не мисли да износи те провизоријуме на поновно одобрење Народној Скупштини, ако дакле ово овлашћење има да вреди као антиципирано одобрење Нар. Скупштине онда је оно просто неуставно, јер се то одобрење не може у напред давати. У том правцу могло би се далеко отићи. Могла би влада тражити одобрење од Народне Скупштине да може нови буџет за идућу годину сама саставити. И Скупштина имајући поверења у владу, да ће она добро радити, могли би јој дати повлашћење да састави буџет. После би се могло тражити од Народне Скупштине овлашћење — да се не би Народна Скупштина потезала и да се не би мучили народни посланици да долазе на седнице и најпосле чак и зато да би се штедео народни новац — да се влади да овлашћење да може доносити законе, који одговарају интересима и потребама земаљским. Најпосле могло би се тражити још и генерално овлашћење од Нар. Скупштине да се све оно, зашто треба саизвољење, пристанак или одобрење и сарадња Нар. Скупштине, може влада свршавати и без Нар. Скупштине, а да Нар. Скупштина даје у напред и своје саизвољење, свој пристанак и своје одобрење на све што буде урађено.

Ја дакле сматрам да не само што не треба дати ово овлашћење влади, него да јој га ми и не можемо дати. И Нар. Скупштина ако овакво овлашћење вотира, створиће један врло рђав преседан, поред тога што ће учинити једну врло рђаву услугу отаџбини.

О томе треба да поразмисле господа посланици.

Абдицирајући на ово своје право — на шта не смеју абдицирати, јер нису позвани за то да абдицирају, него да чувају права Народног Представништва; — абдицирајући на ова права, они смањују своју власт, а радећи тако, они ће дотерати дотле да Нар. Скупштина неће више имати апсолутно никаквог значаја. Преко мишљења и расположења Народне Скупштине, само кад се на којим путем добије већина, прелазиће се без многог размишљања.

Али у овом конкретном случају Нар. Скупштина чини још две врло незгодне ствари по државу абдицирајући на своја права. Скупштина тиме експонира владу целокупном притиску страних држава, и тај притисак влада нема начина да подели са Нар. Представништвом; она нема начина да преко својих делегата у седницама где ће се преговарати о провизоријуму каже: јест, ја бих на то пристала, али на то неће пристати Народно Представништво.

Тај изговор више влада нема. Она се на сарадњу, на отпор Нар. Скупштине не може позивати.

Ми овим дајемо јавног доказа и Аустро-Угарској и целом свету да Нар. Скупштина Краљевине Србије пристаје на све; и ако влада на нешто не пристаје, то је зато што је та влада инаџиска, што хоће да буде већи католик од самога папе, што хоће да буде већи пријатељ народу него Нар. Скупштина, и да такву владу треба или оборити и изабрати другу која ће бити попустљивија, и која ће више водити рачуна и о захтевима и жељама Аустро-Угарске и других држава, или је натерати да буде попустљивија.

Ако будемо ово вотирали противно праву које имамо, ми ћемо дакле прво, нанети уштрба државним интересима тиме, што ће онај споразум, који сад буде закључен, без сваке сумње бити гори, но што би иначе био па ма каква влада била на управи земаљској; и друго — ово је нарочито важно за господу посланике из већине и из оне мањине која има изгледа да може сутра доћи на власт, јер што се нас тиче, ми тога изгледа за сада немамо и друго, дакле што Народна Скупштина упућује овога пута све заинтересоване да се оборе свим силама на владу; да оставе са свим на страну Народну Скупштину и да теже да оборе владу, која се одупрла њиховим захтевима у колико би се она тим захтевима одупрла.

Ја ћу још само неколико речи о томе да кажем.

Господо, познато вам је, да је се у страним, па и у нашим новинама говорило о извесним обећањима, која је као давао Аустрији било Никола Пашић, председник владе, било неко други у име Србије. То је демантовано неколико пута, и ја потпуно верујем да је то нетачно, али да је то нетачно у колико се тиче одговорних чинилаца. Али је моје дубоко уверење, да Аустрија никад не би била оволико осијона, не би никад наваљивала са оволиком снагом, и са тражењима, којима места нема, да она, и за време првог кабинета г. Николе Пашића, и за време кабинета г. Љубе Стојановића, и за време другог кабинета г. Николе Пашића, није добијала из Србије анкуражирања да тако ради. Аустрија се по моме дубоком уверењу преварила у оцени вредности тих обећања, али ја сасвим разумем да је она могла имати разлога да мисли, да та анкуражирања долазе са меродавне стране. Ми јој морамо показати, да се меродавна обећања могу давати само одавде, из Народног Представништва, и од стране владе, која то Народ. Представништво представља у иностранству, а да су она друга обећања немеродавна. Од тога тренутка кад Аустро Угарска то увиди, ја сам уверен, да мора спустити тон, јер она нити сме, нити хоће да улази у један дивљачки рат са Србијом, онда кад право очевидно није на њеној страни. Она ово што ради, ради само зато, што осећа или што јој је то можда чак и у изглед стављено, да може бити подржана у Србији. Зато јој треба показати, да нема апсолутно никога меродавног да јој даје ма каква обећања, ван Нар. Скупштине.

— Будемо ли ми одбацили ово овлашћење, онда је свима тима, који су ма шта обећали, који су, макар и прећутно, ставили што у изглед Аустро-Угарској, или којој другој држави — свима тима је апсолутно одузета могућност да дејствују на владу у смислу својих обећања. А примимо ли ово овлашћење, ми им дајемо могућност да на владу дејствују с изгледом на успех.

Можда ће се ко год побунити на то, што ја кажем, да ми дајемо могућност свима тим чиниоцима, који немају ослонца у народном представништву, да дејствују на владу кад она добије овакво овлашћење и што верујем да могу и успети. Али то је у ствари тачно; то код мене није знак неповерења према овој влади, него знак неповерења према свакој влади. Ја сам ту скоро читао о некој влади, како је давала неке две оставке.

Давала је прво једну оставку, па је после из љубави или хесапа дала другу. То сам уверен да не би никад учинила њена скупштинска већина, и то је оно због чега ја имам више поверења и у скупштинску већину ове владе, него у саму владу.

На владу се може дејствовати, на више начина, који су апсолутно недоступни, кад је у питању скупштинска већина.

Лакше је, господо, бити љубазан са седам људи у влади, него бити љубазан са целим народним представништвом. Много је лакше дејствовати и одозго и одоздо на краљевску владу, него на Народно Представништво. Овде се ради јавно, а у министарским седницама тајно; а ја рачунам да је интерес државни да се на овоме питању, све што се од сада буде радило, ради јавно.

Господо, ја сам већ и мало час казао, да прилике у којима се данас налазимо донекле бар одговарају овако великом владином тражењу.

Прилике су заиста тешке. Ми или нећемо добити трговински уговор, или ћемо добити трговински уговор од кога нећемо имати ни близу оне користи по нашу извозну трговину, коју имамо од садашњег трговинског уговора.

Г. Воја Вељковић са којим се у томе слажем казао је да ми морамо трансформирати нашу производњу, па тек онда да се еманципујемо од Аустро-Угарске.

Г. Лапчевић, поменуо је такође да нам ваља трансформирати нашу производњу.

На то исто гледиште стао је и г. министар финансија. На то гледиште морам и ја стати. И моје је уверење да ми морамо трансформирати нашу производњу, и то не само зато да би се еманциповали од Аустро-Угарске, но и с тога што би тиме увећали привредну моћ наше земље. Али то се, господо, не ради за један дан и то се не ради у тешким приликама царинскога рата. Да се изведе та трансформација наше производње ваља имати повољне економске прилике.

Г. Лапчевић је споменуо да је Аустро-Угарска нама за то онако повољне уговоре за извоз наших сировина давала да би спречила развиће наше индустрије.

Изгледа према томе да би ми требали сада да се радујемо што нам Аустро-Угарска не да повољан уговор, јер ће се развити наша индустрија.

И ако то гледиште има нечег тачног у себи, у толико што олакшице у извозу сировина упућују на прерађивање тих сировина у иностранству, ипак је оно у целости узето нетачно. Збиља трговински уговори, којима се олакшава извоз сировина и увоз прерађевина, нису најзгоднији за развитак индустрије. Али тиме што дозвољавају земљи, да се бар у једном правцу економски развије и обогати, они су чак и за развиће индустрије ипак повољнији, но уговори који земљу доводе у материјалну и економску незгоду, јер онда о развићу индустрије не може бити ни говора. Индустрија се не може развијати под неповољним економским приликама. Ја дакле и ако сматрам да је збиља потребно трансформирати нашу производњу, сматрам да се то не може извести без нових трговинских уговора, који ће нам омогућити извоз ових производа, од којих данас земља живи.

Према томе ја желим закључење трговинског уговора са Аустро Угарском. И ако је икако могуће да се до каквог трговинског уговора дође, без понижења за државу и без политичких погодаба, које би ишле на штету нашег народа и наше земље, ја сматрам да је влада дужна да тај трговински уговор закључи, а претходно да закључи овај провизорни уговор. Али то што ја желим мене ни у колико не може нагнати да за овакво овлашћење гласам. Ја сам за то да влада закључи провизоријум па да га изнесе пред Нар. Представништво. Само такав провизоријум мени пружа довољно гаранције да ће њиме збиља бити заштићен интерес државни, да ће њиме бити заштићена трговина, и да у том провизоријуму неће бити ничега што би ангажовало нашу економску будућност, и што би учинило да и будући стални трговински уговор не ваља. И што је најглавније, ја мислим да би се тим путем много лакше и много сигурније до тог провизоријума дошло, него на овај начин, који је влада изабрала. И кад тако мислим ја сматрам да би влада требала да има више поверења у Нар. Представништво, да верује да ће Нар. Представништво — не само њена већина него и све остале групе — бити вазда готово да је помогне, и да према томе нема никаквог разлога да се не ослони сасвим искрено и лојално на Нар. Представништво, које представља цео народ српски. Борбу коју ће може бити требати издржати са Аустријом, влада треба да пренесе са свим на народ, јер је он само може исдржати. Само тако ако цео народ буде унапред ангажован у целу радњу која може довести до царинског рата, само тако ту борбу може народ и издржати. Јер ће само тако народ имати гаранције, да се тај рат није могао избећи.

Буде ли влада ушла у царински рат на своју одговорност и без питања Скупштине по своме нахођењу — а она овим овлашћењем тражи и то право да сме евентуално ући у царински рат, може јој се десити да је доцније издаду све групе, сама њена већина па и целокупан народ, који, не знајући да се морало доћи до рата, неће моћи са оном снагом и онаквим одушевљењем да издржи царински рат као што би га издржао у оном случају када би цео народ био посвећен у борбу, која је довела до царинског рата и уверен да другог излаза није било, и да нам је рат натурен. Ако Српски Народ буде знао да је царински рат био неизбежан, да је њега морало бити, он ће га моћи издржати. Али ако влада буде тражила, да узме на себе целокупну одговорност за царински рат, ако се Народно Представништво унапред дешаржира те одговорности, ако народ буде ушао у царински рат са Аустријом, верујући да је може бити било излаза, да није морало доћи до царинског рата, и да је он у ту тешку борбу уведен без невоље, он ту борбу неће издржати. Царински рат донеће у том случају само тешке економске и политичке несреће нашој земљи.

Због тога ја не могу да гласам за овакво овлашћење, и сматрам да је потребно да влада прво провизоријум закључи за који ћемо знати какав је и какве последице од њега можемо очекивати, па га тек онда можемо одобрити.

Спољна политика

Реконструкција кабинета

Пре неколико дана смо јавили, према извештајима из руских листова, да ће се извршити реконструкција Столипинова кабинета. На место пређашњих министара требала су ући у кабинет три посланика Государствене Думе. Ових дана се очекивао Царев указ који ће те вести потврдити, али изгледа да та спасоносна комбинација, од које би Русија имала велике користи, није остварена.

Али место свих тих пријатних изненађења, које је Русија жељно очекивала, дошло је, наједном, једно врло непријатно — посланици су одбили да уђу у Столипинов кабинет и одмах су одпутовали из Петрограда, остављајући Столипина да изиђе из незгодног положаја како он зна!...

На сваки начин, да је после ове неуспеле комбинације настао тежи положај за Столипинов кабинет него после распуштања Думе. Умерени напредни елементи су се надали, да ће уласком, у кабинет тројице демократа. кабинет моћи почети другу политику, која би извесно уклонила револуцију, Зато је, у осталом, одмах после распуштања Думе, у земљи, било релативно мирно. Али сада, на једном, се осећа јак покрет на све стране, а нарочито у војсци.

Јавили смо већ, да је неким трупама пошло за руком, да те војничке побуне још одмах у почетку угуше — и свакако, да ће и у будуће тако бити све до онога дана, када, у исто време, не плане буна и у војсци и у народу, И онда настаје питање: да ли ће, до тада верне, трупе моћи успети да те војничке побуне угуше.

Да ли ће тај народни устанак ускоро бити, још се не зна. Сељаци, до душе, још непрестано пљачкају великопоседнике и још непрестано се туку са полицијом, али то још не рачунају у устанак, то је, како извесни руски листови веле, само обична чарка, обичан знак незадовољства.

Радници су јуче објавили општи штрајк, али се сумња, да ће они моћи заталасати сав народ, јер радници нису чврсто организовани.

Једно је сигурно: да ни један Столипинов реформаторски покушај неће успети. И зато Русија сада стоји између алтернативе: аутократија или револуција.

ДНЕВНЕ ВЕСТИ

Отпутовао. Синоћним брзим возом отпутовао је у Рибарску бању Н. Пашић, председник минист. савета да поднесе Краљу извештај.

Помаже је Немачка. Влада опште мишљење да Немачка хоће да се одужи Аустрији за пријатељско помагање за време конференције у Алгесирасу.

Она то враћа тиме што потпомаже агресивне намере Аустрије на Балканском Полуострву.

Питање је да ли ће та Немачка помоћ бити довољна за остварање намере.

Разилазе се. Наши се министри разилазе на одмор после напорнога рада у Скупштини, где су „с муком“ извојевали овлашћење и кредит Пашић и Веснић су у Рибарској Бањи, министар привреде у Аранђеловцу, а министар полиције спрема се за Врњце. Тако ће за сад настати мали застој у пословима, и сав терет државни пашће на широка плећа др. Пачуа, који има да изврши две одлуке, да нађе новац за кредит од 500 хиљада и да спреми терен за нове уговоре.

Долазе у Беч. И гроф Голуховски и аустро-угарски делегати за српско-аустријски трговински уговор састаће се у Бечу 5. идућег месеца, на дан рођења цара аустријског. Према овоме има могућности да се од тог дана могу обновити преговори за трговински уговор.

Побијају гласове. С бугарске се стране побијају гласови о обновљењу српско-бугарског царинског савеза. Међутим бугарски званични кругови ипак за то показују сваку готовост, која иде у прилог осигурању српског извоза кроз Бугарску.

Нагомилавање војске. „Аустро-угарски ратни министар наредио је концентрацију војске Темишварског корпуса. И у Панчево је стигло два батаљона војске. На војној територији Оршава-Сремска Митровица, још никада није било сконцентрисано толико војске као данас. Ово нагомилавање војске изазива разне коментаре.

Страна штампа о Плавој Књиги. Од свог београдског дописника има *„Берлински Тагеблат“* ову вест: Плава књига није апсолутно ни у колико расветлила питање о царинском сукобу. Неки знаци говоре о томе, да ће праву светлост у том питању унети бечки и пештански кабинет, они ће целом свету показати оно, што ни сама Скупштина у својој фамозној тајној седници није сазнала. (Лист од своје стране примећује на ову вест следеће: „Изгледа да ће дипломатски рат између Србије и суседне монархије постати комичан).

„Франкфуртске Новине“ јављају ово из Београда: Плава књига, која је данас раздата посланицима, има свега осам нота, које су већ раније познате биле и не уносе скоро никакву нову светлост у аустро-угарско-српски сукоб. У књизи је најглавнији аустро-угарски акт од 6. априла, промеморијум, којим се захтева, да Србија мора набавити топове у Аустрији а не у Угарској.

„Фосове Новине“ имају из Беча овај телеграм: „Овдашње владине кругове изненађује она маса намерних неистина, којима су Пашић и његови другови бранили пред Скупштином држање Србије према А.-Угарској. Потпуна је неистина, да је Пашић званично ставио у изглед, да ће у А.-Угарској утрошити 26 милиона за државне набавке. Такво саопштење није Пашић учинио ни усмено ни писмено, он је то само једном новинару рекао. Тако су исто потпуно неистинити и Пашићеви статистички податци о српском извозу у монархију. Оно, што је Пашић рекао, да се Србија не налази у царинском рату него у неуговорном стању, истина је, али је тако исто несумњиво, да хабсбуршка монархија располаже средствима, којима за неколико недеља може толико оштетити благостање Србије, да се оно лако поправити не може, Србија пак неће бити у стању да врши какве репресалије. Примена тих средстава, како смо на меродавном месту сазнали, само је одложенана.

ИСПРАВКА

Новине „Видело“ у броју 82. од 10. Јула 1906. год., у нотици *„Умро“* донеле су вест, како је Ванђел Тома дугогодишњи Београдски дуванџија умро у бањи Ројичу. У тој нотици изнесено је, како је пок. Ванђел имао у радњи два синовца, који су радили као кртице, и како је он њих из радње одпустио и одказао, да они ма шта имају код њега, па то чак у суду и заклетвом утврдио, па га је шлог ударио.

Та је нотица тенденциозна и у злобној намери. Не стоји, да је пок. Ванђел Тома имао ма кад у радњи својој синовце из простог разлога, што он синовце и нема нити их је ма кад имао. Ово се најбоље види из његовог тестамента и у опште акта његове масе. Према овоме, не стоји ни то, да је он заклетвом одказао неку имовину својим синовцима, из чега би изашло, као да је пок. Ванђел положио лажну заклетву. За свакога, који уме да мисли јасно је, да се човек, који оставља на добротворне цељи преко 400.000 дин., неће пред своју смрт криво заклињати за туђу имовину од неколико стотина динара. Најзад не стоји ни то, да је покојног Ванђела после тога спора ударио шлог у Београду.

Остали наводи у тој нотица без икаквог су смисла и недостојни једнога листа, као што је „Видело“ па стога пре ко њих и прелазим.

Молим уредништво, да ову нотицу у своме листу одштампа, пошто је „Видело“ престало.

20. Јула 1906. год.

Београд

Извршилац тестамента
пок. Ванђела Томе
Марко Ђорђевић
дуванџија

Важне Вести

Честитања

Поводом писања „Дневног Листа“ о руској револуцији цењена редакција тога листа примила је масу честитака из целог света.

Из Србије а нарочито Београда долазе многи и лично да честитају господи моћним сарадницима тога листа.

Поводом овога Серенисимус је казао да би једновремено са овим честитањима „Днев. Листу“ требало изјављивати и саучешће Коларчевом фонду.

Хо-хо-хо.

Дневни Лист и императорска кнута

Страшни, силни и ужасни чланци, које „Дневни Лист“ доноси поводом догађаја у Русији, лом су направили у Царевини Руској. Цар Никола је пао у очајање јер вели, кад је дошло до тога да о мени и мојим делима пише овако и један од највећих листова у Србији и Српству, лист који је у Србији обарао Краљеве, лист који је био у стању да после 29. Маја створи од Србије Републику само да је хтео — онда је све пропало.

Срећа што на то Серенисимус рече: али молим Ваше Императорско Величанство, Ви заборављате да је томе листу власник Павле Хлопов а сем тога да би после 29. Маја тај лист заиста створио Републиканску Србију само да није било оних нaредника који нису делили мишљење ове силне редакције и за умирење републиканског духа сарадника тога листа није потребовала кнута Императорска већ само неколико наредничких шамара и ствар је легла

Хо-хо-хо-хо.

ТЕЛЕГРАМИ

Мадрид. Званично је објављено да је капетан брода „Сирио“, који је претрпео бродолом, извршио самоубиство. Влада је тражила кредит за помоћ жртвама бродолома; нарочито за жене и децу, којих има око 385. Архиепископ Пара Бресил спасао се. а епископ из Сан-Пабла, Бресил, удавио се. Склопљена је комисија за извиђај узрока ове несреће. Посада са „Сирио“ ухапшена је.

Будим-Пешта. Јуче су овдашњи месари одржали збор на коме су расправљали о узроцима скупоће меса. Усвојена је резолуција, у којој се означују као главни узроци скупоће меса: затварање српске границе и извоз мађарске стоке у иностранство Одлучено је да се поднесе меморандум надлежном месту и да се тражи побољшање садањег стања.

Шала и сатира

Из уметничког света

— Ова је жена свој глас потпуно изгубила, а новаца има највише толико, да може један месец пристојно да живи. А шта ће онда да ради?

— Боже мој, што и све жене, које не живе — пристојно.

НАША КЋИ

АНКА

венчаће се 30. ов. м-ца у 6 и по часова пре подне, у саборној београдској цркви,

СА ГОСПОДИНОМ

Драгутином Димовићем

свршавајућим правником

Част нам је о овоме известити сроднике, пријатеље и познанике. Нарочитих позивница неће бити.

Скуп сватова у нашој кући: Молерова улица бр. 17. у 6 часова пре подне.

После венчања испраћај младенаца на жељезничку станицу.

Јула — Београд.

Савка и Милутин А. Поповић
председ. Пор. Управе.

АДВОКАТ

Михајло С. Поркић

судија у пензији

Одпочео је адвокатску праксу у Београду.

Са канцеларијом је у сопственој кући — **Крунска улица бр. 41**, више немачког посланства.

Моју са свим из основа реновирану

Гостионицу „СРПСКИ КРАЉ“

са свима потребним одељењима, постојећу на најлепшем месту у варошици **Мионица** издајем од Митровд-дне ове год. под закуп. За цену и остало обратити се мени у Мионицу, окр. ваљевски.

Богдан Кевић
трговац.

Издаје се под кирију

Кафана „Царица Милица“ — на Зеленом Венцу, издаје се од 1. Новембра о. г. под кирију.

За услове обратити се сопственику, који је са канцеларијом у кафани „Руска Круна“
Сима К. Науновић.

Телефон 957. Телефон 957.

Рафајловића Подрум

стовариште „Зелени Венац“
продавница на Теразијама

Препоручује кафеџијама своја одлична бела Врањска вина. Цене умерене. Пренос врши бесплатно.

Важно за Госпођице и Госпође!

Најновији и надмашно најбољи „Косметик“ у садашњости, за улепшавање и негу лица и руку, јесте:

Ђулијак Сапун и Ђулијак Крем

који су справљени из најфинијих биљних и анималних честица, по најновијим проналасцима науке. Препоручује се Г-ђицама и Госпођама, које желе, да имају младолико, нежно и лепо лице.

Израђује: Апотека код

„Црвеног Крста“ у Београду

преко пута хотел „Славије“

Цена једног сапуна 1 динар. — Једне тубе Крема 1 динар. Шаље се свуда доплатом. — Адреса: Апотека **„Црвени Крст“ Београд.**

Изјава благодарности

Приликом годишњег помена, нашег доброг и непрежаљеног:

Јована Цветковића — поп Јове

бив. свештеника крњевског

не можемо да пропустимо, а да и овим путем не изјавимо нашу благодарност свима г. г. **свештеницима и ђаконима**, који га мртвог спремише, који му беху из почасти на: спроводу, опелу и гробу: и на: помену четрдесето-дневном, полугодишњем и годишњем. Нарочито, пак, благодаримо госп. **Јовану А. Илићу** свешт. овдашњем, који му се у истини показа брат у Христу, те нареди за осветлење у цркви, и звоњење при поменима.

А нека је вечита хвала и нашим **сродницима, пријатељима, познаницима и Јовиним друговима и парохијанима**: који нам се нађоше у нужди, који га испратише до гроба, који нам се депешама и писмима јавише; и свима онима: који му на поменима беху.

Вечито благодарни:
Василија и Живота Јов. Цветковића

Раја С. Поповић и Комп.

комисионари и шпедитери у **Београду и Будимпешти**

имају част јавити поштов. житарским трговцима да су спремили за овогодишњу сезону

у Београду

један од највећих и најздравијих

МАГАЦИНА ЗА СМЕШТАЈ ХРАНЕ

на коју ће робу дати

И ЗАЈАМ

под повољним условима.

КАЗАНЕ ЗА КУВАЊЕ ПЕКМЕЗА

дају на послугу.

Заинтересованима дају радо сва потребна обавештења односно свих комисионарских и шпедитерских послова.
1—10

ЈЕДИНИ НА БАЛКАНУ

Привр. телефон бр. 275 **Привр. телефон бр. 275**

ПРВИ СРПСКИ КОЊАРСКИ ЗАВОД

БЕОГРАДСКИ ТАТЕРСАЛ

на имању бив. краљице Наталије — краљеве штале — на Дунаву
кнез Милетина ул. бр. 41.

Купује овоземаљске **коње** млађе и веће, дресиране и недресиране за готов новац и под најповољнијим условима за продавце.

Има највећи избор **коња на продају** *за г.г. официре и приватне*, нарочито пунокрвних и полукрвних кобила за приплод.

Нове партије коња стижу сваких 10—15 дана из најчувенијих страних ергела.

Добио је нове одлично дресиране **коње за школу јахања**, као и нов јахаћи прибор за даме и господу. *Систем у школи најсавршенији.* За месец дана успех сигуран, признат већ од многих ученика и ученица.

Коњи за пројахавање и слободну шетњу по пољу и околини Београда.

За децу нарочити дресирани мали коњи — *пони.*

Дресура и обука коња за јахање и вожњу најсигурнија.

Прима *коње у пансионат* на најбољу негу и исхрану.

Све по умереној цени и најсолиднијој услузи.

За све обратити се у самом заводу.

Јахање је најздравији спорт за младеж. У место седења по кафанама, и шетње по прашњавом корзо-у, јашите ви бледе девојке и младићи, по чистом пољском ваздуху.

Јахање је једини превентивни лек против јектике и других наследних фамилијарних болести код младежи.

НОВИ КУЛТУРНО-ПРИВРЕДНИ НАПРЕДАК СРБИЈЕ

КРАЉ. СРП. ПОВЛАШЋЕНО

Столарско Акционарско Друштво

Телефон 105. ВИСОКИ СТЕВАН УЛ. 21. **Телефон 105.**

ФАБРИКА: Високи Стеван улица 21.

СТОВАРИШТЕ: Краља Петра улица 18.

Препоручује своје богато снабдевено стовариште *сваковрсног* собног намештаја, најсолидније израде од *здрава и сува дрвета, које нарочито суши у својим сопственим сушионицама*, као:

Спаваћи соба комплет,
Трпезарија комплет,
Салона комплет,
у најновијим и најмодернијим израдама и у разним стиловима.

Луксуз намештаја најмодернијег.

Намештаја за канцеларије, цркве, школе, болнице, гостионице, кафане, бање и купатила.

Намештаја политираног разног.

Прима израду и по нарочитим поруџбинама и цртежима.

Цене су најумереније без икакве стране конкуренције, **а плаћања се олакшавају према споразуму и у месечним одплатама.**

Предрачуне и мустре шаље франко.

Поруџбе извршава најтачније и најбрже

УПРАВА.

Посетиоцима Врњачке Бање

ВИЛА АГНЕСА

Врњачка бања — на најлепшем и најздравијем месту, у самом парку, у непосредној близини купатила и кур салона, има шеснаест пространих и укусно намештених соба, са изгледом на романтичну бањску околину.

Ко би желео у именованој вили пансион имати, потребно је да се благовремено писмом обрати на

Вила Агнеса
Врњци.

„БРАНКО РАДИЧЕВИЋ“
ШТАМПАРИЈА
ТОДОРА БЛАГОЈЕВИЋА

Телефон 69 БЕОГРАД Телефон 69

Препоручује се п. п. за израду новина, књига, формулара, скаденција, образаца за новчане заводе у једној и више боја, посмртних листа, јеловника, посетница, позивница за свадбе и забаве, плаката и све што у штампарски посао спада.

Нарочито јој је част препоручити велики избор нових слова за израду посетница и свадбених позивница.

Израда техничка. Цена умерена.

За унутрашњост доплатом.

„Правда“ излази сваки дан. — Претплата је за Србију: за годину 16 дин. за пола године 8 за четврт год. 4 месечно 1·50 дин. За иностранство: за годину 32 динара з. пола године 16 дин. за четврт године 8 дин. — Стан уредништва налази се у Чика Љубиној ул. бр. 7. — Власник за клуб „Напредак“ и главни уредник *Јова Адамовић*

„Бранко Радичевић“, Штампарија Тодора Благојевића, Бранкова ул. бр. 18. Одговорни уредник Јован Динић

СРЕДА
23. АВГУСТА
— 1906. —
БЕОГРАД.

ПРАВДА

ГОДИНА III
5
ПАРА БРОЈ
БРОЈ 228.

ОРГАН НАПРЕДЊАЧКЕ ОМЛАДИНЕ

Црнац на делу

Јуче смо саопштили нашим читаоцима текст новога пројекта о изменама и допунама у закону о штампи. Истога дана десило се нешто, што нас је принудило, да се питамо, шта ће г. Стојану Протићу те измене и допуне?

Под изговором да г. Мих. Ђокић, закупник штампарије у којој се штампа лист „За Отаџбину", дугује Државној Штампарији 2500 динара, и да је Државна Штампарија тражила забрану над његовом покретношћу за обезбеду тога примања, један писар кварта дорћолског дошао је са приличним бројем жандарма у штампарију листа „За Отаџбину" да изврши попис и да одмах и однесе пописане ствари т. ј. штампарску машину и слова. И то је одмах и извршио. Штампарија је процењена од три штампара, које је писар довео, узета у попис, изнесена из куће, однета незнано где и предата некоме стараоцу, кога је кварт одредио, а који изгледа никаквог имања нема. Лист „За Отаџбину" бар за неко време не може излазити.

Све баш да је та штампарија рецимо и била тога г. Ђокића, све да је он заиста и дуговао тих 2500 динара Државној Штампарији, један заиста слободоуман министар не би се никад послужио тиме, да угуши један опозициони лист. Јер, забрана се могла извршити па да се излажење листа не спречава, да машина остане на месту, и да продужи радити. И то би чак било и у интересу повериоца.

Али г. Стојан Протић је далеко од тога да буде слободоуман министар. Он је слободоуман само кад су други на власти. И то је овога пута дефинитивно документовао.

Јер не само да штампарија у опште не припада том г. Ђокићу, за чији је дуг узета у попис, него чак ни тог дуга у опште нема. Сопственик је штампарије г. Милан Новаковић, који о томе има уговор потврђен код полицијске власти, а г. Ђокић је само закупац, пошто г. Новаковић нема еснафско право да сам обавља штампарску радњу. Полиција дакле ни у ком случају није смела узимати г. Новаковићеву ствар у попис за дуг г. Ђокића, баш да је овај и био дужан Државној Штампарији. Али што је још најлепше г. Ђокић има уверење од Државне Штампарије да јој апсолутно ништа не дугује! Али узалуд је сопственик штампарије г. Милан Новаковић показивао писару полицијском уговор, по коме је штампарија његова, а не г. Ђокићева, и уверење Државне Штампарије по коме ни г. Ђокић штампарији ништа не дугује, писар је извршио попис, демонтирао машину, спаковао је на кола заједно са словима, и однео, показујући врло јасно, да му је законитост његовог рада, као и то чија је штампарија и постоји ли какав дуг потпуно равнодушна ствар, а да му је главно да штампарију [illegible] те да лист, који се ту штампа, не може више излазити.

На тај је начин угушен лист „За Отаџбину", јер нема више своје штампарије, а мучно да ће га који други штампар после овога смети да прими на штампање. Ако у Србији има још иоле политичког поштења, против овог отвореног насиља протестираће и сами радикали. Јер ако министар полиције сме не водити рачуна ни о најјаснијим прописима закона, ако сме наређивати и допуштати да се извршују и овако отворена безакоња, онда је савршено све једно, какви су закони Краљевине. Пошто се не влада по законима но по ћефу министра полиције, то је српским грађанима све једно јесу ли ти закони на папиру слободоумни или реакционарни. Још му је чак горе ако су слободоумни, јер само могу навући наивнијег човека на несрећу. И ми се заиста чудимо г. Стојану Протићу, нашто ће му нов закон о штампи, кад он о законима не води рачуна. Стамбулов је владао са врло слободоумним законима, и није их мењао. Али се као и г. Стојан Протић није на те законе обзирао, но је радио, шта је хтео. Г. Стојан Протић, који нема више на чему завидети својим чувеним претходницима у министарству унутрашњих дела Ђорђу Генчићу и Ј. Андоновићу — осим донекле на слободоумљу — и који нема више достојног узора међу реакционарним министрима у Србији, почео је да се угледа чини изм се на Стамбулова. Само нека пази да не отера сувише далеко у том подражавању.

Јер је Стеван Стамбулов на крају крајева врло рђаво свршио, и ако није имао над главом као Дамоклов мач окултни утицај завереничкi и интриге камариле. Срушио га је [illegible] сва та насиља и правио.

Стојану Протићу се то три пут брже може десити.

Кад Црнац буде свој посао свршио, он ће отићи. Ако још не буде и ногом ударен, колико да звекне мамузица.

Страна политика

Америка *(Трећи панамерички конгрес — Резултат његова рада).*

После једномесечног рада овиx је дана свечано закључен *трећи панамерички конгрес*, који може у многом да задовољи државе у Америци. На томе су конгресу регулисана многа питања која су била спорна, било између два суседа, било у општем економном погледу. Зна се на пример да је између Чиле и Аргентине на једној и Северо-Америчких Држава на другој страни постојало од увек неко нерасположење, које је претило да се сваки час претвори у отворено непријатељство. У ранија времена могло се тако што и очекивати; али се последњих година увидела штета, коју би обе стране имале ако би прешле у отворено непријатељство и за то су обе републике закључиле читав низ конвенција по којима су утврдили чак и војне и флотске буџете процентуално на дуже време, да би државне финансије, које су биле јако преоптерећене, олакшали.

Очекивало се даље, да ће Чиле, Аргентина и Бразилија образовати једног дана савез да се боре против Уније на северу. Али све те ствари изнете су лепо на конгресу и решене на задовољство свију.

Између осталог на конгресу је решено, да се образује *међународни секретаријат америчких република* са седиштем у Вашингтону. Даље и питање о изборним судовима и питање о наплати дугова оружаном руком решено је у смислу одлуке хашке конференције.

Било је и других питања која су решена, али је тако исто било питања [illegible] одложено за доцније. На пример, предлог Сједињених Држава за кодификацију међународног америчког права које би стајало у сагласности с т. зв. Молгос-доктрином није усвојен.

Бугарска *(Покрет против Грка — Одговор кнеза Фердинанда патријарху.*

Покрет против Грка који је онако драстично обележен познатим догађајем у Анхијалу, још никако не престаје у Бугарској. Оно-мад смо јавили за интервенцију екуменског патријарха у корист његових саплеменика у Бугарској и о писму, које је лично упутио кнезу Фердинанду због догађаја у Бугарској. Кнез Фердинанд чак из Маријенбада није остао дужан одговора, који је био и сувише оштар.

Међутим није се само на томе стало. Патријарх се обратио и страним посланицима молећи за њихову интервенцију. И по томе данас се већ из Софије јавља, да је министар унутрашњих дела изјавио, да је мир осигуран, али да он не може гарантовати, ако грчке чете у Македонији и даље наставе свој опаки посао.

Тај је одговор скаменио све Грке у Бугарској, нарочито кад се сазнало, да и велике силе не помишљају на даљу интервенцију, па за то се већ сад јавља, да се многи Грци спремају да напусте Бугарску.

ДНЕВНЕ ВЕСТИ

Нова нота Србије. „Нова Сл. Преса" јавља да ће српска влада у току ове недеље послати у Беч једну *нову ноту*, којом ће се пристати на све аустро-угарске захтеве с изузетком лиферације топова. Ако се на тој основици не би споразум постигао, вели се да ће Пашић одступити и кабинет нови образовати Ст. Протић или д-р Миловановић. Д-р Вујић из здравствених обзира не мисли се примити мандата за образовање новог кабинета.

Српски трговци у Бечу. У аустријском „Оријент-Друштву" састали су се прекјуче чланови Српског Трговачког Удружења *Д. Ризнић*, *Мита Ђорић* и секретар *Д-р Вл. Марковић* са представницима аустријског Exportvereín-а из Чешке, Моравске и Шлеске, да се посаветују како да се учини крај стању које постоји између Аустрије и Србије. На том разговору узели су учешћа *Д р Јосиф Заводни*, *Адолф Најман*, *Л. Симон*, *Д-р Сингер* и др. па је, веле, онда постигнут и некакав спо-

---

ФЕЉТОН

У МАНАСТИРУ СВ. СТЕВАНА

На Преображење, 6. ов. м., бејах у манастиру Светога Стевана. Тада је сабор око манастира, слава која има пуно значаја за сав овај крај. Позван од неколико пријатеља као и од управе манастирске пошао сам на пут с мало наде у добар провод и с прилично сумње у вредност оваких свечаности. Кад, пак, видех шта све ради, шта мисли и нарочито шта осећа овај народ који се скупља око манастира Св. Стевана о Преображењу, уверио сам се да нису још изумрли звуци који нас подсећају на старо оно доба што нам данас често пута изгледа само као нека бајка...

Манастир Св. Стевана или Липовац припадао је некада алексиначком а сада је у нишком округу. Кад се из Алексинца пође старим цариградским друмом ка Нишу, долази се до тачке где ће вам се показати *стара граница*. Сада више нема караула на томе месту, и само остаци од некадашње друмске механе стоје још за неко време као знак негдашњег одморишта. Мало пре но што се дође до саме те старе границе, повешће вас пут са цариградскога друма, који се заиста и сада одржава у примерном стању, у лево, у клисуру кроз коју дере река око које су опет нанизана четири села: Катун, Добрујевац, Станци и Липовац. За време рата пре тридесет година страдала су прва два села од варварства турскога јер туда удари највећа сила турска. Дотле је било и које како, али кад непријатељ стаде на слободну земљу Кнежевине Србије и кад се по дивном и питомом Поморављу стаде издизати дим са згаришта златних усева, тада у младу народну војску српску уђе неки нов дух: с јединственим прегнућем које ни једнога тренутка не знађаше за очајање брањаше српски народни војник стопу по стопу своје отаџбине. И за то ће вам истину рећи свак из поменутих села кад вам каже да је свака стопа овуда крвљу натопљена. Позади нам, ближе Алексинцу, остаје Шуматовац који сам за себе казује читаву историју. Стари Абдул Керим жељаше да у Алексинцу прослави рођен дан Кнеза Србије, 10 август, али му та жеља оста на празно.

Размишљајући о тим данима којима је управо сада тридесетогодишњица, пролажасмо кроз клисуру и кроз поменута села. Природно уживање у оваким лепотама са свим је на своме месту. Небројене воденице, тако рећи, не испуштају воду да слободно тече, аچести јазови, уставе и бране са врбама које их около крију повећавају драж такога уживања у посматрању. На једном месту видесмо како је готово читава река преведена *преко* друге воде, а све се то постиже с малим и примитивним срествима, која ипак много дају кад има добре воље и предузимљивости.

Пред вече стигосмо у манастир, око кога већ бејаше доста походилаца. А сутра дан, на Преображење, мишљах да се слегла огромна војска на логоровање, док се с вечери опет стаде смањивати, а сутра дан по Преображењу бејасмо још само ми, разуме се такођер спремни за враћање.

Манастир је врло мален: седамнајест корачаји дугачак и седам и по широк. На старој грађевини додана је модерна звонара која је храм готово прогутала и која је у стању наљутити зналца и поштоваоца старе архитектуре. Манастир је у самом врху поменуте клисуре, под стенама које се, мислиш, с небом додирују. Више њега су, на стени, развалине старога града Липовца, који се помиње у нашој историји за доба беснога турског цара Мусе. То је она бујица која се после пада Липовца сручила око Сталаћа кад је засјала слава неумрлога Пријезде и жене му госпође Јелице.

У самом је манастиру најдрагоценији запис који казује да је грађевина постала у доба Деспота Стевана Високога и брата му Вука. Само неколико корачаји више олтара извире, врелом, читава река. То је она која пробија клисуру и по којој се сав овај крај кад што зове *Река*.

У новије је доба почет рад на вађењу угља, али је посао застао и ако је био већ прилично дотерао.

Али је врх свега природна лепота! Мештани тврде да овде зими нема ветрова а ми смо се уверили да усред жеге нема врућине.

Оставили смо манастир али његове лепоте нећемо заборавити.

Љ. М.

ПОДЛИСТАК

ПРОБЛЕМАТИЧНЕ ПРИРОДЕ

РОМАН
од Ф. ШПИЛХАГЕНА

(Наставак)

Ја сам то хтео већ одавна учинити само да си се ти решила шта ће с њим бити; рече стари господин чешући се иза уха.

Сад сам се решила, рече бароница разгневљена; овог часа сам се решила. Кад он неће да нас прати на једну тродневну вожњу у комшилук; кад му је досадно код наших познаника који су му изашли са највећом предусретљивошћу, онда он отворено показује да се не мисли опраштати и онда нека остане где му је воља.

Али драга Ана Марија, рече барон, та то није на крају крајева све једно, и онда где ће остати кад ми одемо? А како ћемо изаћи на крај сами са оба дочека?

разум. Разговор је трајао нека три сата.

Подвоз за Варну и Солун. Извештени смо, да су ове цене подвоза, постигнуте за извоз наше стоке:

За један вагон (у који се могу сместити 12 волова) цена подвоза на прузи *Цариброд — Варна* срачуната је на 12 пара по километру. Како на тој прузи бугарској има 644 км. то ће један вагон стати 77·28 дин., дакле, колико и до Пеште. Даље и у Турској постигнуте су повољне рефакције. За један вагон на прузи *Ристовац—Солун*, која износи 339 км. плаћаће се по 22 паре за 1 км. или 74·58 дин. од Ристовца до Солуна.

Као што се из овога види цена провоза нашег извоза кроз Бугарску и Турску снижена је на најмању меру. Уговор за железнице у Турској потписао је *д р Мика Поповић* за време свога бављења у Цариграду, а тај је уговор с друге стране поред потписа дирекције потврдио и збор акционара у Бечу.

Лажан глас о Д-р Владану. Синоћ се на један пут кроз Београд пронео глас, да је Д-р Владан у затвору напрасно умро. Разуме се, да се тај глас одмах у вароши најразноврсније коментарисао, па су неки ишли чак дотле, да тврде, како је Д-р Владан *отрован*. После једног сата, када се дознала истина, сваки се смејао овој лажи.

За што је угушена? Од неких чланова редакције листа „За Отаџбину“ извештени смо да је полиција узела штампарију у попис по неком дуговању Мих. Ђокића, закупника те штампарије. Међу тим, он је тај дуг одавна измирио и за то има и уверење. Даље, веле, да штампарија и није његова већ Милана Новаковића а он је само њен закупник.

Било како му драго, тек је штампарија бачена на крај Дорћола а за стараоца је постављен неки Милош, бив. полицијски практикант, и ако у Београду има толико штампара. Било је занимљиво гледати то „пресељавање“ штампарије уз асистенцију жандарма. Штета, што овој процесији није присуствовао и који радикални посланик, јер они промукоше у Скупштини говорећи о неким слободама у „светом стању“.

Лукачевић и Владан. Ономад су неки листови донели вест о шетњи те двојице по Дорћолу, надовезујући разне комбинације по томе. Извештени смо да су та два крупна господина заиста водили крупан разговор, који се свео на то, да је Владан изјавио: да док живи, у политику не мисли више улазити и да ће ово још мало дана његова грешна живота посветити — литератури. Како би било да га Српско Књижевно Друштво изабере за свога почасног председника. Та добра половина његових најистакнутијих чланова била је некад питомац његов или примала синекуре из његових руку.

Веле да је г. Лукачевић био јако ожалошћен том љубављу Владановом према литератури.

Бечка општина о скупоћи меса. На седници од понедеоника бечког општинског већа пало је око десетак интерпелација о скупоћи меса у Бечу. Одговор по њима даће се у петак. Оскудица меса у Бечу све то јаче избија и сад се јавно тражи да се уклони најглавнији узрок тој скупоћи — а то је: да се забрана за увоз стоке из Србије скине и граница отвори.

Самосталци у општини. Савшкарт, који је избачен из државне службе, потрпао се у београдску општину са лепим платама и ако никаква посла нема. Постараћемо се да донесемо читав списак тих угураних људи у општину.

„За Отаџбину“ угушена. Познати орган друштва за легално решење завереничког питања „За Отаџбину“ јуче је последњи пут изашао пошто је полиција кварта дорћолског узела у попис по некој судској одлуци штампарију тога листа, а други штампари не показују воље да приме даље штампање тога листа.

Опет Штајнхарт. На нашу нотицу у јучерашњем броју „Правде“ да се дугогодишњи дописник бечкога „Zeit“-а *Штајнхарт* сели у Цариград за дописника „Фософих Новина“ добили смо одговор, по коме Штајнхарт изјављује: да се неће маћи из Земуна и да ће даљу кампању против Пашићева кабинета наставити ускоро. Односно његовог протеривања из Земуна вели да је нетачно, и да су све вести о томе неистините.

Преминуо. Још се тако рећи није ни затворила рака над нашим пријатељем Михајлом Штрбићем, кројачем овд. и бив. нар. послаником, а умре му и јединац син Радивој, који тек беше предузео радњу свога пок. оца и почео да њоме управља. Пок. Радивој је све до пре 4—5 дана био потпуно здрав када се напрасно разболе од запаљења слепог црева и синоћ испусти душу.

Бог да га прости.

† Ђузепе Ђакоса. Један од највећих талијанских драматичара *Ђузепе Ђакоса*, умро је пре два дана у месту свога рођења у Парели, у 59 год. живота. Најпознатији су му комади: „Шах-партија“, „Љубав без радости“ „Гроф Рото“ итд. у почетку је био адвокат али се доцније посветио искључиво драми.

Непослушност полицијских наредаба. Нема дана а да поједини квартови не кажњавају београдске грађане за дело „непослушност полицијских наредаба“. Нарочито у последње време то је кажњавање учестало. Ми налазимо, да се казнама не да ништа постићи. Свет се одујмио, да неће више да верма никог. То је у осталом једна од последица „светога стања.“

Васпитни Завод г-ђе Нетовићке у Нишу. Од управе овога ваљаног васпитног завода изишао је проглас којим се отвара упис за нову школску годину. Место сваке друге рекламе директорка завода вели у прогласу: „Како“ је мој завод уређен и да ли заслужује да родитељи своју децу мени на васпитање повере, нека се сваки о томе увери у Министарству Просвете и Црквених Послова“. Са своје стране додајемо нама познати факат, да су и две одличне куће београдске своју децу школовале у томе заводу, који је за сваку препоруку. Ближа извешћа даје управа завода.

Важне Вести

„Жесток“ закон

Нови пројекат закона о штампи г. Стојана Протића, тек што је публикован, а већ је постао забављајка београђанима. Јуче смо већ чули овакав један коментар тога закона:

— Бога ти, шта му значи оно, ко хвали или осуђује лица грађанскога или војнога реда за њихово овако или онакво учешће у државном преврату од 29. Маја?

— Ево шта значи. Ако ти дознаш, ко је украо златан сат Краља Александра, па му изнесеш име у новинама, и кажеш да није лепо красти сатове у тако судбоносним тренутцима, бићеш осуђен по новом закону.

— Е! Зар и за то?

— И за то. Јер закон изрично каже *што је узео овакво или онакво учешће у државном преврату од 29. Маја*. А тај је братац несумњиво узео учешће у том догађају. Како, то је по закону сасвим свеједно Нити га смеш осуђивати ни хвалити, јер иначе оде у хапс.

— Е, баш жесток закон!

СЕРЕНИСИМУС

Драга „Правдо“

Министар спољних послова реферише Серенисимусу:

— Височанство, Нар. Представништво Краљевине Норвешке огласило је норвешки престо за упражњен.

— Па то онда Краљ Оскар није више краљ?

— Није, Височанство.

Серенисимус се мало као замисли па онда рече вајкајући се:

О, о, нисам знао да може — *и тако*.

Хо-хо-хо-хо.

Брука „С. К. Гласника“

или

„нашла млада метлу иза врата“

Ко је год учио ма и најмање школе, ко је год читао штогод из Историје Српске Књижевности, ко је год иоле мислио о нашем књижевном развитку — тај, само ако није професор књижевности на оригиналном нашем универзитету, зна да су и Вук Караџић и Ђуро Даничић били на Словенском Конгресу 1848. у Прагу. То ћете наћи у свакој њиховој биографији у којој је иоле говорено о *животу* њихову, то ће знати сваки ђак виших разреда гимназијских, који је слушао лекције код паметна професора. О Вукову бављењу у Прагу тада саопштила је пре два месеца и „Правда“ једну занимљиву епизодицу под именом „Пољубањ Вука Караџића“ Али то, што је одавно познато сваком просвећенијем Србину, то нису знали професори бедног Универзитета нашег: професор Историје Књижевности Јужних Словена Павле Поповић и професор Историје Српске Књижевности Јован Скерлић. Ова два човека, који на своју властиту несрећу штампају „С. К. Гласник“, остављајући тако потомству споменик пирамидалне глупости, написаше и у најновијој свесци тога листа наштампаше од речи до речи ово:

„... што је од особитога интереса, и што се до сада, чудновато, није знало, то је да су на Словенском Конгресу у Прагу, 1848. поред осталих Срба били и Вук Караџић и Ђуро Даничић“.

Мало им и то беше, већ да би јаче документовали своје незнање с којим не би никад могли положити матуру, они поново узеше да утврде своју неурачунљивост овим речима:

„Нигде се није ни поменуло да су ова два крупна човека српске књижевности била тада у Прагу.“

Ако је, вала, и од дедака — много је!

Замислите само: они веле да је *„чудновато“* како се то *„до сада није знало“*. А што се „није знало“? Просто зато што се *„нигде“* *„није ни поменуло“* тако штогод! Е, одиста је чудновато како књижевне истине знају у српском роду сви само не — универзитетски професори књижевности!

Сад је већ и сувише јасно зашто Бугари позивају на Конгрес само такве српске „књижевнике“. Један Тодоров, један Цонев, Милетић и Шишманов могу се до миле воље нашегачити с таким „књижевницима“, могу их обавијати око малог прста и најзад им дати банкет — али нека знају да тиме нису понизили Српску Науку, јер научари на форму маркиранога Скерлића и на дому постоје само ради спрдње. Видећете да ће они до године пронаћи и — Даничићев споменик на Калимегдану!

Г. Ж. Дачићу: када тим бедницима издајете главу, питајте их, с каквим је образом примају? Немојте се либити да то учините. Ако се Скер-

---

Кажем ти да ми је са свим свеједно где ће остати, одговори баронца, са свим све једно. Он и иначе воли да иде сам својим путем па нека иде и сад. Нека пропутује пешице острво, нека посети свога пријатеља Олденбурга или, у крајнем случају нека остане овде, ма да би његов останак изазвао извесне тешкоће. Нама би он, при овом путовању, које ће нас и иначе скупо стати, био само излишан терет. Он би се као и увек бринуо само око Бруна а Малта би и опет оставио нама на врату. Ако он остане онда се Бруно мора, хтео не хтео, јаче прикључити Малту, а како је овде у питању само надзор над дечацима онда га поверавам нашем Јовану исто тако па и радије но господину Штајну. Шта више при повратку, ако би Јелена остала с нама не би имали ни места у колима. Не, не! Он остаје овде. Сад сам с тим начисто — са свим начисто.

Ја не знам — рече стари господин незадовољно.

Али ја знам, рече бароница и устаде; то ти је иначе било довољно драги Гренвице. Хајде, крајње је време да пођемо ако хоћемо да у подне будемо код грофа Грибена. Ево га и Малте. Јеси ли топло обучен сине? А где је Бруно?

Горе код доктора. Он неће да иде ако доктор не пође с нама.

Видиш ли, драги Гренвице, ето ти лепо васпитање. Иди одмах горе Малте! Нека се Бруно одмах спреми да иде. Чујеш ли, одмах!

Таман ћу ја сад ићи, одговори Малте. Иди му ти сама кажи.

И хоћу, рече бароница и повуче за звонце. Замолите господина доктора Штајна, рече она слузи који беше ушао, да дође часом к мени.

Слуга оде а бароница стаде брзим корацима ходати по соби горе доле.

За Бога само немој правити никакву сцену драга Ана-Марија, рече стари господин, који такође беше устао, плашљиво.

Бароница не одговори јер се у томе тренутку отворише врата и у собу ступи Освалд и Бруно, Бруно са мрачним, пркосним лицем и траговима суза у очима али потпуно спреман за пут, држећи сламни шешир, превучен увоштеним платном, у руци.

Милостива госпођа заповеда? рече Освалд поклонивши се пред бароницом.

Бароница беше овим изненадним решењем тешкога питања мало изведена из такта.

Чула сам да се Бруно противи поћи с нама, па сам хтела. —

Извините, милостива госпођо, прекиде је Освалд, о каквоме противљењу од стране Бруна да се одазове вашој изречној жељи не може, то се по себи разуме, бити ни речи. Бруно би радо правио мени друштво али је била довољна једна реч па да га подсетим да због мене не сме губити из вида обзире које има према вами и према господину Барону.

Но то сам и ја одмах помислила рече бароница која се у себи зарадова што није дошло до „сцене“ и са Освалдом од које се, ма да то није хтела ни сама себи признати, плашила и зазирала. Неће се кајати што се нашој жељи подчинио. Време је красно и ми ћемо се мислим лепо провести. Штета је, драги господине докторе, што и ви не можете участвовати у партији! Али, надамо се да ћемо вас, кад се после два три дана вратимо затећи у потпуном здрављу — А, госпођице, је ли све готово? Онда да пођемо драги Гренвице. С богом драги господине докторе! Adieu, mademoiselle, n' oubliez pas! — Ох, господине Тиме! збиља, вас у мало што нисам заборавила. —

— Увек тако ласкава и природна! — рече господин Тим, који се беше појавио са великим пером иза уха и нешто деранжираном тоалетом, да се опрости и сад баронци поможе да се попне у кола. — Bon voyage. Поздравите ми старога грофа Грибена! Фамозан старац са подрумом најбољег рајнског вина All rights!

Тек што је то изговорио а коњи се кретоше и кола се стадоше котрљати.

— Богу хвала! — рече он, кад се кола изгубише иза капије и он стаде задовољно трљати руке. Сад смо ми опет наши! Шта да почнемо? Qu'en dites vous, Monsieur le Docteur? Qu'en dites-vous Mademoiselle?*) Имам да напишем неколико писама и за то ћу отићи у моју собу! — рече Освалд улазећи у кућу.

— Онда ћемо ми остати у башти да се у француском вдђбамо, мала Маргарито! — рече г. Тим узевши за руку без околишења Маргариту.

— Али ја немам времена! — рече на један пут лепа Францускиња и покуша да извуче руку.

— Гле ти ње! рече сад Алберт. — Ако ти сад немаш времена када је баба отишла, кад ћеш га имати? Ходите! Venez! Оди мала жирафице! Ми смо иначе учинили леп успех у мењању глагола љубави: Ја љубим, ти љубиш — ми се љубимо...

И Алберт повуче Маргариту, која се није толико отимала у башту и ко би се за тај романтични пар интересовао могао би их видети како до подне руку под руку шетају и посматрају лепу шумицу, коју су више волели од празних стена, што је иначе било са свим природно, јер је жега преко целог дана била доста несносна.

— Наставиће се —

---

*) Шта велите господине докторе? Шта велите госпођице?

лић намршти, Ви му само звецните динарима: та га мелодија одмах доводи у усхићење!

ЖЕНСКИ СВЕТ

Њени несуђени

Посматрао сам је.

Ишла је она за *његовим* сандуком са кога није скидала очи; сестра је водила под руку, а она се гушила у сузама.

Чудио сам се. — Ја сам волио покојника, можда, више но себе, али овакве сузе толико су ме изненадиле, да сам и заборавио на своју жалост.

— Да му није род? — питале су неке око мене.

— Та није, за Бога, шалиле смо се по некад у друштву, кад би се десили и њих двоје, да би за њу он био лепа прилика, а и он не би требао већ више да се потуца као момак. — Чешће пута би је дирнули: поздравио те.....; пито је за тебе; пази како те погледа сваки час... А она то примила за збиљу!

Сад сам се тек зачудио! — Дакле она је помишљала на њега; смрт јој га отела баш онда, када је она већ и дугачку хаљину обукла и зато она тако сузи! Она жали несуђеног? — Е, онда јој није замерити!...

Она је доиста несрећна.

Сећам се како сам је пре кратког времена срео и упитао је:

— Да ли је збиља то, што се говори?

— А шта се говори, господине? — упита ме са увек готовим, неприродним, пола озбиљним, пола тужним осмехом.

— Па да сте се верили с комшијом?

— Тек што год! — Како би то изгледало: Он и ја, једно поред другог? — Као зима и пролеће!

— Ну, па зима и јесте увек уз пролеће, то и даје обома дражи.

— Али, али... У осталом зашто не? — Он је стар, али и богат. — Мени би било лепо. — Само нек ми препише коју кућу на моје име, да ме осигура, па и да пођем за њега. — Зар не.

— Сасвим, молим вас! — Па баш и ако вам буде тешко крај те мртве, старе сезоне — добри пријатељи тешиће вашу веселу природу.

— Ха-ха-ха! Да не мислите и ви да будете добар пријатељ? — Шалим се, господине; ништа нема од тога. Волим да се с њим разговарам, свет то видео, па разтрубио да смо се верили. — Још он једном сватио к нама, а то је већ и много било, да се испреде позната вам прича.

Тако је онда било.

Онога се сећам, ово гледам, гледам и размишљам:

Овај је песник, онај је механџија, па зар нема никакве хармоније између песника и механџије? — А кад је и где је обично Ђура пево? — Зар је мало механа у песмама? Па кафа, па вина... а то је све код кафеџија.

Обојица су пуни — исти укус.

Овај је момак, онај без жене; али овај је зато без пара, а онај пун новаца.

И овај је зрелих година, а већ онај је претурио и седамдесету и ма да ни шесет не признаје.

И још доста чега сличног сам пронашао, тако: обојица су са стране: један из прека, други Цинцарин; обојица у вези са швабама: један се родио у земљи под њима, други живот проводи код њих, оне су му толико омиљене, да их је пустио, да му чак и по вину пливају и т. д.

Да је нешто овај други у том сандуку, она би и за тим сандуком била, гушила би се опет у сузама и он је — *несуђени*.

Она ће све несуђене оплакати, а кад буде дошао ред на суђеног суза већ неће бити и не би јој могли замерити баш и кад би певала, јер: „песма срцу болном једини је спас“.

Болеро

НАШ СРЕМАЦ

Иришка Академија.

Сазнавши да је један познати наметљивко, који није ништа урадио ни као дописни члан Академије Наука, изабран и за редовнога члана, и то протекцијом Пере Ђорђевића, кога Сремац никако није могао трпети, наљути се и рече:

— Бога ми ће се дотерати дотле да ће ова Академија бити гора од оне Иришке Слепачке Академије: тамо су била свега два слепца а овде их има — повише...

Какоћу јаја.

У почетку је и Сремац радио на „С. К. Гласнику“, али кад је овај са свим прешао у руке Паје Поповића и маказара Скерлића, није хтео зато више ни да чује.

— Не могу — говораше — да подносим много штошта, а најмање кад стану јаја да какоћу. А тако ти је сада стање у тој редакцији.

„Гејачки ђугум“.

Неки београдски листови назваше самосталског министра просвете Давидовића — гејачким ђугумом. Сремац није марио за грдње, али му се тај израз толико допао да га је прибележио и кад што употребљавао.

— Ја мислим — рече при једној вечери — да се то морало допасти и самом Господину Министру. Ем јако — ем тачно!

Две песме.

Кад год би нам при вечери свирао Хасан на цимбалама и певао, сваки је имао својих песама које је тражио. У таким је приликама Сремац наручивао само две: „Род родила крушка ранка под Милошићем“ и „Ао, Босно, сиротице тужна“...

На силу луда

— догађај из београдског живота —

(НАСТАВАК) (10)

Члан је одмах прешао на ствар. Саопштио им је, зашта их је звао.

— По овој тужби, а има их неколико у разним варијацијама имате да извршите први преглед ове Катице Н-ћ Молим вас, да ми ваше мишљење о томе одмах саопштите. Ја ћу бити у другој канцеларији и чекати на то!

И члан се диже и остави лекаре с несретном девојком.

— Треба ли и ја да останем? — упита адвокат.

— Не морате, али можете! — рече један од лекара.

Адвокат је једва дочекао да измакне.

Катица хтеде, да му нешто каже, да гаослови и замоли да остане, али јој је глас застао у грлу, кад је приметила с каквом се хитрином он изгуби иза врата, на која је мало час изашао и члан.

* * *

Више од једнога сата трајао је тај преглед над Катицом. Лекари су се били ограничили да испитају њено — душевно стање, и ако је један од њих био њен домаћи лекар и познавао је као сасвим нормалну.

Док су лекари „вршили“ тај преглед на тај начин стављајући јој најконтроверзнија питања, на другој страни између члана и адвоката Катичина водио се овакав разговор:

— Дакле ти ћеш је отпратити до болнице! — говорио је члан.

— Али је за мене непријатна та мисија...

— Зашто?

— Ја сам њен адвокат!

— Знам, знам! И за то ће ти бити лакше.

— А што не би ти наредио поднареднику? Узми фијакер, па ма га морао ја платити!

— Ма ко био, она ће надати ларму, рече члан. — А ти врло добро знаш како је стање у Београду. Треба само неко да дрекне, па да се маса света искупи...

— Ово, јес..

— Е па видиш... најбоље ће бити. да је ти отпратиш! Иначе, ја не гарантујем... Она ће лармати, скупиће се свет, и ја ћу морати можда сутра да дајем изјашњење због тога.. А то, опет, нећу! — заврши члан резолутно.

— На послетку, кад није друге, мораћу ја да то учиним... Само не знам, шта бих јој рекао?

— Ама, теби је у сваком случају лакше да је склониш да пође, него мени. У осталом нећеш сам ићи. Наредићу и каплару, да те код ћошка очекне, па нек и он седне на бок.

И тако су та два човека без срца и душе удешавали, како једну јадницу савршено да униште.

(наставиће се)

† ЂЕНЕРАЛ БЕЛИМАРКОВИЋ

епизодица из његова живота

Његов предлог

Да се избије на Косово и у срце Старе Србије требало је проћи или кроз Грделичку Клисуру или преко Преполца. Белимарковић је доказивао онда (1877.) да је ово друго неравњено лакше; у овом је уверењу и умро. Али је Врховна Команда обрнуто мислила и — наредила Примивши заповест да продре кроз Грделицу, Белимарковић је замолио да му се да већа војска а мања нека се остави да на Преполцу чека. Врховна Команда и то одби. Тада он удари и победи славно. Услед његове победе на Врањи Хафис-паша трже сву војску ради концентрације на Косову те прелазак преко Преполца у Лаб бејаше сада слободан.

„Мислећи“ и „немислећи“ официри

Белимарковић је официре, као и људе у опште, делио на оне који *мисле* — то су „мислећи“ — и оне који слабо мисле — то су „немислећи“.

Пок. Бучевић био је „мислећи официр“ и Белимарковић је њега радо примио за дивизијара у своме корпусу (дивизија је онда била ово што је сада пук а корпус ово што је сада дивизија), и ако је Бучевић био тешко болестан и често ишао у рат на колима. Белимарковић је команданте — разуме се — звао к себи, а Бучевићу је ишао сам на ноге, кад год би му имао што важније усмено наредити.

Пред Нишем

Главна војска, која је притеснила Ниш, била је Белимарковићева. Она је, поред осталога и Горицу на јуриш освојила. Чим је, пак, Горица пала, одлучено је у Нишу да се град преда. Парламентари пођу и *случајно сретну* пуковника Лешјанина, те је тако овај први примио понуду предаје.

„Погреб о државном трошку“

Прочитавши у новинама један пут како се један наш познати политичар сахрањује о државном трошку, рече Белимарковић:

— Кад се неко сахрањује о државном трошку, тај треба да је држави привредио бар толико колико ће изнети издатак за његов погреб. Овај несрећко није држави ни толико користио, те према томе сад се земља њему *не одужује* него га *задужује*...

Два намесника

Пок. ђенерал Протић био је некада ђак Белимарковићев па га је после престигао у рангу. Ипак су били доста добри пријатељи па су као такви постали и намесници Али се у једном питању о Русији њих двојица као намесници разиђу 1891. године толико да престану говорити. А послове су ипак отправљали тако лепо да ни Ристић није знао шта је међу њима. Тако су и умрли сва тројица.

ПОКРАЈ ТЕБЕ...

Кад сам покрај тебе, мила
Растајем се с болом мојим
И у слаткој чежњи киптим
За пољупцем медним твојим. —

А кад нам се усне дирну,
Кад ти пурпур лице узме
Милујем ти меке власи
И љубим ти очи сузне.

Најзад, када часак дође
Да с растанем с тобом, мила,
Ја тад видим срећу нашу
Како нам је кратка била.

Света

ПЕТРОГРАДСКА ЛЕПОТИЦА

— *Ја вас љубљу* — рекао је Агасферов петроградској лепотици.

Лепотица је не верујући махнула главом и на њеном се лицу није запазио никакав израз.

„Мора бити да не разуме руски“, помисли Агасферов и своју фразу понови на француском:

— Ie vous aime.

Али лепотица није разумела.

— Ich liebe Sie, — рекао је Агасферов немачки.

Лепотица је ћутала и само главом одричући климнула.

— I love you, — рекне Агасферов енглески.

— Vi amo, — понови Агасферов италијански.

— Yo la amo a usted, — преведе он на шпањолски.

Лепотица га никако није разумевала.

— Kocham pani, — рекне јој Агасферов пољски.

— Ve iubesc, — понови он на румунском.

Лепотица јо само ћутала.

Агасферов се обрати њој на шведском:

— Iaq tycker om eder.

Она је опет ћутала.

— Ik bemin U, — рекне Агасферов холандски.

Лепотица је зевнула.

Агасферов тад јој рекне мађарски:

— En ont szeretem!

Красавица га погледа с чуђењем.

— Sas aghapo! рекне јој Агасферов грчки.

— Gue sirem ez kez! — понови он јерменски.

Лепотица га гледала разрогаченим очима и само ћутала.

— Ieg holder af Dem! — каже Агасферов на данском.

Лепотица је гледала на часовник.

„Очигледно је, она није Европљејанка“, помислио је Агасферов и, пошто је претресао у памети неколико знања, рече јој турски:

— Jizi seveyorum!

Лепотица ни да је мрднула.

— Chouma za doust darem! — понови Агасферов персијски.

Лепотица није одговарала.

— Hehabbek! — обрати се он Арабски.

— Eu vesamo! — пробао је да јој каже португалски.

Лепотица није отварала уста.

— Main tum ko pyar karun! — обрати се њој Агасферов на индуском.

Лепотица као да није имала језика.

„Та је ли могућно да је она Китајанка?“ — помислио је Агасферов и онда рекне јој китајски:

— Ouo ngaini!

Она је опет ћутала.

— Watakusiwa anata sukimasu! — обрати се Агасферов јапанским језиком.

Лепотица је зевнула.

„Сигурно она је глуво-нема“ — помисли Агасферов и преведе јој своје обраћање на језик прстију.

Лепотица се олако осмехнула.

Тада Агасферов вади из џепа књижицу чекова и показује јој.

— **Ја вас такође љубим**, — одговори петроградска лепотица чистим руским језиком.

И, метнув руке на рамена Агасферову, запечатила му је на усницама пун ватре пољубац.

ПОЗОРИШНЕ СИТНИЦЕ

Бранино позориште код „Такова“

Несрећа на железници! — један интересантан догађај, који је поред свег ужаса, ипак врло смешан, приказује се вечерас у Браниноме Позоришту, код „Такова“, под горњим насловом. У програму је и веома занимљива шала: „Притиснуто јаче све на више скаче!...“ Вечерас ће бити обилна посета.

ПОЛИЦИСКИ ГЛАСНИК

╳ Кварт савамалски казнио је Јанка Најдановића због непослушности полицијских наредаба“.

::: За неред кажњен је Михаило Брајер обућар.

))) Јуче је ухваћен у кријумчарењу Ђорђе Кубић бив. чиновник Управе Фондова и на захтев царинарнице спроведе у главну полицију.

??? Кварт теразијски прекинуо је кривичну истрагу над Стеваном Васиљевићем, типографом, за покушај убиства.

⋕ Због коцке су кажњени Артур Рихтер, Ђура Петровић и Ст. Димитријевић од стране кварта теразијског.

(()) Севдије Денапод позлатар држи опасне животиње код куће. У рапорту није речено какве су то животиње. Али га је кварт теразијски казнио са пет динара.

+ Катарина Матацки певачица кажњена је са десет дана затвора због издашности у љубави.

ТЕЛЕГРАМИ

Беч. Синоћ је приспео амо из Кисингена, мисирски Кедив.

Цариград. Према вестима, које круже, о ратним припремама, може се констатовати, да Турска нема никаквих ратничких намера. На последњој министарској седници, као и војној конференцији, расправљало се о апсолутно потребним мерама које треба предузети, у случају да то држање Бугарске изискује. Према томе, наређено је министру војном да предузме извесне мере сигурности.

разне! — Море, Милоше, немој да

ПЕВАЧКА ШКОЛА
ДУШАНА ЈАНКОВИЋА

прима ученике це сваког дана од 11—12 пре подне, до 1. септембра. Незнатна школарина даје многима прилике, да могу свој орган по уметничкој методи образовати.

Стан: Јевремова ул. бр. 58.

ЈЕДНА СОЛИДНА ПОРОДИЦА тражи два мала ђака из унутрашњости на квартир и кост, а могли би и немачки језик поучавати.

Понуде слати на уредништво овог листа под знаком Д. Ј. Т. Видинска ул. бр. 54.

ХАЈДУКОВИЋЕВА ШКОЛА
ОБИЛИЋЕВ ВЕНАЦ БРОЈ 42.

Прима ученике-це, који-е би у овој школској години учили 1, 2, или 3 разред гимназије;

Који задоцне, те којим било узроком не ступе у државну гимназију;

Који су понављали или сад понављају који разред па би хтели постићи своје раније другове;

Који падну сад на пријемном испиту за гимназију, могу до године прећи у II разред државне гимназије; и

Који би хтели да се школују као приватни ученици-це, полажући само испите у државним гимназијама.

Важно за Госпођице и Госпође!

Најновији и надмашно најбољи „Косметик“ у садашњости, за улепшавање и негу лица и руку, јесте:

Ђулијак Сапун и Ђулијак Крем

који су справљени из најфинијих биљних и анималних честица, по најновијим проналасцима науке. Препоручује се Г-ђицама и Госпођама, које желе, да имају младолико, нежно и лепо лице.

Израђује: Апотека код

„Црвеног Крста“ у Београду
преко пута хотел „Славије“

Цена једног сапуна 1 динар. — Једне тубе Крема 1 динар. Шаље се свуда доплатом. — Адреса: Апотека **„Црвени Крст“ Београд.**

Раја С. Поповић и Комп.
комисионари и шпедитери у **Београду и Будимпешти**

имају част јавити поштов. житарским трговцима да су спремили за овогодишњу сезону

у Београду

један од највећих и најздравијих

МАГАЦИНА ЗА СМЕШТАЈ ХРАНЕ

на коју ће робу дати

И ЗАЈАМ

под повољним условима.

КАЗАНЕ ЗА КУВАЊЕ ПЕКМЕЗА

дају на послугу.

Заинтересованима дају радо сва потребна обавештења односно свих комисионарских и шпедитерских послова. 1—10

КРАЉ. СРП. ПОВЛАШЋЕНО

Столарско Акционарско Друштво

Телефон 105. ВИСОКИ СТЕВАН УЛ. 21. Телефон 105.

ФАБРИКА: Високи Стеван улица 21.

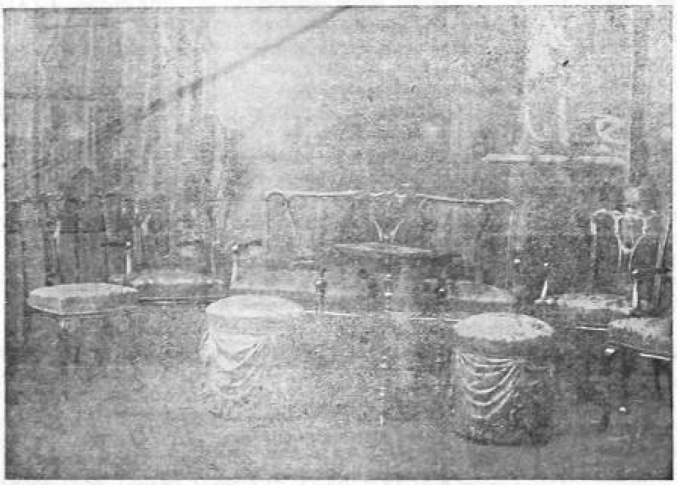

СТОВАРИШТЕ: Краља Петра улица 18.

Препоручује своје богато снабдевено стовариште *свакоьрсног* собног намештаја, најсолидније израде од *здрава и сува дрвета, које нарочито суши у својим сопственим сушионицама, као*:

Спаваћи соба комплет,
Трпезарија комплет,
Салона комплет,
у најновијим и најмодернијим израдама и у разним стиловима.

Луксуз намештаја најмодернијег.

Намештаја за канцеларије, цркве, школе, болнице, гостионице, кафане, бање и купатила.

Намештаја политираног разног.

Прима израду и по нарочитим поручбинама и цртежима.

Цене су најумереније без икакве стране конкуренције, а плаћања се олакшавају **према споразуму и у месечним одплатама.**

Предрачуне и мустре шаље франко.

Поручбе извршава најтачније и најбрже

УПРАВА.

КЊИЖАРА
ЗА СРПСКУ И СТРАНУ КЊИЖЕВНОСТ

Драг. Ст. Главичког и Стојчевића
Београд — Теразије

Има на свом стоваришту највећи избор српских књига научне и забавне садржине, јер је откупила једну *огромну количину 5—6000 разних књига од чувених српских и страних писаца.*

продаваће их са 50—60% испод означене цене.

Књиге су сасвим нове и неисечене.

Има такође у великом избору књиге путовође по свету **„Reisehandbücher“ — „Reiseführer“, Ђенералштабне карте — Секције** аустријског вој. ђенералштаба; Карте — мапе појединих места и држава Европе, Азије, Африке, Америке, Аустралије и т. д. за г. г. официре, државне и приватне канцеларије, новчане заводе, трговине и свакога, детаљно израђене.

Модне журнале — базаре има у великом избору за кројаче, кројачице и приватну потребу.

Набавља све стране књиге и часописе за најкраће време, па ма на ком језику и ма где оне изашле — издате.

Прима претплату на све српске и стране часописе и модне журнале — базаре, овде их шаље поручиоцу и кући а унутрашњост поштом о свом трошку.

Цене су са 10—20% јевтиније но код других.

Поруџбине из унутрашњости извршује савесно и брзо.
Каталоге и потребна обавештења о свему даје књижара бесплатно.

* * * * ПРАШАК
ВЕЖЕТАЛЕ
(Pourde végétale)

Од француских лекара препоручен и у целом образованом женском свету признато, као најбоље средство против разног бленороичног цурења — флуса, белог прања — код женских.

Цена 1 кут. прашка вежет. 3 д.
„ 1 плех. иригатору 3 „
„ 1 стакл. „ 4 „

ИНЈЕКЦИЈА * * * *
* * * * КАПСУЛА
ВЕЖЕТАЛЕ

Од француских лекара препоручене, као изврсно средство, против акутног и хроничног (застарелог) — бленороичног цурења, — трипера, канкова — код мушких.

Цена инјекцији 2·50 д.
„ капсулама 3·— „
Шприцева, суспензорија разних.

САПАРИЛА ЕКСТРАКТ, изврсно средство за чишћење крви после горњих венеричних болести, као и против сифилиса и шкрофула. Цена: 1 флаша 2 дин.; 6 флаша 10 дин.

☛ Главну продају за Србију и Балкан уступио сам само: апотеци **код „Српског Краља — Николе Ј. Марића у Београду** ул. Краља Александра, где се само може и добити, одакле се и поруџбине из унутрашњости по пријему новца или уз доплату под дискрецијом одмах шаљу

R. Frère
pharm, 1 Cl. Paris.

Посетиоцима Врњачке Бање
ВИЛА АГНЕСА

Врњачка бања — на најлепшем и најздравијем месту, у самом парку, у непосредној близини купатила и кур салона, има шеснаест пространих и укусно намештених соба, са изгледом на романтичну бањску околину.

Ко би желео у именованој вили пансион имати, потребно је да се благовремено писмом обрати на

Вила Агнеса
Врњци.

Милица, Волика, Цвета, Босиљка, Милош и Рођа Бели Марковић с тугом у срцу јављају својим сродницима, пријатељима и познаницима, да је њихов добри и никад непрежаљени отац

† Јован Бели-Марковић
бивши Краљевски намесник и Ђенерал у пензији

Преминуо на Велику Госпођу 15. Августа, а сахрањен 17. истог м-ца у Врњачкој Бањи.

Највећу благодарност изјављују Његовом Краљевском Височанству Књазу Црне Горе и Брда **Николи I**, који је се сетио свога ратног сатрудника, Архимандриту г. Венијамину, Игуману љубостинском г. Виктору, г.г Владимиру Поповићу проти из Чачка, проти Тодору Брадићу намеснику среза трстеничког, Жарку Злоколици свештенику из Жабља у А-Угарској, Марку Аћимовићу, Сави Николетићу, Живку Путниковићу, Сави Петровићу, Јовану Поповићу, Чеди Богдановићу, Милану Ратајцу, Радославу Лазаревићу, Христодору Тасићу свештен.

Методију ђакону манастира Љубостиње и Милисаву Дедовићу учитељу из Трстеника, који при опелу и сахрани чинодејствоваше, г. г. Луки Лазаревићу мин. у пензији, проти Брадићу и свештенику из Лесковца Христодору Тасићу; који се надгробним словом опростише са покојником, Трстеничком Певачком Друштву, свима корпорацијама, родбини, пријатељима и поштоваоцима њиховог покојног оца, који полагањем венаца, личним присуством на погребу и путем телеграма или писама изјавише саучешће.

18. Августа 1906. Врњачка Бања 1135 1-3

„Правда“ излази сваки дан. — Претплата је за Србију: за годину 16 дин. за пола године 8 за четврт год. 4 месечно 1·50 дин. За иностранство: за годину 32 динара з. пола године 16 дин. за четврт године 8 дин. — Стан уредништва налази се у Чика Љубиној ул. бр. 7. — Власник за клуб „Напредак“ и главни уредник *Јова Адамовић*

„Браћа Радичевић“, Штампарија Тодора Благојевића, Бранкова ул. бр. 18. Одговорни уредник **Јован Димић**

УТОРАК
15. АВГУСТА
— 1906. —
БЕОГРАД.

ПРАВДА

ГОДИНА III
5
ПАРА БРОЈ
БРОЈ 219

ОРГАН НАПРЕДЊАЧКЕ ОМЛАДИНЕ

✝

СТЕВАН СРЕМАЦ

ПЛАЧ НИШЛИЈЕ

С'с Винек лојзе, с' Горице,
Покрши т'нке лозице,
Напраи т'мне ладове —
Кемет, да јадам јадове!
Туј нек се сузе излију,
Од акшам, до шекерију,
Од швекер дор икиндију...

Душа и срце боле ми
Од дерти, оди големи,
Од црна, тешка земана —
Због смрта Сремца Стевана.
Кој не у славу понесе,
Кој име нашо пронесе, —
Све ни убаво донесе!..

А лојзе оди Ђурлину
Најрумен ален-рубину,
С' гроздови бирај зрнцета,

За еден кондир винцета,
Гроб прели Сремцу с тој вино,
И теб' те Сремац спомино,
Ђурлино, леле, Ђурлино!...

Ај, Нишу, горди — гордијо!
Д'неске сузе пролијо,
Од дерта оди голема,
Ком није у свет мелема;
У злом земану — злодији
Горд бе прам турској ордији!
Са Сремцем бе по гордији!...

С'с Винек лојзе, с Горице,
Покрши т'нке лозице
Напраи т'мне ладове —
Туј да си јадам јадове!
Туј нек се сузе излију,
Од јутра до икиндију,
Д' оплачем Сремца... Србију!..

БРАНА.

ЊЕГОВ ЖИВОТ И РАД

Пок. *Стеван Сремац*, чије ћемо смртне остатке предати данас матери земљи, рођен је у Бачкој у Сенти крај Тисе 11. новембра 1855., те би према томе имао ове године пуних 51 годину. У месту рођења свршио је основне школе и онда је као дечко прешао у Србију и у Београду, баш у очи рата 1875. год. свршио гимназију. Исте се године уписао у историско-филолошки факултет наше Велике Школе, који је довршио 1878. године.

Као свршени философ 1879. год. буде постављен међу првим наставницима онда тек основане нишке гимназије. Предавач је остао све до 1890 год. када је положио професорски испит. У Нишу је остао све до 1898. год. када је премештен у Београд, где је и остао до смрти.

Као што смо у броју од недеље на брзу руку написали, пок. Сремац јавио се првим својим радовима у „Босанској Вили", где се потписивао *Ст. Сенћанин*, а доцније у „Отаџбини" као *Нишлија*. Од тих његових историјских прича, које чине збирку под једним општим именом „Из књига старостављних" познате су ове: Владимир краљ Дукљански, Војислав Травуњанин, Растко, Часлав, Стеван последњи краљ босански, Крвави бадњи дан, Незнани Обилић, Велики жупан Властимир, Мутимир и браћа му, Велики жупан Петар, Велики жупан Захарије и т. д.

Други жанр Сремчевих прича био је онај из живота старога Ниша. Од тих његових приповедака познате су: Ивкова Слава, Лимунација на селу, Поп Ћира и поп Спира, Божићна печеница, Вукадин, Ибиш ага, Кир Гарес, Зона Замфирова, Чича Јордан, Чесна Стармна, Дим у дим, Пазар за старо, За' но наше што негда бејаше, Ексик Хаџије, Прва Пушина жалост, Троглав, У трамвају, У очи нове године, Secesio plebis, Мефедовић, Помпадурина шетња и т. д. Сем тога превео је Настрадин Хоџу и написао масу фељтона. Између осталих, написао је у 4. броју „Правде" од 1904. фељтон о Драгомиру Брзаку.

Српска лепа књижевност смрћу његовом много је изгубила а његови пријатељи једног ретког, несебичног друга. За то је жалост за Ст. Сремца општа и подједнака и за то је право, да му још једном у моменту, када се његови смртни остатци спуштају у раку довикнемо: — *Вечна ти памјат добри Стево!*

НАШ СРЕМАЦ

Краљ Милан и Пречани

Као што се зна, покојни Сремац ретко је кад прелазио преко у Војводину. Кад год га је ко од пријатеља позвао да оду заједно у ово или оно пречанско место, он је одбијао, изговарајући се да нема слободна времена, да нема новаца, или ма чим другим. Међутим, у интимнијем друштву овако је образлажавао ово своје држање:

„Нећу, брате, да идем, јер кад год одем увек се тамо посвађам. Свако ти тамо сматра за патриотску дужност да грди Краља Милана, и у колико неко хоће да буде већи Србин, у толико више грди. И последња шуша, која не сме да удари ни на бировљеву кучку, сматра да има права да истресе своје у..... гаће над Миланом. Један пут ми је прекипило, па сам подвикнуо неким мојим: Шта сте се разбалаћили. Не ваља вам Милан, а овде вам је све потаман!? Пуна су вам уста како вас Швабе и Мађари потискују и гњаве, а грдите Краља Милана. Овамо се до земље клањате пред натарошима, а ју начите се над српским Краљем јер знате да вам ништа не може...

Онда сам казао да нећу никад више да им одем, и нећу.

Целовање

Ма да се Сремац љутио на Пречане због њиховог држања према пок. Краљу Милану ипак је волео, више можда него ико други, крајеве који се сматрају његовом ужом домовином.

Једном приликом дигне се једно повеће друштво да као гости Павла Маринковића отпутују до Раванице. У друштву су били: Павле Маринковић, Јанко Веселиновић, Стеван Сремац Драгомир Брзак, Бранислав Нушић, Сретен Пашић, Стеван Веселиновић, Миле Павловић, Јефта Угричић и Милорад Гавриловић.

Може се мислити какав је „хец" био и какви су вицеви падали за време путовања оваквог друштва. Нушић, Брзак и Угричић просто су превазилазили сами себе, али је Сремац, који је иначе био најприступачнији шали и вицевима, остао озбиљан. Шта више, изгледало је да му је веома непријатно што му другови игноришу места и људе њему тако миле и драге. Најзад, кад је видео да шали нема краја, он је сео до Павла Маринковића и сваки час му обраћао пажњу на по нешто лепо и, по његовом мишљењу достојно дивљења.

Па ипак је попустио. Кад је воз стао на једној од станица, један Пречанин, који се познавао са некима из друштва, запита их где ће. Покојни Брзак, онако марцијалан одговори му својим сонорним гласом најозбиљније:

— Идемо у Раваницу да целивамо м....це (место мошти) цара Лазара.

Сремцу прекипе. Удари му пламен уз лице па као опарен јурну у вагон. Сео је на своје место и онако љутит се нешто замисли. Нема сумње да су се у њему бориле увређена љубав према завичају и његов славни хумор. Овај последњи најзад као да је победио јер Сремац се наједаред насмеја гласно и манувши главом и руком викну:

— Хо мајку му. Откуд ти то! —

Његова квалификација

Неколико дана после Сремчевог избора за члана Академије Наука имађаше друштво, с којим је Сремац свако вече проводио, рибљу вечеру у једној кафаници на Дунаву. Пошто је поједена рибља чорба, кафеџија донесе на послужавнику неколико чаша разне сорте вина да гости пробају и реше које ће вино пити.

Павле Маринковић понуди Сремца, који је до њега седео, да он изврши пробу и каже које ће се вино пити.

— Па да, ја сам због тога што се разумем у вину и изабран за члана Академије.

Хашка конференција

— Шта ради она Хашка Конференција, упита једног дана Сремац свога колегу Миливоја Јовановића излазећи из школе.

— Ђаво ће је знати, одговори му овај.

— Море шта се млате те велике силе! Нека се *срефене* и одреде годишње једну повећу суму коваца, па нека ставе Србију у пензију. Нека свaки брат Србин добије пензију с тим да му се она рачуна од Косова, па је мир за свагда осигуран.

Сремац као сведок

Сада већ покојног Милоша Пејиновића професора, који се беше одао пићу, оптуже да је пијанац и директор му затражи изјашњење.

Пејиновић да изјашњење и у њему се позове на тридесет кафеџија, као на сведоке да никад више не попије од једне ракије. Давши овакво изјашњење, Пејиновић се обрати и Сремцу, као свом пријатељу и колеги, и замоли га да и он усмено потврди његове наводе, изнете у изјашњењу.

— Молим те Стево реци им ти да је то лаж. Ти ме бар знаш да никад не пијем више од једне.

— Море, Милоше, немој да

се млатиш. Од куд ја да то сведочим.

— А што?

— Како што? Кад тридесет кафеџија кажу да код сваког од њих сратиш и попијеш по једну ракију, онда то значи да сваког јутра попијеш тридесет ракија. А кад ја кажем да је то истина, онда излази да и ја с тобом сваког дана свраћам у тридесет кафана и пијем тридесет ракија. И онда се не само утврди да си ти пијаница, него и ја.

Његов „пелц“

Претпрошле јесени удари нека ладноћа, која је држала неколико дана, па се после наједаред време понова отопли.

За време тих топлота рећиће пок. Сремац Ј. Адамовићу:

— О брате, како је ово сад време. Удари ова топлота као мени за инат.

— А шта вам смета топлота? упита га Адамовић мало зачуђено.

— Како шта ми смета? Поклонио сам мој стари зимски капут Матошу а себи сам поручио нов, са „пелцом“ — ту се Сремац насмеја као подбрцкујући сама себе — али не са „пелцом“ као у Мике Тошића, који је имао свега три длаке, него прави „пелц“ од „*куне*“. Већ сам се радовао како ћу као паун шетати у капуту са „пелцом“ а удари ова топлота па ми поквари ћеф. Ено ми капут сад лежи у орману; какве сам среће може цела ова зима проћи па ни ја да понесем мој нови ни Матош свој, односно мој стари капут.

После неколико дана удари ладноћа, поче снег сипати и Адамовић срете Сремца на Теразијама. Метуо руке и штап у џепове нова капута, глава са ирошким шеширом вири му из „пелца“ а преко лица му се осуо онај његов јединствени смех човека који сам са собом тера спрдњу.

— Где ћете Стево?

— Идем да прошетам свој „*пелц*“ — и оде смејући се сам себи.

Оправља сат

Једног дана затекне Сремац у гостионици професора др. А. Белића при ручку. Белић је врло кратковид и при ручавању тако рећи тура и нос у тањир заједно са ножем и виљушком.

— Шта то радите? упита га Сремац.

— Ето ручам.

— А ја мислим ви оправљате сат, одговори му Сремац смејући се.

Лимунација

Када оно после 29. Маја учесташе неке свечаности и илимунације, поведе се у друштву разговор о томе како општина сваког часа наређује грађанима да „осветле своје домове“.

— Море ово како је почело, избаци Сремац, треба сви да смо свитци, па чим општина нареди лимунацију а ми д[illegible] на прозор па нека светли.

Јефта

За Јефту Угричића створено је од негде мишљење — свакако из вица — да воли да узајмљује књиге без питања.

За време Сумбатовљевог бављења у Београд реше чланови позоришне управе да се сликају и да даду ради успомене своје слике Сумбатову. И Сремац се, као члан позоришне управе, сликао. Кад је слика била готова он изјави да му се не допада и умоли фотографа да уништи клише. На питање својих пријатеља: шта замера слици, он одговори:

— Зар не видите како ми стоји капут! Изгледам у њему као Јефта Угричић кад се враћа из туђе библиотеке.

*

Говорећи једном о скупим и јефтиним књигама Сремац рече да има књига: скупих, скупљих и најскупљих и најјефтинијих, јетифнијих и „*Јефтиних*“. (т. ј. књига које нису ништа коштале).

Аратос

Када се Павле Маринковић 1897. год. — после грчко-турског рата — вратио из Атине, Сремац се врло ревносно распитивао о приликама у Грчкој. Једном у разговору, Маринковић му рече да у ново грчком језику има доста славенских речи, којима су Грци само придали суфикс „*ос*“.

Сремац, коме је ово до тада била новина, изненади се, поћута мало па онда, насмејавши се, рече:

— Па то Грци сад рат зову „*ратос*“ — „*аратос*“.

Жалосна врба

Једном приликом био је Сремац у винограду Милоша Туцаковића, директора „Трговачке Банке“, где се, пијући шампањ, мало више развеселио.

При повратку из винограда један од пријатеља стаде га задиркивати а он се стаде овако бранити:

— Ама није то мени што ме је баш пиће уватило. Него се онај Жика (Протић, звани „Ајфел“) надвио надамном као жалосна врба па ме спопала нека меланхолија те сам се од жалости можда и напио.

Једина непокретност

Београђанима је добро познат млади Р., син познате трговачке породице, који је све своје наследство утрошио живећи галантним веселим животом. Када је већ све био потрошио беше му остао само још један аутомобил, којим је возио своје пријатеље по Београду и околини. Једнога дана поквари се тај аутомобил баш пред станом Стевана Сремца. Сремац, који је стајао на прозору и посматрао газду аутомобила како оптрчава око овога, мучећи се да га на неки начин крене, окрете се једном пријатељу који му беше дошао у посету, па му рече:

— Овај аутомобил сад је једина *непокретност* која је Р.......у остала од онако великог имања.

Одговара за другога

За време свога боловања у Соко Бањи, један пријатељ, који му беше дошао у посету, запита га улазећи у собу:

— Како је Стево?

— Ето како је, одговарам ни крив ни дужан за другога. Неко се рђаво опоганио а ја сад због тога болујем. Изгледам сад као онај Симон у „Старом Каплару“ коме су подметнули украђене новце.

Ово је било на три дана пред смрт.

Пуномоћије

На неколико дана пред своју смрт, Сремац да знак Павлу Маринковићу — који беше дошао из Београда да га обиђе — да остане с њим на само. Остали који беху у соби приметише то и изађоше.

— Бога вам, Пајо, ви сте правник па знате те ствари. Могу ли ја издати пуномоћије лекарима да ми даду мало више опијума па да склизнем на онај свет.

— Можете дати од руке само вам власт такво пуномоћије неће потврдити.

— Што! Зар ја немам права да узмем себи живот кад хоћу?

— Имате на то права, али немате права да тражите од лекара да вам живот одузму.

Сремац оћута мало па онда готово уздану:

— Хо мајку му. Какви су вам то закони.

СРПСКА КЊИГО...

Српска књиго, уви се у црно!...
Шта би јадна кад смрт коси злобом —
Стеван Сремац опрости се с тобом!

Српска књиго, јаде јадовани —
Спомен плочо, којом прошлост дише,
Ђенији су редом покопани!
Њих је било и — нема их више!..

Српска књиго, на гробове па'ни —
Спомен плоча ти оста над гробом!
Великани сви су покопани
И Сремац се опростио с тобом...

Брана.

ДНЕВНЕ ВЕСТИ

Изасланик Новинарског Удружења. На сусрет посмртним остацима Ст. Сремца, који су јутрос стигли у Београд, послало је *Српско Новинарско Удружење* као свога изасланика *Мих. Сретеновића*, свога редовног члана.

Посмртни остаци. Мртво тело пок. Ст. Сремца пренешено је јутрос у Београд. Посмртне остатке допратио је његов брат *Јован Сремац* лимар овд. са великим бројем пријатеља и изасланика.

Слике Ст. Сремца. Познато је, да се пок. Сремац само један пут у животу фотографисао, и да је одмах по том незадовољан сликом разбио клише. Овдашњи фотограф *Милан Јовановић* израдио је на брзу руку неколико копија оног јединог примерка а спрема се сада да у повећем формату изда ту слику. Ко би од пријатеља хтео да задржи пок. Сремца у успомени, може слику његову набавити код пом. фотографа.

Сахрана. Као што смо већ јавили сахрана посмртних остатака пок. Сремца извршиће се по утврђеном програму. Полазак са железничке станице тачно у 2 и по сата по подне.

Посмртне листе. Јуче је одбор за сахрану издао посмртну листу, а то је исто учинила и породица Ст. Сремца. Њена посмртна листа гласи:

†

Тужним срцем јављамо, да је наш премили брат, стриц и ујак

Стеван Сремац

књижевник, професор, члан Академије Наука и т. д.

после кратког а тешког боловања преминуо 12. ов. м. у 4 сата по подне у Соко-Бањи.

Погреб милог покојника биће у уторак 15. ов. м. у два и по часа по подне, када ће се спровод кренути са железничке станице, опело у Саборној Цркви.

У Београду, 14. Авг. 1906.

ОЖАЛОШЋЕНИ:

Браћа: Јован, Андрија и Влада Сремац; снаје: Марија, Савка и Хедвига; тетак: Светозар; тетка: Савета Стакић; браћа: Душан, Жарко и Стојан Стакић; сестре: Ангелина Дерокова, Десанка и Видосава; зет: Евжен Дерок; синовац: Владимир Сремац и остала породица.

Последње речи. У суботу после подне прича нам пријатељ из Соко Бање Сремац је занемогао. Кад су га неки пријатељи обишли и упитали: како му је, одговорио је:

— Сад је све лепо!

То су биле последње речи Стевана Сремца.

Последња прича Ст. Сремца. Читаоцима „Правде“ обраћамо пажњу на последњу причу *Ст. Сремца*, која је штампана у дубровачком „Срђу“ а коју ми данас доносимо у подлиску под насловом *Шетња мадам Помпадуре*.

Одбор за споменике. Српско Новинарско Удружење образовало је одбор од новинара, књижевника и политичких пријатеља пок. *Ст. Сремца* и *Јанка Веселиновића* ради подизања споменика њихова на *Калемегдану*. На ту циљ положена је већ сума од 200 дин. од стране Удружења. Нарочитим позивом овлastиће се *сви српски и политички и књижевни листови* ради прикупљања прилога за те споменике.

Изложени венци. У цвећарским радњама код Мраовића и Трегера данас пре подне изложени су венци који ће се положити на одар пок. Сремца. Најлепши је венац са црвеним тракама Српског Новинарског Удружења.

ФЕЉТОН

ВЕЛИЧАНСТВЕНА ШЕТЊА
МАДАМ ПОМПАДУРЕ

или

(што је реко Вук Врчевић)
„али је боља наравска али учена“

од

Стевана Сремца

I

Већ читаве две три недеље ни о чем се по кафанама и по кућама није толико говорило као о неком позоришту, које је већ месец дана раније почело јављати да долази у град.

А рекламе су биле и многобројне и изврсне. Све једна реклама другу стизала и није дала — што рекли — грађанству ни ока отворити, начудити се и одморити се. Од како је ваљда основан тај град, то је била прва реклама те врсте и зато јесте силно заинтересовала патријархалне грађане, који су дотле научили да сазнају новости само од општинског добошара. Најпре су по зидовима били залепљени необично велики плакати а на њима крупним писменима биле су написане цигле ове три речи: „Они заиста долазе!“ После два дана били су залепљени други плакати опет с великим писменима а овим кратким садржајем: „И баве се само три дана.“ После два дана следоваше и трећи плакати с овим садржајем: „Долазе и задржавају се у Нишу само три дана до сад у граду том невиђени, Богом обдарени, уметници.“ За тим и четврти плакати и на њима је писало: „Јесте, непобитна је истина, да у Ниш заиста стижу јединствени у свету уметници: сињор Морето и сињорина Пепита; и бавиће се у вашој гостољубивој средини кратко време и дати три продукције или представе!“ — И на послетку и пети и последњи најопширнији плакати беху полепљени по зидовима, и на овима је стајало ово:

„Дакле несумњива је истина, да сутра 21. маја 1891. г. стиже у Ниш одлична трупа четвороножних уметника, мајмуна и кучића, којом трупом диригира сињор Марчело Марчели. У трупи се налазе и јединствени у свему цивилизованом свету чувени и бурним аплаузманом свуда поздрављени уметник и глумац, мајмун сињор Морето, који је својом ненадмашном вештином и игром у стању и најозбиљнијег да насмеје а равним начином и најокорелијег и најсуровијег до суза да троне, што је већ толико пута пред толиким монарсима и великодостојницима и чувеним дипломатама у Европи и у свима осталим частима света својом ненадмашном комичном и трагичном игром заиста и доказао, а што још најбоље доказују груди господина директора сињор Марчела Марчели а, које су (ради те не надмашне и досад још невиђене игре) окићене и декориране многим одличијама или декорацијама свију већих европских дворова како монархичних тако и републичних држава не само европских, него и азијских, афричких и америчких.

Уз чувеног сињор Морета слободни смо обратити пажњу поштованог публикума и на сињорину Пепиту, која је у игри достојан партнер*) ненадмашном и у свету јединственом уметнику сињор Морету.

Прва ће представа бити 21. маја о. г. на сам дан цара Константина и царице Јелене, дакле у част и за спомен високих покојника, у чијем родном месту и даје трупа представу.

Представа ће се давати у хотелу код Рапоње.

Моле се суграђани цара Константина и царице Јелене да изволе што обилније посетити ову представу, овај доиста прави тријумф дресуре, науке и вештине у XIX веку.

Цена: I. ред: динар; II. ред: пола динара. Деца и војници (до наредника закључно) плаћају 0.30 пара динарских.

Дођите дакле, јер само три дана траје!

Молећи за многобројну посету
Публикуму понизни
Марчело Марчели.“

II.

О позоришту и о представама скоро је свуд у свету подељено мишљење, па једни мисле овако а други онако. Једни тврде, да је позориште једна културна и корисна установа; да је оно народна школа и зато га и сами посећују често и агитују да га и други посећују. Други опет поричу то, и веле, да је позориште једна залудница, луксуз, па чак и да сеје разврат и да квара прави, и не само да га сами не посећују никад, него и друге одвраћају од позоришта па чак се и хвале: како волију те паре дати за чебапчиће*) и добро вино него за позориште. Тако су дакле о драмском позоришту подељена мишљења свуд у свету, па и у славном царском граду Нишу, али о овом очекиваном, мајмунском позоришту, за чудо да је мишљење било неподељено! Сви су се силно заинтересовали за њ. Сви су признавали потребу и умесност таковог једног позоришта и сви су га једва чекали да стигне и сви се решили да га посете.

Многи се очеви тек пред долазак овог мајмунског позоришта сетише да имају ћери удаваче и да их треба већ помало изводити међу свет, и они се сви на прву напомену својих жена или ћери одмах решише да иду. Чак и они повучени грађани, они који никоме не чине посете, који иду само о-

---

*) Друга.

*) Чебапчић, чевап = месо исјечено на комадиће и испечено на ражњу.

МАЈКА ДРЖАВА

Непризнати, од државних пара,
Дижу куће на свакоме ћошку,
А признатог књижевника стара
Сарањују о — државном трошку!
Ту држава свуд к'о мајка стиже:
Непризнатом вечно куће ниже,
Признатоме **вечну кућу** диже!..

— тир.

Важне Вести

По њиховом

Јуче су сви београдски листови били пуни о покојном Стевану Сремцу. Сваки је имао шта да каже о овом великом покојнику само је „Дневни Лист" то оставио „за доцније". Све што је он јуче умео рећи о Сремцу ово је:

„Поводом смрти Стевана Сремца, „Дневни Лист" ће проговорити опширније и о животу и о раду овог симпатичког српског књижевника."

Са свим по принципу „Дневног Листа"! Сачекаће да сваки каже шта зна о Сремцу и онда ће упутити књижевног лопова Скерлића да украде од сваког по нешто и тако састави свој „есеј".

ЈЕЛ ТО ПАКОСТ ИЛИ ЈЕ ОСВЕТА?...

Још ни Јанка прежали нисмо
А и Сремца ево изгубисмо.
Чудна ј' ова судба Србинова!
Све га удар за ударом стиже,
Све се хумка до хумке подиже,
Хумке тужне што крију толике
Сарањене Србинове дике...

У данима невоље и јада,
Баш кад Србин понајљуће страда,
Ево и смрт са косом је зашла,
Па све што је за најбоље нашла
То је косом оборила клета, —
Јел' то пакост или је освета?!..

14.-VIII-906. г. Р.

ДА ГА ВИДИМ МРТВОГ...

Кад ме је Сремац први пут видео, мислио је да сам „пемски музикант". А кад смо се упознали ми смо тако „штимовали" један уз другога да нашу хармонију никад ништа није пореметило. Он је са мном ишао где год сам га позвао. Са мном је проводио дуге зимске ноћи у покојној „еснафској кафани" и ту смо гледали и проучавали ноћне типове.

— Ето вам „На Дну" боље но Горкога „На Дну!" — рекао би он чешће гледајући, оне испијене ноћнике.

Тако су нам протицале многе ноћи...

Наравно, да сам га међ првима позвао на једно моје домаће весеље. Били су многи ту. Међ осталима и Нушић. Пило се и јело, као што је ред и, као што је опет ред, вино нас је почело да хвата.

Нушићу се придремало. Испружио се полеђушке на канабе па задремао.

Од куд Сремцу на један пут дође чудна мисао, да повежемо Нушићу марамом вилице, да му метнемо фес и прекрстимо руке на прсима, ко ће то знати, тек он наваљиваше:

— Вежите му вилице! метните му фес! Да видим, какав изгледа мртав — цинцарин! —

Ми смо се смејали и дуго нећкали, али најзад учини смо му по вољи.

Нушић је збиља смешан изгледао као мртвац и сви смо се смејали, али Сремац највише...

— — — — — — — —

Кад је Сремац умро, сетих се овога и — заплакао сам се Боже, што ти је човек...

Јадни Сремче, није ком је речено, него ком је суђено...

Брана.

ЖЕНСКИ СВЕТ

Сремац у друштву женскиња

Покојни Сремац, никад нисам мислио, да ћу тако рано рећи за њега: покојни, није мрзио женске, али се увек осећао тако нелагодно, да их је увек избегавао, нарочито, ако то нису оне с којима је толико упознат, да је могао и заборавити, да оне припадају другом колу, другом полу.

Ако би се налазио за столом коме оне прилазе, или ако би прилазио столу за којим су оне — њему познате — пришао би као да су ту само његови другови, његови познаници и увек добро наклоњени му пријатељи. Додирнуо би као обично обод натученог на очи шешира и сео на своје место — које му се увек знало у том друштву — не пружајући ником руку.

Није имао обичај да пружа руку. То је била реткост код њега и кад је једном прочитао, да се тамо негде образује друштво против руковања и скидања шешира при јављању, насмејао се и рекао: Зар им је потребно нарочито друштво, па тек да не чине оно против чега су и што не одобравају?! Али и ако је ретко био у друштву женског света, врло га је добро познавао и радо га је уплетао у своје приповетке.

Кад му је једном у шали речено, да један његов интиман пријатељ не тражи себи девера за сватове, јер рачуна да му он извесно неће одбити ту понуду, он се тако тргао, као да му је ко год на жуљ стао.

Зар он да води младу, да трчи сваки час око ње, да мете пешкир деверски? — Не, само то не!..

Моро му је опет зато залепршати осмејак око усана и у највећим мукама, када је пред смрт своју на неколико дана добио једну допитницу са многим поздравима, на којој му и једна госпођица шаље поздрав, изражавајући искрену жељу и топлу молитву „за његово оздрављење.

Не знам колико је и како он њих волео, али су га оне, и које су га лично познавале, и које су га знале само из његових хумора, све искрено волиле.

И много ће искрено женско срце, пролити непомућене, невине сузе — и ако би он противан томе био — да покуша да ожали доброга Сремца — који никада не ће моћи бити потпуно ожаљен.

Благо теби женски свете, теби, који га ниси никако и ни најмање познавао, јер не знаш колико си изгубио!...

Ви, које сте га познавале, тешите се срећом која вам је уделила толико добра, да упознате неумрлог писца, који је престо да пише, ал који ће живети вечним животом, вечно бити међу нама.

За мене ће и ово мало редака, бити велика утеха, што сам поред ове велике несреће имао бар толико среће, да му и ја посветим ма и најмање време; да и ја напишем бар неку о њему, који је тако много написао свима нама; да принесем бар штогод живота за онога, који ми је у многоме живот оживио!...

Нека би ово било ма и један кончић на ономе венцу, који му Српкиње плету за вечну његову славу!...

Болеро.

ПОЗОРИШНЕ СИТНИЦЕ

Слава Сремцу! — И Бранино Позориште износи вечерас два Сремчева рада: „Бојтар Гају" и „Божићну печеницу". Сремца сарањују, али ево, као бусени на његов гроб, падају његова дела која одјекују вечним животом великога Сремца.

Глумчева суза.. Где год је глумаца, морале се сузе канути из њихових очију, сузе жалости, сузе захвалности. Јер је наступило једно тешко доба по путујућа позоришта, наступиле беху гладне године. Тада се појавила Сремчева „Ивкова слава" као и мана у пустињи глумачке уметности. Он је пробудила публику, она је раздрешила цицијама кесе и глумаштво је дахнуло душом. Па зар да не потеку и глумчеве сузе, да нас кад ледени гроб односи онога, који је многа позоришта спасао из гроба!...

„Путујуће позориште" — тако се звала једна приповетка, коју је Сремац написао из живота путујућих глумаца. Колико је волео глумце, доказ је и та прича јер сведочи да је Сремац гледао и на тај бедни уметнички свет, да му је поклонио пажњу и да је у својим делима, неколико листова „посветио глумачкоме животу...

„Неко" — у најомиљенијем Сремчевом делу „Ивкова слава", Сремац је као ађутанта своме јунаку „Калчи" придодао глумца. Његов „Неко" (глумац Рајчевић), испољио је љубав Сремчеву према глумцима; он их је у животу волео и тражио их је, да су увек са њим; па и у своме најлепшем делу иде с глумцем, иде да разгаљује и освежује тмури живот. —

Позоришна кретања

Народно Позориште почиње сезону отрцаним комадима. Нова Управа, није требала да се представи публици у овако изветшалом оделу.

Делинцијево Позориште завршило је ове недеље рад у Пожаревцу и креће се за Лесковац. Последња представа била је: „Општинско дете" (по причи Нушићевој). Какву је пажњу уживало ово друштво код публике, доказ је и то, што је грађанство З. о. м. поклонило Делинију скупоцену муштиклу и табакеру. Интересантно је да је ово једино путујуће друштво, које плаћа порезу. А остала? — ни цару царево, ни Богу — божје, ни — кафеџији форшус!...

Јанош Марковић, у прошлу среду, дао је у Смедереву: „последњу преставу у корист путога трошка". То је објављено плакатима, вађеним на смеси. То је већ доказ пропасти једнога друштва. Ствари је заложио за 500 дин. а друштво му се поцепало и „незадовољници" играју за свој рачун код „Слоге". Да се Јанош држао села, не би пропао. Ал' ето хтео и он да се повароши!

Нишлијка — напустила је Чвргино друштво, и са репертоаром покојнога мужа, тражи интелигентног младића, који би могао да поведе њу и трупу, под именом пок. Нишлића.

ВЕСТИ ИЗ БЕЛОГА СВЕТА

= Лекари су препоручили холандској краљици Вилхелмини да зиму проведе где на југу.

+ У Лајпцигу јеономад преминуо шеф чувене књижаре Веберове д-р Феликс Вебер, који је био и издавач чувених Лајпцишких „Илустрованих новина.

≠ Из Чиле јављају о новим земљотресима, који су прошли без велике штете.

⊙ Пошто доврши бављење у Маријенбаду енглески краљ Едуард путоваће преко Фрацуске у Лондон.

ЧИТУЉА

† Проф. Александар Херцен

Професор физиологије на лозанском универзитету, *Александар Херцен*, син познатог руског револуционара и књижевника Александра Ивановића Херцена, умро је у 67 год. ономад у Лозани. Он је рођен у Владимиру у Русији али је студирао у Лондону и Берну медицину, пратио је Карла Фолта 1862 на Исланд и онда буде постављ и за асистента физиологије у Флоренцији. Године 1881 изабран је за професора у Лозани. Године 1890. Херцен је публиковао брошуру „Руски народ и његова влада" у којој је предвиђао догађаје који су се после 15 година заиста и збили.

Отац његов, као што је познато, издавао је у Лондо у револуционарно „Звоно", које је 1862. год. имало силна утицаја на јавно мишљење у Русији, нарочито, како му је постао главни сарадник Бакунин.

кружном начелнику и председнику суда на славу; чак и они који посећују само Светосавску забаву; и они који изводе своју породицу само по једаред или двапут годишње међ свет, — а то је, кад слави црква Св. Пантелије и на Цвети, кад је „лимунација" у граду, — и они се сви решише, да изведу своје укућане у то позориште. Сви су они по неколико пута за последња два дана гласно прочитали онај последњи најдужи плакат мајмунског позоришта сињор Марчела Марчели-а.

То је и био узрок те је на дан цара Константина у вече сала у Хотелу код Рапоње била препуна одлична света. Богатство и власт и отменост и ученост тога града беше ту богато заступљена. Чак је и професор природних наука повео цео трећи разред гимназије, да би деца видела „претка" данашњег човека (јер човек произлази од мајмуна, тврдио је он прије — држећи се Дарвина, а стога је дошао у ужасан сукоб са госп. катихетом — и постао му непомирљив непријатељ — који је опет, држећи се Библије, тврдио да човек происходи од Адама и Еве); а после водио их је још и с тога, да би децу, младе Српчиће, што више одушевио за изучавање природних наука, да би се тако временом и ми Срби што пре изједначили с другим сретнијим и напреднијим културним народима помоћу природних наука, чија је несумњива будућност у веку паре, електрике и железнице.

Сала је дакле била препуна, а то што је сала била тако пуна, то је и био узрок, те писац ових редака није могао прве представе добити места, него се с многима и многима — гунђајући наравно гласно — вратио. Било је чак и непријатних призора пред тако пуном кућом. Госпођа председниковица, на пример, изашла је демонстративно и натерала и супруга да и он изађе, само зато што је њена крвна непријатељица, госпођа начелниковица, седела у реду испред ње. А било је и горих и страшнијих призора. Неки су се чак и потукли због места. Нема смисла да их кријем, пошто је скандал био јаван и знала за њега и говорила о њему исто као и о мајмунским продукцијама цела варош. Потукли се кишобранима поштар Паја и телеграфиста Раја (који је чак и хугиста био и презирао стога поштаре као једну много нижу фелу).

Писац пак ових редака, како није имао ни седишта ни кишобрана, нашао је за најпаметније да се мирно врати кући тешећи се као сваки паметан и искусан човек, да је овако скоро још боље Можда је све ово којешта, реклама и швиндлерај*) и ништа више! Ко зна, колико ће њих сутра закукати за у лудо баченим парама и онда је добро за оне, који нису добили места. А ако је нешто одиста лепо, нечувено и невиђено још у граду овом, онда то значи, да ће сутра све то још лепше, још невиђеније и нечувеније изгледати, и онда за оне, који сутра буду гледали, тим боље. Свакако је боље вратити се лепо и мирно кући, лећи спокојно, заспати мирне савести и задовољан се пробудити и сутра ујутру купити билету а у вече отићи на ту мајмунску представу, него проћи онако грозно, као што прођоше она мало час споменута пргава двојица, онај нестрпљиви поштар Паја и поносити хугиста Раја, који су због оног публичног скандала отерани у полицију и тамо сва три дана одлежали у затвору па и не видели сињор Морета и његову ненадмашну вештину, комичну и трагичну игру његову, којом уме најозбиљнијег да насмеје и најсуровијег и нај-окорелијег човјека до суза да троне.

Сутра ће се, тешио се писац, сем тога чути и суд, стручан и разноврстан, суд о вечерашњој продукцији; сутра ће се најбоље видети, је ли све ово само једна дрска и претерана американска реклама, или је та реклама само једна бледа и слаба реч према доиста уметничкој и богоданој игри у свету чувеног сињор Морета!

Тако се тешио писац. И док су Пају и Рају терали у полицију, писац ових редака мирно је и спокојно ишао својој кући и својој науци, тешећи се у себи оном народном речју: „Старије је јутро од вечера!"...

III.

Па тако је и било.

Сутрадан није се ни о чем другом говорило, него само о ненадмашној игри „сињор Морета", који се одмах у првој сцени показао као прави уметник. Публика је одмах осетила, да пред собом има вештака првог реда („с којим би се и највећи народи с правом поносити могли"), и осетила је одмах, да је освојио симпатије све публике, и оне шире публике која само осећа а тако исто и оне елите, која и осећа али и резонује и упоређује. И по кућама и по кафанама само се причало о синоћњој представи; о директору Марчелу Марчели-у, о његовом неуморном труду; о његовој великој и педагошко-дресурској подобности и успеху, који му је крунисао труд, и о доиста заслуженим одликама, многобројном ордењу, које му је красило груди. (Показао је чак и златан ланац и сахат и украшен драгим камењем поклопац од сахата, који је добио од Њ. В. Белгијског краља).

(Наставиће се)

---

*) Њем.: обмана, пријевара.

Један вешт кувар

самац, потребан је Богословији Св. Саве. Пријаве се примају свакога дана, пре и после подне у економату Богословије (Западни Врачар).

ХАЈДУКОВИЋЕВА ШКОЛА

ОБИЛИЋЕВ ВЕНАЦ БРОЈ 42.

Прима ученике-це, који-е би у овој школској години учили 1, 2, или 3 разред гимназије;

Који задоцне, те којим било узроком не ступе у државну гимназију;

Који су понављали или сад понављају који разред па би хтели постићи своје раније другове;

Који падну сад на пријемном испиту за гимназију, могу до године прећи у II разред државне гимназије; и

Који би хтели да се школују као приватни ученици-це, полажући само испите у државним гимназијама.

Кућа под кирију

са два одељења, на најлепшем месту, на Зеленом Венцу бр. 21, издаје се под кирију одмах. Упитати у истој кући а и

Мих. П. Живадиновића
адвоката.

Важно за Госпођице и Госпође!

Најновији и надмашно најбољи „Косметик“ у садашњости, за улепшавање и негу лица и руку, јесте:

Ђулијак Сапун и Ђулијак Крем

који су справљени из најфинијих биљних и анималних честица, по најновијим проналасцима науке. Препоручује се Г-ђицама и Госпођама, које желе, да имају младолико, нежно и лепо лице.

Израђује: Апотека код

„Црвеног Крста“ у Београду
преко пута хотел „Славије“

Цена једног сапуна 1 динар. — Једне тубе Крема 1 динар. Шаље се свуда доплатом. — Адреса: Апотека **„Црвени Крст“ Београд**.

Раја С. Поповић и Комп.

комисионари и шпедитери у **Београду и Будимпешти**

имају част јавити поштов. житарским трговцима да су спремили за овогодишњу сезону

у Београду

један од највећих и најздравијих

МАГАЦИНА ЗА СМЕШТАЈ ХРАНЕ

на коју ће робу дати

И ЗАЈАМ

под повољним условима.

КАЗАНЕ ЗА КУВАЊЕ ПЕКМЕЗА

дају на послугу.

Заинтересованима дају радо сва потребна обавештења односно свих комисионарских и шпедитерских послова. 1—10

ЈЕДИНИ НА БАЛКАНУ

Привр. телефон бр. 275 **Привр. телефон бр. 275**

ПРВИ СРПСКИ КОЊАРСКИ ЗАВОД

БЕОГРАДСКИ ТАТЕРСАЛ

на имању бив. краљице Наталије — краљеве штале — на Дунаву
кнез Милетина ул. бр. 41.

Купује овоземаљске **коње** млађе и веће, дресиране и недресиране за готов новац и под најповољнијим условима за продавце.

Има највећи избор **коња на продају** *за г.г. официре и приватне*, нарочито пунокрвних и полукрвних кобила за приплод.

Нове партије коња стижу сваких 10—15 дана из најчувенијих страних ергела.

Добио је нове одлично дресиране **коње за школу јахања**, као и нов јахаћи прибор за даме и господу. *Систем у школи најсавршенији.* За месец дана успех сигуран, признат већ од многих ученика и ученица.

Коњи за пројахавање и слободну шетњу по пољу и околини Београда.

За децу нарочити дресирани мали коњи — *пони.*

Дресура и обука коња за јахање и вожњу најсигурнија.

Прима *коње у пансионат* на најбољу негу и исхрану.

Све по умереној цени и најсолиднијој услузи.

За све обратити се у самом заводу.

НОВИ КУЛТУРНО-ПРИВРЕДНИ НАПРЕДАК СРБИЈЕ

Јахање је најздравији спорт за младеж. У место седења по кафанама, и шетње по прашњивом корзо-у, јашите ви бледе девојке и младићи, по чистом пољском ваздуху.

Јахање је једини превентивни лек против јектике и других наследних фамилијарних болести код младежи.

Радионица кола у Шапцу

Част ми је јавити поштованој муштерији, како овде тако и на страни да имам велики избор

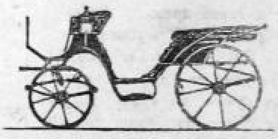

ГОТОВИХ КОЛА И КАРУЦА сваке врсте, сопствене израде и боље но игде настрани, и то:

Ландолета, викторија, фајтона, сандлауфера, паскета, штајерваген, таљига разни шатирани и то све од доброг, сувог десетогодишњег дрвета.

За добру и солидну израду јамчим. Поруџбине примам како за нове израде тако и за реновирање старих. Све то са добрим материјалом а нарочито са добрим лаком из првих фабрика који неће избелети. Израда брза и солидна.

**Радионица кола
код камичке ћуприје на ћошку у Шапцу
Јоце Апића.**

Посетиоцима Врњачке Бање

ВИЛА АГНЕСА

Врњачка бања — на најлепшем и најздравијем месту, у самом парку, у непосредној близини купатила и кур салона, има шеснаест пространих и укусно намештених соба, са изгледом на романтичну бањску околину.

Ко би желео у именованој вили пансион имати, потребно је да се благовремено писмом обрати на

Вила Агнеса
Врњци.

КРАЉ. СРП. ПОВЛАШЋЕНО

Столарско Акционарско Друштво

Телефон 105. ВИСОКИ СТЕВАН УЛ. 21. **Телефон 105.**

ФАБРИКА: Високи Стеван улица 21.

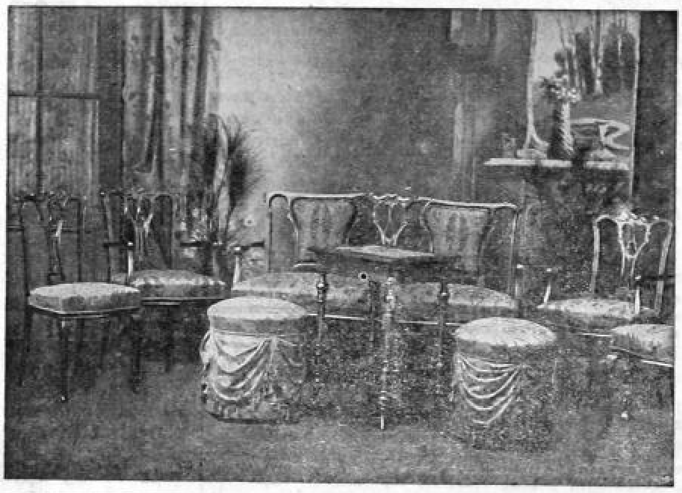

СТОВАРИШТЕ: Краља Петра улица 18.

Препоручује своје богато снабдевено стовариште *свакоsрсног* собног намештаја, најсолидније израде од *здрава и сува дрвета, које нарочито суши у својим сопственим сушионицама, као:*

Спаваћи соба комплет,
Трпезарија комплет,
Салона комплет,
у најновијим и најмодернијим израдама и у разним стиловима.

Луксуз намештаја најмодернијег.

Намештаја за канцеларије, цркве, школе, болнице, гостионице, кафане, бање и купатила.

Намештаја политираног разног.

Прима израду и по нарочитим поручбинама и цртежима.

Цене су најумереније без икакве стране конкуренције, **а плаћања се олакшавају према споразуму и у месечним отплатама.**

Предрачуне и мустре шаље франко.

Поручбе извршава најтачније и најбрже

УПРАВА.

„БРАНКО РАДИЧЕВИЋ“

ШТАМПАРИЈА

ТОДОРА БЛАГОЈЕВИЋА

Телефон 69 БЕОГРАД Телефон 69

Препоручује се п. п. за израду новина, књига, формулара, скаденција, образаца за новчане заводе у једној и више боја, посмртних листа, јеловника, посетница, позивница за свадбе и забаве, плаката и све што у штампарски посао спада.

Нарочито јој је част препоручити велики избор нових слова за израду посетница и свадбених позивница.

Израда техничка. Цена умерена.

За унутрашњост доплатом.

„Правда“ излази сваки дан. — Претплата је за Србију: за годину 16 дин. за пола године 8 за четврт год. 4 месечно 1·50 дин. За иностранство: за годину 32 динара з. пола године 16 дин. за четврт године 8 дин. — Стан уредништва налази се у Чика Љубиној ул. бр. 7. — Власник за клуб „Напредак“ и главни уредник *Јова Адамовић*

„Бранко Радичевић“, Штампарија Тодора Благојевића, Бранкова ул. бр. 18.

Одговорни уредник **Јован Динић**

СУБОТА
19. АВГУСТА
— 1906. —
БЕОГРАД.

ПРАВДА

ОРГАН НАПРЕДЊАЧКЕ ОМЛАДИНЕ

ГОДИНА III
5
ПАРА БРОЈ
БРОЈ 223

Извоз стоке у Египат
Интервју с д-р. М. Поповићем
излази сутра у
„ПРАВДИ“

Не липши магаре
до зелене траве

Вама је позната народна приповетка о човеку, који је лепим речима гојио своје магаре, па кад би ово од глади стало завијати, он га је крепио, тапшући га по врату и шапћући му:

— Не липши, магаре, до зелене траве.

На ову причу нас подсећа и положај српског народа кога већ десет година лажу разне „демократе“ и „борци за народна права“, обећавајући му златна брда и долине. Напослетку су га заиста довели у положај сасвим сличан положају магарета на липсавању.

Убили су му углед и умањили важност на страни, вратили га у срећно доба Томе Вучића Перишића, кад га је из оџаклије Теје Радосављевића сунце грејало, за тим су деморалисали и војску, узгред [illegible] на кредита, да данас од крепка стабла са зеленим гранчицама имамо трупац, од кога се цепа труло комађе.

Када је почео царински спор са Аустро-Угарском, шта све није обећавано народу, који је знао, да је трговина са Аустријом рђава трговина, али да не трговати са њом значи бити без посла. Самосталска машта слала је наше волове у Мисир, а старији радикали шаљу сад тек, у дванајестом часу, комисију, која треба сад, за месец дана, да уради оно на шта се неколико година није мислило.

Ето, то су остварења тих обећања. То је оно: — Не липши, магаре, до зелене траве.

Напослетку су послали и Краља у народ. Он треба да окрепи и утеши. Он треба безнадежном, да улије наде; плачном да убрише сузе, а поузданом, да подигне поуздање. Уз Краља су и министри, виши чиновници, а народ му иде у сретање са својим представништвом на челу.

Заиста, ретка слика узајамности између народа и владаоца! Јер на послетку народ у кога другог има да упире очи, ако не у свога владаоца? Кад лађа тоне, само капетан са њоме пропада. Кад држава пропада, са њом нестаје и њеног владаоца. То народ добро зна, и он као што је у Милошу, Михаилу, Милану и Александру гледао своје уздање, тако данас упире очи у Петра, краља народом проглашена и црквом овенчана.

И стари демон Србије, дух разорног демократизма и демагоштва шапуће на уста Краљу Србије. [illegible] мо! А народу, који већ толико година слуша те речи са свију страна, не излази из главе прича о човеку и магарету, па сам себи понавља:

— Не липши, магаре, до зелене траве!

Страна политика

Русија *(Значајна министарска седница — Слобода или реакција — Детаљи последњих атентата — Статистика злочина).*

Последњих дана руске терористе извршиле су читав низ атентата, те је било очекивати, да ће руска влада на притисак одоздо одговорити притиском одозго. Међу тим из Петрограда је стигла вест, да се влада неће дати скренути с пута којим је пошла и да на тероризам револуционара неће да одговори својим тероризмом. Влада сматра да има довољно средстава да стане на пут даљим атентатима и да их савршено угуши али не мисли никако да за то цео свет ваља ставити под полицијску присмотру.

Поред свега тога „Фосове Новине“ јављају из Петрограда, као да је јуче, у петак, требала бити министарска седница под председништвом самога цара, којој би присуствовали и велики кнежеви, а која би се бавила решавањем питања, да ли да се у Русији предузму слободоумне реформе или да се уведе диктатура. О томе би се имала донети коначна одлука. Ако би се на тој седници решило, да се уведу слободоумне реформе, онда би се образовао један нов коалициони кабинет са Столипином на челу и Дума сазвала нешто раније, но што се у први мах помишљало. —

Петроградско „Новоје Времја“ донело је у последњем броју један сензациони чланак у коме се вели, да постоји опасност од социјалистичких и анархистичких немира, који би сада могли пореметити мир у Русији; да лако пређу у друге земље и [illegible] имају право да се побрину, да мир и цивилизација на европском континенту не буду поремећени.

О детаљима атентата извршеног на апотекарском острву петроградски листови јављају, да је једној кћери Столипиновој боље и да ће можда остати у животу не морајући ампутирати ноге. Остале три кћери Столипинове остале су срећним случајем у животу. Оне су се налазиле у једној соби камо потрес од бомбе није ни допр'о.

„Дељи Телеграф“ по службеним извештајима руске полиције донео је у последњем свом броју статистику злочина извршених у Русији за последњих десет дана од 1. до 10. августа, без обзира на Финску и Кавказ. По тој статистици а за тако кратко време убијено је 111 жандарма, полицијских чиновника и војних лица, рањено 72, убијено или рањено приватних лица 291, дућана царског монопола на ракију опљачкано је 34. итд.

Бугарска *(Протест патријарха Јоакима — Антигрчки покрет).*

Оному смо јавили, да је васељенски патријарх *Јоаким* уложио код бугарске владе *протест* због гањања Грка у Бугарској и догађаја у Анхијалу. Сада је позната у целини та протестна депеша, која је упућена кнезу *Фердинанду* а која гласи:

„Ваше Височанство! Ваша влада и ваш бугарски народ учинили су флагрантну неправду мојој цркви у Бугарској и источној Румелији, као и против грчког народа, који стоји под васељенском патријаршијом. Ти неправедни поступци заслужују општу осуду народа, чији је највећи грех тај, што припадају вери својих предака и остају верни својој цркви и својој народности.

„У име божанског права и људске правде, у име права моје цркве и св. патријаршијске столице, који ми припадају и по светим и политичким законима, у име православног становништва, чија је [illegible] и да се мојој цркви и мом верном стаду повраћајем status quo-a свуда тамо, где је ватром и мачем оштећен, учини правда. — Патријарх *Јоаким*“.

Тајанствен злочин

Ваљево, 17. Августа.

Један од најинтелигентнијих млађих људи у селу Робају *Обрад Маринковић* члан је најодличније породице у томе селу и резервни је наредник. По начелу припадао је Напредној Странци.

Обрад је отишао још 11. ов. мес. у Тометино Поље, у ужички округ кући Весе Вароге, да му плати неки дуг, што му је дуговао од купљених волова. Отуда се није вратио, јер је истог дана убијен из пушака код Хајдучке Чесме, месту тајанственом, у планини Маљену, преко ког је морао прећи. Био се јадник сав распао, лежећи убијен већ пет дана у планинском јелашју.

Узрок је убиству непознат, као што су непознате и убице.

Пок. Обрад бејаше познат у својој околини као веома исправан младић и уживао је опште поверење и љубав својих суграђана. За ово је диван доказ овај факт: кад су сељани његови чули, да се Обрад не враћа већ пет дана из планине, сви скоче на ноге и крену се у планину да га траже. Ту су га тражили цео један дан и на крају другог једва су га нашли.

О овом убиству чим је извештен срески начелник, он је одмах са једним среским писаром изашао на лице места и живо се дао на посао, да скине вео са овог тајанственог убиства.

Жалосно је и тешко Обрадовој остарелој мајци, жени и ситној деци, а и осталим грађанима кад својим очима гле[illegible]сти и нек му је лака српска земља!

M.

ДНЕВНЕ ВЕСТИ

Краљ у Неготину. Јуче је Краљ био у Неготину а синоћ на бакљади у име неготинаца поздравио је Краља напредњачки посланик града Неготине г. *Мита Петровић*, подсећајући Краља на херојско доба Хајдук Вељка и Карађорђа и познати узвик Вељков: „Главу дајем Неготин не дајем!“ Данас је, рече, настало доба мира и за то ваља свој рад посветити *култури*. Једно од тих културних сред-

---

ФЕЉТОН

НОЋУ БРЗИМ ВОЗОМ!

НОВЕЛЕТА Ф. КЛЕМЕНСА
ПРЕВЕЛА **РОСАНДА**

Комерцијални саветник Антон Бернер, шеф велике трговачке фирме „А. Бернер и син“, осећао се врло незгодно.

Било је једанаест сахати, напољу је беснела олујина кроз тамну загушљиву септембарску ноћ а Бернер је сам самцит седео у једном купеу I класе брзог воза, који је ка престоници јурио. Седео је сам не само у једном купеу већ у целом вагону — како га је кондуктер на последњој станици известио.

Уз то се још десило да је купе био врло слабо осветљен, а господин Бернер је носио суму од четрдесет хиљада марака у своме потесу.

Господин Бернер је путовао чешће и са већом сумом, па се никада није бојао. Данашње незгодно осећање његово проузроковале су многе случајности које су све једна за другом долазиле: мрак, олуја, рђаво осветљење, сам у целом вагону, новац и — читање једног извештаја у новинама, које је он у руци држао.

Пре неколико недеља — а то траје још и данас — постало је бављење на железници врло несигурним због некаквог великог разбојника, који се под разним маскама и именима вози на железници, и тако путнике вара, хара и убија само да дође до њиховог новца, или у опште њихових ствари од вредности.

Наравно да је тај разбојник радије путовао првом и другом него трећом и четвртом класом с обзиром на имућније и боље снабдевене кесе путника у вишим класама. А тако је исто тај лопов — више путовао ноћним директним брзим возовима него дневним препуним путника.

Комерцијални се саветник стресе, и покушаваше сам себе да по мало храбри. Запара је била огромна. Очи су му се склапале, а сањива глава његова, климаше се све више и више дремајући; — на једанпут трже се нагло, врата од ходника у железници отворише се са великом праском и лупом, а мало за тим уђе баш у овај исти купе један човек. Бернер се брзо расани — у колико је то могло бити — и реши се да га прво добро посматра, па ако га његов изглед умири — тек онда да спава.

Колико је пре волео да има друштва, толико му сад није било мило што је друштво добио. Да су неколико њих ушли у купе, још би се, можда, и умирио, али овако, један непознат човек још га је само више могао узнемирити. У толико више, јер је овај туђин сасвим сумњиво изгледао.

Био је необично пажљиво обучен, а уз то врло грациозног аристократског кретања, поносног држања, мирног израза на лицу, блед а међу тим необично лепи бркови изгледају као да су само прилепљени а не природни. Бернер се усиљавао да се покаже равнодушан, и узе опет новине, да упореди опис оног лопова са овим својим сапутником. Стас, елеганција, и боја очију са свим су се с описом слагали. Само је коса оног лопова била плава а овог сапутника смеђа, тако исто онај је лопов имао браду, а овај је био обријан.

Ово у првом тренутку мало умири Бернера али се одмах сети нечега што га, противно првом утиску, сасвим узнемири.

„Та ваљда би био луд да своју спољашност не мења сваки пут, а особито када је, ево, опис његове физиономије и у новинама штампан!“ мишљаше Бернер узнемиривши се јако.

„Браду је морао обријати, а косу обојати; шта је природније него то?“

Потајно је с неповерењем гледао свога сапутника и приметио је да га је и овај — седећи у ћошку у косо од њега — посматрао. А чим би Бернеров поглед опазио оборио би очи ка поду и чинио се да спава.

Бернер је добро видео да се овај само прави, а да не спава у збиљи, те је с тога био на ужасној опрези, показујући се непрестано равнодушан.

Берперово се незгодно осећање пењало све више и више. — Чисто нехотично маши се руком за своју ручну путничку торбу извадивши из ње мали оштар ножић, који се склапао а према потреби и могао извући, као што су новећи војнички ножеви. Стојећи окренут према прозору стаде прегледати то своје невидљиво оружје и уверивши се да је све у своме реду и да у случају каквом може врло добро послужити, остави га натраг у торбу.

Што га је највише узнемиривало био је његов умор који је све више и више осећао. Ни прошле ноћи није могао спавати, а био је целога дана на ногама. Преко свег умора била је у купеу ужасна запара, која је чинила да му се капци на очима склапаху као да је олово по трепавицама имао. Зевао је непрестано као у грчу, и преко свег напора глава му се једва право држала. Седео је у ћошку наслонивши се леђима и потиљком на наслон од седишта.

Странац је седео непомично чинећи се непрестано да спава, само је једанпут скочио са свога места, а то када се сам прозор уз велику лупу отвори.

Док је он затварао прозор Бернер се нагне да види шта му је то у џепу од горњег капута што се толико блиста. Као хладна струја прође му кроз цело тело кад у џепу овога странца — који је без сумње морао бити онај исти лопов — опази.... револвер.

(наставиће се)

става јесте и железница. Посланик апелује на Краља да се што пре сагради *тимочка железница* и веже са Европом.

У одговору на тај поздрав Краљ је рекао: „Ми смо дужни да будемо вазда спремни не само да бранимо до последње капи крви отаџбину, нашу, *ако би икоме пало на памет да дарне у независност њену*, него је наша света дужност да будно стојимо и на бранику наших националних права. Србија ће се под мојом владавином стално старати да се, колико до ње стоји, одржи ред и мир на Балкану, али ће она бити и готова, да свом снагом одбије навале *оних* који би можда у нереду и немиру *тражили на Балкану добити за себе*, а на штету битних националних интереса наших.

Колумбо се вратио. Јучерашња белешка у „Правди“, под овим насловом ушла је без знања уредништва. Пут *Д-р Мике Поповића* заслужује сву збиљу а никако шалу, као што ће читаоци „Правде“ видети из сутрашњег броја, у коме доносимо *интервју* једног нашег сарадника са *Д-ром Миком Поповићем* на што још сад обраћамо пажњу читалаца.

Пада у очи. У Београду је пало у очи да Цар и Краљ Франц Јосиф није послао свога изасланика да поздрави српског Краља кад је овај пропутовао поред аустро-угарске територије.

Један важан деманти. Бечки листови пожурили су се онoмад да нам фанфаронски јаве вест скувану у канцеларијама [illegible] или баро- својих Генерала, да поздрави Фрању Јосифа кад у Требиње дође. Данас, на своју велику жалост, ти исти листови доносе телеграм из Цариграда, који демантује горњу вест, да султан, дакле, није намеран да шиље никакво изасланство пред Фрању Јосифа у Требиње, јер он, султан, себе још сматра за — господара Босне и Херцеговине. И ако је лето на измаку тај је пут био потребан!

Прва партија стоке за Александрију. Као што смо извештени познати воловарски трговац из Ниша *Ђорђе Бркић* спрема једну партију волова од 200 грла, које ће преко Солуна извести за Египат. Та ће се партија кренути најдаље за десетак дана за Александрију. *Ђорђе Бркић* један је од оне четворице, који је пратио *Д-ра Мику Поповићу* на његовом путу по Египту и лично се уверио о *рентабилности* таквог извоза. Опширније о томе у сутрашњем броју, а у *интервјуву* једног сарадника „Правде“ са *Д-ром Миком Поповићем.*

Бечлије се буне. Јуче смо у нотици *Слаба утеха* у кратко регистровали нетачно писање „Нове“ Сл. Пресе“ о скупоћи меса у Бечу и о последицама затварања границе према Србији. Данашња „Преса“ већ сама себе утерује у лаж. Бечка месарска задруга публиковала је у „Преси“ извештај по коме Wien vor einer Fleischmisere steht wie sie überhaupt noch nicht da war, дакле да Бечлије стоје пред таком оскудицом у месу, каква до данас није никад била, па се даље вели, да раднички и средњи сталеж неће бити у могућности ни да купује више меса — Дакле, ту смо!

За и против анексије. Јуче смо јавили за одлуку загребачког општинског већа, да се стану скупљати петиције за анексију Босне и Херцеговине по предлогу Старчевићанца Паје Гашпаровића. Међу тим, хрватска озбиљнија штампа и главни органи т. зв. резолуционаша изразили су се против анексије. „Хрватска“, „Покрет“ и др. листови нападају оштро загребачко општинско веће, па веле, да још није дошао тренутак да се решава: коме припада Босна и Херцеговина, да ли Хрватској [illegible] извојује аутономија за те окупиране земље.

Хвала Богу, те се неки сетио и Србије!

Са предавања Стјепе Кобасице. Јуче по подне држао је у дворници универзитета *Стјепо Кобасица*, гл. уредник сарајевске „Српске Ријечи“, јавно предавање о приликама у Босни и Херцеговини. Предавач се дотакао жалосног стања у тим српским покрајинама, поменуо је узроке, који су изазвали тако стање, осврнуо се на штрајкове који су недавно избили, на проливену крв и на последице окупаторског режима. „Ако Аустрија“, рекао је Кобасица, „није успјела за близу 30 година да поврати ред у Босни и Херцеговини, онда га неће никад повратити и за то јој Европа треба да одузме мандат; а ако се констатује да је ред у Босни повраћен, — онда, шта ће ту Аустрија? И опет треба да се сели!“ Говорник је у више маха бурно поздрављан. Предавању је присуствовала многобројна и одабрана публика.

Абдикација грчког Краља. Као што страни листови јављају, грчки Краљ *Ђорђе* намеран је да абдицира у корист свога сина престолонаследника *Константина*, који је већ примио фактичку власт као *регент*. Ова вест потребује потврде.

Наш маневар. Наш јесењи маневар извршиће се ове године у половини септембра у околини Ниша. На маневру ће учествовати три дивизије шумадијска, тимочка и моравска.

Босанска депутација. Оноомад смо јавили да је *депутација* једанаест муслиманских великопоседника из Босне стигла у Беч да заједничком министру финансија *Буријану* преда некакав меморандум, којим би се регулисало питање о десетку. Из Беча сада јављају да је ту депутацију примио начелник *Кучера* и обећао им да ће предати меморандум одмах доставити барону Буријану, који се сад бави у Босни.

Из наше општине. Из опширног извештаја са седнице одбора општине београдске видеће читаоци, да се после приличне паузе синоћ доста [illegible] је на крају седнице *принципијелно* решавано: да ли да се обезбеђење савске обале и израде главе испуста канала на савској страни — ради у режији или да се распише лицитација. Већином гласова решено је да се за израду тих послова распише *нова лицитација*.

Фелдмаршал Цвитковић. Командант најбоље аустријске ратне академије фелдмаршал *Јован Цвитковић* биће ове јесени смењен са тог положаја и добити команду над оним трупама с којима Аустрија мисли поћи на — *Македонију*.

Цвитковић је пореклом *Србин* и син једног граничарског официра. Рођен је 1852. год. у Грачацу, а 1871. год. ступио је као потпоручик у терезијанску војну академију и пошто је свршио с одликом стално је служио у ђенералштабу. Учествовао је и у окупацији Босне и том приликом одликован. Од новембра 1901. год. командант је ратне академије а од 1905. фелдмаршал. Сматрају га за једног од најбољих својих официра.

Столипинова оставка. Из Петрограда јављају да је руски министар председник *Столипин* дао оставку. Ако му цар оставку уважи мисли се да ће нови кабинет склопити министар земљорадње *Василичков*, у ком би случају дошао за министра унутрашњих дела *Макаров,* досадашњи помоћник Столипинов.

† Леди Кампбел-Банерман. Јуче смо у телеграмима јавили, да је супруга енглеског министра председника *Кампбел-Банермана* умрла у Мариjенбаду, где се бавила ради лечења. Она је била кћи енглеског ђенерала сер *Чарлса Брајса* и неколико година старија од свога мужа, коме је сада 70 година. Удала се 1860 год. Међу првима који су изјавили саучешће њеном мужу били су: секретар *Клерк* у име краља Едварда, и ђенерал *Марков* у име бугарског кнеза Фердинанда.

Одложен претрес Арсе Лорда. Јуче по подне поротни суд првостепеног суда за варош Београд донео је решење, да се после тродневног рада претрес Арсе Лорда одложи, докле се још неки врло важни сведоци не испита[illegible] у Загодини, у коме су по тврђењу неких сведока хајдуци били прикривени. Желети је, да на идући претрес не буду позвани *исти поротници* за које се ноторно зна, да је један *блиски сродник* оптуженог Арсе Лорда, а други стално после седнице шурује са Лордовим рођацима.

Продужен упис. Приватна Трговачка Академија проф. Љуб. П. Ћирића продужује упис како у I разред трогодишњег курса, тако и у једногодишњи курс за ученике-ученице средњих школа. Обавештење даје управа, Кнез Михајлова улица бр. 39.

Ученици ове Академије служе војску скраћеним роком, по решењу г. министра војног од 1. марта т. г.

Овогодишња предавања почињу 25. ов. м-ца, кога дана треба да су сви уписани ученици у школи.

Важне Вести

Либерална посла

Либерали су променили своје име, али памет нису. Они су и данас они исти стари и затуцани курјони.

Колико су окорели партизани, није нужно доказивати. Сами они сваког дана дају доказа да им је њихов лични и партијски интерес пречи од свега.

Требало је само да умре један одличан српски књижевник, који је у свом животу симпатисао либералној странци и кад-кад њиховом органу слао своје мрвице. Велимо, требало је то да се деси па да они гусани око „Српске Заставе“ испруже своје шије и да гакну: „Он је само наш“.

О, бедници! Да ви имате памети, ви би се стидели да тако шта и у себи помислите, а не да тако што јавно у вашем листу износите.

О, окорели партизани! Како сте ниски и одвратни са том вашом привилегијом мртвих људи.

Сремац је у своме животу могао бити све што је хтео. Али оно што сваки зна да је он био, то је: Србин и искрени патриота. Као такав он је и писао своја дела, и та дела нису на дику само либералима већ свима Србима у опште.

Ако је, дакле, „Правда“ назвала Сремца „наш“, она ту [illegible] оно што замишља „Српска Застава“: Да је Сремац напредњачки или либерални но српски, општи.

И сама реч: „наш“, јасно казује да је њен обим широк да захвата све у опште.

Али важни политичари око „Српске Заставе“ не знају или неће да мисле онако како је у ствари, већ пакоснички извրћу ствар да би само својим политичким противницима досадили.

Кад би нешто пок. Сремац могао устати и проговорити, из његових уста полетео би огањ, огањ оног његовог највећег и најсветијег поноса кога сад „Српска Застава“ тако бестидно каља својим тесногрудим партизанством.

ПОДЛИСТАК

ПРОБЛЕМАТИЧНЕ ПРИРОДЕ

РОМАН

од Ф. ШПИЛХАГЕНА

(НАСТАВАК)

Било је страшно гледати Харалда како плаче. Ја му дигох главу и он је положи на моје груди и настави плакати, као што је често имао обичај још као дете. Молила сам га да се смири, рекох му, да су Маријине последње речи биле: „Опраштам му све!“

— И ако ми је она опростила, ја себи не могу да опростим! — рече он, — Иди, спавај стара. Сутра ћемо о томе опет говорити!

Али, кад је стара сутра дан к њему дошла, лежао је Харалд у жестокој грозници. То је трајало девет дана, девет ужасних дана и ноћи. И онда је Харалду дошао крај.

Старица заћута. Помилова чарапу, коју је плела преко колена, сави је, па рече:

— Ето, то је све! А сад момче право кући. Морам видети децу, која већ спавају. Престала је киша, али изгледа, да ће понова. За то се уз пут не задржавај. Збогом!

— Ходите, — рече Освалд Алберту, који је баш почео зевати и протезати се, па се диже са тврде постеље. Крајње је време, ако хоћемо да стигнемо на вечеру у замак. Збогом бабо!

— Збогом, збогом, момци моји! — рече стара с врата.

Кад су оба младића изашла на блатњав друм, показа Алберт кажипрстом н[а] кућицу, из које су били баш изашли, па рече:

— Брбљива бака! зар није прича била занимљива докторе?

— А зар ви нисте спавали?

— Никако. Хтео сам у почетку али нисам могао, нарочито кад је прешла на причу о барону Харалду, више нисам могао ни мислити на какво спавање. Али сам остао мирно лежећи и с времена на време ркао сам, да би стару уверио, да ће испричати причу само своме момку. Зашто вас та старица зове момком, докторе?

— И сам не знам! — рече Освалд.

— Или нећете да знате, — упаде му у реч Алберт. Хм, не мари ништа. Не мора баш човек све знати. Зашто је барон Харалд хтео знати, где је она девојка, Марија? Да није био толико претерано радознао, он би и данас могао пити свој бургундер. Чудновато је, да је тако паметан човек могао тако луде, романтичне бубе имати у глави! Можете ли то појмити, докторе?

— У неколико! — рече Освалд.
— Али, говоримо о нечем другоме.
— Како хоћете Шта ви на пример мислите о бесмртности душе?

ПЕДЕСЕТ ДРУГА ГЛАВА

Сутра дан небо је било опет чисто. Јутрење сунце било је завијено у густу маглу али после неколико часова магла се разби а сунчани зраци пробише до земље, која је још била влажна од кише, у парку било је као у рају све свеже и осећаше се како природа пушта свој миомир. Цвеће се беше исправило, а ако је на коме и било више росе, она је личила као бисер суза, птичице су певале у густој шумици и све је изгледало, као да је на један пут оживело.

Око мрких зидова замка, који се сад купао у ружичастој светлости, прелетаху брзе шеве, а на крововима и окрајцима њиховим врапци су се лепршали и као обично скакали. У великој дворани, где су на зидовима висили портрети гревицких барона и баронеса од старога Свена Гревица, па до слике бабе гревицке „како је у осамнаестој години изгледала“, Оскара, Харалда и толико других, играла се прашина, која се пела из старог свечаног намештаја са избледелим превлакама од дамаста. Коси зраци упадали су кроз три велика прозора, који су били у дворани.

Доле у собама барон и баронинца доручковали су. Они су се били спремили на пут и Ана-Марије шта више имала је већ на глави шешир са великим перајима, онакав, какав је у двадесетим годинама био у моди. А велика путничка кола стајала су већ спремна пред капијом. Четири вранца махаху реповима и растериваху муве а ћутљиви кочијаш пуцаше тачно сваких пет минута бичем из просте навике а не да опомене путнике, што не би одговарало ни поштовању које је дуговао својој господштини као ни његовој флегматичној природи.

Ја сам то већ раније знала, рече баронинца сипајући своме супругу пола чаше мозелског вина — попи то драги Гревице то ће те оснажити за овај далеки пут.
— Ја сам то и раније знала. Он одбија наш пријатељски позив за то што се не осећа најздравијим! Смешно!

Од како смо се вратили из Барневица, он изгледа збиља болестан, драга Ана-Марија, рече стари барон, а није ни са свим у реду позивати га да путује с нама у часу кад су кола пред вратима. Ми смо то збиља могли и раније учинити.

Ја те не разумем, драги Гревице. Ти се понашаш баш као да је господин Штајн нама раван. Онда није ни чудо што тај млади човек од охолости не зна више шта ради. Позивати га на једну вожњу у комшилук читаву недељу дана раније! То нам још фали! Нисмо с њим говорили још ни о путовању на Хелголанд!

— Наставиће се —

„Правда“, знајући да је на правоме путу, и даље ће помињати дичног Сремца и зваће га „наш“. А „Српска Застава“ нека сикће и палаца својим змијским језиком. Та она за друго што боље и узвишеније није ни подобна.

НАШ СРЕМАЦ

Ручак код Адамова

Једнога дана, када се Сремац бавио у Карловцима, позове га његов пријатељ Паја Марковић — Адамов на ручак. Сремац је веома и ценио и волео Адамова и ма да није био пријатељ званичних ручкова, обећа му бити гост. Адамов је знао да је Сремац у погледу јела пробирач па се постарао да драгом госту што боље умости.

Кад би подне, Сремац дође и, чекајући да се јело донесе на сто, пијуцкаше ракију са домаћином. Немајући у моменту згодну тему за разговор, Сремац упита као шалећи се Адамова:

— А шта имаш за ручак?

Адамов направи врло важно лице:

— Прво има кисела чорба од младе пловчетине.

Саопштивши то Адамов се беше упиљио Сремцу у очи, да види колики ће ефекат то саопштење произвести код њега.

Сремац се укипио па ни да мрдне.

Адамов осети да чорбом није потрефио „густ“ Сремчев, па додаде одмах убрзанијим гласом, једно да разведри лице госта а друго да са себе скине неки потајни страх:

— Па онда пилав са пловчијим месом, и онако са наочарима унесе се Сремцу у лице.

Сремац ћути.

Виде и осети Адамов да је са јеловником насео па онда исказа и последње јело:

— Печење од младе пловке, али гласом и нагласком као да је хтео рећи: е сад шта буде!

И није се преварио. Сремац оћута неко време, па онда чудним оним његовим гласом, за који се у појединим моментима није знало да ли је употребљен у збиљи или шали, а који је у истини обично био мешавина и једног и другог, узвикну испруживши руку према Адамову:

— Па то онда овде нема ручка за мене!

— А што? упита пренеражени Адамов.

— Па никад ја, брате, у животу нисам окусио пловку.

— О брате, па што ми ниси казао да не волиш пловке, вајкао се Адамов, не знајући ваљда ни сам шта говори.

— А од куд ја опет знам да ћеш ти да потрефиш баш оно што ја не волим. Ни у сну не сањам пловке.

Ућуташе обојица. Сремцу би криво што је пријатеља довео у толику неприлику и већ се почео кајати што није ћутао и гутао пловку, а Адамову беше опет жао што ће Сремац у његовој кући и поред ручка остати без ручка.

Тако ћутећи седели су неко време један према другом оборене главе, као злотвори који су дуго година чинили један другоме зла па се сад састали, исповедили се један другоме па се кају.

Најзад устаде Адамов и изађе из собе. Свакако је отишао у кујну да саопшти домаћици малер и да с њом нађе пута и начина да се ситуација колико толико спасе.

После десетак минута врати се Адамов сав усплахирен.

— О, Стево брате, шта да ти дам? Нема нигде ништа осим свињске шницле.

Стева није волео ни свињске шницле али овога пута пристаде на њих, само да извуче пријатеља и домаћина из неприлике.

— О, брате, што ми ниси казао да не волиш пловке! А ја мислио да ћеш се ти Бог зна како обрадовати, вајкао се за време ручка Адамов, не знајући на који други начин да протумачи овај малер који му се десио.

— Па ниси ме ни питао, одговори му Сремац љутећи се у себи и на пловке и на свињску шницлу. —

— Да сам знао да ћу Адамову учинити толике неприлике јео би и свračиће да ми је спремио а не младе пловке, додавао је Сремац кад год је причао ово своје и Адамове наседање.

Температура на месецу

Месец се окрене око себе за онолико исто времена за колико обиђе око земље, дакле за 27 дана и 8 сахати, што у сахатима износи 656 сахати. За толико исто времена трају на њему и дан и ноћ. Половина од тога т.ј. 13 дана и 16 сах. или 328 сахати долази на дан а толико и на ноћ. Значи да је на месецу 13 и по пута дужи дан него дан на земљи, а то опет значи да сваку тачку на његвој површини сунце греје 13 и по пути дуже него на нашој земљи. Е замислите сад, како би било код нас на екватору, кад би сунце пекло у теме 328 сахати место 12 сахати. Каква би температура,тад наступила, и шта би било од свега живота тамо. Па и овде код нас даље од екватора била би, кад би лети припекло сунце 492 сахата у место 16 сахати страховита врућина, о каквој ми ни појма немамо.

Читасмо у једном листу*), да је на месецу температура 40° испод нуле све и кад се сунце испне 10 степени над хоризонт. Ни на тој висини, до које оно доспе тек после 18 сати и 10 минути није кадро да загреје јаче месец, јер се је исти морао на тој страни пре тога страховито охладити, пошто га сунце за 13 наших дана и 16 сахати није грејало. Тек када се сунце испне 20 степени над хоризонт на месецу износи температура 19° над нулом. То је сасвим разумљиво, јер је сунце већ дотичну тачку на месецу загревало 36 наших сахата и 20 наших минута. Читасмо да би вода која би морала бити још смрзнута док је сунце било високо.10 степени над хоризонтом, морала већ протећи за тако *кратко време*, док би се сунце испало над хоризонт за 20 степени високо. Међу тим то није никако кратко време јер за то треба сунцу 18 сати и 16 минути.

Све ово ни мало чудно није. Над нашим хоризонтом сунце пређе један степен за цигло 4 минута, а на месецу треба му за то цео сахат, 49 минута и 19·2 секунда. За један наш сахат сунце прође, или, можемо рећи, у сравњењу с месецом, сунце *претрчи* небом 15 степени, а тамо му треба 28 сахати и 3 минута да толики исти простор од 15 степени прође над хоризонтом. Према томе оно пече, страховито пече и пржи месец и никаква „американска“ наука није тврђење, да је на месецу топлота дању онако страховито велика а зима ноћу онако грозна, већ то је чиста истина, до које је астроном Франк Вери дошао трудом и научним испитивањем. То је резултат истинске науке, а не „американске“ науке.

† ЂЕНЕРАЛ БЕЛИМАРКОВИЋ

епозидица из његова живота

Његово презиме

Пок. ђенерал Белимарковић свршио је био школу и постао официр а још се презивао само *Марковић*. Али с таким именом и презименом бејаше тада у Београду још један чиновник, а разносачи писама често прављаху каламбур при предаји писама с таком адресом. То наљути официра Марковића те своје презиме попуни надимком који је имао његов дед *Бели Марко*, од чега изиђе презиме *Бели-Марковић*.

Певач

Белимарковић је као ђак, па и доцније као млад официр, био одличан певач... Кад се вратио Кнез Александар са подворења Султану у Казанлуку, одлуче професори Лицеја да њихови ђаци оду у Конак и да отпевају неку нарочиту песму, коју је за ту прилику био саставио професор Исидор Стојановић. Све је то и учињено, а великим ђачким збором управљао је — Белимарковић, лицејац.

Дозвола за билијарење

Пок. је ђенерал причао радо о својим наставницима. Нарочито је с пуно симпатија говорио о београдском професору математике *Прици*. За њ говораше да је то био математичарски таленат првога реда. И Прица је њега волео као даровита математичара. А како се уважавала реч овога необичнога професора, то је наставнички колегиум, по жељи тога свога колеге, донео био решење, којим се ђаку Јовану Марковићу — Белимарковићу — одобрава да може ићи у кафану Старога Здања и са професором Прицом играти билијара! Прица је ову игру сматрао као — практику геометријске наставе...

ЕПИГРАМИ

Чудновато

Прво читам на швапскоме,
У стотину „хефта“,
Оно што ће на српскоме
Написати — Јефта!...

— тир.

На силу луда

— догађај из београдског живота —

(НАСТАВАК) (7)

IV

У квартовном ходнику — Шаренило света — Први преглед — Шта веле лекари?

Било је и подне дошло, али се Катица није сетила да узме и залогај у уста. Она је остала у ходнику чекајући и размишљајући шта ће с њоме бити.

Какво шаренило у предсобљу једнога кварта! Ко ти ту све није био!

У први мах она није ни обраћала пажњу ко се све врзе око ње. Свет је долазио и одлазио а она је према њему била савршено равнодушна. Њу су били обузели осећаји туге и она је сад помишљала само на једно: да иде да бежи, куд је ноге носе, само даље из Београда, из места, које јој је отело све, и младост и лепоту па се сад спрема да јој отме и оно мало црквица што је с муком за толико година стекла.

Али, мало по мало, из дуга времена и да би заборавила на црне мисли, које су је салетале, она стаде више поклањати пажње оном шаренилу, које је било око ње.

Једна млада, као капља девојка беше баш ушла у ходник, за њом је ишао жандарм са књигом под мишком.

— Аха, — узвикну каплар, који је ту у ходнику био, — ко ти је то?

— Нађена у скитњи! — рече онај жандарм са књигом под мишком. — Коме ћу је да предам?

— Води Ранку!

— Разумем!

Али оно девојче бризну у плач.

— Де, не бој се! — рече каплар. — Није ти првина. Виде ли смо ми овде и друге птице!

Бога ми, нисам ништа скривила! — отпоче оно девојче сузним гласом, али јој жандарм за њом не даде даље да говори, већ је гурну у оближњу канцеларију.

За девојком је дошао неки коцкар, који је такође негде у потери ухваћен, па онда неке служавке, да се упишу, па неки пиљари са трулим воћем. Један хлебар опет разџапао се, што је код њега ухваћен ексик-хлеб; на послетку, читава поворка Цигана и људи, који су за Београд били сасвим непознати.

Сви су они развођени по канцеларијама и онда спровођени у управу — на даљи поступак.

Тако су пролазили сати, један за другим, па се већ и вече приближавало, а Катица остаде још једнако чекајући.

(Наставиће се)

ЛИСТАК

ЦИМ БОКС

— ЛОНДОНСКИ РАЗБОЈНИК —

По белешкама енглеског детектива Џорџа
написао: Борн — Омер

(22)

У том је ударио и трећи плотун у лађу, и поломљене талпе начинише ужасан тресак.

Боби Бекстер скочи као опарен и полете на кров; ту виде како матрози машу белом заставом и спремају чамац за пловидбу.

Он шрипину зубима и разрогаченим очима посматрао је све ово.

Кад су матрози иседали у чамац и Немац покушао да одреши уже, јурну Боби на њега, и песницом здраве руке, тако га силно удари у теме, да се јадник сурва у воду.

Али у томе силном удару, Боби изгуби равнотежу и главачки паде с брода у море, а кад је хтео да се докопа чамца, један од матроза веслом размрска му главу.

Џорџ Дајчман и син гледали су својом догледима ову ужасну слику.

На једном узвикну стари детектив:

— За име Божје „Изабела“ тоне! — чим ти угурсузи стигну овамо одмах Фреди с једним мрнаром пожури „Изабели“ да спасеш касицу.

Кроз четврт часа, посада, „Изабеле“ била је повезана на „Хермански“. Али кад је детектив видео, да међ њима нема Цима Бокса, наредио је: да два морнара оду на „Изабелу“ и доведу разбојника.

На једном, иза детектива, створи се Баронесо Флестонова, и мутним очима гледала је на „Изабелу“. Била је прибрана и одважна.

— Зар мој брат није дошао с њима? — упита она.

— Није. Сад ћемо га довести.

— Пустите и мене, да пођем с њима.

Детектив погледа, за тренутак, замишљено преда се, па рече мирно:

— Како вам је воља, Баронесо.

Дајчман махну сину, да остане, па сам седе у чамац, спреман да пође „Изабели“. Кад су приспели „Изабели“, Дајчман и Баронеса пожурише одмах у кајиту и нађоше Цим Бокса мртвог, у постељи

Горостасни детектив стајао је за тренутак ћутећи и посматрао је мали, кржљави леш разбојника, који га је толико намучио.

Онда се окрете да иде и добаци баронеси:

— Оставићу вас саму, за тренутак, баронесо!

Онда је прегледао доњи део лађе и уверио се да јој нема спаса.

У капетановој кајити нашао је касицу још и не дирнуту. Дајчман нареди матрозима да касицу снесу у чамац, а сам покупи књиге и рукописе.

После по часа, оде по баронесу. Кад је ступио у кабину, видео је слику, коју никад није могао заборавити: баронеса, мртва, била је на поду, обгрливши мртво тело Цимово; крај ње је била мала флашица с отровом:

„Херманса“ се вратила у Лондон, а „Изабела“ потонула је на дно мора са лешевима: Цимовим и баронесе Еве Флестонове.

Адвокат је у присуству Дајчмановом отворио оба баронесина писма и утврдио: да све имање Флестоново остаје оној бедној породици у ономе ћумезу у Истенду.

— КРАЈ —

ИЗ НОВИНАРСКОГ СВЕТА

Јубилеј „Франкфуртских Новина“

„Франкфуртске Новине“ прославиле су сад у недељу 50-годишњи јубилеј. Први број тога листа изашао је 15. августа 1856. год. под именом „Erankfurter Handelszeitung“, па су 1. септембра 1859. год. промениле име. Јула 1866. беху „Франкфуртске Новине“ за неко време угушене, јер су писале против ондашње пруске политике. После рата редакција се преселила у Штутгарт али се у брзо затим вратила у Франкфурт, када је „Франкфуртске Новине“ почео уређивати познати немачки публициста Леополд Сонеман.

Поводом јубилеја редакција је издала велико дело у коме је „Историја Франкфуртских Новина“ с обзиром на све политичке догађаје за последњих 50 година.

ПОЗОРИШНЕ СИТНИЦЕ

Бранино позориште код „Такова“

Страшан мајор! — Оно данас су страшни и поручници и капетани, али један их је мајор превазишо. Њега вечерас износи Бранино Позориште, у лепоме програму од 18 тачака, поред лакрдије: „Чиј је син?...“

Шала и сатира

Онда је што друго

— Шта? Писмо? Од неке даме за мог мужа? Ко вас је послао, угурсузе!

— Али, милостива госпођо, писмо је за вас и још уз то од једног финог господина!

— Тако? Дајте га овамо; чекајте, добићете напојницу!

ТЕЛЕГРАМИ

Загреб: *Влада је* **поништила** *одлуку градског већа да поздрави Цара Фрању Јосифа приликом његова путовања у Требиње, и да тражи уједињење Босне и Хрватске.*

---

*) „Политика“ број од 10. овог месеца.

ЈЕДНА СОЛИДНА ПОРОДИЦА тражи два мала ђака из унутрашњости на квартир и кост, а могли би и немачки језик поучавати.

Понуде слати на уредништво овог листа под знаком Д. Ј. Т. Видинска ул. бр. 54.

Кућа под кирију

са два оделења, на најлепшем месту, на Зеленом Венцу бр. 21, издаје се под кирију одмах. Упитати у истој кући а и

Мих. П. Живадиновића
адвоката.

ХАЈДУКОВИЋЕВА ШКОЛА

ОБИЛИЋЕВ ВЕНАЦ БРОЈ 42.

Прима ученике-це, који-е би у овој школској години учили 1, 2, или 3 разред гимназије;

Који задоцне, те којим било узроком не ступе у државну гимназију;

Који су понављали или сад понављају који разред па би хтели постићи своје раније другове;

Који падну сад на пријемном испиту за гимназију, могу до године прећи у II разред државне гимназије; и

Који би хтели да се школују као приватни ученици-це, полажући само испите у државним гимназијама.

Важно за Госпођице и Госпође!

Најновији и надмашно најбољи „Косметик“ у садашњости, за улепшавање и негу лица и руку, јесте:

Ђулијак Сапун и Ђулијак Крем

који су справљени из најфинијих биљних и анималних честица, по најновијим проналасцима науке. Препоручује се Г-ђицама и Госпођама, које желе, да имају младолико, нежно и лепо лице.

Израђује: Апотека код

„Црвеног Крста“ у Београду

преко пута хотел „Славије“

Цена једног сапуна 1 динар. — Једне тубе Крема 1 динар. Шаље се свуда доплатом. — Адреса: Апотека „Црвени Крст“ **Београд**.

Раја С. Поповић и Комп.

комисионари и шпедитери у **Београду** и **Будимпешти**

имају част јавити поштов. житарским трговцима да су спремили за овогодишњу сезону

у Београду

један од највећих и најздравијих

МАГАЦИНА ЗА СМЕШТАЈ ХРАНЕ

на коју ће робу дати

И ЗАЈАМ

под повољним условима.

КАЗАНЕ ЗА КУВАЊЕ ПЕКМЕЗА

дају на послугу.

Заинтересованима дају радо сва потребна обавештења односно свих комисионарских и шпедитерских послова.
1—10

КРАЉ. СРП. ПОВЛАШЋЕНО

Столарско Акционарско Друштво

Телефон 105. ВИСОКИ СТЕВАН УЛ. 21. **Телефон 105.**

ФАБРИКА: Високи Стеван улица 21.

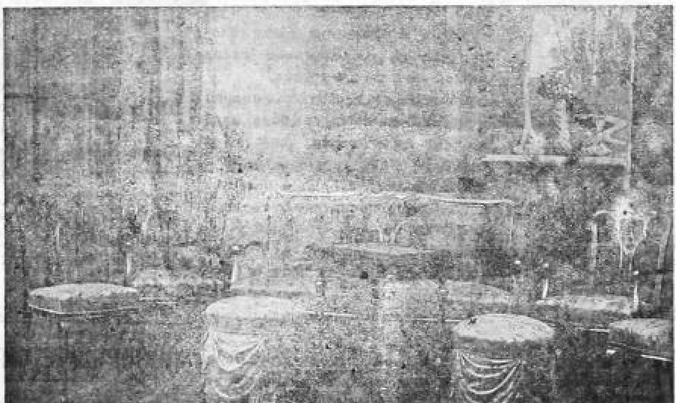

СТОВАРИШТЕ: Краља Петра улица 18.

Препоручује своје богато снабдевено стовариште *сваковрсног* собног намештаја, најсолидније израде од *здрава и сува дрвета, које нарочито суши у својим сопственим сушионицама, као*:

Спаваћи соба комплет,
Трпезарија комплет,
Салона комплет,
у најновијим и најмодернијим израдама и у разним стиловима.

Луксуз намештаја најмодернијег.

Намештаја за канцеларије, цркве, школе, болнице, гостионице, кафане, бање и купатила.

Намештаја политираног разног.

Прима израду и по нарочитим поруџбинама и цртежима.

Цене су најумереније без икакве стране конкуренције, **а плаћања се олакшавају према споразуму и у месечним одплатама.**

Предрачуне и мустре шаље франко.

Поручбе извршава најтачније и најбрже

УПРАВА.

---

* * * * ПРАШАК

ВЕЖЕТАЛЕ

(Pourde végétale)

Од француских лекара препоручен и у целом образованом женском свету признато, као најбоље средство против разног бленороичног цурења — флуса, белог прања — код женских.

Цена 1 кут. прашка вежет. 3 д.
„ 1 плех. иригатору 3 „
„ 1 стакл. „ 4 „

ИЊЕКЦИЈА * * * *

* * * * КАПСУЛА

ВЕЖЕТАЛЕ

Од француских лекара препоручене, као изврсно средство, против акутног и хроничног (застарелог) — бленороичног цурења, — трипера, канкова — код мушких.

Цена ињекцији 2·50 д.
„ капсулама 3·— „
Шприцева, суспензорија разних.

САПАРИЛА ЕКСТРАКТ, изврсно средство за чишћење крви после горњих венеричних болести, као и против сифилиса и шкрофула. Цена: 1 флаша 2 дин.; 6 флаша 10 дин.

☞ Главну продају за Србију и Балкан уступио сам само: апотеци код „Српског Краља — **Николе Ј. Марића у Београду** ул. Краља Александра, где се само може и добити, одакле се и поруџбине из унутрашњости по пријему новца или уз доплату под дискрецијом одмах шаљу

R. Frère
pharm, 1 Cl. Paris.

КЊИЖАРА

ЗА СРПСКУ И СТРАНУ КЊИЖЕВНОСТ

Драг. Ст. Главичког и Стојчевића

Београд — Теразије

Има на свом стоваришту највећи избор српских књига научне и забавне садржине, јер је откупила једну *огромну количину 5—6000 разних књига од чувених српских и страних писаца.*

продаваће их са 50—60% испод означене цене.

Књиге су сасвим нове и неисечене.

Има такође у великом избору књиге путовође по свету **„Reisehandbücher“ — „Reiseführer“, Ђенералштабне карте — Секције** аустријског вој. ђенералштаба; Карте — мапе појединих места и држава Европе, Азије, Африке, Америке, Аустралије и т. д. за г. г. официре, државне и приватне канцеларије, новчане заводе, трговине и свакога, детаљно израђене.

Модне журнале — базаре има у великом избору за кројаче, кројачице и приватну потребу.

Набавља све стране књиге и часописе за најкраће време, па ма на ком језику и ма где оне изашле — издате.

Прима претплату на све српске и стране часописе и модне журнале — базаре, овде их шаље поручиоцу у кући а унутрашњост поштом о свом трошку.

Цене су са 10—20% јефтиније но код других.

Поруџбине из унутрашњости извршује савесно и брзо.
Каталоге и потребна обавештења о свему даје књижара бесплатно.

Посетиоцима Врњачке Бање

ВИЛА АГНЕСА

Врњачка бања — на најлепшем и најздравијем месту, у самом парку, у непосредној близини купатила и кур салона, има шеснаест пространих и укусно намештених соба, са изгледом на романтичну бањску околину.

Ко би желео у именованој вили пансион имати, потребно је да се благовремено писмом обрати на

Вила Агнеса
Врњци.

Радионица кола у Шапцу

Част ми је јавити поштованој муштерији, како овде тако и на страни да имам велики избор

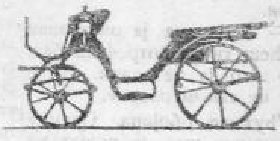

ГОТОВИХ КОЛА И КАРУЦА сваке врсте, сопствене израде и боље но игде настрани, и то:

Ландолета, викторија, фајтона, сандлауфера, паскета, штајервагена, таљига разни шатирани и то све од доброг, сувог десетогодишњег дрвета.

За добру и солидну израду јамчим. Поруџбине примам како за нове израде тако и за реновирање старих. Све то са добрим материјалом а нарочито са добрим лаком из првих фабрика који неће избелети. Израда брза и солидна.

Радионица кола
код камичке ћуприје на ћошку у Шапцу
Јоце Аџића.

„Правда“ излази сваки дан. — Претплата је за Србију: за годину 16 дин. за пола године 8 за четврт год. 4 месечно 1·50 дин. За иностранство: за годину 32 динара, пола године 16 дин. за четврт године 8 дин. — Стан уредништва налази се у Чика Љубиној ул. бр. 7. — Власник за клуб „Напредак“ и главни уредник Јова Адамовић

Штампарија Тодора Благојевића, Браничева ул. бр. 18.

Одговорни уредник Јован Дим

НЕДЕЉА
20. АВГУСТА
— 1906. —
БЕОГРАД.

ПРАВДА

ГОДИНА III
5
ПАРА БРОЈ
БРОЈ 224

ОРГАН НАПРЕДЊАЧКЕ ОМЛАДИНЕ

Телеграм „Правди“

Од нашег пријатеља г. Радоја Радојловића добили смо јуче по подне овај телеграм из Херкулесбада:

„Сутра долази овамо у Херкулесбад угарски министар председник Векерле са државним секретарем министарства трговине Стерењи Белом ради конферисања са Кошутом због трговачких неприлика са Србијом. Истог дана у вече обојица се враћају натраг, у Пешту. Кошут остаје овде до конца идуће недеље.

Рад.

ИЗВОЗ СТОКЕ У ЕГИПАТ

— интервјув једног сарадника „Правде“ са д-ром Миком Поповићем —

Одмах по повратку *Д-ра Мике Поповића*, кога је српска влада послала преко Солуна у Египат ради проучавања питања: да ли би се тамо могла извозити наша стока с успехом, — уредништво „Правде“ послало је једног свога сарадника да д-ра Мику интервјуише о резултату његова пута.

Д-р Мика Поповић дочекао је сарадника „Правде“ врло предусретљиво и, стављајући му на расположење податке које је он марљиво прикупио, изјавио је одмах, да је резултат његова пута преко сваког очекивања *врло успешан*.

— Ја сам вазда био дубоко уверен, — отпочео је д-р Мика, — да Србија није искључиво упућена са својим извозом на Пешту и Беч. То уверење гајим и сад и радујем се, што сам у могућности да га резултатима свога путовања и доказима поткрепим. Као што вам је познато, наш се најглавнији извоз састоји у пољопривредним продуктима — житу и стоци. За жито иначе је искључена могућност, да се оно даље извози за Аустро Угарску, јер је ова условила такве стопе у својој тарифи, да на извоз жита из Србије у Аустро-Угарску није више ни мислити. Зато ћемо сада жито извозити воденим путем Дунавом, који је врло јевтин, а кад престане пловидба у новембру, онда преко Варне. Железнички пут преко Бугарске неће бити тако скуп, као што се мисли...

— Остаје нам још као главни артикал за извоз: *свиње* и *рогата стока*. За свиње неће бити великих тешкоћа. Познато је, да се свиње, у прерађеном стању, могу извозити и издржати дуже време вожње. Свињско месо усољено може издржати и *шест месеци* а да се не промени. Једина тешкоћа и брига, која је задавана влади, долазила је од извоза *рогате стоке*. Познато је, да се рогата стока не може извозити у [illegible]ном стању, јер говеђе месо није издржљиво за дужи транспорт. За то је наша влада на првом месту проучавала питање о извозу рогате стоке, ако бисмо били принуђени да с Аустро-Угарском и даље останемо у неуговорном стању.

— Један од тих на које се краљевска влада обратила за мишљење, био сам и ја. Још много раније ја сам знао, да Египат троши врло велику количину говеђег меса, које није најбољег квалитета. Знао сам даље, да једино *Сирија* извози своју стоку у Египат, па сам за то препоручио влади, да пошље кога ради проучавања тога питања на лицу места. Избор је пао на мене, на *Љубу Срећковића*, директора кланице *Николу Ђорђевића*, шефа сточног извоза наше Извозне Банке и на *Ђорђа Бркића*, трг. из Ниша. Нама је придодат ради грчког и турског језика драгоман нашег цариградског посланства *Трајан Живковић*.

— Морам напоменути, — наставио је д-р Мика, после мале паузе, — да је мени као тешком човеку овај пут дошао врло непријатно, баш за време највећих жега. Али на поновљен захтев владин, ја сам се морао одзвати. И кренуо сам се. Већ у Солуну констатовао сам *извесне тешкоће*, које постоје, али које би се врло лако дале отклонити. У Солуну је обичај, да се сва роба, која тамо стиже, смешта у велике, модерно саграђене *магацине*, који су својина Султана и за то се плаћа извесна *такса*. Даље, да велики бродови не пристају уза сами кеј солунски, не за то, што би вода на обали била плитка, или што не би био згодан кеј за утовар, него просто за то, што од памтивека постоји обичај, да канкције и чамџије, којих има велики број, а сви [illegible] од [illegible] метара од обале где су велики бродови и за то наплаћују извесну *таксу*. За стоку та практика отпада. Бродови за утовар стоке пристају уза сами кеј. Међу тим мостови који воде од кеја ка броду врло су непрактично удешени без ограде, те често стока пада у воду.

— Све су те тешкоће као што видите безначајне и дале би се лако отклонити. Турска влада показала се према нама у довољној мери предусретљива и кад би раније наши посланици у Цариграду, уместо што су проводили читаве месеце у нераду, посветили се да проуче те ствари и да оду на Порту, несумњиво је, да би се турска влада показала предусретљива и отклонила у најкраћем року све те тешкоће, које су иначе безначајне природе...

— Из Солуна смо се кренули за Александрију на једном грчком броду. Ево, шта смо тамо нашли. Царина на увоз стоке у Египат износи 8 од сто, али тај се проценат никад не наплаћује. Обично је, да египатска влада у споразуму са *царинским саветом*, који сачињавају консули свих држава акредитованих у Египту, сваке године декретује „низ потребних артикала“ за које се увозна царина смањује за половину или се никако и не плаћа. И прошле и ове године стока и месо стављени су у ред тих потребних артикала као и брашно, те је увозна царина снижена на 4 од сто. Стока у Египат увози се искључиво из Сирије, али је квалитет те стоке далеко лошији од нашег. Просечна тежина њихова износи од 150 до 180 кграма, докле наша стока просечно тежи од 320 до 350 кграма. Према томе несумњиво је да би ми квалитетом наше стоке тукли на египатским пијацама у Александрији.

— Моје је мишљење, да би влада у најскоријем времену требала да назначи једног *консула* за Египат, поред једног *трговачког агента*. Разуме се, да би обојица требали да су млади, вредни и практични људи. Са постављеним консулом добили би то, што би и он био један од чланова египатског *царинско-санитетског савета* с пуноважним правом гласа у решавању свих царинских питања. У том случају он би могао дејствовати да се царина на увоз стоке у Египат сведе на минимум или са свим укине. Кад се узме у обзир да сама *Александрија* троши годишње 86.000 грла стоке, и даље, да целокупни годишњи извоз стоке из Србије не премаша 50.000 грла, онда ћете увидети да би сам Египат био довољан за целокупан извоз наше рогате стоке.

— Али сем Александрије и Кајира ја сам по повратку неко време провео и у *Атини* и *Пиреју*, у Грчкој. И тамо је велика оскудица у рогатој стоци, која се довози чак са Крима. Атина сама троши годишње на 27.000 грла стоке. И кад не би ишли на Египат сама Грчка могла би консумирати половицу нашег целокупног извоза стоке.

— Што се тиче подвозне цене морам вам напоменути, да је она врло јевтина, нарочито водом. У Солуну је врло велика конкуренција бродарских друштава и они иду до крајњих граница такмичећи се јевтиноћом превоза.. Турска, додуше, на увоз стоке наплаћује на име царине 8%, али за превоз само 1%, а кад наплати 8% она приликом извоза чим се покаже коносман враћа 7% наплаћене царине. Али поред свих тих такса за магацине и каикџије, односно амале, поред транспортне царине у Турској и увозне у [illegible] *Египту* и кад се додаду сви ти издаци **далеко бољ**а *од оне у Пешти и у Бечу*, и то сад у летње време, када се консумација меса у Египту може свести на минимум.

— То ће се у осталом и праксом утврдити. *Ђорђе Бркић*, воловарски трговац из Ниша, који ме је пратио на путу у Египат, спрема прву партију стоке, да извезе за Египат. Он ће се са 200 грла кренути за десетак дана преко Солуна за Александрију.

ФЕЉТОН

НОЋУ БРЗИМ ВОЗОМ!

НОВЕЛЕТА Ф. КЛЕМЕНСА

ПРЕВЕЛА **РОСАНДА**

(НАСТАВАК)

Звиждање локомотиве јављаше да сад наилази нека станица. — „Нека буде шта буде, али ја морам да променим вагон!“ рече Бернер у себи уставши и пришавши прозору, који је мислио да отвори, кад у станицу уђе и да зовне кондуктера унутра. Али узалуд — брзи воз пређе ову малу станицу — до душе мањом брзином — али не заустављајући се ни мало. Кондуктера нигде није могао опазити. —

Напољу је бивао мрак све већи а у купеу све загушљивије.

Преваривши се у нади, Бернер се опет врати на своје пређашње место. —

Наша самовоља није ни према [illegible] толико немоћна колико према [illegible]у! С великим је напором [illegible] Бернер да мисли какав [illegible]ред мисли, али је све више [illegible]ест падајући у неке полуснове из којих се једва по кад кад могао тргнути, и погледавши празним погледом око себе видети да непрестано само сања.

Згрози се од једне идеје која му у овом полу сну паде на памет. — „Ово је сасвим неприродно“ — мишљаше он — „ово моје оволико дремање! Нема сумње да ме овај злочинац на неки начин хипнотизира или хоће да ме на какав други начин успава! Читао сам ја много о тој вештини сугестије и хипнозе!“

Док је овако мислио, дрхћући скоро од страха, нађе се на једанпут без икаквог прелаза у средини једног страшног сна који се с истином слагао: овај странац остави своје место на коме је као дремао и испружи руке, као призивајући духове, у висину. Бернеру ноге и руке постадоше непомичне, груди му се стегоше, срце му је лупало, а крв се у жилама ледила. Једва је јако и загушљиво могао дисати. Ближе и ближе прилажаше му овај варалица, његово је лице много претило, а очи су му се као огањ сијале. У десној руци држао је револвер чији је метал такође као ватра блистао.

У ужасном страху седео је непомично Бернер, не могавши никако да се разбуди из овог страшног сна. На једном викну и скочи са свога места, отворивши очи које унезвереним погледом лутаху без икаквог израза.

Као што је малопре помешао сан с истином, тако се сад помеша истина са сном. Бернер није више сањао, био се, дакле, тргао из сна али је и на јави стојао његов сапутник сасвим близу њега држећи у руци једну џепну мараму која је имала врло јак мирис.

Комерцијални саветник викну ужасно уплашен, и у брзо се разабере толико да је знао да је спавао, и да се тргао баш у тренутку када га је овај разбојник — мислећи да га је овим мирисом био већ опио — хтео напасти. Ужасном брзином дочепа овај свој нож и замахнувши на свога сапутника викаше бесно у помоћ, тражећи закрвављеним очима бремзу, која у случају несреће зауставља воз.

И овај је странац викао преплашеним гласом у помоћ бранећи се од Бернерова ножа. Обојица у један мах дохвате бремзу коју нагло окретоше, — у том већ и сам воз уђе у једну велику станицу и стаде.

Врата се од купеа нагло отворише и неколико кондуктера са још другим железничким чиновницима уђоше у купе питајући сви у један глас:

„Шта је овде? Ко тражи помоћ?“

Обадва путника стадоше мирно.

„Наједанпут ме је спопао и хтео је да ме нападне и убије овај лопов! рече странац брзо уплашеним гласом.

„Ја њега?“ викну Бернер згранут толиком дрскошћу. Није истина! Он мене — ја имам четрдесет хиљада марака код себе у банкама —“

„То је лаж!“ викаше странац. „Ја имам преко педесет хиљада државног новца!“

— „Лаж! Превара! Он је покушао да ме опије заношљивим мирисом! Ту у џепу му је марама којy је том точношћу био натопио. Спавао сам када ме је напао али се срећом разбудих још за времена!“

„Одите к шефу станице!“ — заповеди један чиновник железнички —“ „Пазите да ни један не умакне. Тамо ћемо сад истину видети“.

Без устезања пођоше обадва господина у канцеларију шефову. Обојица почеше у један пут да се туже.

„Чекајте“ — рече шеф — „један прво па онда други! Испитаћемо ствар по свим правилима, прописаним за такве случаје. Ко сте Ви?“ упита он овог странца.

„Државни саветник, члан Горњег Дома, племић Елбинг из Берлина“...

„А Ви?“

— „Комерцијални саветник Бернер из Берлина. Али немојте њему веровати, он —“

„Молим, чекајте! Имате ли каквог доказа да сте то Ви, а не под чијим другим именом да путујете?“

Обадва ова човека тражаше по својим нотесима неке хартијице.

„Ево моје визиткарте!“ — рече државни саветник.

(свршиће се)

Ка
смехом
он. себи сме
у ком — Али
„При
ло како је
бе

и поред оних тешкоћа које још постоје у Солуну, а које би се, као што рекох, да је мало више воље, дале отклонити. Ја ћу ових дана отићи у Смедерево, да довршим реферат за владу и настаћу, колико будем могао, да се за Египат оснује консулат...

— Као што видите изгледи су најбољи да наш извоз крене другим путевима без штете по њега. Србија може живети и без Пеште и Беча! То је моје дубоко уверење! — завршио је д-р Мика.

— L.

Страна политика

Бугарска и Турска. *(Гранични сукоби — Мисија Неџиб паше Мелхаме — Мешовита комисија).*

Према извештајима из Цариграда Порта је јако узнемирена због бугарског маневра и што бугарска из дана у дан шиље трупе на границу, и то у близини места, где се један од последњих граничних сукоба догодио.

Порта се због тога обратила силама једном нарочитом нотом а поред тога предузела је кораке и у Софији, па је чак послала и специјалну мисију за кнезом Фердинандом по Европи Вели се, да је *Неџиб паша Мелхама* послат кнезу Фердинанду да му предочи сву збиљу данашње ситуације. Међу тим и Порта је предузела извесне мере на граници појачавајући извесне тачке новим трупама.

Бугарски предлог да последње догађаје на граници извиди једна *мешовита комисија* од стране Турске није још примљен, јер се мисли, да Бугарска хоће ту прилику да улучи и регулише и остала гранична спорна питања.

Сва спорна питања између Бу- [illegible] трговине у Цариграду, Неџиб паша Мелхаме, који је већ стигао у Маријенбад. Не буде ли се између њих постигао споразум, онда има изгледа да се још више заоштре односи између сузерене и вазалне државе.

Шпанија *(Грађански брак у Шпанији — Промена система — Политичка ситуација — Краљ за реформе).*

Шпанија се спрема да уведе у скоро *грађански брак*. Ово је први пут да Шпанија покаже мало више храбрости према Ватикану. Једва човек може веровати себи, кад прочита мадридску депешу, по којој је шпански краљ потписао указ о томе да се грађански брак уводи у Шпанији и дозволу да супружници не морају бити — католичке вере.

Из тога многи закључују промену система у унутрашњој политици Шпаније. Интересантно је поменути, да се либерални кабинет Моретов дуго ломио око тога питања па је на послетку и пао, да учини места данашњем седом ђенералу Лопецу Домингецу, коме је пошло за руком да продре с том реформом. Поред свег оштрог отпора папског нунција Риналдинија, ипак је ђенералу Домингецу пошло за руком да директно преговара с Ватиканом о том питању. Може се, дакле, узети као позитивно, да папа није хтео дати пристанак на увођење грађанског брака у Шпанији. Отуда је очекивати. да ускоро и у Шпанији отпочне т. зв. „културна борба“.

Шпанска либерална штампа поздравила је одлуку владину налазећи у њој јемства за даље либералне реформе. „Globo“ налази чак, да је политичка ситуација због тога у Шпанији доста рашчишћена и наглашава, да је краљ наклоњен од своје добре воље новој реформаторској политици.

ДНЕВНЕ ВЕСТИ

Преговори с Аустријом. И ако се било чуло, да ће се преговори с Аустријом наставити тек по повратку Пашићевом с пута, ипак се зна, да се између Београда и Беча води жива преписка о томе да се нађе modus на основу кога би се даљи преговори могли и јавно наставити. Изгледа, да је гроф Голуховски, како се с пута вратио, попустио мало у својој ратоборности.

Новинарско Удружење. Као и сваког понедеоника, тако ће и сутра у клубу у Позоришној кафани Српско Новинарско Удружење држати своју редовну седницу. Састанак у 6 сата по подне.

Пажња. Читаоцима „Правде“ обраћамо пажњу на *интервјув* једног нашег сарадника са *д р. Миком Поповићем* о извозу стоке у Египат, који на челу листа доносимо. Нарочито је у њему важан оптимизам д ра Мике, који не крије своје уверење, да извоз стоке из Србије може лако наћи и друге пијаце и ван Пеште и Беча.

Султанова тридесетогодишњица владе. Отоманско посланство, у Београду, јуче је на свечан начин прославило 30 годишњицу ступања султановог на престо. У овдашњој џамији било је свечано благодарење, коме је присуствовао *Фети-паша* са особљем посланства. После благодарења у посланству је био свечан пријем. Том су приликом из- [illegible] налазе се у Београду, за тим овд. босанско-херцеговачки емигранти, као и мусломанска колонија. *У* име српске владе изручио је честитке министар правде *др. Миленко Р. Веснић* и начелник министарства спољних послова *М. Поповић*.

Краљ је послао телеграфску честитку Фети-паши са пута, као и председник министарства *Н. Пашић*.

Против Анексије. Поводом 30. годишњице ступања на престо султана *Абдул Хамида*, овдашњи босанско-херцеговачки емигранти послали су телеграфску честитку султану, у којој су се категорички изразили против аустријске анексије двеју српских покрајина Босне и Херцеговине и позвали султана да захтева од Европе, да се Аустрија сели из тих српских покрајина.

Скупштинска зграда. Још нас једва месец дана раздваја од времена, кад ће се Народна Скупштина поново састати, а међу тим ништа се не предузима, да се напусти она страћара у којој је до сада радила. При крају последње сесије било се чуло да ће се зграда „Булевара“ узети под кирију, али се то није учинило. Било како му драго, али се више не може радити у оној страћари, те је крајње време да о томе председник општине мало више промисли. Нико није свој живот нашао на путу, а у оној страћари нема године, а да који народни посланик не заглави

Ала се лажемо! Бугарска „Вечерња Пошта“ доносећи извештај о испраћају „југословенских“ гостију из Софије за Београд вели: „Наши су се извињавали што нису могли да направе блескави пријем једноплемене браће а гости опет нису се могли довољно да нахвале и заблагодаре за срдачно и братско гостовање у Софији“. Ово је тек онако избачено, јер су нам сами учесници на конгресу причали, да се добра половина разбегла пре но што је конгрес и завршио рад, а друга половина да се каменила „гостољубљем“ Бугара, који су од својих гостију наплаћивали чак и улазнице за концерат приређен у њихову част! Говорити овако како „В. П.“ пише значи — да се лажемо!

Мала демонстрација. Овдашњи Мусломани приредили су јуче овације овд. отоманском посланику *Фети-паши.* Уз овације била је мала демонстрација против Аустрије, која је зинула да прогута са свим Босну и Херцеговину. Мусломани су после овација разишли се с узвицима: „Доле с Аустријом“!

Општинске набавке из Немачке. Општина је последњих дана учинила доста крупне поруџбине у Немачкој обилазећи аустријске фабрике. Тако су гвоздене цеви за водовод, па онда конструкција за централно парно грејање нових општинских зграда поручене ван Аустрије. Са свим природно. Нека и даље гроф Голуховски затвара српску границу, па ће и Србија обилазити и избегавати аустријске фабрике. Сума поруџбина београдских општина износи близу једног милиона, а он Аустрији не би био баш на одмет!

Изгубљен. Сведочанство које [illegible] Бранковом улицом до Зел. Венца.

Моли се онај ко га буде нашао, да га преда у штампарији „Бранко Радичевић“. Уверење је једног сиромашног ученика.

Важне Вести

Слагао га.

Онај предавач и резервни жандармериски поднаредник, који је пре извесног времена упао, као пас у вашар, у једно друштво које је као гост Пере Сотировића дошло на Умку, слагао је уредништво „Одјека“. Није се госпо'н Јова Адамовић фалио напредњацима на Умци да ће им за капетана доћи „њин“ човек у лицу Сјеницког. Није се фалио већ ни с тога што се ни с једним напредњаком није састајао и што је у друштву с којим је провео дан на Умци, било о свему говора само не о политици.

Дакле лаже резервни жандармски поднаредник.

Наш „свемирни подлец“

У „Књижевној хроници“ јучерањег „Одјека“ читамо ове редове:

„На овај конгрес није као учесник било позвато „Српско Новинарско Удружење“, и другаче није могло бити. *На страну што ово друштво има виолентно реакционарску политичку боју, и што у њему има личности сумњиве моралне репутације*, постојала је и формална немогућност да оно буде позвано. Савез Југословенских Књижевника и Публициста, по раније утврђеном споразуму и према свима проектима, образују само ове четири организације: Српско Књижевничко Друштво, Друштво Бугарских Публициста, Друштво Хрватских Књижевника и Друштво Словенских Књижевника и Новинара. Ново какво друштво може се примати само на конгресу, а никако другаче. Али ту просту, опипљиву истину, нису могли да схвате господа чланови „Српског Новинарског Удружења“, и као јесенас тако и сада, *у хармонији са бечком штампом, почели су дивљачки напад на „конгрес око валова“, „брљиве књижевнике“ и „подле Бугаре“*, како су писале „Вечерње Новости“. *Ма да је кампања против Српског Књижевничког Друштва и самога састанка била сурова, ма да наши реакционарни листови нису штедили ни приватан живот и породичну част појединих учесника*, ипак је цео посао имао знатнога моралног и материјалног успеха.“

Овај напис потписан је са шифром *J. С.*, што свакако значи Јован Скерлић. Дакле овога господина, који је на срамоту српске науке и професор универзитета, није стид да под својим потписом износи ординарне лажи. Њега, важног професора највишег српског просветног завода, није стид да тврди: да је београдска штампа „*у хармонији са бечком штампом*“ вршила „*дивљачки напад*“ на „конгрес око валова“ и „брљиве књижевнике“. Није га стид да под својом шифром тврди да је било „*сурових напада* на књижевничко друштво“, ма да напада на то *друштво* у опште није било и није га срам да под својим потписом тврди [illegible] стови нису штедели ни приватан живот и породичну част појединих учасника на конгресу“ ма да за то не може да наведе ни један пример.

И та ординарна лажовчина је професор универзитета!

Јадна науко!

ОДБОР БЕОГРАДСКЕ ОПШТИНЕ

— Седница од 18. авг. о. г. —

Одборници се разузурили

Има прилично времена како одбор општински не може да ради, јер на заказане седнице долази тако мали број одборника, да се с њима не може да ради. Одборници, нарочито „владајући“, самосталски и сувише су се олењили и разузурили. И једва данас, после толике паузе, да се скупи довољан број.

Гост на седници

Данашњој седници присуствовао је и *С. Вулетић*, председник цетињске општине. У седницу га је увео *Драгољуб Јоксимовић* сарадник шпијунског „Дн. Листа“, који лист нема дана а да не напада Црну Гору и његова владара кнеза Николу. Јоксимовић се готово наметао, да Вулетићу буде на услузи Да га је председник цетињске општине раније познавао, сигурно је, да би од њега бегао.

За Стевана Сремца

На почетку седнице а пре преласка на дневни ред одборник *Никола Марић* (напредњак) пребацује општини што на дан погреба Сремчева није истакла црну заставу. У место тога апелује на одборнике, да устајући одаду пошту пок. Сремцу.

Одборници се одазивају са: — Слава му!

Болница за заразне болести

Одборник *др. Радивој Вукадиновић* подноси предлог, да општина из својих средстава у што скоријем року подигне у Београду болницу за заразне болести.

Предлог ће се ставити на дневни ред идуће седнице.

Кумовска комисија

Председавајући кмет *Ж. Тадић* изјављује, да је Сремчевом брату Јовану Сремцу изјавио у име београдске општине своје саучешће, а даље, да ће т. зв. кумовска комисија у скоро приступити раду и једну од београдских улица крстити именом пок. Стевана Сремца.

Гимназија Вл. Зделара

Одбор. *J. Севдић* прихваћа молбу проф. Вл. Зделара као свој предлог, да се приватна гимназија, коју је он основао, материјално потпомогне.

О томе ће се доцније решавати. Наше је мишљење, да би тај предлог ваљало одбацити. Зделарова гимназија удешена је тако, да по све слабе ученике извлачи до универзитета. Међу тим, од таких ученика било би много више користи, кад би се они одавали практичним пословима.

Телалски дућани

Прочитан је извештај комисије о држаној лицитацији за издавање под закуп старинарског дућана бр. 3. у улици Краља Александра. Јавили су се тројица.

Одело за чистаче

По предлогу секције решено је да се за чистаче општине београдске набави одело о општинском трошку.

Одбор једногласно усваја тај предлог.

Калдрма у Доситијевој улици

За израду и претрес калдрме у Доситијевој улици решено је, да се распише лицитација. Предрачунска је сума 20500 дин.

Пешачка стаза

За израду пешачке стазе у Шумадијској улици дошла је понуда Ристе Крстића предузимача, који је вољан да ту стазу изради за 16000 динара. Предмет је упућен секцији.

Гвоздене цеве за водовод

Прочитан је реферат секције о набавки цеви за водовод и мишљење да се набавка уступи фирми Кантон Мусон.

Алекса Обрадовић, заступник једне немачке фирме, поднео је понуду али без кауције, те се на њу секција није ни обзирала.

Понуда оне прве фирме износи за 351.764 динара.

Никола Марић (напредњак) усваја мишљење секције и противан је накнадној понуди Обрадовићевој.

Решено је у том смислу.

Централно грејање

По лицитацији за увођење централног грејања у новоподигнутој основној школи код саборне цркве, секција је нашла, да ни једна фирма није дословце испунила прописане услове, али како више нема времена, да се расписује нова лицитација, то је предложила да се уступи фирми Zentralheizungswerka из Ховонера. Поред тога да се нешто уступи и фирми Kerting.

Решено је, да се лицитација уступи фирми Zentralheizungswerka за 50899 динара.

За тим је прочитан реферат о централном грејању савске основне школе, која се сада подиже. Решено је у истом смислу, као и код основне школе код саборне цркве.

Пре решења развила се била жива дебата у којој је доста одборника учествовало.

Затим је седница закљу

НАШ СРЕМАЦ

Велики добротвор

Једне зимске вечери, дубоко у ноћ, уђе Сремац са једним пријатељем у „Позоришну Кафану“. Тек што су сели и поручили пиће, приђе им Антон Матош, који је седео негде за другим столом и поче им нешто говорити. Шта? То се не зна, јер се у опште никад није могло констатовати о чему Матош говори.

Антон Матош, боемијен од главе до пете, прилазио је људима за које је знао да му симпатишу, онако као да се од њих није никада ни растајо. Никад он није какав разговор почињао, него је у разговор тако рећи ускакао обема ногама.

Неки његови познаници седе, рецимо, за једним столом и слушају неку анегдоту коју један од њих прича. Матош прилази столу, назове свима „добро вече“ и онда се обраћа једноме из друштва, а увек као за пакост баш ономе кога анегдота највише интересује и овако „почиње“ разговор:

„А знате, *то* већ није лепо. *То* није никакав виц“.

Онај коме Матош говори, што но веле пада с неба, али Матош продужава:

„*То* знате није ништа. Ја и ако сам сирома, боемиен, тако што није лепо. Мене, знате, то не женира, ни најмање, али кажем, *то* итд. итд.

У моменту кад онај коме он прича, а и цело друштво помисли: е сад ће Матош прећи на ствар, у томе моменту Матош закључује свој разговор овако:

„Но, али то мени ништа не чини. Ја не марим знате, само кажем. Но у здравље господо! — и одлази, остављајући друштву да погађа — ако му треба — о чему је Матош говорио.

Еле, речене вечери приђе Матош столу за који је сео Сремац и његов пријатељ, и поче и опет на горе поменути начин да описује неку своју муку. Чим је Матош пришао столу, Сремцу се развукоше усне на саркастички смех — што Матошу, разуме се, ни најмање није сметало да своју тему развија — и докле год је Матош говорио, Сремац је, смејући се и очима и устима, гледао у Матоша. Али га није гледао као човека; није га гледао као некога који му нешто прича, него га је посматрао као неку комичну ствар, као нешто, што је за сваког обичног смртног, нешто обично, али у чему је он, Сремац, пронашао изненада нешто ново, и то комично.

Кад је Матош свршио своју литанију и оним својим: „Но, али с Богом“, опростио се са Сремцем и његовим пријатељем па отишао, Сремац заврте и главом и шаком, и насмејавши се грохотом, готово гласно викну: „— Хо мајку му! Кад видим овога Матоша, изгледам сам себи неки велики човек, добротвор или ти меценат“.

— А што?

Сремац се мало испрси, навуче кажипрстом и палцем десне руке шешир на очи, па с комичним патосом викну:

„— Поклонио сам Матошу мој лањски зимски капут“.

Кад се престаде смејати, смехом човека који се сам себи смеје, он додаде:

— Али ништа то не помаже драги господине. Не уме свет да цени ваше добро срце. Шта вреди што сам Матошу поклонио свој лањски зимски капут, кад га је Матош заложио и сад седи по целу ноћ у кафани јер нема код куће чим да се покрије“.

И опет се захори његов смех, пун хумора и подсмеха.

ИЗ НАРОДА

На „отворено писмо“ Г. Тодора Божића, свешт.

Г. Тодор Божић, свешт. ботуњски, бранећи се исправкама од напада у „Штампи“, „Напретку“ и „Пастирској Речи“, свуда се позива на известан факт, који му је одбрану истина мало ојачао, али је таквим тврђењем, толико исто мене пред светом унизио на правди Бога.

То није било лепо од г. попе, јер ако се дављеник и за сламку хвата, то опет чини из допуштена разлога, да сламка тим ништа не изгуби. А исправке г. Т. Божића имале су смер, да њега извуку а мене утопе. С тога сам за умесно нашао да се од тога браним, а одбранити се било је врло лако, јер је г. попа такве неистине износио, да сам противу његовог тврђења уза се имао цео паметан свет.

Наљућен због тога на мене, што му исправкама мојим такав рачун кварим, стари г. попа излио је сав свој гњев у 136. броју „Самоуправе“, у „отвореном писму г. Славку Павловићу“, у коме пљушти грдња.

Мени се чини, да је отац Тодор онаквим писањем о мени, као свештенику, више нашкодио себи него мени, јер је онаком грдњом одкрио под себе многе своје слабе стране, за које шира јавност дотле није знала. Отац Тоша ме је у том „писму“ тако и толико изрезилио пред јавношћу, да нам се обадвојици сада цео свет смеје; мени: што сам онакав пастир а њему; што је онакав поп; елем, свештенички углед трпи шибу од обадвојице нас. Наравно, ја сам свој део грдње мирно примио и носећу је до суда, а други сам део оставио за црквене власти, да је као нову емблему прикаче на врх свештеничког угледа, реда и дисциплине у цркви.

Него, мене лично слабо овде занимају испади оца Тоше, све, што ме је нагнало, да ове редове посветим успоменама његове грдње у „отвореном писму“ јесте, да исправим неистине, којим се отац Тоша и у овој прилици противу мене послужио.

1. Он тврди: да ја трошим црквену хартију, пишући противу њега по новинама. Међутим, ја сам написао свега само једну исправку „на исправку“ његову у „Напретку“ и побио известан, лажан факат, који се мене тицао, а на који се отац Тоша позвао да себе одбрани.

2. Даље г. Т. Божић тврди: да је пок. Живко Карић на самрти „оставио поруку“ да га ја не опојем; да сам, при свему томе, ја *непозван дошао* опелу пок. Живка; да ме је брат пок. Живка „вратио на сокак“ итд. Да су ово саврешене измишљотине, пуштене из рачуна, увериће се читаоци и из овога: пок. Живко Карић није умро од *природне смрти*, већ се нехотично пушком убио. Да ли је човек који изненада гине у стању да оставља „поруке“, на читаоцима је да оцене. Што се, пак, тиче осталих тврђења оца Тоше, просто су увреде за паметне читаоце; јер, до сада нико у свету није чуо, ни видео и то чудо од свештеника, да овај, са одеждама насумце бане у кућу са захтевом да некога опоје пре но што од фамилије буде извештен да је пре свега неки у дотичној кући — умро. Ако читаоци имају уверења да и таквих чуда у Србији може бити, не браним се, да такав свештеник први будем — ја. А, да ли и таквог света код нас бити може: да човек свештеника за то позове своме дому, да га, одмах потом, са капије своје врати, — и то остављам суду поштов. читалаца.

(Свршиће се)

† ЂЕНЕРАЛ БЕЛИМАРКОВИЋ

епизодица из његова живота

Шта му недостаје.

Белимарковић често говораше: „Хвала Богу на ономе што имам и што знам. Али сам у животу осећао да не знам две ствари: не знам добро француски (а немачки је знао савршено) и не знам да свирам. Оно ми је прво кад што затребало, а за овим сам другим зажалио хиљаду пута у веку: долазили су ми часови кад би ме могла разгалити само музика — а ја ње нисам знао! Тај сам недостатак у васпитању увек осећао“.

Пензионар — ратник.

Познато је да је 1876. године, за време рата с Турцима, Белимарковић био војни заступник Кнежевине Србије у црногорској војсци. Али нек се не заборави и ово: њега је рат затекао као пуковника у пензији, он је ту дужност примио а није тражио да га врате претходно у активу, нити су му икада доцније ти месеци признати као време активнога рада, а камо ли још да су му ратне године рачунате у „дупле“.

Тако је „саможива“ била та стара гарда!

Калимегдан.

Мисао да се голе рупчаге калимегданске претворе у парк припада Белимарковићу. Он је то и остварио кад је под Блазнавчевим намесништвом заступао Министра Грађевина. Против тога су се многи бунили, али је он наредио те је за једну ноћ створено чудо: стотину кола превезло је из Топчидера велико шумско дрвеће од по неколико година, ископано заједно с кореном и са жилама, па је тако засађено на Калимегдану, који је једне вечери омркнуо го а освануо као — шума. И прве стазе и прво уређење на Калимегдану извршено је по плану његову. Хвала му — а већ споменик дићи ће му „далеко неко поколење“.

„Умреће до Гроцке“...

Кад је кренута непатриотска Тополска Буна, у очи саме објаве рата 1877, Белимарковић је тешко боловао у Београду. Ондашња га влада одреди за неограниченога мандатора стишавања побуне. Лекари изјавише да му забрањују устати из постеље, јер ће — рекоше — умрети још до Гроцке! Он ипак пође још истога дана, стиже у Крагујевац, за три дана утиша све, остави војни суд да ради па похита у Књажевац, где га очекиваше славни шумадијски корпус, коме беше назначен за команданта..

Војна кретања

Војна књижевност у дневним листовима.

У последње време врло се често у свима нашим дневним листовима појављују чланци из војске, који су по својој садржини врло разнолики. Видли се да су се многи официри латили пера, те да путем јавности изнесу многе рђаве ствари које притискују, нашу иначе разривену војску. Међу овим чланцима често се може наћи по који, који је из „виших сфера“, који по својој садржини хоће да и нама, што смо тако далеко од војске, да прилике те да сазнамо бар у неколико начела и принципе из појединих грана војничке вештине. Ови су чланци махом израз неких млађих људи, који су свршили виши курс, и којима пред очима лебде слике из Наполеоновог доба, уображавајући да ће и они некада бити велике војсковође. Но ове сањарије њихове не би ме ни покренуле да проговорим ни једну реч, да није друго нешто што ме покреће да и ја о тим чланцима проговорим; нешто што ми никако не личи на књижевност, нешто што се у обичном — невојничком — животу зове обичним преписивањем или донекле књижевном крађом.

У 916 броју „Политике“ од 1. ов. мес. изашао је чланак „*Брзина у операцијама*“, који је написао неки „**Душ**“ сигурно преписујући табаке на вишем курсу наше војне академије.

У самом почетку он почиње са цитатима а за тим као преко бундева прича о важности и значају брзине у војним операцијама.

Наводећи примере из Наполеонових ратова, мора бити да је погрешио у преписивању, кад вели да је Наполеон прелазио Алпе са просечном брзином од 14 километара на дан.

Да би нам овај „војни“ писац показао каква је разлика између маршовања великих и малих тела, он нам прича како није свеједно кад једна армија двадесет дана маршира по двадесет километара или само три дана са истом брзином. Исто је то као и оно: човек који гладује није способан као онај који свакога дана има обилне хране.

Цитати из старих ратова о дужини марша могли су бити допуњени и наводима из маршовања чувене римске војске.

„Често су велики маршеви вршени под притинском нужде“ (? писац не вели велике или мале).

При крају чланка „писац“ је сигурно оставио табаке аутографисане и отпочео ређати своје рефлексије, међ којима је и ова: „*Код савремених војсака наступиће јаки губици нарочито првих дана операција, док се велика маса варошана — обвезника не привикне већим физичким напорима*“. Од куд му тај памет, ђаво да га зна!

Одмах за тим стоји: „*Од савремених војсака и не могу се очекивати онакви брзи покрети, какве је вршила армија Наполеонова*“. Изгледа ми да је господин „писац“ врло млад, чак ми изгледа канда је се родио после руско-јапанског рата, кад је могао и овако што избацити. Он је покушао да импонира, али није успео, једино ако импонира људима који нису служили војску.

Чуо сам да је професор Историје ратне вештине на академији поднео тужбу против „писца“ овог чланка, а да је у тужби навео, да ће по окончању парнице дати оставку на професору.

Официр

На силу луда

— догађај из београдског живота —

(НАСТАВАК) (8)

IV

Био је већ пао и први сумрак, кад се Катица трже из мисли, које су је обузеле. Шаренило у квартовном ходнику беше се већ изгубило и онда је настао тајац, непријатан тајац, који је натерао да пође у двориште.

Али тек што је промолила главу у двориште, када се отуда чу некакав крупан, општар глас:

Натраг!

Она покуша да се надвири и види, ко јој то забрањује, али тек што је по други пут промолила главу, кад јој се нека тешка песница спусти на груди и понова се чула гласина:

— Натраг!

— Катица у мало није пала у несвест. Пред њом је стигао крупан стражар, који није водио рачуна с ким има посла. Види се, да је од старешине био добио наредбу, коју је хтео слепо да изврши.

Али се сада ни Катица није дала застрашити.

— Зар не смем у авлију? — рече она прикупивши сву снагу, да би јој глас изгледао што озбиљнији.

— Не смеш! — одврати онај стражар.

— А ко је то наредио?

— Члан!

— Зашто?

— Шта му га ја знам! — рече стражар.

— Али сам ја готово цео дан преседила у ходнику.

— Ако...

— Морам изићи, да се надишем мало ваздуха...

— Е то не можеш!

Катица покуша другим тоном.

— Па нисам никога убила?

— Може бити!

— Нисам ништа украла?

— И то може бити!

— Па, онда, зашто..?

— Таква му је брате наредба!

Катица немаде куд, него да се опет врати на старо место. Она се с муком спусти на једну трошну столицу која је била поред једног стола на три ноге, који је био избачен из свих канцеларија као неупотребљив. Налакти се на сто и стаде размишљати: докле ће је тако држати у кварту. Чиновници беху поодавно изишли из канцеларије, па је чак и дежурни некуд отишао. Није могла никога питати ни тражити објашњења, јер у томе моменту сем оног ноћног стражара никога и није било у непосредној близини.

Тако је протекло једно пола сата још у нестрпељивом очекивању, шта ће јој донети ноћ. која се ближила.

У једној од канцеларија баш је сат избијао седам, када се на квартовној капији чуо неки жагор.

— Наставиће се —

ПОЗОРИШНЕ СИТНИЦЕ

Бранино позориште код „Такова“

Љубавник у — бунару! — једна одлична комедија, под тим насловом, приказује се вечерас у Браниноме Позоришту. Вечерашњи програм од 20 тачака, привућиће огромну публику, јер су у њему и лакрдије: „Из сваће у свадбу!“ и „Воскресао из мртвих!...“ Недељом је дупке пуна башта код „Такова“, а одличан Бранин програм изводи се на опште задовољство.

Есконтна Банка

БЕОГРАД

продаваће **на дан 4. септембра ове год.** у свом локалу Вук Караџића улица број 18. све оне залоге, којима су рокови протекли а нису обновљени.

Хартије од вредности, које се котирају продаваће се истога дана на берзи.

Залагачи могу своје залоге најдаље до 31. Августа тек. год. откупити или им рок продужити.

Управа Есконтне Банке.

ХАЈДУКОВИЋЕВА ШКОЛА

ОБИЛИЋЕВ ВЕНАЦ БРОЈ 42.

Прима ученике-це, који-е би у овој школској години учили 1, 2, или 3 разред гимназије;

Који задоцне, те којим било узроком не ступе у државну гимназију;

Који су понављали или сад понављају који разред па би хтели постићи своје раније другове;

Који падну сад на пријемном испиту за гимназију, могу до године прећи у II разред државне гимназије; и

Који би хтели да се школују као приватни ученици-це, полажући само испите у државним гимназијама.

Важно за Госпођице и Госпође!

Најновији и надмашно најбољи „Косметик" у садашњости, за улепшавање и негу лица и руку, јесте:

Ђулијак Сапун и Ђулијак Крем

који су справљени из најфинијих биљних и анималних честица, по најновијим проналасцима науке. Препоручује се Г-ђицама и Госпођама, које желе, да имају младолико, нежно и лепо лице.

Израђује: Апотека код

„Црвеног Крста" у Београду

преко пута хотел „Славије"

Цена једног сапуна 1 динар. — Једне тубе Крема 1 динар. Шаље се свуда доплатом. — Адреса: Апотека „Црвени Крст" **Београд.**

Раја С. Половић и Комп.

комисионари и шпедитери у Београду и Будимпешти

имају част јавити поштов. житарским трговцима да су спремили за овогодишњу сезону

у Београду

један од највећих и најздравијих

МАГАЦИНА ЗА СМЕШТАЈ ХРАНЕ

на коју ће робу дати

И ЗАЈАМ

под повољним условима.

КАЗАНЕ ЗА КУВАЊЕ ПЕКМЕЗА

дају на послугу.

Заинтересованима дају радо сва потребна обавештења односно свих комисионарских и шпедитерских послова. 1—10

* * * * ПРАШАК

ВЕЖЕТАЛЕ

(Pourde végétale)

Од француских лекара препоручен и у целом образованом женском свету признато, као најбоље средство против разног бленороичног цурења — флуса, белог прања — код женских.

Цена 1 кут. прашка вежет. 3 д.
„ 1 плех. иригатору 3 „
„ 1 стакл. „ 4 „

ИНЈЕКЦИЈА * * * *

* * * * КАПСУЛА

ВЕЖЕТАЛЕ

Од француских лекара препоручене, као изврсно средство, против акутног и хроничног (застарелог) — бленороичног цурења, — трипера, канкова — код мушких.

Цена инјекцији 2·50 д.
„ капсулама 3·— „
Шприцева, суспензорија разних.

САПАРИЛА ЕКСТРАКТ, изврсно средство за чишћење крви после горњих венеричних болести, као и против сифилиса и шкрофула. Цена: 1 флаша 2 дин.; 6 флаша 10 дин.

☞ Главну продају за Србију и Балкан уступио сам само: апотеци **код „Српског Краља — Николе Ј. Марића у Београду** ул. Краља Александра, где се само може и добити, одакле се и поруџбине из унутрашњости по пријему новца или уз доплату под дискрецијом одмах шаљу

R. Frère
pharm, 1 Cl. Paris.

КЊИЖАРА

ЗА СРПСКУ И СТРАНУ КЊИЖЕВНОСТ

Драг. Ст. Главичког и Стојчевића

Београд — Теразије

Има на свом стоваришту највећи избор српских књига научне и забавне садржине, јер је откупила једну *огромну количину 5—6000 разних књига од чувених српских и страних писаца.*

продаваће их са 50—60% испод означене цене.

Књиге су сасвим нове и несечене.

Има такође у великом избору књиге путовође по свету **„Reisehandbücher" — „Reiseführer"**, Ђенералштабне карте — Секције аустријског вој. ђенералштаба; Карте — мапе појединих места и држава Европе, Азије, Африке, Америке, Аустралије и т. д. за г. г. официре, државне и приватне канцеларије, новчане заводе, трговине и свакога, детаљно израђене.

Модне журнале — базаре има у великом избору за кројаче, кројачице и приватну потребу.

Набавља све стране књиге и часописе за најкраће време, па ма на ком језику и ма где оне изашле — издате.

Прима претплату на све српске и стране часописе и модне журнале — базаре, овде их шаље поручиоцу и кући а унутрашњост поштом о свом трошку.

Цене су са 10—20% јевтиније но код других.

Поруџбине из унутрашњости извршује савесно и брзо. Каталоге и потребна обавештења о свему даје књижара бесплатно.

КРАЉ. СРП. ПОВЛАШЋЕНО

Столарско Акционарско Друштво

Телефон 105. ВИСОКИ СТЕВАН УЛ. 21. **Телефон 105.**

ФАБРИКА: Високи Стеван улица 21.

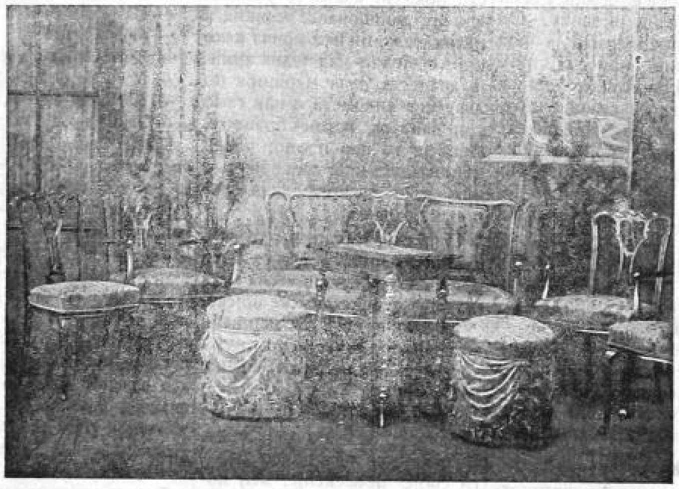

СТОВАРИШТЕ: Краља Петра улица 18.

Препоручује своје богато снабдевено стовариште *свакоурсног* собног намештаја, најсолидније израде од *здрава и сува дрвета, које нарочито суши у својим сопственим сушионицама, као:*

Спаваћи соба комплет,
Трпезарија комплет,
Салона комплет,
у најновијим и најмодернијим израдама и у разним стиловима.

Луксуз намештаја најмодернијег.

Намештаја за канцеларије, цркве, школе, болнице, гостионице, кафане, бање и купатила.

Намештаја политираног разног.

Прима израду и по нарочитим поруџбинама и цртежима.

Цене су најумереније без икакве стране конкуренције, а плаћања се олакшавају **према споразуму и у месечним отплатама.**

Предрачуне и мустре шаље франко.

Поручбе извршава најтачније и најбрже

УПРАВА.

Радионица кола у Шапцу

Част ми је јавити поштованој муштерији, како овде тако и на страни да имам велики избор

ГОТОВИХ КОЛА И КАРУЦА сваке врсте, сопствене израде и боље но игде на страни, и то:

Ландолета, викторија,

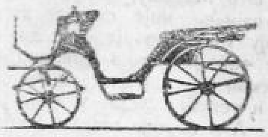

фајтона, сандлауфера, паскета, штајервагена, таљига разни шатирани и то све од доброг, сувог десетогодишњег дрвета.

За добру и солидну израду јамчим. Поруџбине примам како за нове израде тако и за реновирање старих. Све то са добрим материјалом а нарочито са добрим лаком из првих фабрика који неће избелети. Израда брза и солидна.

Радионица кола
код камичне ћуприје на ћошку у Шапцу
Јоце Аџића.

Наш никад непрежаљени

† Душан Антонијевић

ГЛАВНИ КОНТРОЛОР ДРЖАВНЕ ТРОШАРИНЕ

преминуо је 16. ов. м-ца после дугог и тешког боловања. Јављамо сродницима и пријатељима.

ОЖАЛОШЋЕНИ:

Супруга: *Јелисавета*; мати: *Анка*; отац: *Јован*; браћа: *Драгутин, Воислав, Влада* и *Драгољуб*; сестре: *Анђа, Драга* и *Боса*; шураци: *Светозар, Драги, Љубиша* и *Радоје*; снаја: *Милева* и остала родбина.

„Правда" излази сваки дан. — Претплата је за Србију: за годину 16 дин. за пола године 8 за четврт год. 4 месечно 1·50 дин. За иностранство: за годину 32 динара, за пола године 16 дин. за четврт године 8 дин. — Стан уредништва налази се у Чика Љубиној ул. бр. 7. — Власник за клуб „Напредак" и главни уредник *Јова Адамов*

„Бранко Радичевић", Штампарија Тодора Благојевића, Бранкова ул. бр. 18.

Одговорни уредник Јован Димић

ПОНЕДЕЉАК
21. АВГУСТА
— 1906. —
БЕОГРАД.

ПРАВДА

ОРГАН НАПРЕДЊАЧКЕ ОМЛАДИНЕ

ГОДИНА III
5
ПАРА БРОЈ

БРОЈ 225

ИЗ ОФИЦИРСКОГ КОРА

Мора се признати да је официрски кор наше војске састављен из врло разноликог елемента како по стручној спреми, тако и по васпитању домаћем и друштвеном. У нас се на ова последња два услова готово и не обраћа пажња, и зато међ официрима има и таквих који место афоризам говоре аморфизам, место сецесион стил — сензацион стил, место екзекуција — егзеркуција итд. итд., а у своме понашању имају доста ружних навика и склоности, које су последица њиховог недовољног васпитања и код неких последица првог занимања.

Официри који сврше школу још и имају мало друштвеног шлифа, али и међ њима има понеких који у школи добију само стручну спрему. Међу онима пак, што су без школе постали официри, има и такових да би их човек могао, што но веле, показивати у кавезу у каквој зоолошкој башти.

Као што рекох: о томе се не води ни мало рачуна и зато тако траје непрестано.

Код нас изгледа, да се у последње време убија свака вредност школи јер се и нехотице официрски кор попуњава већим делом официрима из строја, т. ј. онима који почињу своју каријеру од капларског чина. Војна Академија даје сада сваке године мањи број официра но трупа, и због тога није далеко време кад ће у официрском кору бити опет маса нешколованих официра. Пре је се кукало на све стране како то није добро и зато је и повећан број питомаца у Војној Академији, а данас се иде, изгледа ми, на то да се тај број што више смањи. У напредним војскама подофицири из трупе авансују свега до чина наредника и ту завршавају своју каријеру а код нас иде натрашке.

Кад упоредимо само овако два официра: једнога који је свршио пуну гимназију и положио матуру, а затим у Академији провео четири године, са другим који је из трупе на време авансовао све до чина потпоручника, онда ћемо видети: да је овај други за краће време — и ако без школе — добио чин потпоручника Док је први учио све до 23 године школу, почев од седме своје године, дотле је други већ у 15 години могао ступити на занат, провести три године, затим ступити као добровољац у војску и већ у 22-ој години постати официр. Мислим, да овако што може бити само у једној неуређеној војсци, где се не зна ни ко пије ни ко плаћа.

Ако се коме официру не допадне да служи у војсци, он иступа дајући оставку, а за тим се после, кад буду повољније прилике за њега, враћа опет у војску, пошто је у резерви добио већи чин, или положивши испит или не, како који чин захтева.

Док је био у цивилу, могао је радити шта хоће, то му ништа неће сметати у даљој каријери, као што је баш случај са једним официром млађим, који је, док је био у оставци, држао орфеум и био прави импресарио. Сигурно због тих његових особина он је у резерви добио већи чин, и сад је опет у активи, нешто мало заоставши од његових другова.

Вишу спрему даје наш виши курс војне академије и школе на страни, и у једне и у друге улази велики број протекцијом.

Интересантно је поменути да међ официрима има један доктор природних наука са једног бедног немачког универзитета и неколико њих који су због велике неспособности за учење враћени још из прве године њихових студија. Но тим официрима то ништа не смета у њиховој даљој каријери.

Један млађи официр, који је студирао у Белгији, хвалио се: како је први по оценама свршио прву годину на универзитету, и ако за ту годину није био у стању да научи добро ни језик те земље. Други опет, после шест месеци бављења на страни, писао је извештај и наговестио како ће он струку у којој је, одмах по повратку, реорганизирати, а кад је се вратио, тек је трећи пут положио капетански испит.

И да видите: овим људима иде све потаман, они на време авансују и бивају често и декорисани.

Ниједан министар војни није ни покушао да се забави овим питањем, сви имају нека преча посла, а наша војска, на коју се сваке године троше толики милиони, место да иде напред, дочекаће, ако овако устраје, кроз две—три деценије стање у коме је турска војска.

о

ВЕЛИКА ОСКУДИЦА МЕСА У БЕЧУ

— најновији извештаји —

Шта вели званични орган бечких месара!

Званични орган бечких месара у последњем броју констатује рапидно скакање цене меса у Бечу. Они су недавно образовали једну анкету ради проучавања тога питања и резултат њенога рада био је, да је скакање цена у скорој будућности неизбежно због *затворене границе према Србији* и што аустро-немачки трговински уговор није донео оне користи које се од њега очекиваху.

Не само говеђе месо да у цени скаче, него се отворено признаје, да због оскудице у њему цена и другим врстама меса као дивљачи и живини непрекидно скаче.

Једно стручно мишљење о томе

Одборник општине бечке и председник бечког друштва месара (Fleischhauergenossenschaft) *Хитер* на питање неких новинара о скупоћи меса у Бечу рекао је: да је цена меса у Бечу данас таква, *каква није никад била.* „Публика после фијаска са великом бечком кланицом одавна је увидела да за то нису криви месари, који не могу скупе волове да претварају у јевтино месо, него да постоје други узроци. Морамо констатовати, да је на пијаци цена месу за недељу дана скочила са 14 круна. Шта је томе узрок? *Српска је граница затворена* а немачка граница у пркос нове царинске тарифе отворенија је но икад пре што је била, — и наравно, нама нема спаса! Трговински уговор с Немачком, који има Аустрија, учинио је, да немачки сељак своју лошу стоку боље може продати, докле наши најбољи волови једва могу прећи границу.

„Ја сам се ових дана *вратио из Лондона* и морам признати да тамо влада рајско стање према нашем. Месо се довози из Америке па и жива стока, која се после прерађује у лондонским великим кланицама. Ми смо даље проучавали питање, како би за нас у Бечу било набављати месо и стоку из Америке. Али великих нада не можемо на то да положимо!“

Или отворити српску границу или затворити немачку границу

Бечки „Zeit“ у последњем свом броју посветио је читава три ступца — Скупоћи меса у Бечу. Између осталога доноси масу стручних мишљења о том питању и отворено признаје да све зло долази отуда што је *граница за увоз српске стоке затворена.* Ранијих година бечки дефицит покривао се суфицитом у Пешти, али ове године српске стоке нема ни у Пешти.

Статистички подаци о томе казују нам, да је *1905. године* било у Бечу за клање у јулу 23.622 грла стоке, у августу 20.664 грла. Том приликом продато је 5463 грла по цени од 90 до 98 хелера. *Ове године* било је у јулу 22.043 грла, у августу 19.313. Продато је 9.208 грла по цени од 90 до 105 хелера.

Констатовано је даље, да не само цена месу непрекидно расте, него и да квалитет стоке у толикој мери опада. *И за то има само два излаза из данашње неповољне ситуације:* **или затворити извоз аустријске стоке у Немачку или пактирати са Србијом и пустити српску стоку у Аустрију.** Ако влада брзо предузме једну или другу од тих мера, можемо се надати, да ће цена месу у брзом скакању застати и после извесног времена почети и опадати.

Шта је Беч имао из Србије?

Бечки „Zeit“ на завршетку свога опширног разлагања о скупоћи меса у Бечу понова признаје да узрок томе злу треба тражити у — затварању српске границе. Прошле 1905. год. у ово доба довезено је око *2000 грла из Србије* у Пешту и даље транспортовано за Беч. Недељно је, даље, долазило из Србије *6 до 8 вагона меса*, који су покривали наш дефицит у месу. Данас тога нема и ми можемо очекивати, да ће цена месу из дана у дан ићи у висину.

И „Преса“ тражи да се отвори српска граница

Чак и Србождерска „Нова Сл. Преса“ кука да се отвори српска граница и то у најскоријем времену иначе ће маса бечких месара остати без посла и завршити — самоубиством.

„Преса“ отворено апелује на аустријску владу, да отвори српску и румунску границу за увоз стоке.

Телеграм из Беча

Од једног пријатеља који се данас бави у *Бечу* добило је уредништво „Правде“ овај телеграм:

„На данашњој пијаци) довоз стоке је био безначајан. Воловарски трговци котирају цену стоци 120 круна за 100 килограма. Цена рапидна. Лугегер је сазвао на-*

---

*) Понедељником је сточна пијаца у Бечу.

ФЕЉТОН

НОЋУ БРЗИМ ВОЗОМ!

НОВЕЛЕТА Ф. КЛЕМЕНСА
ПРЕВЕЛА РОСАНДА

(СВРШЕТАК)

„Ви можете имати код Вас визиткарте свих државних саветника. Зар немате пасош?“

— „Пасош не треба за кратке службене путове!?

„И ја немам пасош, јер ми није требао,“ — рече комерцијални саветник. — „Ево једног писма на мене адресованог.“ —

„До тог писма могли сте и на какав други начин — неправилним путем — доћи. Ви кажете обојица да имате огромне суме новаца код себе — покажите.“

Не уздржавајући се ни тренутка показа комерцијални саветник свој нотес са четрдесет хиљада марака мислећи да је сад овим све решено.

Али опет никакав резултат! И онај странац извади свој нотес у коме је било још више банака.

„Причајте шта је све редом било како је текла ствар, господине. [illegible] бе[illegible] име?“

„Комерцијални саветник Бернер.“

„Дакле, господине Бернере, — молимо да чујемо.“

Бернер је живо причао све што се десило за овај последњи сахат од како је овај странац ушао у купе. Неколико пута покушавао је Елбинг да га прекине у причању, али га замолише да се престрпи па ће после он причати. —

„Молим, господине државни саветниче, реците сада ви шта имате!“

„Имам да кажем да је догађај управо обрнуто текао, јер кад у купе уђох био ми је овај господин већ сумњив, јер је непрестано преко новина гледао у мене и у мој џеп у ком ми стоји нотес са новцем, који је био због многих банкнота одскочио прилично. Показивао се да је уморан, што у ствари није, јер је доцније нападнувши ме био јак као рис.“

„Реците, зар немате код себе револвер којим сте га хтели убити — као што господин вели.“

„Ево револвера одговори странац извукавши револвер из џепа. „Носио сам га с тога са собом што су у последњој недељи дана били многи случај ви на железници при којима су неки виђенији људи били похарани од лопова. А револвер сам, затварајући прозор, намерно био извукао да се види до пола, да он не мисли, како сам ја без оружја Ја сам добро видео како он има код себе један отрован нож, с којим је мислио да ме примора да му положим новац, који није ни мој него државни.“

„Али ви сте стајали“ — викаше Бернер сав ван себе од једа — „сасвим близу мене, кад се ја пробудих, а у руци сте држали мараму с којом сте хтели да ме хлороформишете.“

„Ја сам се бојао да нећу више издржати, толико ми се спавало, па сам био пошао к прозору да се мало разведрим. У исто време хтео сам да видим и да ли спавате или се правите, чекајући да ја заспим, те Вам се због тога приближах.

Данас ме је цео дан болео зуб, и покушавао сам да тај бол ублажим *креозотом*, на шта моја марама мирише“.

„Покажите мараму!“ рече шеф.

Странац извади мараму из џепа и показа је.

„Немате никакву другу мараму код себе?“

„Немам!“ одговори Елбинг допустивши и сам да му прегледају џепове.

„Заиста има прилично јак мирис, али ништа од онога што би личило на хлороформ! Пробајте да видите да ли се може и мувица а камо ли човек њоме опити!

Сви редом узимаху мараму у руке и уверише се да је као што Елбинг рече.

„Чини ми се да су обадва господина у заблуди, бојећи се за новац који су носили код себе, и читајући извештај у новинама“, рече шеф станице.

„Има ли кога у возу који Вас познаје?“

„У колико ја знам, нема!“

„И ја држим да нема!“

„На којој смо сад станици?„ — упита Бернер — „Ако нисмо далеко од Берлина — онда...

„Ово је Јитербог.“

„Ах, ту је господин инспектор Хертинг, он ме добро познаје“, рече Бернер радосно.

„Ха! господин Хертинг? То је мој одличан пријатељ!“ рече и Елбинг на опште запрепашћење.

Одмах дозову господина инспектора који је седео у чекаоници при чаши пива.

Овај сместа дође и поздрави се најљубазније с обојицом својих одличних пријатеља.

„Е, ово је невероватно!“ гунђаше Бернер запрепашћено. „Па зар сте ви збиља, господине Елбинже, државни саветник?“

„А ви заиста господин Бернер?“

„Ах, а ја сам вас баш држао за оног лопова који напада и пљачка путнике с новцем.“

„О, он је још синоћ ухваћен и затворен!“ прихвати инспектор смејући се са свим особљем ове станице; најзад се и ова два господина насмејаше и извињујући се један другом пођу мирно натраг у воз који се због тога на овој станици 15 минута морао задржати.

Задовољно су седела ова два господина у оном купеу сада, и не мислећи више, колико су се пре неколико минута један од другог грозили.

„Ах, тај новац, колике непријатности ствара човеку увек!“

„Заиста. Али ви ипак носите само свој новац уза се,“ одговори Елбинг. „Мени је још само у толико морало бити горе него Вама. Али сад можемо спокојно да спавамо, а да није онога било још би смо зазирали један од другога.“

рочиту седницу ради проучавања питања, како да се сиромашнијим гнађанима помогне у овој великој оскудици".

Оно, што је ретко ко могао предвидети — изгледа да ће се испунити. Сама Аустрија биће принуђена да тражи отварање српске границе.

ДНЕВНЕ ВЕСТИ

Министар правде и војни одступају. Из поузданог извора сазнајемо да ће министар правде *д-р Миленко Веснић* ових дана одступити и вратити се на стари положај, посланика у Паризу. То је и раније требало бити према обећању Краљевом и Пашићевом, само му се није до сада могао наћи заменик.

Том приликом биће дебаркиран из кабинета и министар војни ђенерал *Р. Путник*, који је после познатих поверљивих наредаба, о којима је било речи у скупштини, постао савршено немогућ.

Закон о штампи. Државни Савет добио је на расматрање пројекат новог закона о штампи. У том пројекту има много ствари, које ће врло лепо осветлити слободоумље данашњег режима. Њиме се не само атентира на слободу штампе и на слободу мишљења, него и на сам принцип јавности парламентарног рада. Ми ћемо се потрудити, да у идућем броју донесемо овај пројекат у целости, а сада ћемо саопштити само нашим читаоцима неколико интересантних ствари из тога пројекта.

Тако се тим пројектом предвиђа, да ће и за *потписане* написе појединих посланика одговарати уредници; да ће уредник одн. штампар и власник одговарати и за извештаје скупштинске и говоре појединих посланика, које донесу у свом листу, ако у тим говорима има кажњиве садржине, *без обзира на тачност извештаја и прибележених говора*. Та одговорност постоји, и кад се један говор донесе по службеним стенографским белешкама!!!

А као „кажњива садржина" сматра се по новом пројекту помињање 29. Маја ма у ком виду; или помињање речи „завереник", „контра-завереник" или „незавереник" или ма какве друге речи, којом би се обележавало да је неко учествовао, или да није учествовао у 29. Мају! Тако исто сматра се као кажњиво, ако ко хвали или напада „државни" преврат од 29. Маја, или преузноси или осуђује лица војног или грађанског реда за њихово учешће у том преврату!

По овоме већ што смо до сад изнели могу наши читаоци закључити какав је овај пројекат, и шта он значи.

Прохтеви наше камариле. Аустријска политика и политика наше камариле потпуно се поклапају у једној тачци: да се компромитује парламентаран режим у Србији. Отуда и код камариле и код Аустрије један исти прохтев: да се обори Пашићев кабинет. У томе се не бирају средства. Ево доказа.

Цео свет у Србији зна да управо Србија и нема у довољној мери стоку за извоз, јер је последњих година извоз био тако интензиван, да је врло мало стоке остало у Србији, те није ни *велика понуда*. Без велике понуде ни цена месу не може опадати и она је данас и у Београду и у осталој Србији она *иста* — као и пре затварања границе. И кад је то тако, онда српски сељак не може кукати што је граница затворена, као што се то пожурила наша камарила да јави бечким листовима. То је случај у Бечу а не у Београду. И онда коментар тога са свим отпада!

Пажња. Читаоцима „Правде" обраћамо пажњу на рубрику *Велика оскудица меса у Бечу* према најновијем извештају и телеграму који смо добили. Као што се види затворена граница прво је погодила Беч.

Кнежевић Мирко као кандидат за гувернера Македоније. Последњи број бечког „Politisches Volksblatt"-а јавља, да је краљ Едвард избегао да се састане с царем Фрањом Јосифом само за то, што Енглеска хоће на Балкану да има *своју политику* и да не би краљ Едвард морао давати објашњења због предлога да се црногорски *кнежевић Мирко* постави за гувернера *аутономне Македоније*, о којем се предлогу сада између великих сила воде преговори.

Стање рогате стоке у Србији. У разговору са једним сарадником „Правде", *д-р Мика Поповић* рекао је, да је Србија за последњих неколико година тако интензивно извозила рогату стоку, да је она готово остала без ње. За то би се ваљало сад постарати да се квалитет наше стоке уздигне, а то би се дало постићи за три четири године. Према статистичким подацима број рогате стоке данас у Србији толики је, да Србија нема рачуна за више времена да је извози.

† **Милош Пироћанац.** Прексиноћ је преминуо после дугог и тешког боловања у својој деветнаестој години Милош М. Пироћанац матурант I. београдске гимназије, последњи син пок. Милана Пироћанца. Млади Пироћанац, који је већ у овим годинама показивао многе лепе особине свога оца, уливао је свима, који су га познавали, велике наде за будућност, наде које су овом npераном смрћу бесповратно уништене. Његова смрт пашће у толико теже свима пријатељима његове куће, што са њим нестаје мушког потомства пок. Милана Пироћанца.

Млади покојник сахрањен је данас у 10 часова пре подне уз огромно учешће најотменијег београдског света, ожаљен од свију својих и очевих пријатеља.

Покојник је оставио за собом тешко ожалошћену једину сестру и мајку, која ће до века за њим туговати. Ми им изјављујемо наше најдубље саучешће у њиховој тузи.

Излишан пут. Са неком особитом злурадошћу бечки листови јављају, како ће ових дана Српско Трговачко Удружење на позив Exportverein-а (које стоји под протекторатом грофа Голуховског) ићи по позиву у Бечу ради заједничке акције нашег удружења и поменутог бечког Verein-а у погледу отклањања царинског сукоба између Аустро-Угарске и Србије. Наше је дубоко уверење, да је тај пут Српског Трговачког Удружења излишан, са свим излишан!

Аутомати на железничкој станици. Тек што је на железничкој станици извршена једна реформа а она се одмах показала — да није још за Србију. Првог дана аутомат за перонске карте напуњен је свима могућим врстама новаца само не српским. Било је ту и румунског и бугарског па и лажног новца, само не наше чисте монете. Отуда је дирекција била принуђена да учини крај аутоматима и врати све по старом.

Ниш за Белимарковића. У Нишу већ одавно постоји улица Белимарковићева, а сада је општински одбор одлучио да покојника упише за члана добротвора Моравскога Кола Јахача „Кнез Михајла." Хвала Одбору!

Новинарске вести. *Стјепо Кобасица*, гл. уредник Сарајевске „Српске Ријечи", полази данас кући. Стјепо је и својим предавањем и љубазним опхођењем искључиво међу београдским новинарима заслужио да му пожелимо срећан пут. Нека би и даље ишао путем, којим је пошао и био на корист онамошњег нашег народа!

Опет демонстрација против химне. Ономад смо јавили за једну такву демонстрацију у Аустрији и додали, да је Србија у срећном положају јер таквих демонстрација у њој не може бити из простог разлога што Србија нема химне. Пре два дана десила се и друга таква демонстрација опет у поменутој земљи и то сада на Ријеци. Када се на једном концерту почела да свира аустријска химна Ријечани стадоше звиждати и „Gott erhalte" беше угушено.

Тајанствен долазак. Ових дана бавио се у Земуну аустријски ђенерал кавалерије *В. Клобучар* бајаги ради прегледа тамошњег батаљона. У његовој пратњи налазио се и пуковник *Крајчић* са више ђенерал штабних официра. Он се у Земуну бавио два дана и онда се тајанствено изгубио. Не зна се камо је отишао.

Ниш за Сремца. Одбор општине нишке одлучио да пок. Стеву Сремца упише за члана добротвора ђачког фонда Нишке Гимназије с улогом од стотину динара. Хвала Одбору!

Наши фељтони. Ранији наш фељтон „Један предлог српским драматичарима" прештампало је у целини „Бранково Коло" у последњем свом броју, а тако исто похвално се о фељтонима нашега листа — нарочито онима који се тичу Чеха и њихове књижевности — одазвао чешки „Гл. Народа" симпатичном белешком.

Вајарска изложба. У Београду се бави млади Словак *Јован Коњарек*, који је дошао да изложи неке своје вајарске радове у нашем музеју. Он је родом из Вофарада код Пожуна, а на минхенској академији провео је неких дванаест година. Читаоцима „Правде" обраћамо пажњу на ту изложбу.

Виша Женска Школа у Пожаревцу. У Пожаревцу је отворена приватна четвороразредна Виша Женска Школа. Ове године примаће се ученице у I и II разред, у I разред примаће се ученице, које су свршиле 4 разред основне школе; а у II разред, које су свршиле I разред Више Женске Школе.

Уписивање вршиће се до 29 августа закључно, а у згради Женске Школе, преко Кретина кућа.

Пријемни испит полагаће се 30 и 31 августа.

Предавања отпочеће првог септембра.

Сведоџбе ове школе важе као и из државних школа.

Важне Вести

Крокодилске сузе

Ортаци заверенички, страшно су се наљутили на *Правду*, што је ожалила смрт пок. генерала Белимарковића. Они се побојали да га после смрти не отмемо од њих, као да се може отети што год од онога који нешто нема. Пок. Белимарковић је још од 29. Маја 1903. год. забранио њима, да му и у авлију дођи могу, а њихову отрцану „Заставу", није му нико смео ни на очи изнети. И они још имају образа да лију крокодилске сузе за њим, они, од којих је један био у крвавој влади, заједно са Генчићем и Машином, који су послали једног официра са солдатима да га убију, а други је, као шеф странке, примио 29. Мај, са признањем према његовим извршиоцима. Па још су сад толико цинични, да пребацују неком за писање о мањеркама и шињелима. А ко је створио ту аферу покојнику, него они. Зар није Александар Николајевић, са другим најзатуцанијим либералима оптужио у *либералној* скупштини пок. Белимарковића, за те шињеле, и да срећом није био тада на влади пок. Мариновић, са осталим конзервативним министрима, либерална мамелучка скупштина, тешко да га не би и под суд ставила. Све то мисле данашњи шефови да се заборавило, али, на њихову велику жалост, протоколи ондашње скупштине од 1873. г. нису пропали, који ће све ово потврдити, што смо ми написали.

Срам вас било!

Мало ли беше?

Јутрошњи „Дневни Лист" доноси ову белешку:

„По одлуци бугарског министра просвете од 1 септембра ове год. крећу се у иностранство о државном трошку ради усавршавања у књижевности, бугарски писци: Кирил Христов у Берлин, и П. Јаворов и Д. Иванов (Елин Пелин) у Париз

Када ће наши министри просвете пасти на такве мисли?"

Замислите, то питају Скерлић и Грол!

Па мало ли вам, бре, беше што се мувасте о државном трошку по Европи толико времена. Па доста бре!

СРЕМЧЕВА УЛИЦА У НИШУ

Одбор општине нишке држао је у петак 18. о. м. седницу на којој је донео једногласно одлуку: *да се за успомену на књижевника и професора Стевана Сремца, који је провео велики број година у Нишу где је започео књижевни рад и који је одлично насликао у својим приповеткама, досадашња* **Просветна** *улица од сада зове* **Сремчева** *улица.* —

Ово је једна од најлепших и ако не најдужих, улица у Нишу. Она је у крају који служи искључиво за становање, у коме, дакле, нема трговачких и занатлијских дућана. Ова улица везује Синђелићев Трг са Нишавиним Бедемом према граду. У непосредној је близини Гимназије и Окружне Болнице с једне, Владичиногa конака с друге стране. У њој махом станују чиовници. Тако су у њој, у тренутку када она добија име Сремчево, са становима: директор гимназије, професори: Андра Гавриловић, Божа Миловановић, Светислав Матић, учитељи: Лаза Јанковић и г-ђа Христина Бошковићка, лекари: др. Петковић, др. Брик, чиновник Радоњић, официри: Николајевић, Михаиловић и др.

Али је најважније што је у тој улици, онда малој и нерегулисаној, највећи део свога бављења у Нишу седео пок. Сремац. Та кућа, старога типа али добро очувана и данас постоји цела. Случај је хтео те је при обележавању бројева добила број *један*. Тако ће она бити *прва* и у *Сремчевој* улици. Шта више већ је и осигурана код Београдске Задруге. Него овде би већ пок. Сремац направио какву досетку, те зато нека се тиме и заврши овај наш извештај.

НАШ СРЕМАЦ

Шишање

У доба кад је Сремац довршивао Велику Школу, бејаше мода да се нико, па ни сами старци, не шиша кратко На супрот томе дође Сремац једнога дана у своје друштво пред класичне „Дарданеле" и то ошишан — сасвим кратко. Опште изненађење.

— Море Стево, шта је то?

— Па... овако је здравије! — објашњава Стева.

— Није истина, то је само уображење!

— А после и практичније је.

— Није ни то, вала!

— Осем тога и лепше је — брани се Стева.

— Е, то баш није истина!

Мало после друштво се разиђе а за столом остаде само он са најинтимнијим другом, пок. Божом Гавриловићем.

— Знаш, Божо, — поче сад Сремац — теби ћу, разуме се, да кажем шта је било. Одем да се шишам онако као и сви људи, паметно. Узео мајстор маказе, почео па онда дозва шегрта да га учи на мојој глави, мајку му његову! Гледа шегра, па тек узе од мајстора маказе и поче он да сече. Ухвати један чуперак па — фик! слисти ама све до коже. Спази то мајстор па цикну, ошамари шегрта и узе да косу „поравни". Ал како ће да је поравни друкчије него да скине сву косу. Мало одовуд, мало одонуд, тек ја остадох ћелав к'о Марија Фаркаш кад јој спадне барока. Грдио сам и псовао, али доцкан. Мајстор ми онда рече, ради утехе, да је овако здравије, практичније и лепше. Зато мало пре пробах да и ја те његове „идеје" популаришем, ал' ето видиш да ми се не прима...

Одбор за дочек

— Господо, — рече директор гимназије — долазе у Београд ђаци и професори из Врање; требало би одредити некога који би се побринуо за смештај и у опште за дочек тих гостију.

Сви то примише и стадоше говорити ко би био у том Одбору па поменуше и Сремца, који се одмах огради;

— Ја толико не волим те разне одборе, а нарочито за којекакве дочеке, да вам свима изјављујем: ако кад год прочитате у новинама или чујете да сам и ја члан таквог одбора, одмах реците: „Сиромах Стева, куд то да га снађе“ — јер знајте да сам тада полудео...

Поводом „фајронта“

„Српска Застава“ у претпрошлом броју вели да је само нитков и неваљалац у стању да измисли ону анегдоту о „фајронту“ у либералној странци и да је прогласи као израз пок. Сремца.

Писац ових редака сматра испод достојанства да се упушта у полемику са редакторима „Српске Заставе“, који су у стању да у поменутој анегдоти виде само увреду за либералну странку а не оправдану срџбу Сремчеву — као искреног либерала — што у либералној странци беше у оно време све пошло у суноврат. Али, писац ових редова хоће да констатује, да је Сремац, оно што је на овом месту саопштено под насловом „*фајронт*“ рекао у друштву у коме су била господа: Бранислав Ђ. Нушић, Мих. Сретеновић учитељ, Милан Јовановић двор. фотограф, Пера Јовановић учитељ, Милан Ђорђевић новинар, Павле Маринковић адвокат и још нека господа.

Осим тога, пок. Сремац је ту компарацију неколико пута понављао, па једном и у друштву дама чија имена овде нећемо сад да помињемо, јер нисмо сигурни да васпитани редактори „Српске Заставе“ и њима не кажу да су нитковi и лажови.

† ЂЕНЕРАЛ БЕЛИМАРКОВИЋ

епизодица из његова живота

Двобој у Трсту

Пошавши — а то у почетку беше велика тајна — на Цетиње да буде у рату војни заступник Србије у црногорском логору, Белимарковић шеташе — разуме се, у цивилу — пристаништем тршћанским, кад поред њега прођоше неки Немци у овом разговору:

— Дакле, рат је ту! Али ко ће победити: Срби или Турци?

— Какви Срби? То су све саме кукавице. Пфуј!

— Ви лажете — плану Белимарковић и умеша се међу њих. — Ја сам најгори Србин, али ћу вас утући! — То рекавши баци му рукавацу у лице.

Немац се збуни и задрхта па протепа:

— Молим, с ким имам част?

— Ви части немате, а ја сам српски пуковник Белимарковић!

Још истог су се дана састали секунданти, а мало после дође и — полиција. Плашљиви је Немац брзо доставио све полицији па је из Трста стругнуо...

О томе су онда писале тршћанске новине прилично опширно, а Белимарковић се првом идућом лађом навезао за Црну Гору.

Како се води војска

На ово питање одговори Белимарковић једном:

— Војску у рату води расуту — да је можеш лако хранити, и опет тако распоређену — да је можеш за тренутак груписати на једноме месту. Уз то метни село до села и познатог до познатог: наш је сељак два пута храбрији кад лево од себе види кума а десно пријатеља...

Необичан прекор

Као млад официр, ожењен — први пут — из богате куће Симића, Белимарковић се у знатној мери картао на новац. Једном преко ноћ изгуби на картама у кући Симићевој сав новац до последње паре што је код себе имао, па туробан оде кући, свуче се лагано и заспи. Сутра дан устане и обуче се па случајно извади празан новчаник, кад — у њему два златна дуката, нова и од сваког ситног новца по један комад.... „То је — причаше он доцније — било овако: моја жена, која није била те ноћи са мном на том ђавољем послу, устала је рано, па је дала војнику да ми очисти хаљине; као увек и сада је извадила новчаник, да не би војник дошао у искушење; видећи новчаник празан, она се сетила шта је могло бити; било јој је жао да њен муж тако прође, па је од својих новаца одвојила и кришом метула у мој новчаник. Ја бар тако мислим, а са њом нисам никад о томе говорио. Али сам ја тај духовити прекор њен тако осетио и толико ме је то дирнуло, да више нисам узео карте у руке све до последњих година, кад сам опет почео играти али само забаве ради.

Хафис - паша

Кад је Кнез Михаило ишао у Цариград 1867. да захвали Султану за добивене градове, био је у његовој свити и Белимарковић. Кнезу у Цариграду буду дати и турски официри на службу. Међу њима је био и *мајор Хафис*, с којим је Белимарковић више пута за то време општио. Ако се не варамо, и сликали су се заједно. После десет година тај мајор бејаше онај јуначки *Хафис-паша*, који је о Божићу 1877. преотео од српске војске — Лешјанинове — Куршумлију. Кад је Белимарковић победнички провео своју војску кроз Грделицу и освојио Врању па избио на Косово, према њему је стајао његов познаник и пријатељ јуначки Хафис-паша. На дан пре битке стиже кобно примирје. Тада се састаше Белимарковић и Хафис. При састанку турски војвода рече:

— У свој несрећи која је постигла мога цара, осећам се срећан што сам имао такога витешког противника.

Хафис пореклом није био Турчин.

ИЗ НАРОДА

На „отворено писмо“ Г. Тодора Божића, свешт.

(Свршетак)

3. Отац Тоша са грдњом тврди: како му забрањујем, у повереној ми цркви, да служи! Овако је тврђење грехота од њега, као старога попе. Ево четири црквењака; четири тутора и пет стотина парохијана мојих, који ће утврдити: да од 1904. г. — кад се пом. отац Тоша у Бадљевац доселио па до сада, — не само да му ја нисам забрањивао служење у цркви, већ је увек он одређивао: *кад ћу служити ја*. Још нешто. Овакој његовој жељи не само да нисам противан био, већ сам, скрупулозношћу својом према њему, толико далеко терао, да сам *увек* при јутрењима, кад год је доцније он дошао у цркву, а ја јутрењу већ одпочео, — *скидао са себе одежде* и њему, у присуству света, давао да јутрењу доврши, а ја сам „клот“ одлазио међу црквењаке за певницу. Ово, што рекох, истина не иде у прилог мој, јер сам тиме вређао и најпотребнију своју амбицију, без које човек, и по моме мишљењу, нетреба да је, а можда сам чак грешио и према својој дужности, али кад сам на овај начин изазват, хоћу да признам један факт који постоји, макар и на моју штету био. А толика моја попустљивост према оцу Тоши, и ако је потицала из најчистијих побуда: да га као старога попу, коме по годинама унук могу бити — синовљевом пажњом предусретам; да му свуда првенство уступам и да га поштедим непријатности: да он са црквењацима за певницом стоји, а ја, као младић, да се у орнату по олтару размећем; — ипак је уродила злим плодом по мене, јер док извесном делу мојих парохијана није било право овако добровољно унижење моје, дотле су пријатељи тога истог попа Тоше нашли да за његов рачун ово искористе на моју штету, разглашујући међу простим светом, да ја стални попа у ствари нисам, и да овака мрцварења над собом допуштам стога, да не би — од њега са ове парохије отеран био!

Разуме се, да су такви гласови за мене важили као и све остале паланачке интриге, које кушају пулс образованоме човеку, како се према њима има определити својим држањем. С тога им нисам хтео поклонити ни вере, ни пажње своје, јер никада нећу хтети да одступим од урођености своје: да старијему свагда уступим оно место од свога права, које му по природном ступњу припада, а које и сам од млађих, према себи, захтевам; нити икада мислим, да свој углед дижем, због света из неких рачуна, који би у опреку са савешћу били, јер је по моме мишљењу, она репутација достојна човеку, која је огледало чисте душе и носилац отворена карактера његова.

И 4., Отац Тоша злурадо наговешћује: како ме не примају „70—80 парохијана“. Ја га потпуно разумем. А, да би га и читаоци боље разумели, морам мало опширнији од њега бити. Ја сам већ напоменуо, да је моја предусретљивост према оцу Тоши у цркви, благодарећи пријатељима, његов углед, као свештеника у овд. месту, толико ојачан, да је од света више сматран као мој принципал. Политичка разлика између нас двојице и његовог брата Благоја Божића, при прошлим општинским изборима, дошла је у сукоб, у коме су они претрпели — пораз. Да ли је Благоје Божић из срџбе на мене због тога пораза тражио реванш, или је ту прилику од својих политичких пријатеља за свој лични рачун хтео да искористи „док је гвожђе вруће“ — не знам, али је он одмах после тога јавно 3—4 дана држао зборове својих политичких присталица, и ту утицао на људе, као посланик, да му ови *даду потпис свој*, да ме у кућу не примају, а многе неписмене људе је подписао а не питајући их. И од свих толиких својих пријатеља, једва је напабирчио 74 лица из целе парохије а са тим списком покушао је код црк. власти, на веома безазлен начин, — да ме са парохије — премести, као да нико слан хлебац не једе! Међутим, и ако су људи свој подпис дали, ипак им и даље вршим сва потребна чинодејства, не љутећи се ни они на мене, ни ја на њих. Ето, у томе је онај харни узвик оца Тоше. Ну, кад он налази и у томе задовољство, да бруку свога брата Благоја, као свештеник противу свештеника износи — „Халал и чок јаша“ нек му је — и с моје стране.

Толико на „отворено писмо“ Оца Тошино.

Уредништву топлу захвалност дугује.

15—VI—06. г.
Бадљевац.

Славко М. Павловић,
свешт. бадљевачки.

ЖЕНСКИ СВЕТ

Кермес.

Ако коме имају да благодаре они разни одбори, што за разне циљеве, дају разне кермесе на Калемегдану и добију за то лепу пару — имају да благодаре краљици Наталији. — Она је први кермес приредила на Калемегдану и то и на малом и на великом. — Тада се први пут почео уређивати и мали Калемегдан, на коме је дотле било ђачко игралиште, које нико није нарочито установио; а на коме је ипак било увек маса ђака, која нам је давала боље регруте за војску, но сва садања гимнастичка друштва и много више но она.

Ту је стални посетилац био Разман бозаџија, који је почетницима показивао како се баца „камена с рамена“ и сваког жедног напојио „памтећи сваком“ рачун; управо он је веровао у часност тих младих витезова, да му неће никад забушити ни пет пара и свакога је волео.

Онај велики точак — руска љуљашка — што је на првом кермесу обрнуо један пут у круг сваку скоро београдску даму и многу из унутрашњости и са стране, на коме су оне осетиле да је милина дизати се горе, али да је веома непријатно падати, спуштати се доле, — као да је све са свим преокренуо.

Данас су на малом Калемегдану редовни посетиоци: куварице, собарице, „киндемадле“, гувернанте, боне, подофицири, каплари, редови, заљубљени и т. сл. Поплавили су мали Калемегдан па се пружили чак и на великом дуж целог оног пута што води од круга између „Ђуре“ и „Војислава“ на мали Калемегдан. И док се деца јуре по стази, њине дадиље заседну на клупе, па ко друмски разбојници, дочекују пролазнике, стрељају их — очима и пљачкају им срца. И док срца уздишу — новчаници вену.

То је тако сваког дана; а кад дође кермес, онда ова група толико набуја, да гурне чак и кроз круг и избије и на ону стазу поред Дунава.

Ви сте прошли главним улазом и видели сте елиту вредног одбора, има их десетак—петнаест, мушких и женских, како наиђете пресеку вам пут.

— Изволте улазницу, молим; колико вам треба? То вас питају и ако сте сами; прикаче вам нумеру и пусте вас унутра.

Ту све ври!... Ту су све могуће боје, сви могући базари, моде из свих времена, женске и мушки из свих сталежа; све се то тако смешало, да ако вас је пошло шесторо од куће, можете се целе ноћи јурити и тражити, не ћете се наћи.

У напред се мора одредити зборно место за полазак кући и време кад да се тамо дође; то се каже чим се дође до круга, а онда: „Збогом! — до виђења!“

Чудно вам изгледа, али тако је то увек на нашим кермесима, сви се збију на круг, главну стазу која га пресеца и води Дунаву и на ону што обично служи за корзо.

Ту је увек ужасно гурање и нико не бежи одатле, све се то ту у круг врти.

Девојке су ту јер им се ту допада, младићи су ту, јер су ту девојке, удовице — ваљда — због „покојника“ (ту је „Ђура“, „Воја“, „Гавриловић“, „Даничић“ и др.) Ту су мужеви због жена, жене због свастика; ту су и маме и тате због ћерчица, да им се не изгубе из вида — ту су сви, а конфете сипају, горе него картечи, брже него машинске пушке, не дају ока отворити, речи проговорити, а није никакво чудо ако се у таквој забуни узме под руку и какав непознати.

— И ју, извините, ја мислила мој Јоца!...

— Пардон то су моје ноге, господине!...

— Живка, шта ти је, Бога ти, шта ме штипаш?!

Ни такла те нисам, кој зна кој је то.

— Ко ме то вуче за блузу? — Уф, сипа ми конфете у леђа!...

— Мицо, молим те, ајдмо оном споредном стазом, овде се не може проћи.

— Знам зашто ме тамо зовеш. Батали ти то, не идем у мрак!...

— Овде нас нико не види, далеко од ове вреве, моћи ћемо провести бар који срећан тренутак, у закриљу дивне ноћи, окружени величанственом природом... Ах, крунишите све то вашим слатким уснама...

— Али за Бога, мати ће се љутити, што нас тако дуго не види... молим вас, да идемо!

— Не пре но што добијем одговор, за којим сам тако дуго жудио...

— Цмок. Цмок!...

— Хвала ти!...

— Ево некога, ајдмо!...

— А где сте ви, децо, до сад?

— Ми вас тражили.

— Па где нас ту тражите кад смо ми тамо седели?

— Киша, киша!... Фр фр!... Отварају се кишобрани, задижу сукње; куне се, виче, псује, смеје; бежи у кафане, грабе се кола; крије у капије и све се стиша.

— Јесте ли били на кермесу?

— Била сам само први дан; али је тако много света било, да више нисам смела ићи. Уморна сам и сувише и од прве ноћи! — Хаљина ми пропала; косу сам једва курталисала од конфета и расправила је. — Не ћу скоро ићи.

— До прве прилике, је л' те?

Болеро.

ТЕЛЕГРАМИ

Цариград. Порта је изјавила бугарској влади, ако она продужи предузимати војне мере, да ће и она то исто учинити.

Интерлакан. Некаква млада Рускиња убила је, прекјуче за време ручка, у једном хотелу једног човека, из револвера. Жртва је некакав Карло Милер, стар 73. год. Она је одмах ухапшена. На испиту је изјавила да јој је било пресуђено да убије Дурнова, бив. руског министра.

Лион. Полицијског комесара, Лагилотијерског кварта, Монтлага, убио је некакав анархиста ножем.

Цариград. Више амбасадора су и после пријема меморандума Васељенске Патријаршије, констатовали нова насиља грчких чета. — У добро обавештеним грчким круговима, у Софији, говори се да је бугарски министар унутр. дела, на жалбе представника великих сила, одговорио, да је, за сада, осигуран мир, али да не гарантује за ред, ако грчке чете продуже чинити насиља. Држи се да ће кнез Фердинанд одобрити држање бугарске владе. — Петров ће продужити своју политику, не чекајући интервенцију великих сила.

Једна солидна породица тражи два мала ђака из унутрашњости на квартир и кост, а могли би и немачки језик поучавати.

Понуде слати на уредништво овог листа под знаком Д. Ј. Т. Видинска ул. бр. 54.

ХАЈДУКОВИЋЕВА ШКОЛА
ОБИЛИЋЕВ ВЕНАЦ БРОЈ 42.

Прима ученике-це, који-е би у овој школској години учили 1, 2, или 3 разред гимназије;

Који задоцне, те којим било узроком не ступе у државну гимназију;

Који су понављали или сад понављају који разред па би хтели постићи своје раније другове;

Који падну сад на пријемном испиту за гимназију, могу до године прећи у II разред државне гимназије; и

Који би хтели да се школују као приватни ученици-це, полажући само испите у државним гимназијама.

Кућа под кирију

са два оделења, на најлепшем месту, на Зеленом Венцу бр. 21, издаје се под кирију одмах. Упитати у истој кући а и

Мих. П. Живадиновића
адвоката.

Важно за Госпођице и Госпође!

Најновији и надмашно најбољи „Косметик“ у садашњости, за улепшавање и негу лица и руку, јесте:

Ђулијак Сапун и Ђулијак Крем

који су справљени из најфинијих биљних и анималних честица, по најновијим проналасцима науке. Препоручује се Г-ђицама и Госпођама, које желе, да имају младолико, нежно и лепо лице.

Израђује: Апотека код

„Црвеног Крста“ у Београду
преко пута хотел „Славије“

Цена једног сапуна 1 динар. — Једне тубе Крема 1 динар. Шаље се свуда доплатом. — Адреса: Апотека **„Црвени Крст“ Београд.**

Раја С. Поповић и Комп.
комисионари и шпедитери у **Београду и Будимпешти**

имају част јавити поштов. житарским трговцима да су спремили за овогодишњу сезону

у Београду

један од највећих и најздравијих

МАГАЦИНА ЗА СМЕШТАЈ ХРАНЕ

на коју ће робу дати

И ЗАЈАМ

под повољним условима.

КАЗАНЕ ЗА КУВАЊЕ ПЕКМЕЗА

дају на послугу.

Заинтересованима дају радо сва потребна обавештења односно свих комисионарских и шпедитерских послова. 1—10

ЈЕСЕЊИ ШЕШИРИ
ИЗ ПРВИХ СВЕТСКИХ ФАБРИКА

Приспели су у
Огромном избору
Најновији

Јесењи Шешири

Великом стоваришту галантериске и конфекциске робе

МАРКА ВУЛЕТИЋА и ГАВРИЛОВИЋА
БЕОГРАД

ЦЕНЕ СУ ВРЛО УМЕРЕНЕ И УТВРЂЕНЕ

Поручбине из унутрашњости извршује брзо и тачно. 1102 3—10

Грађевинарима и предузимачима

КРАЉ. СРП. ПОВЛ. СТОЛАРСКО АКЦИОН. ДРУШТВО
Високи Стеван улица бр. 21. Телефон број 105.

Има на стоваришту у великој количини:

Прозора и врата у свима димензијама израђених од најбоље суве чамове и борове грађе;

Паркета (американер) од најбољег сувог растовог дрвета;

Патоса („шифболен“) израђеног на перо и жљеб, од најсувљег чамовог дрвета.

Прима поручбине и препоручује се нарочито грађевинарима и предузимачима за израду свих грађевинарских радова као и излога, улазних врата, стаклених преграда, степеника и т. д.

Поручбине израђује тачно и на време. Цене без конкуренције за готово

1081 5—10 **УПРАВА**

КРАЉ. СРП. ПОВЛАШЋЕНО

Столарско Акционарско Друштво

Телефон 105. ВИСОКИ СТЕВАН УЛ. 21. **Телефон 105.**

ФАБРИКА: Високи Стеван улица 21.

СТОВАРИШТЕ: Краља Петра улица 18.

Препоручује своје богато снабдевено стовариште *свакоярсног* собног намештаја, најсолидније израде од *здрава и сува дрвета, које нарочито суши у својим сопственим сушионицама, као:*

Спаваћи соба комплет,
Трпезарија комплет,
Салона комплет,
у најновијим и најмодернијим израдама и у разним стиловима.

Луксуз намештаја најмодернијег.

Намештаја за канцеларије, цркве, школе, болнице, гостионице, кафане, бање и купатила.

Намештаја политираног разног.

Прима израду и по нарочитим поручбинама и цртежима.

Цене су најумереније без икакве стране конкуренције, **а плаћања се олакшавају према споразуму и у месечним отплатама.**

Предрачуне и мустре шаље франко.

Поручбе извршава најтачније и најбрже

УПРАВА.

КЊИЖАРА
ЗА СРПСКУ И СТРАНУ КЊИЖЕВНОСТ
Драг. Ст. Главичког и Стојчевића
Београд — Теразије

Има на свом стоваришту највећи избор српских књига научне и забавне садржине, јер је откупила једну *огромну количину 5—6000 разних књига од чувених српских и страних писаца.*

продаваће их са 50—60% испод означене цене.

Књиге су сасвим нове и неисечене.

Има такође у великом избору књиге путовође по свету **„Reisehandbücher“ — „Reiseführer“, Ђенералштабне карте — Секције** аустријског вој. ђенералштаба; Карте — мапе појединих места и држава Европе, Азије, Африке, Америке, Аустралије и т. д. за г. г. официре, државне и приватне канцеларије, новчане заводе, трговине и свакога, детаљно израђене.

Модне журнале — базаре има у великом избору за кројаче, кројачице и приватну потребу.

Набавља све стране књиге и часописе за најкраће време, па ма на ком језику и ма где оне изашле — издате.

Прима претплату на све српске и стране часописе и модне журнале — базаре, овде их шаље поручиоцу у кућу а у унутрашњост поштом о свом трошку.

Цене су са 10—20% јевтиније но код других.

Поруџбине из унутрашњости извршује савесно и брзо. Каталоге и потребна обавештења о свему даје књижара бесплатно.

Наш добри и непрежаљени

† МИЛОШ М. ПИРОЋАНАЦ
матурант I. београдске гимназије

преминуо је 19. ов. м., у својој деветнаестој години.

За овај тешки удар и ненакнадими губитак јављамо својим сродницима и пријатељима.

Погреб милог нам покојника биће у понедељак, 21. ов. м. у 10 часова пре подне, а опело у Саборној цркви.

Стан: Хилендарска улица бр. 10.

Београд, 20. августа 1906. год.

ОЖАЛОШЋЕНИ:

Мати: **Амалија**; сестра: **Анђелија М. Нинчић** и остала породица.

„Правда“ излази сваки дан. — Претплата је за Србију: за годину 16 дин. за пола године 8 за четврт год. 4 месечно 1·50 дин. За иностранство за годину 32 динара з. **пола године** 16 дин. за четврт године 8 дин. — Стан уредништва налази се у Чика Љубиној ул. бр. 7. — Власник за клуб „Напредак“ и главни уредник *Јован Адамовић*

„Бранко Радичевић“, Штампарија Тодора Благојевића, Бранкова ул. бр. 28.

Одговорни уредник Јован [illegible]

НЕДЕЉА
24 СЕПТЕМБРА
— 1906. —
БЕОГРАД.

ПРАВДА

ГОДИНА III
5
ПАРА БРОЈ

БРОЈ 261

ОРГАН НАПРЕДЊАЧКЕ ОМЛАДИНЕ

ЈЕДНА ЧЕТРДЕСЕТО-ГОДИШЊИЦА

Са оснивањем новосадске „Заставе“, која данас навршава 40 година свога излажења, тесно је скопчано и име њена оснивача, д-ра Светозара Милетића.

Овога човека у шездесетим годинама прошлога века истакоше политичке прилике за вођу српскога народа у Војводини. Његово име је у песми помињано и дуго времена сматран је он за оличење патриотизма и слободоумља.

Како се лако долази у Срба до славе, показује нам јасно биографија тога човека, о коме се тек у последње доба сме говорити истина, јер ко се о њему до јуче непријатно изразио, тај је од поштовалаца његових бивао анатемисан као издајник отаџбине.

Светозар, при крштењу Аврам Милетић као син сиромашног чизмара штедром помоћу имућнијих људи васпитавао се у новосадској гимназији. Међу његовим добротворима највише су се истицали, помажући га, новосадски трговац Полит, таст д-ра Јована Суботића, и д-р Јован Хаџић, у књижевности познат под именом Милош Светић.

Као и сви млади људи, и Светозар Милетић окушао се у поезији. Још 1843 г., када је свршио пети гимназиски разред, написао је еклогу у славу свога директора гимназије, д-ра. Петра Јанковића. Његовој наклоности према Хаџићу Светићу има се захвалити, што „Словјанка“ није примила правопис Вуков, већ је и даље штампана са ѣ и ь.

Година 1848. затекла је Милетића као правника друге године. Сишавши у шајкашки батаљон, у коме је рођен, ишао је међу народ и бунио га противу Маџара, и са ревности у томе послу узет је за члана главног народног одбора у Карловцима, а када је вицевојвода Шупљикац дошао у Карловце, Милетић му је спевао песму

> „Већ се српска застава свуда
> јавно вије,“

која се брзо популарисала у народу. Од стране одбора пошљу га за тим у Загреб као народног агента, али се он брзо врати, пошто се посвађао са Хрватима.

Кад је свршена буна, Милетић оде у Беч, где га виђени људи препоруче кнезу Михаилу, који га је обилно помагао, све док није положио докторат права.

Пошто је положио докторат, примио се судске службе али је ову напустио, како се онда говорило, за то што га је у класи неко претекао. И тако се Милетић настани у Новом Саду, као адвокат.

Када је Франц Јозеф повратио Угарској устав и том приликом уједно укинуо српску Војводину, Милетић је у „Српском Дневнику“ дао израза народном расположењу, изрекавши, да су Срби свршили са Бечом и да ће гледати, да се са Мађарима удесе, како се може. Ово му је код Срба војвођана прибавило велику популарност. Нарочито млађи људи били су му безусловно одани. Како је народу тада требала и једна личност, која би му била као вођа, то су млађи људи узели Милетића пошто је он био члан главног надзорног одбора; што је био добар говорник и добар адвокат, а уз то као бивши питомац кнеза Михаила могао је српску ствар у Угарској преко кнеза у многоме потпомагати.

И тако је он неко време бивао истицан у свакој прилици. На пример: изабран је за градоначелника у Новом Саду, изабран је у Народни Сабор 1861. године, а исто тако и у угарски и хрватски сабор. Поред тоган је код сваког важнијег пиња, које је долазило на дневни ред, сазивао конференције и договорно се утврђивало, како ће да се поступи Не мали разлог за истицан Милетићево код млађих људи, био је тај што је он би као створен за агитатора, да су мислили, како Срби у Угарској до тога времена нису учествовали у јавном политичком животу, јер су до 183. год. у Угарској само племићи важили као политични елеменат, да је Милетић као агитаторска природа способан да политичном животу неуке и троме Србе подбоде на јавни рад.

Тако је то ишло неколико година. Али Милетић толико се опио својом популарношћу, да није хтео трпети другог чије мишљење, а ако би у конференцији, коју би он сазвао, остао са својим мишљењем у мањини или усамљен, он би рекао: „ако ћете тако, како ја велим, онда ћемо сложно радити, ако ли нећете тако, радите ви на своју, а ја ћу радити, како ја знам.“ Ово је био први разлог, што су се људи почели повлачити са тих конференција и мало по мало и са свакога јавнога посла. Ако се који од посланика у земаљском сабору није слагао са Милетићевим мишљењем, он је тога човека у својој „Застави“ отворено називао Вуком Бранковићем и издајником. Такви његови поступци причинили су, да су Срби изгубили вољу на учешће у јавном животу, те мало по мало изгубише Срби изборне срезове, и у место да имају као 1861. и 1865. г. преко четрдесет посланика у Пешти, они су спали на двојицу или тројицу, ма да је у томе времену бачка и банатска војничка граница била укинута, те су Срби и одатле могли добити још три, четири посланика.

Милетић је у току времена толико запао у мегаломанију да није могао међу Србима да трпи у опште никога, који би ма у чему себе истакао, и то не само у политици него и на коме другом пољу.

У сабору пештанском Милетић је говорио обично приликом адреске дебата о источном питању а после за време целе сесије није отварао уста као да се закони, који су се у сабору доносили нису, односили и на Србе у Угарској.

У својој мегаломанији ништа му није право било што се у Српству радило, па је тако нашао да ни основно писмо за новосадску гимназију не ваља и тако довео је у највећу опасност опстанак овог српског просветног завода у Новоме Саду. Исто тако није му се допало основно писмо Саве Текелије о Текелијануму у Пешти. Пошто је по његовој жељи ово основно писмо скоро у свему било повређено, влада је од Матице Српске одузела управу над том фундацијом. Жигошући као народног издајника сваког оног који је у мишљењу одступао од њега, довео је општу ствар код угарских Срба дотле, да је сведена на најнижу меру, јер се раздор толико међу Србима укоренио, да је било жалост на њих погледати.

Поводом рата српско турског Милетић је без потребе бивао предмет гоњења од стране мађарске владе. Као човек, политички изображен, он је требао знати, да Аустро-Угарска као неутрална држава у том рату није могла допуштати да се врбују међу угарским Србима добровољци за српску војску. И ако би можда гледала кроз прсте, што би добровољци у Србију прелазили крадом, није могла трпити да Милетић отворено позива Србе у рат на Турке. Али сујета његова није могла да живи без јавнога аплауза и добовања, па тако су и у овој прилици због те његове сујете и многи људи пострадали.

Да би крунисао свој рад као патриота, кад се повело питање о Нишу, Милетић је у „Застави“ јавно стао на страну Бугара и питао, шта хоће тај „сулуди“ кнез Милан, кад је Ниш бугарска варош.“

Према Србији и њеној влади у опште се држао непријатељски. Није било дана, да није у новосадској „Застави“ име српскога кнеза са поругом и клеветом помињано. Кнезу Михаилу он се на тај начин захвалио, што га је посведневно називао турским пандурицом и турском удворицом, а када је кнез Михаило мученички окончао у Топчидеру, тај његов штипендиста кликтао је радосно убицама:

„Посветила се, која није промашила!“

По себи се разуме да је мање обзира дуговао кнезу Милану. Сви памфлети и све клевете, које су из Женеве противу Милана допирале до Србије, нису ни принети ономе што је умела да каже новосадска „Застава“ за млађанога кнеза Србије и, може се рећи, да је у клеветању дома Обреновићевог окончао свој живот овај народни борац. Он до душе није одмах физички умро, али је за цео свет па чак и за своју околину још почетком осамдесетих година прошлога века био живи мртвац.

Наша журналистика има на првом месту да захвали Светозару Милетићу, што у њој данас влада памфлетски тон, и што се у политичку борбу увлаче чак и интимне породичне ствари.

Новосадска „Застава“ данас прославља четрдесет година свога живота, и ми остављамо њој да набраја успехе свога

ФЕЉТОН

ЦРНИ ВИТЕЗ

СКИЦА

— А. ШЕБЕЛ —

Превела *Росанда*

(наставак)

„Марија. — Ја — ја имам једну жељу, једну молбу. Ја — ја бих оздравио — — кад би ти само — — само хтела! Ти Марија! — Чујеш ли?“

Њене се очи тек сада од ове слике одвојише.

Болесник се у кревету исправи. „Ја бих опет могао да радим. Марија, помисли!“

„То није у мојим рукама!“

„У твојим — — само у твојим!“ Болесник јекну. Даха му нестаде, настаде кашљање, сав је дрхтао. Марија му показиваше прстима да ћути, али он изговараше узбуђеним и од кашља испрекиданим гласом: „Слику, — — сли — ку уклони — — слику“ — очи му добише укочен поглед. — „Ти, ти да је про — даш!“

Маријине руке, које покушаваху да га придрже, утрнуше. „Слику да продам?“ цикну она боним гласом, а зенице јој у очима заиграше.

„Јесте — ! Да бих ја могао оздравити — — — ићи одавде далеко — — — далеко — — — на југ“.

Чисто поводећи се приближи се Марија слици.

Учини јој се као да је цела слика оживела, као да очи витезове засузише, и као да се чује шапат из уста девојчетових — — — као да цела насликана природа оживе.

Брзо се окрену Марија постељи. „Никад, никад се нећу од ове слике одвојити!“ Болесник уздахну као да је хтео нешто рећи, али није могао ни гласа изговорити. Марија прекрсти руке преко прсију. „Ово је моја младост! Моја срећа! Једино благо што имам — — — једина успомена!“

Сунце је било зашло. У соби је био мрак, а ваздух је чисто треперео од загушљиве запаре.

Болесник се баци у постељу. Ухвати се за своје грло, као да је хтео уклонити нешто што га гуши што му не да да живи. Лупао је рукама око себе, хтео је да виче, али се само стењање и јечање чуло. Смрче му се пред очима, а преко усана капаше црвена крв — — — као она на слици из рана змајевих. — — —

Марија се трже. Руке су јој дрхтале, а мозгом као да није више умела мислити. Чисто механично одјури лекару који је становао на другом крају исте куће. Кад се вратила болесник је био сасвим миран. Она клече поред кревета и изговараше непрестано монотоним гласом као да га је хтела успављивати: „Слику ћу продати — — — ти ћеш оздравити“ — — —

* * *

Ноћ је неочекивано мирно прошла. Када је лекар, сутра дан изјутра, поновио своју посету болеснику бејаше се изненадио јер је болесник врло мирно и задовољно лежао на кревету, осећајући се, како је сам рекао — никад боље него тада. Његове очи задовољно гледаху на ону страну зида на којој оне слике више не бејаше.

Још исте ноћи уклонила је Марија ту слику са зида. Око подне однесе је једном продавцу живописних уметничких радова пред чијим је излогом Марија радо стајала — — некад — — — — још некад — — — —!

Пут је био далек. Све јој се тежа чинила слика. Мала алка, о којој је слика висила, засецала јој прсте, а њој се чинило као да јој неко приповеда све успомене њеног младалачког живота. Сећала се оног страшног тренутка, оног растанка који јој је саранио и срећу и све осећаје за лепоту овога света. — Колико су били сиромашни обоје — — — — то их је убило. —

Она је имала да својим радом храни слабу мајку, а *он* три мала братића. Па опет, те се бриге нису њима тешке чиниле. Они су сањали о лепој будућности, о свом заједничком животу, о вечитој љубави, и то их је вазда крепило и тешило. То им је давало неизмерну снагу! —

Само су се крадом могли састајати, Маријина мати није хтела ни да чује за њега — сликара — који онда не имађаше никаква изгледа за бољу будућност.

Из тог времена још чува Марија ову слику, која је имала да предсказује њихову будућност. Побеђени змај — то су побеђене све неприлике и сметње које су им стајале на путу. Марија — спасена принцеза која своме витезу у оклопу пружа руку као награду за витештво. А лепа пролетња природа треба да представља срећу и задовољство њиховог заједничког живота.

Онда још једног лепог пролетњег дана, добила је Марија ту слику. И сад јој залупа срце исто онако као онда, а образи јој се зажарише. — Неколико дана после тога разболе се њена мати врло тешко, после чега се више није ни дизала. Марија је морала оставити своју дужност као учитељица, да би могла неговати мајку; али пошто нико није новаца доносио у кућу, то им оскудица и немаштина почеше свакога дана све више прелазити праг. Са сузним очима мољаше је мати, да не одбија једног младог писара који је затражи баш тада кад они често хлеба нису више имали.

Са горчином у срцу и очајањем реши се Марија да жртвује сву своју љубав, само да јој мати не умре од глади. — — —

— НАСТАВИЋЕ СЕ —

рада. Ми можемо само рећи, да је она за свих четрдесет година била на челу српскога народа у Војводини и да данас српски народ тамо стоји на ивици пропасти. Новосадска „Застава“ и Светозар Милетић родитељи су радикализма међу тамошњим Србима, а од какве је он користи, то нам јасно казују жалосни догађаји који се пред нашим очима догађају.

Светозара Милетића нема више, али се његова „Застава“ још једнако лепрша, да нас опомене на судбину народа који не уме да се тргне из заблуде, већ отворених очију иде смрти у сусрет. =

КРВАВА НОЋ

од 29. априла

— сензациони криминални догађај —

X.

Лекарско мишљење — У заводу за нервне болести — Сведок д-р Рем — Рутхофер као алкохоличар — Писма између мужа и жене — „Усамљена“ жена.

После подне први је као сведок саслушан лекар *д-р Ото Рем*, управник завода за нервне болести „Фриденхајм“ код Минхена, у којем је заводу убијени Рутхофер провео од 15. маја 1904. до 18. јула исте године на лечењу.

Пре свега је председник прочитао мишљење д-р Рема о Рутхоферу.

У том „мишљењу“ вели се, да је мајка Рутхоферова била душевно болесна, а да је сам Рутхофер пијаница. Он сматра да га људи презиру и да га се свет клони због његових младићских грехова, који му се, као што је он уображавао, на лицу виде. Он мисли, да сваки, ко се с њиме на улици сусретне, од њега бега и вели: „То је лумп“! Рутхофер пије, ма да зна, да му пиће шкоди, и то сваки дан у великој количини. На њему се може приметити, да му руке и језик дрхте. Лекар је нашао да он болује од *параноје* и хроничког *алкохолизма*.

Опт. Лујза признаје да је лекар то „мишљење“ саставио по подацима, које му је она дала. Лекар ју је питао и она му је одговарала.

— Јесте ли ви рекли лекару, да је мати вашег мужа била душевно болесна? — запита је председник.

— Рекла сам му само да јој долазе по некад лутке!

— Али она није била болесна!

Д-р Рему објашњава председник, да ће га саслушати као *сведока* а не као *вештака*. Д-р Рем тврди и ако је Рутхофер био душевно здрав, ипак је био врло блед и напуштен у држању и оделу. Оно мишљење саставио је по подацима, које му је пратилица пацијентова, дакле г-ђа Рутхоферова дала, а и према своме личном проматрању, које је он као лекар и управник завода вршио. Рутхофер је сам признао, да много пије и да не може да остави пиће. 18. јула отишао је из завода и то на сопствен захтев. Д р Рем вели, да је Рутхофер и тада још психички био болестан и с тога је рекао његовој жени, да би било опасно по Рутхофера да напусти завод.

— Државни тужилац обраћа се сведоку д-р Рему с питањем:

— Јесте ли, господине докторе, давајући оно мишљење узели у обзир, да је вино, које је Рутхофер пио, било врло лако? Јесте ли ви водили рачуна о томе, када сте га оценили да је алкохоличар?

— Све једно је, какво је вино пио...

— Али не при доношењу оцене...

— Тачно је, да је Рутхофер био *алкохоличар?* — потврди понова д-р Рем.

— Колико мислите да неко треба да пије, па да буде алкохоличар?

— То се не може рећи... разни људи разнолико пију... некоме је доста и две чаше пива дневно, па да буде алкохоличар?

— Мислите ли, да је и онај, који дневно попије литар вина алкохоличар?

— Са свим!

— Ви сте као сведок у претходној истрази изјавили: „Било ми је јасно много раније, да ће се у будућности нешто тако морати десити и да је г-ђа Рутхоферова извршила убиство у нужној одбрани.

— Јест, то сам рекао! — потврди д-р Рем. — Кад сам у новинама прочитао за ово убиство, одмах сам помислио, да је он на њу напао и да га је она убила бранећи себе саму!

— Ви то рекли, и не знајући, ко је дело извршено и ма Рутхофера за последње ве године нисте никако вили!

Пошто саслушан Д р Рем прешло се на читање *кореспонденци* писама, које је г-ђа Рутхоферова слала мужу а овај ет жени, за време његовог лечења у заводу за нервне болести у „Фриденхајму“.

23. јуна 1904. год. пише Рутхофер својој жени, којој апострофира са „Драга Лујзице“, да хвала Богу оставио пиће и нада се да ће се ускоро излечити од алкохолизма, те кад изиђе из завода да неће више пити. „За остало“, вели се у писму, „овај завод не помаже“!

У другом писму од 26. јуна г-ђа Ритхоферова јавља мужу, да му је израдила“ осуство до 18. августа: „Не брини се, у колико е будеш боље излечио, у толико боље по нас обоје! Твоји другови у канцеларији тек ће сад видети, колико ти вредиш, кад те нема и кад је сав посао на њих пао. Пази на себе и гледај, да ти живци оздраве, да задобијеш нову радост на живот и да ти се здрав вратиш. Срдачно те поздравља и љуби твоја *усамљена* — Лујза.“

У одговору на то писмо Рутхофер саопштава својој жени, да му је боље. Сад се осећа боље али му је непријатно што за ручком мора сести између две даме, па би се радовао, да се што пре врати кући.

У писму од 28. јуна пише г-ђа Рутхоферова да се ближи време поновног виђења. Радујем се што ћеш у скоро доћи. Баш ми је непријатно без тебе. Све ми се чини као да си код мене. Свака ствар у кући подсећа ме на тебе. Кад падне вече и легнем *сама* све ми се чини, као да на улици чујем брзе кораке и да ћу те видети да улазиш. А како ми је тек у јутру драги Вили! Много сам уздисала што сам остала сама и без тебе. Али, то изискује твоје здравље!

После тога читања, које је по дуже трајало, председник закључује и *трећи дан* претреса, да га сутра опет настави.

— Наставиће се —

ДНЕВНЕ ВЕСТИ

Збор напредњака на Дунавском крају. *Данас 24-ог овог мес. у три сата по подне држаће напредњаци на дунавском крају збор у Другој Београдској Пивници ради избора месног пододбора.*

Позивају се напредњаци тога краја, да у што већем броју узму учешћа на овом збору.

Последице царинског рата. Уредништво „Правде“ послало је једног свога сарадника представницима наше трговине, индустрије, економије и финансијских подузећа ради интервјуовања о *последицама царинског рата за Србију*. Тако смо дошли до *двајестак* мишљења (интервјува) које ћемо у току идуће недеље донети у „Правди“. Читаоцима обраћамо пажњу на та мишљења, јер су интересантна а у исто време одјактуелна значаја.

Српско-руски трговински уговор. Како смо извештени на првој седници наших и руских делегата, за нови трговински уговор између Србије и Русије, решено је да се за основицу преговора узме *руско-бугарски* уговор. На то су већ обе стране дале свој пристанак.

Опет о грофу Голуховском. Да ће због царинског сукоба са Србијом гроф Голуховски врло рђаво проћи у делегацијама, нарочито у Угарској, више је него сигурно. Мађарска штампа готово сва већ се окомила на њега и пад му је, веле, неизбежан, нарочито због „српских компликација“. У вези јучерашње вести о неповерењу које ће се у делегацијама изјавити грофу Голуховском, можемо данас јавити, да ће се то учинити још на првим седницама. Отуда се и закључује, да ће гроф Голуховски отићи пре, но што се делегације и састану.

Са маневара. Пресбироу стигао је кратак извештај о овогодишњим нашим маневрима у коме је поклоњено више пажње неким *ручковима* даваним у част неких страних аташеја него маневрима. Послали гладна човека па све само сања — ручкове!

Избори у Црној Гори. Ове недеље извршено је 59 избора народних посланика у Црној Гори. Изабрано је више конзервативаца и пријатеља старога режима. Међу њима је најугледнији војвода *Божа Петровић*, који је изабран на Његушима. Од чланова данашње владе изабрани су: председник министарства *Л. Мијушковић*, министар унутрашњих дела *Лабуд Гојнић* и др. Од елемената, који би пактирали са београдским незадовољницима није нико изабран.

Скандал. Сазнали смо, да се овд. дивизијској коњици даје *црвљиво месо* за јело. У београдској дивизијској коњици приличан је број резервиста који уме да разликује какво месо једе. Купљена је, веле, нека овчевина па бачена негде док се није уцрвљала и сад се сервира онако црвљива српској војсци. Неко би требао да нареди *истрагу* по овоме, па да се види до кога је кривица, јер оваког скандала на свијету нема!

Тифус у београдском казненом заводу. Извештени смо да се за последњих неколико дана у београдском казненом заводу десило неколико случајева осуђеничког разбољевања од тифуса. Седам болесника већ је спроведено у осуђеничку болницу у Топчидеру. Мисли се, да је топчидерска вода заражена.

Поноћно тумарање. Прексиноћ око поноћи стражар у Краљ Милановој улици искидао се гледајући, где му неколико младих парова труцирају и по његовом мишљењу „у очевидној цељи да се изгубе у некој помрчини. Њему је то било криво, те их позове да води у кварт, али они не хтедоше већ прснуше мили моји куд који. Ратоборни патролџија тргну тада револвер иза паса и опали како он рече у вис. Стаде писка, вриска и предаја оних бегунаца и бегуница. *Јосиф Бренсфелд*, обућар, *Ержа Иршај и Стеван Мартини* брица, предадоше се и стражар их је победоносно спровео у кварт, а *две женске* са још *једним мушким лицем*, како се у рапорту вели, чланови истог друштва, успели су да побегну захваљујући брзим својим ногама!

Изгубљена меница. Прекјуче је у близини железничке станице изгубљена једна меница у вредности 90 дин. у сребру. На меници су потписници

ПОДЛИСТАК

ТЕО Ф. ТОРН.

КАМАРИЛА

роман из живота у садашњици

(Наставак) (21)

Марјин иначе мек и нежан глас постао је сад на један пут оштар и опор. Као да је ударала бићем о зидове подземног простора одјекивале су њене речи.

Још су се мало колебали и онда је одбор „Ми“, од кога су кнежеви дрхтали а званична Русија са свим застрашена, — на један пут попустио вољи те младе девојке.

Онај мали из Петрограда само одмахну руком а то је била наредба, да Варселамај одведе Марју њеном драгану.

8.

Одмор о ручку био је већ прошао. Радници и раднице хитали су поред гробља на Трифоновски проспект и у фабрику. Пошто је и последњи радник ушао у кућу мртвачким венцима окићену, један човек, опет у радничком оделу, који је дотле стајао наслоњен на дирек од уличне лампе, приђе дуванџиници Симона Нелидова, који је мирно пушио, после доброга ручка, једну цигару свога најбољег дувана.

— Извините... ако се не варам ви сте господар Нелидов?

— Тако ме увек зову...

— Па чујеш баћушка, немој да се љутиш... нека вам небо даде здравља у изобиљу... дошао сам ради моје невесте...

— Хм... па то је како кад, ако тражите младу и добро и непријатно занимање...

— Бога ми, испашће пре, да је непријатно... Тако ми свега она се данас јавила код вас на рад, али је том приликом понела и кључ од моје собе, тако да сад не могу унутра... Пошто сам мислио, да ће с другим отићи на ручак, чекао сам је овде...

— Па...?

— Али и ако је овде ушла, више није изашла!

— Хм... можда није ни ушла...

— О, то знам сигурно!

— Како вам се, дакле, зове голубица?

— Тхе, ко ће је знати! Ја је не познајем одавно. А ви знате, како је код нас ситних људи... не пита се много за фамилију. Главно је да има добро срце. Ја је зовем Марјом... кратко Марја...

Симон Нелидов беше повукао дуг дим из његове папиросе. Његове прасеће очи жмирнуше преко улице, и поздрави тамо неког свог суседа климањем главе. Тек кад је од себе одахнуо дим, изгледа, да се сетио, да треба да одговори.

— Ви сте велики, шалџија пријатељу! Зар ви збиља мислите, да ја познајем све своје раднике само по имену? Шта мислите колико Марја има тамо где пуне цигарете и пакују дуван?

— Али је моја врло лепа!... Мала а округла...

— Ја гледам моје раднице, да ли имају здраве прсте, а не како им је лице...

— У осталом баћушка, пустите ме да је сам нађем... ја ћу је већ наћи .. и она ће ми вратити кључ, те ће све опет добро бити...

— Што се мене тиче, кад је тако можете ући. Мој ће вас књиговођа тамо увести. Али пре тога још једну реч у поверењу, драги мој... Баш сте ви обешењак човек! Дође тако човек из тајне полиције, и онда пред старим Нелидовим приказује читав позоришни комад! Што вам је то потребно? Што ми просто не кажете: Чујеш ли море Симоне Симоновићу, тражим девојку, која је нешто украла, побацила или тако што, тек неко добро да је учинила... Да ли би вас ја у томе спречио? Ви сте права лисица! Изволте само ући...

И збуњени чиновник московске тајне полиције пође на отворена врата и путем који му је показан а Симон Нелидов врну се на своје старо место, да запали нову цигару.

*

Пошто је Марта оставила место где је била, разговор се револуционарног одбора вртео искључиво око ње.

— По чему ти судиш Сахаре, да је ово дивно девојче ћерка Мелцева?

— Из његовог држања према њој... а поред тога кад се сетим онога, што ми је њена мати причала... Сад ми је све разумљиво...

— Да ли она што год о томе зна?

— Мислим, али се плашим. Њена мржња против убице њене матере удвојиће се према Мелцеву, кад за то сазна!

— А ти се плашиш, да се она не заборави?

— За то ћу се ја већ побринути и ако ништа нисам могао учинити за Лава Копецког. То ће ићи тешко...

Онај „Мали из Петрограда“ погледа преда се.

— Ми ћемо јој дати нов задатак, — додаје он за том. — Много већи но што је имала! И онда неће имати времена да своју ђенијалност троши на којекакве будалаштине. Пошто уништимо Московског вампира, морамо тражити нове везе... Ја ћу већ предузети потребне кораке да ту девојку изведем и на царски двор у Царском Селу. Тамо је чека велики посао, нарочито код ситнијих паразита...

У тај мах чуло се неко звоно.

Сви скочише и полетеше вратима, која су водила у штампарију.

(Наставиће се)

Коста Стефановић благајник дунав. арт. пука као први, Драго Шурдиловић чиновник као други и Ђока Вељковић економ као трећи. Меница је датирана 21. Септембра ове године.

Ко нађе меницу умољава се да је донесе у Доњи Град нареднику Велимиру Вишњићу.

Један мали лопов. Мехмед Пеливановић, бозаџија, јавио је кварту дорћолском, да му је неко, док је из дућана ушао у собу, украо из чекмеџета 4 дин. у никлу. Кварт је предузео истрагу и ухватио *Мајира Симоновића*, дечка од 9 година, који се међу неком мангупаријом на Калимегдану хвалио својом „вештином". Нађено је код њега само 1 дин. а остало је раздао другој деци, да га не „одаду". Али се преварио.

Царински приходи. За других десет дана овога месеца царинарница београдска на Сави имала је прихода 379.762·88 динара, а што је 237.392·74 динара више него за исто време у прошлој години.

Према овоме укупан је приход ове царинарнице од почетка ове године до 21. ов. мес. 3,616.954·48 динара, а то је опет 562.546·71 динара више него у прошлој години за то исто време.

Добротвор. Г. Божа К. Марштићанин, управник Београда у пензији, приложио је сто динара фонду за потпомагање сиромашних ученица Више Женске Школе, и тамо своју покојну ћерку *Даринку—Дацу*, бив. ученицу IV разр. В. Жен. Школе, завода г-ђе Маринковићке, уписао за члана добротвора тога фонда.

Са Стеријине прославе

На дан прославе Јована Стерије Поповића Академија Наука добила је ове две честитке:

I.

Петроград, 16. септ.

Председнику Краљевске Академије

Г. Стојану Новаковићу

у Београду.

Одељење Руског Језика и Књижевности моли Вас да прочитате његов срдачан поздрав на јубиларној свечаности Вашега славног драматурга Јована Поповића. Удружујући се са српским слављењем Јована Поповића Одељење Руског Језика и Књижевности Царске Академије Наука од срца жели својој драгој даровитој браћи Србима да им и даље цвета њихова национална поезија, уметност и наука. Поштовање и признавање заслуга својих писаца најбоље је јемство за таки развитак.

За председника Академије

Фортунатов.

II.

Академији Наука

Београд.

Савет Петроградскога Словенскога Друштва подноси Српској Академији Наука срдачне поздраве приликом стотините годишњице оснивоца српске драме и првога радника на подизању народних учених установа, Јована Стерије Поповића.

Председник **Будиловић.**
Секретар **Карабљев.**

Важне Вести

Последица уставности

Црна Гора је, као што се зна од скора добила свој устав. Према томе она је данас уставна земља и то уставна онако као и њена сеја Србија. То закључујемо из једног књажевског указа којим се установљава привредни савет и за члана привредног савета постаља један — капелник.

* Фикс-идеја

„Одјек" је јуче јавио да се је г. Сима Матавуљ разболео па онда — свакако опуномоћен од г. Матавуља — опомиње г. П. Маринковића да га не узнемирује у његовом стану.

Непојмљиво нам је од куд г. Матавуљу — мањ ако није душевно оболео — та фикс-идеја да ће га г. П. Маринковић својим посетама узнемиравати. Пре свега г. Матавуљ се — колико нам је познато — не убраја у интимне пријатеље г. Маринковића, нити су један другоме правили посете, да би г. Матавуљ сада имао права предвиђати г. Маринковићеву посету. За тим, г. Маринковић и није у Београду већ двадесет дана.

Нама изгледа да је г. Матавуљ или мало шенуо памећу или је секретар друштва коме је г. Матавуљ председник, као сарадник „Одјека" употребио име г. Матавуља као основу за свој виц.

Прави портрет

Од г. Дамјана Дамјановића, инжињер. мајора у пенс., добили смо ово писмо:

Уредништву „Правде",

Овде.

У јучерањем броју „Правде" публикован је и прокоментарисан некакав мој *аутопортрет* у коме су на своју руку поређани па и прокоментарисани пабирци из моје *тужбе* поднете у 1900. г. министру војном.

Кад већ уредништво није хтело изнети право стање ствари, онда је ред да дође свака ствар на своје право место, са чега ћу ја изнети у јавности кроз „Мали Журнал" *мој прави портрет*.

Портрет изнет у „Правди" није новина за српску ширу јавност. О томе је више пута писао лист *„За Отаџбину"*, како у нотицама тако и у фељтону, па је чак публиковао и писмо почившег пуковника Симоновића писато његовој жени. Дотична *тужба* била је јавна а не испод жита. Њу су прочитали многи и многи за време афере.

Мој одговор „Правди" публиковаћу у „Малом Журналу" почев са 28. Септембром ове године. Раније то не чиним са обзиром што су ових дана многи официри на маневрима, који се по свима дивизијама изводе, а напис ће бити од интереса за њих.

О предњем извештавам уредништво реда ради, те да се у будуће не би ограђивало како овај или онај лист не чита.

У „Правди" је речено како се самохвалишем и размећем. Хвала уредништву што ме је ослободило од пребацивања да хоћу да се *самохвалишем*, кад будем сав мој рад изнео као и моје држање за последњих шест бурних година у Србији.

Не мање, постараћу се да уверим уредништво и јавност, да ја имам право да данас водим реч у Србији пре но многи и многи.

Молим уредништво да предњем напису да места у наредном броју листа „Правде".

23 Септ. 1906. г.
Београд.

Мајор у пензији
Дамјан Дамјановић.

ИЗ ШКОЛЕ И ЦРКВЕ

Пажња Министру Просвете.

Услед обести и самовоље Крајинског Окружног Школског Одбора, коме су секретари сада готово сви учитељи из групе Арсе Пантелића и мокрањског школског одбора, учитељи у селу Мокрању (округ крајински) са својим породицама живе на пољани — без затвора — а поред тога још и у опасности по живот свој, јер се зграда, коју је прегледала инжињерска комисија и дала мишљења да оваква каква је може једнога дана пасти и тиме да се изазову људске жртве, не оправља *и ако постоје два наређења министарства просвете да се иста преправи.*

Што се ова зграда не преправља крив је једино г. Арсеније Пантић, учитељ и секретар окруж. школ. одбора, *коме је партизанство прече од свега*, јер акта и саслушања по тој ствари не шаље министарству, већ их једнако враћа мокрањском шк. одбору!?.

Скреће се пажња министру просвете на овакав рад школских одбора.

— **Покретач** —

ПОЗОРИШНЕ СИТНИЦЕ

Бранино позориште код „Коларца"

Стрељан из топа! — Ова нова, сензациона шала, приказује се вечерас други пут у Браниноме позоришту. — Поред тог новитета нове су тачке: „Исакови наседање" — „Завод за распуштенице" — „Куку. Којо — Кокане!" — „Ха-ха-ха!..." и на општи захтев и „Букус и Сали". Од лакрдија, сем „Стрељања из топа" — приказује се и „Код лепе играчице" и „Моша у двобоју!..." Вечерашњи је програм заслужан сваке пажње и наравно да ће и вечерас као и сваке недеље бити дупке пуна Коларчева сала.

Позор. кретања

Рајчић — *„Чврга"* — са својом трупом сад је у Чачку. Како му теку представе и каква је посета, немамо за сад извештаја.

Шабачко позориште, пошто га је Шабац већ „изгустирао" и посета сасвим престала, ступило је у преговоре са крагујевачким кафеџијама, да се тамо — пресалдуми."

Јанош Марковић изгубио је све чланове и чланице и дошао је у Београд да скупи „фациране". Пронашао је свега Ланера, који је славно пропао код „Такова" и две суфлерке и тако њих четворо, отишли су у Српску Митровицу, да отпочну — рад!

ПОЛИЦИСКИ ГЛАСНИК

╳ Неће Мирослава Перић да седи с миром и за то је кварт палилулски цепнуо са десет дана затвора и прогонством у Пожаревац на годину дана због нереда и скитње. Та је иста судба постигла и Вукосаву Пешић из Мокрог Луга.

○ Наталија Димитријевић праља кажњена је са три дана затвора због нереда, а Цветко Сашић келнер, са пет дана затвора и прогонством у Ужице на годину дана због скитње.

* Кварт палилулски казнио је Младена Вукомановића, бив. пекара, са десет дана затвора и прогонством у Краљево због скитње и обмане власти.

(*) Један колар, ђаво га однео, као што се у полицијском рапорту вели „због провођења блуда на јавном месту" (?!) имаће да поједе шест тврда бајат-тајина у главној полицији. Да ли, да му кажемо име? Кад се полиција није застидила — нећемо ни ми. Зове се Светозар Димовић.

⁂ Милкина кућа на крају... али не оне, која се у песми помиње, него Милке Јанковић коју је кв. палилулски казнио само са шест дана затвора због тога — што јој је кућа на крају и блуда са... Чик погодите? — са оним коларом!

) Решењем кв. палилулског стављен је под кривичну истрагу и у притвор Јанко Стевић скитница за извршену опасну крађу.

* II кварт се врачарски окомио на неке наше ноћне даме, па је цепнуо Зорку Какић са десет дана затвора, Катарину Труп (ону што по мраку — трупира!) са пет дана, Фелику Ђосић са десет дана због подвођења (нема друга посла, него је ђаво однео) и Милицу Максимовић са десет дана због издашности својих грација и блуда!

". За осталим квартовима дошао је и кварт дорћолски који је Станку Стерићеву цепнуо са један дан затвора са скитњу и онда протерао у Ниш.

РЕПЕРТОАР

КРАЉ. СРПСКОГ НАРОД. ПОЗОРИШТА

Уторник, 26. септембра: *Микадо или Један дан у Титипу*, јапанска оперета у два чина, написао И. С. Џиаберт, превео Мита Живковић. Музика од Артура Суливана.

Среда, 27. септембра: *Микадо или Један дан у Титипу.*

Четвртак, 28. септембра: Дневна представа: *Милош Обилић*, историска трагедија у пет чинова, написао Јован Суботић. (Представа за народ са ниским ценама). Вечерња представа: *Микадо или Један дал у Титипу*,

Субота, 30. септембра: *Велико видело*, драма у четири чина, написао Феликс Филипи, превео др. Мих. Р. Поповић. (Први пут).

Недеља, 1. октобра: Дневна представа: *Потера*, комад из српског народног живота у пет чинова (осам слика), с певањем, написали Јанко Веселиновић и Илија Станојевић. Музика од Јенка. — Вечерња представа: *Велико видело.*

ПРОБЛЕМАТИЧНЕ ПРИРОДЕ

РОМАН

од **Ф. ШПИЛХАГЕНА**

(НАСТАВАК)

— Не Освалде већ је доцкан. Има љубави која је тако силна као и смрт, а из ње се не може будити. Не. Сан остаје... Ја то сама осећам. И кад ти будеш окренуо главу од мене и кад ме ти од себе одгурнеш према теби нећу бити друкча него што сам сад. До сада сам знала да могу љубити а шта је љубав, ти си ме први у томе поучио! У тако ја сам у стању да мирно говорим о оном времену, када те ја још нисам познавала, јер онај живот и није био живот ...а све што сам тада осећала и мислила био је неодређен мутан сан без везе и смисла. И сад тек знам, шта је светлост јер се густа копрена мрака која ме је обвијала разбила и тако је најтежа загонетка мога срца решена. И сад могу говорити о Мелити из ранијег времена, као о каквом страном бићу, за које се не могу осећати одговорном. Сад могу и хоћу да ти испричам, какве везе са сликом у албуму овај исцепа ни листак има, што те је толико уплашило, кад си га то нашао, суце моје! Да да ја сам приметила.. Ти ти тада на један пут променио боју на лицу и никако нисп могао појмити, како ја тебе питам за оцену човека, кога си ти морао сматрати за мога љубазника. Па ипак: Олденбург никад то није био!...

— Ја сам познавала Олденбурга још из ране моје младости, — настави за тим Мелита. Сдмав добро мога оца граничило се с Коном где си ти јуче био. Моја тетка која ми је заменила матер, коју сам врло рано изгубила и Олденбургова мати биле су врло добре пријатељице и једна другу похађале су готово сваки дан наравно да смо се и ми као деца виђали. Олденбург је био неколико година старији од мене, али пошто се женска деца врло брзо развијају, то се разлика у нашим годинама није могло ни примећавати. Ми смо се играли и учили заједно, те смо се тако и добро спријатељили, али морам признати да је по некад долазило и до оштре свађе па и суза међу нама. Повода за то ретко да сам ја дала, јер сам ја вазда била попустљива дакле је он стално хтео да има право, а поред тога Адалберт је био тако осетљив и ћутљив као нико. Због таке своје нарави коју је он доцније гледао да углади имао је доцније пуно неприлика. Било је не могуће да се за њега свако не интересује, али мислим, да опет није било никога који га је искрено љубио Он је то осећао и то осећање, коју је он као тајну болест вазда у себи крио учинило га је врло рано Хипохолдричаром и антропофобом, човеком који мрзи људе.

— Он није имао никакве вајде — наставила је за тим Мелита, — од тога, што се сваки дивио његовој еминентној даровитости и што није нико сумњао у његову храброст и његову љубав према истини! Његова ћудљивост кварила је све и обарала све. И сам његов ружан стас допринео је, да га људи избегавају. Тако је био случај и са мном, јер је и мене још из ране младости привлачило само оно што је лепо и духовито а гадила сам се од онога, што је ружно и без форме. Нисам се могла никако навићи да Адалберта љубим и ако је он према мени поред све хладноће и строга понашања крио своју нежност, а по некад, кад је страст надјачала његов извештачен мир, пребацивао ми горко што сам према њему равнодушна.

— Такав је однос међу нама постојао све до шеснаесте године Адалбертове када је отишао у гимназију. Његова мати била је већ умрла а тутор му је допустио да учи. Врло је ретко од тада долазио у Кону, и кад би дошао, једва да би се неколико дана задржао. Ја сам тада неке две године провела у пансиону. И тако је било, да смо се ми, све док није отишао у Хајделберг, виђали тако рећи само у пролазу. Када је свршио универзитет и вратио се с великог пута, ја сам била већ две године удата жена.

— Прошло је било доста времена, док је он дошао први пут у походе у Берков. Наше поновно виђење било је доста карактеристично. Целокупно измењено стање имало се узети као fait accompli, свршен чин, коме се човек мора поклонити. Он ми није досађивао питањем; није тражио од мене никако поверљиво саопштење, на које је једини пријатељ из мога детињства и девојаштва имао права. Он ми није ни пребацивао; он ми чак није рекао ни да ме љуби, да се надао у моју руку, премда сам ја доцније сазнала, да је то у истини био случај, и да је он, када је сазнао у Хајделбергу о мојој удаји, беснио од муке и читаве недеље и месеце провео у тешкој меланхолији. Он је гледао да сопственим посматрањем, конструише јасну слику мога садашњег односаја. Видела сам, да му ништа није измакло, да је он о свакој мојој речи водио рачуна и да није пропустио ништа, што се на мене односило. Сазнање, да стојим под контролом једног таког оштрог погледа било ми је пријатно.

На скоро наступио је исти однос, који је и раније међу нама био, само што су раније сцене отпале, сцене, које је он раније својим бурним, ћудљивим темпераментом изазивао.

(наставиће се)

ВЕЛИКИ ИЗБОР

ШЕШИРА МУШКИХ

у најмодернијим фасонима и бојама

ДОБИЛА ЈЕ ТРГОВИНА

ДРАГ. КАРАУЛИЋА И КОМП.

Поруџбине извршује брзо и тачно.

Удобна велика кућа

са водоводом, електричним осветлењем, великом баштом и осталим принадлежностима са **или** без штале, у Кназ Милошевој улици бр. 37. пок. Ђенерала Белимарковића, издаје се под закуп одмах или од 1. Новембра. За услове обратити се мајору П. Прендићу, у Ресавској улици број 42. или Павлу Денићу министру у пензији, Јакшићева бр. 6.

КВАРТИРА ЗА ИЗДАВАЊЕ

Мишарска ул. бр. 4. станује до 1. Нов. франц. вицеконзул.

Македонијева ул. бр. 19. — већи стан, асфалд у авлији, велика башта, електрично осветлење, шедрван и т. д.

За услове обратити се сопственику — **Ресавска 31.**

4—4

Елегантна ЗАСЕБНА КУЋА, са више одељења и свима удобностима на углу Капетан Мишине и Господар Јованове улице бр. 45. Издаје се од 1. Новембра т. г.

Обратити се у кући бр. 47. Господар Јованова улица или Пецићу Жељезничка Дирекцији.

A louer

Une Maison très Elegante et très Confortable ou coin des rues Capitaine Micha et Gospodar Jovan № 45. à partir du 1. Novembre a. c.

S' adresser № 47. rue Gospodar Jovana au chez Mr. Pétzitch à la Direction des Chemins de fer.

ЕЛЕГАНТНУ, ЗАСЕБНУ КУЋУ, на углу: Доситијеве и Господар Јованове улице, бр. 79, *сниже Народног Позоришта,* са пет соба, баштом и осталим удобностима, издајем под закуп, од 1 Новембра ове год. За преглед стана, обратити се у истој кући, *г. Петру Бојовићу пуковнику, од 11—12 пре и од 2—4 часа по подне.*

Више омањих станова, спрам фабрике дувана, издајем под кирију, од 1 Новембра, ове год.

Поменуте куће, продајем под повољним условима

За цену и услове обратити се: *г. Живадину Ј. Живадиновићу, адвокату на углу: Балканске и Пајсијеве улице, Бр: 2.* 8—18

ПРОДАЈЕМ ПЛАЦ

Смиљанића ул. Грантовац. Упитати Ресавска ул. бр. 34.

8—10

Више плацева

сваки преко 800 квадр. метара, или сви уједно у Дубљанској улици бр. 88.

продају се

Упитати за услове кафеџију у Наумовој пивници, на Новом Селишту. 8—10

СВОЈ СВОМЕ

КУШАКОВИЋА КАЛОДОНТ

најбоље је средство за негу зуба и десни, што доказује огромна потрошња истог и веома смањен увоз страних препарата ове врсте, као и одликовања на светским изложбама у **Лондону, Остенди, Атини и Прагу.**

КУШАКОВИЋА КАЛОДОНТ

одличним дејством и елегантном израдом већ три године потискује бечки Саргов калодонт, што је доказала трогодишња тужба из Беча у намери, да нам се обустави рад овог препарата под називом „калодонт“. Спор је ово дана свршен и код Касације у нашу корист.

КУШАКОВИЋА КАЛОДОНТ

отклонивши овим свршеним спором и последњу сметњу у свом напредовању, омогућио је набавку великих машина, као и набавку најбољег материјала у великим количинама, једном речи омогућио је стварање **Прве Српске Фабрике Калодонта**, тако да ни **швапски калодонти ни парисни салодонти** неће моћи штетно утицати на развој ове **самосталне српске индустрије.**

Употребљавајмо **Кушаковића калодонт** за негу зуба и десни, кад он већ ничим, па ни ценом не уступа осталим препаратима ове врсте. **Помажимо свој свога.**

Продаје се свуда пола динара тубна.
Тражим продавце — велики рабат

КУШАКОВИЋА АПОТЕКА — ВРАЊЕ

Издаје се под кирију

Кућа сестара пок. Краљице Драге

КРУНСКА УЛ. БР. 16.

од 1. новембра ове године

ВИДЕТИ СЕ МОЖЕ ОД 10—12 и ОД 3—5.

Упитати г. **Стевана М. Трифуновића** у I. беогр. гимн. — *Дом Св. Саве;* у стану: *Босанска улица бр. 101.* или у *Хотел-Империјалу.*

Важно за Госпођице и Госпође!

Најновији и надмашно најбољи „Косметик“ у садашњости, за улепшавање и негу лица и руку, јесте:

Ђулијак Сапун и Ђулијак Крем

који су справљени из најфинијих биљних и анималних честица, по најновијим проналасцима науке. Препоручује се Г-ђицама и Госпођама, које желе, да имају младолико, нежно и лепо лице.

Израђује: Апотека код

„Црвеног Крста“ у Београду

преко пута хотел „Славије“

Цена једног сапуна 1 динар. — Једне тубе Крема 1 динар. Шаље се свуда доплатом. — Адреса: Апотека **„Црвени Крст“ Београд.**

КЊИЖАРА

ЗА СРПСКУ И СТРАНУ КЊИЖЕВНОСТ

Драг. Ст. Главичког и Стојанчића

Београд — Теразије

Има на свом стоваришту највећи избор српских књига научне и забавне садржине, јер је откупила једну *огромну количину 5—6000 разних књига од чувених српских и страних писаца.*

продаваће их са 50—60% испод означене цене.

Књиге су сасвим нове и несечене.

Има такође у великом избору књиге путовође по свету **„Reisehandbücher“ — „Reiseführer“, Ђенералштабне карте — Секције** аустријског вој. ђенералштаба; Карте — мапе појединих места и држава Европе, Азије, Африке, Америке, Аустралије и т. д. за г. г. официре, државне и приватне канцеларије, новчане заводе, трговине и свакога, детаљно израђене.

Модне журнале — базаре има у великом избору за кројаче, кројачице и приватну потребу.

Набавља све стране књиге и часописе за најкраће време, па ма на ком језику и ма где оне изашле — издате.

Прима претплату на све српске и стране часописе и модне журнале — базаре, овде их шаље поручиоцу и кући а унутрашњост поштом о свом трошку.

Цене су са 10—20% јевтиније но код других.

Поруџбине из унутрашњости извршује савесно и брзо. Каталоге и потребна обавештења о свему даје књижара бесплатно.

„Марићев“ ПРАШАК ЗА СВИЊЕ

(ЗА БРЗО ГОЈЕЊЕ СВИЊА)

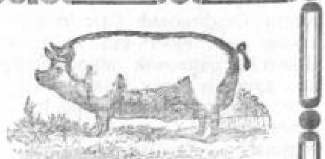

Признат је у целој Србији, Мађарској, Влашкој, као најбоље средство **за брзо гојење свиња,** као и против: кашља, грчева, болова у стомаку и цревима, против свињске болести — црвавања, као и немања воље за јело.

Ко хоће да су му свиње здраве и да се брзо угоје, а тако исто и од свињске болести — црвавања — да их сачува нека им даје **Марићев прашак за свиње.**

Много стотина поруџбина и благодарности, докази су изврсности Марићевог прашка за свиње, с тога га треба сваки онај који свиње храни у довољној количини да има.

Цена: 1 кутија *„Марићевог прашка за свиње“* 1 динар; 10 кутија 10 динара; 50 кутија 45 дин.; 100 кутија 85 дин.; Мање од 10 кутија неће се слати. Ко наручи од 10 кутија на више поштарину не плаћа.

Поруџбине по пријему новаца или уз доплату шаљу се свагда одмах. Поручити треба само код произвођача: **апотекара НИКОЛЕ Ј. МАРИЋА** — апотекара код „Српског Краља“ Београд, Краља Александра бр. 20.

ВАЖНО ЧИТАТИ

ПОМОДНА МАНУФАКТУРНА и ПЛАТНАРСКА ТРГОВИНА

БРАЋЕ Х. ГАБАЈА

КОД „КРУНЕ“ КНЕЗ МИХАЈЛОВА УЛИЦА 31.

стаља к знању поштованим потрошачима, да ће налазећи јој се лагер продавати, до конца децембра, по старој цени.

На лагеру има:

свиле за хаљине, блуза и украса, атлаза (атлаза венецијанског за либадета), плиша, сомота.

ШТОФОВА за женске хаљине и костиме.

ПЛАТНА — шифона у комадима и на метар.

ПОРКЕГА: сатинских, плишаних белих, шнир, и пик као и роза за доње употребе.

ВЕЗОВА, чипака, цвилика за душеке и ролетне.

ШТОФАНИХ и чипканих завеса.

ВЕША мушког и женског.

КАЉАЧА, рукавица, мидера, лепеза, ћебади памучних и вунених, капуљача и мачкица.

СПРЕМЕ деверске, кумовске и старосватске.

Мустре шаљемо бесплатно. Поруџбине за унутрашњост вршимо уз доплату.

С поштовањем

БРАЋА Х. ГАБАЈ.

Радионица кола у Шапцу

Част ми је јавити поштованој муштерији, како овде тако и на страни да имам велики избор

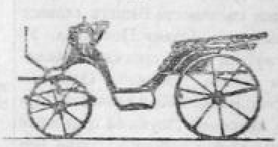

ГОТОВИХ КОЛА И КАРУЦА сваке врсте, сопствене израде и боље но игде настрани, и то: **ландолета, викторија, фајтона, сандлауфера, паскета, штајервагена, таљига** разни шатирани и то све од доброг, сувог десетогодишњег дрвета.

За добру и солидну израду јамчим. Поруџбине примам како за нове израде тако и за реновирање старих. Све то са добрим материјалом а нарочито са добрим лаком из првих фабрика који неће избелети. Израда брза и солидна.

Радионица кола
код камичке ћуприје на ћошку у Шапцу
Јоце Апића.

ПРОДАЈЕМ

у свима мојим месарницама: на Великој пијаци, Зеленом Венцу и Цветном Тргу:

Говеђе месо један килограм **80 п. дин.**
Овчије месо један килограм **70 п. дин.**
Телеће месо један килограм **1·10 п. дин.**

Мера тачна услуга брза

Коста Ланђела
и
Сима К. Науновић.

3—3

„Правда“ излази сваки дан. — Претплата је за Србију: за годину 16 дин. за пола године 8 за четврт год. 4 месечно 1·50 дин. За иностранство: за годину 32 динара з. пола године 16 дин. за четврт године 8 дин. — Стан уредништва налази се у Чика Љубиној ул. бр. 7. — Власник за клуб „Напредак“ и главни уредник *Јова Адамовић*

„Бранко Радичевић“, Штампарија Гавр. Давидовића и Комп. Бранкова ул. бр. 18. Одговорни уредник **Душан Трбојевић**

УТОРАК
7 НОВЕМБАР
— 1906. —
БЕОГРАД

ПРАВДА

ГОДИНА III
5
ПАРА БРОЈ
БРОЈ 305.

ОРГАН НАПРЕДЊАЧКЕ ОМЛАДИНЕ

ЗАВЕРЕНИЦИ НА ДЕЛУ

IV

У три ранија написа, која смо под горњим насловом а на овом месту саопштили, изнели смо доказе о томе, како завереници и заверитељи, било директно било индиректно, утичу на поједине државне органе, па чак и на оне који с врха државне управе управљају државним пословима, било то да лично себи или неком свом користе, било да неком од својих противника напакосте.

И ако је цео свет уверен, да су завереници, а преко њих и њихови трабанти заверитељи, у много прилика покушавали да утичу на ток државних послова, те према томе није било ни потребе то нарочито доказивати, ми смо ипак сматрали за своју дужност да изнесемо неколико конкретних случајева, не толико ради доказа како утицај заверенички постоји, колико ради доказа како се од стране оних, који заверитеље из разних рачуна бране и заклањају, очито лаже и истина изврће.

После писања које смо на овоме месту саопштили и после догађаја на које смо указали, могао се сваки уверити какву бедну, управо недостојну улогу играју они који су тврдили и који тврде да завереници не траже за себе ништа, и како они имају пред очима само интересе отаџбине и — краља. Овом приликом хоћемо да укажемо на друго једно дело завереника и заверитеља: на отворено изазивање нерасположења појединих грађана не само према завереницима, него и према онима који их штите, и у чије име они говоре и за чији рачун — по њиховом сопственом тврђењу они раде.

Данас је неоспоран факт да су многи завереници и заверитељи, и од оних у мундиру и од оних у капуту, радили па и дан дањи раде на томе да, не само поједине грађане него и читаве странке представе, ако не директно као антидинастичаре, а оно бар као противнике владаоца. Не правећи никакве разлике између свога положаја и положаја владаоца; идентификујући своје завереничко-котеријске интересе са интересима данашњег носиоца круне, завереници су сваког оног, који је противник њихова рада и држања, проглашавали и за противника круне.

Како се ни један поштен човек, који је пратио развиће политичких догађаја у Србији од крвавог 29. Маја на овамо, није могао сложити са радом завереника и заверитеља, па ни са радом оних који су и једнима и другима ишли на руку у њиховим неумесним и незаконитим захтевима и прохтевима, то је у току времена, благодарећи ономе колико глупом толико и опасном идентифицирању завереника са круном, испало, да су сви они честити грађани, који се не слажу са завереницима — који су дакле њихови противници — у исто време и противници носиоца круне.

Многи људи који су у овом изврћању њиховог мишљења гледали неку опасност за себе и своје, бранили су се од ових потвора завереничких агената, и доказивали: да они могу бити отворени противници завереника а ипак да остану лојални поданици, и да им баш лојалност према круни диктује да буду противници завереника. Али, тим људима није помагала ни одбрана ни логика. Они су увршћивани у списак противника *„данашњег стања"* — а то „данашње стање" идентификовано је код завереника и њихових пришипетља са Краљем и династијом — и с њима се поступало онако као да су збиља грешили у погледу својих поданичких дужности.

Све ово што овде рекосмо опште је позната ствар. Сваки противник завереника, противник њихова рада, или је то осетио на себи или приметио у поступању према њему. Од многих нама познатих примера, ми ћемо данас изнети само један, али је и он довољан да осветли ову наопаку теорију завереника и заверитеља.

Приликом овогодишњег рођендана престолонаследниковог приређивала је официрска читаоница у Чачку забаву. На ту забаву позвани су осим официра и виђенији грађани из вароши. Међу онима које је требало позвати, била су и господа: Стеван Божовић адвокат, председник суда у пенс. и председник окружног одбора Напредне Странке, Настас Илић виђени трговац и Љуба Матић професор. Пошто је утврђен списак лица за позивање председник читаонице нашао је у записнику читаонице овај протест:

„У списку за позивање на забаву налазе се и Стеван Божовић адвокат и Настас Илић трговац и Љуба Матић професор. Ова три човека на све могуће начине интригирају против официра овога гарнизона и инспиратори су многих лажних дописа против фактичкога реда и стања у пуку чији су чланови ове читаонице, па као осведочени непријатељи реда и непријатељи официрског кора не заслужују да буду почаствовани ма каквим позивом од стране официра против којих раде.

27. Августа 1906.
у Чачку.
Мајор Александар Глишић.

Испод овог протеста стоји написано ово:

„Слажем се са мишљењем г. мајора Александра Глишића и не треба именоване личности звати на официрску забаву, пошто не заслужују".

Т. Мијушковић
капетан II класе.

После ових протеста, именовани грађани вароши Чачка нису позвани на забаву. Кад узмемо да су именовани грађани виђене личности у Чачку, да прва двојица г. г. Божовић и Илић нису никад ни једне једине речце написали ни против официра ни против завереника, а ми то знамо јер су обојица активни чланови напредне странке, онда се може замислити, какав је утисак произвело на њих и на њихову околину ово неистинито оптуживање и брисање са списка позваних на забаву. Зар ти људи, који у целоме Чачку уживају глас исправних и честитих грађана, после оваквог понашања према њима, немају права рећи, да завереници свуда истичу себе, да људе, који се не слажу са крвавим чином од 29. Маја називају непријатељима војске и непријатељима реда у земљи и на тај начин себе идентификују са целим официрским кором? Зар грађанство са чијим се суграђанима овако и на овај начин поступа нема право да се буни против завереника и да пљеска чак и онима који су по сваку цену против завереника?

Мислимо да није потребно доказивати, како ни једноме од именоване господе грађана, није пукло срце за тим да буду учасници те официрске забаве. Али и њима је као и сваком другом поштеном човеку стало до тога да не буду лажно оптужени и на основу те лажне оптужбе осуђени. И кад им је до тога стало, кад им је морало до тога стати, онда је и сасвим природно што овакво поступање према њима изазива оправдану срџбу и код њих и код осталог грађанства. Ови су грађани и интелигентни и увиђавни, они ће и хтети и умети умирити своју срџбу и управити је против оног који ју је изазвао. Али овакви поступци не вређају само интелигентне и увиђавне грађане, они су врло често управљени и против људи мање увиђавних и мање интелигентних, а ти своју срџбу нити могу нити хоће да ограничавају. И онда се она шири и распростире на све оне који на ма који начин стоје у вези са завереницима; распростире се и на оне који и по уставу и по закону не носе на себи одговорност.

А је ли то потребно?

„ОДЈЕКУ"

Смемо да вам замеримо, што нико од ваших није говорио о питању Шибалићеве (sic!) штампарије, и имамо права да вам то замерамо. Јер кад је „Одјек" по вашем сопственом признању у десетак бројева нападао владу због отимања штампарија, онда је чудновато да то ваши посланици нису учинили, кад је била у питању — како ви кажете — „Шибалићева" штампарија. Ми нећемо да тражимо разлоге таквом држању ваших посланика. То су вероватно исти разлози, који и вас руководе да ту штампарију зовете „Шибалићевом", усвајајући неистинито тврђење г. Ст. Протића, да је та штампарија Шибалићева. Али ма какви да су ти разлози, ми имамо права да констатујемо, да ваши посланици нису у Нар. Скупштини устали противу полицијског насиља над штампаријама.

Ваш изговор да то нису учинили само зато, што г. г. В. Маринковић, Рафајловић и Агатоновић нису поднели интерпелацију по овој ствари него питање, не вреди апсолутно ништа. Ми не знамо зашто г. г. Рафајловић и Агатоновић нису поднели по овој ствари интерпелацију него питање, али знамо зашто то није учинио г. др. В. Маринковић, и то немамо никаквог разлога да кријемо Г. Маринковић је сматрао, да је у оваквим питањима од необичне важности баш то, да се од владе у што краћем року добије одговор. Међутим како је у нашем парламентарном животу — и вашом заслугом у осталом, господо — уведена антипарламентарна практика, да се одговори на интерпелације одлажу у бесконачност, и тиме право интерпелације изиграва, то је г. Маринковић претпоставио да Г. Министру Унутрашњих Дела потпише питање, на које је овај већ обећао одговорити г. Рафајловићу.

У осталом г. Стојан Протић је и изриком изјавио г. др. В. Маринковићу, да му на интерпелацију ни у ком случају неће одговорити пре скупштинског одмора, и да његово обећање да ће одмах одговорити вреди само ако му се поднесе питање.

Али да су самосталски посланици заиста хтели да говоре о овој ствари, и да протествују противу овог „тешког греха" владиног, њима ништа није сметала форма у којој су министра интерпеловали г.г. Рафајловић, В. Маринковић и Агатоновић. Независно од ове господе, самосталци су и сами могли да поставе питање или поднесу интерпелацију по овој ствари, и изнесу гледиште своје странке на отимања штампарија. И кад то нису учинили, ми имамо права, да то констатујемо, и да скренемо пажњу на ту парламентарну неисправност вашег држања, и на разлику између вашег писања у партиском органу и држања у Скупштини.

Што се тиче држања напредњачких посланика у Народној Скупштини, ми се немамо чега ради бранити од ваших тобож — замерака. У свима важнијим питањима напредњаци су гласали против владе јер се с њом нису слагали. У једноме питању гласао је г. Самуровић заиста за кад сте ви и либерали гласали *против*. Али је г. Самуровић тако гласао само зато, што сте га на то својом бескрајном нетрпљивошћу ви принудили.

За преглед рачуна по кредиту од 500.000 динара ви сте предложили одбор од само три члана у намери да напредњаке избаците из те комисије, пошто смо ми по величини тек четврта група у Скупштини. Код таквог стања ствари г. Самуровић није могао гласати за ваш предлог, пошто му је изјава министра привреде, да ће *сваком посланику* допустити да прегледа те рачуне, ипак давала више гаранције да ће и напредњаци моћи да контролишу трошење кредита од 500.000 динара, него ваш предлог.

Али док сте ви принуђени, да тражите и сасвим случајна слагања напредњака и радикала у најситнијим питањима, дотле су ваши посланици ачик помагали владу у најкрупнијим, начелним питањима, која су напредњаци покретали. Када су напредњаци летос покренули питање о пензионисању завереника, ваши посланици, и ако сте ви о том питању писали врло много по „Одјеку" нападајући владу — стали су у Нар. Скупштини у један фронт с владином већином. А то је бар била интерпелација, а не питање.

Последње мисли Обреновића

— Слике из скоре прошлости српске —

ПРВИ ДЕО МРЕЖЕ

(3)

6.

Краљ и Краљица

Једнога дана при крају декембра, бавећи се још у Нишу, Краљ и Краљица вођаху, пред подне у краљичину будоару, овај разговор:

— А могу ли знати шта све то радиш, јер видим да се нешто крупно спрема? — питаше Краљица с истинском нежношћу, која ваљда имађаше задаћу да покаже не само питање него и молбу за повољан одговор.

— Можеш, дабогме, можеш.. зашто не! — предусретљиво одговори Краљ.

Па, дакле, шта је то?

— Обични државни послови.

— Али ти признаде да су то што сада спремаш и радиш врло крупни послови.

— Па сваки је посао, који се тиче државе, и крупан и важан.

— Знам, али је ово ипак нешто нарочито.

— Кад си баш толико навалила, ево да ти кажем. Не вели се бадава: државни брод. Одиста је држава уопште као неки брод; то вреди управо за велике државе. А за мале као што је наша земљица може се рећи: државни чамац. А све државе — бродови и чамци — пливају по великом међународном океану. То пливање зову политиком и дипломацијом. А ту је лако потонути, ако се мало више не пази. Пре сто година француски је државни брод ваљао тако силне таласе, да су они потопили готово све европске бродове, чамце, чунове, сплавове и тако даље, док најзад није и сам наишао на једну минирану дубину, где је био уништен. Нама Обреновићима заветна је мисао да нарочито отварамо очи у вођењу нашег брода, при томе општем плов-љењу. Зато је мудро наш мален чамац час закачити за један а час за други, трећи брод, а неки пут га за тренутак оставити сама да сачекамо полазак неког нарочитог брода с којим бисмо се удружили. А за све су потребне одрешене руке. Међу тим ми смо се Обреновићи увек љутили што нам се руке везују у унутарњим приликама и неприликама. Отуда и сада доста нервозе и у Двору и у земљи. Али ће то проћи... *Међу тим може кад што и мален чамац да минира пут којим наилази велики брод.* Ако треба и то ћемо учинити. Ето, сад сам ти казао све!

— Ти си ми одржао прекрасну лекцију из вештине управљања земљом, али сад знам о твоме раду толико колико и мало пре.

— Е, неће бити! Све сам ти казао... Веруј ми!

Ту Краљ пружи руку Краљици, која је прихвати, па јој смешећи се рече:

— Казао сам ти шта радим, а ти мени не рече ни кад ћемо ни шта ћемо данас ручати. Знаш да је то брига домаћичина. Ја ћу се пожурити с послом, а ти ме зови. Немам још много...

Краљица виде како заговара ствар, па га смешећи се испрати до врата, а онда зазвони за послугу.

7.

Једно прецењивање.

— Па, ђенерале, како ти се чини унутарња ситуација? — упита Краљ истога дана по подне свога министра-председника ђенерала Цинцар-Марковића, који дан пре тога бејаше дошао из Београда.

— Узмућена, Величанство! Најгоре је што ми се чини да нас не помажу довољно а можда ни искрено они у чију смо се помоћ као уздали.

— А ко то и како? — упита Краљ живо и с лаким осмехом. — А?

— Пођимо најпре с најтање стране. Ето, владин лист „Слога“ мене не задовољава.

— Он је са свим слаб!

— И ја сумњам да његово писање може паралисати опозиционо писање.

— Е, и опозиционо је писање површно, дрекавачко. —

— Али свет то и чита!

— То је истина, али не мења ствар много. *Ми не смемо снагу губити у тој борби.* Иначе кад би нам било до тога, ми би смо се друкчије ситуирали. Па би и кабинет твој морао мало друкчији бити. Зар не? А? Али ти знаш: ми смо желели да се отправљају текући послови. А *главно* примам ја на себе.

— Али се Ви тако сувише теретите.

— Не мари, могу поднети Нисам покидао везе ни с једном страном. У свако доба могу окренути фронт. Али то не треба сада; нека тече овако, докле главне ствари припремимо. Ако ми се нешто сувише испречи да ми смеће — уклонићу га! А доцније ће се, ако су људи, и сами смејати својој дон-кихотерији. Зар не, Мито? А?

— Ви сте велики оптимиста.

— Па и личи мојим годинама. У осталом зар ти збиља сумњаш да ће се моћи што учинити?

— За рад ван земље, не сумњам. —

— Па то је главно!

— Али ће се у земљи нагомилати сметње.

— Кад год треба — расправићу их за сахат!

— Бојим се да не прецењујете своју снагу.

— Боже сачувај!... Него, да видимо биланц спољних прилика.

И они пређоше на тај разговор.

8.

Нова мисија

Око десетога сахата пре подне дежурни ађутант пријави Краљу једно лице.

Краљ нареди да се одмах пусти.

За неколико још тренутака и у собу уђе један средовечан човек, добра здравља, мирна изгледа и — разуме се — прописно обучен

Краљ му приђе са свом љубазношћу, поздрави се са њим чак му захвали на доласку, па пошто га упита како му је на дому, позва га да седну поред малога стола у углу кабинета.

— Ви сте ноћас дошли? — упита Краљ.

— Да, Величанство!

— Шта има по Београду?

— „Све је здраво, али није мирно“. Пролазак грофа Ламздорфа пронео је неку струју охрабрења. Ми се од тога надамо —

— Немате *од тога* чему да се надате. Знате ли какве је мисли сејао и савете давао Ламздорф односно унутарње политике? А? Шта кажете?

— Не могу знати.

— А? Он ми је рекао: „На Балкану — а ту мисли Србију и Бугарску — има и сувише непотребне и штетне политичке слободе; то нарочито вреди за Србију“.[*] Ево то је рекао он, и сад се може лако погодити какве је рецепте давао. Али колико његово: јесте, толико наше: није! Него мени треба човек спреман, добро спреман, поуздан и сав прожет само српским осећањима, уз то човек који ће се умети, особито умети наћи по Бечу, који има веза са бечким Словенима а нарочито са Чесима, или ако их нема да их може брзо и трајно похватати. Ако треба — да метне и главу у торбу. Када треба да неуморно и ради и говори. Ако треба да умре ћутећи.

— Па зар девет министра у осам министарства не могу наћи такога човека?

— Нећу ја то од њих ни да тражим. То су *моје* мисли и *ја* треба да их извршим.

— Разумем.

— Ето за то сам Вас позвао. Да ми дате такога човека!

— Дајем!

Краљ показа и пријатне изненађености и живе радозналости.

— Дакле?

— Доктор Ивановић. А као супер-гарантију за најсрећнији избор залажем главу.

— Ви сте ми већ једном обратили пажњу на њ?

— Да.

— Примам све. Хвала Вам! Нисте се јављали Краљици?

— Желим сада.

— Она зна да ћете доћи. Данас ћемо се видети на ручку, а по том ћемо још о томе разговарати. Ствар ће остати искључиво између мене, Вас и Ивановића. Чим сутра осванете у Београду, састаните се са њим. Очекујем га прекосутра.

— наставиће се —

---

[*] Аутентично.

МИТИНГ

Српско Новинарско Удружење сазива у недељу у 9 часова изјутра код „Коларца“ велики митинг ради протеста против насилничког поступања према Стјепу Кобасици гл. уреднику „Српске Ријечи“ и Петру Кочићу књижевнику — од стране окупаторске владе у Босни.

Београђани неће пропустити ову прилику, а да сви не дођу да протествују пред цивилизованим светом против ових насиља.

БРИЈАН

— Портре Адолфа Брисона —

Његова младост — У Бретоњи — Каријера адвокатска и политичка — У парламенту — На министарској фотељи.

Адолф Брисон написао је један портре о данашњем француском министру просвете Аристиду Бријану из кога видимо ове интересантне податке.

Од свих нових људи, вели Брисон, који су недавно у Француској дошли на чело земаљске управе. Бријан је онај, који изгледа да је срастао са улогом, која му је намењена. Он је тако сигуран, као да је одрастао на министарској фотељи. И за то има да захвали само својој енергији и снази, јер зна колико вреди. Он корача чврстим корацима своме циљу. Осећа се, да га никаква тешкоћа не може заплашити. Он је тврдоглав као бретонски сељак, еластичан као какав кардинал, а беседник као какав римски трибун.

Бријан је као и Валдек Русо из Бретонске, где му и сад мајка живи. Као ђак Бријан се грдно мучио сиротујући. Али је сиротиња развила његово частољубље и очеличила његову вољу. Он је хтео да буде нешто и постао је нешто. С необичном марљивошћу бацио се на студије и у скоро био је први у свом разреду. У двадесетој години постао је већ адвокат. Дебитирао је у истој судници у којој се некад за дуго орио глас Валдек Руса. Поред свега тога тешком је муком зарађивао свој хлеб. Знало се, да је републиканац, син једног радника, човек који заступа интересе пролетаријата. Оно „добро друштво“ које само себе тако назива било му је окренуло леђа,

Због жене, коју је више свега волео , био је једног дана избрисан из списка адвоката. И ако се одлично бранио пред судом, клерикалци успели су да му се освете. И он се једног дана без средстава нађе на улици.

Тада се баци на друго поље рада. Постао је новинар и политичар. Француски раднички синдикати имају да захвале њему за свој постанак. Бријан није мировао док није створио „конфедерацију рада“ и постао апостол синдиката.

Политичку каријеру наставио је Бријан као посланик у парламенту. Начин како је он освојио мандат и ушао у комору показује каква је снага струјала из њега. Он је бранио раднике од послодаваца, бранио штрајкаче од полиције.

Кад је постао посланик, кад је једном ногом био стао на узенгију, лако му је било да галопира и да једног дана постане министар.

Брисон је у неколико потеза описао тако Бријана проричући му још већу будућност, јер је он један од твораца закона о одвајању цркве од државе, чији је референт био у парламенту, а сад као министар стао и изводити га. Бријан је још млад и оран за рад. Својих другова социјалиста није се одрекао па је и данас то остао. Као министар просвете оставио је већ лепо име, а као политичар јача из дана у дан. Једнога дана биће и њему суђено, да се „жртвује“ и прими за председника владе или можда републике.

Ко зна?!

ДНЕВНЕ ВЕСТИ

Министар финансија. *Д-р Лаза Пачу* министар финансија допутовао је синоћ у Београд. У џепу је донео и *нови уговор о зајму од 95 милиона динара*. Како се тврди његово тродневно бављење у Бечу тицало се ангажмана Boden-Kreditanstalt у српском зајму. Као што је познато, тај је завод и приликом закључивања првог зајма од 110 милиона, који није остварен, био ангажован. Радикалске декламације против аустријских пара биле су као што се види тек онако у ветар бачене.

Царинска конференција. Данас или сутра састаће се у Бечу царинска конференција у којој ће узети учешћа делегати обојих влада, да се посаветују *о одговору*, који имају послати српској влади на њену последњу ноту. То су још јуче утаначили *Ерентал* и *Векерле* и сад ће та конфе-

ФЕЉТОН

Књижевни мозајик

Укусно наштампана књижица од 29 страна текста прича нам *о расејаности и о расположењу*, а то је била тема за јавно предавање проф. Павла Софрића у Колу и за Коло Српских Сестара у Нишу. Одиста за једно јавно предавање које се има држати пред слушаоцима различитога знања, спреме и интересовања — мучно да би се могла наћи подеснија тема. А кад се она још и обради онако како њена намена захтева, онда цела ствар постаје још занимљивијом и интереснијом. Писац је о једној психолошко-социјалној теми говорио тако популарно да је у ствар посветио међу слушаоцима — у овој прилици и читаоцима — и оне који имају минималну спрему за слушање — читање — расправа из те области човекова умовања.

Предавач је пошао од познатих стихова:

Та цео живот, цео свет,
Санак је само, санак леп!

Томе је додао из Калдерона поставку: „Наш живот је тако кратак, а при том толико магловит, да се јава од сна поготову и не разликује“.

Узевши то двоје као мото предавању, он је испрео предавање пуно занимљивих појединости и жива интересовања. Предавач одмах у почетку изјављује како је његова тема „толико уочена и позната, да се односно ње мало што новога може рећи, и зато се односно ње никако и не одајемо тој заблуди као да смо у каквом год посве новом кругу мисли, већ напротив унапред наговешћујемо, да нам је једина намера да у опсегу вишега питања, а с погледом на историју, тек подсетимо на оно што смо већ по толико пута опажали на себи самима и на својој околини.“

И сад, оснивајући тврђење на примерима не мале занимљивости, предавач вели за оно што ми обично зовемо расејаношћу:

„Према овоме мишљења смо да овако стање човечије душе није расејано, већ напротив да је усредсређено у једној тачци, која спољашњем свету по правилу није позната, те се зато назива „расејаним“, а међутим треба да се назива „замишљеним“ или „удубљеним.“

Поред многобројних примера писац је излагање зачинио приказом једнога дела — научењачке државе — „Гуливерових путовања“ од Свифта, што је само повећало занимљивост самога делца.

Чист је приход ове књижице, коју можемо топло препоручити, намењен Колу Српских Сестара.

* * *

Паја Обрадовић, поп у Небљусима у Лици, који се до сада више пута јављао са својим белетристичним прилозима у „Бранкову Колу“, „Србобрану“ и др. — јавља да је изишла из штампе у посебном издању његова приповетка *Резервирани котар.* Приповетка је најпре штампана у „Србобрану“. Зато и вели њен писац у оригинално написаном прогласу и ово:

„Ко је пратио „Србобран“, могао је већ — и онако на прекиде читајући — видјети, да приповијетка третира са свим савремено питање. Она је имала бити сатира на наш конституционизам.

„Хвала Богу, ми смо се ископрцали испод куеновског режима, али још нијесмо извукли ногу из букагија. Не шкоди књигу прочитати, да упамтимо, какви не бисмо смјели бити.

„Осим тога приповијетка има важности као прилог нашој политичкој историји.

„Већ зато би се могла купити. А — руку на срце — гријехота је, да ни ја не видим никакве користи од ње...“

Књига има осам штампаних табака, а стаје круну.

Кад је добијемо, проговорићемо о њој опширније.

* * *

У једном од последњих бројева „Бранкова Кола“ изишао је чланчић Вељка Петровића о томе како је он у рукопису прегледао превод српских народних песама, који је за мађарску публику израдио песник Павле Деметер. Петровић необично хвали тај рад, као и избор песама. Али је — вели — невоља што дело већ три године стоји у рукопису и чека издавача.

Али млади писац показује невероватно велику наивност кад вели како би „у издавању требало да предњачи“ тај и тај и — „*Срп. Књижевничко Друштво*“ !!!

Ко данас још и води рачуна о тој калпузан-пари на којој је лик — Јована Скерлића!

У иронији названо „Књижевничко“ Друштво имало је за задатак да прикупи што год новца па да узме за касехранитеља — Павла Ранковића. А кад му то није пошло за руком, онда се почело растурати, јер другога позива није ни имало.

Одиста је чудновато колико се наивности по кад што може наћи у српској журналистици ван Србије!

Св.

РЕПЕРТОАР

КРАЉ. СРПСКОГ НАРОД. ПОЗОРИШТА

Уторник, 7. новембра: *Женски пријатељ*, комедија у пет чинова, написао Александар Дима Син, превео с француског Душан Л. Ђокић.

Среда, 8. новембра; *Смрт Мајке Југовића*, драмска пјесма у три пјевања, написао Иво Војнови ренција то да прими као своје. Ако је веровати неким гласовима *Аустрија је и ако тешким срцем вољна, да одустане од својих захтева односно Шкодиних топова*. Нама се чини да је и то мало. Без *ветеринарне конвенције* Србија не треба да пристане на уговор.

Министарска седница. Данас ће се у министарству спољних послова одржати министарска седница на којој ће се расправљати нови *уговор о зајму*.

Меморандум. Српско Новинарско Удружење решило је да спреми један *меморандум* на француском језику у коме ће се изнети штампарске и новинарске прилике у Босни и Херцеговини, описати цензура и држање владе према новинарима. Тај ће се меморандум послати свима великим европским листовима, у Француској, Енглеској, Италији, Русији, Немачкој и Мађарској

Нису заборавили. Како нас извештавају општина није заборавила да је 6. новембра 1806. год. освојен Београд, али је намерно мимо одлуке одборске да ту прославу учини *династијашком* на тај начин, што ће је спојити с даном *Краљеве славе*. Како о томе није било ни речи у одбору, то ће се општински суд за ту своју династијашку намеру врло рђаво провести у одбору. Од самосталаца се бар могло очекивати да нису династијаши и да не могу стати у ред капицик-политичара, али, ево, где се преварисмо.

На место барона Цинана. На јучерашњем састанку у Бечу између Ерентала и д-р Векерла имало се утврдити: ко ће да наследи барона Цикана у Београду? Д р Векерле тражио је категорички, да се на место Цикана у Београду постави за посланика *један Мађар*. Ерентал није могао обећати, али се тврди да ће Векерле ипак са својим предлогом продрети.

Поздравни телеграми. Сви мађарски листови саопштавају у целости телеграме, које је Српско Новинарско Удружење, поједини београдски радикали, „Словенски Југ“, „Политика“, „Вечерње Новости“, „Правда“ и други упутили поводом пештанске бакљаде у Будимпешту „Кошутовом Савезу“, народ. посланицима Др. Ленђелу Золтану и Др. Ковач Ерне-у. — Исте телеграме доносе и неки бечки листови. — Мађарски листови саопштавају и чланак „Политике“ и осталих српских листова, који су поводом пештанске бакљаде симпатично писали о Мађарима.

„Мусаватов“ одговор. На честитку Српског Новинарског Удружења, одговорила је редакција „Мусавата“ наше браће Муслимана из Мостара: „На братској честитци од срца вам захваљујемо кличући вам: Живјели!“

Холандски посланик. Новопостављени министар-резидент Холандије, г. барон де *Вел дерен Ренгерс*, са седиштем у Букурешту и Београду, предао је јуче пре подне у свечаној аудијенцији своја акредитивна писма.

„Српска Ријеч“ о прогонству. Синоћ је у Београд стигао 162. бр. „Српске Ријечи“, у којој се на челу листа ово саопштава: „Јучер 3. новембра у три сата позван је уредник „Српске Ријечи“ г. *Стијепо* Кобасица пред владина повјереника за град Сарајево. Ту му би саопштено, да му се (цензура избрисала) јавља, да је прогнан из Босне и Херцеговине ради задњих догађаја и да мора оставити земљу за (цензура избрисала) 48 сати иза правомоћности осуде, (цензура избрисала) иначе ће га оружаном силом протјерати из Босне и Херцеговине. Ако се и најмањи неред догоди за ово вријеме саопштено му је, да ће га с мјеста уапсити. — Књижевник г. *П. Кочић* је прогнан из Сарајевског окружја под истим увјетима.“

Американски посланик. Раније премештени београдски посланик Североамеричких Сједињених Држава, г. *Џексон*, који је сада американски посланик у Софији и Атини, посетио је понова Београд и бави се овде са госпођом већ неколико дана. Прексиноћ је са госпођом био у Народном Позоришту и гледао Нушићев „Свет“, а јуче је био на ручку.

Г. Џексон путује вечерас са госпођом у Софију.

Спрдња. Један овдашњи лист је јавио као да ће г. Драг. Јанковић несрећни управитељ позоришта бити постављен за начелника административног одељења Министарства Иностраних Дела.

Ма да су данас свака чуда могућа; ма да данас војници имају као прву дужност да гризу мишевима репове, опет ми у ту вест не верујемо.

Зар тај чиновник који је један завод по готову са свим руинирао, да буде још за то знатно награђен и унапређен?! Зар човек, који се показао апсолутно неспособан као администратор да постане у тако важно министарству *шеф* администрације?! Зар човек, који нема ни појма о правној струци да оде на положај, на коме има сваки дан да решава о најсуптилнијим правним стварима?!

Ми знамо да г. Пашића пресира на то постављење г. Андра Николић, који је г. Јанковићу неки рођак, али не верујемо да ће г. Пашић бити толико циник да то и изврши.

Видећемо хоће ли непотизам бити и овога пута толико јак, да сроднички интереси и комбинације победе државне и службене интересе. Ако се и тај скандал догоди, онда ћемо ми опширно проговорити о овој рођачкој „кујни“.

Мунир-паша. Мунир-паша, турски амбасадор у Паризу, који је са својим секретаром јуче у јутру „оријент-експресом“ стигао у Београд, бавиће се у нашој средини данас и сутра. Амбасадор је одсео у овдашњем посланству као гост Фети-паше, турског посланика. Из Београда путује у Цариград.

Професор Милан Ј. Андоновић слави тридесетогодишњицу 8. ов. месеца у своме стану Доситијева улица бр. 20, где ће своје познанике и пријатеље примити.

ЈЕДАН ХАРАМИЛУК

VI

О раду административног директора Столарске Акционарске Задруге не треба много трошити речи. Довољно је изнети само неке податке, па да се види како овај човек схваћа позив Столарске Задруге и како разуме свој положај као меродавног фактора у њој.

Као што је познато Столарска Акционарска Задруга израдила је извесне предмете, потребне при Краљевом крунисању. О изради и рачунима за те предмете било је већ једном речи у јавности (ако се не варамо у „Штампи“) али на то тада нико није обраћао никакве пажње. Ми ћемо сада да изнесемо овде неке детаље, из којих ће се видети како се и на који начин код нас подиже ова грана индустрије, коју представља Столарска Акционарска Задруга.

Ова Задруга узела је на себе да за свечаности Краљевог крунисања изради ове предмете: две крунидбене столице, две шамлице, балдахин, стуб за порфиру, четири рипиде за небо у Саборној цркви, постамент за престолно место у цркви и оправку патоса у цркви.

Израда ових послова стала је — по аутентичним податцима, које имамо у рукама — 4.439 динара и то: столарским радницима и дрворесцима плаћено је 1996.25 дин., позлаћивање плаћено је 1600 дин., тапетару плаћено је 450 дин. и потребни материјал (дрво) плаћен је са 392.85 дин. Дакле свега *4.439 динара*.

За балдахин и престолне столице и шамлице потребна је била кадифа, фронцле, кићанке, свила а уз то и простирач у Саборној Цркви. Ми смо консултовали стручњаке и они су нам рекли да сав овај материјал који је употребљен при изради ових побројаних предмета, стаје највише до 2000 дин. Кад то саберете са горњом сумом, излази да је Столарску Акционарску Задругу израда побројаних предмета коштала **6.439 дин.**

А знате ли колики је рачун административни директор Задруге поднео држави? Слушајте:

а) за израду два престола, балдахина, две шамлице, стуба за порфиру и постаменат за Саборну Цркву **32.957·25 дин.**

б) За четири рипиде, и за небо у Саборној Цркви **1.600 дин.**

в) За оправку патоса у цркви **1·200 дин.**

Што све укупно износи **35.757·25 динара**. Дакле за **6439** динара тражило се **35.757·25** динара.

Зар то није солидна цена.

Али то није све. Да видите шта административни директор још зна.

ПОЗОРИШНЕ СИТНИЦЕ

Бранино Позориште код „Коларца“

Сви су — глуви. Интересантан догађај у једној кући са више станова, десио се ујдурмом једног спадала и тај догађај вечерас приказан у Браниноме позоришту насмејаће све посетиоце. Та шала „Сви су глуви“ пуна је живих и комичних сцена. У програму је и јединствена комедија: „Бити ил' не бити?“

ТЕЛЕГРАМИ

Беч. Јуче је грчки краљ примио Еренталa у аудијенцију, која је трајала сат и по.

Софија. „Политичкој кореспонденцији“ јављају, да је аустро-угарски посланик Тури Валедсина извршио налог цара Фрање Јосифа, поздравио, у његово име кнеза Фердинанда, приликом аудијенције, која је врло дуго трајала. Кнез Фердинанд је примио поздрав са великом радошћу и изјавио своју највећу захвалност.

Цетиње: Влада је поднела оставку, коју је кнез примио. Кнез је овластио Скупштину да му предложи нове министре из своје већине. Приликом пада владе, ослобођени студенти са осталом омладином цетињском, демонстрирали су улицама против екс-министара и бурно поздрављали кнеза Николу и књежевића Данила. Кнез Никола је, на то пришао тој поворци и заблагодарио им, а уједно је подарио хиљаду круна ослобођеним студентима, као путни трошак.

Цетиње: Кнегиња Милена разболела се, и од неколико дана не напушта постељу. Из Италије је позват један лекар-специјалист, ради утврђивања дијагнозе.

О МОЈОЈ СЛАВИ СВЕТОМ
АРХАНГЕЛУ МИХАЈЛУ
не могу примати посете.
1—3 **Макса С. Антонијевић**

НЕ МОГУ примати пријатељске походе о мојој слави: Св. Аранђелу.
3—3 **Миливоје Прајзовић.**

На своју славу **Архан. Михаила** 8. овог месеца не могу примати посете због слабости у кући.
Београд, 4. Нов. 906. г.
Дим. К. Николајевић
3—3 трговац.

Славим **Св. Архангела Михајла.** Стан Књаз Михајлова улица број 99.
Јова Стојановић
ревизор новина — *Крагујевац.*

СЛАВИМ СВ. АРАНЂЕЛА
Смиљанићева ул. бр. 35.
Чедомир И. Алексић.

ПОДЛИСТАК

ТЕО Ф. ТОРН.

КАМАРИЛА

роман из живота у садашњици

(Наставак) (44)

На шанцу су још једнако стајала колица, само су у њој сада биле две бале, по свој прилици с дуваном. Ја сам се у близини скрио и чекао сам до зоре. Нико се није јавио.

— Хм. чудновато, па шта сте после радили?

— Изредио сам једном жандарму, да колица однесе до најближег кварта.

— Шта је било у њима?

— Као што вам рекох у истини дуван, али...

— Али?

— Само једним делом!

— А остало?

— У бали је било око 5000 бро[illegible]...

— О чему?

— О смрти великога кнеза!

— До ђавола! То би било... — рече Мелцев чисто електризован. — Телеграфишите одмах херцегу од Растембурга да нам допусти, да претресемо маузолеј...

— То је већ учињено!

— Па?

— Он је одбио!

Лагано, са свим лагано Андрија Андријевић Мелцев спусти се на једну столицу, као да га је неки умор спопао. Па се онда некако чудио стаде осмејкивати.

— Ја ћу ипак то извршити, што сам намислио. Дотле ви не мојте ништа предузимати. Наредите, да се професор и Ђелидов овамо доведу. Одмах!

— Разумем!

17

Посмртни остаци великог кнеза Казимира Александровића беху положени у Чудовском манастиру. Сунце је продирало кроз високе прозоре, који су били за свођени, чак до самог катафалка, на коме је био сандук са остатцима великога кнеза Сергија.

Код главе сандука беху запаљене дебеле као рука свеће, чији је дим испуњавао цео простор. На сандуку су била изложена и два велика венца.

Иначе су полилеји у цркви блештали од светлости. Поред сандука седео је замишљен у једној наслоњачи калуђер, а једна жена беше поред њега на колена клекла. Руке беше скупила као на молитву, оборивши дубоко главу, тако да јој се лице иза густог вела није готово ни видело. С времена на време подигла би главу; лице јој је било хермелинске боје, а усне бледе, које би сваки час уздрхтале; а очи су јој биле изгубиле боју, плачне и пуне суза, као да питају и то питање непрекидно понављају:

— Зашто?

Да, зашто? На то питање није добила одговора.

Из манастирске дубине допирао је глас другог калуђера, који је молио Бога за покој душе онога, који је на катафалку лежао. Молитва се та неколико пута понављала, док се на послетку у дубини није и изгубила.

У манастиру је био настао тајац, да се могло чути како восак прште и свеће догоревају. Из велике, далеке даљине чула се великоварошка ларма — то је била Москва.

Отац Партеније беше се дигао са места на коме је био и пружио великој кнегињи свој крст да га пољуби. Она притисну своје усне на њ, али тако брзо и збуњено, као да није ни гледала шта ради.

— Зашто?! — отимало јој се то питање са усана и она не могаше, а да и старог калуђера не упита — зашто?!

Овај само наже главу и погледа у врх своје седе, беле, дуге браде. Хтео је из дубине срца свога да истера сву доброту, своју веру и утеху и да њој [illegible]. Он је тешио и говорио, да је оно што се десило, била Божја воља, од које се нико не може спасти. Бог је хтео и тако је морало бити, те се и десио ужасан догађај, који се никако није могао избећи. Гвозденим законима Божје воље мора се сваки подврћи — и човек се онда има да мири са судбином, која се не може избећи.

— Не мислите на садашњост, кнегињо! Мислите на час, када ћете и ви кратак пут живота превалите и отићи на небо! На земљи је све кратко и пролазно, а на небу вечито. За то се молимо Богу за покој душе нашега покојника...

Јелисавета је једва разумела речи калуђерове. Очи су јој биле мутне а поглед јој је блудио с предмета на предмет. На своје питање није добила одговор, али је ипак запамтила последње речи.

— Покој?... — рече она готово шапућући, и баци поглед по нова на сандук, — Али шта је он учинио?

— Нама је свима потребна милост Божја, да би смо могли стићи у царство небесно!

Кнегиња махну главом и диже се наслонивши се обема рукама на столицу. Поглед јој је блудио и даље у наоколо. За тим приђе катафалку и диже покривало према глави.

Али се капак није могао никако дићи.

На један пут она стаде плакати, па наже главу према плочи.

Неколико тренутака држала је тако наслоњену главу.

(Наставиће се)

Ново

МАЛИ
БРОКХАУСОВ ЛЕКСИКОН
у 2 књиге изашао је и може се добити у лепом повезу у
Цвијановићевој
= књижари — за 32 д. =

Ново!!!

ИСИДОР БАЈИЋ

албум композиција за гласовир у 2 руке
ЦЕНА 4 ДИН.

На продају искључиво у
ЦВИЈАНОВИЋЕВОЈ
књижари.

КАНЦЕЛАРИЈА
осигуравајућег друштва противу пожара
Норд Бритиш и Меркантиле
у Лондону и Единбургу
налази се данас у друштвеној кући
Кнеза Михаила улица бр. 20.
(на првом спрату) 3—10

АДВОКАТ
МИХАИЛО МАРЈАНОВИЋ
са канцеларијом и станом Чика Љубина улица број 13.
Телефон бр. 483. 2—3

Данас је допутовао чувени травар, испитивач лековитих трава

ЖИВОЈИН С. НИКОЛИЋ
Неготинац,

који има дозволу од Г. Министра Народне Привреде од 17. XII.-1904. год. (види „Српске Новине“).

Са свога пута донео је преко три хиљаде лековитих трава, а главно стовариште налази му се у *Младеновцу*.

Са собом сам донео од свих лековитих трава:

1. Од Јектике што рецепташи зову туберкулоза.

2. Од шуљева, падавице, епилепсије, реуматизма, живе ране, кашља, грознице, жутице, чамотиње, малаксалости, трапије, гушобоље, шарлаха, скерлетине, инфлуенце, згрчене жиле, запаљења мошница, запаљења материце, од опадања косе, увобоље, окобоље знојења, шкрофула, коштака, ујед од змије и од бесног пса, катара црева, заптивања, и све стомачне болести, и венеричне. Обраћам пажњу женском полу да имам трава за бело прање најни флус. За нерођење дајем гаранцију, ако роде плаћају, ако не роде капару враћам, капара се даје у 16 динара. Раденицима организованим у пола цене.

За моје лековите траве одликован сам, на Париској Изложби Златном медаљом I. реда, са дипломом у Лијежу — Белгији Златном медаљом II ред са дипломом у Букурешту 1894. год., у Бечу 1895. год., у Софији 1899. год. у Врању 1892. год., Пожеги 1893. г. и многе писмене захвалнице.

Моја адреса: кафана „Руска Круна“. — Неплаћена писма не примам.

Ваш поштовалац
ЖИВОЈИН С. НИКОЛИЋ
испитивач лековитих трава.

ПРВИ СРПСКИ КОЊАРСКИ ЗАВОД
БЕОГРАДСКИ ТАТЕРСАЛ
јавља **гг. официрима**, да му је приспела и *пета партија коња*.

Купује веће и млађе *српске коње* за своју потребу.

Павле Маринковић
адвокат
КНЕЗ МИХАИЛА УЛ. 15.

ДОКТОР
Чед. М. Михаиловић
преселио се из Шапца у Београд и ординира нарочито за
Дечје и унутрашње болести
од 1½ до 3 сата по подне у свом стану.
ТЕРАЗИЈЕ БР. 44. 1426 4-20 ТЕЛЕФОН 117.

КЊИЖАРА
ЗА СРПСКУ И СТРАНУ КЊИЖЕВНОСТ
Драг. Ст. Главичког и Стојанчића
Београд — Теразије

Има на свом стоваришту највећи избор српских књига научне и забавне садржине, јер је откупила једну *огромну количину 5—6000 разних књига од чувених српских и страних писаца.*

продаваће их са 50—60% испод означене цене.
Књиге су сасвим нове и неисечене.

Има такође у великом избору књиге путовође по свету **„Reisehandbücher“ — „Reiseführer“, Ђенералштабне карте** — Секције аустријског вој. ђенералштаба; Карте — мапе појединих места и држава Европе, Азије, Африке, Америке, Аустралије и т. д. за г. г. официре, државне и приватне канцеларије, новчане заводе, трговине и свакога, детаљно израђене.

Модне журнале — базаре има у великом избору за кројаче, кројачице и приватну потребу.

Набавља све стране књиге и часописе за најкраће време, па ма на ком језику и ма где оне изашле — издате.

Прима претплату на све српске и стране часописе и модне журнале — базаре, овде их шаље поручиоцу и кући а унутрашњост поштом о свом трошку.

Цене су са 10—20% јевтиније но код других.

Поруџбине из унутрашњости извршује савесно и брзо. Каталоге и потребна обавештења о свему даје књижара бесплатно.

ЦЕЛОКУПНОГ ЛЕКАРСТВА
Д-р Миленко Протић
I ви специјалиста за *очне болести* са *Бечке Клинике*, вратио се с пута и отпочео понова праксу. Прима болеснике у својој кући Косанчићев Венац бр. 34. одмах испод *Митрополије*, и то: Сваког дана од 1—4 сах. после подне.
Сиротињу лечи бесплатно.
ТЕЛЕФОН 332.

* * * * ПРАШАК
ВЕЖЕТАЛЕ
(Pourde végétale)

Од француских лекара препоручен и у целом образованом женском свету признато, као најбоље средство против разног бленороичног цурења — флуса, белог прања — код женских.

Цена 1 кут. прашка вежет. 3 д.
„ 1 плех. иригатору 3 „
„ 1 стакл. „ 4 „

ИНЈЕКЦИЈА * * * *
* * * * КАПСУЛА
ВЕЖЕТАЛЕ

Од француских лекара препоручене, као изврсно средство, против акутног и хроничног (застарелог) — бленороичног цурења, — трипера, капкова — код мушких.

Цена инјекцији 2·50 д.
„ капсулама 3·— „
Шприцева, суспензорија разних.

САПАРИЛА ЕКСТРАКТ, изврсно средство за чишћење крви после горњих венеричних болести, као и против сифилиса и шкрофула. Цена: 1 флаша 2 дин.; 6 флаша 10 дин.

☞ Главну продају за Србију и Балкан уступио сам само: апотеци код **„Српског Краља — Н[illegible]е I. Марића** у Београду ул. Краља Александра, где се само може и добити, одакле се и поруџбине из унутрашњости по пријему новца или уз доплату под дискрецијом одмах шаљу

R. Frère
pharm, 1 Cl. Paris.

За јесењу и зимску сезону
Огроман избор:
ЖАКЕТА ПАЛЕТО-А штофани и плишани, црних и у модерним бојама
ЖАКЕТИЋА и МАНТИЛИЋА за девојчице и децу;
Добило је из Берлина и Париза
ВЕЛИКО СТОБАРИШТЕ
ГАЛАНТЕРИСКЕ И КОНФЕКЦИСКЕ РОБЕ
Марка Вулетића и Гавриловића
У БЕОГРАДУ

Цене су врло умерене и утврђене.

Поручбине из унутрашњости извршује тачно и брзо.

СВОЈ СВОМЕ

КУШАКОВИЋА КАЛОДОНТ

најбоље је средство за негу зуба и десни, што доказује огромна потрошња истог и веома смањен увоз страних препарата ове врсте, као и одликовања на светским изложбама у **Лондону, Остенди, Атини и Прагу.**

КУШАКОВИЋА КАЛОДОНТ

одличним дејством и елегантном израдом већ три године потискује бечки Саргов калодонт, што је доказала трогодишња тужба из Беча у намери, да нам се обустави рад овог препарата под називом „калодонт“. Спор је ово дана свршен и код Касације у нашу корист.

КУШАКОВИЋА КАЛОДОНТ

отклонивши овим свршеним спором и последњу сметњу у свом напредовању, омогућио је набавку великих машина, као и набавку најбољег материјала у великим количинама, једном речи омогућио је стварање **Прве Српске Фабрике Калодонта**, тако да ни **шваПски калодонти ни парИски калодонти** неће моћи штетно утицати на развој ове **самосталне српске индустрије.**

Употребљавајмо **Кушаковића калодонт** за негу зуба и десни, кад он већ ничим, па ни ценом не уступа осталим препаратима ове врсте. **Окажимо свој свога.**

Продаје се свуда пола динара тубна.
Тражим продавце — велики рабат

КУШАКОВИЋА АПОТЕКА — ВРАЊЕ

ТРГОВИНА
КОД „ТРИ ТИЦЕ“
ВАСИНА УЛ. Бр. 15.

продаваће по сопственом коштању, до конца ове године.

сву Мануфактурну и Платнарску робу
као и
Готових енглеских сукања
Услед СМАЊИВАЊА локала
20—20

„БРАНКО РАДИЧЕВИЋ“
ШТАМПАРИЈА
Гавр. Давидовића и Комп.
Телефон 69 БЕОГРАД Телефон 69

Препоручује се п. п. за израду новина, књига, формулара, скаденција, образаца за новчане заводе у једној и више боја, посмртних листа, јеловника, посетница, позивница за свадбе и забаве, плаката и све што у штампарски посао спада.

Нарочито јој је част препоручити велики избор нових слова за израду посетница и свадбених позивница.

Израда техничка. Цена умерена.

За унутрашњост доплатом.

„Правда“ излази сваки дан. — Претплата је за Србију: за годину 16 дин. за пола године 8 за четврт год. 4 месечно 1·50 дин. За иностранство: за годину 32 динара за пола године 16 дин. за четврт године 8 дин. — Стан уредништва налази се у Чика Љубиној ул. бр. 7. — Власник за клуб „Напредак“ и главни уредник *Јова Адам*

„Бранко Радичевић“, Штампарија Гавр. Давидовића и Комп. Бранкова ул. бр. 18 Одговорни уредник Душан Трбојевић

VII-21

II Бр. 23054

СУБОТА
18 НОВЕМБАР
— 1906. —
БЕОГРАД

ПРАВДА

ГОДИНА III
5
ПАРА БРОЈ
БРОЈ 316.

ОРГАН НАПРЕДЊАЧКЕ ОМЛАДИНЕ

О укидању смртне казне

Неки листови донели су вест да се у министарству правде ради предлог закона о укидању смртне казне. Још раније у неким овд. листовима повела се реч о смртној казни у нас, и један од тих листова сматрао је да је у духу демократизма ако ода хвалу данашњем министру правде због учестаног помиловања злочинаца осуђених на смрт, гледајући у томе неки нарочити знак напретка наше земље. На ово на сваки начин прерано радовање пом. листа реагирао је један доцент Универзитета у владином листу наводећи у одбрану постојања смртне казне, поред осталога и то, да смртна казна има у неколико да задовољи и праведни осећај срџбе народне над злочинцем, који је свирепо извршио какав злочин и да манифестује осуду народну над њиме.

Ма да смо мишљења да треба тежити томе: да смртне казне и у нас временом нестане и ма да сматрамо да ова казна као и остале ни у ком случају не може имати карактер освете већ да и она има за циљ само уклањање (елиминирање) злочинца из друштва и средине по коју је постао опасан — и то уклањање у овом случају за навек — ми смо ипак противу тога да се смртна казна *још сада* укине у Србији ма на који начин; било то укидањем путем закона, било осујећавањем њеног извршења путем помиловања.

Казна као што рекосмо има за циљ уклањање (елиминирање) злочинца из друштвене средине по коју се показао опасан. Ово уклањање бива или за време (казна лишења слободе) или за навек (смртна казна). Прва се досуђује онда кад се још има наде да ће се злочинац на осуди поправити те би његова смрт била губитак за друштво — друга се казна досуђује у главном непоправимим злочинцима. Главно, смртна казна не постоји више као врста телесне казне. Она је тај карактер одавно изгубила. Она постоји свугде још једино као једна врста казне *елиминирањем* (уклањањем) и њен је карактер тај што она *уклања за навек*, за разлику од осталих казна које све, бар у нас, врше ово уклањање само за време. Да смртна казна има данас овај карактер, — елиминирања — а никако карактер телесног кажњавања (према чему би она као једна врста телесне казне била остатак старог назадног доба) види се већ и из тога што у скоро свима земљама, у којима она постоји, извршење њено бива на начин да злочинац тако рећи нема времена ни да појми — ни да осети шта се са њим збива. У Америци у неким државама на пр. извршење смртне казне бива помоћу електрицитета. Ко може рећи да је таква смрт мучење и да је смртна казна тамо свирепа.

За одређивање казне у опште узети су као критеријум ова два мотива: *праведност* и *корисност. Оправданост казне огледа се према томе да ли казна има ове одлике:* 1). *да ли је праведна* и 2). *да ли је корисна,* т. ј. да ли је у стању да утиче на поправку друштва и друштвених чланова. Казна која би дакле имала за циљ само задовољење осећаја правичности, не би данас била сматрана као оправдана. Да то буде, потребна је још и њена корисност по друштво. Оно што важи за оправданост сваке казне важи и за смртну казну. И смртну казну оправдавају исти они разлози који и остале казне. Само корисност смртне казне изгледа некима сумњива. А изгледа им таква зато што је та корисност код смртне казне у другоме а не у ономе у чему и код обичне казне. Овде се казном не иде на поправку злочинца пошто се овај уништава, већ на поправку целога друштва, за које ова казна има карактер опомене и претње. Због тога дакле што многима изгледа ова казна као не корисна, она њима изгледа и неоправдана и излишна.

Ми пак сматрамо да је смртна казна и оправдана и потребна, нарочито у земљи као што је наша. Јер, када је ова казна остала у сили и у земљама — као што је на пр. Француска, — којима би далеко лакше било укинути је не само с обзиром на већу културу и јаче развијену моралну и правну свест народну у тим земљама, већ и за то што у тим земљама постоје и извесне казне као што су на пр. депортација и вечита робија, којима се у неколико постиже исти циљ који и смртном казном: пошто се тим казнама злочинац уклања *за навек* из средине друштвене у којој је зло дело учинио, колико је тек ова казна потребна у нас где је највећа казна после смртне, двадесетогодишња робија, па се ни ова скоро ни кад потпуно не издржи. А да и не говоримо о томе колико се можемо надати да ће се злочинац, поштеђен од смртне казне у овим и оваквим казнионицама какве ми имамо, поправити. Тек са реформом казнених завода и пошто се осети извесно дејство ових може се, по нашем мишљењу, приступити укидању смртне казне.

Оно што највише говори у прилог неопходности смртне казне у нас, јесте њен превентивни карактер. „Све дотле док смртна казна буде једина која је у стању да спречи извесне злочине и застраши извесне злочинце, она је у једној земљи потребна“ (Qarrand traité du droit criminel).

Оправданост смртне казне зависи дакле од њене корисности а ова опет од социјалних прилика. Оправданост смртне казне је дакле релативна као и њена корисност. Смртна казна може према томе бити у једној земљи корисна у другој не. Питање је, да ли је смртна казна потребна и корисна у земљи где се њено укидање тражи. Обзири целисходности су овде од пресудног значаја. Да је тако најбољи нам је доказ то што је ова казна у многим земљама (у Швајцарској и многим Немачким државицама) укидана па опет враћена (у кантонима Цирищком и Цушком).

— Свршиће се —

Последње мисли Обреновића

— Слике из скоре прошлости српске —

ДРУГИ ДЕО ЗАВЕТ

(14)

12

Сукоб у врху

Јуначки је Чича био зао пророк.

Чега се бојао — није се убојао.

Прогласи, прокламације, циркулари, објаве, извештаји и све остало што је штампано делом у штампарији Медаковићевој у Карловцима а делом иначе, и што је раздавано народу — стизаше све то и у Чичин логор на Јарку. Он је знао људе, знао је прилике, па је умео све те ствари читати и између редова.

Ми ћемо навести нешто од тога овде — колико је најпотребније.

Тако једнога дана, почетком августа, Чича читаше на Јарку прокламацију коју је „народу Војводовине српске“ издао „патријарх и привремени Управитељ народа“ Јосиф:

„На ноге сад сваки, који јуначком мишицом роду помоћи може! На ноге сваки, који оружје носити може!

„Ево већ три месеца прође, од како се беде пуна ова војна протеже. Устајмо сад сви сложно, па да што скорије извојујемо мир, који ће нам свима добро доћи.

„Још једанпут да упнемо силе наше, али све, па ћемо с помоћу Божјом донети кући мир и срећу.

„Хрватска се листом диже, Славонија тако исто, де нека Војводовина Српска листом устане, па ће на скоро непријатељ или пасти или сваком своје дати!

„У име Бога и народа, у име среће и славе наше заклињем Ја свакога, да на обрану народа и отечества похита“.

Чича даде да се ова прокламација прочита војницима као акт родољубива поклича, а сам у себи рече:

— Дакле, сукоб је избио! Од куда њему то уверење?

13.

Падају крила

Не прође много, и Чича доби „брзотиском Д. Медаковића“ наштампани проглас што га „Народу Војводства Српског“ упућује Стратимировић, који између осталога вели:

„Привремени Народа Српског Управитељ, Свјатјејши Господин Патријарх Јосиф и Главни Одбор Народа Српског, позвали су за 25. дана месеца Септемврија Народну Скупштину у Карловце. И будући да су се по неки мести Војводства нашег разгласила нека несporазумјенија између

ПОДЛИСТАК

ТЕО Ф. ТОРН.

КАМАРИЛА

роман из живота у садашњици

(Наставак) (47)

Још не беше ни једну реч изустио, чак ни на питање лекара о његовим боговима.

Само се око усана могао приметити горак тужан осмејак, брже дисање и овда-онда и по који пригушени уздах.

Шеф московске полиције видео је одмах, да он тако неће скоро до циља доћи. Морао је употребити јача средства за то се реши, да изврши један атак, који је још првог дана припремао и поред свих лекарских протеста, хтео сад одмах и да га изведе. Ако болесник не би био у стању да издржи мучење — у толико боље. За Мелцева је било са свим свеједно, хоће ли атентатор ту свршити или после неколико недеља на вешалама.

Мелцев се на послетку реши, да остави ћелију, која је на свима отворима гвожђем била окована. У исти мах наредио је, да се пооштри стража и да се на болесника обрати највећа пажња. Свака реч, коју би студент у грозници или иначе изустио требала је бити забележена. Без писмене дозволе московске полиције нико није смео говорити са болесником па чак ни видети га.

— Изузетак ћете ипак морати учинити, — рече херцег од Растембурга који се беше појавио са директором завода Фушаром у моменту, кад је Мелцев издавао наредбе.

Мелцев се беше толико занео издавањем наредаба, да није ни приметио долазак неке господе. И нехотице он се трже кад познаде херцега Растембурга, али само за тренут, јер се одмах на његовом птичијем лицу указа осмејак. Врло учтиво готово понизно он се обрати херцегу.

— Разуме се... желите да видите...

Растембург му пружи руку.

— Ја?... Не!... Ама шта ће ови људи овде? — запита он Мелцева и посматрајући велики број послуге и стражара. — Хоћете ли се побринути да будемо мирни од ових ваших људи у коридору?

Мелцев климну главом.

— Одмах ће ваша жеља бити испуњена.

Тек што су се чувари удалили, херцег се обрати Мелцеву који се сав претворио у једно велико питање.

— Кад нисте ви онда ко је? — избаци Мелцев.

— Госпођа велика кнегиња жели да види и да говори са атентатором свога мужа!

Мелцев се учини, као да је пречуо питање:

— Ко? — понови.

— Велика кнегиња!

— Али то је...

— Па ипак!

— ...Немогуће! — доврши Мелцев започету реченицу и насмеја се чисто не верујући, — Ваша висост смера...

— Шта? — рече сад херцег као да прети.

Мелцев се беше збунио тоном његова гласа.

— Опростите! — завапи он. — Мени се само просто тај глас учинио невероватним, да ће се њено царско височанство изложити толикој душевној депресији...

— Али то је ствар саме кнегиње!

— На сваки начин!... Са свим природно. А после она ће нам допустити, да томе састанку и ми присуствујемо.

— То... неће!

— Али зашто?

— Висока госпођа то је изричмо наговестила...

— Је ли могуће?

— Она хоће с њима да остане на само! У осталом, ми на њу нећемо дуго чекати. Само сам вас хтео питати како се држи и понаша тај младић... Да ли његово стање допушта да може издржати један разговор?

Шеф московске полиције диже значајно рамена.

— Ја сам баш сад пуна два сата код њега провео и узалуд се трудио да га наведем на разговор...

— Па?

— Ништа!

— Како?

— Ни на једно питање не хте одговорити!

Владимир Растембург беше оборио главу, као да му је све то непојмљиво. Па онда позва Мелцева и директора самога завода да за њим пођу.

Мелцев је оно исто поновио и пред великом кнегињом Јелисаветом, што је херцегу мало час рекао, али успеха није имао. И ако јој је указивао да њен корак неће имати успеха, она је тврдоглаво остала при првој својој намери и није се ничим и никако хтела дати поколебати.

Велику кнегињу апсолутно нико није могао задржати и она је хитала преко дворишта и степеница праћена херцегом и Мелцевом, као да је фурије гоне.

Тек, када се хладна и гвожђем окована ћелија пред њом отворила, њу беше спопала мала слабост. Она се тешко наслони на руку херцегову, очи јој се затворише а плава у црном велу завијена глава клону.

— Наставиће се —

мене и Главног Одбора, то пре него што би ова народна скупштина у Карловци совокупила се, не пропуштам известити свакога, да сам ја данас у Карловце дошао, од Свјатјејшег Патријарха Управитеља позван и отечески дочекан; и да поведеније Патријархово и спрема мене и спрема целе Народне ствари похваљујем и превозносим.“

Прочитавши довде, Чича уздахну:

— Ђорђе, зар тако брзо!

По том се загледа некуда у даљину, па прочита ово место:

„Има, браћо, сваки човек и непријатеља. Дошло је мени до знања, да неки о мени те речи расипају, као да ја умишљавам противу самог нашег пресветлог цара подигнути се.“

Чича опет уздахну и рече:

— Нека се демон Српства тога не боји!

Продужи даље:

„Нигда то, драга браћо, у мисли мојој није било, и ја ништа друго не желим, разве свету народност нашу под владенијем премилостивног цара и краља нашег Фердинанда осигурану и утврђену видити.“

Племенитом читачу дрхташе у рукама листак хартије. Он заста мало, па онда продужи:

„Мени је највећа светиња премила народност наша и на тој основана твоја слобода, премили народе, и уверен сам, да кад ова обезбеђена буде и приврженост наша к монарху биће крепчија, основанија, јача, вазидана будући на темељу добро разумене и сретно уживане народности и слободе наше.“

— Теорија, теорија! — уздахну Чича. — Изиграће те, добри мој Ђорђе!

Проглас се завршаваше овим речима:

„Ово је, браћо, политическо вероисповеданије моје, а што вам год когод у име моје говорио буде, никому не верујте. Да живи пресветли Цар и Краљ наш Фердинанд! да живи свјатјејши Патријарх наш Јосиф! Да живи избрани Војвода наш Стефан Шупљикац! да живи више свега твоја совршена слобода народе Српски!“

— Твоја млада крила падају, Ђорђе, Ђорђе! Ти се већ потуцаш у мислима од немила до недрага! — јекну Чича и нешто га стеже у грлу.

По том тужно додаде:

— Спутавају те, јадни роде мој! Само цене твоју крв — и њу ће сву пролити, сву до капи... Шта да се ради! Ја ћу се лако опростити ових душевних мука: један комадић олова и спас је ту! А народ? Он ће нас клети. Његова је клетва тешка и кад је неправедна, а овако... Падају крила, падају!

Војвода силом савлађиваше тугу.

НАСТАВИЋЕ СЕ

ДНЕВНЕ ВЕСТИ

„Клуб Напредак“. *Позивају се сви чланови Управ. Одбора клуба „Напредак“ да дођу вечерас у 6. с. у клупски стан где ће се одржати врло важна седница.*

Народна Скупштина. И данас је Народна Скупштина наставила рад са дебатом по топовском питању. Пре тога посланици су са левице почели опет с разним питањима. Алекса Ратарац борио се за „судницу“ у Великој Плани; други о другом нечем. Време се троши на јалово.

Последице митинга. Новинарско Удружење може бити потпуно задовољно успехом. Његов митинг не само да је имао огромна дејства у Београду, него је изазвао најбоље последице у целој земљи. По свима већим градовима спремају се митинзи, који ће у истом смислу, као и митинг Новинарског Удружења дејствовати.

Сутра, у недељу је велики митинг у Нишу, а у скоро ће се приредити и у Шапцу и Крагујевцу.

У Ниш ће отићи многи из Београда.

Одобрен кредит. Синоћ је у седници општинског одбора београдског одобрен кредит од преко милиун динара за подизање једне болнице, једног народног купатила, за подизање једног дела радничких станова, и за историју Београда.

Напредњачки одборници који су у начелу били за подизање свију ових зграда уздржали су се од гласања пошто су констатовали да суд општински незна из којих извора да се подмире трошкови око подизања ових зграда.

Нису једно исто. На питање једног посланика на јучерашњој седници Народне Скупштине министар просвете *Андра Николић* изјавио је, да ће у скоро поднети Скупштини законодавно тумачење, по коме се професори војне академије не могу индентификовати са професорима универзитета, дакле, да нису једно исто. Као што је познато мудри Државни Савет у једном конкретном случају ту скоро пронашао је, да се професори војне академије уподобравају професорима универзитета.

Београдске сопације. У синоћној општинској седници констатовао је Драгиша Лапчевић, да је на митингу за Босну и Херцеговину, који је Срп. Новинарско Удружење сазвало, у истини било општинских службеника, које су неки њихови претпостављени довели само зато да праве скандал.

Ово признање г. Лапчевића бележимо за то што је Лапчевић био против сазивања тога митинга и што је на њему био само као прост посматралац — дакле несумњиво непристрасан судија.

Новинарско Удружење у Нишу. На сутрашњи митинг иду пет чланова Новинарског Удружења са председником г. П. Маринковићем у Ниш.

Они се крећу вечерас брзим возом.

Секретар Управе Фондова Одласком досадашњег секретара Управе Фондова остало је то место упражњено. Поводом постављања г. Милована Маринковића за управника и пензионисања досадашњег секретара „Правда“ је изнела каквим способностима треба да располаже нови секретар. „Дн. Лист“ је пронашао да је та нотица тенденциозна и да је пуштена у лист да би се протежирао неки напредњачки омладинац. Као и увек, он не може да замисли да се једно питање може начелно и објективно претресати, већ, судећи по себи, тражи неке личне мотиве, који су „Правду“ руководили при доношењу оне нотице. Међу напредњачким омладинцима нема ни једног кандидата за положај секретара Управе Фондова. Да га и има „Правди“ би било непотребно, да га протежира из простог разлога, што би томе кандидату данас „Правдина“ кандидација само сметала. Зна то добро „Шп. Дн. Лист“, али не може да одоли својој клеветничкој навици.

„Самоуправа“ је отишла још и даље. Напала је неке сироте чиновнике ни криве ни дужне и направила нам посао, да се тачно обавештавамо: да ли заиста постоје такви чиновници? Тим обавештавањем учинила је себи рђаву услугу. Распитали смо се и дознали: *да не постоји ни један чиновник, који је због крађе отпуштен*; да постоје неколико чиновника, који су заиста омрзнути од целокупног персонала, само да то нису *они* на које је „Самоуправа“ циљала, већ, на против, они, који су ту нотицу инспирисали у „Самоуправи“ а „Самоуправа“ је по протекцији свога партиског човека донела. Ако би нас „Самоуправа“ изазвала каквим новим одговором, могле би се интересантне ствари исчепркати.

Побегли? Јутрос се по вароши пронео глас да су тројица од оних осуђених официра, у друштву са неколицином осуђених подофицира побегли. Овај глас бележимо по чувењу.

Нашим читаоцима. Јављамо нашим читаоцима да се је писац *„Последње Мисли Обреновића“* вратио пре три дана из Беча, камо је био отишао ради прибирања неких података и да нам је предао сав рукопис овога написа. Садржина је све занимљивија и интересантнија

Погинуо. Прексиноћ око 11 сати погинуо је у Влашком Пољу несрећним случајем Радивоје Лукић, синовац нашег пријатеља Луке Лукића бив. нар. посланика и председника општине Корачице. Покојник је хтео да ускочи у брзи воз али се омакао и пао тако несрећно да је сав угрувао и од тога умро.

Бог да га прости.

Генер. гувернатор Маћедоније. Познати лондонски лист „The Tribune“ јавља, да су се велике силе сложиле на томе да се се постави један генерални гувернатор Маћедоније и да тај гувернатор буде „Европејац“. О самој личности ништа се не говори.

Једна страховита експлозија. Ова је година баш богата катастрофама. После оне у Куријеру, везувске, земљотреса у Валпаризу, дошла је прекјуче катастрофа код Витена у Вестфалији, када је експлодирала једна фабрика експлозивних материја и на месту убила преко 300 душа. Као што из Дортмунда јављају цела је фабрика, која је производила т. зв. робурит одлетела у ваздух. Варош Анеж личи на гомилу рушевина.

Нобелове награде. Као и сваке тако ће се и ове године разделити Нобелове награде најдостојнијима по мишљењу шведске академије наука. Награду за хемију добиће француски хемичар *Анри Моасан*, коме је сад 54 године, проф. је токсикологије, члан француске академије, Пронашао је елеменат *флуор*, за шта га је још 1887. г. француска академија наградила. — Награду за физику добиће проф. *Томзон* из Кембриџа, коме је 50 год. Председник је енглеског природњачког друштва а пууликовао је чувене радове о електрицитету и магнетизму. Награду за књижевност добиће талијански песник *Ђозус Кардучи* коме је 70 год. Он је професор књижевности на универзитету у Болоњи од 1861. год. Највеће је његово дело „Химна сатану“ („odi barbari“). Писао је много о италијанској књижевности — Награда за медицину поделиће се на проф. *Голци* у Павији и *д-р Рамоњакала* у Мадриду.

Оправдан поступак. Наша ономадашња нотица о избору личности за главнога секретара Управе Фондова, наишла је на повољан овзив код извесних чланова Управног Одбора Управиног.

Наиме, поједини чланови Одбора у кругу својих пријатеља изјаснили су се, да би требало за то веома важно место по саму установу расписати конкурс, што је са свим оправдан и објективан начин избора подесног лица за то место.

Скрећемо пажњу Управном Одбору да расписујући конкурс, тражи од кандидата ове квалификације: да је стручно банкарско лице, специјално упознато са хипотекарним пословима. Да поред темељног знања књиговодства мора бити потпуно вично немачкој и француској кореспонденцији.

Ово је веома, веома важна ствар. Правни, философски и теолошки факултет не би били ни за помисао од потребе правилном току рада ове једине модерне државне установе.

„Камен-темељац.“ Да би парада о прослави стогодишњице Београда испала што свечаније удариће се том приликом камен темељац за једну болницу за акутне заразне болести, за једно народно купатило и за радничке станове. И кад се то сврши, проћи ће још многа вода Дунавом, док се и зграде подигну Општина београдска од како је у самосталским рукама личи просто на оно певачко друштво, које је ударало неколико „камена-темељца“ али ни до данас до свог дома није дошло.

Верени. Наш пријатељ г. Душан Д. Голубовић трговац из Свилајнца верио се са г-ђицом Бертом Радл из Беча.

Наше искрено честитање.

Одузето овлашћење. Управа **Друштва „Србија“** овим јавља да је бив. агенту **Светиславу Марјановићу одузето овлашћење** *и он више не врши послове осигурања за друштво „Србија“*.

Модерна касапница на Цветном Тргу. Наш македонац, заузимљиви Ристо Грујић овдашњи месар, отвориће крз дан два своју радњу у првој и једној у нас модерној касапници на „Цветном тргу“, у Новој згради потпуковника Николајевића, где ће особита пажња бити обраћена на чистоћу.

Радњу овог вредног човека препоручујемо свима, нарочито врачарцима, јер је он то и досадањим радом заслужио.

Важне Вести

О каквој рехабилитацији и наметљивости бунцају они?

Ових дана, органи либералски и самосталски просули су читав пљусак грдњи и клевета против г. П. Маринковића, због босанског митинга. Либерали би хтели да докажу да је г. Маринковић тим митингом хтео да „прибавља“ неку политичку рехабилитацију! Каква је рехабилитација потребна г. Маринковићу, ако смемо питати? Та г. Маринковић, нити има у прошлости својој какви Горачић, нити је служио под режимом преког суда, те да му је потребна каква рехабилитација Ако је због „свадбеног“ министарства, он је у њега ушао, тек кад је Вељковић *„преписао“* ону прокламацију о веридби, и да би помогао да се земља спасе од терора злочина и анархије Владанове, и његових помоћника Вељковића и Ђаје. И сад ови наследници политичке масе Ристићеве, који би желели да из ње приме само октаву, али не и дугове њене, имају образа да кукају на туђем гробљу, и да тобож жале за „разбуцаном“ напредном странком, а овамо заборављају, да су се у својој полтронерији, одрекли чак и политичког имена Ристићевог, само да би се додворили неком, кога је пок. Ристић сматрао за непријатеља земље, и против кога се целог свог века борио.

А шта да кажемо о оним циницима из „Одјека“, који су тобож опазили код г. Маринковића неку наметљивост? Коме се то, кад, и чиме, наметнуо г. Маринковић? Да ли Јакову Продановићу, кога је г. Маринковић вратио у службу, из које га је Владан избацио, који је око Маринковићевих врата непрестано чепао, и који се један пут и сам у *Одјеку* хвалио, како је он код г. Маринковића молио чак и за Стојана Протића. Или се намеће оном другом главном сараднику „Одјековом“, кога је за разне службе употребљавао и који је писао г. Маринковићу из Цариграда једно писмо, које се почиње овако: „Велеуважени и многоштовани Г. Министре и драги г. Пајо“, и у ком денунцирајући једног садашњег новинара, тражи његово место? И такви циници, који су после сваког прелома окретали своје јапунџе према ветру, сад имају образа да говоре о нечијој „наметљивости“. Пре су се наметали „свадбеном“ министарству, а сад преторијанцима од 29. Маја, а да ће се они наметати и каквом будућем режиму, то показује садашње њихово писање у *Одјеку*. Нека им је хаирли, само треба да имају на уму, да се лија, лија, па и долија, и онда им никакви марифетлуци помоћи неће.

Свако на своје место

Завереничкн полузванични орган „Дн. Лист“ јавио је радосним тоном врло куриозну вест:

да ће оснивач скандалозног „Новог Покрета“ Окановић бити постављен за — управника Двора.

Ми немамо ништа против тога постављења; шта више ми ћемо се томе баш од срца радовати, јер ће бар тада бити јасно: по чијој је иницијативи „Н. Покрет“ био покренут и по чијој је инспирацији онако срамно писао.

Само нека нам се не присвирује после због нашег писања. Јер ми онда знамо с ким имамо посла.

Заверенички „Дн. Лист“ је заборавио известити нас: да ли ће и трештени Домановић бити постављен за дворског подрумара?

Боже, Боже! Ала би се славно пило у — троје!

Јединствена превара

Загребачки догађај

III.

Нађени нећак код бискупа — Превара од 6000 круна — Штраснов као секретар позоришта — Превара с орденом

Чувени варалица *Игнат Штраснов*, који је сад притворен у Пешти због превара, које је починио у Загребу, живео је у годинама 1902. и 1903. у Бечу у Пратеровој улици, где је имао елегантан стан и живео као какав бонвиван. С времена на време он је правио излете у иностранство, т. ј. путовао које где у пљачку. Тако је отсекао кесу бискупу *Иштвану* у Штајнамангеру, где се бискупу представио као *његов* „нећак". Како је бискуп оматорио, а имао велики број нећака, то се није свих ни сећао. Он се представио бискупу као високи чиновник у министарству и пошто је провео две недеље частећи се и гостећи узајмио је на брзу руку 6000 круна и ухватио маглу.

Године 1895. Штраснов је пропутовао готово целу Угарску издавајући се по многим местима за „краљевског комесара" ради прегледа општинских бележника и благајна. Он је допуштао, да му приређују банкете и зајме, а кад ништа друго није могао дићи, он се губио на фијакерима, које је зајмио „за један дан".

Штраснов је седам пута осуђиван до сад а у 35 години је живота, од којих је пуних 15 провео на робији. Врло је интелигентан и светски човек, вазда расположен и духовит. Раније је био док није постао варалица, *секретар* једног *позоришта*. Када је 1888. године покушао да изврши крађу на индустријској изложби, па био ухваћен, рекао је: „Баш нисам за лопова! Пропао сам још на — премјери!"

Од тада се одао само на преваре. Маја месеца ове године шетао је по Пешти као хусарски капетан. Тада га је полиција познала и притворила.

У Бечу је пре три године био притворен, а пре годину дана виђен је опет у Мерану у униформи.

Неколико политичара походило је сад Штраснова у затвору и он им је детаљно испричао свој последњи план преваре, који је извршио у Загребу. Кепенички догађај потсетио га је, да и он треба да изврши једно такво херојско дело.

Са Штрасновим именом бечка полиција доводи у везу једну велику превару, која се јула месеца десила у Бечу, а по којој је једном банкару измамљено преко 20 хиљада круна, за рачун једног *ордена*, који јо имао добити.

Штраснов неће бити предат загребачком суду. Судиће му пештански суд, јер угарски закони блажије казне превару него хрватски.

НАРОДНА СКУПШТИНА

— ДВАДЕСЕТ ЧЕТВРТИ РЕДОВНИ САСТАНАК —

Београд, 17. Новембра.

Опструкција почиње

Курцонско-самосталска фузија по узајамном споразуму почела је данас т. зв. опструкцију стављајући разна безначајна и савршено индиферентна питања те министрима, те председнику скупштине. И *Јаков Продановић* прави творац те нове курцонско-самосталске фузије и Ђока Марковић и чувени Кундовић од Лознице-града и Јосиф Бојиновић (Владанов посланик) и Митар Мићић (дивљи самосталац) и Агатоновић па чак и Миле Главати (он никако не сме да фали) осули су са ситним беззначајним питањима, која не заслужују помена.

За карактеристику тих питања довољно је да наведемо оно, што је питао *Миле Главати*. Он на пример пита министра грађевина да му овај каже: „за колико се часова утоварује и истоварује један вагон?"

Ако је и то нека „опструкција" онда не знамо шта је детињарија!

Уређење свештеничког стања

Министар просвете упутио је акт Скупштини, да ће на интерпелацију једног посланика о уређењу свештеничког стања одговорити, кад ту тачку председништво стави на дневни ред,

Предлог о акцису

Да би се механџијама учинило по вољи, *Мелентије Божовић* (радикал) са неколико посланика поднео је предлог о новој механској уредби и о акцису. Тај је предлог оглашен као хитан.

Топовска дебата

И данас је настављена дебата по топовском питању. Први је узео реч *Ча Гаја Милорадовић*. Бог би га свети знао, шта је хтео са својом „бјеседом". Пошто је ударио на „комесију", пронашао је да официри у тој „комесији топовској" нису „прифатни људи", већ брате „људи од заната". Влада је из „срца официрског избрала срце". Жао му је, што се они, т. ј. „комесија" није *спустила до Јапана* да види оне јунаке... Комесија је гађала и пуцала, па зна, који је топ најбољи. На послетку ча-Гаја обрће се министарском столу на пита: „Шта хоће *мој* господин Пашић? Ако хоћеш да ти је чист посао, а ти комесију на среду. Немојте да се љутите на сумње. Имаш једнуману Пашићу, куд окренеш сасвим наврнеш на твоју страну." (Смеј).

Пећићеве декламације

После малог одмора настављена ја дебата по топовском питању. Први је узео реч *Драг. ага Пећић* бив. самосталски министар правде (који је у своје време помиловао Балугџића а свога таста бајаги ради проучавања привреде о државном трошку послао у Карлсбад). Читаоцима је познат овај глумац са његовим декламацијама, фектацијама и измотацијама. Ново ништа није рекао. И он, као и колега му Љуба Стојановић сматрао је за потребно да брани прошлу самосталску владу. Осећа да је грешила, па гледа сваку прилику да употреби ради њене одбране. Из сваке његове реченице види се, да жали, што више није министар и што му се тако брзо измакла министарска столица. За то му је *Станко Петровић* и довикнуо: — Ала наше за мало беаше!

Једно откриће

И *Настас Петровић* одговарајући Пећићу и министар унутрашњих дела *Ст. Протић* учинили су на овој седници једно важно откриће.

На име зна се, да је топовска комисија *два пут гласала*. Први пут је оцењивала сваки појединн део на сваком топу и кад је хтела да сабере све оцене, онда је тадашњи самосталски премјер ђенерал *С. Грујић* упао у сред комисијског рада и тражио, да чланови комисије и *не довршивши свој рад* даду *одмах* оцене о појединим топовима у затвореним ковертима. Да су сабране оцене појединих делова — резултат би био друкчији и много тачнији а испао би у корист Шнајдера. На послетку, самосталци су за чланове топовске комисије узели, не стручњаке, већ официре из трупе, а нису поверовали артиљериско-техничком комитету, да овај као најпозванији то питање реши.

Ова закулисна радња бив. самосталског кабинета изазвала је сензацију у Скупштини.

Како је прошло подне, то је седница закључена, да се дебата настави а ваљда и заврши на идућој седници.

АВАЈ БОСНО!

Јадна су деца твоја што сносе робске лање,
Пуста су поља твоја — варварства спомен трајни!
Ја видим, Босно јадна, крваве твоје кланце,
Ја видим, Босно тужна, пребијен мач ти сјајни!...

Ја видим, Босно, само пустош и покор тобом,
Ја видим, Босно мила, синове јадне твоје,
Ја видим, Босно, да си створена тужним гробом —
Где ће се спустит' слава прејадне браће моје!!!...

О тужна мајко Босно! — где ти је Новак Стари!?
Лијевно тужно, где је Вујадин старац врли!?
О тужна мајко Босно! — душман ти циље квари,
А змија — место тића — отровна тебе грли!!...

Дајте ми гусле амо да уз њих цвилим вечно!
Удес'те струне плачне — на част је веку овом!
Дајте ми, дајте амо за плач је Босна вечно
До год је сунце ново не засја славом новом!!!....

1906. год. Драгић J. Илић.

АКЦИС

Прексиноћ су стигли у Београд готово из свију крајева Србије представници кафеџија и механџија, да замоле Нар. Скупштину да их ова ослободи досадањег плаћања дажбине која је позната под именом *акцис*.

Као што је познато, акцис је једна врста општинске порезе, коју општина разрезује на кафеџије и механџије оптерећавајући извесном стопом пиће које они крчме. Начин на који се овај акцис наплаћује од кафеџија и механџија тако је и незгодан и неправедан да није никакво чудо што се кафеџије и механџије против њега буне.

Општина на пр. пропише да кафеџије и механџије имају плаћати у име акциса толико и толико пара од литра вина, толико од литра ракије и толико и толико од пива. На основу те прописане таксе она објави лицитацију да даје наплату акциса под годишњи закуп и онај који понуди највећу суму добије право да наплаћује од кафеџија и механџија у тој општини акцис. Платио је општини рецимо 14.000 динара и сад колико истера његово је; општину се наплата више не тиче.

Истина закупник акциса не сме да наплаћује већу таксу, но што је то општина прописала *по литру*, али он има другог пута и начина да од кафеџија и механџија наплати оно што он мисли да треба да му плате. Он отидне кафеџији па се с њим погађа: да ми платиш за ову годину оволико и оволико у име акциса. Ако платиш добро, крчми како знаш и колико можеш пића. Ако нећеш да платиш толико ја ћу да ти запечатим сва бурад, па ако нађем ма који печат повређен онда тешко теби.

Кафеџије су некада одбијале захтеве закупника акциса и тражили да плаћају само онолико колико у истини пића искрчме, рачунајући при томе да им закупник ништа не може кад су они у свему исправни. Али су се брзо уверили да им закупник може да учини и то врло много. Ономе кафеџији, који није хтео да плати закупнику акцис, онако ћутуре, закупник запечати сва бурад и то печаћење изврши тако да се печат мора повредити. На пример овако: Кафеџија има у подруму у једном реду 5—8 буради разна вина (или у шупи ракије). Закупник затегне један канап преко врањева и преко славина свију тих буради и притврди тај канап воском и печатом за сваки врањ и за сваку славину. На тај су начин сва бурад међусобно везана једним канапом. Нека се сад ма које од тих буради ма и најмање помери, нека кафеџиски момак буде и најмање непажљив, нека мачка скочи на буре и додирне канап, оде ма који од печата и кафеџија се кажњава као — криумчар. Једна таква казна у години дана довољна је закупнику да му истера ону разлику између онога што је тражио од кафеџије и онога што овај у истини треба да плати.

Увидевши да су предати на милост и немилост закупницима акциса, кафеџије и механџије пристали су да му плаћају оно што тражи али су тиме себе грдно штетили. Сад им је од тога још једини спас ако Скупштина укине акцис. Ми се надамо да ће се Скупштина одазвати молби ових људи тим пре што они пристају да плаћају то, што су до сад плаћали, на други модернији и праведнији начин.

ПОЗДРАВНИ ТЕЛЕГРАМИ

СРП. НОВИНАРСКОМ УДРУЖЕЊУ

ЗА МИТИНГ

37.

Ниш. — Тешке ране наше браће у Босни и Херцеговини и нас тиште, даће Бог да јарко сунце слободе и њих огреје на срамоту већ осрамоћене Аустрије. Живело Српство!

Др. Лаза Бугарчић, Илија Марковић, Јован Г. Јовановић, Тодор Марковић, Лазар Станковић, Илија Гирић, Стеван Кара Николић, Стев. Поповић, Спира Ђорђевић, Дим. Марковић јувелир, Дим. Марковић извозник, Јоца Мицић Босанац, Тодор Танић, Живојин Кузмановић, Сотир Стефановић, Јован Ђорђевић, Љубомир Новаковић, Милан Станисављевић, Младен Поповић, Драг. Балтезаровић, Љуб. Николић, Стојан J. Митић.

38.

Ниш. — Гнушајући се најновијих насилничких поступаха окупаторске владе овд. „Српска Браћа" у свему се придружује решењима тога патриотског збора, с усклином: Живела Српска Херцег-Босна!

Председник
пуковник *Пав. К. Јанковић*.

39.

Ниш. — Свештенство нишко придружује се протесту против богомрског и нехришћанског поступка окупаторске власти у Српској нам Босни и Херцеговини, у гоњењу просветних радника са одушевљеним узвицима: Живела здрава свест српског народа!

Протојереј окр. Прокопије Поповић, свештенство: Тадија Костић прота, Петар Икономовић, Димитрије Петковић, Никола Поповић, Јанко Јанковић, Лука Марјановић, Јован Поповић, Мијаило Поповић прота, Цветко Богдановић, Мијаило Стојановић, Риста Поповић.

40.

Ниш. — Нема брата док не роди мајка, те и ми саосећајући тешке патње синова Босне поносне и кршне Херцеговине, солидаришемо се са вама препоручујући угњетеној браћи уздржљивост, јер је свака сила за времена.

Главни одбор
Нишке Трговачке Банке.

41.

Ниш. — Осуђујући тирански поступак аустриске владавине у Босни и Херцеговини, нишка трговачко-занатлиска омладина честита данашњи патриотски састанак, изјављујући своју искрену српску жељу, да се што пре приведу потлаченој нам бр слободе. Пре

Ж. Стој.

42.

Ниш. — Гнушајући се нај[illegible]јих поступака окупаторске владе, овдашње „Коло Српских Сестара" у свему се придружује решењима тога патриотског збора с усклином: Живела Српска Херцег-Босна!

Председница
Даринка П. Јанковић.

43.

Ниш. — Варварском руком обученом у глазе рукавице, „просвећена" Европа дајући право окупирања двеју чисто српских провинција, ударила је несвесно на своје чело жиг неваљалства и тиме дала још један јачи доказ своје лажне просвећености.

Наши преци у борби противу Турака на Мишару, Чегру, Делиграду и другим местима, својим успесима задивили су цео свет. За све своје успехе имају на првом месту да благодаре међусобној слози. Та слога треба данас да буде већа него икада, јер је и окупаторски варваризам куд и камо већи од турскога.

Поздрављајући и честитајући рад данашњега митинга, особље нишке поштанско-телеграфске станице кличе: Да живе наша потлачена браћа у Босни и Херцеговини, срам нека је окупаторки.

(Наставиће се)

Три искре

— из „Политичких парабола"
Од Оскара Блументала

На једној телеграфској жици судариле су се три искре хитајући на три стране света.

— Куда? — запита прва.

— Хитам! — одговори друга. — Јер носим *радост* широм бела света!

— Опет ћу те ја претећи! — рече друга. — Јер ја муњевитом брзином ширим нове *истине*, које свет освајају!

— А ја ћу вас обе претећи! — рече трећа искра пролазећи поред прве две.

— А зашто ти то мислиш?

— Јер ја носим *клевету* широм бела света.

И пре но што су оне две искре могле што одговорити, трећа је већ прелетела цео земљин појас.

— L.

ПОЗОРИШНЕ СИТНИЦЕ

Бранино Позориште код „Коларца".

Песничка фамилија! то је управо фамилија једнога шнајдера (не тобџије), али је тако занесена за поезијом и позориштем, да по цео дан игра неке траги-комичне сцене и није чудо, што ту фамилију пушта вечерас Брана, да у једној тачки његовога програма и та фамилија забави публику. Вечерашњи је програм веома пријатан.

ТЕЛЕГРАМИ

Вител. Према последњим извештајима, за време експлозије, погинуло је 30 лица, тешко рањено 62, а лако рањено 180. Образована је комисија ради извиђања узрока ове страховите експлозије.

Будим-Пешта. Мађарски лист „Хирлап" јавља, да ће говор министра унутрашњих дела Андрашија, у парламенту, о владиној народносној политици, бити преведен на све језике народа круне Св. Стевана, и бити изложен у плакатима по свима општинама.

Сутрашњи уводни чланак:

„Једна страховита завера"

Доктор Савичевић

СПЕЦИЈАЛИСТ

за венеричне и кожне болести

Прима од 1—3 по подне и 7—8 у вече.

Кнез Михајлова ул. 14. или Чика Љубина 3. (преко од нове зграде Управе Фондова).
1—5

КАЛЕНДАРИ

ЛИСНИ, НЕДЕЉНИ И ЏЕПНИ

за 1907. год.

ГОТОВИ СУ

Могу се добити у трговини писаћих и цртаћих потреба

МАРИЧИЋА И ЈАНКОВИЋА

1525 **БЕОГРАД** 3—15

Купујем Акције Дуванџиске Задруге

плаћам најбољу цену као и акције свију завода у Краљевини Србији.

Продајем марке поштанске и таксене са $2\frac{1}{2}\%$—$2\frac{3}{4}\%$ као и све монополисане хартије.

Аврам И. Анаф

1—3 менач — Теразије број 9.

СТАН ЗА ИЗДАВАЊЕ

две собе са кујном и шупом издају се под кирију од 1. Дец. **Светогорска ул. бр. 31.** 1—5

ПРВИ СРПСКИ КОЊАРСКИ ЗАВОД

БЕОГРАДСКИ ТАТЕРСАЛ

јавља **гг. официрима,** да му је приспела и *пета партија коња.*

Купује веће и млађе *српске коње* за своју потребу.

Данас је допутовао чувени травар, испитивач лековитих трава

ЖИВОЈИН С. НИКОЛИЋ

Неготинац,

који има дозволу од Г. Министра Народне Привреде од 17. XII.-1904. год. (види „Српске Новине").

Са свога пута донео је преко три хиљаде лековитих трава, а главно стовариште налази му се у *Младеновцу*.

Са собом сам донео од свих лековитих трава:

1. Од Јектике што рецепташи зову туберкулоза.

2. Од шуљева, падавице, епилепсије, реуматизма, живе ране, кашља, грознице, жутице, чамотиње, малаксалости, трапије, гушобоље, шарлаха, скерлетине, инфлуенце, згрчене жиле, запаљења можнице, запаљења материце, од опадања косе, увобоље, окобоље знојења, шкрофула, коштака, ујед од змије и од бесног пса, катара према, заптивања, и све стомачне болести, и феверичне. Обраћам пажњу женском полу да имам трава за бело прање вајин флус. За нероткиње дајем гаранцију, ако роде плаћају, ако не роде капару враћам, капара се даје у 16 динара. Радевицима организованим у пола цене.

За моје лековите траве одликован сам, на Париској Изложби Златном медаљом I. реда, са дипломом у Лијежу — Белгији Златном медаљом II ред са дипломом у Букурешту 1894. год., у Бечу 1895. год., у Софији 1899. год. у Врањи 1892. год., Пожеги 1893. г. и многе писмене захвалнице.

Моја адреса: кафана „Руска Круна". — Неплаћена писма не примам.

Ваш поштовалац

ЖИВОЈИН С. НИКОЛИЋ

испитивач лековитих трава.

Павле Маринковић

адвокат

КНЕЗ МИХАИЛА УЛ. 15.
ТЕЛЕФОН 857.

Напредњак

календар за 1907. год.

ИЗЛАЗИ

ових дана из штампе

СА ОВОМ САДРЖИНОМ:

Програм Напредне Странке с објашњењем — Наши посланици — Шта су напредњаци дали Србији? Наши одборници — Последњи избори — Напредњачке установе — Како напредњаци агитују — Забавни део — Наше слике.

Календар **„НАПРЕДЊАК"** биће илустрован са десетак и више слика а цена ће му бити

Само 50 п. дин.

ЖИВЕЛА СРЕЋА

СРЕЋКЕ КЛАСНЕ ЛУТРИЈЕ

За *Шесту* класу у избору шаљем сваком на захтев.

Вучење *6. класе* почиње *25. новембра* до закључно *7. децембра*, мали ризик велики добитак. Који игра тај се нада, паметан играч никад не страда. У овој *6. класи* има *10.000* згодитака и једна премија од **200.000** динара.

Продајем *менице, марке, таксене*, поштанске све монополисане артикле.

Дајем $2\frac{1}{2}$ и $2\frac{3}{4}\%$ рабат

КУПУЈЕМ акције свију завода Краљ. Србије као и заложнице, плаћам најбољу цену.

КУПУЈЕМ све могуће стране монете као и турске, плаћам преко номинала.

С поштовањем

ИСАК Ј. ЕШКЕНАЗИ мењач

и колектор срећака Краљ. Срп. Држ. Кл. Лутрије

2—20 у БЕОГРАДУ.

135.000

Сто тридесет пета хиљада

● ● ● КУШАКОВИЋА КАЛОДОНТА ● ● ●

ДАНАС **ИЗРАЂЕНА** И ПРОДАВЦИМА ПОСЛАТА.

* * * * ПРАШАК

ВЕЖЕТАЛЕ

(Pourde végétale)

Од француских лекара препоручен и у целом образованом женском свету признато, као најбоље средство против разног бленороичног цурења — флуса, белог прања — код женских.

Цена 1 кут. прашка вежет. 3 д.
„ 1 плех. иригатору 3 „
„ 1 стакл. „ 4 „

ИНЈЕКЦИЈА * * * *
* * * * КАПСУЛА

ВЕЖЕТАЛЕ

Од француских лекара препоручене, као изврсно средство, против акутног и хроничног (застарелог) — бленороичног цурења, — трипера, канкова — код мушких.

Цена инјекцији 2·50 д.
„ капсулама 3·— „
Шприцева, суспензорија разних.

САПАРИЛА ЕКСТРАКТ, изврсно средство за чишћење крви после горњих венеричних болести, као и против сифилиса и шкрофула. Цена: 1 флаша 2 дин.; 6 флаша 10 дин.

Главну продају за Србију и Балкан уступио сам само: апотеци **код „Српског Краља" — Ник. ие Ј. Марића у Београду** ул. Краља Александра, где се само може и добити, одакле се и поруџбине из унутрашњости по пријему новца или уз доплату под дискрецијом одмах шаљу

R. Frère

pharm, 1 Cl. Paris.

ГЕНЕРАЛНО ЗАСТУПНИШТВО

Краљ. Српске повл. Извозне Банке, Солун

Стављa до знања српском трговачком свету, да је посао око његовог организовања приведен потпуно крају и да се може од сада са услугама и потребним обавештењима у свима трговачким пословима. ставити свакоме на расположењу.

Ово заступништво вршиће све комисионе и агентурске послове, а нарочито и у првоме реду послове, који се буду односили на извоз свих продуката из Србије и иностранства, као и обратно послове, којима ће се посредовати увоз јефтиних и потребних артикала из иностранства у Србију, а нарочито колонијала.

Новим обртом трговинских односа добија Солун за трговину у опште. а за српски извоз специјално нарочити значај, и тај значај да испита и да га у свој својој потпуности позна, ставило је ово Заступништво себи у нарочити задатак.

Излазећи са овим огласом пред трговачки свет и у Србији и на Балкану, *а нарочито пред извознике из Србије, којима у садањим мало тежим приликама, ово заступништво има нарочито да послужи*, уверавамо их, да ће нас вазда и у свима пословима руководити само један циљ, а тај је, да нашим савесним, солидним и енергичним радом **уз најскромнију награду** послужимо корисно свакоме који нам се за услуге буде обратио.

Солун, 26. октобра 1906. ДИРЕКЦИЈА ГЕНЕРАЛ. ЗАСТУПН.

4—3 **ИЗВОЗНЕ БАНКЕ**

МЕЊАЧКА РАДЊА

ЈОСИФА И. АНАФА

КНЕЗ МИХАЈЛОВА УЛ. **48.** — ТЕЛЕФОН **82.**

Једина мењачка радња која се поред мењачког посла бави у велико куповином и продајом свију хартија (акција) од вредности у Краљ. Србији.

Купује купоне са акција свију завода у Краљ. Србији који се имају исплатити у 1907. год.

Купује талоне амортизованих дуванских лозова као и разне *стране* лозове и акције.

Даје извешће о цени и дивиденди свију новчаних завода у Краљ. Србији.

КЊИЖАРА

ЗА СРПСКУ И СТРАНУ КЊИЖЕВНОСТ

Драг. Ст. Главичког и Стојанчића

Београд — Теразије

Има на свом стоваришту највећи избор српских књига научне и забавне садржине, јер је откупила једну *огромну количину 5—6000 разних књига од чувених српских и страних писаца.*

продаваће их са 50—60% испод означене цене.

Књиге су сасвим нове и неисечене.

Има такође у великом избору књиге путовође по свету **„Reisehandbücher" — „Reiseführer", Ђенералштабне карте — Секције** аустријског вој. ђенералштаба; Карте — мапе појединих места и држава Европе, Азије, Африке, Америке, Аустралије и т. д. за г. г. официре, државне и приватне канцеларије, новчане заводе, трговине и свакога, детаљно израђене.

Модне журнале — базаре има у великом избору за кројаче, кројачице и приватну потребу.

Набавља све стране књиге и часописе за најкраће време, па ма на ком језику и ма где оне изашле — издате.

Прима претплату на све српске и стране часописе и модне журнале — базаре, овде их шаље поручиоцу и кући а унутрашњост поштом о свом трошку.

Цене су са 10—20% јевтиније но код других.

Поруџбине из унутрашњости извршује савесно и брзо. Каталоге и потребна обавештења о свему даје књижара бесплатно.

„БРАНКО РАДИЧЕВИЋ"

ШТАМПАРИЈА

Гавр. Давидовића и Комп.

Телефон 69 БЕОГРАД Телефон 69

Препоручује се п. п. за израду новина, књига, формулара, скаденција, образаца за новчане заводе у једној и више боја, посмртних листа, јеловника, посетница, позивница за свадбе и забаве, плаката и све што у штампарски посао спада.

Нарочито јој је част препоручити велики избор нових слова за израду посетница и свадбених позивница.

Израда техничка. Цена умерена.

За унутрашњост доплатом.

„Правда" излази сваки дан. — Претплата је **за** Србију: за годину 16 дин. за пола године 8 за четврт год. 4 месечно 1·50 дин. За иностранство: за годину 32 динара з. пола године 16 дин. за четврт године 8 дин. — Стан уредништва налази се у Чика Љубиној ул. бр. 7. — Власник за клуб „Напредак" и главни уредник *Јова Адамовић*

„Бранко Радичевић", Штампарија Гавр. Давидовића и Комп. Бранкова ул. бр. 18

Одговорни уредник Душан Трбајевић

НЕДЕЉА
19 НОВЕМБАР
— 1906 —
БЕОГРАД

ПРАВДА

ГОДИНА III.
5
ПАРА БРОЈ
БРОЈ 317.

ОРГАН НАПРЕДЊАЧКЕ ОМЛАДИНЕ

ЈЕДНА СТРАХОВИТА ЗАВЕРА

Нико жив, па ни он сам није знао, зашто је он баш ту морао стајати и шта би то било, што би се могло догодити на том најживљем месту престонице — пред зградом у којој се налазе и министарство спољних и министарство унутрашњих послова — па да у интересу не знамо чега буде потребно и његово присуство.

Но то, што ни он ни други нису знали шта ће он баш ту, на томе месту, није никакво чудо. Он по своме „положају“ није морао давати рачуна ни себи ни другима, зашто баш ту да стоји а не на ком другом месту, или обратно. Зна се да је „тајни полицајац“ биљка која ниче и тамо где се не сеје, и према томе је и овај наш могао да стоји и ту где је стајао, па да ипак буде „човек на своме месту“.

Еле, он је стајао свакодневно на реченом месту, обично прислоњен уз један од оних кестенова пред уласком у министарство, и одатле је бленуо лево и десно, уз и низ Теразије.

Као што је познато, у науци још није пречишћено питање: да ли тајни органи јавне безбедности нешто мисле кад тако стоје на улици, или кад седе за кафанским столом Неки научењаци тврде да они никад ништа не мисле, и то доказују тиме што готово сви тајни агенти стално реферишу својим претпостављенима оне ствари, које немају апсолутно никакве везе са оним што би претпостављени хтели знати, и да многе глупости појединих полицијских органа, потичу отуда, што дотични полицијски орган доводи у везу оно што му тајни орган јави, са оним што он жели да сазна, и ако једно с другим никакве везе нема.

Други, опет, научењаци тврде обратно: да тајни органи јавне безбедности и сувише много мисле, и да многи грађанин оде ни крив ни дужан у апс, а само за то што је тајни орган и сувише много мислио и — измислио.

Кад на пример грађанин Н. Н. за кафанским столом, причајући о своме познанику М. М. случајно, у моменту кад тајни орган седне за суседни сто, рекне, „па ако је брате луд нека га лече, не може то тако остати“, онда тајни орган стане мислити о том речима, и мислећи, измисли да се то односи на... овај.... Бог те пита кога. И, разуме се, чим је то смислио, отрчао је своме претпостављеноме и реферисао: да је Н. Н. овог часа јавно у кафани рекао, да је... овај... не знам ко, луд и да га треба спровести у лудницу. Претпостављени, који опет ужасно воли да сазна ко је од грађана антидинастичар, доведе овај рапорт у везу са својом жељом и Н. Н. се нађе, док длан о длан, у бувари. А зашто? Зато што је тајни орган јавне безбедности и сувише „мислио“.

Дакле, као што се види, аргументи који говоре било за једно било за друго мишљење научника, подједнако су јаки. Зато се ми нећемо ни упуштати у дискусију о томе које је мишљење претежније, него прелазимо на саму ствар, остављајући читаоцима да реше у коју је категорију тајних органа јавне безбедности спадао онај испред министарства — да ли у категорију оних који ништа не мисле, или у категорију оних који и сувише мисле.

*

Дакле стоји он тако прислоњен уз онај кестен и, блудећи погледом по најближој својој околини, размишља: да ли да каже своме претпостављеноме како је „дознао“ да је синоћ у уредништву „Правде“ био пуковник Н. Н и тамо остао врло дуго, или да каже уреднику „Правде“ како је „видео“ кад је чувени контра завереник М. М. отишао његовом т. ј. агентовом претпостављеном и тамо дуго с њим на само разговарао.

Таман се он у недоумици решио да учини, ради сваке сигурности, и једно и друго, кад примети како један мајор и један капетан уђоше у Чиновничку Задругу.

Шта ли ће они ту? намете му се питање, али, како не нађе одмах одговора, оно му ишчили из главе као да се није ни јављало.

После неколико минута појави се с другог краја улице пензионисани ђенерал П. Б., за кога је знао да је „опасан“. И он уђе у Чиновничку Задругу.

Стој тицо! Овде има нешто, подвикну у себи наш тајни орган јавне безбедности, откачи се без икаква размишљања од кестена, ускочи у трамвај који се баш тога момента беше појавио у правцу од Славије и оде с њим пут Велике Пијаце.

Већ после 10 минута стајао је наш аргус пред својим претпостављеним, реферишући му да је „примјетно“ како су неки официри ушли крадом у Чиновничку Задругу, како је тамо међ' њима и пензионисани ђенерал *П. Б.* и „још неки које није могао распознати“.

Претпостављени се узврпољи. Који су то били? Како изгледају? Колико их је било? и т. д. А наш Аргус као да чита из неке књиге: не зна их по имену, али би сваког од њих могао познати. Улазили су један по један и он је „својим рођеним очима“ избројао шесторицу. Било је пуковника, потпуковника, мајора и два — управо два — поручника. Све је то он реферисао без да је оком трену.

— Бога ми ово је нека озбиљна ствар. Ово се мора одмах јавити „шефу“, рече у себи узбуђени претпостављени и оде шефу да јави.

*

Фијакер! викну шеф пошто је саслушао и претпостављеног и подчињеног, и већ после неколико минута одзврктао је фијакер пут Теразија. Кад је фијакер стигао према Чиновничкој Задрузи, шеф се диже усправно, да боље загледа кроз прозоре који већ беху осветљени, и у мал' не паде од силног узбуђења. Шта мислите! у једној соби седи за једним столом гомила гологлавих људи, пуше и нешто живо дебатују.

Шефу заигра срце. Дакле ту смо! — Нареди кочијашу да одмах окрене натраг и стигавши пред главну полицију улете трчећим кораком у канцеларију.

— Писар Н. Н.! Одмах!

Овај долете и шеф му без много објашњавања нареди да одмах иде у Чиновничку Задругу, да види који су то људи тамо што су се скупили, да им побележи имена и, ако има каквих хартија код њих, да их одузме. Нарочито да пази на официре.

Писар салутира и оде.

*

Послужитељ таман почео да чисти канцеларије Задругине, а писар из Управе бану са жандармима.

— Кога има-ту?

— Нема никога.

— Како нема?

— Па тако, господине, нема, отишли.

— Мало час су били овде неки људи?

— Били па отишли.

— А ко је био?

— Па били чиновници и управни одбор.

— А официри?

— Какви официри?

— Официри што су ту били! Шта се правиш луд!?

— А шта ги ја знам, зар мало света овде долази.

Писар се мало замисли.

— А ко је то вечерас ту седео?

— Па седели, господа из Управног Одбора.

— Ко је у Управном Одбору?

— Па, овај, господин управник Милан Живковић, господин Жика...

— Који Жика?

— Господин Жика, што га зову Ружа.

Писару пуче пред очима: Жика Ружа, Константиновић, кнез Мирко, официри, завера — све се то калејдоскопски измеша у његовој глави, и он јурну на врата а жандарми за њим.

*

— Господине, ви сте вечерас били у Чиновничкој Задрузи!

— Нисам.

— Како нисте?

— Тако, нисам стигао да одем.

— А знате ли ко је тамо био?

— Не знам.

— Ви знате. Ја вас позивам да ми кажете ко је био вечерас у Задрузи, иначе ћу бити принуђен да вас поведем.

— Зашто молим вас?

— Не питајте него одговарајте.

— Ја нисам био па и незнам ко је све био. Него да питамо, ако хоћете телефоном?

— Питајте.

И сад настаде једно звонење и тражење чланова управног одбора Чиновничке Задруге. Један није код куће, други отишао у позориште, трећи у кафану, и т. д. На једвите јаде, јави се један.

— Јеси ли ти М.?

— Јесам.

— Јеси ли био вечерас у седници?

— Јесам.

— Ко је још био.

— Па био Мићић, био ђенерал Бошковић, био управник, и онај продужи ређати имена чланова.

Полицијски писар, који је држао другу телефонску слушалицу, и њоме слушао шта онај говори, постајаше све црвенији у лицу. Најзад рече своме садругу на телефону, да пита какви су то официри били у Задрузи. На постављено питање онај одговори:

— Официри? Какви официри?!, па после мале паузе додаде:

— А јес', долазила су двојица, да виде да ли им је одобрена меница коју су поднели. Дошли још пре цензуре.

Писар пусти слушалицу, промрмља једно збуњено „извините“, па кидну на врата, оставивши онога да прекине везу телефонску да размишља шта то све има да значи.

Сутра дан је онај наш тајни орган јавне безбедности и опет стајао пред министарством, и то тако безбрижно, као да није он био онај што умало није „открио“ једну ужасну „заверу“, него неко са свим други.

Ј. А.

Последње мисли Обреновића

— Слике из скоре прошлости српске —

ДРУГИ ДЕО ЗАВЕТ

14.

Даља таласања

Све је то мутило душу честитога јунака. Место сложног рада против правог непријатеља изиђе се у међусобни рат а у корист његову.

Дође и војвода Шупљикац. Свечани дочек његов не могаше одушевити Чичу, који је будним очима већ пратио догађаје. Једни бејаху очарани војводиним држањем, други му замераху да је — аустријски човек. Чича је горео на две ватре: поштовао је личне врлине народнога изабраника али је видео да се и то све упутило правцем за Аустрију корисним.

Залуд се певало:

Место славних Немања
И цара Душана
Бог нам за сад поклања
Војводу Стевана . . .

Залуд све то — војвода је морао издати „Народу Војводовине Српске“ проглас да доказује своје — србовање.

„Да мени — вели у прогласу — народна срећа и благостање на срцу лежала није, ја никада не би у народ ни долазио био . . .

„Но у сред моји о благостању народном попеченија нађоше се некоји непријатељи напретка народног, који с нечувеним дрзновенијем труде се да мене поверења код народа лише, наводећи то да сам ја према народности нашој ладан и за свету ствар нашу слабо одушевљен“...

Читајући то, Чича тужно климаше главом.

— Браћо моја! — рече потом — сви смо ми српско млеко сисали, али су многи од нас — кратковиди. Тешко теби народе...

Али не прође ни недеља дана а већ патријарх објављи ваше — војводину смрт.

— Више нема сумње, Бог хоће да нас казни! — говораху сви од реда тада.

(15)

Чича се ломио.

Кад би људи могли загледати у душу његову и видети да ту ни трунке себичности нема — он би знао шта би чинио: мач на двоје...

Али овако?

Сутра дан по војводиној смрти пуковник Мајерхофер издаде српској восци наредбу у којој јавља, да је патријарх њему „привремено руковођење ратни дела“ предао, па онда додаје:

„Победоносне војске цара нашега ступају са свију страна на непријатеља нашег...

„Мени пак поверујте, да као што сам у почетку ваше свете борбе с вама стајао, и у вашој ствари участвовао, тако и срећан исход те вама и народу честитати будем.“

15.

„С нами Бог!“

Чича седе и написа писмо главном Народном Одбору у Карловцима, у коме тражи да се за српски логор на Јарку назначи — други командант. Његов захтев бејаше тако одлучан, да би залуд било чинити ма какве кораке да од тога одустане.

На чело све српске војске стаде „царско-краљевски генерал мајор кавaљер“ Кузман Теодоровић, Србин, те тако врховна команда Немца Мајерхофера трајаше свега пет дана.

Ђенерал Теодоровић издаде такођер проглас у коме вели како је на позив патријархов дошао у народ и „у овом осудном тренутку одма врховно повелитељство над свима војеним силама налазећима се у Војводовини „Српској“ примио. Још додаје како је он у војничкој дужно сти и верности према цару оседео . . .

Ствари не иђаху на боље него, напротив, све горе.

Проглас се Теодоровићев свршаваше речима:

„С нами Бог!“

— Слава Богу! — рече Чича — али ни Бог не помаже кад ми нисмо на чисто сами са собом!

— НАСТАВИЋЕ СЕ —

ДНЕВНЕ ВЕСТИ

Српско Новинарско Удружење. Сутра после 6 сата по подне *Српско Новинарско Удружење* имаће своју редовну седницу у клубу код „Таково“. На дневном је реду предлог правила *о пензионом фонду* српских новинара. Скреће се пажња члановима да са ове седнице не би требали да изостану.

Митинг за Босну и Херцеговину. Данас ће у Нишу бити други митинг за Босну и Херцеговину. На тај митинг отишли су многи Београђани, међу овима и неколицина чланова Српског Новинарског Удружења. Извештај са оног митинга донећемо у броју од понедеоника.

20 говорника. Пошто је јуче у подне пријем даљих говорника у *топовској дебати*, која је изашла целом свету на врх главе, закључен, председник Скупштине констатовао је, да има *још 20 говорника*, који су се пријавили да узму учешћа у дебати. Према томе та ће се дебата моћи завршити, тек почетком идуће недеље.

Пожар на Великом Тргу. Јуче око три сата по подне запалио се један магацин овд. фирме *Т. Милишић* на Великом Тргу. Како је било у том магацину и нешто бензина, то је овај експлодирао и јако опрљио једног Милишићевог рођака. Штета није још процењена, али неће бити велика; и пошто је магацин био осигуран то сопственик његов неће имати велике материјалне штете.

О укидању смртне казне. Чланак, који је под овим насловом изашао јуче у „Правди“, завршиће се у сутрашњем броју. Скрећемо пажњу читаоцима на то.

Велика лутрија Црвеног Крста. Наш Црвени Крст, да би попунио своје магацине потребним болничарским материјалом спрема велику лутрију, од чијега ће прихода намеру своју извршити. План о тој лутрији у скоро ће бити публикован. Како смо извештени у овоме ће Црвени Крст наћи потпоре и код владе.

Исправка. Јуче је изашао у „Правди“ један допис под потписом г. Адама Станимировића, у ком се налазе незгодно употребљена имена г. г. Љубе Павловића и Милана Дукића професора. Уредништву се то промакло, иначе не би штампало. Оно најискреније сажаљева, што се ма и омашком могла причинити непријатност тако одличним људима и професорима као што су г. г. Павловић и Дукић.

Преки суд у Београду. На јучерашњој седници Народне Скупштине пала је реч и о *преком суду у Београду*, који ради у времену, кад у њему заседава Народна Скупштина. Та је реч пала из уста *Симе Катића* а адресована је била не само на министра војног него и на целу владу. И заиста само је преки суд могао донети онако драконску пресуду по *крагујевачкој афери*, на коју се Симин протест и односио. Па ипак, нико није сматрао за потребно од оних, који данас ведре и облаче, да реагира на тај праведни протест. За тај протест Сима је нашао одобравање и напредњака и самосталаца и националаца, једном речи целе опозиције.

Лому Скупштини. Како се т. зв. прангијашка дебата у Народној Скупштини развукла у недоглед, то се председништво решило, да држи седнице и после подне. Јуче после подне требала је једна таква седница да буде, заказана је за 4 сата, али тада није био дошао довољан број посланика да скупштина може радити. Прозивало се неколико пута, док је накрмљен потребан број. Курцонско-самосталска фузија није хтела ући у дворницу скупштинску (чекајући по споредним собама) све док се није накрмио потребан број. Па и тада, по раније утврђеном споразуму, осула је са баналним питањима, хотећи на тај начин да спречи сваки рад у Скупштини. Захваљујући тој фузији Скупштина се мало по мало претвара у *комендију!*

Још једна драконска пресуда. Мислили смо, да само војни судови драконски суде, а оно, гле, јуче и београдски варошки суд неће да дâ, да га у томе претеку и војни судови. Јуче је варошки суд осудио *Светолика Урошевића*, бив. официра, **на годину дана затвора** због једне дописне карте, која и није његова а на којој је нанета увреда *Њ. В. Краљу*. И поред сјајне одбране и његове и његових бранилаца, суд га је осудио по мишљењу двојице вештака, у чију „стручност“ за оцењивање рукописа нико живи не верује. Ето, каква је правда данас у Србији и како наши **т.** зв. „независни“ судови суде!

Два стечаја. На дан прославе стогодишњице Београда општина београдска на свечаној седници расписаће два стечаја: један за израду културне и политичке *Историје Београда* са наградом од 5000 дин. и други за израду једне социолошке расправе *О узроцима ненапредовања Београда* са двема наградама 2000 и 1000 дин. Рок за израду оба рада биће новембар 1907. год.

„Абрашевић“. Радничко позориште „Абрашевић“ приређује у недељу 19. ов. м. у 2 сата по подне дневну представу код „Коларца“. Поред декламација играће се и два нова комада: *Параграф 330* комедија од Жоржа Куртелина и *Ђаво у гласачкој кутији* од Ериста Прецанца. Улазница 0·40 дин.

Важне Вести

Сачувај ме, Боже, лудих пријатеља

Тако ја узвикнуо пре два дана Лаза Комарчић па је написао ове редове:

„Браћа Савићи, моји иначе добри и искрени пријатељи, донели су сад у прошли уторак — 14. т. м. — у своме листу „Малом Журналу“ једну белешку под насловом: Комарчић на умору. Они су се у тој белешци незгодно дотакли и моје болести и неких мојих домаћих неприлика, а све у циљу: не би ли покренули добре и милосрдне људе, да мучно стање моје својом дарежљивом руком колико толико ублаже, те тако изгледа, да сам ја, у договору са уредништвом „Малог Журнала“ и написао ону белешку и тако, просто на просто, ударио у прошњу. Међутим, за жалење је, што то тако мора свако разумети, тим пре што је та белешка још и нетачна.

Прво и прво, ја нисам на умору, а још мање да је долазило до обамирања. Напротив, ја довршујем моје започете књижевне радове. Неки од њих ово дана су и штампани, а неки ће ускоро — ако Бог да још који дан живота — ући у штампу; а били то могло бити, да ја „трајем последње дане“ и да већ и „обамирем“? — Наравно да не би!

За то ја изјављујем: да је та белешка нетачна, да је и написана и штампана без мога знања и одобрења.

После, та белешка пречи слободно кретање и мени и деци мојој.

Тако, кад неко види децу моју да су изашла у варош, природно је да ће рећи:

„А, гле, Комарчићеве деце где се шетају, а отац им на самрти лежи!.. Каква су то деца?!!!

А још горе могу за ме рећи, кад ме виде да сам у варош изашао:

„Ене Комарчића! Сметнуо с ума да је ту неки дан раструбио да је на умору, па је сад кренуо у — побирију!..“

Ето што ми је донела горња белешка у „М. Журналу“, која је, сумње нема, штампана у доброј и пријатељској намери, али која је растужила и мене и моју децу...“

И сад замислите ове лудаке нашли су да обавештавају свет о Престолонаследнику!

НАРОДНА СКУПШТИНА

— ДВАДЕСЕТ ШЕСТИ РЕДОВНИ САСТАНАК —

Београд, 18. Новембра.

Издавање посланика суду

На почетку данашње седнице прочитана су два акта министра правде, који тражи да Скупштина по захтеву првост. суда изда посланике Вељка Милићевића и Добросава Петровића суду.

Питање о судници

И ако на дневном реду стоје многа крупна, државна питања на решавању, *Алекса Ратарац* (самосталац) сетио се данас да пита о отимању неке суднице, ако се не варамо у В. Плани. Али на питање није добио одговор. Самосталцима су рпече суднице од свачега другог.

Топовско питање

Дебату по топовском питању продужио је данас *Сима Катић* (самосталац).

О, људи, о чему све тај човек није говорио!

Почео је са одбраном, да нема пандурско васпитање, то онако узгред, па је онда навео, да Србија никад није имала лиферација а да њени владари не учествују у добити. Сима је по дуже говорио о „бакшиш“ политици. Питао је „чији су утицаји отпустили Пашићеву владу?“ Прелазећи на народ српски назвао га је — гуравим! Сима даље изјављује да је „члан еснафа, који слави невернога Тому“, па је онда ударио и у цитирање неких стихова Љубе Ненадовића (Шта си Љубо дочекао?!) а који гласе:

„Овај је свет једно позориште
Од свакога нека улога се иште!“

О Путнику је рекао, да је млитав командант и ускок. Тај данашњи радикални министар војни ђенерал Путник био је некад самосталац а пре тога још 1882. најпоузданији човек Краља Милана, који је те године добио задатак да се крене из Крагујевца за Ћуприју и угуши народни покрет и похапси Ст. Протића, Дим. Катића, Цветковића и остале.

О ђенералу Путнику

У даљем свом говору Сима Катић навео је, да је ђенерал Путник због кнеза Николе одлетео у пензију и пришао тада слободоумнијим елементима, па је дочекао, да 30. маја председава великој самосталској конференцији. Путнику су самосталци дали све, учинили га од пуковника у пензији активним ђенералом, па на послетку и министром војним. Па су на послетку дочекали, да их он напусти и пређе радикалима...

— Па на његово место добили сте замену у Васи Антонићу! — добацује Сретан Којић.

Сима говори и о подвали, која је учињена самосталској влади, како је Љуба Давидовић дао оставку, и причао, како би „још неко“ желео, да самосталци остану на влади, ит.д. ит.д.

У оном хаосу свега и свачега, којим је пуна два сата Сима гњавио Скупштину, било је говора и о извештајима топовске комисије, и о неким његовим закључцима и кад је Скупштина ударила у смеј и посумњала у његова тврђења,

---

ФЕЉТОН

ГРЕГОРЧИЋ

1844.—1906.

Међу песницима Словенскога Југа нестало је једнога од најјачих, једнога од најбољих. Умро је народу словеначком, умро је јужном Словенству песник, који је потлаченој *Домовини* овако зборио:

Остављена, напуштена,
Тужна мајко сиротана,
Сузом, крвљу напојена,
Ти још незнаш ведра дана,
Који би ти мило син,о,
Мила мајко — домовино!
Лепша зрака сунца врела
Нигде није обасјала,
Краљевска би са твог чела
Сјајна круна засијала —
А теб' трнов венац да'ше
И срце ти раскидаше!
Мученичког рода мати,
Докле ће те презирати?
Када ли ће боли проћи,
Кад ће синут' око твоје,
Кад ће нестат' тамне ноћи,
Кад ћеш сменит' рухо своје?
О, та да си славом светом
Од лавора и невена,
Срећом, снагом, свежим цветом
Окићена, одевена —
Тако твоје име часно
Певао бих свету гласно!
Ал' кад за те не зна срећа,
Када живиш тугом твојом,
Љубав моја још је већа,
Ја те љубим — сузом својом!
Мила мајко, домовино,
Надање ми ти једино,
За тебе бих радо гин'о
— Бог нека те чува свети,
Нека те се благо сети!

Песник, који је тако певао, био је *Симон Грегорчић*. Њега нема више. Пре неколико дана преминуо је у бајној Горици, молећи на самрти пријатеље да му тело пренесу и сахране у планинском завичају кроз који дере шумна Соча, у Словенаца оно, што је у нас Дрина. То је и учињено, и чести ти песник почива у родном крају своме; почива телом, јер је тело одмора зажелело, а дух му лети од једнога срца до другога, од једнога звоника другоме и позива:

Звонови звоните,
На дело будите...

* * *

Грегорчић је рођен 1844. год. у скромној и планинској сеоској породици. Школовао се у Горици. Ту је свршио гимназију и у двадесетој години ступио у Богословију.

„Као ђак у гимназији Грегорчић се одликовао љубављу ка народном језику и изучавањем српског и чешког језика с језицима других туђих народа, чији песници дадоше класичне списе у области поезије. Још тада је Грегорчић почео певати.“

После три године постао је свештеник и од тога је доба провео у разним селима, док се најзад није стално настанио у Горици где је и преминуо.

Дуго је времена писао и штампао песме под потписом *Х.* И доиста *нико* не знађаше ко је то. Славиле су се песме *непознатога* песника, па су се о њему и студије писале — а њега нико не знађаше по имену. Тек се 1882. јавио с именом и првом збирком песама.

„Грегорчићева је поезија потпуно лирска. Таква је она и кад песник пева топлину осећаја, које леди јава реалног света, и када тужи на гробу пропалих и изгубљених нада некада пуне душе, и када тугује због злог удеса драге му отаџбине, и када преварене жеље оставља у дубини душе своје као увеле листиће цвећа међу листове књижице од драге успомене.“

„Али се с тим не могаху сложити они којима је Грегорчић по положају своме био у животу најближи — свештеници. И не само они, готово цео табор, који је у се био прибрао старије и конзервативније елементе, устаде против песника и његових пријатеља.“

Тада се разви литерарна борба у којој је давно и одавно победнички венац однео сада, на жалост, већ покојни и врли Симон Грегорчић.

* * *

Пишући данас некролог великоме песнику, чини нам се да ћемо *идеалу свеопште љубави*, коју је он проповедао, најбоље одговорити ако на овоме месту наведемо његову песму, у којој он слави *Моћ љубави*. Она у српском препеву гласи:

Месечеву сјајну зраку горе
Заљубљено гледа плаво море,
Да се здружи са њоме умилно
Шест часова кипело је силно,
А шест других горко туговало,
Туговало, тужно јадовало,
Никад љубав своју не оставља,
Већ све јаче жеља му се јавља.
Шестог часа подиже се с нова,
Пуно наде, пуно благослова,
Подиже се — не може се дићи,
Ни састати, нити горе прићи.
Море кипи, уздисаје гони,
Зраку сјајну тамна магла склони,
Али неко са надама благим
Кад не може састати се с драгим,
За толике силне уздисаје
Сузе своје сињем мору даје,
Споја ради — љубав мору хлади.

Када вода тол'ку љубав буди,
Та шта оста за срце у груди!

* * *

У милој Словенији један је гроб више. Није то обичан гроб: то је знамење родољубива живота...

„Не бој се стадо малено...“

Воља је Божја да и кроз то искушење прођеш.

Будућност је твоја.

Њу су ти извојевали синови, међу којима је, одабраним, најодабранији био Симон Грегорчић.

И ми клањајући се духу његову, завршујемо ово неколико врста речима српскога песника:

Гробу твоме венци
Лете с десна, с лева —
Ево прими један
Из српских крајева...
Кад је једна радост
Нек је једна туга —
Туга за славујем
Општега нам луга...

Сима је најозбиљније обрнувши се Скупштини избацио:

— Ако није тачно, дајем оба увета да ми се одсеку!

Урнебесан смеј пропратио је и ове његове речи.

Гилтује човек уши!

О, Симо, Симо!

Из трагике у комедију

Шест дана траје дебата у Скупштини само по једној интерпелацији о топовском питању и за све то време са левице се хтело дати тој дебати трагично-озбиљни карактер. Међу тим Сима Катић пошто је пуна два сата забављао и увесељавао посланике претворио је ову трагично-озбиљну дебату у комично-смешну, у zu lächerlich, што би шваба казао. Његовом се помоћи либерали, који су и поднели интерпелацију по топовском питању нису ама баш ни у колико користили!

Са Симиним *манзафларијама*, како он назива своју „беседу" једино су галерије биле задовољне, јер су се оне за то време забављале на свој начин.

Преки суд у Београду

Једина паметна, коју је Сима у своме резоновању избацио, била је она, која се односи на *преки суд у Београду*.

— Знате ли господо, — рекао је Сима, — да докле овде заседава Народна Скупштина на другој страни Београда заседава *ратни суд* и ставља људе *ван закона!* (Гласови: „Тако је!") И за то највише ја не могу поклонити своје поверење министру војном и гласаћу за предлог о неповерењу! (Бурно тапшање пропратило је последње речи Симине)

Крај седнице

Са Катићевим говором и још неким саопштењем, седница је ова закључена, да се дебата о топовима настави и на идућој седници Народне Скупштине, пошто се велики број говорника накнадно пријавио. Пријем нових говорника закључен је.

L.

ИСТОРИЈА БЕОГРАДА

пред одбором београдске општине

Одбор београдске општине решио је на једној од прошлих седница, да се приликом стогодишњице Београда изда Историја Београда, и оставио је општинском суду да се он обрати нашим виђеним историчарима, да их умоли, да они даду своје мишљење у коме би се облику та историја имала израдити.

Општински суд, не знамо по чему, нашао је да су по овој ствари најкомпетентнији г. г. Станоје Станојевић и Љуба Јовановић, те се обратио њима за мишљење по овој ствари, игноришући једног Стојана Новаковића, Љубу Ковачевића, д-р Драг. Павловића, Јована Томића, и др. И, разуме се, да је то мишљење и испало са свим по г. Станоју Станојевићу. Он и његов садруг у овоме послу нашли су да историја Београда треба да износи 58 и словом педесет и осам штампаних табака, и да треба платити писцу штампани табак по 100 динара. Па да је само то, па ни по јада. Него су господа стручњаци у напред одредили ко ће ту историју и израдити, па ма како она била израђена, изјављујући приватно да друкчије не мисле узимати учешћа у раду ове историје.

Прексиноћ је општински одбор о овој ствари решавао и, после говора одборника Ј. Адамовића и Д. Лапчевића одбацио предлог ове господе стручњака.

Ј. Адамовић је пребацио суду што се није обратио за мишљење по овој ствари најкомпетентнијем — Академији Наука, него људима у чије се компетентност може сумњати. Као разлог за недовољну компетенцију г. Станојевића, Адамовић је навео факат: да је Академија Наука велики број радова г. Станојевића одбијала и да према томе није практично питати за савет човека коме је овим одбијањем речено да још није довољно јак.

Што се тиче г. Љубе Јовановића, он је по мишљењу г. Адамовићевом пре 20 година обећавао бити добар историчар али је на том голом обећању остао и до данас.

Да је суд погрешио што се обратио овој господи види се већ и из самог извештаја који су господа историци поднели. Већ из тога што они препоручују историју Београда од 58 штампаних табака он, Адамовић, види да господа нису схватили каква ова историја Београда, коју општина београдска хоће да изда, треба да буде. За такву историју какву ова господа мисле да напишу много је 100 дин. од штамп. табака, јер то не би била историја каква нама треба, него збирка разних цитата, аката, и др. саопштења из бечке ратне и наше архиве. То плаћати по табаку 100 дин. Адамовић налази да је много.

Драгиша Лапчевић је говорио у истом смислу. И он је уверења да ово неће бити историја него једна купусара за каце с купусом. Господа би ту на дугачко и на широко доказивали је ли нека битка била те и те, или оне и оне године, тако да би место културне материјалистичке историје Београда, Београђани добили једну, по отрцаној методи ређања година и догађаја израђену огромну купусару.

После ових говора и говора д-р Воје Мариновића, који се у свему сложио са предговорницима. Општински одбор је одбацио мишљење стручњака и решио да се распише конкурс за једну историју Београда, за коју је одређена награда од 5000 динара.

Ваљевска хроника

— Ваљевци и уметност — Позориште — „Кафе-шантан"

Ваљево, 14—XI 1906 г.

Наша нова гимназијска зграда готова је и већ је у њој отпочео рад.

Један београдски лист донео је пре неки дан, како ваљевска окр. скупштина није дозволила, да се та гимназија украси са Вуковом, Доситијевом и Чика Љубином бистом. То је истина. Али није истина, што тај лист на основу тога вели, да Ваљевци не умеју да цене уметност. Шта су криви Ваљевци што у овој окружној скупштини има и таквих гејака, који не умеју ни нос да усекну а камо ли да цене уметност!?

*

Овде је шабачко позориште и до сад је давало неколико представа. Од бољих комада играли су: Ибзенове „Аветиње", „Мамзел Нитуш" и Нушићев „Свет". Остали су комади штури и слаби, те их није требало ни давати; мало нешто измиче „У Знаку Крста" драма (quo vadis) из историје римске империје.

Нушићев је „Свет" испао на опште задовољство: позориште је било препуно. Нарочито су се истакли г. Динић у улози Томе, г. Христилић у улози Симе и симпатични Павић у улози учитеља музике.

У комаду „У знаку Крста" играо је главну улогу Јовановић (Марко Супербус). Публика га је чешће изазивала и поздрављала аплаузом што и заслужује његов велики таленат.

Од бољих снага у овом су позоришту, сем поменутих и г. г. Папић, Харитоновић, Совић и г-ђа Цицварићка.

*

Овде има и „кафе-шантан". Он је уређен тако да је права гробница за посетиоце којих хвала ћаволу има и сувише.

Ј.

Никад

Никад нису моја уста мала,
Пољубила твоје лице бело,
Нит' је душа радост осећала
Гледајући твоје вито тело.

Никад, селе, нисам сузе лио,
И квасио твоје лице смерно.
Ал' сам љубав тајно и крио:
Љубећи те страсно, неизмерно.

Шенбрун, 15. Август 1906. „Ultor"

ПОЗДРАВНИ ТЕЛЕГРАМИ СРП. НОВИНАРСКОМ УДРУЖЕЊУ

ЗА МИТИНГ

44.

Ниш. — Из дубине српске душе осуђујемо тирански поступак аустриских власти према српској слободној речи у Босни и Херцеговини.

Војислав Цинцар-Јанковић предс. суда, Лазар Урошевић судија, Крста Крстић судија, Ми Михаило Поповић судија, Драгољуб Хермановић судија, Милорад Стојковић секретар, Адам Костић рачуновођа, Миливоје Поповић писар, Александер Антић писар, Александер Андрејевић писар, Сотир Чохаџић инт. протоколиста, Миливоје Костић архивар.

45.

Ниш. — Сретан' вам данашњи рад са искреном жељом, да се закључци митинга остваре. Недајте да се „Српска Ријеч" угуши. Српско вам поздрављење, а покретачима за ослобођење подјармљене браће искрена хвала.

Председник Нишке Задруге за кредит и штедњу Сретен Миловановић, чланови: Светозар Рувидић, Никола С. Јовановић, Милан Т. Стојановић, Горча Поповић, Тодор Спасојевић, Д. Метларац, Гаврило Станић, Петар Коцић, Димитрије Гаруша, Сотир Поповић, Јеленко Петковић, Петар Антић, Таса Танић, Милан Митић, Коста Јовановић, Јордан Величковић, Јован Нешић, Петар Богдановић, Прибишковић.

46.

Ниш. — Благодарећи Удружењу на иницијативи за сазив данашњег митинга, ми се солидаришемо са одлукама митинга, јер окупаторска владавина у Босни и Херцеговини, која је злоупотребљујући мандат великих сила у окупираним земљама у место реда и културе унела насиље и разврат, заиста заслужује највећу осуду.

Спасојевић адв., Вуле Вукотић адв., Ракетић, Милан Андрић, Станко Лапчевић, Таско Узуновић, Мијаило Коцић, Стаменко Јоцић, Спира Ђорђевић, Алекса Симић, Ђорђе Бркић, Иван Стокић, Ставра Аћимовић, Павле Тодоровић, Милисав Николић, Станоје Савић, Аксентије Јаковљевић, Стева Пушкаревић, Ђорђе Печеновић, Захарије Ћелебоновић, Милисав Симић, Божа Драгићевић, Васа Љубисављевић, Ђока Нинић, Лазар Николић. Тоша Х. Пешић, Стојан Констандиновић, Дим. Миленковић. Дим Николић, Атанасије Јанковић, В. Димитријевић, Мустафа Абдуриман. Живојин Зисић, Бошко Митровић, Спира Цветковић, Светозар Јанковић, Коста Поповић, Пера Радовић, Јеврем Николић, Милан Младеновић, Тодор Поповић, Димитрије Пешић, Милош Поповић, Јован Димић.

(Наставиће се

Пожешка хроника

Исправка

У 303 броју „Правде", а под натписом „Пожешка Хроника" поред осталог казато је и ово: „Испраћен је наш капетан. Испраћај је био свечан и доста дирљив. Њега није пратило све грађанство већ 4—5 људи (његови љубимци) и како веле неке учитељице".

Истина је, да су неки од овдашњих грађана са колима пратили г. капетана, а међу пратиоцима није била ни једна од овдашњих учитељица.

Управитељ пожешких школа.
Миладин Стевановић.

ПОЗОРИШНЕ СИТНИЦЕ

Бранино Позориште код „Коларца".

20 тачака! — Недељом, Бранин програм збиља пружа највећу и најзанимљивију забаву. 20 тачака у вечерашњем програму, са тако ниском улазницом од 1 дин. задовољиће сваког посетиоца. Вечерас су нарочито одабране шале: „У харему!" — „Два плашљивца" и „Спаљивање мртваца". Најинтересантнија сола и дуети такође су у вечерашњем програму. Публици не треба напомињати, да ће и вечерас бити огромна посета и да је нужно мало раније доћи.

Позоришне Вести

Декорације за „Кавалерију Рустикана", које ради г. Брана, већ су готове и на главној проби биће намештене. Интересантно је, да је ово првина, да он за један комад не употреби ни једно парче од старих декорација.

Најбоље је претплатити се на „ПРАВДУ" код поште. Тромесечно стаје 4 динара.

ПОДЛИСТАК

ПРОБЛЕМАТИЧНЕ ПРИРОДЕ

РОМАН

од Ф. ШПИЛХАГЕНА

(наставак)

Он је изгледао као душа друштва те су се многи озбиљно наљутили, када је он одмах после вечере изјавио, да не може са осталима да шета до букове шуме, и ако је то био уговорио. Сви су хтели да одшетају до обале али се Освалд на један пут стао извињавати, да мора за сутрашњу пошту нека писма да напише.

И Освалд се у згодном моменту заиста и повукао из друштва, ма да су сви желели да и он пође. Утиском, који је оставио, он је могао бити задовољан. Госпођица Јелена покушала је да га придобије за шетњу, али је он тврдоглаво остао при својој одлуци. За то се она брзо окренула од њега не могући скрити своју зловољу због тога.

Освалд није био заборавио на своју звезду. Још јуче у Сасицу очекивао је од Мелите писмо. Сад се плашио, да није стари Бауман дошао истог вечера и узалуд за њега питао, јер је он с доктором био већ отишао. До душе он је баба Карстеновој рекао да се враћа у Гренвиц, али тамо стари Бауман није могао донети писмо Мелитино, које би лако могло пасти у туђе руке. Поред свега тога осећао је неку бескрајну тежњу за дуго очекиваним писмом Мелитиним.

С тога се реши пошто је друштво изашло из замка да изиђе кроз башту на велику капију, из које је брзо могао стићи у јелову шуму, која се простирала између Гренвица и Беркова. Испод великих стабала пуштала се већ помрчина а цела околина била је обвијена непријатним миром и тишином.

У тој свечаној тишини Освалд је само о Мелити мислио Сећао се њеног витког стаса, богате, мрке косе, која је у густим витицама падала на плећа, њеног нежног погледа и пријатности, с којом је све њено биће било испуњено. И пре свега и свачега — њене бескрајне доброте и љубави. Чинило му се, да се њена слика пренела у његову душу. Он је више свега волио и не би јој никад могао бити неверан.

На један пут учини му се као да чује коњски топот и одмах за тим у помрчини угледа једног јахача, који је у касу јурио према њему. Освалд се на један пут обрадова, када је у јахачу познао старога Баумана на његовом Бровнлоку.

— Писмо? Има те ли писмо? — узвикну он брзо, да је Бровилок одскочио корак у страну.

— Мир Бровилоче, мир — рече старац тапшући коња по витком врату. — Добро вече младићу! Ја сам вас у Сасицу потражио, где сам опет дознао, да сте се вијсиноћ вратили у Гренвиц. И ја се онда кренем за тамо, као што видите...

— Али да сами нисте на мене наишли? Па онда, како би сте се представили и под каквим би изговором оправдали свој долазак? него? Него, писмо!

— Ево га! — рече старац скидајући се с коња и извлачећи позамашан пакет.

— Дајте ми!

— Само стрпљења млади господине! Ја сам на све већ у напред мислио. Тај је пакет као што видите везан и запечаћен и носи натпис: „Примите књиге са захвалношћу. Остале ће вам Бауман донети пошто их прочитам". А потпис: „Ваш одани Б." Могло би се дакле мислити, да је од Бемперлајна, је л те?

Докле је стари Бауман говорио у исти мах је дрешио пакет и из једне књиге (свега је било три) извади једно писмо које, Освалд стаде цепати, да би уграбио да га прочита пре но што мрак са свим не наступи.

Али је његова брзина била узалудна. С тешком је муком могао прочитати једва први ред: „Драги мој!"

— Не види се већ више ништа! — рече он тужно.

— Да сте остали у Сасицу као што сте хтели, или да сте јуче старом Бауману јавили, то би још за дана добили ово писмо од моје милостиве госпође!

Освалд је осећао да старац има права да му пребаци, па с тога рече:

— Опростите ми, што сам вас толико потрудио и дао вам посла, кад сам могао лепо да вам јавим где сам. Али сам за то довољно кажњен, јер имам у рукама драгоцено писмо а не могу да дознам како је г-ђи Берков, да ли јој је добро, је ли здраво стигла у Фихтенау и све оно што бих желео знати, и што бесумње овде и пише.

— Хе, хе! — насмеја се стари Бауман. — Због мене немојте се бринути. Ни мени ни Бровилоку за то неће ништа бити. А што се тиче извештаја, који ви желите, знам и ја понешто да вам саопштим, јер ми је и г. Бемперлајн писао опширно о путу и шта се приликом доласка десило.

Старац беше узде узео у руку и корачаше сад поред Освалда, који је хитао, да што пре стигне у Гренвиц.

— Милостива госпођа... о, нека је Господ благослови, — рече старац, — стигла је после три дана са г. Бемперлајном срећно у Фихтенау.

— Наставиће се —

сти и верности према цару оседео . . .

Ствари не иђаху на боље него, напротив, све горе.

Проглас се Теодоровићев свршаваше речима:

„С нами Бог!“

— Слава Богу! — рече Чича — али ни Бог не помаже кад ми нисмо на чисто сами са собом!

— наставиће се —

ДНЕВНЕ ВЕСТИ

Српско Новинарско Удружење. Сутра после 6 сата по подне *Српско Новинарско Удружење* имаће своју редовну седницу у клубу код „Такова“. На дневном је реду предлог правила *о пензионом фонду* српских новинара. Скреће се пажња члановима да са ове седнице не би требали да изостану.

Митинг за Босну и Херцеговину. Данас ће у Нишу бити други митинг за Босну и Херцеговину. На тај митинг отишли су многи Београђани, међу овима и неколицина чланова Српског Новинарског Удружења. Извештај са овог митинга донећемо у броју од понедеоника.

20 говорника. Пошто је јуче у подне пријем даљих говорника *у топовској дебати*, која је изашла целом свету на врх главе, закључен, председник Скупштине констатовао је, да има *још 20 говорника*, који су се пријавили да узму учешћа у дебати. Према томе та ће се дебата моћи завршити, тек почетком идуће недеље.

Пожар на Великом Тргу. Јуче око три сата по подне запално се један магацин овд. фирме *Т. Милишић* на Великом Тргу. Како је било у том магацину и нешто бензина, то је овај експлодирао и јако опрљио једног Милишићевог рођака. Штета није још процењена, али неће бити велика; и пошто је магацин био осигуран то сопственик његов неће имати велике материјалне штете.

О укидању смртне казне. Чланак, који је под овим насловом изашао јуче у „Правди“, завршиће се у сутрашњем броју. Скрећемо пажњу читаоцима на то.

Велика лутрија Црвеног Крста. Наш Црвени Крст, да би попунио своје магацине потребним болничарским материјалом спрема велику лутрију, од чијега ће прихода намеру своју извршити. План о тој лутрији у скоро ће бити публикован. Како смо извештени у овоме ће Црвени Крст наћи потпоре и код владе.

Исправка. Јуче је изашао у „Правди“ један допис под потписом г. Адама Станимировића, у ком се налазе нез годно употребљена имена г. г. Љубе Павловића и Милана Дукића професора. Уредништву се то промакло, иначе не би штампало. Оно нај искреније сажаљева, што се ма и омашком могла причинити непријатност тако одличним људима и професорима као што су г. г. Павловић и Дукић.

Преки суд у Београду. На јучерашњој седници Народне Скупштине пала је реч и о *преком суду у Београду*, који ради у времену, кад у њему заседава Народна Скупштина. Та је реч пала из уста *Симе Катића* а адресована је била не само на министра војног него и на целу владу. И заиста само је преки суд могао донети онако драконску пресуду по *крагујевачкој афери*, на коју се Симин протест и односио. Па ипак, нико није сматрао за потребно од оних, који данас ведре и облаче, да реагира на тај праведни протест. За тај протест Сима је нашао одобравање и напредњака и самосталаца и националаца, једном речи целе опозиције.

Лому Скупштини. Како се т. зв. прангијашка дебата у Народној Скупштини развукла у недоглед, то се председништво решило, да држи седнице и после подне. Јуче после подне требала је једна таква седница да буде, заказана је за 4 сата, али тада није био дошао довољан број посланика да скупштина може радити. Прозивало се неколико пута, док је накрмљен потребан број. Курђонско-самосталска фузија није хтела ући у дворницу скупштинску (чекајући по споредним собама) све док се није накрмио потребан број. Па и тада, по раније утврђеном споразуму, осула је са баналним питањима, хотећи на тај начин да спречи сваки рад у Скупштини. Захваљујући тој фузији Скупштина се мало по мало претвара у *комендију!*

Још једна драконска пресуда. Мислили смо, да само војни судови драконски суде, а оно, гле, јуче и београдски варошки суд неће да дâ, да га у томе претеку и војни судови. Јуче је варошки суд осудио *Светолика Урошевића*, бив. официра, **на годину дана затвора** због једне дописне карте, која и није његова а на којој је нанета увреда *Њ. В. Краљу*. И поред сјајне одбране и његове и његових бранилаца, суд га је осудио по мишљењу двојице вештака, у чију „стручност“ за оцењивање рукописа нико живи не верује. Ето, каква је правда данас у Србији и како наши **т. зв. „независни“ судови суде!**

Два стечаја. На дан прославе стогодишњице Београда општина београдска на свечаној седници расписаће два стечаја: један за израду културне и политичке *Историје Београда* са наградом од 5000 дин. и други за израду једне социолошке расправе *О узроцима ненапредовања Београда* са двема наградама 2000 и 1000 дин. Рок за израду оба рада биће новембар 1907. год.

„Абрашевић“. Радничко позориште „Абрашевић“ приређује у недељу 19. ов. м. у 2 сата по подне дневну представу код „Коларца“. Поред декламација играће се и два нова комада: *Параграф 330* комедија од Жоржа Куртелина и *Ђаво у гласачкој кутији* од Ернста Прецанца. Улазница 0·40 дин.

Важне Вести

Сачувај ме, Боже, лудих пријатеља

Тако ја узвикнуо пре два дана Лаза Комарчић па је написао ове редове:

„Браћа Савићи, моји иначе добри и искрени пријатељи, донели су сад у прошли уторак — 14. т. м. — у своме листу „Малом Журналу“ једну белешку под насловом: Комарчић на умору. Они су се у тој белешци незгодно дотакли и моје болести и неких мојих домаћих неприлика, а све у циљу: не би ли покренули добре и милосрдне људе, да мучно стање моје својом дарежљивом руком колико толико ублаже, те тако изгледа, да сам ја, у договору са уредништвом „Малог Журнала“ и написао ону белешку и тако, просто на просто, ударио у прошњу. Међутим, за жалење је, што то тако мора свако разумети, тим пре што је та белешка још и нетачна.

Прво и прво, ја нисам на умору, а још мање да је долазило до обамирања. Напротив, ја довршујем моје започете књижевне радове. Неки од њих ово дана су и штампани, а неки ће ускоро — ако Бог да још који дан живота — ући у штампу; а били то могло бити, да ја „трајем последње дане“ и да већ и „обамирем“? — Наравно да не би!

За то ја изјављујем: да је та белешка нетачна, да је и написана и штампана без мога знања и одобрења.

После, та белешка пречи слободно кретање и мени и деци мојој.

Тако, кад неко види децу моју да су изашла у варош, природно је да ће рећи:

„А, гле, Комарчићеве деце где се шетају, а отац им на самрти лежи!.. Каква су то деца?!!!

А још горе могу за ме рећи, кад ме виде да сам у варош изашао:

„Ене Комарчића! Сметнуо с ума да је ту неки дан раструбио да је на умору, па је сад кренуо у — побирију!..“

Ето што ми је донела горња белешка у „М. Журналу“, која је, сумње нема, штампана у доброј и пријатељској намери, али која је растужила и мене и моју децу...“

И сад замислите ове лудаке нашли су да обавештавају свет о Престолонаследнику!

НАРОДНА СКУПШТИНА

— ДВАДЕСЕТ ШЕСТИ РЕДОВНИ САСТАНАК —

Београд, 18. Новембра.

Издавање посланика суду

На почетку данашње седнице прочитана су два акта министра правде, који тражи да Скупштина по захтеву првост. суда изда посланике Вељка Милићевића и Добросава Петровића суду.

Питање о судници

И ако на дневном реду стоје многа крупна, државна питања на решавању, *Алекса Ратарац* (самосталац) сетио се данас да пита о отимању неке суднице, ако се не варамо у В. Плани. Али на питање није добио одговор. Самосталцима су прече суднице од свачега другог.

Топовско питање

Дебату по топовском питању продужио је данас *Сима Катић* (самосталац).

О, људи, о чему све тај човек није говорио!

Почео је са одбраном, да нема пандурско васпитање, то онако узгред, па је онда навео, да Србија никад није имала лиферација а да њени владари не учествују у добити. Сима је по дуже говорио о „бакшиш“ политици. Питао је „чији су утицаји отпустили Пашићеву владу?“ Прелазећи на народ српски назвао га је — гуравим! Сима даље изјављује да је „члан еснафа, који слави неверднога Тому“, па је онда ударио и у цитирање неких стихова Љубе Ненадовића (Шта си Љубо дочекао?!) а који гласе:

„Овај је свет једно позориште
Од свакога нека улога се иште!“

О Путнику је рекао, да је млитав командант и ускок. Тај данашњи радикални министар војни ђенерал Путник био је некад самосталац а пре тога још 1882. најпоузданији човек Краља Милана, који је те године добио задатак да се крене из Крагујевца за Ћуприју и угуши народни покрет и похапси Ст. Протића, Дим. Катића, Цветковића и остале.

О ђенералу Путнику

У даљем свом говору Сима Катић навео је, да је ђенерал Путник због кнеза Николе одлетео у пензију и пришао тада слободоумнијим елементима, па је дочекао, да 30. маја председава великој самосталској конференцији. Путнику су самосталци дали све, учинили га од пуковника у пензији активним ђенералом, па на послетку и министром војним. Па су на послетку дочекали, да их он напусти и пређе радикалима...

— Па на његово место добили сте замену у Васи Антонићу! — добацује Сретан Којић.

Сима говори и о подвали, која је учињена самосталској влади, како је Љуба Давидовић дао оставку, и причао, како би „још неко“ желео, да самосталци остану на влади, ит.д. ит.д.

У оном хаосу свега и свачега, којим је пуна два сата Сима гњавио Скупштину, било је говора и о извештајима топовске комисије, и о неким његовим закључцима и кад је Скупштина ударила у смеј и посумњала у његова тврђења,

---

ФЕЉТОН

ГРЕГОРЧИЋ

1844.—1906.

Међу песницима Словенскога Југа нестало је једнога од најјачих, једнога од најбољих. Умро је народу словеначком, умро је јужном Словенству песник, који је потлаченој *Домовини* овако зборно:

Остављена, напуштена,
Тужна мајко сиротана,
Сузом, крвљу напојена,
Ти још незнаш ведра дана,
Који би ти мило син,о,
Мила мајко — домовино!
Лепша зрака сунца врела
Нигде није обасјала,
Краљевска би са твог чела
Сјајна круна засијала —
А теб' трнов венац да'ше
И срце ти раскидаше!
Мученичког рода мати,
Докле ће те презирати?
Када ли ће боли проћи,
Кад ће синут' око твоје,
Кад ће нестат' тамне ноћи,
Кад ћеш сменит' рухо своје?
О, та да си славом светом
Од лавора и невена,
Срећом, снагом, свежим цветом
Окићена, одевена —
Тако твоје име часно
Певао бих свету гласно!
Ал' кад за те не зна срећа,
Када живиш тугом твојом,
Љубав моја још је већа,
Ја те љубим — сузом својом!
Мила мајко, домовино,
Надање ми ти једино,
За тебе бих радо гин'о
— Бог нека те чува свети,
Нека те се благо сети!

Песник, који је тако певао, био је *Симон Грегорчић*. Њега нема више. Пре неколико дана преминуо је у бајној Горици, молећи на самрти пријатеље да му тело пренесу и сахране у планинском завичају кроз који дере шумна Соча, у Словенаца оно, што је у нас Дрина. То је и учињено, и чести ти песник почива у родном крају своме; почива телом, јер је тело одмора зажелело, а дух му лети од једнога срца до другога, од једнога звоника другоме и позива:

Звонови звоните,
На дело будите...

⁂

Грегорчић је рођен 1844. год. у скромној и планинској сеоској породици. Школовао се у Горици. Ту је свршио гимназију и у двадесетој години ступио у Богословију.

„Као ђак у гимназији Грегорчић се одликовао љубављу ка народном језику и изучавањем српског и чешког језика с језицима других туђих народа, чији песници дадоше класичне списе у области поезије. Још тада је Грегорчић почео певати.“

После три године постао је свештеник и од тога је доба провео у разним селима, док се најзад није стално настанио у Горици где је и преминуо.

Дуго је времена писао и штампао песме под потписом *X.* И доиста *нико* не знађаше ко је то. Славиле су се песме *непознатога* песника, па су се о њему и студије писале — а њега нико не знађаше по имену. Тек се 1882. јавно с именом и првом збирком песама.

„Грегорчићева је поезија потпуно лирска. Таква је она и кад песник пева топлину осећаја, које леди јава реалног света, и када тужи на гробу пропалих и изгубљених нада некада пуне душе, и када тугује због злог удеса драге му отаџбине, и када преварене жеље оставља у дубини душе своје као увеле листиће цвећа међу листове књижице од драге успомене.“

„Али се с тим не могаху сложити они којима је Грегорчић по положају своме био у животу најближи — свештеници. И не само они, готово цео табор, који је у се био прибрао старије и конзервативније елементе, устаде против песника и његових пријатеља.“

Тада се разви литерарна борба у којој је давно и одавно победнички венац однео сада, на жалост, већ покојни и врли Симон Грегорчић.

⁂

Пишући данас некролог великоме песнику, чини нам се да ћемо *идеалу свеопште љубави*, коју је он проповедао, најбоље одговорити ако на овоме месту наведемо његову песму, у којој он слави *Моћ љубави*. Она у српском препеву гласи:

Месечеву сјајну зраку горе
Заљубљено гледа плаво море,
Да се здружи са њоме умилно
Шест часова кипело је силно,
А шест других горко туговало,
Туговало, тужно јадовало,
Никад љубав своју не остављა,
Већ све јаче жеља му се јавља.
Шестог часа подиже се с нова,
Пуно наде, пуно благослова,
Подиже се — не може се дићи,
Ни састати, нити горе прићи.
Море кипи, уздисаје гони,
Зраку сјајну тамна магла склони,
Али неко са надама благим
Кад не може састати се с драгим,
За толике силне уздисаје
Сузе своје сињем мору даје,
Споја ради — љубав мору хлади.

Када вода тол'ку љубав буди,
Та шта оста за срце у груди!

⁂

У милој Словенији један је гроб више. Није то обичан гроб: то је знамење родољубива живота...

„Не бој се стадо малено...“

Воља је Божја да и кроз то искушење прођеш.

Будућност је твоја.

Њу су ти извојевали синови, међу којима је, одабраним, најодабранији био Симон Грегорчић.

И ми клањајући се духу његову, завршујемо ово неколико врста речима српскога песника:

Гробу твоме венци
Лете с десна, с лева —
Ево прими један
Из српских крајева...
Кад је једна радост
Нек је једна туга —
Туга за славујем
Општега нам луга...

⁂

Сима је најозбиљније обрнувши се Скупштини избацио:

— Ако није тачно, дајем оба увета да ми се одсеку!

Урнебесан смеј пропратио је и ове његове речи.

Гилтује човек уши!

О, Симо, Симо!

Из трагике у комедију

Шест дана траје дебата у Скупштини само по једној интерпелацији о топовском питању и за све то време са левице се хтело дати тој дебати трагично-озбиљни карактер. Међу тим Сима Катић пошто је пуна два сата забављао и увесељавао посланике претворио је ову трагично-озбиљну дебату у комично-смешну, у zu lächerlich, што би шваба казао. Његовом се помоћи либерали, који су и поднели интерпелацију по топовском питању нису ама баш ни у колико користили!

Са Симиним *манзафларијама*, како он назива своју „беседу“ једино су галерије биле задовољне, јер су се оне за то време забављале на свој начин.

Преки суд у Београду

Једина паметна, коју је Сима у своме резоновању избацио, била је она, која се односи на *преки суд у Београду*.

— Знате ли господо, — рекао је Сима, — да докле овде заседава Народна Скупштина на другој страни Београда заседава *ратни суд* и стављa луле *ван закона!* (Гласови: „Тако је!“) И за то највише ја не могу поклонити своје поверење министру војном и гласаћу за предлог о неповерењу! (Бурно тапшање пропратило је последње речи Симине)

Крај седнице

Са Катићевим говором и још неким саопштењем, седница је ова закључена, да се дебата о топовима настави и на идућој седници Народне Скупштине, пошто се велики број говорника накнадно пријавио. Пријем нових говорника закључен је. L.

ИСТОРИЈА БЕОГРАДА

пред одбором београдске општине

Одбор београдске општине решио је на једној од прошлих седница, да се приликом стогодишњице Београда изда Историја Београда, и оставио је општинском суду да се он обрати нашим виђеним историчарима, да их умоли, да они даду своје мишљење у коме би се облику та историја имала израдити.

Општински суд, не знамо по чему, нашао је да су по овој ствари најкомпетентнији г. г. Станоје Станојевић и Љуба Јовановић, те се обратио њима за мишљење по овој ствари, игноришући једног Стојана Новаковића, Љубу Ковачевића, д-р Драг. Павловића, Јована Томића, и др. И, разуме се, да је то мишљење и испало са свим по г. Станоју Станојевићу. Он и његов садруг у овоме послу нашли су да историја Београда треба да износи 58 и словом педесет и осам штампаних табака, и да треба платити писцу штампани табак по 100 динара. Па да је само то, па ни по јада. Него су господа стручњаци у напред одредили ко ће ту историју и израдити, па ма како она била израђена, изјављујући приватно да друкчије не мисле узимати учешћа у раду ове историје.

Прексиноћ је општински одбор о овој ствари решавао и, после говора одборника J. Адамовића и Д. Лапчевића одбацио предлог ове господе стручњака.

J. Адамовић је пребацио суду што се није обратио за мишљење по овој ствари најкомпетентнијем — Академији Наука, него људима у чије се компетентност може сумњати. Као разлог за недовољну компетенцију г. Станојевића, Адамовић је навео факат: да је Академија Наука велики број радова г. Станојевића одбијала и да према томе није практично питати за савет човека коме је овим одбијањем речено да још није довољно јак.

Што се тиче г. Љубе Јовановића, он је по мишљењу г. Адамовићевом пре 20 година обећавао бити добар историчар али је на том голом обећању остао и до данас.

Да је суд погрешио што се обратио овој господи види се већ и из самог извештаја који су господа историци поднели. Већ из тога што они препоручују историју Београда од 58 штампаних табака он, Адамовић, види да господа нису схватили каква ова историја Београда, коју општина београдска хоће да изда, треба да буде. За такву историју какву ова господа мисле да напишу много је 100 дин. од штамп. табака, јер то не би била историја каква нама треба, него збирка разних цитата, аката, и др. саопштења из бечке ратне и наше архиве. То плаћати по табаку 100 дин. Адамовић налази да је много.

Драгиша Лапчевић је говорио у истом смислу. И он је уверења да ово неће бити историја него једна купусара за каце с купусом. Господа би ту на дугачко и на широко доказивали је ли нека битка била те и те, или оне и оне године, тако да би место културне материјалистичке историје Београда, Београђани добили једну, по отрцаној методи ређања година и догађаја израђену огромну купусару.

После ових говора и говора д-р Воје Маринковића, који се у свему сложио са предговорницима. Општински одбор је одбацио мишљење стручњака и решио да се распише конкурс за једну историју Београда, за коју је одређена награда од 5000 динара.

Ваљевска хроника

— Ваљевци и уметност — Позориште — „Кафе-шантан“

Ваљево, 14—XI 1906 г.

Наша нова гимназијска зграда готова је и већ је у њој отпочео рад.

Један београдски лист донео је пре неки дан, како ваљевска окр. скупштина није дозволила, да се та гимназија украси са Вуковом, Доситијевом и Чика Љубином бистом. То је истина. Али није истина, што тај лист на основу тога вели, да Ваљевци не умеју да цене уметност. Шта су криви Ваљевци што у овој окружној скупштини има и таквих гејака, који не умеју ни нос да усекну а камо ли да цене уметност!?

*

Овде је шабачко позориште и до сад је давало неколико представа. Од бољих комада играли су: Ибзенове „Аветиње“, „Мамзел Нитуш“ и Нушићев „Свет“. Остали су комади штури и слаби, те их није требало ни давати; мало нешто измиче „У Знаку Крста“ драма (quo vadis) из историје римске империје.

Нушићев је „Свет“ испао на опште задовољство: позориште је било препуно. Нарочито су се истакли г. Динић у улози Томе, г. Христилић у улози Симе и симпатични Павић у улози учитеља музике.

У комаду „У знаку Крста“ играо је главну улогу Јовановић (Марко Супербус). Публика га је чешће изазивала и поздрављала аплаузом што и заслужује његов велики таленат.

Од бољих снага у овом су позоришту, сем поменутих и г. г. Папић, Харитоновић, Совић и г-ђа Цицварићка.

*

Овде има и „кафе-шантан“. Он је уређен тако да је права гробница за посетиоце којих хвала ђаволу има и сувише. J.

Никад

Никад нису моја уста мала,
Пољубила твоје лице бело,
Нит' је душа радост осећала
Гледајући твоје вито тело.

Никад, селе, нисам сузе лио,
И квасио твоје лице смерно.
Ал' сам љубав таио и крио:
Љубећи те страсно, неизмерно.

Шенбрун, 15. Август 1906. „Ultor“

ПОЗДРАВНИ ТЕЛЕГРАМИ

СРП. НОВИНАРСКОМ УДРУЖЕЊУ ЗА МИТИНГ

44.

Ниш. — Из дубине српске душе осуђујемо тирански поступак аустриских власти према српској слободној речи у Босни и Херцеговини.

Војислав Цинцар-Јанковић предс. суда, Лазар Урошевић судија, Крста Крстић судија, Михаило Поповић судија, Драгољуб Хермановић судија, Милорад Стојковић секретар, Адам Костић рачуновођа, Миливоје Поповић писар, Александер Антић писар, Александер Андрејевић писар, Сотир Чохаџић инт. протоколиста, Миливоје Костић архивар.

45.

Ниш. — Сретан' вам данашњи рад са искреном жељом, да се закључци митинга остваре. Недајте да се „Српска Ријеч“ угуши. Српско вам поздравље, а покретачима за ослобођење подјармљене браће искрена хвала.

Председник Нишке Задруге за кредит и штедњу Сретен Миловановић, чланови: Светозар Рувидић, Никола С. Јовановић, Милан Т. Стојановић, Горча Поповић, Тодор Спасојевић, Д. Метларац, Гаврило Станић, Петар Коцић, Димитрије Гаруша, Сотир Поповић, Јеленко Петковић, Петар Антић, Таса Танић, Милан Митић, Коста Јовановић, Јордан Величковић, Јован Нешић, Петар Богдановић, Прибишковић.

46.

Ниш. — Благодарећи Удружењу на иницијативи за сазив данашњег митинга, ми се солидаришемо са одлукама митинга, јер окупаторска владавина у Босни и Херцеговини, која је злоупотребљујући мандат великих сила у окупираним земљама у место реда и културе унела насиље и разврат, заиста заслужује највећу осуду.

Спасојевић адв., Вуле Вукотић адв,, Ракетић, Милан Андрић, Станко Лапчевић, Таско Узуновић, Мијаило Коцић, Стаменко Јоцић, Спира Ђорђевић, Алекса Симић, Ђорђе Бркић, Иван Стокић, Ставра Аћимовић, Павле Тодоровић, Милисав Николић, Станоје Савић, Аксентије Јаковљевић, Стева Пушкаревић, Ђорђе Печеновић, Захарије Челебоновић, Милисав Симић, Божа Драгићевић, Васа Љубисављевић, Ђока Нинић, Лазар Николић, Тоша Х. Пешић, Стојан Констандиновић, Дим. Миленковић, Дим Николић, Атанасије Јанковић, В. Димитријевић, Мустафа Абдуриман, Живојин Зисић, Бошко Митровић, Спира Цветковић, Светозар Јанковић, Коста Поповић, Пера Радовић, Јеврем Николић, Милан Младеновић, Тодор Поповић, Димитрије Пешић, Милош Поповић, Јован Димић.

(Наставиће се

Пожешка хроника

Исправка

У 303 броју „Правде“, а под натписом „Пожешка Хроника“ поред осталог казато је и ово: „Испраћен је наш капетан. Испраћај је био свечан и доста дирљив. Њега није пратило све грађанство већ 4—5 људи (његови љубимци) и како веле неке учитељице“.

Истина је, да су неки од овдашњих грађана са колима пратили г. капетана, а међу пратиоцима није била ни једна од овдашњих учитељица.

Управитељ пожешких школа,
Миладин Стевановић.

ПОЗОРИШНЕ СИТНИЦЕ

Бранино Позориште код „Коларца“. *20 тачака!* — Недељом, Бранин програм збиља пружа највећу и најзанимљивију забаву. 20 тачака у вечерашњем програму, са тако ниском улазницом од 1 дин. задовољиће сваког посетиоца. Вечерас су нарочито одабране шале: „У харему!“ — „Два плашљивца“ и „Спаљивање мртваца“. Најинтересантнија сола и дуети такође су у вечерашњем програму. Публици не треба напомињати, да ће и вечерас бити огромна посета и да је нужно мало раније доћи.

Позоришне Вести

Декорације за „Каваљерију Рустикана“, које ради г. Брана, већ су готове и на главној проби биће намештене. Интересантно је, да је ово првина, да он за један комад не употреби ни једно парче од старих декорација.

Најбоље је претплатити се на „ПРАВДУ“ код поште. Тромесечно стаје 4 динара.

ПОДЛИСТАК

ПРОБЛЕМАТИЧНЕ ПРИРОДЕ

РОМАН
од Ф. ШПИЛХАГЕНА

(наставак)

Он је изгледао као душа друштва те су се многи озбиљно наљутили, када је он одмах после вечере изјавио, да не може са осталима да шета до букове шуме, и ако је то био уговорио. Сви су хтели да одшетају до обале али се Освалд на један пут стао извињавати, да мора за сутрашњу пошту нека писма да напише.

И Освалд се у згодном моменту заиста и повукао из друштва, ма да су сви желели да и он пође. Утиском, који је оставио, он је могао бити задовољан. Госпођица Јелена покушала је да га придобије за шетњу, али је он тврдоглаво остао при својој одлуци. За то се она брзо окренула од њега не могући скрити своју злоњољу због тога.

Освалд није био заборавио на своју звезду. Још јуче у Сасицу очекивао је од Мелите писмо. Сад се плашио, да није стари Бауман дошао истог вечера и узалуд за њега питао, јер је он с доктором био већ отишао. До душе он је баба Карстеновој рекао да се враћа у Гренвиц, али тамо стари Бауман није могао донети писмо Мелитино, које би лако могло пасти у туђе руке. Поред свега тога осећао је неку бескрајну тежњу за дуго очекиваним писмом Мелитиним.

С тога се реши пошто је друштво изашло из замка да изиђе кроз башту на велику капију, из које је брзо могао стићи у јелову шуму, која се простирала између Гренвица и Беркова. Испод великих стабала пуштала се већ помрчина а цела околина била је обвијена непријатним миром и тишином.

У тој свечаној тишини Освалд је само о Мелити мислио Сећао се њеног витког стаса, богате, мрке косе, која је у густим витицама падала на плећа, њеног нежног погледа и пријатности, с којом је све њено биће било испуњено. И пре свега и свачега — њене бескрајне доброте и љубави. Чинило му се, да се њена слика пренела у његову душу. Он је више свега волио и не би јој никад могао бити неверан.

На један пут учини му се као да чује коњски топот и одмах затим у помрчини угледа једног јахача, који је у касу јурио према њему. Освалд се на један пут обрадова, када је у јахачу познао старога Баумана на његовом Бровилоку.

— Писмо? Има те ли писмо? — узвикну он брзо, да је Бровилок одскочио корак у страну.

— Мир Бровилоче, мир — рече старац тапшући коња по витком врату. — Добро вече младићу! Ја сам вас у Сасицу потражио, где сам опет дознао, да сте се вишиноћ вратили у Гренвиц. И ја се онда кренем за тамо, као што видите...

— Али да сами нисте на мене наишли? Па онда, како би сте се представили и под каквим би изговором оправдали свој долазак? него? Него, писмо!

— Ево га! — рече старац скидајући се с коња и извлачећи позамашан пакет.

— Дајте ми!

— Само стрпљења млади господине! Ја сам на све већ у напред мислио. Тај је пакет као што видите везан и запечаћен и носи натпис: „Примите књиге са захвалношћу. Остале ће вам Бауман донети пошто их прочитам“. А потпис: „Ваш одани Б.“ Могло би се дакле мислити, да је од Бемперлајна, је л те?

Докле је стари Бауман говорио у исти мах је дрешио пакет и из једне књиге (свега је било три) извади једно писмо које, Освалд стаде цепати, да би уграбио да га прочита пре но што мрак са свим не наступи.

Али је његова брзина била узалудна. С тешком је муком могао прочитати једва први ред: „Драги мој!“

— Не види се већ више ништа! — рече он тужно.

— Да сте остали у Сасицу као што сте хтели, или да сте јуче старом Бауману јавили, то би још за дана добили ово писмо од моје милостиве госпође!

Освалд је осећао да старац има права да му пребаци, па с тога рече:

— Опростите ми, што сам вас толико потрудио и дао вам посла, кад сам могао лепо да вам јавим где сам. Али сам за то довољно кажњен, јер имам у рукама драгоцено писмо а не могу да дознам како је г-ђи Берков, да ли јој је добро, је ли здраво стигла у Фихтенау и све оно што бих желео знати, и што бесумње овде и пише.

— Хе, хе! — насмеја се стари Бауман. — Због мене немојте се бринути. Ни мени ни Бровилоку за то неће ништа бити. А што се тиче извештаја, који ви желите, знам и ја понешто да вам саопштим, јер ми је и г. Бемперлајн писао опширно о путу и шта се приликом доласка десило.

Старац беше узде узео у руку и корачаше сад поред Освалда, који је хитао, да што пре стигне у Гренвиц.

— Милостива госпођа... о, нека је Господ благослови, — рече старац, — стигла је после три дана са г. Бемперлајном срећно у Фихтенау.

— Наставиће се —

Ђачке Торбице
Највећи Избор
у ђачкој књижарници
БОЖЕ О. ДАЧИЋА
Београд — Теразије

Доктор Савичевић
СПЕЦИЈАЛИСТ
за венеричне и кожне болести
Прима од 1—3 по подне и 7—8 у вече.

Кнез Михајлова ул. 14. или Чика Љубина 3. (преко од нове зграде Управе Фондова).
1—5

КАЛЕНДАРИ
ЛИСНИ, НЕДЕЉНИ И ЏЕПНИ
за 1907. год.
ГОТОВИ СУ
Могу се добити у трговини писаћих и цртаћих потреба
МАРИЧИЋА И ЈАНКОВИЋА
1525 **БЕОГРАД** 4—15

Купујем Акције
Дуванџиске Задруге
плаћам најбољу цену као и акције свију завода у Краљевини Србији.

Продајем марке поштанске и таксене са 2½%—2¾% као и све монополисане хартије.

Аврам И. Анаф
2—3 мењач — Теразије број 9.

СТАН ЗА ИЗДАВАЊЕ
две собе са кујном и шупом издају се под кирију од 1. Дец. **Светогорска ул. бр. 31.** 1—5

Данас је допутовао чувени травар, испитивач лековитих трава

ЖИВОЈИН С. НИКОЛИЋ
Неготинац,

који има дозволу од Г. Министра Народне Привреде од 17. XII.-1904. год. (види „Српске Новине").

Са свога пута донео је преко три хиљаде лековитих трава, а главно стовариште налази му се у *Младеновцу*.

Са собом сам донео од свих лековитих трава:

1. Од Јектике што рецепташи зову туберкулоза.

2. Од шуљева, падавице, епиленсије, реуматизма, живе ране, лишаја, грознице, жутице, чамотиње, малаксалости, трапије, гушобоље, шарлаха, скерлетине, инфлуенце, згрчене жиле, запаљења мошница, запаљења материце, од опадања косе, увобоље, отобоље знојења, шкрофула, коштака, ујед од змије и од бесног пса, катара преза, заптивања, и све стомачне болести, и феверичне. **Обраћам пажњу женском полу да имам трава за** бело прање најпре флус. За нероткиње дајем гаранцију, ако роде плаћају, ако не роде капару враћам, капара се даје у 16 динара. Раденицима организованим у пола цене.

За моје лековите траве одликован сам, на Париској Изложби Златном медаљом I. реда, са дипломом у Лијежу — Белгија Златном медаљом II ред са дипломом у Букурешту 1894. год., у Бечу 1895. год., у Софији 1899. год. у Врању 1892. год., Пожеги 1893. г. и много писмене захвалнице.

Моја адреса: кафана „Руска Круна". — Неплаћена писма не примам.

Ваш поштовалац
ЖИВОЈИН С. НИКОЛИЋ
испитивач лековитих трава.

Павле Маринковић
адвокат
КНЕЗ МИХАИЛА УЛ. 15.
ТЕЛЕФОН 857.

Напредњак календар за 1907. год.
ИЗЛАЗИ
овиx дана из штампе

СА ОВОМ САДРЖИНОМ:
Програм Напредне Странке с објашњењем — Наши посланици — Шта су напредњаци дали Србији? Наши одборници — Последњи избори — Напредњачке установе — Како напредњаци агитују — Забавни део — Наше слике.

☞ Календар **„НАПРЕДЊАК"** биће илустрован са десетак и више слика а цена ће му бити
Само 50 п. дин.

ЖИВЕЛА СРЕЋА
СРЕЋКЕ КЛАСНЕ ЛУТРИЈЕ

За *Шесту* класу у избору шаљем свакоме на захтев.

Вучење *6. класе* почиње *25. новембра* до закључно *7. децембра*, мали ризик велики добит к Који игра тај се нада, паметан играч никад не страда. У овој *6. класи* има *10.000* згодитака и једна премија од **200.000** динара.

Продајем *менице, марке таксене*, поштанске све монополисане артикле.

Дајем 2½ и 2¾% рабат

КУПУЈЕМ акције свију завода Краљ. Србије као и заложнице, плаћам најбољу цену.

КУПУЈЕМ све могуће стране монете као и турске, плаћам преко номинала.

С поштовањем
ИСАК Ј. ЕШКЕНАЗИ мењач
и колектор срећака Краљ. Срп. Држ. Кл. Лутрије
3—20 у БЕОГРАДУ.

135.000
Сто тридесет пета хиљада
КУШАКОВИЋА КАЛОДОНТА
ДАНАС **ИЗРАЂЕНА** И ПРОДАВЦИМА ПОСЛАТА.

• • • • ПРАШАК
ВЕЖЕТАЛЕ
(Pourde végétale)

Од француских лекара препоручен и у целом образованом женском свету признато, као најбоље средство против разног бленороичног цурења — флуса, белог прања — код женских.

Цена 1 кут. прашка вежет. 3 д.
„ 1 плех. иригатору 8 „
„ 1 стакл. „ 4 „

ИНЈЕКЦИЈА • • • •
• • • • КАПСУЛА
ВЕЖЕТАЛЕ

Од француских лекара препоручене, као изврсно средство, против акутног и хроничног (застарелог) — бленороичног цурења, — трипера, канкова — код мушких.

Цена инјекцији 2·50 д.
„ капсулама 3— „
Шприцева, суспензорија разних.

САПАРИЛА ЕКСТРАКТ, изврсно средство за чишћење крви после горњих венеричних болести, као и против сифилиса и шкрофула. Цена: 1 флаша 2 дин.; 6 флаша 10 дин.

☞ Главну продају за Србију и Балкан уступио сам само: апотеци код „Српског Краља" — Нем. из I. Марића у Београду ул. Краља Александра, где се само може и добити, одакле се и поруџбине из унутрашњости по пријему новца или уз доплату под дискрецијом одмах шаљу

R. Frère
pharm, 1 Cl. Paris.

ПАЛЕТО-А
женских за текућу сезону и по четврти пут приспело је

РАДЊИ
ПИНКАСА и К°
Кнез Михајлова 8. спроћу пивн. „Руски Цар"
у најновијим фасонима и врло јефтиним ценама шаље уз доплату.
1—5

6% на Злато
годишње камате, плаћа својим сталним улагачима на штедњу.

Београдска Заложна Банка
1—10 у својој кући Добрачина ул. бр. 8.

ЦЕЛОКУПНОГ ЛЕКАРСТВА
Д-р Евг. Брановачки
ординира од 2—4 сата после подне.
Страхинића Бана улица број 13.
2—3

МЕЊАЧКА РАДЊА
ЈОСИФА И. АНАФА
КНЕЗ МИХАЈЛОВА УЛ. 48. — ТЕЛЕФОН 82.

Једина мењачка радња која се поред мењачког посла бави у велико куповином и продајом свију хартија (акција) од вредности у Крал. Србији.

Купује купоне са акција свију завода у Крал. Србији који се имају исплатити у 1907. год.

Купује талоне амортизованих дуванских лозова као и разне *стране* лозове и акције.

Даје извешће о цени и дивиденди свију новчаних завода у Крал. Србији.

„БРАНКО РАДИЧЕВИЋ"
ШТАМПАРИЈА
Гавр. Давидовића и Комп.
Телефон 69 БЕОГРАД Телефон 69

Препоручује се п. п. за израду новина, књига, формулара, скаденција, образаца за новчане заводе у једној и више боја, посмртних листа, јеловника, посетница, позивница за свадбе и забаве, плаката и све што у штампарски посао спада.

Нарочито јој је част препоручити велики избор нових слова за израду посетница и свадбених позивница.

Израда техничка. Цена умерена.

За унутрашњост доплатом.

„Правда" излази сваки дан. — Претплата је за Србију: за годину 16 дин. за пола године 8 за четврт год. 4 месечно 1·50 дин. За иностранство: за годину 32 динара а пола године 16 дин. за четврт године 8 дин. — Стан уредништва налази се у Чика Љубиној ул. бр. 7. — Власник за клуб „Напредак" и главни уредник *Јова Адамовић*

„Бранко Радичевић", Штампарија Гавр. Давидовића и Комп. Бранкова ул. бр. 18 — Одговорни уредник Душан Трбојевић

ПОНЕДЕЉАК
20 НОВЕМБАР
— 1906. —
БЕОГРАД

ПРАВДА

ГОДИНА III
5
ПАРА БРОЈ
БРОЈ 318.

ОРГАН НАПРЕДЊАЧКЕ ОМЛАДИНЕ

О укидању смртне казне

(Свршетак)

Да пређемо сада на друго у науци крив. права веома спорно питање: Има ли друштво односно држава власти да ма кога свога члана живота лиши и од куда јој долази та власт. Неоспорно је, да се слобода појединаца не да замислити мимо државе, која ту слободу штити. Отуда њој и право и власт да ту слободу појединцима, у интересу општем, ограничава па по потреби и са свим да је одузме. На који ће начин она то учинити да ли казном вечите робије или и самим одузимањем живота то је споредно, јер то зависи од социјалних прилика сваке земље. Главно је да она те власти има.

Правни основ ограничавању личне слободе прописивањем казни од стране државе налази се дакле у заштити, коју држава пружа у накнаду за то својим поданицима. Ако су дакле социјалне прилике у једној земљи такве да држава својим поданицима не може потпуно гарантовати заштиту сем узакоњавањем извесних ма и строгих казни, онда она има и право и дужност да то учини.

У нашој земљи, где су казнени заводи горе уређени него игде у свету; у којој су политичка убиства тако честа, не сме се ни мислити на укидање смртне казне, која једино представља казну уклањања за навек. Ми би волели да нам се покаже још једна земља где се дешавају оволика убиства из политичких разлога. Нешто слично томе само су убиства која врше анархисте али за њих у већини земаља постоје нарочити закони са нарочито строгим казнама

Али, поред тога што је смртна казна у нас још увек једина која представља казну елиминирања за навек, те би укидање њено учинило осетну празнину у нашем законодавству; поред тога што се укидању њеном противи још недовољни културни развитак нашег народа и слабо развијена свест о неприкосновености личности човекове; да и не говоримо о, до крајности, лошем систему казнених завода чије уређење ни у колико не одговара своме циљу: поправљању злочинца — укидању смртне казне у нас нема места још и са ових разлога:

1). Што је као што смо раније навели ова казна изгубила свој некадањи карактер физичког мучења — § 13. крив. зак.

2). Што је ова казна и у нас укинута за политичке кривице;

3). Што се она примењује у релативно малом броју случајева предвиђених у §§ 87, 91*а*, 126, 155 у вези са § 179 став III; 191 3*а*, 240, 245 ст. II; 268 3*а* и § 300 крив. закона;

4). Што је и код ових случајева смртна казна ублажена прописом § 60 крив. зак., који зак. пропис злочинце којима суд нађе олакшавне околности поштеђује од смртне казне. и најзад,

5). Што министар правде по званичној дужности предлаже осуђене на смрт владаоцу за помиловање.

III.

Напред смо говорили о томе има ли места укидању смртне казне у нас путем законодавним. Надамо се да смо, бар у неколико успели доказати да томе укидању у нас бар за сада нема места.

Али има још један начин укидања смртне казне који је по нашем мишљењу још штетнији од првога. То је укидање смртне казне осујећавањем њеног извршења путем помиловања. Сувише честа помиловања злочинаца на смрт осуђених од најштетнијег су утицаја за средину у којој је злочино дело извршено, и на коју ова помиловања утичу деморалишући.

Ми не знамо какве побуде и обзири руководе данас надлежне при дељењу владалачке милости, нити нам је намера да у испитивање тога улазимо, али нам је познато да се један од наших владалаца (краљ Милан) при давању те милости веома обзирао на то: што је у науци кривич. права подељено мишљење о оправданости ове казне или боље о томе да ли друштво у опште има права да ма којем своме члану одузме једно од најбитнијих његових права: право на живот.

Ако би дакле овај обзир био тај који и данас чини да надлежни избегавају примену ове казне онда нека вам је допуштено додати нашим ранијим аргументима још и овај:

Да једно узорно законодавство одмерава границе личној слободи и правима појединаца не према неким апстрактним доктриналним формулама већ према практичној потреби. Разлози који важе за оправданост казне у опште важе и за смртну казну. Њих диктују исто толико обзири целисходности колико и научне теорије и принципи. Сем ако се код нас с обзиром на учиниоце извесног чина није нашло да баш обзири целисходности налажу да се ова казна укине како би њих мимоишла заслужена казна. Само то више не би били ни правни ни друштвени обзири већ чисто политички.

Најзад, мислимо да би било веома умесно кад би се у нас узаконило то: да Касац. Суд у писму којим спроводи Министру Правде своју пресуду, којом осуђује злочинца на смрт, изложи у исто време и своје мишљење о томе: да ли осуђени заслужује владалачку милост или не. На тај начин давање помиловања не би зависило једино од индивидуалног схватања једног човека (Министра Правде) који је само један орган извршне власти и који ма колико он био спреман и савестан није ипак непогрешим, већ би оно било регулисано оценом једнога, на сваки начин зато најпозванијег, тела, као што је Касац. Суд. А да би тим начином била постигнута и једнообразност у примењивању ове казне односно у давању помиловања, то је мислимо за свакога.

Michel

Последње мисли Обреновића

— Слике из скоре прошлости српске —

ДРУГИ ДЕО ЗАВЕТ

16.

Разлози

Залуд бејаше свако прикривање. Чича је правилно мислио и истину говорио...

Стратимировић је био вођ депутације, која је пошла у Беч да цару однесе на одобрење одлуке народне Мајске Скупштине.

А кад се отуда, свршивши посао успешно, вратио и пошао по народу — патријарх је држао да тако штогод не може више трпети.

Он нареди мајору Петру Биги да Стратимировића, потпредседника главног Народног Одбора, ухвати, веже и у Митровицу пошље, а све оне који се са Стратимировићем састају да преда преком суду. Патријарх као кривицу Стратимировићеву наводи да он агитује да Војводом постане, па да Главни Одбор растера и народну скупштину „пре времена“ сазове, а најзад му је у кривицу уписано и то што путује без — патријарховога пасоша!

Сазнавши за све то, Главни Одбор дође у нарочиту седницу. Његов члан и нарођњак, познати наш Александар Костић, поднесе писмени протест против такве наредбе патријархове. Одбор једногласно стане на страну

(16)

Стратимировићеву и народу изда проглас, који се почиње:

„Будући да се у следству једног од Светог нашег Патријарха у најновије време изданог налога безчестије не само једној отличној и многозаслуженој Особи, него и целом ПравителствуиНароду Војводовине на најнезаконији и најнеправеднији начин наноси, то да би се убитачна средства, која би отуда произићи могла, предупредила, сходно закљученију Главног Одбора од 11. т. м. Нр. 49 учињеном како протестација противу изданог налога, тако и решеније, јавно се нашем Народу у следујућем саопштава.“

За овим је поменут протест Костићев, па се онда наводи одлука:

„Решено је:

„Овај налог Патријаршески уништити и за незакон огласити, због тога што је Г. Стратимировић на позив Главног Одбора на место свога определенија у Карловце дошао, што Главном Одбору није позната кривица свога Потпредседатеља, и што се овакав налог без согласија Главног Одбора нити издати нити у дејство привести може. Ово решеније средством печатње свима властима саопштава се.“

ФЕЉТОН

СЕДАМДЕСЕТО-ГОДИШЊИЦА
КЊИЖЕВНЕ ЗАЈЕДНИЦЕ
СРБА и ХРВАТА

1836.—1906.

И кажу и одричу, па ипак верују да се живот једнога народа развија као и живот једнога човека. И народи имају своје детињство, своју младост, зрело доба своје и старост.

Па кад је одавно већ ушло у обичај да појединци славе седамдесету годину свога живота, кад се мисли да им седам десетина лета не прође залуд и naпразно — нека није ни младом народу, Србима и Хрватима, зазорно опоменути се своје седамдесетолетнице, која је — ако Бог хоће и милује — само увод у доба нове славе и новога живота. —

Година 1836. чини епоху у књижевном развоју Срба и Хрвата. Тада се књижевна радња и једних и других сусреће на једном терену и полази, у главном, једним правцем.

Од тога доба нема посебне српске и посебне хрватске књижевности — постоји само једна књижевност, коју обрађују Срби и Хрвати. Одонда је у књизи коју обрађује Србин и у књизи коју пише Хрват *један језик.*

Лепо би, корисно би и поучно би било данас, о навршетку седмога деценија литерарне заједнице, извести биланц о тој братској ортачини, те прегледати шта се успело а шта је од главних задатака остало за будућност. Али се за саопштење резултата до којих се у таком прегледању долази као и за њихово објашњење хоће много више простора но што се може уграбити у политичком дневнику и у доба када политички догађаји засипају материјалом сваку трезвену редакцију. Него и осем тога има један други, јачи, разлог да то сада не чинимо. Морала би се — разуме се — рећи у свему најтачнија истина. А она би се могла и друкчије тумачити у циљу изазивања. Не би то чинио пријатељ, али *браство* Срба и Хрвата има толико непријатеља који би, можда, и ту нашли ма и најмање повода за дреку. А ми нећемо ни то, за њих сумњиво, задовољство да им приредимо. Свест Срба и Хрвата неће дреке — хоће *рада.* То ће бити најбољи утук и утук наших заједничких непријатеља. Они се тога плаше — али је га зато и добити...

Зато ћемо, поменувши да се навршила седамдесета облетница књижевне заједнице Срба и Хрвата, место свако другога говора да поменемо оно име које је значило символ те заједнице.

Част имену и спомену Људевита Гаја.

⁂

Организатор књижевне заједнице Срба и Храта, *Људевит Гај*, родио се 180. године у Крапини. Тако ћемокроз две и по године у средини1809. — имати прилике, ако Богда, да се сетимо стогодишњице рођења овога заслужнога Хрват.

Школовање је Гај започео у месту свога рођења, а продужио га је у Крижевцима, Грацу, Бечу, Лајпцигу — док није постигао част доктора филсофије, По том је био у Пешти, слушајући правне науке.

Време проведено у Грацу и у Пешти бејаше за будући рад Гајев од највећега значаја. У Грацу постаде члан књижевнога друштва неколицине српских ђака, и тада му севну у бистрој глави мисао о књижевној заједници Хрвата са Србима. У Пешти, опет, живљаше велики апостол свесловенске заједнице, песник Јан Колар, који, поред осталога, учаше како на Словенском Југу треба да постоји само један *књижевни* језик, и то језик који се тада већ бејаше прославио по јединственим народним песмама.

Гај узе да ту мисао оваплоти за Словенски Југ.

Он се јави у књижевности припремним радовима. По том 1835. оснива у Загребу новине, а 1836. прекрсти их и назва *Народним Илирским Новинама* са књижевном *Илирском Даницом.*

Место дотадашњега покрајинскога говора он тада узе српски књижевни језик и за књигу Хрватску.

Цео се покрет, из посебних разлога, назва *илирским.* Ствар прође кроз разне мене, али на крају све борбе оста као чиста добит — књижевно јединство Срба и Хрвата!...

Гај премину 1872 у доба великог искушења народног. Али свест победи све препреке, и данас о седамдесетолетници великога чина удружени Срби и Хрвати кличу једнодушно: *Слава му!*

Р.

ПОДЛИСТАК

ТЕО Ф. ТОРН

КАМАРИЛА

роман из живота у садашњици

(Наставак) (48)

Али пре но што је Мелцев и могао похитати кнегиња се беше прибрала и изјавила да јој је пратња непотребна и да са атентатором жели на само да остане.

И Јелисавета уђе храбро у ћелију човека, који јој је мужа уморио.

*

Када се врата за њом затворише, Мелцева беше спопао нервозан не-

Проглас је издат „из Засједанија Главног Одбора Војводовине“ а потписао га је секретар одборски Петар Нинковић.

Разуме се да је налог патријархов остао у свему не извршен.

Чича више није могао седети и уздисати.

Он предаде команду народном мајору Стејину, па се диже на ноге ка Стратимировићу.

Нађе га у Карловцима.

Закле га свим што му је на свету најсветије да му рече: шта мисли чинити!

А кад се увери да се Стратимировић ни на шта није одлучио и да по свој прилици никакве сталне одлуке не ће ни бити — Чича отпаса сабљу и пружи је Стратимировићу. Овај узе сабљу, пољуби је и паде на груди Чичи молећи га да је не предаје, па му је онда сам поново припаса.

Чича је био силно узбуђен.

— Добро! — рече он. — Са њом сам провео век, па нека је, нека иде уза ме да ме подсећа на младост моју, на идеале живота мога, на оне непроспаване ноћи када сам снивао уз њу и поред ње о друкчијим мегданима, о — Душанову царству. Нека је! Али да њоме и даље крчим путове главном непријатељу народа, тужног народа мога — никада!

Стратимировић хтеде нешто казати, али не имађаше речи. А чича продужи:

— Онда могу ово: Ти си потпредседатељ главног Народног Одбора. Од Одбора добих диплому народнога пуковника. Одбору је и враћам. Узми, опрости, ходи да те још једном загрлим, и — збогом!

Крупним корацима а с обореном главом изиђе Чича и упути се право крајној улици карловачкој, где га је чекао његов коњ.

Стратимировић стајаше још неко време непомичан, замишљен, па онда рукама покри лице и зајеца као дете за родитељем...

Плачи, млади витеже! Плачи над узалудним напорима својим, плачи над несрећом народа свога. Читав ти је људски век после тога још судбина подарила, да би видео како си имао за чим плакати онда, у зори живота свога, у почетку нада народа твога!

— наставиће се —

МИТИНГ У НИШУ

ЗА

БОСНУ И ХЕРЦЕГОВИНУ

По примеру „Новинарског Удружења“ у Београду, и Ниш се пожурио да подигне свој глас за Босну. Није ни чудо, он је и иначе још „од време“, што рекао Сремац, друга престоница. Надамо се да ће и други важнији градови у Србији следовати његову примеру.

Митинг је у Нишу испао сјајно!

Најинтересантније је: што су за њ узели иницијативу радници и занатлије, а придружили се сложно сви редови грађанства.

Велика сала у „Европи“ била је препуна света, те је још толико колико је било у сали остало на пољу. Митинг је отворио првопотписани од сазивача, честити Благоје Тодоровић и предложио за председника познатог и у Нишу омиљеног Михаила Рапоњу, који је родом из Херцеговине. За секретаре су изабрати Босанац Авдо Сумбул и још један господин.

Из Београда су дошли као гости на митинг г. г. Павле Маринковић, Рад. Агатоновић посланик, Брајић трговац из Босне, Душан Шијачки из „Београд. Новина“, Тановић из „Политике“, Самарџић председник Босанско Херцеговачке омладине, Авдо Сумбул ђак Босанац и још неки.

Први је говорио г. Агатоновић, који је течно изнео зло стање у Босни и Херцеговини од окупаторских власти.

Затим је г. П. Маринковић разложио: како Србија има права по Берлинском Уговору да мотри на окупаторски рад у Босни.

После исцрпних говора г. Јеленића о рђавом поступању Аустрије према потчињеним народима, и Самарџића — Босанца, о локалним сликама, говорио је и један матурант нишке гимназије.

После завршених говора дошао је учитељ Станковић, који је имао прочитати спремљену резолуцију, али је претходно и говорио, па није могао избећи у говору партизанлук коме није било места на томе митингу. Резолуција гласи:

„Угњетачким поступцима окупаторске владе против народног органа „Српске Ријечи“, његових сарадника и књижевника српских у Сарајеву, *изнесено је на дневни ред босанско херцеговачко питање* које се тиче судбине васколиког Српства.

Позивамо све, што српски мисли и осећа, апелујемо на част просветне Европе да се *то питање више не скида с дневног реда, до коначног његовог решења: до изласка мрског туђина из славне и тужне Херцег-Босне;*

Најбољим синовима свих словенских, свих суседних и других племенитих народа, довикујемо: како право и срдачно пригрлили нашу свету ствар, тако вам Бог помогао у раду на срећи ваше отаџбине!

Живела слободна Босна и Херцеговина!“

За овим су прочитани збору многи телеграми из унутрашњости и престонице, који су дошли збору са изјавом солидарности на једноумној осуди угњетачког рада окупаторске над српским земљама. На предлог Јеленића, усвојен је овај додатак резолуцији:

„Грађани града Ниша свих политичких погледа и странака, са великога митинга за Босну и Херцеговину позивају Народну Скупштину и краљевску владу, да у свима спорним питањима са Аустријом, не учине њој ни једну концесију, која иде на уштрб наше народне привреде, наше самосталности и наше националне будућности“.

ДНЕВНЕ ВЕСТИ

Политичка шапутања. По Београду се шапатом од уста до уста проноси, да *зајам* и ако буде прошао кроз Скупштину неће добити *највише потврде* и да је у том смислу курџонско-самосталска фузија добила потребне информације и наду за скори долазак на власт. У земљи чуда и то је могуће те за то многи придају овом гласу особите важности. Што се нас тиче — ми *још* не верујемо.

Парчетарске реформе. Ономад су неки листови наши, па чак и неки страни донели, да се у нашем министарству правде спремају неке реформе нарочито у кривичном закону (као укидање смртне казне итд.) Нама се чини, да је већ време, да се једном приступи целокупној реформи не само кривичног већ и грађанског закона. Наши закони пуни су застарелих одредаба, те је крајње време, да се озбиљно приступи тој реформи, која би нам дала *нове модерне законе*. Са парчетарским реформама у Србији ваља једном престати.

Преговори са Аустро-Угарском. Као што нас из Беча извештавају, наш посланик *д-р Мих. Вујић* кренуо се у суботу по подне за Пешту. Тај његов пут стоји у вези са обнављањем преговора за трговински уговор с Аустро-Угарском. У добро обавештеним круговима вели се да ће српска влада ових дана одговорити на последњу аустро-угарску ноту. И та *последња српска нота* служиће за основицу нових преговора. Д-р Вујић ће у Пешти конферисати с аустриским министром спољних послова бароном *Еренталом*, о томе, кад би се имали почети ти преговори.

Народна Скупштина. И данас је у Народној Скупштини настављена *фангијашка дебата*. Говорили су Ал. Жујовић, Јосиф Бојиновић и др. У Скупштини је престало свако интересовање. Новинарска галерија готово празна. Данас је *седми дан* како се о томе у Скупштини гњави. Доста људи, ако Бога знате!

Стенографија на Вишој Женској Школи. На Вишој Женској Школи отворен је течај Стенографије.

Колико је похвално, што је г. управник те школе потпомогао да се ученицама да прилике да ту вештину изуче, у толико више заслужује признање, што је по препоруци Друштва Српских Стенографа, изабран за наставника те вештине.

Ово је у толико важније, што су се и на пољу Стенографије почели јављати буџаклије и пискарачи, који су на рачун те вештине пронашли живу згоду за џеп-параси.

У том погледу крајње је време да просветна власт учини оно, што су већ и Бугари учинили, те да се појединa шарабатала не протурају као некакви вештаци, а спремни млади људи да теку уверење, како и ту треба друга, преча вештина — подвлачења и партизанског подлаштва.

У овом листу већ је било речи о томе, како се у Скупштини међу стенографима вршља; али ми ћемо опширније изнети податке не само о особитом специјалитету те саблазни, него и о нечувеном распикућству, које се на конту стенографије врши.

Ми ћемо изнети како та ствар у целој Европи стоји и председништво Народне Скупштине од тога часа, надамо се, неће ни хтети ни смети трпети тако дрску пљачку народнога џепа, нити ће дозволити да Народна Скупштина постане нова елбетана.

Посланичке дијурне у Француској. До скора су народни посланици у Француској комори добијали годишње на име дијурне по 9000 динара, али је ономад комора повисила ту суму на 15.000 динара годишње.

Скандал у Царевинском Већу. Ономад је у бечком царевинском већу дошло до крупних скандала па и до туче између посланика а приликом гласања о изборној реформи. Као што се види, није само наша Народна Скупштина поприште за такве скандале, Беч нас је у томе много претекао!

Протест управног одбора „Српске Ријечи“. Управни одбор српске деоничарске штампарије у Сарајеву са *Глигоријом Јефтановићем* на челу издао је опширан протест због протеривања уредника „Срп. Ријечи“ *Стјепе Кобасице*, који је упућен босанској влади. У њему се између осталог вели: „Брисање цензуре превршило је сваку мјеру, бришу се скоро сви уводни чланци, касапе се дописи и вијести, тако да наши новинари већ не знају шта пишу... Оно, што је учинио и пријети у чинити владин повјереник стоји по овоме у опреци и са самом назадњачком установом превентивне цензуре, оно прелази у *драконске мјере* и *бруталности*, од које иштемо заштиту од земаљске владе!“

„Уједињење радикалне странке“. Јуче су на Универзитету идеје Јована Ђаје, Браће Савића и др. оснивача „уједињене“ радикалне странке нашле плодне примене. Уједињење је почело *тучом* између самосталске и радикалне омладине. Штета што том „уједињењу“ није присуствовао и Ђаја или који од Браће Савића. Они би се најлепше провели!

Представка ћупричана. Чувши, да ће им се да сели суд, као што им се преселила окр. команда у Параћин, ћупричани су упутили једну представку председнику министарства Николи Пашићу у којој су изнели важност Ћуприје као окружног центра и значај Ћуприје у прошлости и у садашњости. Ту су представку потписали најугледнији грађани из свих странака. Депутација ћупричана предала је ту представку лично Пашићу.

Музика у циркусу. Како смо извештени циркусна управа погодила је с војном музиком да плаћа од човека за једно вече по 1·20 дин. дакле јевтиније но што поједини музиканти свирају у позоришту, које плаћа на човека 2 дин. од пробе а 3 дин. од представе. Међутим у Београду пуно је ислужених музиканата, којима би ова зарада у циркусу добро-дошла, јер са инвалидом, коју од државе добијају не могу опстати. Али им ево, и сама држава конкурише. Што је најлепше, управник циркуса је страни поданик, а по неким правилима војне музике, она не сме да иде у најам страним поданицима. Да ли за ово зна министар војни?

Преминула. Емилија, удова почив. Андре Книћанина, бив. професора Војне Академије и Реалке преминула је 16. о. м. За њоме тугују, поред многих пријатеља и поштовалаца, син јединац Александар правник, свекрва г-ђа Марица удова Ст. Книћанина, војводе српског и сестра г-ђа Персида М. Протића, двор. апотекара. Сахрањена је 17. о. м. уз велико саучешће свих оних, који су је волели и поштовали то нека буде бар донекле утеха њеној родбини, који у њој губе нежну мајку, пажљиву снају и милу сестру.

Нека би јој милостиви Бог подарио рајска насеља.

40-годишњица једног новинара. Јуче је у Пешти прославио 40-годишњицу свога новинарског рада барон *Ивор Каш*, човек, који је у последње време особито симпатично писао о Србији и у сукобу царинском стао отворено на нашу страну, с тога су му многи чланови Српског Новинарског Удружења послали своје честитке.

Наплата пореза у месецу октобру ове године. На основу званичних података наплаћено је у целој земљи у мес. октобру, ове год. 3,467.817·04 динара.

У истом месецу пр. год наплаћено је 3,396.072 54 динара, Дакле у овој години наплаћено је више: 71,744·50 динара.

Од почетка године до краја месеца октобра ове год. наплаћено је свега: 22,034·815·74 динара, док је у пр. год. за исто време наплаћено пореза свега: 21,254.972·38 динара. У овој години више је наплаћено: 779.843·36 динара.

Умро војник. По вароши се говори, да је онај војник који је ономад на стражи пред престолонаследниковим станом *случајно* рањен — умро. Уз то се још свашта надовезује. Крајње је време, да неко, који зна целу ствар, како је било, изађе и опише јер овако свакојаким причама и испредањима нема краја.

„Пуч“ у Пожаревцу. Страни листови, који су јуче стигли у Београд, јављају опет о неком новом „пучу“ у Пожаревцу; како је војна власт томе ушла у траг и како је ислеђење о томе већ почело. После Ниша, Крагујевца и др,

---

мир. Његове мале очи само светлуцаху, бацајући варнице на све стране. Било је непојмљиво, зашто је он као шеф московске полиције био спречен да присуствује разговору, који се у ћелији води. Јер на крају крајева млади атентатор био је још у рукама полиције и полицијски притвореник. Атентатор је, по мишљењу Мелцева, требао да живи само дотле, док се целом злочину не уђе у траг и док се он савршено не објасни. На послетку — да припомогне, да би се и остали сакривци могли дознати.

Али зар та похода велике кнегиње у ћелију атентаторову није значило и неповерење Мелцеву? За то се он реши, да ма споредним путем дозна оно, што за сада у том погледу не зна.

Обрати се с тога херцегу, који се беше удубио у своје мисли.

— Јака жена! — рече Мелцев насмехнувши се тек да не ода расположење, које га је у тај мах обузело.

— Да, јака, као и свака жена у несрећи! — Примети херцег. — Само су у једном погледу слабије него ми...

— А то би било...?

— С погледом на њихову радозналост!

Мелцев се уједе за доњу усну. Осећао је да је погођен.

Поред свега тога реши се да парира одговором.

— Ја познајем врло добро високу госпођу и просто не бих могао веровати, да је њу овамо довела радозналост! У сваком случају сумњам, да ће од овог њеног доласка бити каква успеха...

— Зашто?

— Па није се очекивала ова посета... У осталом, молим вас да ми допустите...

— Останите још мало овде...

— На жалост нисам у стању...

— Зашто?

— Хитни послови.... Знате не трпе одлагања!

— Останите овде! — рече херцег одсечно.

Мелцев диже збуњено главу.

— Наставиће се —

гарнизона, веле сад је дошао на ред и тај гарнизон. Колико има истине у томе гласу, видећемо данас-сутра.

Јавна безбедност. Тако звана јавна безбедност и синоћ је имала прилике, да се еклатантно документује каква је она у Београду. Онако исто као недавно код Качаника и синоћ су „непознати“ за Београдску полицију лопови провалили таван *Пинкасове радње* у сред Кнез Михаилове улице и сортирали се са неколико пари најбољег одела. Полиција знате „трага“ али од тога трагања неће бити никакве вајде!

Кепеничка афера. Чувена афера, која се недавно одиграла у Кепенику са лажним капетаном, окончана је прекјуче пред берлинским судом. Лажни капетан *фокт*, бив. обућар и „вандрокаш“ осуђен је на *четири године затвора.*

---

† Сава Атанасијевић

Наш одлични пријатељ и друг, Сава Атанасијевић свештеник у Пожези, и председник там. среског одбора напредне странке преминуо је у суботу у вече.

О његовој смрти добили смо од пријатеља ове телеграме:

Сава Атанасијевић свештеник, верни члан напредне странке премину.

Драгомир.

Поп Сава умре сад.

Мостарчић.

У покојном Сави напредна странка губи, како његов и наш пријатељ у телеграму лепо рече, верна члана и јака поборника а пожежани искреног пријатеља и суграђанина. Жалећи из дубине душе за покојним Савом желимо његовој души вечити покој.

Важне Вести

„Једна лажна патриота“

У Београду већ поодавно живи неки Јово Ковачевић од лаког заната: „Патриотизма“. Тај човек никад ништа не ради, није никад ништа ни радио, али се вуња од града до града по Србији представљајући се као неки патриота наивним људима и експлоатишући добро расположење света према патриотским стварима. Кад се год што предузме за Босну и Херцеговину, Јово одмах слиндари своју олињалу шубару, и тури неку фесину, колик' кошница. То је његова патриотска униформа! Та њему доноси сталну ренту.

Требало би људи да припазе на овог човека, и да се престану дати варати, јер потпомажући њега, они само одмажу ствар, коју би хтели помоћи.

Под утицајем либерала

Одјек пише: „Ј. Продановић пита министра просвете, хоће ли *поништити**) решење Државног Савета, којим су професори Војне Академије изједначени с редовним професорима Универзитета“.

Да је овај извештај са Скупштине изашао у нашем листу, „Одјек“ би рекао, како ми изврћемо и подмећемо Продановићу те речи. Зар Ј. Продановић, па да не зна такву обичну ствар, да Државни Савет ништи министарска решења а не министар Савветска, рекао би „Одјек“. Али ево где је он сам то исписао, а ми само би имали то да додамо: да би врло желели, да нам Продановић изцитира који је то члан, било Устава, или ма ког закона, који даје власт министру, да ништи решења Државног Савета.

Види се да дружба Продановићева са либералима није без утицаја на њега, јер либерали су заиста донели један Устав у том смислу, да министар може, ако не да уништи, а он може бар, да не верма саветска решења. Продановић као што се види, претекао је у разумевању уставности и своје учитеље. И ето такав човек дошао је да контролира државну управу!

НАРОДНА СКУПШТИНА

— ДВАДЕСЕТ СЕДМИ РЕДОВНИ САСТАНАК —

Београд, 18. Нов. (по подне).

Прозивка

Како је пре подне решено, да се седнице држе и после подне, то се око четири сата по подне једва скупило око 70 посланика. Морало се прозивати да би се утврдило има ли 80, колики је број потребан. Та се прозивка неколико пута понављала. Курјонско-самосталска опозиција била се сабрала по споредним собама чекајући док се у дворници накрми потребан број и тек кад је то констатовано и Скупштина отпочела рад, ушла је и заузела своја места.

Уговор о топовима закључен

Прелазећи на т. зв. *прангијашку дебату*, како многи зову ову дебату о топовима (у којој су се такмичиле саме скупштинске прангије) узео је први реч један члан владе. Читаоци ће погодити, да је то могао бити само министар полиције *Ст. Протић*.

Одмах на почетку свога говора он је изјавио, да је узео реч да задовољи радозналост неких посланика и да им да нека објашњења. На прво место изјавио је, да је *прелиминарни уговор о топовима закључен и потписан 25. октобра о. г.;* да се *цене* имају узети оне, које су поднесене 8. априла о. г. дакле у времену, кад су на влади били самосталци. („Дакле тако!“ — чује се један узвик)

Једна врдалама

У даљем свом говору *Ст. Протић* осврће се на говор Симе Катића и на оног члана топовске комисије, који је Сими дао материјала да напада толико Шнајдеров топ (узвици: „То је Недељко Вучковић!“) Тај је члан комисије био у први мах одсудно против Крупова топа; после је на један пут променио мишљење, па је био против Шнајдерова топа; по трећи пут је променио мишљење и ја имам његово писмо по коме се Шнајдеров топ може узети кад се преправи. Тај је топ преправљен у смислу захтева комисије и према томе он не би био противан да се тај топ сада узме. На крају демантује Катића, да у Београду не постоји никакав преки суд, него војни, који ради како кад има посла.

Штрцаљке не вреде — док је војска таква!

Сима Катић изјављује, кад је помињао ратни суд у Београду није мислио, да зањуља онај астал! (показује за министарски сто) Никако му се не допада министар војни генерал Путник, који и не води рачуна о војсци. *Он је просто неспособан* за ресор, који му је поверен. Исто тако, као што је влада дала пуне пензије и наградила петорицу завереника, требала је да отклони из војске и сина погинулог ђенерала Милована Павловића и зета другог погинулог ђенерала Цинцар-Марковића. Са свим је природно, да се они свете за своје очеве и то им нико не може уписати у грех. И докле је то тако, судови се на те природне осећаје и не осврћу, већ косе. *Све дотле, докле се у војсци не поврати мир и јединство, све дотле оне штрцаљке* (топови), *који се мисле набавити неће вредети ништа*! (Одобравање).

Једна карактеристика самосталаца

Чеда Радовић (радикал) изјављује, да за њега пословник не вреди. Могу му упадати у реч, али га неће збунити. Констатује, да су либерали поднели интерпелацију по топовском питању и да им сада самосталци прискачу у индат. Самосталци на тај начин доказују, да су људи за политику неспособни. И сама изјава њихове владе, да одступају услед „несавладљивих тешкоћа“ доказ је за то. Њихове вође у Скупштини говоре о промени скупштинског механције, то им је најважније питање а друга државна питања и не помињу. За самосталце је важнија прича о отимању какве суднице, него ма како државно питање. Њихов један министар (Пећић) пола је сата извртао пословник пред Скупштином. Прелазећи на топовско питање Радовић изјављује, да су националци хтели да врше пробе по магли. Самосталци најмање имају разлога да критикују данашњу владу, јер су хтели *зајам код Унион-банке* па према томе и *Шкодине* топове. (Смеј).

Срби и Бог

Прота *М. Ђурић* испричао је познату причу, како је Бог питао разне народе шта желе, и сваком жељу испунио. Енглезима је дао море, Италији лепоту, Французима друго нешто и тако редом, док није запитао и Србе шта желе?

— Чекај Господе, — одговорише му Срби, — чекај брате да се прво *договоримо*!

Разуме се, да је на крају апеловао на патриотизам свију и замолио, да једном престану да се „договарају“.

Једна опклада

И *Љубу Давидовића*, као и министра војног издало је памћење. Он је „свога ђака“ Мишу *Трифуновића* називао *Петровићем*. Али је између Давидовића и Настаса дошло до једне опкладе. Давидовић је спорио важност графичке методе и у — топовском питању, коју је Настас први изнео и кад је Давидовић пристао, да тај спор између њега и Настаса пресуди *Коста Стојановић* министар народне привреде, овај је мало доцније пресудио у корист Настасова мишљења.

Откуд два мишљења

Ст. Протић је за тим објаснио улогу бив. самосталског премјера ђенерала Саве Грујића, који је једног дана затекао топовску комисију на раду и тражио пре но што је ова и довршила рад, да донесу оцене. И ако је председник комисије пуковник Соларовић скренуо пажњу ђенералу Грујићу на незгоде, које отуда могу настати, ипак је овај остао при своме траженју бајаги да је влади потребно само информативно мишљење. Међутим и ако је цела ствар вођена поверљиво, ипак је сутра дан цео свет о њој знао.

Последњи говор

Последњи је говорио *д-р Лаза Пачу* министар финансија, који је у главном утврдио, да су важније оцене појединих делова топа, него на сумце дана оцена, о самом топу и да те појединачне оцене испадају у корист Шнајдера.

Затим је председник закључио седницу и заказао идућу у понедељак.

— L.

Мојој мајци

Са усана дрхти име Твоје,
Срце младо закуца ми јаче,
Душа, бона ах јеца и плаче
Кад' се сетим, Тебе, мајке моје

*

Ах, сад где си, мајко мила моја,
Да Те види ова душа клета,
Да пољуби уста ледна твоја
Да утоли тугу сирочета . . . . !

Шенбрун, 26. Децембра 1902. „Ultor“.

ПОЗДРАВНИ ТЕЛЕГРАМИ

СРП. НОВИНАРСКОМ УДРУЖЕЊУ

ЗА МИТИНГ

47.

Ниш. — Као потомак поносне Босне желим вам успешан рад на корист Српства а на пропаст шкорпије Аустрије.

Никола Михаиловић
ресторатер.

48.

Ниш. — Примајући унапред одлуку митинга, гнушамо се од насиља узурпаторске Аустрије, која данас горе него некада Азијати угушује потлачене народе, нарочито нападнути српски народ у Босни и Херцеговини.

Драгиша Тешић, Атанасије Радојковић, Леон Ешкеназовић, Коста Николић.

49.

— **Ниш.** — Као синови Херцег-Босне солидаришемо се са поступком данашњег митинга. Благодаримо на заузимању наше браће и поздрављамо митинг желећи успеха.

Раденици нишке жељез. радионице: Јевта Скочајић, Митар Говедарица, Симо Комненовић, Ђурђе Ћерамић, Ристо Џомбић.

50.

Ниш. — Сложно у одбрану Српства, које нам „културна“ Аустрија дивљачки тлачи и гони. За Српство све! Срећан вам рад.

У име нишке железничке радионице: Благоје Тодоровић, Радован Стојановић, Велимир Поповић, Душан Шпанић, Радосав Миловановић, Милан Бабић, Стеван Аранђеловић, Радослав Ковач, Милан Тасић, Манојло Коралић, Јанићије Арсенијевић, Димитрије Стаменковић, Димитрије Миленковић, Спира Јовановић, Алекса Манојловић. Петар Милојевић, Тодор Костић, Ђорђе Драгић, Владимир Андрејевић, Ставра Секулић, Коста Стојковић, Василије Христић, Чедомир Петровић, Илија Балтезовић.

51.

Шабац. — Духовно учествујемо у вашем данашњем патриотском раду. Доле са наметнутим мрачњацима! Живела аутономија Босне и Херцеговине.

Самарџић свештеник.
Михаиловић учитељ.

(Наставиће се)

Свађа на Цетињу

Пријатељ „Штампин“ разуме се „са Цетиња“ у 303. броју јавља о „ужасној тучи“ између г. Гаврила Церовића судиеј и народног посланика и г. Марка А. Даковића свр. правника једнога од „најактивнијих и најратоборнијих омладинаца у *новом* покрету“.

Чекао сам да добијем тачан извештај о томе и добио сам га јуче а добила га је и „Штампа“ у виду исправке, коју она неће, без сумње хтети штампати. Између поменуте двојице дошло је до једног малог неспоразума, чак није било ни погрдних речи а некмоли „да се у мало није крв просула“.

Пријатељу „Штампином“ „са Цетиња“ главно је било да се мене дотакне да похвали Даковића и да нагласи, како ме је исти у српској престолници пресрео и изударао. — Физички слабијег напасти изненада није никакво јунаштво, то је само знак невапитања и суровости.

Јавно мњење је осудило нападача М. Даковића а осудио га је и Првостепени варошки суд по мојој тужби на 10 дана затвора и 150 дин. новчано. Истог сам тужио за нанету ми преко „Штампе“ клевету и увреду, те ће надам се скоро бити претрес.

Пријатељ „Штампин“ даље вели „како сви листом Церовићи прете Даковићу“, И видите ли, људи, да читаво једно братство не може томе Ахилесу ништа, док му не пронађу „пету“.

„Штампин“ дописник је слабу услугу нотирањем свађе учинио слободоумном Даковићу, који са 11 својих другова: „отиде лаву у чељусти; отидоше да покажу да су у стању и крвљу својом потписати своју „Ријеч“. И „Лаф“ у место да их прогута плати „Ријеч“ 1000 сребрника и ријеч се прогута.

16. Новембра 1906. г.
Београд.

Гавро М. Церовић
апсол. в. правник.

ПОЗОРИШНЕ СИТНИЦЕ

Конкурс

Крагујевачко дилетантско позориште за „хуманитарне циљеве“ потребује четири глумице. Обратити се са условима у што краћем року Управи. Адреса: „Хотел Таково“ — Крагујевац.

ТЕЛЕГРАМИ

Беч. Парламенат је усвојио и последњи члан закона о изборној реформи. Никаквих озбиљних догађаја није било.

Беч. „Н. Сл. Преса“ јавља, да је Вујић прекјуче по подне отпутовао у Будим-Пешту ради преговарања са Еренталом о трговинском уговору између Србије и Аустрије.

Драгољуб Михајловић
мајор у пензији

не може славити своју славу **Свето Ваведење** пошто се налази на путу ван Београда.

Мата Радовић, начелник окружни у пензији, са породицом, извештава сроднике, пријатеље и познанике, да ће, у суботу 25. овог месеца у 10 сати пре подне, давати у цркви Св. Николе на Новом гробљу четрдесетодневни помен својој доброј и незаборављеној супрузи

† Катарини (Јули) М. Радовић

и снаји

† Сидонији Др. Радовић

Моле се сродници, пријатељи и познаници да присуствују овом тужном помену.

---

*) Курсив је наш.

АДВОКАТ

Веља М. Тодоровић

министар у пенсији

Извештава своје пријатеље и старе клијенте, да је опет одпочео адвокатску праксу.

Канцеларија је код бивше Варош капије у улици Косанчићевом венцу бр. 26. 1—5

Ђачке Торбице

Највећи Избор

у ђачкој књижарници

БОЖЕ О. ДАЧИЋА

Београд — Теразије

●●●●●●●●●●●●●●●

КАЛЕНДАРИ

ЛИСНИ, НЕДЕЉНИ И ЏЕПНИ

за 1907. год.

ГОТОВИ СУ

Могу се добити у трговини писаћих и цртаћих потреба

МАРИЧИЋА И ЈАНКОВИЋА

1525 **БЕОГРАД** 5—15

●●●●●●●●●●●●●●●

Купујем Акције

Дуванџиске Задруге

плаћам најбољу цену као и акције свију завода у Краљевини Србији.

Продајем марке поштанске и таксене са $2\frac{1}{2}\%$—$2\frac{3}{4}\%$ као и све монополисане хартије.

Аврам И. Анаф

3—3 мењач — Теразије број 9.

СТАН ЗА ИЗДАВАЊЕ

две собе са кујном и шупом издају се под кирију од 1. Дец. **Светогорска ул. бр. 31.** 2—5

Данас је допутовао чувени травар, испитивач лековитих трава

ЖИВОЈИН С. НИКОЛИЋ

Неготинац,

који има дозволу од Г. Министра Народне Привреде од 17. XII.-1904. год. (види „Српске Новине).

Са свога пута донео је преко три хиљаде лековитих трава, а главно стовариште налази му се у *Младеновцу*.

Са собом сам донео од свих лековитих трава:

1. Од Јектике што рецепташи зову туберкулоза.

2. Од шуљева, падавице, епилепсије, реуматизма, живе ране, кашља, грознице, жутице, чамотиње, малаксалости, трапије, гушобоље, шарлаха, скерлетине, инфлуенце, згрчене жиле, запаљења можнице, запаљења материце, од опадања косе, увобоље, окобоље знојења, шкрофула, конштака, ујед од змије и од бесног пса, катара према, заптивања, и све стомачне болести, и фенеричне. Обраћам пажњу женском полу да имам трава за бело прање вајни флус. За нероткиње дајем гаранцију, ако роде плаћају, ако не роде капару враћам, капара се даје у 16 динара. Раденицима организованим у пола цене.

За моје лековите траве одликован сам, на Париској Изложби Златном медаљом I. реда, са дипломом у Лијежу — Белгији Златном медаљом II ред са дипломом у Букурешту 1894. год., у Бечу 1895. год., у Софији 1899. год. у Врањи 1892. год., Пожеги 1893. г. и многе писмене захвалнице.

Моја адреса: кафана „Руска Круна“. — Неплаћена писма не примам.

Ваш поштовалац

ЖИВОЈИН С. НИКОЛИЋ

испитивач лековитих трава.

Павле Маринковић

адвокат

КНЕЗ МИХАИЛА УЛ. 15.

ТЕЛЕФОН 857.

Напредњак

календар за 1907. год.

ИЗЛАЗИ

ових дана из штампе

СА ОВОМ САДРЖИНОМ:

Програм Напредне Странке с објашњењем — Наши посланици — Шта су напредњаци дали Србији? Наши одборници — Последњи избори — Напредњачке установе — Како напредњаци агитују — Забавни део — Наше слике.

Календар **„НАПРЕДЊАК“** биће илустрован са десетак и више слика а цена ће му бити

Само 50 п. дин.

ЖИВЕЛА СРЕЋА

СРЕЋКЕ КЛАСНЕ ЛУТРИЈЕ

За *Шесту* класу у избору шаљем сваком на захтев.

Вучење *6. класе* почиње *25. новембра* до закључно *7. децембра*, мали ризик велики добитак. Који игра тај се нада, паметан играч никад не страда. У овој *6. класи* има *10.000* згодитака и једна премија од **200.000** динара.

Продајем *менице, марке таксене*, поштанске све монополисане артикле.

Дајем $2\frac{1}{2}$ и $2\frac{3}{4}\%$ рабат

КУПУЈЕМ акције свију завода Краљ. Србије као и заложнице, плаћам најбољу цену.

КУПУЈЕМ све могуће стране монете као и турске, плаћам преко номинала.

С поштовањем

ИСАК Ј. ЕШКЕНАЗИ мењач

и колектор срећака Краљ. Срп. Држ. Кл. Лутрије

5—20 у БЕОГРАДУ.

135.000

Сто тридесет пета хиљада

● ● ● **КУШАКОВИЋА КАЛОДОНТА** ● ● ●

ДАНАС **ИЗРАЂЕНА** И ПРОДАВЦИМА ПОСЛАТА.

---

* * * * ПРАШАК

ВЕЖЕТАЛЕ

(Pourde végétale)

Од француских лекара препоручен и у целом образованом женском свету признато, као најбоље средство против разног бленороичног цурења — флуса, белог прања — код женских.

Цена 1 кут. прашка вежет. 3 д.

„ 1 плех. иригатору 3 „

„ 1 стакл. „ 4 „

ИНЈЕКЦИЈА * * * *

* * * * КАПСУЛА

ВЕЖЕТАЛЕ

Од француских лекара препоручене, као изврсно средство, против акутног и хроничног (застарелог) — бленороичног цурења, — трипера, канкова — код мушких.

Цена инјекцији 2·50 д.

„ капсулама 3·— „

Шприцева, суспензорија разних.

САПАРИЛА ЕКСТРАКТ, изврсно средство за чишћење крви после горњих венеричних болести, као и против сифилиса и шкрофула. Цена: 1 флаша 2 дин.; 6 флаша 10 дин.

Главну продају за Србију и Балкан уступио сам само: апотеци **код „Српског Краља — Николе Ј. Марића у Београду** ул. Краља Александра, где се само може и добити, одакле се и поруџбине из унутрашњости по пријему новца или уз доплату под дискрецијом одмах шаљу

R. Frère

pharm, 1 Cl. Paris.

ГЕНЕРАЛНО ЗАСТУПНИШТВО

Краљ. Српске повл. Извозне Банке, Солун

Ставља до знања српском трговачком свету, да је посао око његовог организовања приведен потпуно крају и да се може од сада са услугама и потребним обавештењима у свима трговачким пословима. ставити свакоме на расположењу.

Ово заступништво вршиће све комисионе и агентурске послове, а нарочито и у првоме реду послове, који се буду односили на извоз свих продуката из Србије и иностранства, као и обратно послове, којима ће се посредовати увоз јефтиних и потребних артикала из иностранства у Србију, а нарочито колонијала.

Новим обртом трговинских односа добија Солун за трговину у опште. а за српски извоз специјално нарочити значај, и тај значај да испита и да га у свој својој потпуности позна, ставило је ово Заступништво себи у нарочити задатак.

Излазећи са овим огласом пред трговачки свет и у Србији и на Балкану, *а нарочито пред извознике из Србије, којима у садањим мало тежим приликама, ово заступништво има нарочито да послужи*, уверавамо их, да ће нас вазда и у свима пословима руководити само један циљ, а тај је, да нашим савесним, солидним и енергичним радом **уз најскромнију награду** послужимо корисно свакоме који нам се за услуге буде обратио.

Солун, 26. октобра 1906. ДИРЕКЦИЈА ГЕНЕРАЛ. ЗАСТУПН.

5—6 **ИЗВОЗНЕ БАНКЕ**

МЕЊАЧКА РАДЊА

ЈОСИФА И. АНАФА

КНЕЗ МИХАЈЛОВА УЛ. 48. — ТЕЛЕФОН 82.

Једина мењачка радња која се поред мењачког посла бави у велико куповином и продајом свију хартија (акција) од вредности у Краљ. Србији.

Купује купоне са акција свију завода у Краљ. Србији који се имају исплатити у 1907. год.

Купује талоне амортизованих дуванских лозова као и разне *стране* лозове и акције.

Даје извешће о цени и дивиденди свију новчаних завода у Краљ. Србији.

КЊИЖАРА

ЗА СРПСКУ И СТРАНУ КЊИЖЕВНОСТ

Драг. Ст. Главичког и Стојанчића

Београд — Теразије

Има на свом стоваришту највећи избор српских књига научне и забавне садржине, јер је откупила једну *огромну количину 5—6000 разних књига од чувених српских и страних писаца.*

продаваће их са 50—60% испод означене цене.

Књиге су сасвим нове и неисечене.

Има такође у великом избору књиге путовође по свету **„Reisehandbücher“ — „Reiseführer“, Ђенералштабне карте — Секције** аустријског вој. ђенералштаба; Карте — мапе појединих места и држава Европе, Азије, Африке, Америке, Аустралије и т. д. за г. г. официре, државне и приватне канцеларије, новчане заводе, трговине и свакога, детаљно израђене.

Модне журнале — базаре има у великом избору за кројаче, кројачице и приватну потребу.

Набавља све стране књиге и часописе за најкраће време, па ма на ком језику и ма где оне изашле — издате.

Прима претплату на све српске и стране часописе и модне журнале — базаре, овде их шаље поручиоцу и кући а унутрашњост поштом о свом трошку.

Цене су са 10—20% јевтиније но код других.

Поруџбине из унутрашњости извршује савесно и брзо. Каталоге и потребна обавештења о свему даје књижара бесплатно.

„БРАНКО РАДИЧЕВИЋ“

ШТАМПАРИЈА

Гавр. Давидовића и Комп.

Телефон 69 БЕОГРАД Телефон 69

Препоручује се п. п. за израду новина, књига, формулара, скаденција, образаца за новчане заводе у једној и више боја, посмртних листа, јеловника, посетница, позивница за свадбе и забаве, плаката и све што у штампарски посао спада.

Нарочито јој је част препоручити велики избор нових слова за израду посетница и свадбених позивница.

Израда техничка. Цена умерена.

За унутрашњост доплатом.

„Правда“ излази сваки дан. — Претплата је за Србију: за годину 16 дин. за пола године 8 за четврт год. 4 месечно 1·50 дин. За иностранство: за годину 32 динара з. пола године 16 дин. за четврт године 8 дин. — Стан уредништва налази се у Чика Љубиној ул. бр. 7. — Власник за клуб „Напредак“ и главни уредник *Јова Адамовић*

„Бранко Радичевић“, Штампарија Гавр. Давидовића и Комп. Бранкова ул. бр. 18

Одговорни уредник Душан Трбојевић

VII-21
178

УТОАК
21 НОЕМБАР
— 196. —
БЕОГРАД

ПРАВДА

ОРГАН НАПРЕДЊАЧКЕ ОМЛАДИНЕ

ГОДИНА III
5
ПАРА БРОЈ
БРОЈ 319.

ТРЕБА ЛИ ПРОСЛАВЉАТИ ДАН
ПРВОГ „ОСВОЈЕЊА“ БЕОГРАДА

Београд или боље рећи његова општина, спрема се да прослави дан првог освојења Београда године 1806. У публици су о томе разна мишљења. Неко је на рачун тога направио чак и један виц, тврдећи да Београд са овом прославом личи на човека, који се по други пут оженио, па за живота своје друге жене, слави јубилеј, своје прве свадбе. Но шалу на страну, па да о овој ствари проговоримо озбиљно.

Многи су налазили, да није потребно било ни прослављање стогодишњице првог устанка, али ми држимо да она прослава и ова данас није свеједно. Први устанак, има заиста великог значаја и за Србију, и за српски народ. Тај устанак, и ако није почетак стварања, или васкрс *данашње* Српске Државе, он је васкрс идеја, о стварању њеном. И они, који кажу: да није било Карађорђевог устанка бог зна, да ли би било и Милошевог, нису далеко од истине. Да није Милош био за време првог устанка војвода, тешко, да би се народ окупио око њега, јер би он можда остао у Златибору да чува и даље туђу стоку.

И ако је дакле први устанак имао трагични свршетак, и народ српски после њега, потпао још под већи зулум турски, но што је пре био, јер сад су га давиле, не више самовољне дахије, но саме царске власти, ипак народ у моралу није ослабио, но је напротив ојачао. Деветогодишња његова борба, показала му је његову моралну јачину и снагу, а сласт слободе за време борбе, улила је у њега жудњу, да се на ново дигне, и да своју слободу извојује. Устанак под Карађорђем још је и по томе важан, што је то први самостални устанак српског народа, где он устаје, као свестан народ, за чисто свој, српски, рачун, да сачува своју националну индивидуалност; пошто су многи устанци пре тога били само уз туђу војску и за туђ рачун. С тога дакле и кад се не прима мишљење: да је првог устанка ударен темељ данашњој српској држави, ипак је тај устанак био за народ од велике користи и важности. Кад би допуштено било да се у фигури изразимо, ми би могли ову ствар овако представити: На једном месту, нашло се једно црквиште. Црква је била до темеља разрушена. Али околни народ сматрао је то место као неко свето место, и на том месту, подигао је нову цркву из темеља. Прва дакле црква служила је само као једно обележје, за подизање цркве.

У овом случају, Шумадија и српски народ у њој, подигао је своју државу на оној територији и у оном крају, одакле је и први устанак почео. За то прослава првог устанка, има свог смисла, онако исто, као и прослава Видовдана, као дана косовске битке, и ако резултати њени нису били срећни за народ.

Са свим друкчије стоји ствар са Београдом и његовом прославом првог освојења.

Београд како је пао по други пут у турске руке, он је турски остао и после другог устанка, и силом оружја, није више узет од Турака. Он је предат пок. Кнезу Михаилу на основу једне мирне трансакције. Шта више, он се није могао добити ни на основу букурешког трактата, као оних шест округа, које је Кнез Милош добио на основу истог трактата, јер су по Букурешком трактату, сви градови у Србији, као и друга утврђења предати Турцима. Заслуга дакле за добитак Београда чисто је заслуга Кнеза Михаила, који је Београд као и остале градове тражио од Турака, не на основу каквог уговорног права, но по сили права једног народа и владаоца, да у својој земљи не трпе туђу оружану силу.

С тога Београд има да благодари за данашње своје стање само Кнезу Михаилу, као *једином ослободиоцу* Београда, и светковати други какви дан његовог ослобођења, било би једно непријатно подцењивање, Кнез Михаилових заслуга, и сведочило би, с једне стране о грдној неблагодарности, према овом великом српском владаоцу, а с друге, о сервилној удворности данашњих београдских становника и њиховог представништва.

Све што би општина могла учинити, то је, да из пажње према данашњем владаоцу, тај дан истоме честита, за то, што је и један од предака његових једанпут Београд силом оружја отео био, јер свако јако тај факт за његову породичну историју има значења. Даље од тог ићи и бацати се у излишне трошкове око прославе нема смисла. Хуманитарне установе, општина ако је вољна и ако има средстава, треба да подиже не чекајући на значајне дане, јер их она не диже, као неке споменике, но зато, што налази да су потребне.

Тако о овој ствари мислимо ми, а држимо да ће и сваки други, који објективно хоће да суди, тако мислити. Друкчије поступање, није ништа друго, но просто династијаштво. Хоће ли садашња општина такво обележје себи да да, то је њена ствар.

Последње мисли Обреновића

— Слике из скоре прошлости српске —

ДРУГИ ДЕО ЗАВЕТ

(17)

17.

На згаришту

Није још дуго после тога трајао народни отпор. Поломиле су га многе недаће, али је народу и родољубима његовим послата порука да је народна ствар прешла у „јаче руке“.

Последњи величанствени призор и снаге и очајања народног даде славна битка на Мошорину. Стратимировић причести српску војску и поведе је, мољен од збуњенога патријарха, у бој. Победа бејаше неочекивана и — српска...

Чича је био у своме селу. Његов стари отац, његова мајка, брат и сестра чињаху што знадоше и умедоше да га спасу очајања, које му душу притискиваше. Он, чувен са строгости, бејаше сада препун благости и нежности. Махом ћуташе. Његово расположење казиваху две тешке и дубоке боре на челу; а кад би хтео угодити жељи својих милих и драгих пустио би благи осмех преко усана и лица. Али и тада обично ћуташе. Чинило му се да сада никога не треба вређати, никоме на жао чинити; сви смо већ на ивици гроба, који је за један племенит али несрећан народ ископан. Нека је сада опроштено свима. Просто им било. Прости им грехови — и вољни и невољни...

Чудновате су душе правих великана. Оне се одупиру тузи и онда када су мала срца одавно покошена. Али ако их најзад туга освоји, онда је и она велика и необична као што је велика душа у коју се усељава.

Најзад — народ је био разочаран. А немаштина се таче сваког дома српског.

Врли Чича не тражаше никада изузетка за себе; па ни сада од опште беде не бејаше изузета кућа његова, дом родитеља његових. А отац и мајка — слаби и немоћни...

Његова јуначка Шајкашка можда најгоре прође. И то га је нарочито болело. Ужаснуо се при помисли да ће народ отићи у — просјаке.

Он је први потргао мач у одбрану народну, па је био несрећан да први увиди и то како све што се ради иде у прилог туђину. А кад не могаше спречити ту највећу несрећу свога народа — саломи мач.

Догађаји показиваху из дана у дан како је, на жалост, у свему имао право.

Он из села праћаше даљу судбину народну, и са сваким новим тужним даном умираше поново душа његова.

Најзад се реши да на лицу места види има ли краја томе.

18.

Последњи пољупци

Било је једног пролетњег дана 1850. године...

Дични ратник приђе оцу и рече му:

— Морам ићи у Беч. Пре него што буде крај свему, морам видети ту халу, која гута народе. Можда ће се моћи после тога учинити што год за боље и ведрије дане свих нас... Не видимо ли се овде — састаћемо се тамо горе, на небу. Дај ми руку да је пољубим... Тако, благослови ме!

Седи старац у сузама благослови сина, пољуби га у образ, па се онда путник опрости тако и с мајком, која се зацењиваше у плачу. Шта ли је слутило срце материно... Он и њој рече неколико ре-

ФЕЉТОН

ЈЕДАН
КУЛТУРНИ ЗАДОБИТАК

ЛЕКАРИМА И БОЛНИМА

Приватном иницијативом три вредна лекара обогаћена је наша отаџбина још једном знатном културном установом. Пре неке недеље, на дан 15. октобра а на појутарје Свете Петке Параскеве — оне балканске светитељке, којој се некада мољаху радикалци да промени политичку ситуацију, па се збиља и домолише те на Св. Петку 1888. године изиђе Краља Милана прокламација за избор народних посланика који ће примити нови устав — отворен је у Нишу *Први Српски Завод за физикално лечење*.

Његови оснаваоци, лекари: др. Павле Јевтић, др. Божидар Занфт и др. Драгутин С. Петковић, упутили су тога дана појединцима писмо у коме се поред осталог вели и ово:

„Поред лечења разним лекаријама постоји и лечење физикалним средствима. Ово физикално лечење врло је моћно средство противу извесних болести, да не кажемо једини лек противу истих. У средства којима располаже физикално лечење долази: примена топлоте, ваздуха, воде, електрицитета, масаже, инхалирања (удисања) ит.д.

„*У нашој земљи не постоји још ни један овакав завод* где би наши болесници могли добити сва ова средства за лечење својих болести, те су били принуђени ићи у иностранство ради лечења...“

Као што се види, приватна иницијатива предузела је да надокнади оно што није учинила још ни до данас наша државна управа.

У толико су више заслужили хвале и свесрднога одзива вредни иницијатори, који су при томе имали поднети велике материјалне жртве.

А што је таква институција подигнута управо у Нишу?

На то питање одговарају лепо сами основаоци њени.

Они веле:

„Сматрајући Ниш као саобраћајни центар не само Краљевине Србије већ и целога Балкана, ми се надамо да ниједноме болеснику, коме је потребно физикално лечење, неће бити тешко посетити наш завод. То и јест прави разлог зашто ово предузеће подижемо у Нишу, а не у другоме коме месту“.

Оснаваоци и власници овога завода јесу: одличан интерниста, специјалиста за инхалационо и уопште физикално лечење и директор Пастерова Завода.

Ова установа има за сада ове врсте физикалнога лечења:

I *Инхалационо лечење* за удисање разних лековитих пара и магле. Ово је одељење снабдевено инхалационим апаратима система др. Булинга, који је уведен по свима већим светским бањама, клиникама, болницама и санаторијама. Пара која се ту удише излази под притиском од четири атмосфере и тако је ситна и фина да су поједини делићи микроскопски мали и да улазе у најдубље делове плућа и тако дејствују директно на оболело место.

II *Лечење електрицитетом*. Завод је снабдевен најсавршенијим апаратима за галванизацију, фрадизацију, катафорезу, електролизу, галванофарадизацију и ендоскопију. А чим нишко електрично осветлење буде готово увешће се електрична купатила, статични електрицитет, Рентгенов апарат и друге врсте електротерапије.

III *Лечење врелим ваздухом*. И ово је одељење снабдевено најсавршенијим апаратима од Хилцингера, који су заведени по свима клиникама, болницама и санаторијама.

IV *Механо-тераписко лечење* које је снабдевено најмодернијим справама за вибрациону масажу, тапотажу, ефлеражу, фрикцију и конкусију. —

Поменувши само најглавније тачке овога физикалнога лечења, ми остављамо читаоцу да сам процени велики значај ове нове хумано културне установе.

Услови су за долазак у Ниш и за лечење у овом заводу веома повољни. Нарочито напомињемо да су *цене лечења много ниже но у оваким заводима на страни*. Завод је смештен у новој и лепој кући на месту које је у непосредној вези са центрумом вароши. —

Ми се овој новој културној тековини искрено радујемо. Стварна се култура једне земље мери по броју и квалитету хуманих и просветних институција.

На Балкану је овакав завод до сада постојао само у — Софији. Сад га има и Србија.

И зато нека је топло препоручен. **Д.**

ПОДЛИСТАК

ПРОБЛЕМАТИЧНЕ ПРИРОДЕ

РОМАН

од Ф. ШПИЛХАГЕНА

(наставак)

Господин Бемперлајн одмах је ступио у везу с доктором Биркенхајмом и известио се од њега, да је г. Берков још у животу, али је толико болестан, да се сваког часа очекује његов издисај. То је тако трајало до дана кад је писмо послато, када је милостива госпођа у пратњи господина Бемперлајна и господина....

Старац на један пут застаде и поче кашљати.

— Ну, кога? — запита Освалд у чијој се души стаде рађати сумња, да то није био барон Олденбург.

чи, али кад приђе сестри, ратнику заигра јабучица у грлу, загрли је, не рече ништа већ окрете главу у страну и изиђе из дома са братом.

Ћутећи пројоше браћа кроза село, а кад бејаху на његову крају, рече Чича:

— Сада да се ти вратиш. Ти си потребан њима. Опрости.

Браћа се загрлише и братски изљубише, па се један сузних очију врати натраг а други тужна срца оде — у свет.

19.

У Бечу.

Ваља нам у причању пожурити.

Чича стиже у Беч после спорог путовања

Његов долазак не оста непознат никоме.

И Срби и Чеси похиташе да стисну јуначку десницу његову, али као да само на томе и оста. Њему сада није требало овација. Требало му је помоћника, који би заједно са њим тражили и нашли пута како да се помогне бедном и босом народу погореле Војводине. Место тога он нађе пуно вредних људи, који се старају да у науци или у трговини накнаде оно што су за време рата лично пропустили и издангубили.

— Све је то лепо! — мишљаше ,Чича често о томе. — Али је преча кошуља од хаљине. Повели сте, повели смо, народ у један погрешан покрет. Народ нам се одазвао, поверовао нам је и — набелајисао је. Дужни смо му помоћи.

С почетка одлажаше у Гровићеву кавану, где бејаше уобичајено збориште бечких Срба па и појединаца од других словенских племена. Ту слушаше оцене које даваху о рату и ратницима људи, који боја никад не видеше. Он је слушао, али се у дебате није мешао. Да му је било до тога — могао би се сит насмејати заблудама и лудоријама.

Ту се познао и с Вуком Караџићем.

— Бојим се — рече једном Вуку — да ће од свега што су Срби створили остати само речник њихових речи, а све ће друго пропасти. Вама хвала што ће се бар то сачувати!

Познао се и с прослављеним песником словенске заједнице Јаном Коларом, који недавно једва жив изнесе главу из Пеште.

Меланхолија, у коју Колар из дана у дан падаше, гођаше и душевном стању Чичину.

— Обојица смо високо мислили летети — рече Чича један пут Колару. — И обојици су крила поломљена. Ипак је лакше вама: Ви ћете се мислима заронити у прошлост па ћете у научном раду тражити утехе, а ја не смем очију одвојити од садашњице, која је тешка и претешка, ужасна за трпљење и црна за гледање!

Колар се доцније још више повуче у свој породични круг. А у то доба престаде и Чича ићи у Гровићеву кавану.

НАСТАВИЋЕ СЕ

Страна политика

Шпанија *(Нови шпански кабинет — Акција у Мароку — Борба против Рима)*

Шпанија је добила нов кабинет. Образовао га је стари шпански политичар *Морет*. Од нових министара, сем Морета, који је иначе познат, чувени су министар спољних послова *Перец Кабаљеро* и министар правде *гроф Романонес*. Кабаљеро је дошао први пут за министра спољних послова после смрти *херцега од Алмодавара*, али је само недељу дана министровао, јер после пада од 6. јула кабинета Моретова дошао је кабинет *Лопеца Домингеца* у коме је Гулон имао портфељ министарства спољних послова. Кабаљеро је пре састанка мароканске конференције био мало познат. Тек у Алгесирасу, као други делегат Шпаније, показао се као врло вешт дипломата штитећи у првом реду интересе Шпаније. Он је припадао и оном одбору петорице, који је редиговао поједине протоколе конференције. Познат је као пријатељ Француске те многи мисле, да ће он упоредо ићи с њоме у акцији противу Марока.

Гроф Романонес министар правде ушао је у нови кабинет задржавши исти портфељ, који је имао и у прошлом кабинету. Он је први од шпанских државника, који су у новоје доба отпочели борбу с Римом. Он је увео грађански брак у Шпанији, имајући за то да издржи велику борбу с клерикалима.

Министар војни ђенерал *Луке*, имао је исти портфељ у рукама и у првом кабинету Моретовом. Познат је као одличан официр и један од слободоумнијих политичара.

ДНЕВНЕ ВЕСТИ

Опет. Влада је почела опет да се љуља земљиште под ногама.

Дворски кругови или што ми краће кажемо камарила. запели су да пошто пото оборе Владу на зајму те да они дођу да закључују зајам.

Изгледа да је дат миг либералима. који преко Дамјана и Аце Глисте рођака Вељковићевог имају веза са двором, те су зато они и запели овако још пре зајма. Зато се комбиновала и ово са самосталцима што јако личи на фузију.

С друге стране опет и завереници се јако боје Пашића. Непрестано му траже гаранције и сад су запели пре но што му одобре и пусте зајам да им он протури Генчића и Живана у Савет.

Све саме погодбе и пазари.

Лажне вести о престолонаследнику. Најугледнији руски листови доносе у последњим бројевима телеграме и дописе из Београда, по којима су прве вести о престолонаследнику, које су се у последње време протурале, потекле из кругова *камариле* и *завереника*, којима се он никако нѐ допада. Колико у томе има истине, ми не знамо. Али од камариле може се човек свему надати, јер је она за све способна.

Ограда. Наш извештач са митинга у Нишу нам је дао извештај у коме није био поменут онај додатак резолуцији што ју је митинг усвојио. Тако је било уговорено. Али наш репертер београдски, добије и тај додатак у „Пресбиро-у“ па мислећи да је случајно из нишког извештаја изостао, прикалеми га на сам извештај. Тако је омашком испало, као да од стране уредништва није одржана дата реч, а ми то јако жалимо.

Интересантни гласови. У „Келнским Новинама“ је изашао један дугачак чланак о односима у Србији и њеној Династији. Тај чланак, по свему се види, није случајан, него изгледа да је с неке јаче стране инспирисан, и говори се о некој персоналној унији Србије и Бугарске. Како се тај чланак не допада „Светом Стању“, то је цензура све те бројеве „Келнских Новина“ поништила.

Крај прангијашке дебате. Прангијашка дебата, која ево већ осам дана траје у Народној Скупштини изгледа, да ће се данас окончати наравно прелазом на дневни ред онако, како је то Настас Петровић предложио. Одмах за тим пред Скупштину ће доћи *зајам*, који ће такође прогутати једно десетак дана. Према томе на *буџет* ће се моћи прећи тек почетком идућег месеца. У прангијашкој дебати *самосталци* ће гласати за прелаз на дневни ред, онако, како су га *либерали* предложили. Они су продужили да за њима и даље каскају.

Пожаревачка афера. У Србији је завладао чудан адет под овим „Светим Стањем“. Влада се жури да и најмању спрдњу демантује у страној штампи, а остави под најнеповољнијим утисцима због једне вести целу земљу.

Већ неколико дана по Београду се проносе врло мучне вести о некој афери у Пожаревцу. Изгледа да се и тамо напаковала некаква „завера“. Ми смо то већ два пута помињали, но Влада ни мукајет. Па ће тек одједанпут да избију на јавност нека хапшења на квантум али ће онда то већ бити „свршен чин“.

Ако Влада не каже како она зна да се збило у Пожаревцу, испричаћемо ми шта смо чули, па како буде.

Шетња. Г. Арсен Карађорђевић и г. Стева Лукавчевић изволели су се прошетати јуче преко Теразија

Ванек! Питате се ваљада читаоци: какво је сад то морско име? То име заслужује да буде познато целој Србији.

Тај индивидуум је секретар аустриског вице конзулата у Нишу! Можете мислити каква је то страшна зверка!

Тај странац се усудио напасти јавно у кафани у Нишу једног одличног српског грађанина г. Апела што је овај потписао позив за митинг, који се одржао у недељу.

Кад су га већ присутни грађани пустили да однесе читаву кожу, онда наша влада мора тражити да овај аустријанац одмах напусти Србију. Иначе . . . . .

Ухваћена кореспонденција. Последњи број „Рускога Слова“ доноси сензациони телеграм из Београда, по коме је ухваћена некаква кореспонденција између *Шкодине фабрике* и неких чланова наше *камариле*. Даље се у том телеграму вели, да је та кореспонденција у рукама *Краљевим*. Ми не можемо, наравно, да знамо, да ли је ова вест истинита или не, али је бележимо по новинарској дужности, не примајући за њу никакву одговорност.

Једно признање. На јучерашњој седници Народне Скупштине *Алекса Ратарац* (самосталац) отворено је признао, да постоји *курџонско-самосталска фузија* и да се они између себе помажу и једни другима прискачу у невољи. „Одјек“ и „Српска Застава“ још неће то отворено да признаду. Самосталци се као стиде старих курџона!

Најмодерније купатило у Србији. Месна дружина за чување народног здравља у Неготину отвориће свечано своје величанствено купатило на дан 26. ов. м. Том приликом приредиће се велика забава са игранком. Неготинско купатило за сада је најмодерније не само у Србији него и на целом балканском полуострву. Купатило је инсталирала чувена фирма Х. Шафштета из Гисена у Немачкој а басене и остале бетонске радове израдила је фирма Луитполда и Шнајдера из Штутгарта. Купатило је добило име „Дом народног здравља“.

Реформа судства у Македонији. Из Цариграда јављају да се у тамошњим дипломатским круговима говори, да ће ових дана Аустрија и Русија предузети заједничку акцију у циљу реорганизације судства у Македонији а према Мирцштегском програму (четврта тачка тога програма) која гласи: „У исто време тражиће се реорганизација администрације и судства, при чему ће се пазити да домороци хришћани буду у тој служби ангажовани; у исти мах потпомагаће се развитак локалних аутономија“.

У апс због певања. Вели се, да весело срце — кудељу преде, али је то било некад. Данас ко пева — иде у апс. То се случило и прексиноћ г-ђицама Бојани Ковачевић и Јели Петковићевој, које је кварт дорћолски цепнуо због „бесправног певања“ и спровео у Управу на преноћиште, да тамо отпевају финале оне песме, коју су почеле певати. Ето, и то су плодови „светога стања“!

— Па, наравно господина доктора, а кога би иначе, рече старац. — Али шта ја оно хтедох рећи? Ви сте ме вашим питањем избили са свим из концепта... ах, да... дакле у пратњи г. Бемперлајна и.... хм. хм, г. доктора, који су неколико минута провели код г. барона. Милостиви господин тако се променио, да га милостива госпођа никако није могла да позна. Проговорио је само неколико речи, али се ни једна како ваља није могла разумети. Онда су опет отишли а ускоро је и милостиви господин пао опет у постељу и у дубок сан. Доктор је био мишљења, да се више неће ни пробудити. Бог је милостив, па ће га ваљда ослободити даљих мука и јадну милостиву госпођу једном на послетку са свим ослободити.

— Да Бог да! — рече Освалд.

— Јер видите млади човече, — настави старац, а дубок глас добио му је некакав чудан звук, — милостива госпођа у своме животу није имала многе радости и то ме је жао, јер сам је ја волио као да је моје рођено дете и много више. Јер ја управо нисам ни имао децу али сам гледао како други родитељи воле своју децу. А отац милостиве госпође... знате, то је био мој господар, с којим сам и ратовао, по мртвима не ваља се ружно говорити... али вама већ то могу рећи, јер ви нама нисте више странац... да, то је био опак човек, није био зао, али некако необуздане природе и лакомислен, као што су сви млади официри, ма да је он био командант пука. Што би луђе што год било, њему се све то више допадало... Такав је био и према својој жени, која није могла издржати и кад је умрла оставила је девојчицу од две године. Умрла је, јер јој је срце препукло, јер није могла гледати, шта се пред њеним очима ради. Тада није било никога, који би се за њену малу ћерчицу постарао. Остао сам био само ја, стари Бауман. Ја сам је на рукама носио и с њоме се играо, а доцније, када је нарасла, учио сам је писати и читати, па и мало француски. После сам је учио јахати, тако, да се с њоме нико у томе није могао мерити. Ја сам се тако рећи с њоме подмлађивао и никада нисам ни помислио, да ја немам своју децу, јер сам сматрао њу за своју, премда сам ја био обичан јахач а она племићско чедо. По некад опет размишљао сам, да и за њу не би било боље, да је моје дете. Јер истина је, да је лепо бити отмен и поврх тога и богат, али ја сам опет дошао до закључка, да кога Бог воли, њега целог века оставља у сиротињи. Никад ја не бих могао доћи на мисао, да крв своје крви, кост своје кости ради презрених пара продам; никада ја не бих пред својим дететом клечао и преклињао: Твој ће отац пропасти и бити без части, ако се ти не удаш за тога и тога, о коме ја знам, да га ти не волиш, али који има толико пара, да он може да исплати све моје дугове и да му при том још доста остане!

— Зар је тако било?

— Тако!

— Хм!

— Па ипак г. Барневиц није тако рђаво стајао! — рече старац. Што је у коцки изгубио, могао је у коцки опет добити, па се то доцније у истини и случило. После ми је причао, кад би се добро напио, да сам знао Баумане, да ћу толику срећу имати у *фараону*, дао бих г. Беркову, и онда би избацио нешто што се не приличи у друштву, нешто, а никако своју кћер. Утеха ми је једина, да он неће дуго издржати, па се она после може и преудати!... После милостиви господин није дуго живео, али ипак толико, да је рођеним очима могао видети, какву је несрећу починио. О, он би после све дао, да је оно могао поправити што се десило, и чему је он био творац. Али је увек тако у свету: ко с ђаволом тикве сади о главу му се лупају. И тако је млада и лепа госпођа у брзо постала удовица, па ипак то није била, јер јој је муж још живео! Била је истина богата и прегрштима је могла злато расипати; али се мени све чини, и у то сам и данас уверен, да би она била много срећнија, да је живела макар у колиби са каквим честитим човеком, него овако без игде икога у празној и пустој палати! Истина је ту био и мали Јулије, али ви добро знате, да једна ласта не чини пролеће, па тако ни једно дете не чини породицу.

— Тако је! — одахну тешко Освалд.

— Ето, млади господине, то ме је болело; И када бих милостиву госпођу видео с вечера саму како шета баштом, често сам молио господа Бога да се на њу смилује и узме јој мужа, који ју је својом болешћу од које није било лека само оковао и нека допусти, да сирота госпођа, бар још једном у животу буде срећна као и друге жене што су. Муж не мора бити богат, јер, ако је до богаства, она га има доста... само памети и срца треба да има и да је воли, као што се зеница чува, пази и воли. И кад бих таквог човека знао и могао јој таквог мужа привести и видети је поред њега срећну, помолио бих се од срца Богу и не би ми жао било да ме узме у своје окриље.

— Наставиће се —

Јавно предавање. Данас ће у Нишу. у кафани код „Руског Цара" држати јавно предавање у корист сарајевске „Српске Ријечи", професор Андра Гавриловић.

Извештај о овом предавању донећемо накнадно.

Варалица Штраснов. О тој варалици, који је починио грдне преваре у Загребу па ухваћен у Пешти, пештански листови непрекидно пишу. Сада јављају да је спроведен загребачком суду да му овај суди. Он је у пратњи двојице детектива стигао сад у суботу у Загреб, где га је огромна маса света дочекала са „Живео". У Загребу циркулишу најразноврснији гласови о њему. Прича се, да су му приређивани сјајни банкети, да су му држани говори и поздрави, докле су загребачки калуђери мислили да је „министарски саветник".

Покушај тровања. Јуче изјутра покушала је, да се отрује Савета удова Јована Илића. Као узрок наводи се бедно материјално стање. Јадница је оптерећена са петоро нејаке деце. Савети је указана лекарска помоћ и пренета је у болницу. — А деца? Где ће она? Где си београдска општино.

Важне Вести

И њима комично.

Ономад је бугарски лист „Вечерња Пошта" донела на уводном месту једно „Писмо из Србије" у коме се говори и о аудијенцији Пере Савића код престолонаследника.

„Но још комичнија је — вели се у томе писму — изјава редактора „Малог Журнала", који је изјавио, да је поводом писања бечких листова, тражио од престолонаследника аудијенцију да би се „рођеним очима информисао" да ли је истина или лаж да је .... болестан и луд!"

Да, да. Да је то најкомичније у целој тој ствари увидели су и београђани исто тако као и дописник „Вечерње Поште" али која вајда кад то не увиђају они, који су за ове ствари меродавни.

Само јој је још то фалило!

Привремена „Српска Застава", поред све неписмености њених редактора и глупости њених инспиратора, ипак није била најглупљи орган у јавности. Пре ње је увек изгуравао „М. Журнал" од како је „Нови Покрет" крепао услед пресушених извора.

Али је сад „М. Журнал" достигнут. Јуче су и „Мали Журнал" и „Срп. Застава" донели *истоветни* „извештај са митинга из Ниша. То значи да су већ оба листа под једном командом." „М. Журнал се више не може хвалити да је *најглупљи*. Њега је једним скоком достигла „Срп Застава!"

Дај Боже да га у брзо и престигне!

Златан топ.

Онај привремени орган бедних остатака некадање либералне странке, чија се сва политика свела на службу Крупу и Шкоди нарвно „за љубав интереса земаљских" почео је свугде да привиђа неке присталице Шнајдера. У последњем броју напао је чак и „Правду" што „брани Шнајдера"!

Ми смо од почетка избегавали да узимамо учешћа у сумњивом спору између Шнајдерових и Шкодиних „пријатеља". Па и дан данас стојимо на гледишту, да је цело ово питање набавке топова за једну војску у којој се официри свакодневно буљуцима хапсе и осуђују, просто комендија.

И нама сад онај јадни „националистички" лист који је сав залегао, да се купи „најбољи" т. ј. Крупов топ, пребацује да се ми заузимамо за неки топ! Као да ми незнамо, да ако даје провизионе Шнајдер даје их и Круп, и као да ми, кад би већ хтели да се бавимо прљавим стварима, не би могли да се заузмемо за „опозиционог" Крупа, него би баш налетели на владиног Шнајдера.

Али знају они врло добро да ми немамо ни „Земаљску Банку" ни „Врачарску Задругу" и да према томе и немoрамо ни да се жестимо, ни да се заузимамо ни за Шнајдеров ни за Крупов топ, нити нам је хитно да се поруџбина изврши сад, док је још „свето стање" у војсци у пуном јеку.

Ако дакле она политичка поточара виче на друге, то је само зато, да забашури свој рад. То је оно познато „држ'те лопова!"

Али и то јој је узалуд. Она се сад издржава од аконтираног провизиона и престанак „Српске Заставе" чим тај извор усахне, показаће најбоље, зашто се она данас овако очајно заузима за „најбољи топ.

Резултат дебате.

Прангијашка дебата дала је ипак неки резултат. И радикали и самосталци и либерали сложили су се да је најбољи „златан топ." Само се нису могли сложити који је топ златан. Док је једнима то несумњиво Шнајдеров, другима је још јасније да је Крупов.

Ми мислимо да и једни и други имају право, сваки са свога гледишта. Што се тиче осталог народа, он је већ одавно уверен, да ће у сваком случају добити ипак — прангије.

НАРОДНА СКУПШТИНА

— ДВАДЕСЕТ ОСМИ РЕДОВНИ САСТАНАК —

Београд. 20. Новембра.

Ситна питања

Не може ни једна седница да прође, а да неки не оспу са баналним питањима. То је био случај и данас. *Миле Главати* почиње већ да се уљутује. Ономад смо га у „Правди" закачили, да ставља детињаста питања. На име, он је упутио питање министру грађевина, да му овај каже: за које се време може утоварити и истоварити вагон? Данас је он објаснио то питање, осећајући да је „Правда" имала право што га је ономад закачила. Објаснио је, да му је некакав железнички чиновник у Ћуприји тражио (ваљда од његова, Милова, брата) да утовари пет вагона неке робе за време, за које се управо не може ни замислити, да се тај посао изврши. Због тога је осећао потребу да протестује пред Скупштином.

Прангијашка дебата

У прангијашкој дебати, која је настављена пошто се прешло на дневни ред говорило је неколико посланика, али она ни данас није завршена.

Алекса Жујевић (радикал) одговарао је појединим говорницима из курцонско-самосталске фузије.

Јосиф Бојиновић говорио је о свему и свачему. Између осталог рекао је, да се човек од рђаве жене може одвојити, довољан је само благослов, али од рђава оружја ни благослов не помаже. Најозбиљније тврди, да се жена не може узимати на пробу као што се може топ. Да би доказао своје симпатије за самосталце изјављује, да су самосталци по мишљењу либерала — поштенији. На примедбе неких да је он, Бојиновић, био Владанов посланик, он то не одриче, и као да се чисто тиме поноси. Кад је довршио, добацио му је Станко Петровић у шали: — Ај, где је Радивоје! (Смеј).

Ж. Рафаиловић (националац) говори о моралу у војсци и апелује на Скупштину, да не допусти такво наоружање, као што га Пашић хоће.

Какви су либерали?

Ил. Илић (радикал) осврће се на чланак „јатаковање" у „Српској Застави" и пребацује либералима да су они увек потпомагали лични режим, па то и сад хоће. Шта више и њихова штампа и њихово држање у Скупштини показује, да они воде *аустрофилску политику*. И ако либерали имају рачуна да воде такву политику, чуди се самосталцима, да они немају своје политике.

Мало ларме

Жив. Шкорић (либерал) хоће да пречисти рачуне с предговорником, који је напао либерале, па и да му с интересом врати. Осврће се на неко писмо Пашићево из 1885. године, и назива га издајником. У Скупштини се наједанпут дигла ларма. Радикали протестују. Самосталци се само смешкају и секундирају либералима

Два одговора

Ст. Протић, министар унутрашњих дела констатује, да је Шкорић нанео увреду не само Пашићу, већ и целокупној влади и већини, изразом „издајник". Пашић није издајник и Стојан би желео својој отаџбини, да има што више таквих издајника и толико мудрих људи, као што је наш поштовани председник". (Бурно одобравање и тапшање).

Док је Стојан говорио улази у Скупштину главом *Н. Пашић*, који сматра за дужност да одговори Шкорићу, коме се свако живи мора чудити, да је и његово писмо из емиграције потегао као аргуменат да се реши — топовско питање. Пашић се осврће и на 1883. год. и на зајечарску буну, на доба „страшнога суда", који је 104 грађана осудио на смрт. Радикали су тада објавили рат Краљу Милану, јер народ није хтео да се разоружа. Могу га либерали и даље нападати, али нека знају да њихов патриотизам њему не може служити за образац. Они су баш ти, који су највише потпомагали у овој земљи политику, која је ишла против народних слобода!

Либерали су с овим нападом на личност Пашићеву грдно насели, јер су скренули дебату на други терен на коме их је Пашић дочекао и смлавио. Ко чита „Нову Сл, Пресу" уочиће одмах сличност која постоји између њених уводних чланака (који су наперени лично против Пашића) и говора либералних посланика а нарочито Шкорићева у овој дебати.

Шта представља курцонско-самосталска фузија?

На послетку се и *Алекса Ратарац* (самосталац) дигао да прискочи у индат либералима. Он је устао да објасни од куд курцонско-самосталске фузије, о којој се толико говори, па већ и новине о њој пишу. Ево како је он то објаснио. Зна се, кад су и саме животиње у нужди оне се сложе. Па тако и ми самосталци ка и националци (чују се гласови: „Кажи брате курцони!").. и националци у великој смо нужди. па смо се за то и сложили.

По његовој аргументацији, како је она и у стенографским белешкама забележена излази просто на просто. да су самосталци и либерали — животиње.

Даље је Алекса причао у топовској дебати о некаквој каци о некаквом петлу (самосталци) на каци и о лисици (либерали) причу, коју је пола испричао а пола прогутао.

На реду је био да говори још један курцончић, али како је подне превалило, то је седница закључена а друга заказана за сутра са продужењем — прангијашке дебате.

ЈАДНА БОСНО, ШТА СИ ДОЧЕКАЛА?

Ко то цвили у невољи тешкој,
У невољи, у земљи витешкој?
Гора јечи, долина се стреса,
А уздаси лете до небеса.
Ланци звече, пишти робље јадно,
Посрћући и жедно и гладно,
Пишти робље од швапскијех зала,
Јадна Босно шта си дочекала?

Твоји синци по туђини блуде,
А по теби туђи људи суде;
У њих нема ни срца, ни душе,
Што је српско све то редом руше,
Жаре, пале, сваке јаде раде,
Робље пишти без вјере и наде,
Робље пишти од швапскијех зала,
Јадна Босно, шта си дочекала?!

Жарко сунце за облак се склања,
Да не гледа муке робовања,
Да не слуша како робље цвили,
Душманској се одупирућ сили,
Како цвили без ичега свога,
Ово ропство горе од турскога,
У Турчина нема ваких зала,
Јадна Босно, шта си дочекала?!

Па докле ће тако мајко мила,
Црна судба ломит' твоја крила?
Докле ли ће тице грабљивице,
Наказити твоје српско лице?
Докле, докле — сваки Србин вели
Док нас Дрина од браће дијели,
Док нам сунце отуд не засија,
Док и Босна не буде Србија;
Док не рекну сва браћа остала,
Срећна Босно, шта си дочекала?!

Сарајево Никола

ПОЗДРАВНИ ТЕЛЕГРАМИ
СРП. НОВИНАРСКОМ УДРУЖЕЊУ
ЗА МИТИНГ

52.

Шабац. — Удружујемо свој протест са протестом учасника на митингу против повреда најоснованијих човечанских права и против нечувеног терора кога врши Аустрија, на срамоту просвећене Европе, над нашом потлаченом браћом у Босни и Херцеговини.

Слава Кочићу и Стијепи Кобасици!

Божа Милановић, Станко Јовановић, Љуба Николић, Стојан Чобановић, Милан Јовановић старосрбијанац, Милан Ањакић, Мијаило Пурић, Петар Трнинић, Ковачевић, Ј. Т. Карановић, Ж. Г. Ненадовић, Ник. Пањевић, Петар Јанковић, М. Павловић, Крста Павловић, Свет. Лазаревић, Петар Д. Тодоровић, Панта Ђуровић, Мита Ј. Трнинић, В. Д. Кустурић, С. Ђ. Паунковић, Н. Гавреновић, Рад. В. Јовановић, Станко Бабић, М. М. Доновић, Стеван Дражић, Јоца Минић, Васо Укропина, Љуб. П. Јуришић, Сима Миливојевић, Сретен Туцаковић, М. М. Тадић, М. Цветковић, Ф. А. Гавровић, Марко Марковић, Мијаило Стојановић, Јанко Јовановић, Никола Тодоровић, Милош Радојковић, Марко Т. Стајић, Свет. Тодоровић, Тодор Радаковић, Јован Радосављевић, Риста Вељановић, Војислав Туцић, Влајко Илић, М. В. Мијатовић, Љуб. Малетић, Стефановић; Јовановић, Живан И. Гајић. Свет. Благојевић, Миленко Бакић, Бор. Ј. Јуришић, Деспот Бабовић, Ристо Вуковић, Влада Константиновић, Хл. Кулић, Светозар Стевановић, Дан Ђурђевић, Свет. Р. Павловић, Дим. Чавић, Живко Николић, Драг. С. Митровић, Д. Јовановић, Арса Миловановић, Коста Р. Паранос, Ил. Паранос, Никола Николић, Пера Кујунџић, Стојче Јовановић, Гавра Писаревић, Живко Милошевић, Франц Сватовски, Милош Дамњановић, Станимир Дукић, Никола Данић, Ђока Јовановић, Лазар Јевтић, Сава Јовановић, Милан Мијаиловић, Јован Перишић, Стојан Малбашић, М. Красовчевић, Игњат Бричић, Иван Миловук, Мата Николић, Божа Шипов, Максим Говерђимовић, Милош Чаркић, Цветко Петровић, Душан Додић, Вића Јовановић, Васа Станковић, Љуба Арсић, Душан М. Виторовић, Милан Стојковић, Марко Попадић, В. Јовановић, Г. Стојадиновић, Марко Стефановић, Рад. Пешић.

53.

Шабац. — Одиста је време да треснемо ланцем о земљу нек мине мрак. Срећан почетак. Сви смо Срби с вами. *Љубомир Вуловић*.

54.

Шабац. — Само сложно сви смо са вама, за свету босанску ствар и српску националну идеју.

Самокресовић.

55.

Шабац. — Поздрављамо данашњи збор најтоплије, јер смо вазда готови осудити сваку нечовечност и неправду и жртвовати се за потлачену браћу.

Рајко Стојићевић, Милан Антић, Куртовић.

56.

Соко-Бања. — Занатлије испод гордога Ртња, који су се вазда борили противу безакоња, солидарни су са данашњим радом митинга кличући: живели витезови поносне Босне.

Старешина мешовитог еснафа
М. Протић.

— наставиће се —

У СПОМЕНИЦУ
Моме доброме другу Јовану Бојовићу

Ево име поезији твојој
У данима кад смо друговали,
Нек' те сећа на минуло доба,
Овај спомен са уранка мали.

*

Кад' настану тешки, горки дани,
Тад' отвори сетно књигу ову,
И прочитај жеље идеала,
Поезијом што је људи зову.

Шенбрун, 4. Августа 1906. „Ultor".

КЊИЖЕВНЕ БЕЛЕШКЕ

Политичка рачуница

За који дан изаћи ће из штампе „Политичка Рачуница" од Д-р Петра Л. Вукићевића и Бранислава Б. Тодоровића, професора Српске Краљевске Трговачке Академије. Књига је подељена у два дела; први део говори о државним зајмовима, а други о обезбеђењу живота.

ПОЗОРИШНЕ СИТНИЦЕ

Бранино Позориште код „Коларца".

Није луд! — доказивала је полиција жени једног полуделог. Жена јавља: да јој је муж полудео, али полиција вели: није! А кад је лудак упао у полицију, онда — онда је начинио врло паметну сцену са управником! Вечерас се то приказује у Бранином Позоришту, у програму од 18 тачака, који се завршује омиљеном комедијом: „Младожења на лутрију!"

Драгољуб Михајловић
мајор у пензији
не може славити своју славу **Свето Ваведење** пошто се налази на путу ван Београда.

Миленко Марковић
[управник Државне Штампарије

извештава своје пријатеље, да ове године не може примати посете о својој слави **Св. Климентију** 25. овог месеца.

АДВОКАТ
Веља М. Тодоровић
министар у пенсији

Извештава своје пријатеље и старе клијенте, да је опет одпочео адвокатску праксу.

Канцеларија је код бивше Варош капије у улици Косанчићевом венцу бр. 26. 1—5

Ђачке Торбице

Највећи Избор
у ђачкој књижарници
БОЖЕ О. ДАЧИЋА
Београд — Теразије

Купујем Акције Дуванџиске Задруге

плаћам најбољу цену као и акције свију завода у Краљевини Србији.

Продајем марке поштанске и таксене са $2\frac{1}{2}\%$—$2\frac{3}{4}\%$ као и све монополисане хартије.

Аврам И. Анаф
3—3 мењач — Теразије број 9.

СТАН ЗА ИЗДАВАЊЕ

две собе са кујном и шупом издају се под кирију од 1. Дец. **Светогорска ул. бр. 31.** 2—5

Данас је допутовао чувени травар, испитивач лековитих трава

ЖИВОЈИН С. НИКОЛИЋ
Неготинац,

који има дозволу од Г. Министра Народне Привреде од 17. XII.-1904. год. (види „Српске Новине).

Са свога пута донео је преко три хиљаде лековитих трава, а главно стовариште налази му се у *Младеновцу*.

Са собом сам донео од свих лековитих трава:

1. Од Јектике што рецепташи зову туберкулоза.

2. Од шуљева, падавице, епилепсије, реуматизма, живе ране, кашља, грознице, жутице, чамотиње, малаксалости, трапије, гушобоље, шарлаха, скерлетине, инфлуенце, згрчене жиле, запалења можница, запалења материце, од опадања косе, увобоље, окобоље знојења, шрофула, коштака, ујед од змије и од бесног пса, катара прева, заптивања, и све стомачне болести, и фенеричне. Обраћам пажњу женском полу да имам трава за бело прање вајни флус. За нероткиње дајем гаранцију, ако роде плаћају, ако не роде капару враћам, капара се даје у 16 динара. Раденицима организованим у пола цене.

За моје лековите траве одликован сам, на Парској Изложби Златном медаљом I. реда, са дипломом у Лијежу — Белгији Златном медаљом II ред са дипломом у Букурешту 1894. год., у Бечу 1895. год., у Софији 1899. год. у Врањи 1892. год., Пожеги 1893. г. и многе писмене захвалнице.

Моја адреса: кафана „Руска Круна". — Неплаћена писма не примам.

Ваш поштовалац
ЖИВОЈИН С. НИКОЛИЋ
испитивач лековитих трава.

Павле Марииковић

адвокат

КНЕЗ МИХАИЛА УЛ. 15.
ТЕЛЕФОН 857.

Напредњак

календар за 1907. год.
ИЗЛАЗИ
свих дана из штампе

СА ОВОМ САДРЖИНОМ:

Програм Напредне Странке с објашњењем — Наши посланици — Шта су напредњаци дали Србији? Наши одборници — Последњи избори — Напредњачке установе — Како напредњаци агитују — Забавни део — Наше слике.

☞ Календар **„НАПРЕДЊАК"** биће илустрован са десетак и више слика а цена ће му бити

Само 50 п. дин.

☞ ЖИВЕЛА СРЕЋА ☜

СРЕЋКЕ КЛАСНЕ ЛУТРИЈЕ

За *Шесту* класу у избору шаљем сваком на захтев.

Вучење *6. класе* почиње *25. новембра* до закључно *7. децембра*, мали ризик велики добитак. Који игра тај се нада, паметан играч никад не страда. У овој *6. класи* има *10.000* згодитака и једна премија од **200.000** динара.

Продајем *менице, марке, таксене*, поштанске све монополисане артикле.

Дајем $2\frac{1}{2}$ и $2\frac{3}{4}\%$ рабат

КУПУЈЕМ акције свију завода Краљ. Србије као и заложнице, плаћам најбољу цену.

КУПУЈЕМ све могуће стране монете као и турске, плаћам преко номинала.

С поштовањем
ИСАК Ј. ЕШКЕНАЗИ мењач
и колектор срећака Краљ. Срп. Држ. Кл. Лутрије
5—20 у БЕОГРАДУ.

135.000

Сто тридесет пета хиљада
● ● ● **КУШАКОВИЋА КАЛОДОНТА** ● ● ●
ДАНАС **ИЗРАЂЕНА** И ПРОДАВЦИМА ПОСЛАТА.

* * * * ПРАШАК
ВЕЖЕТАЛЕ
(Pourde végétale)

Од француских лекара препоручен и у целом образованом женском свету признато, као најбоље средство против разног бленороичног цурења — флуса, белог прања — код женских.

Цена 1 кут. прашка вежет. 3 д.
„ 1 плех. иригатору 3 „
„ 1 стакл. „ 4 „

ИНЈЕКЦИЈА * * * *
* * * * КАПСУЛА
ВЕЖЕТАЛЕ

Од француских лекара препоручене, као изврсно средство, против акутног и хроничног (застарелог) — бленороичног цурења, — трипера, кзикова — код мушких.

Цена инјекцији 2·50 д.
„ капсулама 3·— „
Шприцева, суспензорија разних.

САПАРИЛА ЕКСТРАКТ, изврсно средство за чишћење крви после горњих венеричних болести, као и против сифилиса и шкрофула. Цена: 1 флаша 2 дин.; 6 флаша 10 дин.

☞ Главну продају за Србију и Балкан уступио сам само: апотеци **код „Српског Краља — Никол е Ј. Марића у** Београду ул. Краља Александра, где се само може и добити, одакле се и поруџбине из унутрашњости по пријему новца или уз доплату под дискрецијом одмах шаљу

R. Frère
pharm, 1 Cl. Paris.

ЦЕЛОКУПНОГ ЛЕКАРСТВА
Д-р Евг. Брановачки

ординира од 2—4 сата после подне.
Страхиниће Бана улица број 13.
2—3

„БРАНКО РАДИЧЕВИЋ"
ШТАМПАРИЈА
Гавр. Давидовића и Комп.

Телефон 69 БЕОГРАД Телефон 69

Препоручује се п. п. за израду новина, књига, формулара, скаденција, образаца за новчане заводе у једној и више боја, посмртних листа, јеловника, посетница, позивница за свадбе и забаве, плаката и све што у штампарски посао спада.

Нарочито јој је част препоручити велики избор нових слова за израду посетница и свадбених позивница.

Израда техничка. Цена умерена.

За унутрашњост доплатом.

Моме милом и добром веренику

† Михајлу П. Живадиновићу

бив. адвокату

даваћу четрдесето-дневни помен у четвртак 23. ов. месеца у 10 часова пре подне у топчидерској капели на топчидерском гробљу.

Ожалошћена: **Драга В. Костићева.**
1—2

До гроба уцвељени и ожалошћени смрћу наше добре и нежне

† ЕМИЛИЈЕ

удове поч. Андре Книћанина проф. Војне Академије и Реалке

Сматрамо за дужност да изјавимо нашу топлу захвалност: Академском Певачком Друштву „Обилић", које је из почасти суделовало на њеноме погребу а својом дивном песмом у неколико ублажило наш тешки јад.

Од срца благодаримо „Националној Омладини" која је у тако великом броју испратила нашу милу покојницу до њене вечне куће.

Велика хвала уредништвима оних листова, која су топлим речима објавила смрт наше драге покојнице.

Захвални смо из све душе пријатељицама наше драге покојнице које јој се при последњим часовима нађоше на услузи.

Друговима и пријатељима из дубине душе захваљујемо ни братској пажњи и услузи.

Свима вечита хвала од дубоко уцвељених:

Сина: **Александра** — правника; свекрве: **Марије** удове поч. *Стевана П. Книћанина* војводе српског; сестре: *Персиде* Мих. Протића апотекара и остале родбине.

1—3

Мата Радовић, начелник окружни у пензији, са породицом, извештава сродинке, пријатеље и познанике, да ће, у суботу 25. овог месеца у 10 сати пре подне, давати у цркви Св. Николе на Новом гробљу четрдесетодневни помен својој доброј и незаборављеној супрузи

† Катарини (Јули) М. Радовић

и снаји

† Сидонији Др. Радовић

Моле се сродници, пријатељи и познаници да присуствују овом тужном помену.

„Правда" излази сваки дан. — Претплата је за Србију: за годину 16 дин. за пола године 8 за четврт год. 4 месечно 1·50 дин. За иностранство: за годину 32 динара а пола године 16 дин. за четврт године 8 дин. — Стан уредништва налази се у Чика Љубиној ул. бр. 7. — Власник за клуб „Напредак" и главни уредник *Јова Адамовић*

„Бранко Радичевић", Штампарија Гавр. Давидовића и Комп. Бранкова ул. бр. 18

Одговорни уредник Душан Трбојевић

СУБОТА
2 НОВЕМБАР
— 1906 —
БЕОГРАД

ПРАВДА

ГОДИН
5
ПАРА БРО
БРОЈ 323.

ОРГАН НАПРЕДЊАЧКЕ ОМЛАДИНЕ

Зајам се враћа

Memento!

Када су после женидбе пок. Краља Александра, а под тако званим фузионашким кабинетом др. Мих. Вујића, државни послови ушли у редовни свој ток, тада су у бечкој и берлинској штампи почели наједаред избијати напади на српски двор. Ти су напади били испочетка слабији и ређи, али у току времена све јачи и учестанији, док нису добили облик једне систематски организоване, прљаве кампање, управљене против српског Краља и Краљицѐ.

Ко је у оно доба имао прилике да прати писање страних листова, нарочито бечких, берлинских и неких пештанских, тај није могао а да не уздрхти од гњева против таквог писања, па ма колико се он иначе не слагао са владавином пок. Краља Александра. Ти су напади били толико гадни, толико бешчасни и удаљени од сваке истине, да се слободно може рећи, да никад никакав човек, — ни као владар ни као приватно лице — није толико клеветан и грђен и да ничији приватни живот није толико скрнављен као што је клеветан и грђен Краљ Александар и Краљица Драга и као што је скрнављен њихов приватни живот. Куриозума ради треба узети и прелистати данас „Србобран“, „Заставу“, „Српску Реч“, „Дубровник“, госпићски „Србин“ и друге српске листове, који су у оно време излазили, па да се види од каквих су све клевета и прљавштина, ови листови, увређени до дна душе у својим српским осећајима, бранили српскога Краља и Краљицу. Те су клевете и прљавштине биле тако велике и тако бестијалне, да су оне прљале не само српски двор него и целу Србију и цео српски народ, тако да су сви ови листови, ма да се нису у многом чему слагали са радом Краља Александра, сматрали за своју дужност као српских гласила да узму у заштиту Краља и Краљицу Србије, не зато што су их лично волели или им симпатисали, него за то што су бранећи њих од клевета, бранили Србију.

Последице ове прљаве кампање видели смо после крвавог 29. Маја. И ако је целокупно јавно мњење у Европи и у целом цивилизованом свету с гнушањем осудило крваву ноћ од 29. Маја, ипак је велики део тог јавног мњења тврдио, — било директно било индиректно — да су Краљ Александар и Краљица Др[illegible] не на крају крајева ипа[illegible], а оно заслужили такву [illegible]онашањем и је бар своји[illegible] мишљење било зазвали[illegible]их клевета и прљавпл[illegible]ина, које су систематски ширене по свету преко страних листова.

Данас већ и мала деца знају са које су стране те клевете и прљавштине ширене. Живојин Балугџић није се устезао никада да са својим пуним потписом снабдева и најординарније лажи против последњег Обреновића, а г. Љуба Живковић колико ономад и сам је признао да је он био иницијатор многих брошурâ и да је од увек радио да се Обреновића уклоне из ове земље. Улоге, које су оба ова човека играли у прво време после крвавог 29. Маја као и сам тај крвави чин, и сувише јасно казују у којој су цељи те клевете измишљане и систематски ширене.

Неоспоран је факт да клевете и скандалозне неистине, кад се намерно и с планом удешавају, могу урнисати и најбољег, најисправнијег човека ма из којих друштвених слојева он био. У толико више и у толико пре те клевете и шкандалозне неистине морају на крају крајева да урнишу једног владара, па ма како он добар и племенит био.

Пок. Краљ Александар је и као човек и као владар имао и доста мана и великих погрешака. Али, ма колике те његове мане и погрешке биле, оне ни из близа нису могле бити разлог оним и онаквим клеветама и скандалозним лажима, које су против њега са сада већ добро познатих страна намерно измишљаване и систематски ширене. И као год што је начин његова уклањања са престола био ужасан и злочиначки, исто је тако и оно клеветање било страшно и противно сваком моралном појимању.

Данас је опште мишљење и оно постоји у свима друштвеним редовима, да се свако зло кад тад мора светити онима који су га вршили. Изгледа да је ово мишљење тачно, јер видимо да се оно и у овом случају потврђује. У бечкој штампи, која је некада тако гадно клеветала — сада већ покојне — Краља Александра и Краљицу Драгу, почиње се мало по мало истим тоном писати о оним људима, за које ми данас знамо да су били иницијатори некадашњих клевета противу Александра и Драге. Као што су поједини бечки, берлински и чивутско-пештански листови са задовољством прештампавали и коментарисали оно што су у своје време разни Балугџићи, Лукавчевићи, Ненадовићи и др. измишљали и причали о К[illegible]љу Александру и К[illegible]љици Драги, исто тако [illegible]нас ти листови са задо[illegible]вством износе биографи[illegible] дела тих Балугџића, [illegible]укавчевића, Ненадовића [illegible] и др. представљајући их као главне стубове данашњег српског престола. Па, као што су се ти листови, саопштавајући све оне гадне клевете и ниске потворе против Краља Александра и Краљице Драге, церили Србији што јој на престолу седи такав Краљ и таква Краљица, исто се тако данас ти листови, износећи ко је Жив. Балугџић, Јаша Ненадовић, Стеван Лукавчевић и остали, цере Србији што су ти људи данас стубови њенога престола.

Кад би се ти страни листови задржали на томе, да својим читаоцима представе у правој боји те стубове данашњег режима у Србији, ми се на то не би ни освртали, јер налазимо да се на крају крајева тиме ипак чини једна услуга Србији, јер се тиме упозорава: да се у иностранству зна какви се људи налазе око престола и да би у њеном рођеном интересу и угледу било да се ти људи уклоне из околине престола. Али ти листови не задржавају се само на томе. Доводећи те индивидуе — творце некадањих клевета и 29. Маја — у везу са данашњим српским двором, они се цере овоме исто онако као што су се церили и двору Александра Обреновића, представљајући га не као двор једног суверена него као зборно место најпроблематичнијих индивидуа.

Као што смо онда најжешће осуђивали оно, свакога човека недостојно и прљаво клеветање Краља Александра и Краљице Драге, исто тако данас жалимо што се тој страној штампи пружа прилика да о српском двору пише онако како се почиње писати. Као што смо онда налазили, да блато, којим су се разне индивидуе на очиглед и увесељење целог света бацали на српског Краља и Краљицу, пада на лице Србије и српског народа, исто тако налазимо да и ово, што се данас пише о појединим личностима у и око двора, каља и прља Србију. И зато, што тако мислимо, тражимо да се отклони све оно што даје разлога страној штампи да доводи у везу поједине опскурне личности са српским двором, те да се на тај начин онемогући страном свету да се смеје и цери, не српском двору него — Србији.

Да ли ће се то наше тражење испунити или не, зависи од меродавних, а њих упозорујемо на рђаве последице које су следовале оним гадним клеветама упереним против Краља Александра [illegible]Краљице Драге и опом[illegible]ћемо их на то да исти [illegible]зроци имају исте после[illegible]це.

Условна осуда криваца

(наставак)

У чл. 2. Ту су употребљене речи које могу да буду повод за разно тумачење овог закона: „Ако осуђени на основу члана 1. учини које хотично кривично дело у времену за које је казна одложена и за исто буде осуђен“... и т.д. Речи: „за које.., и за исто буде осуђен“ могу довести до тумачења да треба ново дело да буде као и прво за које је осуђен и исто. А то се није хтело рећи. — С тога је потребно избећи ове речи. — У другом одељку у реченици: ...„или ће се извршење и даље одложити“, боље би се и тачније казало (на место „и даље“) *до рока* одложити. — У трећем одељку није одређено време новога рока за плаћање накнаде, те се не зна да ли он може бити дужи или краћи од првога, да ли само онолики колики је био и први. Тако исто није речено ни да ли се више пута може одлагати, или само један пут.

У чл. 3. — Ту се одступило од начела да се условна осуда управља према досуђеној казни, а не према казни коју закон за поједино дело доноси, па се узело у обзир последње, казна по делу. Не може се кривцу на условној осуди ставити на терет ново дело па ни казна по делу, док се не утврди његова кривична одговорност изречена пресуда и за то дело. Онда и за случајеве из овог члана треба да важи судска пресуда и по њој да суд решава хоће ли се одложена казна одмах извршити или ће се њено извршење до рока („и даље“) одложити. — У другом одељку одступило се од начела из општег казненог законика, па се предвиђају случајеви доцнијег суђења за раније учињена дела која су равна па чак и мања од доцније суђеног дела. Ја велим доцнијег суђења за то што се не може, као што горе казах, пре кривцу ставити у одговорност ни раније дело док му се не суди и не докаже да је он одговоран.

Оба поменута одступања нису изречна, него се то изводи из предложеног члана.

Како се овде говори о опозивању условне осуде то се ваљада и хтело да се гледа на казну по делу а не по пресуди за доцније сазнато дело а раније учињено, али ће кривац на условној осуди неправедно бити лишен одлагања казне, ако се условна осуда опозове само по неислеђеној тужби за раније дело за које закон доноси тежу, равну или и мању казну, кад он за то дело може да буде потпуно невин. — Ако се, пак, судови изузетно због опозивања условне осуде, овлашћују да суде равна и мања дела раније учињена а после изречене казне за доцније дело, онда је тај изузетак изречно у овај закон ваљало унети.

(Свршиће се)

Последње мисли Обреновића

— *Слике из скоре прошлости српске* —

ДРУГИ ДЕО ЗАВЕТ

(21)

27.

Тајна

По вечери архимандрит и његов млади гост одоше сами у „салу“, где им донесоше каву.

У разговору рећи ће архимандрит:

— Има ствари о којима човек премишља годинама и годинама а које ипак сврши у једном тренутку. Имам и ја једну таку ствар. Налазим да је сада, када се с толико одушевљења враћате из Београда — у сто добрих часова што тамо одосте! — најзгодније свршити и с тим... Бићу кратак, врло кратак; узбуђење нема много речи... Ви као синовац незаборављенога народнога јунака Чиче овога момента примите један аманет. Ви знате да је славни витез последње српске речи говорио са мном. Пригнух главу мученичкој глави његовој и он ми рече: „Са мном је свршено; ја погреших што за времена не тргох мача против Аустрије. Погинуо бих, можда, на бојишту; али не бих, бар, овде овако свршио. Ви идите стазама каквим хоћете, каквим Вас Бог умудри поћи; а онима који су из дома мојега реците овај аманет: *преклињем их чашћу њиховом и срећом српском нека им само једна задаћа буде пред очима: снажити Српство и Словенство*, **рушити Аустрију, рушити је свуда, на сваком кораку, не пропустити никад ништа што томе циљу води; кад нађу да се са Београдом може радити нека раде...** *То ће осветити моју пропаст.*“ Ја му се заклех да ћу аманет његов извршити. Ви се родисте тек на две године после тога а наскоро премину и Ваш отац. Тако ви остадосте једини који има да прими тај *Завет*. Ви сте још млади; можда није требало да Вам ово још ни казујем. Али ми се чини да је сам Бог овај састанак одредио: ја не смем више ћутати. Не зна се шта носи дан а шта ноћ. Смртни смо, слаби смо и сувише. Ја одреших бреме своје и, грешан, товарим га на плећи Ваше....

Говорник бејаше узбуђен.

Устаде и загрли младића, шапћући кроза сузе:

— Буди благословен.

28.

Милица — Јулија

У доба, о коме нарочито имамо још говорити и које је главни предмет нашега писања, те му се морамо одмах вратити, бејаше једини пријамник тога завета једна женска глава, последњи непосредни потомак витеза са Јарка. То је била *Милица*, кћи Чичина синовца Радослава Јовановића, који као млад и необично талентован инжињер једнога бечког индустријског предузећа премину, оставивши својој малој кћери аманет породични уз доста замашну своту новаца што доби за свој један техничко-машински проналазак.

Милица, која се у поверљивим писмима зваше Јулијом, бејаше сада у двадесет-трећој години свога младога века. Јединица у, годинама и жалошћу спхрване, мајке своје — Милица уђе у послове који ће се верно изложити у даљим врстама овога рада.

(Наставиће се)

Дневне ести

Напредњацима кварта теразијског *Због смрти Анђе, жене нашег пријатеља, Васе Христића, који је уједно и подпредседник пододбора за кварт теразиски, неће се данас одржати заказана седница пододбора кварта теразијског; о чему се извештавају сви чланови пододбора.*

Одговор на Аустријску ноту. Као што неки пештански листови сазнају из Београда, српска влада одговориће на последњу аустријску ноту у питању о *трговинском уговору* тек *пошто се сврши питање о зајму*. Према томе проћи ће још десетак дана у неизвесности. — О истој ствари бечка „Нова Сл. Преса" пише, да премештај Вујићев стоји с овом ствари у вези. Наш досадашњи посланик у Бечу *д-р Мих. Вујић* мишљења је, да је Србији потребан трговински уговор, докле *Н. Пашић* није наклоњен да то мишљење прими. Због тог размимоилажења у мишљењу Вујић је и премештен у Берлин.

Аутократски манири једног кмета - самосталца. Шеф општинског кривичног одељења *Свет. Поповић*, други кмет-правник, објашњавајући, зашто је суспендовао одлуку општинског одбора о комисијском прегледу рада у кривичном одељењу општинском рекао је, да су комисијске седнице биле „комендија", да се цела ствар „неморално" експлоатисала и да одбор може донети одлуку какву хоће, али, да он комисију неће пустити у своје одељење. На то је *Драгиша Лапчевић* у име одбора реагирао, рекавши да је за самосталну странку *срамота* што има једног таквог члана, који се тако понаша пред одбором; кметови морају поштовати одборске одлуке и ако то неће одборници имају начина да их на то натерају. *Д-р Воја Маринковић* тражио је да кмет тргне речи, које је мало час изрекао препоручујући му да као „демократа" (јер је самосталац) напусти аутократске манире. Одмах затим други кмет Св. Поповић тргао је све речи натраг и тако је изравнат сукоб, који је постао његовом нетактичношћу.

Са Универзитета. Правници IV године и абсолвирани правници упутили су скоро молбу своме факултетском савету, да их с погледом на оскудицу у наставницима и семинарима ослободи завршног дипломског испита. Савет је безразложно ову молбу одбио, али по жалби молилаца, министар је исту ствар упутио *Универзитетском* Савету, да чује и његово мишљење. Овиx је дана то питање прошло кроз Универ. Савет, већина је се и овде повела за мишљењем факултета, али је се ректор Цвијић са још неким професорима издвојио; према овоме сад министар просвете има да донесе коначну одлуку по овој ствари. Како је се пак он, пред једним изасланством правника изразио, да је расположен да учини све од своје стране што ће ићи у прилог молилаца, и како су мишљења у савету подељена, надати је се, да ће и правници IV год. и абсолвирани правници бити ослобође ни завршног дипломског испита, с тим, да своје посебне испите заврше до Септембра 1907. године.

Кошут оболио. Према извештајима пештанских листова вођа мађарске независне странке и министар трговине у данашњем кабинету *Фрања Кошут* опасно је последњих дана оболио и мораће по за дуго чувати постељу.

Агреман за д-р Вујића. Било се чуло, да је Немачка одбила да прими д-ра **Мих. Вујића** за посланика у Берлину. Накнадно смо извештени, да је наша влада тек ономад и упутила акт о захтеву за агреман Вујићев и да се ова ствар налази још у формалном стадијуму.

Тајна седница. Јучерашња тајна седница Народне Скупштине трајала је пуна три сата. Закључена је у један сат по подне, када је претворена у јавну. Данас ће се по свој прилици на јавној седници отпочети дебата о зајму.

Одборничке дијурне. До сад су одборници београдске општине кад су били на општинском послу радили овај бесплатно. По предлогу самосталског одборника *Ђоке Димитријевића*, каф. код „Коларца" одбор је решио, да од сада одборници, који проведу на општинском послу *пола дана* да добију *5 динара* на име дијурне, а за цео дан 10 динара. Разуме се, дијурне неће добити за рад у општинском одбору или секцијама. — Предлог Димитријевићев био је на прошлој седници са свим пропао, јер је од двадесет и више одборника за њега гласао само предлагач. Како је на синоћној седници прихваћен и од *социјалдемократских* и *самосталских* одборника, то је успео да прође. Напредњачки су одборници гласали против.

Измене у закону о трошарини. Министар финансија поднео је Скупштини предлог о изменама *у закону о трошарини*. Тај је предлог са мишљењем Државн. Савета прочитан на данашњој седници.

Митинг за Босну. На поклич „Срп. Новинарског Удружења" не престају стизати одзиви.

Сутра — у недељу — приређују вредни Ваљевци велики Митинг за Ваљево и околину, ради протеста против злог и антицивилизаторског рада Аустрије у Босни и Херцеговини.

Значајно је да су проглас за Митинг потписали сем првих грађана још и представници свих дванаест еснафа у Ваљеву.

Првопотписани је на прогласу стари Ранко Гођевац а последњи Живко Романовић, проф.

Ми се радујемо овом одзиву, а нарочито је наша радост велика, што свуд међу првим покретачима тих патриотских манифестација видимо наше пријатеље.

Нису присуствовали. Јучерашњој тајној седници у Народној Скупштини нису хтели многи присуствовати, а међу овима и напредњачки посланик *д р Воја Маринковић*, социјал - демократски *Драгиша Лапчевић* и други.

Комисија у кривичном одељењу. Познато је да је одбор општински био изабрао једну комисију да прегледа рад у кривичном одељењу општинском. Та је комисија почела била рад и ушла у траг многим злоупотребама. На то је на један пут општински суд мимо одбора суспендовао рад те комисије, бајаги као да она није образована по закону. На синоћној одборској седници решено је, да та *комисија продужи и даље рад* у том фамозном кривичном одељењу на супрот одлуке суда општинског. Као што је познато, суд је претпоставио контролу „полицијске качкете" — контроли одборској. И докле самосталци у њиховом „Одјеку" ваљају дрвље и камење на „полицијску качкету" Ст. Протића, дотле београдским самосталцима у општинском суду и одбору милије су и те „качкете" него одборници. Que mutatio rerum!

Опструкција. Данас су самосталци пре преласка на дневни ред масом баналних питања покушали да воде опструкцију. У томе је рекорд однео „велики" Драгољуб Јоксимовић, па за њим К Тимотијевић, Алекса Ратарац, Милован Лазаревић, Жика Експозе и други.

Буријанова прича. Из телеграма видеће читаоци како и колико пријају митинзи у Србији — барону Буријану, под чијом су управом наше лепе земље Босна и Херцеговина. Знамо ми врло добро, да је за њега и Аустр ју сваки митинг у Србији — кнедла, која бој се, једнога дана може застати у грлу!

„Неправилности" и „грешке". За време дебате хоће ли или не изабрана одборска комисија да продужи преглед рада у општинском кривичном одељењу, на синоћној одборској седници чак и један самосталац, *В. Вуловић*, енжењер, признао је, да ће у том одељењу бити неких „неправилности" и „грешака" (а не „злоупотреба") али да све то датира из ранијег времена, а никако од како је општинска управа у самосталским рукама. Па лепо, али то треба да се утврди. Међу тим, по речима чланова те комисије М. Трифковића и Ж. Живадиновића има у том кривичном одељењу пуно предмета застарелих а то већ нису „неправилности" него — *злоупотребе*. У осталом, комисија ће сада продужити рад, па ће се видети: има ли само „неправилности" или још и „злоупотреба".

Рат на Јадранском мору. Пре два дана у Мљецима је извршена предаја једне златне медаље *Марконију*, чувеном проналазачу телеграфије без жица. Маркони је на поздрав председника општине одговорио ово: „Ако једног дана дође до *рата* у овом мору нека би радиотелеграфија брзином муње објавила свету *победу Италије*". Тај је говор произвео на Талијане силан утисак.

Одликован. Г. Покорни, капелник Народног Позоришта одликован је орденом Св. Саве". Ово одликовање добио је г. Покорни за одлично спремљени хор за прву оперу. Збиља г. Покорни је морао уложити силан труд и поднети велике жртве, док је оне паорске гласине употребио за мелодичну талијанску музику. То треба имати велико стрпљење и добар стомак. Само чиме треба казнити управу за тако глупу идеју, да са нешколованим певачима и слабим солистима куражирали дати — *оперу*.

Под суд и притвор. Миодраг Ж. Димитријевић, бив. порезник, који је био под истрагом и притвору код полициске власти, спроведен је суду, који га је ставио под суд и у притвор.

Учитељска забава. На забави Учитељ. Удружења, која се даје 2. децембра, о. г. код Коларца, суделоваће и Мало Позориште са једном лепом шалом из дечјег живота. Сем тога, деца ће певати две лепе песме у три гласа и изводиће разне игре са певањем као и прошле године. Судећи по припремама, које се за ову забаву чине, вероватно је, да ће она изазвати опште интересовање, с којим су и досад учитељ. забаве примане и радо посећиване.

Тражимо истину! Ономад је један београдски лист на дугачко и на широко јавио, да је београдској полицији пошло за руком да ухвати убилца Ташка механџије из Паланке и Крсте Ђорђевића каф. код „Битоља" овде у Београду. То је и „Правда" регистровала. Међу тим чује се, да тај убилац *М. Николић-Павловић* и није убилац, да није признао ни једно дело, да је испитиван *до 3 сата у зору* и да на крају крајева полиција није ништа „пронашла". Ако би то био случај, — онда је заиста страшно силом једног човека направити злочинцем, да би овај или онај полицијски чиновник добио *класу*. Кад су полицијски чиновници сматрали за потребно да на дугачко и на широко предаду јавности целу ову „аферу", онда тражимо, да се каже истина, а не — комбинација!

Макабејско вече. Српско јеврејско Певачко Друштво приредиће и ове године 3. децембра код Коларца *Макабејско вече*, за успо

ФЕЉТОН

КУЦОВ

— По Сахер-Мазоху —

Мало већа од доброга павиљона, дакле осредње величине палата — између улице и баште. С једне стране буран варошки живот; са друге тиха природа.

Око заранака. Са запада жућкаста светлост пробија благо кроз јелово грање, а са истока избија сјајна лопта пунога месеца. —

У пријатно топлој соби хладнога зимскога дана лешкарила је на дивану, што је покривен тигровом кожом, млада и бледа жена. Она будна сниваше; око душе јој бејаше хладно, па су хладни и њени прстићи што се ради забаве играју драгим камењем на скупоценој огрлици око врата, док се ножице у златним везеним папучицама клизају по глаткој површини тигрове коже.

Пòд је застрт белом међедином, а на њему је лешкарио бич.

Млада женица подиже главу, а месец као да једва дочека да јој прихвати и обасја лице. Не може се рећи да је лепа, врло лепа; али зацело јесте једна од оних што су готово неодољиве са својих одсечних пуначких делова, због сјаја зажарених очију, интересног носа, понижа чела и густе, светло-таласаве косе.

Али је у души њеној царовала пустош. Била је без мужа — кога је оставила...

Зар је зато напустила мужа, да буде — у сред сјаја и свакога блага — жељна љубави?

А данас јој баш никако не излази из главе он — њен муж!

Сиромах — као и обично уметници, лакоуман, али леп са сјајним очима, коврџавом косом и малим брчићима, па одлучан, снажан и благ, добар — све у један мах! А овај садашњи муж? Кашљуцави старкеља, који није ваљао ни пре — тридесет година.

Па онда — — она паметна псетанца, која је њен први муж дресирао и која је она бичем шибала и ако нису заслуживала нарочиту казну. Сироти пси, а нарочито оно мало енглеско псетанце... Како их се сада зажелела!

У мислима гледа свога првог мужа — атлета у циркусу. Ори се музика, грува бубањ, комеша се светина, а он у светлуцаву позлаћену костиму чека свој час да скочи горе, тамо на трапез, где га она већ очекује... Па опет изиђоше њој пред очи она паметна псетанца, која просто чуда прика[illegible] својом дресуром!

[illegible] — шта се то зачу?

Доле, напољу, залаја псето.

Она устаде и ослушну. Лавеж паса није никаква музика, али она сада стаде ослушкивати с необичним интересовањем. [illegible] је опазила...

Скочи и отвори прозор. При том јој се откиде ниска најскупљега накита и просу се све по поду, али се она на то и не осврте.

Заиста напољу бејаше један од паса њенога мужа — велики, паметни енглески куцов.

Зовну га.

Куцов умиљато залаја.

Она брзо стрча низа степенице и отвори врата, а куцов стаде око ње играти, скакати и руке јој љубити. Госпођа се врати заједно с куцовом па му даде колача што јој беху при руци.

— Како ли ме само нађе у овој вароши? — мишљаше она о куцову, који јој се умиљаваше и цвиљењем показује јој своју оданост.

После некога времена госпођа поведе куче да пусти на улицу Али оно никако не хтеде. Тада она узе бич и поче га шибати. Куцов цвили, „шени... али се не миче...

Споља се зачу звиждање.

Госпођа је и то познала, па претрну: ту је, дакле, и он, први њен муж, кога је тако лудо оставила. Срце јој стаде нагло ударати.

Опет звизну, а куцов скочи према госпођи, као у име опроштаја, па онда весело лајући одјури напоље.

Госпођа погледа кроз прозор. Виде њега, праву и прву љубав своју, па је обузе пламен...

Побаца украсе и адиђаре — није она крадљивица — па истрча напоље и — паде на груди првоме мужу своме, да се више од њега не одваја...

И. Ј.

* * *

ПОДЛИСТАК

ТЕО Ф. ТОРН

КАМАРИЛА

роман из живота у садашњици

(Наставак) 50)

— Факата... А шта су та факта? Каква су?... Полицајци су, а то се у свету врло добро зна, лако наклоњени за сваку комбинацију, само ако она приближно изгледа свакој истини и они је обично примају и усвајају као истину. Да ли су и она факта била истинита, која сте ви по ствари Везлогорског саопштили његовом величанству?...

Мелцев беше на један пут пребледио и опружи руку да се дочепа какве столице и наслона.

— Пр[illegible]те, да данас не би сте ни ви [illegible] потписали онај извештај, који сте [illegible] као „голу" истину поднели. — на[illegible] херцег хладно и мирно. — Нити [illegible]чили и за један у њему наведени факт! „Јер... јер, са свим појмљиво, ђенерал би сада сваког часа био у положају, да вас демантује, мену на витешку борбу браће Макабејаца са нарочитим и разноврсним програмом, састављеним из уметничких и пригодних песама, говора и декламације. Говориће г. Бенко Давичо, а певаће се први пут један знатан део из чувеног Хендловог ораторијума „Јуда Макабејац“.

Макабејско Вече приређује се у корист племенитих циљева: потпомагање сиротиње и друштва „Потпоре“ и заслужује пажњу и помоћ свих грађана. — Улазне цене: I. место 3 дин., II. место 2 дин., III. место 1 дин. Улазнице се могу добити у трговини код „две лепе девојке“, Васина улица.

НАРОДНА СКУПШТИНА

— ТРИДЕСЕТ ДРУГИ РЕДОВНИ САСТАНАК —

Београд, 24. Новембра.

Опет стара песма

И данашња седница почела је захтевом од стране опозиције, да влада детаљише на шта ће утрошити зајам од 96,000.000 дин. Говорио је *Мих. Радивојевић* (самосталац) бацајући проклетство на оне, који хоће народне паре да „похарче“. На то му је довикнуо *Ст. Петровић* (радикал): Не плаши се мечка — решетом!

И нехотице је Станко назвао радикалну странку — мечком!

Пашићев одговор

Председник министарског савета *Н. Пашић* изјављује, да за народне посланике нема тајни. И он је за то и донео *списак војних потреба*, али ће га прочитати само у *тајној седници*. Одбија сумњичења која су на владу пала. У држави мора бити по његовом мишљењу — државних тајни. *Земље, које нису имале тајни нису могле ни опстати*. Кад би се све што влада ради објављивало, — та би практика далеко одвела земљу и држава би се морала распасти. Ако министарство војно и спољашњих послова немају тајни, онда такве државе не могу да егзистирају, јер немају ни своје политике.

Било би тада само социјалне политике. Још једном Пашић изјављује, да за народно представништво радикална влада нема тајни, али не и за остали свет. Моли председништво да претвори јавну седницу у тајну.

Тајна седница

Други потпредседник *М. Ђосић*, претвара по захтеву председника министарства јавну седницу Народне Скупштине у тајну и позива галерије да се испразне.

Напустили Скупштину

Д-р Воја Маринковић (напредњак) и *Драгиша Лапчевић* (социјал-демократ) одмах за тим напустили су Скупштину не хотећи присуствовати тајној седници.

До подне

Тајна седница трајала је до подне и онда претворена у јавну и закључена. Сутра ће се ваљда прећи на дебату о зајму, јер сад народни посланици ваљда знају на шта ће се зајам утрошити.

Важне Вести

Учитељу патриотизма

„Шп. Дн. Лист“ је опет изнео једну измишљотину. Она је у исто време и клевета. Јер код „Шп. Листа“ је увек стицај преступа.

Јуче је слагао: да је г. П. Маринковић као министар „забранио“ да не знамо какав лист донесе слику поч. митрополита Дионисија „јер би се тиме као вређала Аустрија.“

То је лаж после пуних 6 год.

Али ма какав да је био г. Маринковић и пре и после 29. Маја, он се тек неће учити патриотизму од тако званог „Грол-а“, јер је т. зв. „Грол“ као пудлица њушкао око г. Маринковићевих врата док је год овај био министар.

Сад, од кад т. зв. „Грол“ њушка око других врата, он је почео нешто да манише и г. Маринковићу.

Прокупачка хроника

Наплата општинске утрине — Набавка аутомобила — Набавка дрва бесплатно

И ако су наши либерали покрштењаци и новоименовани народњаци, приликом избора народног посланика обећали нашим грађанима у „Черкеској махали“ да им се неће наплатити заузето земљиште, на коме су и куће од пре двадесет година подигли, само ако гласају за њиховог посланика М. Петковића, ипак нису реч одржали, него су 27. августа ове године као по други пут изгласали да се горе означена утрина наплати, наравно по оцени комисије. Из тога се види да су наши либерали баш људи од речи, којима човек треба и у будуће да поклони поверење.

*

Ових дана образовано је друштво од неколико лица за набавку аутомобила, који ће бити и теретни и путнички. То је врло лепа ствар у толико што ће вожња путничко-теретна бар у пола бити јефтинија од вожње са фијакерима и таљигама, али ипак ја мислим да би требало фијакеристе и рабаџије за ову зиму, оставити да још коју пару зараде, а аутомобил с пролећа набавити, јер ће онда моћи како рабаџије тако и фијакеристе радити други посао, и ако ће им бити жао да се са досадањег посла одвоје.

*

Код нас постоји једна личност, кога зову Моша и ако је Србин. Тај човек је летос када су долазили трговачки путници по наплату рачуна код својих дужника, тврдо спавао под тезгом у дућану и када су му за то пребацивали, онда се г. Моша љутио, а шта ће грешник сад радити кад чује да је оптужен, за дрва што је узимао код свог комшије без да је овај и знао. Ствар је та у овоме.

8-ог ов. мес. дигне се наш Моша изјутра своме комшији националцу у авлију, да узме мало дрва да подложи мангал, пошто фуруну нема у дућану, јер му се новац за дрва не даје. Ко вели: што бих ја морао плаћати дрва кад могу код мог комшије националца и бесплатно наћи. Како смисли тако и учини. Али не ори враже, таман Моша са дрвима колико је могао до дућана донети, а његов га комшија опази, изађе пред њега са речима: Је ли Мошо, како си смео узимати дрва из моје авлије без да ме питаш магарче један! Срам те било! Сиромах Моша видећи шта је урадио, и да није требао тако што урадити, баци дрва пред дућан на тротоар и без обзира побеже у дућан. Ја мислим да Моша овако што није требао ни у ком случају учинити, јер је тиме као јак, агитатор г. Петковића нанео бруку како овоме, тако и свима његовим начелним пријатељима, националцима.

Грађанин.

ПОЗДРАВНИ ТЕЛЕГРАМИ СРП. НОВИНАРСКОМ УДРУЖЕЊУ ЗА МИТИНГ

66.

Сврљиг. Потписати грађани вароши Сврљига потпуно су солидарни са изразом скупа по делу протеривања наших првака Петра Кочића, Стијепе Кобасице и осталих првака дичне Босне и Херцеговине. Живели.

Грађани: Вуле Милојевић, Светозар Хаџић, Живадин Нешић, Миладин Пантић, Коста Стојановић, Тома Рајковић, Таско Стојановић, Љубомир Радовановић, Ђорђе Јовановић, Веселин Голубовић, Ђорђе Тодоровић, Драгутин Ђорђевић, Гавра Тодоровић, Илија Петровић

67.

Сврљиг. — Осуда родољуба, скупљених на данашњем митингу, противу насилничког рада окупаторске владе у Босни и Херцеговини и наша је осуда. Браћи Босанцима и Херцеговцима желимо истрајности у борби противу угњетача. Живели Кобасица, Кочић, и остала наша браћа Срби у Босни и Херцеговини.

Ђорђе Петровић, Лазар Милетић, Божидар Живковић, Света Стевановић, Таса Милојић, Петар Јовић, Данило Петровић, Светозар Божиновић, Миладин Пантић, Штерија Ђорђевић, Филип Божиновић, Никола Маринковић, Тома Радовановић, Љуба Голубовић, Милан Петровић, Свет. Радовановић, Станимир Никодијевић, Алекса Станојевић, из Сврљига.

68.

Крушевац. — Тиријанство је крстача тирјанима, из које се рађа слобода робовима. Живела Босна и Херцеговина. *Крста Јовановић.*

69.

Лесковац. — Рад ваш показује да потлачено Српство с правом полаже наду за своје ослобођење на Србију. Честитамо рад. Ми смо с вама

Сотир Аранђеловић, адвокат, Јован Ђорђевић, професор, Мих. Буринчић, Спаса Ристић, Грамвчамка адвокат.

70.

Брус. — Са високог Копаоника будним оком посматрајући сав српски народ, видимо како се на њ' окомише све тице грабљивице, како да му и коштану срж испију, културни ланци Аустрије стежу и задају веће ране но патријархални ланци турске империје. Но ишчауриће се једног дана, јер ће праведни и свемогући Бог дати, горостасни црв, који ће и ту уображену Аустрију подгристи; и уништити се име њено као да је никада ни било није на овоме свету. Ратницима на националном, просветном и економском пољу желимо још јаче енергије, истрајности и успеха.

Степу Кобасицу и Петра Кочића, као и остале дичне синове поносне Босне и кршне Херцеговине, храбримо нек по народу живом речју проповедају оне слободњачке идеје и планове за које им Аустрија данас перо одузима. Радимо сви и пером и делом да Босна и Х..., више праве сирот... ...ча не буду њихови соколови лош...

Мих. Мијовић, Др Але... ...ити Протић, поп Хранислав По... вић, учитељ Беочанин, Милан Радуловић, Благоје Калуђеровић свештеник, Влада Ђорђевић, Филип Чајић и синови. Цветко Јеличић и синови, Станислав Урошевић, Милосав Николић, председник, Драгутин Милосављевић, Јован Аздејковић, Љубомир Моравац, Живојин Палуровић, Милосав Стевовић, Пет. Ивановић, Јов. Димитријевић, Радосав Иличић, Светислав Пешић, Богдан Голубовић, Илија Македонац, Коста Јовановић, помоћник, Захарија Ивковић, Сима Божиновић.

— НАСТАВИЋЕ СЕ —

ПОЗОРИШНЕ СИТНИЦЕ

Бранино Позориште код „Коларца“.

Краљевић Марко — На захтев многих посетилаца, приказује се вечерас у Браниноме позоришту код „Коларца“ омиљена сатира: „Краљевић Марко по други пут међу Србима“, (у четири слике). У програму је и одлична лакрдија: „Чија је жена?“.. У одличну посету вечерас не треба ни сумњати. Посета ће бити обилна.

ТЕЛЕГРАМИ

Будим-Пешта. Буџетска комисија аустријских делегација, усвојила је буџет за окупиране покрајине. — У своме говору, министар Буријан је изјавио, да окупиране провинције напредују стално у сваком погледу, и да су предузете мере за унапређење школа и реформа порезивања; такође, влада спрема и закон о штампи као и против зеленашења. Што се антагонизма између разних вероисповести тиче, он се трудио и успео да га ублажи. У погледу политичког незадовољства, министар је изјавио, да је у Босни и Херцеговини 90 од сто народа потпуно задовољно. Агитатори покушавају да изазову незадовољство у народу али без успеха. Неистинито је тврђење да Срби православне вере теже Србији, као ни што се не сме посумњати у лојалност мухамеданаца. Са свима се вероисповедима подједнако поступа. Чинећи алузију на разне митинге, који се приређују у Србији, министар је изјавио, да је за Аустрију то комплименат, ако су извесни кругови у Србији незадовољни нашом управом у окупираним покрајинама, јер они сматрају сваки наш успех у том погледу, као конкуренцију пропаганди, у корист Велике Србије (Бурно одобравање).

РЕПЕРТОАР

КРАЉ. СРПСКОГ НАРОД. ПОЗОРИШТА

Субота, 25. Новембра: „Мужевљева срећа“; комедија у једном чину, написали Г. А. Де Каљаве и Роберт Де Флер, превео с' француског Душан Л. Ђокић. — Kavalleria Rusticana.

Недеља, 26. Новембра: Дневна представа: „Марија Јованка“, драма у пет чинова и шест слика, написали: Денера и Малиан. Вечерња представа: „Анџело“, драма у три чина од Виктора Ига с' француског превео Драгутин Н. Јовановић

Најбоље је претплатити се на „ПРАВДУ“ код поште. Тромесечно стаје 4 динара.

Тако је Мелцеву, јер ја за то имам доказа у рукама и зависиће од мањег или већег степена ваше вештине и умешности, да ли ћу ја од тога да учиним употребу. Русија је због таквих ствари на страни јако дискредитована. Није потребна никаква полицијска мера, као што је ваш поступак према Борину, па да на страни будемо описивани као антикултуран народ. Ако је он био толико непажљив, да нешто напише, тиме још није утврђено, да је он био један од вођа револуционарне пропаганде. Нико из познатог факта, који се на вас односи, да сте ви из приватне шатуле пок. великог кнеза дигли 85000 рубаља неће закључити, да се ви можете безусловно и за све купити, премда један документ, који ми је недавно пао шака јасно показује, зашто сте ви ону суму добили... ...в фалсификат!

— То мора да је...

Заклињ... вас, само без сувишне декламација!

— Али...

— Документ није фалсификован, јер ви то и сами знате...

— Ја?

— Да ви! Јер сте због тога документа стрпали пуковника Богатенка у затвор. И то на правди Бога. Ви ћете видети и из те околности, да и ствари, које су као сунце јасне, могу изгледати и друкче, него што јесу у ствари. Извуците и сами последице отуда!

Андреја Андрејевић Мелцев беше тако збуњен, да у први мах није био у стању ни уста да отвори.

Брзо пређе херцегу и хтеде га ухватити за руку.

Дрхтао је као прут када је с муком изговорио:

— Па шта да чиним... шта?

— Вршите само вашу ду... ...ост, ...тембург — одговори Владимир ...ева презриво. посматрајући М... ...те на уму све оно,

— Само ... ви радили и држите се што... ...авила, да је врло непрактично из једне стаклене куће у којој сте ви сада, бацати се на друге камењем!

— Ја ћу обуставити истрагу против Борина, промрмља шеф московске полиције, хотећи на тај начин да походи херцегову жељу.

— То би било и сувише глупо а огрешили би се и о своју дужност. Истрага се мора продужити и то у правцу „отвореног писма“. Та кривица неће оправдати сензационо хапшење и ја бих вам у интересу имена Русије на страни најозбиљније препоручио да гледате, да га што пре ослободите.

— То ће бити као што желите! Молим вас да располажете самном потпуно... ако желите што се тиче Орлове гробнице... или...

Херцег промери шеф... московске полиције од гла... до пете као да посумња... његову памет. Па он да ... презриво насмеја.

— Баш сте дете!... Шта се мене тичу ваше ствари. Радите шта вам је воља или што мислите да морате радити. У ствари Бориновој или јасније да се изразим Максима Горког чувајте се само, да Русију не блламирате пред целим цивилизованим светом. Даље ништа више не желим, нити хоћу да утичем на ваше службене ствари. Ако су ове хитне природе онда вас више нећу да задржавам!

Шеф московске полиције дубоко се клањао, докле га је херцег презриво посматрао и на послетку му леђа обрнуо.

У чему нико није успео, ни сва вештина полиције, ни лекарска запиткивања ни говори болничара, — успела је несрећна жена, која је походила атентатора.

Мартин Герасимов на ...слетку је проговорио и при...о све. Признао је, да је ...аш он бацио бомбу и да... је великог кнеза бомбом ...нео.

Плакао је, док је говорио. Жалио је, што није могао поверени му задатак извршити, а да јој не нанесе великих и крупних болова. Али, као што она за мужем плаче и код његове куће плаче његова мајка и његове сестре за њим...

Он није хтео ништа да крије. На сва питања велике кнегиње Ане Јелисавете он је одговарао описујући сву муку у којој се руски народ налази жудећи једном да се ослободи окова и вршљања камариле, која са хиљадама својих пипака исисава руски народ. Овако, као да се пред Богом исповеда причао је атентатор све што је знао о нужди и очајању у коме је бестидно вршљање камариле бацило отаџбину.

(Наставиће се)

Но[illegible] МАЛИ
БРОКХАУСОВ ЛЕКСИКОН
у 2 књиге изашао је и може
се добити у лепом повезу у
Цвијановићевој
КЊИЖАРИ — за **32** д.

Доктор Савичевић

СПЕЦИЈАЛИСТ
за венеричне и кожне болести

Прима од 1—3 по подне и 7—8 у вече.

Кнез Михајлова ул. 14. или Чика Љубина 3. (преко од нове зграде Управе Фондова).

4—5

АДВОКАТ

Веља М. Тодоровић

министар у пенсији

Извештава своје пријатеље и старе клијенте, да је опет одпочео адвокатску праксу.

Канцеларија је код бивше Варош капије у улици Косанчићевом венцу бр. 16. 4—5

ЖИВИНА

урањена и очишћена

ЋУРКЕ, ПИЛИЋИ, ГУСКЕ

✱ 1 Кгр. **0·90** п. д. ✱

Може се добити сваког дана свеже у

Колонијално-деликатесној радњи
Душана Тодоровића
КРАЉ. СРП. ДВОР. ЛИФЕРАНТА
ТЕЛЕФОН БР. 43. ТЕРАЗИЈЕ

Ђачке Торбице

Највећи Избор
у ђачкој књижарници
БОЖЕ О. ДАЧИЋА
Београд — Теразије

Данас је допутовао чувени травар, испитивач лековитих трава

ЖИВОЈИН С. НИКОЛИЋ
Неготинац,

који има дозволу од Г. Министра Народне Привреде од 17. XII.-1904. год. (види „Српске Новине).

Са свога пута донео је преко три хиљаде лековитих трава, а главно стовариште налази му се у *Младеновцу*.

Са собом сам донео од свих лековитих трава:

1. Од Јектике што рецепташи зову туберкулоза.
2. Од шуљева, падавице, епилепсије, реуматизма, живе ране, кашља, грозници, жутице, чамотиње, малаксалости, трапије, гушобоље, шарлаха, скерлетине, инфлуенце, згрчене жиле, запаљења мождице, запаљења материце, од опадања косе, увобоље, окобоље знојења, шкрофула, коштака, ујед од змије и од бесног пса, катара превања, заптивања, и све стомачне болести, и фенеричне. Обраћам пажњу женском полу да имам трава за бело прање вајни флус. За нероткиње дајем гаранцију, ако роде плаћају, ако не роде капару враћам, капара се даје у 16 динара. Раденицима организованим у пола цене.

За моје лековите траве одликован сам, на Париској Изложби Златном медаљом I. реда, са дипломом у Лијежу — Белгија Златном медаљом II ред са дипломом у Букурешту 1894. год., у Бечу 1895. год., у Софији 1899. год. у Врањи 1892. год., Пожеги 1893. г. и многе писмене захвалнице.

Моја адреса: кафана „Руска Круна". — Неплаћена писма не примам.

Ваш поштовалац
ЖИВОЈИН С. НИКОЛИЋ
испитивач лековитих трава.

Павле Марииковић

адвокат

КНЕЗ МИХАИЛА УЛ. 15.
ТЕЛЕФОН 857.

135.000

Сто тридесет пета хиљада
● ● ● **КУШАКОВИЋА КАЛОДОНТА** ● ● ●
ДАНАС **ИЗРАЂЕНА** И ПРОДАВЦИМА ПОСЛАТА.

☛ ЖИВЕЛА СРЕЋА ☚

СРЕЋКЕ КЛАСНЕ ЛУТРИЈЕ

За *Шесту* класу у избору шаљем свакомна захтев.

Вучење *6. класе* почиње *25. новембра* до закључно *7. децембра*, мали ризик вељки добит к. Који игра тај се нада, паметан играч никад не страда. У овој *6. класи* има *10.000* зголитака и једна премија од **200.000** динара.

Продајем *менице, марке, таксене*, поштанске све монополисане артикле.

Дајем $2\frac{1}{2}$ и $2\frac{3}{4}$% рабат

КУПУЈЕМ акције свију завода Краљ. Србије као и заложнице, плаћам најбољу цену.

КУПУЈЕМ све могуће стране монете као и турске, плаћам преко номинала.

С поштовањем
ИСАК Ј. ЕШКЕНАЗИ мењач
и колектор срећака Краљ. Срп. Држ. Кл. Лутрије
у БЕОГРАДУ.
7—20

МЕЊАЧКА РАДЊА

ЈОСИФА И. АНАФА

КНЕЗ МИХАЈЛОВА УЛ. 48. — ТЕЛЕФОН 82.

Једина мењачка радња која се поред мењачког посла бави у велико куповином и продајом свију хартија (акција) од вредности у Краљ. Србији.

Купује купоне са акција свију завода у Краљ. Србији који се имају исплатити у 1907. год.

Купује талоне амортизованих дуванских лозова као и разне *стране* лозове и акције.

Даје извешће о цени и дивиденди свију новчаних завода у Краљ. Србији.

ПАЛЕ-ТО-А

женских за текућу сезону и по четврти пут приспело је

РАДЊИ
ПИНКАСА и К°
Кнез Михајлов 8. спроћу пивн. „Руски Цар"

у најновијим фасонима и врло јефтиним ценама шаље уз доплату.

5—5

Напредњак

календар за 1907. год.
ИЗЛАЗИ
ових дана и штампе

САОВОМ САДРЖИНОМ:

Програм Напредне Странке с објашњењем — Наши посланици — Шта су напредњаци дали Србији? Наши одборници — Последњи избори — Напредњачке установе — Како напредњаци агитују — Забавни део — Наше слике.

☛ Календар **„НАПРЕДЊАК"** биће илустрован са десетак и више слика а цена ће му бити

Само 50 п. дин.

Бесплатно шаљем сваком трговцу на углед:

● ● **Мађарске шприц помаде у тубама** ● ●

ВЕЋЕ И МАЊЕ, црне, жуте, беле, браон. — Цена фабричка.

Кушаковића апотека — Врање.

6% на Злато

годишње камате, плаћа својим сталним улагачима на штедњу,

Београдска Заложна Банка
у својој кући Добрачина ул. бр. 8.
5—10

Против дуготрајне грознице и слабог стомака најсигурнији је лек

БИЉНИ СОК

који, на пола сата пред грозницу узет, исту одмах уклања. Хиљадама њих који су од исте патили, нашли су себи спаса у овом леку. Како је ова болест — грозница — код нашег народа врло честа, то би требало овај лек свака кућа да има у случају потребе да га употреби.

Прави **„Биљни Сок"** може се добити само у апотеци код **„ЦРВЕНОГ КРСТА"** у Београду. Цена је 2·50 дин.

NEROLIN **признато као изврсно средство противу кашља, катара плућа, тешког дисања, (asthma) зачетка туберкулозе и пљувања крви.**

„SAPARIN" одлично средство противу нечисте крви нарочито за она лица која су патила или пате од ванредних тајних болести. Цена 2·— динара.

„Биљни теј" противу нервозних болести. Цена једног пакета 2 динара.

Сви ови лекови могу се добити у апотеци код

„Црвеног Крста" у Београду.

ШАЉЕ СЕ ДОПЛАТОМ СВУДА.

Адреса: **Апотеци код „ЦРВЕНОГ КРСТА"** Београд.

ГЕНЕРАЛНО ЗАСТУПНИШТВО

Краљ. Српске повл. Извозне Банке, Солун

Ставља до знања српском трговачком свету, да је посао око његовог организовања приведен потпуно крају и да се може од сада са услугама и потребним обавештењима у свима трговачким пословима. ставити свакоме на расположењу.

Ово заступништво вршиће све комисионе и агентурске послове, а нарочито и у првоме реду послове, који се буду односили на извоз свих продуката из Србије и иностранства, као и обратно послове, којима ће се посредовати увоз јефтиних и потребних артикала из иностранства у Србију, а нарочито колонијала.

[illegible] обртом трговинских односа добија Солун за трговину у опште [illegible] за српски извоз специјално нарочити значај, и тај значај да испита и [illegible] у свој својој потпуности позна, ставило је ово Заступништво се [illegible] нарочити задатак.

Излазећи са овим [illegible] ом пред трговачки свет и у Србији и на Балкану, *а нарочито пред* [illegible] *зданике из Србије, којима у садањим мало тежим приликама, ово за*[illegible]*ништво има нарочито да послужи*, уверавамо их, да ће нас ва[illegible] дити само један циљ, а тај је, да нашим [illegible] свима пословима руководи гичним радом уз најскромнију награду послуж[illegible]им, солидним и енергично [illegible] корисно свакоме који нам се за услуге буде обратио.

Солун, 26. октобра 1906. ДИРЕКЦИЈА ГЕНЕРАЛ[illegible]СТУПН.
ИЗВОЗНЕ БАНК[illegible]
6—6

„Правда" излази сваки дан. — Претплата је за Србију: за годину 16 дин. за пола године 8 за четврт год. 4 месечно 1·50 дин. За иностранство: за годину 32 динара за пола године 16 дин. за четврт године 8 дин. — Стан уредништва налази се у Чика Љубиној ул. бр. 7. — Власник за клуб „Напредак" и главни уредник *Јова Адамовић*

„Бранко Радичевић", Штампарија Гавр. Давидовића и Комп. Бранкова ул. бр. 18 Одговорни уредник Душан Трбојевић

VII-21

Субота
9. ДЕЦ.
— 1906. —
БЕОГРАД

ПРАВДА

ГОДИНА III.
5
пара број
БРОЈ 333.

ОРГАН НАПРЕДЊАЧКЕ ОМЛАДИНЕ

Дебата о зајму

Дебата о зајму, која се толико дача водила у Народној Скупштини, показала је са колико се мало озбиљности руководи државним пословима у нашој земљи, и колико је наш парламентарни режим далеко од онога, што се у другом свету назива парламентаризмом.

Већ пре свега сам начин на који је влада изнела законски предлог о новоме зајму пред Народну Скупштину јединствен је у парламентарној историји. И ако је тај предлог од огромног значаја за нашу економску и финансијску будућност, и ако је у питању огромна сума од близу стотине милиона, влада је поднела Народној Скупштини предлог закона о зајму скоро без икаквог објашњења. Она није сматрала за потребно ни да мотивише сам зајам, ни да утврди и докаже потребу, коју он има да подмири, ни најпосле да изложи и оправда употребу његову. Влада је узела као да је опште познато и доказано да је овај зајам потребан, да је утврђено да је баш у овој суми потребан, и најпосле да се зна како се и нашта он има употребити. А све то међутим нити је познато, нити доказано, нити утврђено, нити се зна. О свему томе чак до сад није озбиљно ни било говора у Народној Скупштини. О томе се говорило у приватним разговорима и може бити у радикалном клубу, писало се у владином листу, па и то нејасно и неодређено, али о свему томе није дискутовано у Нар. Скупштини.

Па ипак поред свега тога место да у једном опширном и озбиљном експозеу влада изложи ситуацију, која изазива ванредне војне набавке и карактер тих набавака; место да изложи своју железничку политику и привредну политику, која јој одговара; место да да објашњења о финансијском значају овога зајма, о финансијској ситуацији земље и о последицама, које ће у том погледу зајам имати; влада се задовољила тиме што је пред Народну Скупштину изнела го пројекат закона о зајму без икаквих објашњења.

Народна Скупштина добивши такав предлог закона о зајму упутила га је своме буџетскоме одбору на оцену. И тај буџетски одбор, састављен како се само у Србији буџетски одбор саставља, поднео је после тродневног „проучавања“ тога предлога Народној Скупштини један извештај, који је проста срамота за парламенат Краљевине Србије. Цео извештај већине буџетскога одбора о предлогу закона о зајму не износи више од пола штампане стране. У њему се констатује: „да су железнице несумњиво од највеће важности за унапређење народне привреде и за појачање народног благостања“ и „да се велике и моћне државе наоружавају и преоружавају, те да према томе то и ми морамо чинити“. Пошто је на тај духовит начин доказао „потребу“ овог зајма — а на тај је начин могао доказати и потребу, да саградимо једну ратну флоту, јер и то чине велике и моћне државе, као Енглеска, Француска, Немачка и т. д. — буџетски је одбор изјавио да је овај зајам „у опште“ повољан (ово „у опште“ пара вреди), да је у погледу емисионог курса најповољнији, као и да „пројекат закона својом одређеношћу далеко оставља за собом све дојакошње наше законе о зајмовима“, па је још преко тога скренуто пажњу Народној Скупштини, да је овај повољни зајам последица „потпуно сређеног политичког стања у земљи“.

На крају свог извештаја буџетски одбор изјављује да је споразумно са г. Министром Финансија унео извесне измене и додатке у поднетом предлогу закона о зајму, али *не образложавајући ни једном речи учињене измене!*

Пошто је Народна Скупштина тако исцрпно обавештена о предлогу, који јој је поднет; није чудо што је начелна дебата о том предлогу изгубила од искрености, озбиљности и исцрпности, коју је требала да има. Дебата о зајму упропашћена је у парламентарном смислу већ самим начином, на који је изнет овај предлог пред Народну Скупштину.

Већ у самом почетку дебате принуђена је била опозиција да, постављањем једног претходног питања, изазове владу да образложи свој предлог. Збуњена и изненађена тим питањем влада је донекле изашла на супрот опозицији, али и то не потпуно. После тродневног дебатовања, које би било савршено излишно, да је правилно рађено, прешло се најпосле на начелну дебату. Пошто ни у претходној дебати није добила обавештења, која јој је влада уз сам предлог закона о зајму била дужна дати, опозиција није могла ући у дебату отворено и без резерве, како би то несумњиво иначе учинила. Опозиција је с правом очекивала, да ће бар у току дебате добити с владине стране потребна објашњења. И отуда је произишла целокупна она комедија с пријављивањем говорника. Поједини говорници резервисали су се, да говоре, кад влада буде дала своју реч о свима питањима, која се овим предлогом додирују.

Али је влада остала упорна у своме ћутању. Не изјашњавајући се ни о чему влада је противно сваком парламентарном реду натерала опозицију, да се прва изјасни, резервишући се, да можда тек онда изнесе своју политику у погледу зајма, кад опозицији не буде више могућно, да говори о тој политици.

Тако нелојално и непарламентарно поступање владино упропастило је начелну дебату. У њој није било никаквог јединства и систематичности. Али се влада преварила, кад је мислила да је тиме постигла какав успех. Она је себи на тај начин само отежала посао. Лишена могућности да у начелној дебати да сву своју меру, опозиција је силом околности била принуђена, да приликом претреса појединих чланова законскога предлога, развије у ствари начелну дебату, што је влада имала пуно разлога, да не жели. Ако јој је то било непријатно и незгодно, за то не сме кривити опозицију, јер ју је сама на то принудила. Један пут се морала водити дебата, и кад је влада није хтела онде где јој је место, она ју је имала онде где јој се није надала.

Последње мисли Обреновића

— *Слике из скоре прошлости српске* —

ЧЕТВРТИ ДЕО: РУСИЈА СРЉА . . .

(31)

5.

У посланству

Српски је грађанин походио у првом реду српско посланство у Петрограду.

Тако се ради онда кад се добро и по реду ради; али се тако урадило и сада када се дошло да се ради нешто што — није добро

Предавши карту, био је одмах примљен онако како треба да се прими у дому, што представља Србију, човек знатнога положаја који долази из Србије.

У разговору који се тада ту водио, дође реч, разуме се, и на циљ тако даљнога пута. Управо сам путник поведе реч о томе с отвореношћу која је била — маска.

— Ја имам овде брата од тетке. Он је управо у Кронштату а шеф је једнога одељења у великим и многобројним радионицама кронштатским. Трећа сестра наше матере умрла је у Влашкој, те је остало прилично имања које бисмо сада нас двојица имали, по свршетку расправе и ситнијих издатака, да у равним честима поделимо.

— То значи да је један део толики да Ви имате разлога изложити се и путу и трошку да до њега дођете?

Пуковник претрну.

Помисао да је ово можда речено у иронији што би значило да је у самој ствари познат главни циљ његова доласка — та га се помисао неугодно таче.

Ипак он пажљиво погледа говорнику у лице и закључи да је, вероватно, ван те опасности.

— Дабогме! — рече он охрабривши се. — На сваки начин. Ствар се протеже већ неколико година. Тек од како сам у пензији, захваљујући не-

---

ФЕЉТОН

СТОЈАНА НОВАКОВИЋА

БАЛКАНСКА ПИТАЊА
И
МАЊЕ ИСТОРИЈСКО-ПОЛИТИЧКЕ БЕЛЕШКЕ
О
БАЛКАНСКОМ ПОЛУОСТРВУ

1886.—1905.

Тако се зове нова и велика, од 559 страна, књига која је у најновије доба угледала света као 114. издање Задужбине И. М. Коларца, и коју хоћемо овде ма и у овлашним потезима да прикажемо.

Врло је поучно оно што нам сам писац казује о постанку ове књиге.

„Служба којом човек служи своју земљу и зарађује свакидашњи хлеб утиче на књижевни му посао и онда кад књижевна струка и службени посао дотичнога немају велике сродности.

„Мене је, на прилику, служба у вишим државним положајима (од 1873. у напредак) од дотадашњих претежно лингвистичних и литерарно-историјских послова одвела више културној и политичкој историји.

„Питање о томе како ће се раскомадано Српство упознати, приближити и спојити барем националном културом, и питања како ће се одржати и унапредити средиште српско, Србија, увек су ме занимала међу првима. С тога су и српски послови, како савремени нам тако и прошасти (у суштини су они једно исто), на Балканском Полуострву привлачили увек моју пажњу. И у току времена, од 1886. у напредак, када су ми год прилике давале нешто активнијег учешћа на те послове, провео сам не мало времена, бележећи што је било прилике да видим или сазнам, размишљајући и разбирајући о тамним тачкама тих питања и објављујући што-шта нашој читалачкој публици, у намери да се знања о тим пословима што даље рашире у вишим круговима народа (од којих политика свој правац добија).“

Такви ранији радови и чине највећи део ове књиге. Али су сви они — неки раније штампани без имена пишчева — сада поново прегледани и спремљени за овакву целину у каквој их приказује ово лепо издање. Њима су додани неколики чланци и расправе о важним национално-политичким питањима, чиме је само повећана вредност целе књиге.

Тако постала, књига има седамнаест прилога, пуних живога интереса за све мислене кругове у Србији и Српству.

Ми ћемо, ради потврде, поменути неке од њих.

Тако су на првом и другом месту, по реду, два научна путописа који су одмах по појави својој стекли пуно признање и обратили пажњу на себе. То су „С Мораве на Вардар“ 1886. и „Два дана у Скопљу“ 1905. Готово сва она питања која су у првом раду покренута осветљена су, после деветнаест година, у другом раду новом светлошћу у каквој их може гледати савремени српски државник и политичар.

Значајан је девети прилог у коме су приказане „Бугарске школе по Македонији“, а од највећег су интереса саопштења и мисли у једанаестом и дванаестом прилогу „Балканско Полуострво и етнографски спорови српски, грчки и бугарски“ и „Цариградска патријаршија и православље“. Први је рад начинио сензацију када је угледао света у „Отаџбини“. Он је, први, отворио Србима очи и позвао их да се прођу илузије о грчком братимству на југу наших народних аспирација. А у другом је с јединственом тачношћу показана и добра и слаба страна бића цариградске патријаршије нарочито у односајима према народности нашој и њеној цркви.

Нови су прилози „Српске и бугарске распре поводом једног бугарског списа о Хиландару“ и „Епархијалници Рашко-Призренске и Скопске Епархије за 1899“.

Али ми мало пре наведосмо поштованог писца речи како су српски послови и сада и у прошлости у суштини једно исто. За то нам ова књига даје читав низ одличних прилога који приказују поједина питања из наше државне и народне прошлости. Такви су прилози: „Под зидинама Цариграда“ „Бруса“, „Царица Мара“, „Црква Пантократорова у Цариграду“, — „Џамија Мехмед-паше Соколовића у Цариграду“, „Насеља Београђана од 1521 године у Цариграду и њихова црква Успенија Св. Богородице“, „Законодавство и владаоци српски XIV века и народности у Македонији“. У свима се налази расправљање историјских питања и у исто доба пуно поуке о данашњим приликама којима изворе и почетке ваља тражити у знатно ранијој прошлости.

Писац је потпуно у праву кад се нада да ће ови чланци, овако сабрани, послужити „на ново истој оној задаћи и служби која их је и први пут на свет изазвала. У њима ће бити погледа и мисли, које ће моћи да разна расматрања изазивљу и потичу, да питања постављају, па макар се и не дошло баш до оне одлуке која се мени чинила најподеснија и најприроднија. Колика је год заслуга када се дискусијом нешто расправи, толика је иста и кад се питања за дискусију подевају и потичу. Јер се тим путем питања дубље разрађују. А дубоко разрађена питања више су од половине тиме самим и посвршивана и одлучена“.

Уверени да је тако схватање савршено тачно, ми с пуно задовољства смемо препоручити ову богату збирку сваком читаоцу и кој мени и данас непознатој потреби....

Он ту стаде те се намерно закашља да види утисак својих речи, и онда продужи:

— Од тога сам доба тек и имао времена да ту ствар кренем напред. С тога сам два пута ишао у Влашку на дуже време.

— Били сте и тамо?

Он опет бејаше у положају да помисли како је можда узалудно све ово заметање трагова кад је његовим мислима ваљда већ одавно уђено у траг.

Али се опет брзо прибра и рече:

— Да, био сам и тамо. Та је, знате, стара госпођа дуго живела у једном селу недалеко од Букурешта а преминула је у Турни — пошла је била у Београд, нама на виђење... Ја ћу се овде у Петрограду задржати дуже време. Бићу слободан да Вас опет походим. Ово је било само ради легитимације.

Последње речи изговори с нарочитим нагласком.

6.

Ради свезе.

Читаоци се, ван сваке сумње, сећају онога разговора који се у декембру 1902. године водио на Нишавином Бедему у Нишу између два пострија човека. У њему је било речи о неком наслеђу за које се један од те двојице љутио што Краљ Александар неће да се умеша у судске послове и да интервенише у корист заинтересоване стране. У самој, пак, ствари три четвртине „наслеђа“ бејаше оно што се математичким изразом каже — уображена количина. Једна ситница покретности бејаше у питању, и на њу би „парнична страна“ у другим приликама одавно заборавила. Али све то дође у доба о коме причамо као наручено да послужи за згодан изговор.

Тога ради ишло се и у Влашку па је тога ради учињен, као, и овај пут.

Кад је реч о одласцима у Влашку, онда да поменемо и ово.

Један од млађих београдских политичара одлажаше неколико пута у Турну Северин, где је живео богати Аранђел за кога се веровало да промени у Србији тежи не само срцем већ и — кесом.

Видећи да се његови кораци не дају сакрити, као што је он у почетку желео, стаде тај политичар чинити своје кораке без прикривања и зазора.

Краљ је све то знао, али на све то није много полагао.

А кад се у његовој најближој околини једном поведе реч о томе, Краљ рече:

— Ја узимам у заштиту тога господина. Он је у малој забуни: и његову је оцу име Аранђел и његову је пријатељу име Аранђел; он, као добар син, пође оцу па погреши те оде — оном другом!

Наставиће се

родољубу који мисли и који хоће да ради на расправи великих и важних питања што нас одавно зову на посао, очекујући док се ми — споразумемо и сложимо!

Цена је овој великој књизи три динара или круне. Помогнут у издању Коларчевом Књижевном Задужбином, писац је био у могућности да књизи одреди ту скромну цену, а то ће, надамо се, учинити да она што пре постане својином свих оних којима је, по природи својој, и намењена.

К.

Позоришне ситнице

Бранино Позориште код „Коларца“.

„Артиљерија Рустикана“ — даје се сутра пети пут. Навала је за места велика и сутра ће бити огромна посета. Брана ће „Артиљерију“ давати још само један пут, пошто и његова Сантуца има права да — промукне!

* * *

Дневне вести

КОНФЕРЕНЦИЈА за кварт варошки. Сутра 10. ов. м. у недељу у 3 ч. по подне напредњаци из кварта варошког одржаће своју конференцију ради конституисања квартовног пододбора код Позоришне кавапе.

Позивају се сви напредњаци из кв. варошког да на ову конференцију неизоставно дођу.

Опструкција. „Нова Сл. Преса“ јавља из Београда да је самосталски клуб решио, да у Скупштини тражи, да му се *пре буџета* одговори на интерпелацију о унутрашњој политици и у случају да у томе не буду задовољени, да ће сваком могућном техничком опструкцијом спречавати скупштински рад.

Босанци у Пешти. Пештански листови јављају: „Босанска депутација учинила је у Б.-Пешти најпријатнији утисак. Њихове жалбе су оправдане, те се за њих не само штампа, него и меродавни кругови искрено заузимају. У делегацијама су сви независни делегати говорили у прилог Босанаца, и то не само у пододборима и одборима, него чак и у пленуму. Делегати су тачно и подробно о свему извештени, и они су у делегацијама изнели тачно стање у Босни и Херцеговини.

Меморандум босанско-херцеговачке мухамеданске депутације, учинио је силан утисак.

Мађарски гости. Гости Београдског Певачког Друштва са д-р Ерн. Ковачом народним послаником на челу, стигли су синоћ у Београд дочекани од многобројне омладине, грађанства и чланова-певача. Том приликом приређена је и мала манифестација у корист српско-мађарског пријатељства. Вечерас је код Коларца велики концерат, који приређује Београдско Певачко Друштво, а на коме ће узети учешћа и браћа Фиреди професори музичке школе у Дебрецину.

Синоћна одборска седница. Да напредњачки одборници нису синоћ у пуном броју дошли на одборску седницу ова се не би могла ни одржати и ако се по трећи пут сазива. Све групе заступљене у одбору дошле су дефектне и једино су напредњачки одборници били сви. Од 9 социјал-демократа било је 7, од 8 радикала само 1, од 18 самосталаца дошло је 4 и од 4 либерала само 1. Толика немарност заиста је за осуду!

Пашић као проузроковач штрајка. Страни листови јављају из Београда, да је *Пашић* проузроковач типографског штрајка, који је четири дана трајао у Београду. Како је само радикалној влади тај штрајк ишао у прилог — никако чудо што и ми почињемо веровати у то.

Против митинга. И он је проговорио! На последњој седници аустријских делегација проговорио је и он барон Буријан — против митинга који се у Србији приређују за Босну и Херцеговину. Нешто му је много криво! Ако ће!

Српски посланик код Султана. Из Цариграда јављају да је јуче, после селамлика, Султан примио српског посланика Симића у аудијенцију, и подарио му орден османије у бриљантима. А Чохаџића драгомана српског посланства одликовао је орденом Османије другог степена.

Народна Скупштина. Данас је Народна Скупштина приредила редак спектакл. Бројаше се, бројаше се и никако да се наброје 80, колико је потребно за рад. Посланици су се после одмора од два дана и после зајма нешто много разузурили. Раде, што но веле: клај-клај! И после треће прозивке данас је потпредседник *Ђосић* тужним гласом објавио да седнице не може бити и за то је заказао за понедељак.

† Надина Славјанска. Из Минхена јављају, да је тамо под ножем једног оператора пре два дана издахнула позната управница руског певачког кора *Надина Славјанска*, која је и нама београђанима из ранијих година позната када је у Београду у два маха приређивала своје концерте.

Једна прошверцована одлука. Ономад су „Беогр. Општин. Новине“ јавиле, како ће се за подизање болница, азила и радничких станова закључити *зајам од 500.000 динара.* Међутим ни на једној одборској седници није било речи о том зајму, као што је то утврдио *д-р Воја Маринковић* на синоћној седници. Против тога Маринковић је протествовао у толико пре, што општина има годишње слободних пара на 700.000 дин. те за то не треба ни да закључује никакав зајам.

„Тајно суђење.“ Ономад је у правном семинару на универзитету било говора и о тајном суђењу у нашој војсци. Ту прилику није хтео да пропусти један аудитор-мајор, те је са неким „расписима“ и „прописима“ из средњег века дошао да докаже: како тајног суђења може у Србији бити. Међу тим после говора проф. Слободана Јовановића и др. и тај је аудитор (кога су узгред буди речено сами завереници послали) био принуђен да призна: *да у Србији не може и не сме бити тајног суђења.* Према томе и све раније пресуде наших војних судова не вреде, па ће за то многи тражити *ревизију* својих осуда. На здравље завереницима!

Трговинска агенција у Напољу. Министар народне привреде поверио је г. Миливоју М. Костићу, члану фирме Раја С. Поповић и Комп., да у Напуљу за Италију, оснује краљевско српску трговинску агенцију и музеј, и да њом управља. Г. Костић ће у Напољу организовати продају говеди и свиња, као и других наших извозних артикала за Италију. Да би се омогућио што живљи извоз на ову нову страну основана је по иницијативи Раје С. Поповића и Комп. извозна заједница, у коју су ушли најјачи извозници из разних крајева Србије. Та ће се заједница повећавати примањем нових чланова. Финансирања овога великога посла примила се Београдска Трговачка Банка.

Партизанлук. Какви смо, најбоље ће овај пример илустровати. Напредњак М. Рамаћанин трг., из Крагујевца узео је под закуп неке чајире за 4000 дин. годишње и с државом о томе склопио и уговор. Али, не лези враже, неким крагујевачким радикалима није се то допадало и за то настану, да се ти чајири од стране државе продаду, јер је продаја једини услов, да се раскине уговор. Кад је Рамаћанин видео колико су по неке личности заслепљене партизанством одустао је сам од уговора, остављајући крагујевачким радикалима који су бацили око на те државне чајире, да кшефтирају, кад им и сама државна власт у томе помаже. Међу тим чајире, које држе под закуп Свет. Ђуричић и Тоша Карабеговић радикали и не мисле се излагати продаји. Гадно!

За Босну и Херцеговину. У недељу 3. ов. м. одржан је у Пожаревцу митинг грађана свију странака ради протеста против тиранског режима у Босни и Херцеговини. Митингу је председавао г. Стева Максимовић адв После многих говора усвојена је једнодушно резолуција, којом се жигоше зулум у Босни.

Опет за Херцег-Босну. Сутра, у недељу, 10. ов. м. одржаће се велики митинг у Крагујевцу ради протеста против тираније у Босни и Херцеговини. Позив на митинг су потписали представници свију политичких странака.

Истог дана и у Шапцу се приређује један збор са улазним ценама, у корист српских листова у Босни и Херцеговини. Позив на митинг су потписали преко 100 најугледнијих грађана свију партија. На том збору одржаће се и једно јавно предавање о ужасном стању у Босни и Херцеговини, а затим ће се изгласати резолуција.

До сад су дакле после митинга што га је у Београду приредило Срп. Новинарско Удружење, одржани митинзи за Босну и у овим градовима:

У Нишу, Ваљеву, Зајечару, Пожаревцу, Свилајнцу, Пироту а сад и у Шапцу и Крагујевцу.

Нека се у Бечу теше тиме што се за сад још само на овај начин боримо за Босну, ал'

„Скоро ће и то време доћи...

Општа несигурност. „Грађанин“ јавља да је Михаило Алексић механџија из Рашанца убијен мучки у својој механи на друму Пожаревац—Петровац. Кад се зна на како је живом друму ова механа, и како је био добар човек овај механџија, онда заиста човек мора да се увери, да данас у Србији није ником живот сигуран.

Г. Ст. Протић, који уме да по цео дан зврца којешта и закера опозицији у Скупштини, боље би учинио кад би обратио већу пажњу на јавну безбедност у Србији, него што тера кесеџилук над политичким противницима.

У Нишу опет вашар. У Нишу никако да се поврати мир и да се доведе у склад полицијска и општинска власт.

Ниш стално и незадржавно пропада после 29. Маја, и на његовој се пропасти систематски ради. Ниш је „либералан“ односно, он је остао привезан за извесне традиције, а округ је радикалан, па је државна власт увек на страни сеоског света против Нишлија.

Општина нишка је решила да наплаћује извесну кирију за пијачна места, а полиција се томе по жељи сељака успротивила. Ма да је општина добила тај спор и код Држ. Савета, ипак то није могло укротити полицију, те су сељаци подбадани да се одупру плаћању те кирије. Услед тога је дошло до озбиљног сукоба.

Ради протеста против таквог држања полиц. власти, одржан је 3. ов. м. јаван збор у Нишу и одлучено је: да се тражи од нишких посланика да против тога у Скупштини протестују, и да се умоли Срп. Новинарско Удружење да узме у заштиту њихову праведну ствар.

Поштански штрајк. У целој Аустрији избио је велики штрајк поштанских службеника. Сав посао на поштама стао је.

Нов зајам у Бугарској. Као што из Софије јављају бугарски министар финансија на последњој седници бугарског собрања наговестио је *нов зајам* за откуп т. зв. оријенталних железница у Бугарској на тај начин све би жеиезнице прешле у државне руке.

Питање о дрвима. Да би се сузбило картелисање дрварских трговаца и помогло сиротињи да дође до јевтинија и евентуално *бесплатна огрева* на синоћној одборској седници усвојен је предлог напредњачкога одборника *д-ра Воје Маринковића*, да се дрва које је општина набавила уступају грађанима, по цени коштања, а *сиротињи бесплатно*, али само на препоруку два одборника београдске општине. Београдска сиротиња и они, који су у немогућности да купе дрва, ваља да се молбом обрате општини. Уз молбу не треба никакво уверење о сиротињи. Сиромашним грађанима скрећемо пажњу на то.

Македонски буџет. Као што из Цариграда јављају између Порте и управе јавних дугова т. зв. Deue Publique постигнут је споразум, по коме се ова обвезује, да плаћа Порти онај део у македонском буџету који је у самом буџету за Порту предвиђен. Даље се управа јавних дугова обвезује, да евентуални дефицит у Македонском буџету до 250.000 фуната да покрије. А за све то Порта уступа своје приходе управи јавних дугова. О том споразуму Порта је једном нотом известила представнике великих сила у Цариграду.

Правнички збор. Позивају се правници све четири године, као и сви апсолвирани, да неизоставно дођу у недељу, 10. ов. м. у 3. сах. по подне, код „Коларца“ на збор на којем ће се претресати рђаве уредбе правног факултета.

Трамвајски ред вожње. На питање напредњачког одборника *Милорада Павловића* на синоћној одборској седници: Шта смета да се не изврши одлука о реду вожње, који је одбор утврдио и хоће ли се тај ред привести у дело, — дошао је одговор, да је тај ред вожње (и после 9 сата ноћу) почео да се примењује, и да ће о томе бригу да води поред општине и полиција, па евентуално Трамвајско Друштво и кажњавати, ако се тога реда не би држало.

Веридба. Наш пријатељ Драгиша В. Станковић чиновник Главног Савеза Срп. Земљ. Задруга верио се са г-ђицом Андријаном ћерком г. Младена Поповића свештеника из Рибарске Бање. Честитамо.

Концерат Београдског Певачког Друштва. Овај концерат који приређују г.г. Браћа Фиреди, чланови мађарског гудачког квартета и професори Музичке Академије у Дебрецину, г. Андор Веспрени, млади виртуоз на виолини, г. др. Геза Ујфалуши, пијаниста и Београдско Певачко Друштво, — код „Коларца“ у суботу 9. Децембра у 9 часова у вече има овај програм: 1. Ј. Јамбор: Гудачки квартет. 2. Е. Хубаји: а) Серенада, б) Сцена из „Чарде“, свира на виолини г. А. Веспрени, на гласовиру га прати г. др. Г. Ујфалуши. 3. Базен: Крстоносци на мору, пева меш. хор Беогр. Пев. Друштва. 4. Ш. Хубер: Фантазија „Кунок“, дует, свирају г. г. Ј. Фиреди и А. Веспрени. 5. Д. Попер: а, Adagio, б, Мазурка, в, Тарантела, свира на челу г. Емануел Фиреди. 6. Мокрањац: XI Руковет, пева меш. хор Београдског Певачког Друштва. 7. а, Ј. Фиреди: Две мађарске музичке слике, 6, К. Хубер: варијација на народну песму „Szózat“ гудачки квартет, изводе г. г. Фиреди.

Цене места су: Седиште у кругу 6 дин., I ред 3 дин., II ред 2 дин. Седишта су нумерисана и могу се добити у стану Београдског Певачког Друштва, Чика Љубина ул. бр. 14. (до Гранд-Хотела).

Важне Вести

Барони у Србији

Када су за време напредњачке владе неки министри из тадањег кабинета одликовани од стране Фрање Јосифа орденом Гвоздене Круне, тада су радикални листови свом жестином напали на напредњаке, назвали декорисане министре аустријским агентима који за услуге учињене Аустрији добијају баронске титуле, итд. итд. а Драгутин Илијћ, тадањи радикалски песник, написао је чак и засебну књигу: „Барони у Србији“ у којој је доказивао колико су ти барони (т. ј. српски министри, одликовани Гвозденом Круном) упропастили Србију за рачун Аустрије.

Данас је орденом Гвоздене Круне и то првог реда, одликован др. Мих. Вујић. Он је несумњиво најотменији и најчеститији радикалац, и по нашем мишљењу он је то високо одликовање потпуно заслужио, и то заслужио не као агент аустријски него као државник српски. Ми то и радо и признајемо и бележимо али ипак питамо радикале:

Кад ви сматрасте да имате права називати аустријским агентима и издајницима отаџбине напредњаке за то што су њихови министри пошто су направили први и најбољи трговински уговор са Аустријом и прву жељезничку пругу у Србији, одликовани орденом Гвоздене Круне, шта би ми могли и смели тврдити за вас, кад је ваш првак одликован истим тим орденом *сад* кад је између Аустрије и Србије настао царински рат и кад српски трговци стењу под неприликама и незгодама које су услед тога наступиле?

Размислите мало о томе?

Пакет од 10.000 динара

афера у министарству финансија

У редакцији „Правде“

Саопштили смо, шта се по Београду говори и прича о овој афери; изнели смо и шта је сарадник „Правде“ дознао у самом министарству; штампали смо и изјаву г. Панте Манојловића, а сад ћемо овде донети и разговор, који је имао наш сарадник са Пантом Манојловићем у самој редакцији пре неколико дана. На тај начин публика ће бити најбоље обавештена о целој ствари.

Зашто све то?

Чим су се врата на сарадничкој соби нашег уредништва отворила, г. Панта Манојловић упао је чисто љутећи се и запита нашег сарадника:

— Је сте ли ви...

— Ја сам!

— А је сте ли ви то писали? — рече и показа један број „Правде“ у коме је први извештај о овој афери.

— Ја сам писао!

— А зашто све то господине? — стаде Панта дизати глас. — Знате ли, шта сте све с тим учинили? Ви сте ударили на моју част... На моју породицу.... Жена ми се не може већ два дана да поврати к себи... Ја морам добити сатисфакције....

Панта је непрестано дизао глас хотећи ваљда да приреди какав скандал. Наш сарадник, који је дотле мирно читао новине диже се — готов на тучу.

— Па зашто све то? — Чисто је завапио г. Панта.

— Зашто све то! — понови сарадник. — Ви сте свему криви!

— Ја?.... Зар ја?...

— Да, ви!

Четири доласка

— Како?... Не разумем?.... Зар ја?! — понови г. Панта.

— Да ви! Мени је уредник наредио, чим се за ту аферу вашу и Андре Петровића дознало, да одем у министарство и да говорим и са вама и са Андром... Кад сам ја дошао у министарство, Андрина каса била је прегледана и он је у тај мах био заузет са изасланицима главне контроле. Ја онда дођем к вама. Сећате ли се, да сте сами отворили врата и кад сам вам ја рекао: да сам дошао да вас интервјуившем по познатој вам афери, ви сте ми одговорили да мало причекам. Ја сам чекао и чекао и четири се пута навраћао... Па ништа.

— Није могуће!

Шта је тражио Влада Метар?

— Кад сам се други пут пријавио, — наставио је сарадник, — код вас је био дошао *Влада Метар*, те ме ни онда нисте могли примити.....

— Да, дошао је, због његове пензије, која још није регулисана! — рече Панта.

— Ето, видите! И трећи пут сам дошао. Али овог пута и са тројицом других колега, из „Одјека“, „Самоуправе“ и још једног листа. И онда нас нисте примили... Па и четврти долазак наш остао је без икаква резултата. Са свим је појмљиво, да је тако ваше поступање на мене као и на све остале оставило утисак — вашега избегавања!

— Ама није Бога ми! — стаде најенергичније уверавати г. Панта нашег сарадника. — Ја бих вас одмах примио... али и сам не знам како је било....

— Ето, видите! Са свим је онда природно, кад нисам од вас могао дознати *праву истину*, да сам се ослонио на оно што сам чуо. А што сам чуо, то сте ваљда већ читали у „Правди“. Поред тога било је и других околности, које су против вас војевале...

Шурак г. Пантин

— Какве околности? — запита Панта изненађено.

— Чудновато! У место, да ми бар сад ви испричате целу ствар онако, како је текла, принуђен сам да вас ја на то потсећам. Па лепо. Немам ништа против тога. Ви тврдите дакле супротно ономе што ваш противник Андра тврди — да немате ни појма о оном пакету од 10.000 динара, који је нестао и за који вас Андра беди? Је ли тако?

— Са свим! то је гадна клевета....

— Лепо. Али кад је то клевета, од куд долази, да ви сутра чим се та афера рашчула по вароши, шиљете сабајле неког дечка Андри и молите га за састанак — у четири ока?!

— Није то никакав дечко већ мој шурак! — рече Панта искрено. — И нисам га ја послао него моја жена!

Забринутост код куће

— Баша госпођа? — запита изненађено наш сарадник.

— Да! — потврди г. Панта најискреније. — И ево како је било. Чим ме је Андра почео да беди ја сам био нервозан каменио сам се од потворе која ми је подметнута. Нисам могао да спавам и изгубио сам сваки апетит...

— Али седите г. Панто! — рече наш сарадник нудећи му столицу, јер је Панта непрекидно дотле стојао. — Умирите се мало... хоће те ли каву?

— Па могу...

— Наставиће се —

НАРОДНА СКУПШТИНА

— СА ПОСЛЕДЊИХ СЕДНИЦА —

Београд, 9 Децембра.

На брзу руку

Докле је начелна дебата о зајму трајала неких 14 дана дебата у појединостима окончана је тако рећи на јуриш. Од радикала нико није говорио нити узимао реч. Једино је опозиција правила примедбе али на жалост без успеха. И за то је цела Србија изненађена, како се то све на брзу руку свршило!

Не помажу му кумови

Дебата о зајму пружила нам је пуно интересантних момената. Ми ћемо се овде осврнути на неке.

Кад је у једној седници устао чак и министар правде *д р Миленко Веснић*, да пребаци посланицима — сељацима што говоре о зајму, кад га не разумеју скочио је *Михаило Ранковић* да се с њиме разрачуна. „Ако се не варам“, рекао је Ранковић, „и сам је министар изњикао из опанка, па није имао права да онако говори о народним посланицима. Па да су му и сви светски владари кумови, а не само Краљ Петар, неће му моћи помоћи у ствари у којој нема право“!

На то је *д р Веснић* одмах скочио да изјави: како никога није мислио да вређа и да је сам сељак! (*Ал. Нешић* добацује: „Сељак са свиленим чарапама“!)

О „Правди“ у Скупштини

У једном моменту за време дебате *Сретен Којић* викну колико га грло носи:

— Ено Пећића и Паје Мариновића, где се договарају да праве ларму!

— За то Пашић плаћа „Правду“! — додаде у иронији *Н. Узуновић*.

Павле Маринковић тражи да Узуновић објасни своје речи.

— Кад листови пишу објективно, — рече Узуновић, — онда самосталци имају обичај да се преко својих органа деру иза гласа како Пашић плаћа „Правду“, па „В. Новости“. Међутим сад изгледа по самосталском схватању да те листове плаћају самосталци јер оба листа пишу против владе...

Ни један самосталац није на то реагирао.

И сами су осећали, да је Узуновићева констатација правилна.

Који нису гласали?

По Београду се свашта прича о оним посланицима из опозиције, који нису гласили против зајма.

Од либерала није гласао лесковачки посланик *Прока Митровић*. Он је од како је Скупштина почела да ради био непрекидно у Скупштини и сад се пред гласањем изгубио. То је исти случај и са прокупачким послаником *Миланом Петковићем*. Киднуо чова, па га нема у одсудном часу.

Од самосталаца побегли су *Сотир Балтезовић* (бив. активни фузионаш а сад пасивни самосталац) који је пре четири године гласао за зајам од 60 милиона; па онда *Ђока Марковић и Коста Тимотијевић*, који су се пред гласање „изгубили“. па *М. Анђелић*, који је болестан и *М. Мићић*, који је „нестао“ из Београда. О осталима, да и не говоримо.

ИЗ НАРОДА

Отворено Писмо

Марку Радисављевићу председнику, *Живану Обрадовићу* и *Животи Данићу*, члановима суда општине В. Планске

Скоро ретко који дан да прође а да у листу „Одјеку“ не изађе из Вел. Плане било какав допис било телеграм. Те дописе и телеграме стално инспирише и фабрикује по несрећи од Бога утучени а од ђавола научени у јавности прозвани „поп Незгода“. Сви ти дописи и телеграми поглавито пуни су жучи и незадовољства противу полицијске власти среза орашког, једино само зато, што вам она — полицијска власт не да, да вршите разне смицалице и безакоња, а све по рецепту, ћефу и вољи „поп незгодиној“. Па да би колико толико свету бацили прашину у очи за ваша безакоња од којих вам се само зуби беле, ви сте преко попа „Незгоде“ порадили где треба да се у одбрану вашу чује глас чак и у Народној Скупштини, тако за ваш рачун кука и нариче на Министра Унутрашњих Дела посланик — трибун јасенички Ратарац.

Ко не зна на чему је ствар, тај мисли да по том кукању и нарицању изгоре сва Вел. Плана. Но на жалост ствар стоји обратно, и где говоре акта и факта ту непомажу празна кукања и нарицања, и о вашем поштењу скоро ће судови казати своје, јер ваша недела и извршена безакоња не даду се ни описати; но за која ћу ја за сад прећутати да их сва на јавност не износим, но само ћу бити слободан да вас овим путем за следеће упитам:

270. парохијана — правних грађана оптужило је Архијерејској власти свога свештеника г. Јокановића за разне његове злоупотребе у званичној дужности, а ви као кметови са три своја одборника (међ које видио место заузима Стола Величковић — види приложену потрошачку задругу) — да би г. Јокановића одбранити могли (и одбранили сте га) издадосте уверење да су на тужби од њих подписника преко 90 грађана: скитачки цигани, робијаши, назораши, пијанице, лажови, коцкари, распикуће, итд., међу које и мене — подписатога уврстисте, назвавши ме: пијаницом и коцкаром. Међу ових преко 90 грађана које овако у вашем уверењу назвасте, имаде бивших кметова, одборника, општинских благајника, и људи који преко 5.600 динара порезе плаћају, па се на ове и овакве људе само да г. Јокановића од сигурне пропасти спасете овако гадно и одвратно блатом бацисте.

Ово је ваше уверење скроз и скроз „*лажовско*“ па за то вас овим путем питам да ми одговорите: Чиме правдате овај свој поступак, кад ја и више њих преко 60 грађана које сте у вашем лажном уверењу онако грозно оцрнили, никад и низашто нисмо суђени ни осуђивани, да ли се за овај свој поступак бојите судске правде, коју ако ви случајно будете избегли, казна вас Божја, и гњев народни за ваша безакоња и безбожничка дела неће мимоићи.

А сада у здрављу да се пред судом видимо.

2. Декембра 1906.

В. Плана.

Светозар Ј. Јањић

трг. из В. Плане.

ТЕЛЕГРАМИ

Беч. Горњи дом је усвојио пројекат закона, којим се одређује тачан број чланова горњег дома, с том изменом, да се тај закон обнародује када и закон о изборној реформи. Горњи дом је усвојио закон о изборној реформи са редакцијом доњег дома.

Лондон. Седнице парламента закључене су престоном беседом, у којој се изјављује да су односи са осталим силама пријатељски, и да ће се извршењем алгесираског акта, краљ се нада, моћи побољшати стање у Мароку.

ЈАВНА ЗАХВАЛНОСТ

Свима својим сродницима, личним и начелним пријатељима, редакцији „Правде“, суседима и познаницима, који ми изјавише своје саучешће, поводом смрти моје *непрежаљене добре* **супруге Анђе**, као и онима, који су је испратили до њене вечне куће — изјављујем овим, у име своје и целе своје породице као и покојничине породице, најтоплију захвалност.

4. децембра 1906

Београд

Васа Христић

кафеџија код „Румунског Краља“.

ПРАВЕ
РУСКЕ КАЉАЧЕ
ДОБИЛА ЈЕ САДА
трговина
ДРАГ. КАРАУЛИЋА и КОМП.

Кондиција

Један ђак примио би 2—3 ученика нижих разреда гимназије или женске школе на поучавање. За успех гарантује.

Обратити се уредништву „Правде“.

НОВО **НОВО**

Изашла је из штампе нова књига

ИЗ ЗЕМЉЕ ПЛАЧА

написао:

Радован Тунгуз Петровић Невесињски

Српска Краљев. Академија Наука наградила је ово дело са 480 дин. у злату из фонда Николе Мариновића.

Цена 1·50 дин. продавцима 33⅓ рабата.

Књига се може добити код издавача књижара **Геце Кона** Београд. Књаз Михајлова 34.

4—10

Ново!!!

ИСИДОР БАЈИЋ

АЛБУМ КОМПОЗИЦИЈА ЗА ГЛАСОВИР У 2 РУКЕ

ЦЕНА 4 ДИН.

На продају искључиво у

ЦВИЈАНОВИЋЕВОЈ

КЊИЖАРИ.

Сасвим чистог природног старог белог и црног вина, нарочито за наступајуће празнике спремио сам велику количину и продајем:

1 литар белог старог двогодишњег вина	0·60 д.
1 литар црног старог двогодишњег вина	0·60 д.
1 Боца 7/10 неготинског старог од 1895. год.	1·50 д.
1 Боца 7/10 неготинског старог од 1883. год.	2·— д.
1 Боца 7/10 белог старог „Суварка" . . .	1·50 д.

Телефон бр. 43.

Душан Тодоровић

Краљ. Срп. Двор. Лиферант

Теразије

Продајем од данас

I Кгр. овчијег меса по 0·50 д.

у свима мојим месарницама; на великој пијаци, зеленом венцу и на цветном тргу.

Сима К. Наумовић

1—3 месар

ПЛАЦ НА ПРОДАЈУ

На углу Банатске и Кнез Михајловог венца улице под врло повољним условима, терета нема.

За погодбу обратити се Бачванска ул бр. 16.

1—3 **Мориц Јаковљевић.**

АДВОКАТ

МИХАИЛО МАРЈАНОВИЋ

са канцеларијом и станом Чика Љубина улица број 13.

Телефон бр. 483. 1—20

КАЛЕНДАРИ

лисни недељни и џепни

за 1907. год.

ГОТОВИ СУ

Могу се добити у трговини писачих и цртачих потреба

Маричића и Јанковића

525 БЕОГРАД 12—15

40.000 ДИН. издају се под повољним условима под интерес. Могу се добити и мање суме. Залога — интабулација на прво место или после Управе Фондова.

Стеван J. Вагнер адвокат

3—3 Добрачина ул, бр. 7.

Напредњак

календар за 1907. год.

ИЗЛАЗИ

ових дана из штампе

СА ОВОМ САДРЖИНОМ:

Програм Напредне Странке с објашњењем — Наши посланици — Шта су напредњаци дали Србији? Наши одборници — Последњи избори — Напредњачке установе — Како напредњаци агитују — Забавни део — Наше слике.

Календар **„НАПРЕДЊАК"** биће илустрован са десетак и више слика а цена ће му бити

Само 50 п. дин.

Улоге на штедњу прима

Словенска Банка

Камата на злато 6%. Услови врло повољни. Зајмове даје на робу и друге вредности.

Цензуре недељом, а за суме од 200 динара сваки дан.

Канцеларија и магацини Карађорђева ул. бр. 47. Телефон бр. 259.

1—3 УПРАВА.

ПАЖЊА ПАЖЊА

ТЕЛЕГРАМ

ПОМОДНА МАНУФАКТУРНА и ПЛАТНАРСКА РАДЊА

БРАЋЕ **Х. ГАБАЈА** КОД **КРУНЕ**

Кнез Михаилова **улица број 31.**

ВЕЛИКИ ИЗБОР ВЕЗОВА

ВЕЛИКИ ИЗБОР ЧИПАКА

Препоручујемо **Трговцима** и потрошачима из унутрашњости своје богато стовариште разноврсне робе.

ШТОФОВА за женске хаљине разноврсних квалитета и цене.
СВИЛЕ за хаљине, Блузе и украсе.
Атлаза за Јоргане у ширини 160 см. 12 дин м. у разн. бојама.
Атлаза црног за либадета и бунде.
Атлаза у разним бојама и квалитета.

фабрично стовариште

Платна за Јорганске и Душечне чаршаве у разним ценама.
Шифона за Домаће потребе у разним квалитетима.
Гарнитура чаршава жанилских, вунених и памучних од цене динара 16, 18, 20, 22, 24, 26, 28, 30, 35 до 70.
Поркета у боји, белог шнир, пик и роза за доње употребе.
РАСПРОДАЈЕМО једну партију Поркета штер од цене 1 дин. за 0·65 пара дин.

Мустре шаљемо бесплатно. **Поруџбине** вршимо уз доплату.
Трговцима са споразумом дајемо на почек.

С поштовањем **БРАЋА Х. ГАБАЈ.**

Телеграм Телеграм

У ПИВНИЦИ И ГОСТИОНИЦИ

Код „ХАЈДУК ВЕЉКА"

● Има Бермет од старог вина ●

Цена је 2 дин. литру ван кафине, у кафани 2·50 п. дин.

Осим горе именованог вина точим

Минхенско Пиво Црно

Из најпризнатије ШПОРОВЕ пиваре у Минхену

Цена је чаши пива 0·35 п. д.. а кригли 0·55 п. д.

Може се добити исто пиво и у флашама од 9 деци цена 1·50 п. д. са флашом, и мале од 4 и по деци 0·90 пара. Поред МИНХЕНСКОГ ПИВА точим и на даље:

Бајлоново Пиво

и то најбољег квалитета које ова пивара справља.

Цена је чаши 0·20 п. д. а кригли 0·35 п. д.

У нади да ће ме поштована публика удостојити многобројном посетом остајем

Београд, 1906. год.

С поштовањем

Карло Пероло

угоститељ.

Увек свежег **„Теј-Бутера"** за јело и мешење

Огромак Избор

енглеских и француских „Фондан" и чоколад бонбона за свечаре, енглеског бисквита за чај и јело, Шампањер бисквита за чај и вино, Карлсбадски облатни за „торте" као и најновијих новитета у овој врсти робе приспело је ових дана и препоручује г. г. Потрошачима

Радња

Душана Тодоровића

КРАЉЕВ. СРП. ДВОР. ЛИФЕРАНТА

ТЕРАЗИЈЕ

Осим тога разног свежег јужног и српског воћа, Урме фине Мароко у кутијама и на кило, Смирна смокава. Малаге грожђа. Бадема у љусци, кестења „Магопа" крупних, Поморанчи Мандарина, свежих банана, свежег грожђа, јабука и т. д.

Највећи избор енглеских *„Бонбонијера"* са *бонбонама* за *поклоне.*

Сваки дан *свеже очишћене и урањене живине ћурака, гусака, пилића* 1 *кило 0·90 д.*

Чистог природног вина белог и црног у флашама од 1 литра. Као и сву колонијално-деликатесну робу добијену из првих европских кућа дајем са умереном ценом, тачном и брзом услугом.

Г. г. потрошачима из унутрашњости шаљем на захтев уз доплату.

Телефон бр. 43.

Највеће стовариште разноврсне деликатесне робе

Сваки дан свеже очишћене урањене живине Ћурака, Гусака, пилића, 1 кгр. 0·90 д.

Највећи и најразноврснији избор „Бонбона" у Србији

Први Српски Завод

за

ФИЗИКАЛНО ЛЕЧЕЊЕ

У НИШУ

1. **Инхалационо одељење** за удисање; лекова **за све грудне болести.**
2. **Електро-тераписко одељење** за употребу електрицитета *код свију нервних и мишићних болести.*
3. **Лечење врелим ваздухом** за све врсте реуматизма, назеба и атика и др.
4. **Махано-тераписко одељење** за лечење помоћу вибрационе масаже.

ОСНИВАЧИ:

Д-р **Павле Јевтић**
Д-р **Божидар Занфт**
Д-р **Драг. С. Петковић.**

7—20

Против дуготрајне грознице и слабог стомака најсигурнији је лек

БИЉНИ СОК

који, на пола сата пред грозницу узет, исту одмах уклања. Хиљадама њих који су од исте патили, нашли су себи спаса у овом леку. Како је ова болест — грозница — код нашег народа врло честа, то би требало овај лек свака кућа да има у случају потребе да га употреби.

Прави **„Биљни Сок"** може се добити само у апотеци код **„ЦРВЕНОГ КРСТА"** у Београду. Цена је 2·50 дин.

NEROLIN признато као изврсно средство противу кашља, катара плућа, тешког дисања, (asthma) зачетка туберкулозе и пљувања крви.

„SAPARIN" одлично средство противу нечисте крви нарочито за она лица која су патила или пате од ванредних тајних болести. Цена 2·— динара.

„Биљни теј" противу нервозних болести. Цена једног пакета 2 динара.

Сви ови лекови могу се добити у апотеци код

„Црвеног Крста" у Београду.

ШАЉЕ СЕ ДОПЛАТОМ СВУДА.

Адреса: **Апотеци код „ЦРВЕНОГ КРСТА"** Београд.

Најслађи ћевапчићи

и

најбоље ВИНО

код

„МАЛОГ ВОЈНИКА"

„Правда" излази сваки дан. — Претплата је за Србију: за годину 16 дин. за пола године 8 за четврт год. 4 месечно 1·50 дин. За иностранство: за годину 32 динара, з пола године 16 дин. за четврт године 8 дин. — Стан уредништва налази се у Чика Љубиној ул. бр. 7. — Власник за клуб „Напредак" и главни уредник *Јова Адамовић*

„Бранко Радичевић", Штампарија Гавр. Даниловића и Комп. Бранкова ул. бр. 18 Одговорни уредник **Душан Тобијевић**

Недеља
10 ДЕЦ
— 1906. —
БЕОГРАД

ПРАВДА

ОРГАН НАПРЕДЊАЧКЕ ОМЛАДИНЕ

ГОДИНА II.
5
пара број
БРОЈ 214.

Јаван шверц

Већ од подужег времена т. ј. од како је, тобож, настао царински рат, измеђ' Краљевине Србије и Аустрије, трговци и посредници аустријски, користећи се аљкавошћу и нашом, и наших финансијских органа, — просто су организовали читаве буљуке прекупаца за багателну куповину наше стоке, свиња и живине. У место да све ово плаћају по правој цени, они купују наше волове, који су продавани по 600—800 динара пар, за 200 до 250 динара пар, а свиње, које су плаћане по 60—70 крајцара килограм у Штајнбруху, — они сад купују по 50—60 пара дин. килограм — до 30 крајцара.

Сва ова куповина, врши се на очиглед и нас и наших власти на шабачкој пијаци, и то се све купује да аустријски прекупци јавно шверцују, пошто све те своје куповине пријављују нашој царинској власти за шверц. Код сваке скоро врбе поред обале савске, стоји привезана по једна дереглија; и ти назови шверцери бирају коју хоће, и нашу робу тобож забрањену, а купљену са једном трећином од праве вредности — превозе у Аустрију просто без икакве опасности, пошто се све то врши са знањем аустријских власти.

Да се ово у истини не врши са знањем и пристанком аустријске власти; ко би био тај, што би имао куражи, да пуну дереглију волова или свиња јавно превози кад зна да је објављено: да је увоз и стоке и свиња и живине у Аустрију забрањен; и то не само увоз, него и провоз.

Ова и оваква наша лудачка финансијска политика, иде једино у корист Аустрије и њених трговаца, јер ће Аустрија на овакав начин све наше производе куповати са 50 и 60 од сто јевтиније; него што им је права вредност. У колико се пак наши производи буду извозили из земље јевтиније; у толико ће се показати и мањак у овој години у народном газдинству; а тај опет мањак народног газдинства у овој години, показаће дефицит у идућој години у државном газдинству.

Кад се овако ради са нашим производима, који се, јавно продају на шабачкој пијаци — теслим обала Сава, — и кад се они са знањем власти, и наше и аустријске јавно шверцују, кад дакле наши произвођачи при продаји не добију ни трећину праве вредности за своје производе онда је лако утврдити, — да цео овај вашар — који ми називамо царински рат — иде једино на очиту штету наших произвођача, а на корист Аустрије.

Кад се све ово, благодарећи нашој плиткоумности, врши са извозом наших производа, онда треба знати и то: да се аустријски фабрикати комотно и даље уносе у нашу земљу, онако исто, као и пре овог, назови царинског рата, само с том разликом, што ми потрошачи у Србији плаћамо данас царину, у место 8°/₀ од сто клгр. 20—30 од сто и да према томе није никакво чудо, што се држава јавно хвали: да овогод. царине знатно надбацују приходе у прошлим годинама; у место да су подбациле. То је истина али сада код паметних финансијера настаје питање: па да л' ће царине моћи надбацивати и у идућој години, док се пречисти однос код потрошача, који је пре овог стања добијао за своје волове, свиње и живину, три пут већу цену од данашње?

Свакако не, јер ће наш произвођач лако увидети, да у место три динара за своје производе добија само један динар, и тад му неће бити могуће, да плаћа царину на стран фабрикат три динара у место један динар него ће се ограничити при куповини фабриката и осталих потреба, који се у земљу уносе или их чак и пресгати куповати.

Да би се дакле сузбила наша очигледна штета, и да би се скратило Аустрији, да наша говеда, свиње и живину купује јавно на нашој пијаци за трећину праве цене, и да тако јефтину робу њени прекупци јавно шверцују, као и да би закратили Аустрији задовољство, да се јавно смеје овој нашој лудости, ми ово предајемо јавности с тим да овај јавни шверц аустријских грађана и прекупаца жигошемо. Јер кад се овако поступа јавно на шабачкој пијаци, онда је сигурно да се то исто врши у Србији на свима извозним пијацама и извозним тачкама дуж наше и аустриске границе, а више је нег извесно да је сама Аустрија упутила своје прекупце да нам се на овакав начин свети, и да нас на овакав начин пљачка. Ако се ово и даље овако продужи, — онда овакав рат Аустрија може издржати колико год јој је воља, а ми ћемо бити убрзо готови са извозом наших производа.

2. децембра 1906.
Шабац **Ф.**

Бугари се пуће

Последњих дана сви бугарски листови су осули паљбу на Србију. У тим жучним нападима, пуним надутости и самохвалисања нарвано да предњачи „Вечерња Пошта“ независни дворски орган.

Повод тим нападима су српске чете, које тобож малтретирају и утамањују „бугарско насељење у Маћедонији“

Као у свему тако и у овој прилици, бугарски су листови екстремни и необуздани. „Веч. Пошта“ се радује, што су чак и они листови, који су солидарност југословена сматрали као неку догму нпр. „Ден“ обрнули лист и прете Србији чак некаквом Сливницом.

То само показује колико су ти листови досад били лажљиви.

Сви ти листови немају никаквих појмова о политици. Они не знају шта је то транзиција, за њих не постоји ни логика ни поступност ни континуитет. Данас су писали једно а сутра одмах са свим супротно. Они пишу по команди, или по инспирацији каквих егзалтираних индивидуа.

До јуче су се измотавали у најотужнијим фразама са неком слогом и солидарношћу, а сад су одмах кренули да гурају јавно мњење на рат са Србијом. Да нису бугарски „весникари“ звали би се сумануги људи.

Они прете Србији, што Српске чете дејствују по Маћедонији, а заборављају да су они први напустили културну борбу, и завели четничку борбу па су Срби по нужди тај занат од Бугара научили. Бугарским листовима је сад криво, што су Срби били одлични ђаци, па су претекли своје учитеље. Само не припада сва заслуга четама, него и оном становништву, које је српске чете оберучке дочекало, и њихову борбу потпомогло, те су заједнички успели да бугарске чете прогоне и онај народ од тираније бугарских чета заштите.

Бугари се не љуте сад на г. Пашића и његову владу, с ким су месили и мућкали, него су се испизмили на Србију, која држи да је Пашић погодио баш ону политику која Бугарима годи.

Нека се мало стишају Бугари и нека ладно промисле. Њихова самоувереност и грандоманија им је донела саме неуспехе. Они су насели са својом просветном политиком, настрадали су са својом четничком политиком, а њихова револуциона политика је савршено побацила. Од свега тога су и Србија и Бугарска имале само штете поред свих жртава. Бугарска је својом халапљивом политиком довукла европске силе да се настане у Маћедонији. То је већ велика несрећа, али није дефинитивна. Сад су се Бугари из све снаге упели да остваре идеју, која је толико драга и Аустрији и Италији а то је: автономија Маћедоније и наравно Албаније.

Ако и у томе Бугари успу, онда је независности Балкана одзвонило.

Али Бугари, који су политички слепи, то не виде.

Последње мисли Обреновића

— Слике из скоре прошлости српске —

ЧЕТВРТИ ДЕО: РУСИЈА СРЉА . . .

(34)

7.

Питање из Београда

Али, из непознатих разлога, београдски Двор не бејаше сада толико равнодушан према путовању пуковника који је стигао у Петроград.

Јер не прође ни неколико часова од његове, описане, походе српскога посланства, а из Београда дође депеша посланству. У њој се вели да је то лице отишло у Петроград, те се ставља у дужност да се тачно разбере за циљ његова доласка тамо. Ипак све да се држи у потребној тајности, и да се не прави од свега тога никаква афера.

Посланство бејаше непријатно дирнуто тим питањем.

ФЕЉТОН

Здрави и болесни писци

Стари народ топле и богате Инђије овако је замишљао здрава и савршена човека:

Он — вели — влада собом, горостасан је и сунцу једнак, надалеко славан и снажан, мудар је, веран дужности, срећан, надбија сваког непријатеља, удови су му крупни, мишице снажне, наге и чврсте, силних прсију, и, као лук силан, савлађује јата непријатеља, руке му висе до колена; глава му је висока, јунак је; обилује сваким врлинама; хладнокрван је; лепа стасс, величанствене масти лица и пун достојанства; једре је грађе; велика ока; љубимац среће и леп на око; добро зна шта је право, за истином тежи; влада својим гневом а господари осећањем. Мудрост му је дубокомислена; чист је, обдарен јуначком снагом, он је закон и бранич васељене, оснивач и одржавач правде; вешт је свакој врсти писмености, зна добро сваку књигу, темељито је учен у тумачењу свакога списа богат је врлинама, сија у сјајности; сви га људи воле; поштен је, ведра духа и високо учен; вазда себи привлачи све добре, као што се мору жури ток река... Постојан је као господар планина, пламти гневом као свети огањ, а у стрпљивости се једначи са земљом; издашан је као бог богаства; он је прибежиште свега истинитога и праведнога...

Такав је човек сматран за божанство. То је било право. У њега је здраво тело; у њега је здрава душа.

* * *

„Здрава душа у здравом телу“ — учно је стари класични народ римски. Он је у једну формулу свео све оно што је исток богато разлагао.

Данас свак зна рећи ту изреку римску, али је мало ко уме поштовати.

Има људи који се одричу нечега зато што га у ствари немају. Тако и наше болешљиво доба гледа да ослаби ту латинску формулу.

Најзад је ствар дошла дотле, да се почело тврдити како су једно исто — ћеније и луда!

У болести ће, можда, сијнути и каква лепа искра мисли. То је накнада за бол — али се велико дело не ствара. Иначе би свет лако дошао у искушење да све претвори у болнице и да потамни славу досадашњих величина. До савршенства културе остао би само један корак, који такође не би било тешко учинити. Сви би умни радници имали дужност да мало врдну у страну — и из пупољка би се развио красан цвет културе.

А у самој ствари — није тако. И неће никада ни бити, јер је истина на супротној страни. Особите навике, оријђинални начин живота — нису још, хвала Богу, болест. Ви знате више великих људи, који су били болешљиви? Лепо — ал' не знате не би ли они били још већи да нису били болесни. То је спутан таленат, соко са саломљеним крилима.

* * *

Енглески романсијер Ричердсон писао је велике романе са бескрајно дугачким натписима, па је стигао да помене и своју несвестицу, без сумње не зато да се са њом похвали. И његово „граорасто око мутно од несвестице“ даље би гледало и више видело да не бејаше тако.

Јер би Француз Де Мисе био мањи, да је био здравијих живаца?

Ви знате Хајна, његову слику са заклопљеним очима. И његова се болест чудновато издваја од најлепших страна његових списа. Халдерлин је у ужасној болести провео преко четрдесет година, али се прославио пре страховите катастрофе.

У Шпанаца је болешљивост испијала најбоље сокове душевне снаге и природнога дара њихову ваљану писцу комедија, портрета и слика. То је био Нарцис Серо. Други је био један оријђиналан књижевник-уметник који се лаћао и социјалних питања. Доста је урадио, више је хтео а највише желео. Умро је пружајући руку на маварске споменике. Хтео је рећи да би узлетео тамо кад — би било здравља.

Од Италијана помињемо болеснога Леопардија.

Пољаци су имали великога Мицкјевића, а он је, опет, у животу имао две периоде: здравља и болести. У првој је стварао, у другој рушио.

Ретко се ко у болести толико отимао и приступао раду као у Чеха Добровски. Племенити је Шаферик свега века текао басནословну ризницу знања, која се једнога судбоносног тренутка засула.

Бранку Радичевићу увире златни поточић песме пре но што му се очи склопише. Његошу не да болест да за пуне четири године после „Горскога Вијенца“ створи ишта достојно тога великога дела. И на томе остаје.

* * *

Деветнаести је век утврдио многу истину, али је глорификовао и многу лаж, па је покушао под именом истине протурити и супротност старој мудрости класичних Римљана.

Књижевна историја има да разликује здраве тренутке од болесних у животу оних о којима говори. Она има да обавести читаоце о свему и да своје клијенте оправда ако они сами не стигну то учинити. Та се потреба необично видно истиче и за будућега историка књижевног наших дана. Одиста — многи се наступи само тиме и могу протумачити... **Н.**

И то је, разуме се, дужност али не од оних које се с одушевљењем раде.

А зашто је то питање чињено, можда ће моћи доста разјаснити и ова забелешка која нам је овога момента у рукама и која гласи:

„Гласови о завери — све чешћи.

„Показана најновија достава Мити (Цинцар-Марковићу пр. ур.). Он љутито одриче свако веровање у њену тачност. Нарочито тврди да у војсци не може бити ничега.

„За доказ наводи и тежњу и молбу једног пензионованог пуковника да се врати у активу. Он се за њега чак и заузима. Начелно немам ништа против, али нећу улазити у то до момента „опште акције“. Он, међу тим, наваљује...

„Сад је у Петрограду. Савршено тачно како је јављено из Беча. То може бити и добро: када свуда лупе главом о зид, вратиће се на своја места. Али и то ако не пређу меру лутања. Зато треба тачно сазнати докле се простире њихова срдитост. Одговор из Петрограда разјасниће и то...

„Смешна је претпоставка да ће се званична Русија ставити у службу личне потребе без своје користи. А у чему може она видети добити за себе?... У то не треба веровати — али треба све знати.“

8.

Трагање

По заповести из Београда ваљало је поступити.

И поступљено је одмах.

Одређено је лице учинило своју дужност.

О томе је поднесен извештај, на основу кога можемо саопштити ове његове — нетачности.

Истражник је употребио своје везе и са полицијским и с приватним круговима, и утврдио је да је путник одиста дошао по послу који је и у посланству саопштио.

У једном су му надлештву нешто сметено казали да се провлачи заиста једна ствар расправе некога наслеђа, у којој је и то лице интересовано.

Истражник је био и у Кронштату. Није могао сазнати за рођака његова, али је утврдио да је путник заиста и тамо ишао — ваљда на рођачко виђење — и да се опет вратио у Петроград.

Он зна где је путник одсео. У осталом овај је то и сам казао у посланству.

Од лица с којима се путник до сада састајао извештај не може да помене ниједно које би било пажње достојно.

Колико се год могло до сада констатовати, утврђено је да нема места никаквој сумњи. У разговору с једним српским студентом путник је, истина, казао: „У Београду бива свашта, али се треба надати да ће се ускоро окренути на боље“. Из тих се речи, ипак, не може извести ма шта друго до оно што оне саме собом значе и казују.

У осталом извештач ће своју дужност разумно и даље чинити. —

Према тако констатованом стању ствари послат је извештај у Београд.

Тиме је ствар за тај мах свршена.

Све је то ишло у нацрт оних мисли које су тада Краља Александра највише занимале и носиле. Он је волео што таким констатовањем ствари није покварена она хармонија у току догађаја, која је њему била толико потребна.

— наставиће се —

Дневне вести

КОНФЕРЕНЦИЈА за кварт варошки. Данас 10. ов. м. у недељу у 3 ч. по подне напредњаци из кварта варошког одржаће своју конференцију ради конституисања квартовног пододбора код Позоришне кафане.

Позивају се сви напредњаци из кв. варошког да на ову конференцију неизоставно дођу.

Четири дана одмарања. После изгласаног зајма Народна се Скупштина ево већ четири пуна дана одмара, Јуче је требала бити седница, али у Скупштини није било довољно владиних посланика, а оно мало самосталаца и либерала претпоставило је да изађе, само да онемогући рад. И тако ће се сутра ваљда моћи продужити рад, јер су радикални посланици који су одскочили до својих кућа, у унутрашњост, депешом позвати да сутра у 8 сата буду у Скупштини. Ако је за вајду — доста је било одмарања.

Код Министра просвете. Данас пре подне министар просвете *Андра Николић* примиће целокупну управу народног позоришта са два изасланика глумачкога клуба, који ће да му доставе захтеве чланова Народнога Позоришта, односно *пензионога фонда*. Последњих дана Министар просвете преко обичаја поклонио је више пажње томе глумачком питању, али не верујемо, да ће сем неколико љубазних фраза и прстом маћи, да глумцима у том правцу што помогне. И поводом интерпелације нашега посланика *П. Маринковића*, о којој ће сутра у Скупштини бити говора, Министар треба да изађе отворено и каже шта мисли у томе правцу. Свако врдање са његове стране учиниће рђав утисак ако не изазове, да се Позориште затвори. У томе случају — он ће бити крив!

Даве нас! Кад не могу „Правди“ никако друкче дохакати, осули су тужбама и осудама. И јуче је првостепени суд за варош Београд био тако љубазан, да осуди нашег уредника на *четири месеца затвора* бајаги за увреду престолонаследника. Ко чита редовно „Правду“ и прати писање осталих београдских листова, знаће, да би „Правда“ била последња, која би учинила то дело, па ипак суд је сматрао за потребно да нас осуди. Само нека утубе добро они, који су се дали на посао да удаве „Правду“ да у томе неће успети. Они нас могу само давити и давити, али удавити никада!

Новинарско Удружење. Српско Новинарско Удружење имаће сутра после 6 часова по подне код „Такова“ у засебном локалу редовну седницу на којој има неколико важних тачака да се расправе. Желети је, да се чланови у што већем броју одазову на ту седницу.

Незадовољство. Сви правници-студенти на Универзитету незадовољни одлуком о полагању испита, сазвали су за данас по подне збор код „Коларца“. На томе ће збору бити говора и о неким неспособним како они веле, наставницима, који су се потрпали на Универзитет захваљујући свему пре, само не својој способности. По тој новој одлуци и ако су неке предмете положили, правници су подвргнути новим испитима из тих предмета, докле су техничари и философи од тих испита ослобођени. Незадовољство међу студентима врло је велико и бојати се, да не узме широке размере.

Пожаревачка афера. После Ниша, Крагујевца, Ваљева, Пожеге и толиких других гарнизоних места дошао је на ред и Пожаревац са једном малом „аферицом“. Ма да надлежни најенергичније демантују све гласове, који се на ту аферу односе и који иду шапатом од уста до уста, ипак је тачно, да је у Београд по жељи извршног завереничког одбора (друга фирма „друштва за телесно кажњавање грађана“) дотеран у Београд капетан *Бошко Пачић* из Пожаревца, и велики завереннички инквизитор отпочео је да га ставља на муке. О „свето стање“, баш си се са свим посветило!

На клизавици. Докле жандарми по Београду иду из куће у кућу и наређују, да се тротоари посипају пепелом, јер се на њима ухватила ледена кора, дотле државна надлештва не хају о томе, тако да су тротоари пред сваком државном па и општинском зградом врло опасни за пролазнике. У место да државна власт предњачи у свему, па и у томе, — она се сећа своје дужности тек онда, кад ова постане излишна!

Један препад. Тако се може назвати предлог социјалистичких одборника у београдској општини који су поднели у прошлој седници а у коме су тражили да општина даје зими бесплатно дрва свој београдској сиротињи и свима беспосленим радницима, с тим да уверења о сиротном стању и о беспослици издаје, шта мислите ко? — главни раднички савез.

Овом предлогу одупрли су се свом жестином напредњачки одборници и после дуге и живе дебате одбачен је социјалистички предлог а усвојен предлог напредњачког одборника Др. Воје Маринковића, да се бесплатно могу дати дрва ономе за кога два одборника јамче да је толико сиромах да није у стању набавити себи дрва.

Овим предлогом којим је парализан предлог социјалиста, спасена је општинска каса од грдних издатака којима би била изложена да је социјалистички предлог био примљен. Може се замислити каквих би и колико злоупотреба било кад би се дрва морала давати свима онима који су беспослени.

Бар турске — „џериде“! Како због типографског штрајка новине нису излазиле нека четири дана, то су многи у унутрашњости били нестрпељиви. Тим поводом *Српско Новинарско Удружење* добило је са више страна телеграме у којима се тражило објашњење: зашто новине не излазе? Међу тим телеграмима најинтересантнији је онај, који је Удружење добило из *Александровца*, који гласи: „Зашто за срез жупски већ десет дана (?!) не долазе ни једне политичке новине? Пошљите нам бар турске — џериде!“ Телеграм су потписали *Марко Богдановић* и поп *Неделко Ерчевић*.

Електрично осветљење. О нашем фамозном електричном осветљењу писало се и писало толико, да би се читаве књиге могле склопити, па никаква вајда. Један од београдских одборника ставио је себи у задатак, да једном то питање пречисти. И раније на више седница, па и прексиноћ у општинском одбору напредњачки одборник *Милорад Павловић* тражио је од председништва општине објашњење: шта је са спором који је општина повела против електричног друштва. „Ономад су људи славили“, рече Павловић, „и у најпотребнијем моменту струје није било. А када се доцније јавила, о светљење је било тако мизерно, да су некадашње лојане свеће боље светлиле од тих т. зв. електричних сијалица.“ Кмет *Ж. Тадић* одговорио је, да електрично друштво није хтело пристати на изборни суд с општином, те ће ова бити принуђена да поведе редовну парницу против друштва пред редовним државним судом.

Веридба. Наш пријатељ Милош Павловић књиговођа и благајник крагујевачког клуба *„Напредак“*, верио се са госпођицом Милевом, ћерком Јоце Недељковића трговца из Крагујевца.

Наше искрено честитање.

ПИТАЊЕ ПРАВНИЦИМА

У последњој седници одбора београдске општине, потегнуто је једно питање које је за неке одборнике било веома јасно и разговетно у једноме правцу док је за друге опет било јасно и разговетно у другоме супротном правцу. Како је то питање чисто правничке природе, а међу правницима одборницима такође беше мишљење подељено у два супротна правца, то износимо то питање на јавност, с молбом правницима да они кажу своје мишљење.

Члан 83. закона о општинама гласи од речи до речи овако;

„Да би одбор могао донети пуноважну одлуку, треба да у седници буду две трећине одборника; а узима се да је оно решено, на што пристане половина присутних и један више. Кад су гласови подједнако подељени, узима се да је одбор решио оно, на којој је страни председник одбора или одборник који председава.“

На седници о којој је овде реч било је 19 одборника а преседавао јој је први кмет правник г. Ж. Тадић. Кад је по једном питању, које је било на дневном реду наступило гласање, гласало је 10 одборника *против* изнетог предлога а 9 одборника *за* предлог. То гласање објавио је председавајући овим речима: „Гласало је против предлога десет одборника а за предлог девет“...

„Дакле одбачен предлог! узвикнуо је један одборник“.

„Не, одговори кмет, и ја гласам *за* и онда је десет и десет, дакле подједнак број гласова, а по закону пролази онај предлог за који гласа председавајући“.

После овога наступила је препирка око питања: да ли се Чл. 83 (напред цитирани) закона о општинама може примењивати онако како је кмет, односно председавајући, покушао т. ј. да својим гласом надјача решење *половине присутних одборника и једног више*, или да његов глас решава само онда када су чисто одборнички гласови подељени на две равне половине на председавајући решава питање прилазећи својим гласом једној или другој страни.

За мишљење председавајућег били су у овом случају сви социјал-демократски и самосталски одборници (осим Драг. Јоксимовића) а за противно мишљење напредњаци и Драг. Јоксимовић. Шта више напредњачки одборници Милорад Павловић и Јова Адамовић тврдили су: да председавајући у одбору у опште и нема права да гласа у ком другом случају осем кад међу одборницима настане подела на две половине, јер му закон ни директно ни индиректно то право не признаје, и да му закон у случају подједнако подељених одборничких гласова даје то право само зато *да би се у тако наступелом случају дошло до решења.*

Како ни једна страна није могла да убеди другу, то је после дуге дебате тај предмет остављен за идућу седницу.

Ко је дакле у праву?

Важне Вести

Ствар постаде озбиљна

Г. Сима Катић је један од шефова самосталских; г. Катић је био и потпредседник Скупштине, те према томе кад он што јавно у Скупштини каже, мора му се веровати.

Г. Катић је јавно тврдио: да му је г. д-р Св. Радовановић бив. министар у Пашићевом кабинету и председник беогр. радикалног клуба, причао, како је г. Пашић хтео из оног зајма од 110 милијуна да даде Краљу Петру 3,000.000 дин.

Прекјуче то г. Радовановић иронично демантује да је икад тако што казао г. Катићу.

То је ствар и сувише озбиљна да сме тако остати.

Г. Катић је дужан да ту ствар на чисто изведе: или му је то г. Радовановић казао и онда морао они сведоци г.г. Исаковић и Радојковић потврдити, или му није казао, и онда г. Катић носи огромну одговорност што је обмануо Скупштину.

Ми чекамо на реч г. Катићеву.

Збиља изненађење

Јучерашња „Штампа“ доноси под насловом „Нова изненађења“ ову интересантну нотицу:

„Извештени смо да је министар народне привреде овд. трговачку агенцију и музеј, под којим су све нове државне трговинске агенције у иностранству, поверио једној стручној управи: Љ. Костићу завереннику и пенз. мајору и К. Стевчићу, бив. трговцу и штампару завереничког „Новог Покрета“.

Не знамо колике су им плате, али да ће се и у њима огледати наклоност меродавних лица, то је ван сваке сумње“.

Збиља је г. Коста Стојановић — ако је ово истина — изненадио оне који су веровали у његову памет и савесност.

Самоуправи

Хвала вам на услузи коју нам учинисте вашим чланком *„Правдини Историчари“*. Одавна ми чекамо да *са вама* третирамо питања која сте у том вашем чланку додирнули. Знали смо ми да је вама наређено *„у интересу штедње“* да вршите дужност „Новог Покрета“ и једва смо чекали да примите ту дужност.

Сад кад сте је примили поне̂ћемо се и надамо се да ћемо показати свету ко сте и какви сте ви карактери.

Дакле хвала.

По команди!

Јуче „Самоуправа“ а прекјуче „Одјек“ стигли су да донесу некакве чланке у којима ће бранити „Свето Стање“ од напада „Правдина“ у чланку „Прозвани Андрија“. Само се „Одјек“ мало постидео од тог свог посла, па није свој чланак при грдњи пустио од стране редакције, но му је турио какви такви потпис. Нека буде туђа срамота!

Ми немамо ништа да приметимо на ово упињање ова два режимска листа, око одбране овог стања, које им је дало и живота и власти. Ми нећемо да се упуштамо у полемику око историских догађаја, јер за те се листове историја мења према курсу. И „Одјек“ и „Самоуправа“ третирају историју као и Ђура Врбавац: како им кад треба.

Ми ћемо се само задовољити констатацијом: да ни „Одјек“ ни „Самоуправа“ нису написали те чланке из сопствене иницијативе, иначе би они раније изашли, него су их писали кад су их завереници добро мунули у ребра.

У гадној су служби они, знамо ми!

ЕПИГРАМ

Тако излази

Видла влада: да ће да се вајка
Око зајма, због штампиног
штрајка;
Па удеси: док зајам проводи
Да штрајкују штампини — слагачи!
Од тог штрајка зајам беше јачи...

Пакет од 10.000 динара

афера у министарству финансија

(2)

— Жена је приметила моју збринутост и нерасположење. — наставио је г. Панта, — али ме није смела да пита. Она је знала, да ја не волим да говорим о ономе што радим у канцеларији и за то је поручила благајнику Богдану да дође и да њега пита. Ја сам тога јутра рано отишао од куће у берберницу, и за то време дошао је благајник Богдан мојој кући. Чим га је жена спазила, одмах му је саопштила промену, коју је на мени приметила и молила га да јој објасни....

— Па?

— Богдан јој је све испричао.... — рече Панта, — и може се мислити, какво је њој било....

— Наравно!

— Одмах се решила да зовне Андру и тражи од њега објашњења за такав његов поступак према мени и... послала је мога шурака...

— А Андра?

— Није дошао!

— За то његови и причају...

Како се галама дигла

— Ако ћете ми веровати и сам не знам, како се то збило, да се толика галама дигне, — наставио је Панта. — Не знам, не знам, просто шта да мислим...

— Нисте ми објаснили, како је Андра упао у вашу канцеларију и назвао вас лоповом....

— Тога није ни било, — рече Панта и насмеја се чисто у иронији. — Нити би он смео упадати у моју канцеларију а још мање називати ме тим и меном! Та ја сам био старешина надлештва у коме је Андра био потчињени чиновник....

— Па онда од куд толика галама?...

Шта је Панта мислио?

— Ево да вам испричам све, па можете онда писати како хоћете! — рече Панта. — Ја сам поодавно радио на берзи за рачун министарства преко једне овдашње солидне фирме, која је куповала и продавала злато за наш рачун. На неколико дана пре догађаја о коме је реч звао ме је г. министар финансија...

— Пачу?

— Да!

— Шта је хтео?

— Да једном прекинемо са досадашњом практиком и да купујемо и продајемо злато преко једног свог чиновника на берзи а не преко Јевтића, Ђоке Ранојевића или оне фирме, којој смо морали уступати пола паре од зараде..

— Па?

— Имао сам на расположењу два чиновника, оба благајника Богдана и Андру. — Богдана нисам могао узети у комбинацију јер је и сувише заузет послом, али сам га ипак питао, на што ми је он одговорио, да се не може примити.

— А Андра?

— Он је благајник, који само почетком месеца има посла а не више. Иначе је слободан те би могао посећивати берзу. Да бих видео шта он о томе мисли отишао сам к њему у његову канцеларију и питао га о томе.

— Је ли Андрина каса била отворена?

— Јесте!

— А он, где је он био?

— Он је био код свога стола и онда пришао само за тренут шалтеру да чује салдо..

И Панта стаде описивати како је све то изгледало.

— Па?

— Заједно смо дошли у моју канцеларију, а одатле отишли на ручак.

Андрејевићеви наполеони

— Андра није имао обичај да долази после подне у канцеларију, — наставио је г. Панта, — а како сам ја још пре подне добио од Андрејевића понуду за извесну количину наполеона, то сам наредио Андри да дође после подне и изврши ту операцију. Он је обећао доћи и ја сам отишао кући.

— А после подне?

— Свршено је онако, како сам наредио.

— А Андра?

— Ништа!

— Чудновато?!

Дефицит

— Тек сутра дан, — наставио је Панта, — дошао је к мени у канцеларију Андра и саопштио ми је, да је приметио, да му у каси недостаје пакет од 10.000 динара. Тужио се, да га трбух боле и сваки се час хватао за панталоне,..

— Па бога ми, муке су велике! — прсну наш сарадник у смеј. — А шта сте ви радили?

— Он је тражио да му ја помогнем?

— Па?

— Како бих му могао и помоћи, кад сам и сам сиромашан човек.

— Од куд онда да Андра тражи вашу помоћ. Зна се, да је он прилично имућан...

— Овај, знао је Андра... да и ја имам нешто мало пара од осигурања, које сам заложио с меницом од 7000 и неколико динара...

— Наставиће се —

СА КОНЦЕРТА

СРП.-ЈЕВРЕЈ. ПЕВАЧКОГ ДРУШТВА

Српско-Јеврејско Певачко Друштво, приредило је „Макабејско Вече“ 3. ов. м. у Коларчевој дворани, у славу празника „Ханука“ а у корист два овд. добротворна јеврејска друштва „Бикур Хулим“ и „Потпора“.

Концертни део испао је на опште задовољство свију присутних. Српско-Јеврејско Певачко Друштво и овом је приликом, као увек, оправдало мишљење многих, да је оно једно од наших најбољих певачких друштава, зашта се има на првом месту захвалити г. Влад. Штирском, као друштвеном хоровођи, који је својим неуморним радом и трудом, стекао друштву овај леп глас, а и члановима-цама друштва честитамо на њиховој великој вољи, и потпуној преданости послу, што је у осталом насушна потреба за опстанак и напредак сваког удружења.

Прва тачка концертног дела, Зулцер-Штирски: Ма Тову, изведена је тачно и прецизно. У другој тачци, Левандовски: Псалм 39. и 67. Госпођица Матилда Леви, извела је поједина соло-места врло добро. Госпођица пева сопран, врло слободно и са великом техничком сигурношћу изводи и највише тонове. — У последњој тачци, Хендл: Рецитатив, арија и хор из трећег дела ораторијума „Јуда Макабејац“, јако се истиче, рецитовањем и соло певањем које изводи госпођица Лика Пинкасова својим одличним алтом. Ма да је госпођица у средини арије узела 2—3 тона виши глас, ипак се брзо и неприметно сама поправила и наставила правилним тоном, тако да се госпођици може само честитати на присебности као и великом разумевању у музици.

У средини концертног дела г. Бенко С. Давичо овд. адвокат, говорио је о значају празника „Ханука“. Изневши у кратко улогу „Браће Макабејаца“ у победи Јевреја над многобројним и силним непријатељем. — Г. Давичо се дотакао и положајем Јевреја у садање време, упоредивши њихове слободе и права у државама Русије, Шпаније и Србије. Говор је саслушан са највећом пажњом и г. Давичо неби погрешио ако би исти и публиковао.

Уживање у лепој песми у неколико вам је пореметио, један од млађих чланова друштвеног, својом декламацијом. Слабим гласом, усиљеном и непририрodnом мимиком, правећи десном руком кругове по ваздуху а коленима клецајући као Dr Окс. Господин је такву једн лепу ствар као што је, Розенфелдова: Ханука свећица; са свим покварио. Декламовање овога вечера могло је сасвим отпасти.

Ек.

ИСПРАВКА

Господине Уредниче!

У данашњем броју свога листа а у белешци „На вас је ред“, ви сте ме оквалификовали као „виђеног *самосталца*“, који је „сада оптужен за врло прљаво дело“ и да „јаки основи стоје противу мене“.

Дозволите ми да на ову вашу белешку изјавим следеће:

I. До данас нити сам ја себе звао самосталцем, нити су ме, уверен сам, самосталци рачунали као свог члана. Моја дружба са појединим виђеним самосталцима, мојим искреним пријатељима из ранијих времена, valjда вам једино даје повода, да ме произвољно опредељујете као политичку личност;

II. Када сте се већ решили, да и овом нотицом, као и својим писањем раније, просто сумњичење г. Андре Петровића противу мене са неком нарочитом тенденцијом називате „оптужбом за прљаво дело“, ја не знам од куда осећате нарочито задовољство да тврдите, како за ову „оптужбу“ постоје чак и „јаки основи“ противу мене?

Изгледа да и ви, попут, г. Андре, као „јак основ“ противу мене статрате и сведоџбу оне моралне наказе, Николе Д. Илића, мајора у пензији, коме нико живи ни паре не поверова а који сведочи да сам му ја, од „покраденог новца“, „поверовао 8000 динара за размену у аустријске паре“, ма да за постојање ове индивидуе ја до данас ни појма нисам имао!!

Ви, г. уредниче учинили би сте много веће услуге и истини и јавном мњењу када би сте о овој афери Андре Петровића писали са већом објективношћу и износили факта како она у истини постоје. Ја вас молим да бар то у будуће чините.

8. децембра 1906. г.
Београд

Са особитим поштовањем
J. Манојловић

ИЗ НАРОДА

Пошт. Господ. Уредниче

У 270. броју „Одјека“ штампао је своју одбрану пред духовним београдским судом г. Божа Јокановић свештеник в. плански, што је дао на тужбу својих 270 парохијана противу њега поднету код духовне власти за разне његове злоупотребе.

Па како се је г. Јокановић том својом одбраном дотакао и мене подписаног, то у хатар истине, молим уредништво да у своме цењеном листу одштампа ово:

И ако сам далеко да критикујем донете одлуке духовне власти по поменутој тужби, премда духовна власт није хтела ни да бар извести својим решењем приватне тужиоце о својој донетој одлуци, — сигурно само зато што је веровала онако часној одбрани г. Јокановићевој која одбрана почива на онако часним доказима односно — уверењима уз одбрану поднетих, — опет изјављујем:

Да сам ја први међу оних 270 подписника тужбу противу г. Јокановића подписао, и да се на мене лично односи онај пасус из одговора г. Јокановићевог у ком вели: на челу су тужбе две крупне газде, један је шеф напредњака чија дућанска врата гледају у прозоре потрошачке задруге у којој је он г. Јокановић члан и један од првих покретача.

Но само ми загонетно па мало и чудно изгледа, шта је он — г. Јокановић — с тим хтео рећи и постићи, кад се зна да је то зграда Радоја Обрадовића у којој ја пре 18 година радњу дућанску упражњавам, а његова потрошачка задруга нема ни пуне две године како је установљена, и да она постоји у општинској згради — старој школи коју је зграду он — јадни попа са својим трабантима Матом Недељковићем и другима противу воље целе општине под своје без икакве кирије заузео, и ако јадна општина нема квартира за своје учитеље, већ овима мора у новцу на терет јадне сиротиње да плаћа квартирину а он — и трабант му Мата бесплатно се шире, па му зато сигурно и боду очи моја дућанска врата, и што из његове потрошачке задруге један по један члан често кидне — њих напушта, видећи својим очима очиту пропаст задругину, јер немају људи више пара за попуњавање дефицита.

Није истина и крупно је јадни г. попа слагао у своме одговору кад је казао: да ја потписујем на меницама $^{1}/_{3}$ његових парохијана, а још је крупније слагао и у томе што је казао да је при његовом оптужењу употребљена партиска дисциплина, а да то не постоји довољно је то да наведем што су тужбу противу њега господин попе подписали баш његови и главом и брадом самосталци садањи општински одборници као: Милорад Р. Славнић, Милета Тошић, Љубомир Цанић и други, а какве је доказе онпопа грешник за своју одбрану духовноме суду поднео, нека служи на част њему г. попи, — затим општинском суду — односно председнику Марку, члановима Животи и Живану, и одборницима Васи Шулкићу, Павлу Живановићу и Стојану Величковићу (: томе поштеном благајнику Потрошачке Задруге који је знао и умео задруги збрисати преко 1000. динара) — кад су могли и смели да огласе својих деведесет и неколико грађана попових парохијана: неморалним, непобожним, скитачким, циганима, робијашима, назорашима, пијаницама, лажовима, коцкарима, распикућама, и т. д. док међу овима грађанима — поповим парохијанима које су овако изобличили имаде најчеститих грађана па још и бивших кметова, одборника и благајника као и људи који по 4—500. динара порезе плаћају. за пример чега довољно ће бити да именујем Животу Живановића, Младена Тодоровића, Николу Сенића, Мијата Станковића, Димитрија Петровића и друге, — но све једно — и ако су могли знали и умели оваким лажним уверењем да обману и преваре духовни суд, неће ваљда моћи обманути и преварити грађанске земаљске судове где ће о својој лажи и клевети оволике масе грађана морати давати рачуна.

Да завршим: Нека г. Јанковић тврдо верује и нека зна; да и ако га је духовни суд по нашој тужби и ослободио, па нас тужиоце и не известио, — ипак му све то ништа неће и не може помоћи, јер он неће више имати приступа у кућама оних својих парохијана које је овако погрдним епитетима почастио, што му и ја ево овим путем отворено казујем и јављам да му је улаз у моју кућу забрањен.

Молим вас г. уредниче да примите уверење мога одличног поштовања.

В. Плана
29—XI—906

Андреја Петровић
трговац из Вел. Плане

Позоришне ситнице

Бранино Позориште код „Коларца“.

„Артиљерија Рустикана“ — Ни један новитет није тако сјајно успео, као ова Бранина пародија. О њој се свуд говори — о зајму и о „Артиљерији Рустикана“ непрестано се говори. Чак певуше и поједине песме из ове одличне пародије. Вечерас се она даје по пети пут. Како се већ од јутрос публика стара за места, то ће, без сумње, већ у 8 часова у вече бити цела сала заузета. Вечерашњи је програм скроз одличан и свакоме ће протећи вече у најлепшем задовољству. Програм има 20 тачака.

ТЕЛЕГРАМИ

Будим-Пешта. Кнез Урузов, посланик руског цара, посетио је Кошута, министра трговине са три виша часника. Пријем је био врло љубазан. Мађарски политички кругови са задовољством спомињу ову посету.

ПРЕМИЈА И ГЛАВНИ ЗГОДИТАК
СРЕЋКЕ 33. КОЛА
продате из радње
ИСАК Ј. ЕШКЕНАЗИ
колек. београ.

Премија од **200.000** динара пала на срећку бр. 24784, гл. згодитак **100.000** дин. пала на срећку ¼ 8030, згодитак од **40.000** дин. пао на срећку бр. 10898, као велика множина осталих мањих згодитака продатих из радње И. Ешкенази заиста заслужује препоруку.

НОВО **НОВО**

Изашла је из штампе нова књига

ИЗ ЗЕМЉЕ ПЛАЧА
написао:
Радован Тунгуз Петровић Невесињски

Српска Краљев. Академија Наука наградила је ово дело са 480 дин. у злату из фонда Николе Мариновића.

Цена 1·50 дин. продавцима 33⅓ рабата.

Књига се може добити код издавача књижара **Геце Кона** Београд. Кнјаз Михајлова 34.
4—10

Сасвим чистог природног старог белог и црног вина, нарочито за наступајуће празнике спремио сам велику количину и продајем:

1 литар белог старог двогодишњег вина	0·60 д.
1 литар црног старог двогодишњег вина	0·60 д.
1 Боца 7/10 неготинског старог од 1895. год.	1·50 д.
1 Боца 7/10 неготинског старог од 1883. год.	2·— д.
1 Боца 7/10 белог старог „Суварка" . . .	1·50 д.

Телефон бр. 43.

Душан Тодоровић
Краљ. Срп. Двор. Лиферант
Теразије

Продајем од данас

I Кгр. овчијег меса по 0·50 д.

у свима мојим месарницама; на великој пијаци, зеленом венцу и на цветном тргу.

Сима К. Наумовић
2—3 месар

ПЛАЦ НА ПРОДАЈУ

На углу Банатске и Кнез Михајловог венца улице под врло повољним условима, терета нема.

За погодбу обратити се Бачванска ул бр. 16.

2—3 **Мориц Јаковљевић.**

АДВОКАТ
МИХАИЛО МАРЈАНОВИЋ
са канцеларијом и станом Чика Љубина улица број 13.
Телефон бр. 483. 1—20

КАЛЕНДАРИ
лисни недељни и џепни
за 1907. год.
ГОТОВИ СУ
Могу се добити у трговини писаћих и цртаћих потреба
Маричића и Јанковића
525 БЕОГРАД 13—15

АПОТЕКА КОД СРПСКОГ КРАЉА
Николе Ј. Марића у Београду
Улица Краља Александра — Фишеклија бр. 30.

Снабдевна је следећим изврсним и опробаним средствима која се по поруџбини из унутрашњости, а по пријему новца или уз доплату одмах шаљу, и то:

„Марићев"
СИРОЛИН

Много јевтинији од страног Сиролина, (с' истим дејством и саставцима) препоручен од г. г. лекара, противу грудних болести, код *кашља, катара, плућа, тешког дисања, зачетка туберкулозе* (сушице) и *пљувања крви*.
Цена 1 флаши 3 дин., — 6 флаша 15. дин.

„Марићев"
РИБЉИ ЗЕЈТИН
СА
ЈОДНИМ ГВОЖЂЕМ

Изврсно средство за чишћење покварене крви код *шкрофула, отока, жлезда, оспи* (фирцингера), као и за крепљење малокрвне и слабуњаве деце.

Марићев рибљи зејтин с јодним гвожђем справља се увек само од свежег рибљег зејтина, и за то је бољи од сваког другог, јер не квари стомак.

Цена 1 флаши 1·60 дин.
5 флаша 7 дин.

„Марићев"
БИЉНИ СОК
— **ЕКСТРАКТ** —

Против *грознице и слабог стомака.* Справљен из свежих биљака и дупло јачи и бољи од других биљних сокова. *Дејство сигурно.*
Цена 1 фл. 2. — дин.

„Марићев"
РЕУМАТИЧАН
ФЛУИД

Изврсан Флуид за трљање против: *реуматизма, ишијаса, укочености, болова у рукама, ногама, зглавковима* и свих болести које од *назеба произлазе.*
Цена 2·— дин., 3 флаше 5 динара

„Марићев"
РЕСТОРЕР
за косу

Опште познати и признати домаћи ресторер, јер проседој коси повраћа првобитну боју своју, опадање косе спречава и на растење подстрекава.

Цена 1 флаши 1 динар

СИЦИЛИЈАНСКИ
ОБНАВЉАЧ КОСЕ

Ма како да је проседела коса, чешћим квашењем помоћу сунђера коса добије првобитну боју своју, седе власи нестају, опадање косе спречава се и исту на растење подстрекава.
Цена великој флаши 3 динара

„Марићева"
ТИМОЛ ВОДИЦА
ЗА
УСТА и ЗУБЕ

„Марићева" Тимол водица за уста и зубе, отклања непријатан задах и бол у устима, јача и учвршћава месо око зуба. Одржава зубе здраве и утољава бол зуба.
Цена 1 флаши 1 дин. и 50 п. д.

ПИЛОКАРПИН
КИНА-ПОМАДА
Одлично средство за растење косе браде и бркова.
Цена 1 тегли 5 дин.

КОЛОРИН
за фарбање косе, браде и бркова. Једно бојење довољне је за 5—6 недеља
Цена 4 динара

„Марићева"
ВОДИЦА

против опадања косе и перути на глави. Изврсно дејство.
Цена 1 флаши 2 динара.

ВИНА

Стара црна вина Неготинска од 1883. год. И црна вина Азиска из Брусе од 1896. год. одпочео сам продавати у флашама и на више у мојој кафани код **„ТИГРА"**, Ратарска улица бр. 10.

ВИНА СУ ДОБРО ОЧУВАНА

Јанаћ М. Јанковић.

Први Српски Завод
за
ФИЗИКАЛНО ЛЕЧЕЊЕ
У НИШУ

1. **Инхалационо одељење** за удисање; **лекова за све грудне болести.**
2. **Електро-тераписко одељење** за употребу електрицитета *код свију нервних и мишићних болести.*
3. **Лечење врелим ваздухом** за све врсте реуматизма, назеба и атика и др.
4. **Махано-тераписко одељење** за лечење помоћу вибрационе масаже.

ОСНИВАЧИ:
Д-р **Павле Јеветић**
Д-р **Божидар Занфт**
Д-р **Драг. С. Петковић.**

8—20

Напредњак
календар за 1907. год.
ИЗЛАЗИ
свих дана из штампе

САДРЖИНОМ: СА ОВОМ САДРЖИНОМ:

Програм Напредне Странке с објашњењем — Наши посланици — Шта су напредњаци дали Србији? Наши одборници — Последњи избори — Напредњачке установе — Како напредњаци агитују — Забавни део — Наше слике.

Календар **„НАПРЕДЊАК"** биће илустрован са десетак и више слика а цена ће му бити

Само 50 п. дин.

Увек свежег „**Теј-Бутера**" за јело и мешење

Огроман Избор

енглеских и францусиких „Фондан" и чоколад бонбона за свечаре, енглеског бисквита за чај и јело, Шампањер бисквита за чај и вино, Карлсбадски облатни за „торте" као и најновијих новитета у овој врсти робе приспело је ових дана и препоручује г. г. Потрошачима

Радња
Душана Тодоровића
КРАЉЕВ. СРП. ДВОР. ЛИФЕРАНТА
ТЕРАЗИЈЕ

Осим тога разног свежег јужног и српског воћа, Урме фине Мароко у кутијама и на кило, Смирна смокава. Малаге грожђа. Бадема у љусци, кестења „Магопа" крупних, Поморанчи Мандарина, свежих банана, свежег грожђа, јабука и т. д.

Највећи избор енглеских *„Бонбоњера"* са *бонбонама* за *поклоне.*

Сваки дан *свеже очишћене и урађене живине ћурака, гусака, пилића* 1 *кило 0·90 д.*

Чистог природног вина белог и црног у флашама од 1 литра. Као и сву колонијално-деликатесну робу добијену из првих европских кућа дајем са умереном ценом, тачном и брзом услугом.

Г. г. потрошачима из унутрашњости шаљем на захтев уз доплату.

Телефон бр. 43.

Највеће стовариште разноврсне деликатесне робе

Сваки дан свеже очишћене урађене живине Ћурака, Гусака, пилића, 1 кгр. 0·90 д.

Највећи и најразноврснији избор **„Бонбона"** у Србији

Улоге на штедњу прима
Словенска Банка

Камата на злато 6%. Услови врло повољни. Зајмове даје на робу и друге вредности.

Цензуре недељом, а за суме од 200 динара сваки дан.

Канцеларија и магацини Карађорђева ул. бр. 47. Телефон бр. 259.

2—3 УПРАВА.

С тугом и болом у души извештавамо сроднике, пријатеље и познанике, да је наш мили и никад непрежаљени син, односно брат, шурак, девер и стриц

Младен — Мађа — Јовановић
БИВШИ ТРГОВАЦ

после кратког а тешког боловања преминуо 1 ог, а сахрањен 2 ог овог месеца у 49 години свог живота, оставивши нас да до гроба за њим тугујемо.

Нарочиту благодарност дугујемо свештенству, свему грађанству обојега пола, официрима и чиновницима овдашњим, који својим великим присуством дадоше видна знака љубави и поштовања које је покојник међу њима уживао; а тако исто пријатељима и познаницима са стране, који нам телеграмима изјавише своје саучешће и тиме нам тугу за племенитим покојником ублажише.

Горњи Милановац
Децембра 1906. год.

Неутешна мајка: **Јелена**; сестра: **Драга**; брат: **Милош Никић** гостионичар; снаја: **Јела**; зет: **Василије К. Цветковић**; синовци: **Љубиша** и **Гојко**.
1—3

„Правда" излази сваки дан. — Претплата је за Србију: за годину 16 дин. за пола године 8 за четврт год. 4 месечно 1·50 дин. За иностранство: за годину 32 динара з. пола године 16 дин. за четврт године 8 дин. — Стан уредништва налази се у Чика Љубиној ул. бр. 7. — Власник за клуб „Напредак" и главни уредник *Јова Адамовић*

„Бранко Радичевић", Штампарија Гавр. Давидовића и Комп. Бранкова ул. бр. 18 Одговорни уредник **Душан Трбојевић**

Среда
13. ДЕЦ.
— 1906. —
БЕОГРАД

ПРАВДА

ГОДИНА III.
5 пара број
БРОЈ 337.

ОРГАН НАПРЕДЊАЧКЕ ОМЛАДИНЕ

ЗАШТО?

Скупили су се да демонстрирају против зајма, па су узгред дали израза и своме мишљењу, управо своме расположењу према монархији у опште, и према ономе који данас репрезентује монархистички принцип у Србији, посебице. Викали су „доле зајам“ али су викали „доле“ и много чему и много коме другоме. Викали су дакле шта су хтели и нико им при томе није сметао.

Истина, пуцано је од стране полиције на демонстранте, али то пуцање није било одговор на оно викање „доле“ с овим и оним, него одговор на нешто друго, нешто што с овим викањем не стоји у директној вези. Хоћу да кажем ово: да је било само викања „доле“ с овим или оним, да не би било пуцања, а из тога се опет да извести логични закључак да то викање није било забрањено.

У осталом, то је сутра дан у Нар. Скупштини признао и сам Министар полиције. „Ја сам полицији наредио“, рекао је Министар пред Нар. Представништвом, „да се у демонстрацију не меша све дотле, док демонстранти не загрозе личној и имовној безбедности грађана, и да само у том случају приступе потребним мерама“. Г. Министар стао је дакле на гледиште оних кулантних жена, које, допуштајући да им се говори шта ко хоће, рукопинателност забрањују, изреком: „устима једи... колико оћеш ал' рукама немој“ и дозволио је да се виче шта је коме драго.

То је од Министра, овакав какав је, и лепо и право, али није лепо ни право — па ни од Министра овакав какав је — оно што је следовало после. Он је допустио да се виче „доле“ и с овим и с оним, али је забранио да се то констатује. Дозволио је да се у пола дана пред масом света виче „доле“ већ знате с киме, а сабранио је лист који је у своме извештају констатовао да је викано „доле“ тамо с њим.

Кад би сад неко сео да истражује разлог овоме, морао би на крају крајева доћи до закључка, да овај министар полиције признаје већу слободу улици него штампи. Истина, то не би било Бог зна како чудо, јер овај министар представља странку у којој је од вајкада сокак више важио него паметна реч, али ипак је карактеристично и за министра који управља полицијом и за режим у коме се све ово дешава. За министра је карактеристично за то што је он по занату новинар, а за режим је карактеристично за то што је он заснован бајаги ради увођења реда и поредка у овој земљи. Признати публици, сокаку, право да може викати шта хоће, а не признати новинарима право да то викање забележе у новинарским извештајима, за цело је нешто ново, не само за Србију него и за остали свет, и ту новост вреди не само забележити него и запамтити.

А тај факт стоји у истини. Хиљадама људи слушало је 10 декембра ове године ону вику и дреку „доле“ и т. д.; стотина посланика чула је изјаву Министра полиције, у којој је признао да је наредио полицији да не дира демонстранте све док не ударе на личну и имовну безбедност, па ипак је тај исти Министар забранио прекјучерашњи број „Правде“ због извештаја са демонстрација, у коме се прича шта се је викало и узвикивало.

Ствар је дакле и чиста и јасна. Министар полиције дозвољава да се по улицама виче шта ко хоће, али да се не сме метути у новине шта се викало. Према томе, може човек јавно и отворено на улици дерати се колико га грло доноси да је не само противу зајма, него и противу монархије, па и незнамо кога, само кад се то не метне у новине.

А зашто?

Незнамо и неразумемо. Мањ ако министар не полази са становишта: да је онај, кога се цела ова галама тиче глув, па ларму и вику не може да чује, а може из новина дознати шта се викало.

Ако је то, онда г. министар има разлог.

Последње мисли Обреновића

— Слике из скоре прошлости српске —

ЧЕТВРТИ ДЕО: РУСИЈА СРЉА . . .

(33)

9.

Последња воља

У току таке пажње истраживач је имао прилике да у Петрограду сазна још једну ствар коју вреди забележити.

Да би испитао шта је у ствари с тим наслеђем које се као црвен конац провлачило кроза све изговоре, истраживач је с једним вишим чиновником петроградске полиције поред осталога имао и овај дијалог:

— Ствар се тиче — увераваше, разуме се напамет, тај чиновник српскога повереника — *последње воље* умрлога лица. Молим Вас, схватите: *последње воље*.

— То знамо и ми.

— Али изгледа да о *последњој вољи* у опште нису исти појмови овде у Петрограду и тамо на Дунаву, у Београду. Молим Вас, да за доказ свега тога изволите саслушати и ово што Вам је, можда, иначе непознато било.

Ту Рус исприча ово.

Не тек онда када се на смрт разболео, већ одмах по венчању Краља Александра и Краљице Драге — Краљ је Милан написао Цару Аустријском својеручно — и њему лично атресујући — писмо, у коме му као своју последњу жељу и вољу шаље молбу да Краљ Милан буде у случају смрти своје погребен у Крушедолу, српском манастиру у Фрушкој Гори. Кад је то писао, Краљ Милан ни у сну није могао снивати да ће у истину њега, млада и здрава, надживети стари Цар Фрања Јосиф. Он је то писао као аманет који се оставља *цару* у Бечу, ма ко он био у даном моменту. Цар је то примио као амалет било свој било својих наследника. Десило се да је на пола године после тога одиста преминуо Краљ Милан. Тада је ступила у сву силу и важност његова последња воља, и, као што знате, цар ју је тачно испунио. И у Београду и у Војводини желело се тада да се Краљ Милан погребе у Београду. Будите уверени: не из политичких већ из чисто моралних појмова о *последњој вољи* уопште, Цар није могао задовољити Београд. Тада се Краљ Александар обрати у Петроград, да Цар Никола II посредује. Али се није могло учинити по жељи Краљевој, није се могло посредовати у томе да се једна последња воља поруши.

— Ето, из тих разлога — доврши притворни Рус, који је у осталом дотле саопштио праву истину о Краљу Милану — ми одобравамо корак који је тај ваш, мени непознат, земљак учинио, запевши чак овамо да од свакога 'квара сачува последњу вољу некога свога даљега претка...

10.

Код Никитина

Српски је путник нашао начина да ухвати везе и с Никитином. Његови су пријатељи доцније приповедали да је он говорио и са самим Ламсдорфом, али ми не налазимо потврде томе казивању. Држимо да му ради његова посла то чак није било ни потребно.

У разговору са њим рече му Никитин:

— Ви сте Срби врло чудан народ. Тражите све од других, тражите да вас други ослободи. —

— А не! — прекиде га наш земљак. — Ви сте у брзини учинили једну малу погрешку: ослобођење је Русија даровала Бугарима.

— Нисмо се разумели. Зато што је Русија ослободила Бугарску од спољног непријатеља, ви држите да треба и вама нешто слично да учини, да вас ослободи од домаћега непријатеља.

— Не тражимо чак ни то. Ми ћемо сами то учинити, али од вас тражимо да нам гарантујете да се наш успех не изјалови.

— То је већ штогод друго. На тој се основици може и говорити и радити. Дакле, молим!

— Ми у Србији знамо да би од брака између Краља Александра и Краљице Драге мучно штогод могло бити да Краљ није добио моћну заштиту свога крштенога кума,

ФЕЉТОН

ПРАВА ЛЕКТИРА ЗМАЈЕВА

Мислио сам почети ове врсте подсећањем на царића који се сакрио орлу под крило те је тако надлетео све друге тице. Али сам одмах видео да ми то није потребно а и да не одговара истини. Јер нити је истина да је маркирани професор Јован Максимовић писац памфлета о лектири Змајевој ма у ком виду царић, нити стоји у истини да је он ма кога уопште могао и надлетати својим јуришем у правцу где се најзад појављује глава.

Зато ми се учинило згодније подсетити на народну причу у којој се лисица хвата за реп курјаков, те се извлачи на видело дана Божјега. Али и то има својих незгода. Лисица у баснама приказује вршак бистрине и лукавости, а прва је особина тако далеко од Максимовића. Па онда — лисица се у басни спасава и уопште добро пролази, а курјак плаћа кожом. Ово, пак, што ће даље доћи и што се тиче Максимовића, није ни мало ружичасто, те је вероватније да ће играти улогу беднога курјака.

С тога сам одлучио да на ствар пређем без нарочитога увода, и да читаоце подсетим само на то, како у свету има људи којима је задовољство правити се значајни по томе што су некада имали ма каквих додирних тачака с овим или оним великим човеком. У Срба има доста таких типова, за чије би се представнике могли узети Милан Шевић и Јован Максимовић. Неспособни ма за какав други значајнији позив, они се у последње доба одржавају и балансирају као — интимни пријатељи песника Змаја Јована Јовановића. Ко зна како је Змај био раскинуо са својим школским друговима, са својим рођацима, с венчаним кумом, са старим сватом, са свим друштвом које га је у своје доба популарисало и које му је приређивало — прве у Српству — јубилејне свечаности — тај може знати како је сумњиве вредности пријатељство с којим се рекламирају два оријинална типа, Шевић и Максимовић. Али њима годи препорука из које се може сазнати како су у своје доба вршили ноћну болничарску службу једноме старом књижевнику. Све би то могло остати као њихова приватна ствар која им може и годити; али кад они те своје доживљаје износе и на литерарни пазар, онда већ тим самим изјављују како пристају да буду суђени и по заслузи — осуђени.

Из такве је њихове тежње поникла и једна радња Јована Максимовића, коју ћемо на овоме месту свестрано претрести, да би се поново могао уверити свет како је Змај могао у последње доба с властитим искуством рећи: „Сачувај ме, Боже, лудих пријатеља!“

* * *

Најпре у два броја шуњљега „С. К. Гласника“ па онда и у посебном отпечатку понудио је Јован Максимовић српској читалачкој публици извештај о лектири Змајевој.

О томе његову пословању проговорише неколики листови, и ни један не рече лепих речи. А да ипак није казано све што се важнога има рећи показаће ове даље врсте.

Како је постала та радња Максимовићева?

Он сам казује. Најпре је писмом питао Змаја шта је — нарочито у млађе доба — читао, и Змај му на питање није хтео одговорити. Више га, такс, није ни питао. За тим је усмено разговарао са Змајем, говорили су много о свачему али о Змајевој лектири мало или ни мало.

Кад је умро Змај, отишао је Максимовић у његов стан и по одобрењу послуге пробавио неколико часова у собама његовим, разгледајући [нарочито] Змајеву библиотеку. Нешто је о тим књигама прибележио, а нешто је мислио упамтити и доцније ставити на хартију, што му — због једног немилог случаја у раној младости — није могло ни најмање поћи за руком.

Да би ма колико постигао пропуштено, он се обраћао више пута Змајеву „куму“ а то је Милан Шевић — те му је он причао по што шта чиме се Змај као песник — компромитује.

Из таког је градива поникао „есеј“ Максимовићев...

Да се један песник проучи како ваља, нема сумње да је веома корисно знати што се може више и о ономе шта је песник читао, учио, у каквој се средини кретао и т. д. Зато се и проучавају биографије појединих књижевника. Али мислити, да се то може постићи тиме што ће се начинити списак књига које су се, *неотворене и нерасечене*, нашле у гомили која је била својина песникова — идеја је на коју могу доћи само типови на подобије Јована Максимовића! Шта ма ко добија тиме што сада знамо како је н. пр. Јаша Томић поклонио Змају примерак својих „Приповедака“, па му написао још и неколико топлих и слатких речи, а Змај све то одгурнуо ногом, и после своје смрти оставио тако драг поклон — неотворен и нерасечен?! Је ли когод питао Змаја за живота: „Чита ли ти чико, приповетке Јаше Томића?“ Да ли се иначе запитао ко год о томе или другом чему сличном, што не показује никаквога рефлекса у поезији Змајевој? Разуме се да није! Са свим је свеједно за Змајеву поезију је ли он некада читао какву књигу од које се ништа не може огледати у ње-

СЕНЗАЦИОНА ВЕСТ

Данас око 10 часова пре подне почео се по вароши муњевитом брзином ширити глас да је јутрос у Бечу бачена бомба на цара Франца Јосифа и да је цар погинуо.

Телефонским путем питали смо на меродавном месту овде у Београду и одговорено нам је да данас нису стигли никакви телеграми од бечког Кореспонденц-бироа и да се према томе ништа не зна о тој ствари.

Цара Николе II, који му је постао тада и венчани кум.

— А не тек тада — и његова је оца венчао дед нашега цара. Кумство је старије.

— Имате право. Ми смо се и онда питали па се и сада питамо, зашто је цар на то пристао?

— А не можете да дате сами одговора на тако питање?

— Можемо, али не знамо да ли је тачан.

— Ја бих Вас молио да га чујем.

— С драге воље. Русија је рачунала — тако ми резонујемо — да ће на тај начин постати провала између Краља Александра и Краља Милана. И у томе је — као што се зна — имала право. За тим је Русија рачунала да ће Краљица Драга бити прост њен агенат, да ће за љубав Русије радити све што Русији треба, па да ће — да не будем много рекао? — у даном моменту и самога Краља Александра лично уринсати, рецимо отровати или тако штогод.

Говорник стаде, па онда лагано додаде:

— Као што видите, ја много натоварих на руска леђа. Молим, извините!

Дубоко замишљени Рус прихвати брзо;

— Говорите, молим, говорите само даље. Изволите продужити.

Али се Русија јако преварила. Краљица се није нимало показала вољном да игра улогу какве средњевековне владарке. Напротив. Као зрела жена она је добро промозгала, па је своју личну судбину везала са судбином владара на престолу. Она је постала први лични чувар Краљев. Колико је год био непопуларан такав брак у почетку, она је то накнадила са друге стране: увођењем добрих народних обичаја у дворски живот, паметном штедњом и томе слично.

Говорник опет заћута, па мало после, када домаћин не хте још ништа рећи са своје стране, продужи:

— Тако се Русија, на неки начин, нашла преварена. Очекивало се да ће Краљица, наскоро после венчања, када се стану гомилати сметње, успети наговорити Краља да са свим абдицира, па да се повуку у какво лепо место европско и да тамо живе весело и безбрижно, за који би живот Русија дала повећи број милиона... Али је било супротно — Краљица је заједно с Краљем настала да се сметње разбијају и отклањају.

Сад се и Рус крете да говори:

— Ви више мање правилно резонујете. Само једну напомену: све што сте ту рачунали као планове Русије, треба да сматрате за планове грофа Ламздорфа — његове и ничије више. Ја Вам кажем: глава је то!

— Лепо, ја сам управо тако и мислио. Али, молим Вас, хоће ли онда све на томе — остати?

— Неће и не може остати. Баш сада не може. За неколико месеци тај би ваш Краљ створио нашој политици грдно великих сметња. Ми имамо свој позив на Далекоме Истоку, а он ће направити на Балкану лом и пожар, те нам везати руке за акцију тамо, тамо далеко.

— Па то би ваљало ситуацију брзо мењати?

— На сваки начин. Будимо искрени: Ви сте нам дошли с планом?

— Тако је!

— Онда да ступимо у погодбе.

11.

Народни морал

Читаоц већ сада види како је Русија на своме срљању у властиту пропаст била неуздржљива. Планови, мисли и радови Краља Александра последњих неколико месеци тицали су се велике српске акције, али су, по природи својој, били са свим у складу са правим интересима велике словенске царевине. Званична Русија о свему је друкчије мислила, и наопак је рад — благосиљала.

Ми фактички не знамо колико има истине у причању које се, наскоро после крвавога 29. маја, распрострло свуда, па је одјекнуло чак и овамо до Дунава, како је оне ноћи, кад је вршено недостојно сахрањивање једнога Краља и Краљице, препукло по средини звоно велике цркве у којој почива поред осталих и цар Александар III. Ми у могућности да се и то приповеда видимо чист инстикт простога народа који таким начином казује свој суд о једном историјском преступу.

Наставиће се

Дневне Вести

„Правда“ по други пут забрањена. Јучерашњи и прекјучерашњи број „Правде“, дакле *два броја* узастопце београдска полиција забранила нам је и ако у њима није било ничега, што би забрану изазвало. На тај начин уредништво „Правде“ оштећено је преко 500 динара. Полиција Стојана Протића просто се решила да удави „Правду“, али се вара, ако мисли, да ће у томе успети.

Народна Скупштина. Данашња седница Народне Скупштине почела је тек после 9 сата. На дневном реду је избор два члана анкете на место оних, који су дали оставке. Даље су неки одговори министра на разна посланичка питања и интерпелације.

„Згодна форма“. Због уводног чланка под овим насловом који је јуче изашао у „Правди“, а у коме је реч о она три фамозна милиона, забрањен нам је број. А прекјуче?

Зајам је свршен. На синоћној седници Народне Скупштине и на другом читању усвојен је *зајам од 95 милиона*. Гласало је 143 посланика; за зајам 88 радикала, а против зајма 55 напредњака, самосталаца, либерала и један социјалдемократ. Кад је зајам изгласан у једној скупштинској соби поред дворнице певали су либерали „Свјати Боже“! а самосталци им секундирали а у самој Скупштини довикнуо је *Павле Маринковић* скупштинској већини: „Наздравље вам било“! Одмах је за тим скупштинска седница закључена.

Преговори с Аустријом. „Нова Сл. Преса“ јавља, да ће српска влада тек после зајма (он је већ свршен!) приступити преговорима са Аустријом. Српска влада, вели се у том телеграму, који „Преса“ доноси, не пристаје *ни на какве обвезе односно лиферација*. Изгледа на тај начин, да до уговора између Србије и Аустро-Угарске неће никако ни доћи. У осталом, за дан два знаће се и то.

Скандал у Скупштини. На синоћној седници Народне Скупштине било је свега и свачега: и шале, и збиље, и смеја и плача, и „Свјати Боже“ и — скандала. Скандал је изазвао неготински посланик *Илија Анђелковић* назвавши скупштинску већину — *циганском већином*. На многе протесте посланика, Анђелковић је био принуђен да узме реч натраг и да изјави жаљење што му се та реч омакла.

Нова демонстрација. Синоћ после изгласаног зајма један мали део универзитетске омладине приредио је нову демонстрацију довикујући радикалним посланицима: „У-а! У-а! Доле са зајмом!“. Демонстранти су се скупили пред „Лондоном“ у непосредној близини Скупштине и певајући „Свјати Боже!“ кренули се поред Двора на Теразије а одатле Кнез Михаиловом улицом до пред Универзитет. Како је мраз био велики, то су се многи разишли и не дочекавши крај демонстрације. Велики број жандармерије био је посео главније улице али ни до каквог озбиљнијег сукоба није дошло.

За осуду. И синоћна седница општинског одбора није се могла одржати, јер су многи одборници били спречени радом у Скупштини, те нису могли доћи. Али је ипак за осуду, што самосталски одборници, у чијим се рукама општина и налази не долазе на седнице. Београђани треба то да имају на уму кад дође време да даду свој глас за општинске изборе.

Дванаестина буџета. Како нема изгледа да се буџет сврши до нове године, то је министар финансија поднео предлог Скупштини, који је оглашен као хитан, да 12-ти део буџета за ову годину важи и за јануар идуће године. Према томе изгледа да ће се Скупштина распустити за божићне празнике пре но што приступи решавању буџета, с којим буџетски одбор једва дотле да ће бити готов.

Ветеринарна конвенција с Италијом. Осим тарифног трговинског уговора, који ће се данас сутра са Италијом закључити, вели се, да ће се у исти мах закључити и *ветеринарна конвенција* поред *пловидбене конвенције*. На тај начин осигураће се потпуно извоз наше стоке у Италију а и на транспортовању добиће се извесне олакшице.

Приправност у војсци. И на синоћној седници Народне Скупштине напредњачки посланик *Павле Маринковић* по други пут питао је председника владе: је ли било у недељу поводом демонстрација наређена приправност у војсци. Он је председник владе и не може не знати шта је било, јер је његово питање еминентно политичке природе. *Н. Пашић* изјавио је, да није питао Министра војног о томе, али да ће питати и одговорити на њ.

Суд части. На синоћној скупштинској седници поводом оптужбе Агатоновићеве, да је и Ђ. Стојковић потписао неку честитку Цинцар-Марковићевој влади — Стојковић је понудио суд части у коју је од своје стране одредио Марка Трифковића и Мила Радојковића(?!) тражећи да и Агатоновић одреди своје људе, па ако се утврди, да је

говој поезији, као што је свеједно да ли је Змај пасуљ јео и средом и петком или само петком. Али то Максимовићу није свеједно. Он налази да је то важно и он о томе пише књигу!

Као што ће вам слуга знати казати дане у које се његов господар шиша, али вам не зна рећи које је делове философије слушао — тако нам и Максимовић зна казати ко је Змају послао књигу на поклон, али он, који се сада хвали двестогодишњим пријатељством Змајевим не зна данас рећи где је тај човек учио нижу гимназију!

„Шта је Змај читао... о том ће нам *у првом реду* дати обавештаја његова библиотека“ — вели Максимовић, који је и сам неки бедни литератор па — бруко српска! — предаје чак и историју литературе. Зар за познање *песника* Змаја — а он нас само као песник и интересује — нема српски професор литературе Максимовић других мерила до цуњања по Змајевој соби? Јединствено?

— наставиће се —

ПОДЛИСТАК

ТЕО Ф. ТОРН

КАМАРИЛА

роман из живота у садашњица

(Наставак) 55

Иза зида и гвоздене ограде Царскога Села лежао је у бесконачној даљини свет... свет, који је можда у томе тренутку разбијао главу, какве ће одлуке с обзиром на жалостан крај несрећнога рата и претеће унутрашње кризе донети цар...

Игра се понављаше све дотле, докле се и деца не заморише и нераситише китајући на другу забаву.

Лице у цара беше порумењило а његове меланхоличне очи засијаше и показиваше живота. Али се у брзо и он умирио.

Под једном великом буквом испод нагнутих грана био је царев синчић — велики кнез наследник. По дворском церемонијалу имала је бабица дужност, кад угледа да се цар приближује, или царица, да преда дете једној дворској дами. По што ни једна од њих није била присутна, узела је бона дете на руку и пришла цару.

Овај на сваки начин није љубио мање сина од својих вазда веселих ћери. Али се свет вара, ако мисли, да је *он* за њим жудио. У љубави према том детету мешала се туга и брига. Од првог тренутка када је Николај узео на руке свога наследника, обузеле су га бриге за њега и он је осећао, да ће круна, коју ће мали једног дана понети бити трновита. За своје кћери није се имао за шта плашити и бојати. Он се од срца могао радовати њиховом напретку и развијању. Али сваки покрет његова синчића изазивао је у његовој души бескрајну тугу и жалост. Зар није и дете очекивала она иста жалосна судбина, која и њега? Дете је једног дана имало постати царем Русије..., дакле човек, који није никад смео помислити на мир и срећу под овим сунцем.

Али је Николај био и сујеверан. Он је веровао у своје слутње и прорицања. Већ и само то, што је дете на крштењу добило име Алексије казивало му је, зао његов крај, јер су оба цара, који су носили то име свршили под ударцима убилаца.

Нежно прихвати Николај ручицу малога, коју му овај беше пружио, хотећи да га ухвати за браду.

— Добро му је? — запита.

— Врло добро, величанство!

— А ви?

За тренут бона беше оборила своје дуге трепавице и своје хладне али дивне плаве очи. Али одмах за тим диже главу и рече:

— Хвала ваше величанство!

— Ја имам вама да захвалим, Мис Мари! — рече цар. — Све се десило што сте ми предсказали и то тако тачно, као да је Христос био ту у парку. Све се апсолутно десило, као што сте казали!

Она се беше сва затресла.

— Подајте дете, мис... и онда на једну реч!

Мис Мари предаде дете бабици. Пошто се вратила, она се с пуно поштовања поклони.

— Оставите се етикете! — промрмља цар нестрпљиво — Ходите ближе и чините се, као да говоримо о маломе. Јесте ли међу тим имали нову визију?

— Јесам...

— Кад?

— Сваке ноћи при пуној месечини!

— Чудновата и ретка способност! Желео бих баш и ја...

— Не желите то, величанство!... То је болест... мука...

— Као што је и сам живот! Има доста њих, који пате, не могући прорећи истину. И јуче сте имали.

— И јуче, величанство!

— И..?

У тај мах цар беше бацио поглед на игру дечју. Пошто бона није одмах одговорила, он се опет врну к њој.

Мис Мари беше оборила очи к земљи и сањиво посматрала неку замишљену тачку. Сунце је баш падало на њу и њену риђу косу. Усне, дивне усне, беху затворене и стиснуте, као да су се плашиле, да кроз њих не промакне брзо која реч. У иначе суморним плавим њеним очима видео се неки тајанствени сјај... одсјај визије.

— наставиће се —

на депеши његов оригиналан потпис, он је вољан да узме капу и иде кући. Агатоновић је одбио суд части, изјављујући да је тако у Неготину „чуо“ али да не може доказивати.

Резолуција за Босну на крагујевачком митингу. Резолуција донета на збору грађана града Крагујевца и окр. крагујевачког на дан 10. децембра 1906. г. гласи у целости.

„Пратећи будним оком све догађаје у неослобођеном Српству, грађани града Крагујевца и округа крагујевачког, сакупљени на митингу 10. ов. м. саслушали су са болом у души сва насиља, која врши сурова аустријска управа над нашом браћом у Босни и Херцеговини обавестивши се о затварању школа и најновијим, учестаним хапшењима и прогонствима наших просветних радника, новинара и књижевника, протестују против ових некултурних средстава и констатују, да аустријска управа хоће овим да избегне од свега света јавну контролу над крутом управом и сакрије бедну слику живота наших саплеменика у овим крајевима.

Како још ове две, чисто српске, покрајине стоје данас, у погледу просветном верском политичком и економском горе него икада до сада; како Аустрија систематски ради на томе, да искорени сав наш тамошњи живаљ, — Шумадија, сестра дивне Босне и кршне Херцеговине, налази да Аустрија није испунила поверену јој обавезу Берлинским конгресом, него је од ових српских покрајина направила земље сиромаха и бедника. С тога апелује на хумана осећања целог света и на просвећену Европу да учини крај несносној аустријској управи.

Храбрећи врле борце на истрајну борбу за српско име и народну самосталност, Шумадинци шаљу топле поздраве јуначкој браћи Босанцима и Херцеговцима.“

Бугарска војска. Као што из Софије јављају, Бугарска ће повећати број стајаће војске а то на 10 пукова коњице и 9 јахаћих пешадијских чета, какве су имали Бури у рату с Енглеском.

Хвала Богу! Београдска полиција казнила је трамвајско друштво са 225 динара, што се оно не придржава реда вожње, који је општински одбор прописао од 5 сата изјутра до 11. сата ноћу. Хвала Богу!

Концерат. Женска учитељска школа приређује у недељу 17. ов. м. велики концерат код „Коларца.“ Почетак у 2 сата по подне.

Испити. Деканат правног факултета, позвао је објавом од 11. ов. м. све слушаоце истог факултета, да се за испите јануарске пријаве секретару Универзитета до 20. ов. м. закључно. После тога рока ничија се пријава неће примати.

Испити ће почети, како изгледа, 2. јануара и завршиће се у првој половини тога месеца.

Мало позориште. Сутра се у Малом Позоришту дају два нова комада из дечјег живота: „*У подне*“ од М. Сретеновића и „*Ножић*“ од чика Форга. Представа почиње у 2 и по часа по подне у сали код „Коларца.“

Сутра уводни чланак

Извештај са Демонстрација

како га полиција хоће

од једног рептила

НАРОДНА СКУПШТИНА

— ЧЕТРДЕСЕТ СЕДМИ РЕДОВНИ САСТАНАК —

Београд, 11. Децембра. (по. подне)

После подне

За после подне остављен је избор анкетне комисије за извиђај догађаја од 10. децембра.

Око тога се цело после подне Скупштина мајала не довршивши посао за који се састала, захваљујући само тој околности, што су радикали на један пут променили мишљење о анкети.

Неће гутати менице

Први је узео реч *Алекса Жујвић* предлажући да анкета буде састављена онако, како су поједине политичке групе пропорционално заступљене у Скупштини. На примедбу неких посланика Алекса им одговара, да он нема обичај да „гута менице“ и да се не плаши ако падне влада.

Шта је Алекса с тим хтео рећи, Бог би га свети знао. Видело се да је био мало угрејан.

Анкета од 5 лица

Љуба Јовановић, потпредседник, предлаже, да се анкета бира од 5 лица.

Драг. Пећић говори о томе, ко да уђе у анкету.

Д-р М. Весник, министар правде, вели, да је цела дискусија један српски специјалитет. Чим је министар изашао с предлогом о анкети, онда је требало на овој седници и без дискусије бирати анкету.

Анкета — ствар неповерења

Павле Маринковић изјављује и ако је министар изашао с предлогом о анкети, ипак је сама анкета — ствар неповерења према самом министру. И они који су из већине гласали за анкету, имају исто мишљење о министру као и опозиција. У анкетној комисији неће се надгласавати да би се морало при избору пазити на неку пропорцију. Анкета има само да утврди извесна факта. Ствар ће бити потпуно расветљена ако у анкету уђу представници свих група. Признаје, да су сви тражили анкету, и ми и ви (већина) и сам министар, — само ми смо тражили искрено, а ви не!

Драгиша Лапчевић говори о анкети која је поникла у Енглеској и долази до закључка: да анкета има само да прибере извесна факта као што г. Паја тврди.

Р. Агатоновић говори против пропорције и пребацује Вукићевићу што му се смеје.

Зашто се смеје?

Диже се и *Вукићевић* да каже: е се мора смејати кад и Агатоновић говори о неким слободама. Агатоновић је био изабрани посланик под Цинцар-Марковићем; Агатоновић је предводио депутацију на лађи од Неготине до Београда, која је дошла да честита мартовске демонстрације; Агатоновић је . . .

Р. Агатоновић брани се готово промуклим гласом. Истина је, да је његов потпис на оној депеши, али да су га потписали бајаги други. И Ђока Стојковић лично је потписао ту депешу! Истина је, да је био и кандидат за посланика у окр. крајинском, али је кандидација потекла без његова знања и његове воље. Он је молио Краља овако: „Спасавајте ме!“ Кад му је овај рекао да ће бити посланик и кад је видео да се не може спасти, он је дао пристанак са знањем шефа партије, а овај је онда био Авакумовић. (Смеј — Иронични узвици — Тапшање). *Признаје, да су либерали убили Краља Александра, што је људе присиљавао.* Колико је Агатоновић био велики патник у оном времену, може се ценити по томе, што је денунциран због тога, што прима — Српски Лижевни Гасник!

Максим тражи смрт

Максим Сретеновић сећа се либералних буна и § 87. који по њему гласи: „Ко диже народ на буну и тражи да се облик владавине промени, да се казни смрћу. Пита сада, како ће гласати за анкету, кад је траже — либерали. Максим жали омладину, што се дала завести, Нека се омладина буни, кад се Устав укида.

Гласање

Потпредседник *Љуб. Јовановић* ставља предлог о анкети на гласање и Скупштина га са 129 гласова усвоји.

Гласање о члановима анкете било је тајно и први резултат није могао задовољити опозицију, која је имала своје кандидате (из свих пет политичких група заступљених у Скупштини — по један.) Радикална већина гласала је за тројицу својих људи: J. Јањушевића, д-р Ил. Коловића и Драг. Васића и за опозиционе чланове д-р Вој. Вељковића и М. Ђају. Како се већина није обзирала на жеље опозиције, то је ова и изашла из Скупштине, остављајући већини и одговорност за такав рад.

Седница је закључена тек после 8 сата у вече.

ЧЕТРДЕСЕТ ОСМИ РЕДОВНИ САСТАНАК

Београд, 12. децембра

Друго читање уговора о зајму

Данас је цело пре подне посвећено претресу уговора о зајму. У начелу нико није говорио а у појединостима Драг. Пећић, д-р Воја Маринковић (неколико пута), Драг. Јоксимовић и др. Највећа се дебата развила код чл. 10. али је и он примљен онако, како је предложен, без обзира на његову редакцију од стране Драг. Пећића, чији је предлог о томе потпомогла целокупна опозиција.

— КРАЈ —

Два велика лопова

— Ухваћена на делу —

Сензациони београдски догађај

Стражар у кнез-Михаиловој улици — Као код Качаника — Опсада — Дежурни писар — Кључ у брави — Пушке на готове — „Излази!“ — Много вике ни око шта

— **Излази сутра у „Правди“** —

Важне Вести

Наш Макијавел

Макијавел је саветовао владара:

„Другог средства да се сачуваш од ласкања нема него да учиниш да људи увиде да те не вређа кад ти кажу истину. Али, ако ти сваки почне говорити истину онда то иде на уштрб твоме угледу. Зато мора сваки мудар владар да удари трећим правцем, а то је: да у својој држави изабере неколико мудрих људи и да само њима допусти да му истину говоре, *али само истину о оним стварима о којима их он буде питао, а о осталима не*“.

Јел'те да је то добра ствар читати Макијавелија. А г. Стојан Протић га зна на памет. Штета само што има владара који примају Макијавелске савете за — готов новац.

ЕПИГРАМИ

Чудно

„Нити смрди нит мирише“
На то ови дани личе —
Јер сме свашта да се виче,
Ал' то не сме да се пише!
Јавно вичи сваком: „доле!“
Ал' не штампај! Јер то — боле!
Полиција то не воле . . .

„Историја се понавља“!

Ова бура што се јавља
И све што се кува справља
Пред стари нас доказ ставља:
„Историја да с' понавља“!...

Пакет од 10.000 динара

афера у министарству финансија

(3

(Свршетак)

Пантино ћутање

— Чудновато је само ваше ћутање у целој овој афери...

— Шта сам знао господине и радити? Замислите себе и ваш положај, да вас тако неко оклевета? Шта би ви радили? Побијали би? Дабо'ме. Писали исправке? И то сам учинио! Подигли тужбу против клеветника? Па и то сам учинио! Као што видите, ја сам све учинио, што сам могао и што је до мене стајало!

— Па?

— Ништа није помогло, али само *за сада.* Ја верујем у наше судове и верујем да ће судови рећи последњу реч у овој афери, и то у моју корист.

Није признао

— Према томе, — рекао је наш сарадник на завршетку свога разговора са Пантом — ви нисте никоме ни признали, да сте пакет дигли!

— Са свим. „Правда“ је погрешно донела да сам ја то признање учинио пред Церовићем. Ја сам одмах отишао у Управу и тражио Церовића...

— А он?

— Њега није ни било тамо. Он је отишао на осуство иначе, да је овде ја се надам да би он све демантовао, јер ја с њиме нисам ни говорио, а још мање што год признао!

— Па онда, од куд ти гласови?

— Непријатељи моји, а имам их хвала Богу доста, протурали су их, јер су у томе налазили извесног задовољства!

Тужба

— И сад?

— Ја сам тужбу предао г. Ценићу, члану Управе У њој сам Андру Петровића оптужио за клевету. Чекаћу док полиција не иследи ствар и не преда суду. На суду ће се утврдити, да сам невин и да сам на правди Бога дошао у пензију. Ја сам пуно уверен, да ће моја част на суду бити опрана. А дотле имаћу стрпљења, да дочекам тај дан.

То су биле последње речи г. Панте Манојловића, који нас је умолио, да свој разговор са сарадником „Правде“ саопштимо у листу, онако како је вођен.

И то смо учинили.

* * *

Међу тим и после овог саопштења, публика још није начисто са овом афером. По могућству, гледаћемо, да је у којем идућем броју „Правде“ расветлимо још боље.

Позоришне ситнице

Бранико Позоришта код „Коларца“.

Престолонаследник — интересантна шала, под тим насловом приказује се вечерас у Браниноме Позоришту, на захтев великога броја публике. Многа су места већ раније заузета. Вечерашња Бранина представа код „Коларца“ пружиће публици одличну забаву. Програм је од 18 тачака. —

КЊИЖЕВНЕ БЕЛЕШКЕ

Министарство Алексе С. Јовановића. *Подаци о политичким догађајима у Србији од 8. Јула 1900. до 21. Марта 1901. године.* Штампарија Тодора К. Наумовића, Чика Љубина ул. бр. 8. Цена 1·50 дин.

Баш је сад ова књига изашла из штампе, и свако ко се интересује за наше политичке ствари наћи ће у њој врло интересантних и важних података. Ми ћемо донети о тој књизи опширнији реферат, а сад је само препоручујемо нашим читаоцима.

ТЕЛЕГРАМИ

Рим. Италијански листови у последње време, врло се много баве босанским питањем и доносе чланке о садашњем стању у Босни. Говоре и о великом значају последњих митинга за Босну, који су држани у Србији. Угледни талијански лист „Газета ди Венеција“ доноси чланак из Београда, у коме се А. Угарска јако напада због грађења стратегијских жељезница у Босни и Херцеговини, скреће пажњу великих сила на те симптоме аустријске агресивности на Балкану, штетне и по интересе Италије. После Титонијеве изјаве, овако држање италијанске штампе врло је карактеристично.

Будим-Пешта: 12. дец. Мађарски листови доносе опширне извештаје о срдачном дочеку Мађара из Дебрецина у Београду, и тај дочек срдачним речима пропраћају, истичући потребу сталности српско-мађарског пријатељства.

Листићи ∗ ∗ ∗
СА „ПРАВДИНА“ ДРВЕТА

Збирка чланака
ЈОВЕ АДАМОВИЋА

САДРЖАЈ:
Ларве и Лемури — Из књиге светова — Победа — Из једног залуталог писма — Батли народ — Пилат — Вуле Брба — Једна напас' — 29. Мај — Једно банкротство — Председнику Министарства — † Јанко — Писмо краљу — Meппel — Три доручка — ... али је мачка спасена — Оморина — Јуда из Кариота — Град или како је газда „Одјек“ пострадао — Човек с брадом — Бајацо — Протест — Агент провокатор — Баурска молитва — Интервју.

БЕОГРАД
„БРАНКО РАДИЧЕВИЋ“
Штампарија Г. Давидовића и Комп.
1906.

ЦЕНА 50 П. Д.

Ова се књига може добити у свима београдским књижарама и у Уредништву „Правде“.

ВЕЋУ ПАРТИЈУ
Канцеларијског Материјала
РАСПРОДАЈЕМ
Д. Николић

СВЕЖЕГ „Бутера“
ЗА МЕШЕЊЕ
1 кгр. Дин. 3·50 препоручује
РАДЊА
Душана Тодоровића
КР. СРП. ДВОР. ЛИФЕРАНТА
Теразије.

Чисте природне старе шљивовице и комовице ракије

Сасвим чистог природног
Белог и Црног вина

Нарочито за наступајуће празнике спремио сам велику количину и дајем:

1 Литар белог вина старог Костолачког . . .	0·60
1 Литар црног вина старог Костолачког . . .	0·60
1 Литар белог вина старог Смедеревског . .	0·80
1 Литар белог вина старог Смедеревског трогодишњег	0·90
1 Литар црног старог врањског	0·70
1 Литар црног стар. књажевач. трогодишњег .	1·—
1 Боца 7|10 старог неготинског од 1895. год.	1·50
1 Боца 7|10 старог неготинског од 1883. год.	2·—
1 Боца 7|10 старог белог „Суварак“	1·50
1 Боца 7|10 старог белог франц. вина „Barsax“	1·20
1 Боца 7|10 старог црног француског „Medoc“	1·20

Телефон бр. 43.
Душан Тодоровић
Краљ. Срп. Двор. Лиферант
Теразије

1 килограм очишћених и отребљених ораја Дин. 2·60

Ново

МАЛИ
БРОКХАУСОВ ЛЕКСИКОН

у 2 књиге изашао је и може се добити у лепом повезу у

Цвијановићевој
= КЊИЖАРИ — ЗА **32** Д. =

НОВО **НОВО**

Изашла је из штампе нова књига

ИЗ ЗЕМЉЕ ПЛАЧА

НАПИСАО:
Радован Тунгуз Петровић Невесињски

Српска Краљев. Академија Наука наградила је ово дело са 480 дин. у злату из фонда Николе Мариновића.

Цена 1·50 дин. продавцима $33^1|_3$ рабата.

Књига се може добити код издавача књижара **Геце Кона** Београд. Књаз Михајлова 34.

6—10

АДВОКАТ
МИХАИЛО МАРЈАНОВИЋ
са канцеларијом и станом Чика Љубина улица број 13.
Телефон бр. 483. 4—20

КАЛЕНДАРИ
лисни недељни и џепни
за 1907. год.
ГОТОВИ СУ
Могу се добити у трговини писаћих и цртаћих потреба
Маричића и Јанковића
525 БЕОГРАД 15—15

Најбоље је претплатити се на
„ПРАВДУ“
код поште. Тромесечно стаје 4 динара.

Павле Маринковић
адвокат

КНЕЗ МИХАИЛА УЛ. 15.
ТЕЛЕФОН **857**.

Против дуготрајне грознице и слабог стомака најсигурнији је лек

БИЉНИ СОК

који, на пола сата пред грозницу узет, исту одмах уклања. Хиљадама њих који су од исте патили, нашли су себи спаса у овом леку. Како је ова болест — грозница — код нашег народа врло честа, то би требало овај лек свака кућа да има у случају потребе да га употреби.

Прави **„Биљни Сок“** може се добити само у апотеци код **„ЦРВЕНОГ КРСТА“** у Београду. Цена је 2·50 дин.

NEROLIN **признато као изврсно средство противу кашља, катара плућа, тешког дисања, (asthma) зачетка туберкулозе и пљувања крви.**

„SAPARIN“ одлично средство противу нечисте крви нарочито за она лица која су патила или пате од ванредних тајних болести. Цена 2·— динара.

„Биљни теј“ противу нервозних болести. Цена једног пакета 2 динара.

Сви ови лекови могу се добити у апотеци код

„Црвеног Крста“ у Београду.

ШАЉЕ СЕ ДОПЛАТОМ СВУДА.

Адреса: **Апотеци код „ЦРВЕНОГ КРСТА“** Београд.

ПАЖЊА ПАЖЊА

ТЕЛЕГРАМ
ПОМОДНА МАНУФАКТУРНА и ПЛАТНАРСКА РАДЊА

БРАЋЕ КОД
Х. ГАБАЈА КРУНЕ
Кнез Михаилова улица број 31.

ВЕЛИКИ ИЗБОР ВЕЗОВА

ВЕЛИКИ ИЗБОР ЧИПАНА

Препоручујемо **Трговцима** и потрошачима из унутрашњости своје богато стовариште разноврсне робе.

ШТОФОВА за женске хаљине разноврсних квалитета и цене,
СВИЛЕ за хаљине, Блузе и украсе.
Атлаза за Јоргане у ширини 160 см. 12 дин м. у разн. бојама.
Атлаза црног за либадета и бунде.
Атлаза у разним бојама н квалитета.

фабрично стовариште

Платна за Јорганске и Душечне чаршаве у разним ценама.
Шифона за Домаће потребе у разним квалитетима.
Гарнитура чаршава жанилских, вунених и памучних од цене динара 16, 18, 20, 22, 24, 26, 28, 30, 35 до 70.
Поркета у боји, белог шнир, пик и роза за доње употребе.
РАСПРОДАЈЕМО једну партију Поркета штер од цене 1 дин. за 0·65 пара дин.

Мустре шаљемо бесплатно. **Поруџбине** вршимо уз доплату.
Трговцима са споразумом дајемо на почек.

С поштовањем **БРАЋА Х. ГАБАЈ.**

Телеграм Телеграм

Први Српски Завод
за
ФИЗИКАЛНО ЛЕЧЕЊЕ
У НИШУ

1. **Инхалационо оделење** за удисање;лекова **за све грудне болести.**
2. **Електро-тераписко оделење** за употребу електрицитета *код свију нервних и мишићних болести.*
3. **Лечење врелим ваздухом** за све врсте реуматизма, назеба и атика и др.
4. **Махано-тераписко оделење** за лечење помоћу вибрационе масаже.

ОСНИВАЧИ:
Д-р **Павле Јевтић**
Д-р **Божидар Занфт**
Д-р **Драг. С. Петковић.**

11—20

Увек свежег **„Теј-Бутера“** за јело и мешење

Сваки дан свеже очишћене урањене живине Ћурака, Гусака, пилића, 1 кгр. 0·90 д.

Огроман Избор

енглеских и француских „Фондан“ и чоколад бонбона за свечаре, енглеског бисквита за чај и јело, Шампањер бисквита за чај и вино, Карлсбадски облатни за „торте“ као и најновијих новитета у овој врсти робе приспело је ових дана и препоручује г. г. Потрошачима

Радња
Душана Тодоровића
КРАЉЕВ. СРП. ДВОР. ЛИФЕРАНТА
ТЕРАЗИЈЕ

Осим тога разног свежег јужног и српског воћа, Урме фине Мароко у кутијама и на кило, Смирна смокава. Малаге грожђа. Бадема у љусци, кестења „Магопа“ крупних, Поморанчи Мандарина, свежих банана, свежег грожђа, јабука и т. д.

Највећи избор енглеских *„Бонбонијера“* са *бонбонама* за *поклоне.*

Сваки дан *свеже очишћене и урањене живине ћурака, гусака, пилића 1 кило 0·90 д.*

Чистог природног вина белог и црног у флашама од 1 литра. Као и сву колонијално-деликатесну робу добијену из првих европских кућа дајем са умереном ценом, тачном и брзом услугом.

Г. г. потрошачима из унутрашњости шаљем на захтев уз доплату.

Телефон бр. 43.

Највећи и најразноврснији избор **„Бонбона“** у Србији

Највеће стовариште разноврсне деликатесне робе

ВИНА

Стара црна вина Неготинска од 1883. год. И црна вина Азиска из Брусе од 1896. год. одпочео сам продавати у флашама и на више у мојој кафани код **„ТИГРА“**, Ратарска улица бр. 10.

ВИНА СУ ДОБРО ОЧУВАНА

Јанаћ М. Јанковић.

ЖИВИЛА СРЕЋА
СРЕЋКЕ КЛАСНЕ ЛУТРИЈЕ

За *Шесту* класу у избору шаљем сваком на захтев.

Вучење *6. класе* почиње *25. новембра* до закључно *7. децембра,* мали ризик велики добитак. Који игра тај се нада, паметан играч никад не страда. У овој *6. класи* има *10.000* згодитака и једна премија од **200.000** динара.

Продајем *менице, марке, таксене,* поштанске све монополисане артикле.

Дајем $2^1|_2$ и $2^3|_4\,^0|_0$ рабат

КУПУЈЕМ акције свију завода Краљ. Србије као и заложнице, плаћам најбољу цену.

КУПУЈЕМ све могуће стране монете као и турске, плаћам преко номинала.

С поштовањем
ИСАК Ј. ЕШКЕНАЗИ **мењач**
и колектор срећака Краљ. Срп. Држ. Кл. Лутрије
у БЕОГРАДУ.

11—20

Са тешким болом у души, јављамо свима нашим сродницима, пријатељима и познаницима, да је: Наш непрежаљени

† Лазар Т. Андрејевић
банкар

после тешког боловања преминуо у Киснахту код Цириха у 56. години свога живота.

Тело покојника пренеће се у Београд, а дан сахране јавиће се.

12. Децембра 1906.
у Београду.

ОЖАЛОШЋЕНИ:

Синовац: **Јован Д. Андрејевић**; синовица: **Евгенија** грофица Чаки рођена Д. Андрејевић; сестричина: **Зорка Ј. Максимовићева**; снаја: **Корнелија Д. Андрејевићева**; искрени пријатељ и друг покојника: *Васа Радуловић* и остала родбина.

„Правда“ излази сваки дан. — Претплата је за Србију: за годину 16 дин. за пола године 8 за четврт год. 4 месечно 1·50 дин. За иностранство: за годину 32 динара в. пола године 16 дин. за четврт године 8 дин. — Стан уредништва налази се у Чика Љубиној ул. бр. 7. — Власник за клуб „Напредак“ и главни уредник *Јова Адамовић*

„Бранко Радичевић“, Штампарија Гавр. Даниловића и Комп. Бранкова ул. бр. 18 Одговорни уредник **Душан Трбојевић**

VII-21

Четвртак
14 ДЕЦ
— 1906. —
БЕОГРАД

ПРАВДА

ГОДИНА III.
5
пара број
БРОЈ 338.

ОРГАН НАПРЕДЊАЧКЕ ОМЛАДИНЕ

Извештај са Демонстрација

како га полиција хоће

од г. Рептила

Како нам је београдска полиција забранила број због извештаја о демонстрацији, који јој се није свидео, то смо умолили једног нашег познаника, полицајца, да нам препоручи човека који би био у стању да напише извештај са демонстрације онако, како славна полиција жели да извештај гласи. Наш познаник препоручио нам је г. Рептила, за кога вели да је човек који све политичке догађаје у земљи гледа искључиво кроз ружичасте наочари наше полиције, које су опет тако оптички удешене, да се кроз њих види увек оно што желе да виде они горе. Шта више, г. Рептил је по уверавању реченог полицајца, често пута, у стању да види чак и оно што се ни кроз ружичасте наочари наше полиције не да видети, и да он, у врло много случајева, и без тих наочара види ствар онако како горе желе да је виђена.

И збиља, г. Рептил нам је донео извештај у коме је демонстрација од 10. декембра 1906. год. тако описана, како је ни познати химнопевац данашњег режима, г. Пера Савић, не би умео ни у моменту примања хонорара описати. Извештај је тако идиличан и пун патриотског полета, да је и сам његов писац, г. Рептил, проливао сузе радости пишући га. Извештај гласи овако:

„Тачно у три сата по подне скупила се пред зградом Универзитета непрегледна маса омладинаца, да одатле крене пут Теразија, да на демонстративни начин заблагодари шефу данашње владе, г. Николи Пашићу, на великом патриотском делу — закључењу новога зајма и да овацијама Његовом Величанству Краљу даду Његовом Величанству на знање, да треба да потпише закон о зајму, те да на тај начин учини крај смутњама оних, који причају како ће Њ. В. Краљ одрећи санкцију закону о зајму.

Одушевљење и раздраганост омладинаца помућена је пре поласка једним малим неспоразумом, који се на срећу убрзо отклонио. У времену када је одушевљена омладина из свег грла викала „живео господин Пашић!“ довикнула је — из у осталом са свим разумљиве суревњивости — једна гомилица радикалних омладинаца, огромној гомили националаца: није то ваш г. Пашић, него наш! Живио радикалски господин Пашић! на што су националци опет одговорили громогласним: „живио општи г. Пашић!“

Врло је вероватно да би ва препирка око питања чији г. Пашић узела и веће размере, да се није један омладинац попео на кров једне пиљарнице на Вел. Пијаци, и одатле у дивном говору објаснио присутнима, да је Србија врло срећна земља, што се у њој налази човек као Пашић, кога ево сви својакају. „Знајте господо“, узвикнуо је одушевљени говорник са крова пиљарнице, „да се је око мртва Омира препирало седам градова, за то што је био велики песник, а ево око господина Пашића гурају се толике странке за то што је велики политичар. Слава господину Пашићу!“

После овог говора одушевљење је постигло кулминациону тачку. Млади националци и радикали падали су један другоме у загрљај и са сузама од радости у очима љубљаху се и заклињаху да ће вечито остати пријатељи. Присутни жандарми плакали су од одушевљења а један је на глас кукао од силне радости

Кад се је одушевљење мало слегло маса се кренула кафани „Уједињењу“, где је један омладинац имао да прочита један стиховни панегирик новоме зајму. Ту пред „Уједињењем“ одиграо се један по све дирљив призор. Кад је маса омладинаца стигла пред кафану, изашао је пред њу газда од кафане, блед и уплакана лица. „Немојте браћо, немојте код мене“, говорио је јадник гушећи се у плачу, „ја нисам достојан те среће, ја сам браћо самосталац, убио ме Бог да ме убије. Немојте да ми улазите у кућу ватром изгорела, јер није достојна те среће и части. Оставите ме да цркнем кад нисам како треба“. Потресена до дна душе несрећом овога човека, маса се крену пут Теразија, узвикујући уз пут: „живео зајам!“ „живела три милијуна!“ „доле с републиком!“

Кад је маса стигла на место где се налази кућа господина Николе Пашића, клицање се устостручило. Узвицима: „живео Пашић!“ „живео зајам!“ „живела три милијуна!“ није било краја све док се више Росулекове радње није појавио на прозору господин Пашић, гологлав, и клањајући се познатим његовим осмејком на уснама, на све стране. Кад се маса његовом појавом умирила он је узео реч и изговорио овај говор:

„Много вам фала, браћо, због ово. Сад кад имамо зајам све ће да бидне добро. Оће да бидне добро и за оно што је господин Светозар, овај не Светозар, него господин Светолик, рекао господин Мити, то јест не Мити него господин Сими, овај Катићу. И то ће да бидне свршено. Што се тиче републике, фала вам, јер и ја сам за против. За против сам јербо је боље да буде намесништво. То јест не да буде намесништво него да не будне република, јербо у републику нема намесништво а намесништво је боље због што се тиче три намесника. У осталом све ће да бидне добро и хвала вам браћо“.

Урнебесан узвик: „живео Пашић!“ проломи ваздух и маса се крену према двору. Кад је стигла у близину теразијског кварта маса угледа пред собом диван призор. Члан кварта теразијског г. Мита Влашче, у парадном оделу беше извео вод жандарма, упарадио их дуж улице и кад је маса наишла, он је командовао жандармима „претперси“. Било је дивно погледати жандарме у парадном оделу и са белим рукавицама како држе пушке „пред перси“, а господин члан два корака даље стоји мирно и салутира. „Живела полиција!“ захори се из хиљаду грла, „Доле с републиком!“ Господин се члан поклони пред демонстрантима па онда диже опет руку до капе, па стаде мирно. Али није дуго стајао. Одушевљени омладинци притрчаше жандармима, почеше их грлити и љубити а једна гомила прилети господину члану да га дигне на рамена и да га у тријумфу понесе. „Немојте, господо, немојте“, одбијао их је скромно и срамежљиво господин Мита члан, али га они ипак узди гоше и понеше. Тада и господин члан паде у одушевљење. Једном руком наби боље капу на главу а другом руком маши се револвера па опали у ваздух, са раздраганим узвиком „туфек!“ Омладина да побесни од одушевљења. „Живио господин члан!“ „Живела полиција!“ орило се са свих страна, а господин члан на раменима омладинаца довикује жандармима „туфеци бре!“

Настаде једно весеље какво Београд не памти. Један омладинац спопао једног жандарма па куми и моли да га убије, да умре као најсрећнији човек. Жандарм се бранио и доказивао да то не може да буде по закону, али га одушевљени омладинац није хтео да пусти. Најзад се споразумеше да га жандарм само рани у ногу колико да има белегу, која ће га целог живота потсећати на овај срећан и блажен дан.

Тако загрљени омладинци и жандарми са ношеним господином чланом на челу кренуше поред двора, вичући „доле с републиком!“ „живео бакшиш?“ „живела камарила!“ Кад су пролазили поред дворске баште појави се дворска стража и упаради се на оном месту где је некада стајао двор Краља — тиранина. Војници су држали „претперси“ а официри су стајали „мирно“ и салутирали. „Живели спасиоци Отаџбине!“ „живели дванајесто-годишњи пријатељи“! узвикиваше маса крећући се према „Лондону“, где је мало доцније млади монархиста Цицварић држао сјајан говор у част зајма и монархистичког принципа.

По свршеном говору код „Лондона“ омладинци су се кренули натраг Универзитету. Уз пут су приредили мање овације пред појединим министарствима, пред кућом г. Ђорђа Генчића и најзад пред уредништвом „Самоуправе“.

После пет часова по подне демонстрација је била свршена и демонстранти су се разишли мирно и достојанствено кућама“.

Ето тако гласи извештај о демонстрацији, како га је полиција замишљала и како га је њен пријатељ г. Рептил написао.

ЈЕДАН ЕНЕРГИЧАН ПРОТЕСТ

Пред гласање зајма устао је г. Павле Маринковић, напредњачки посланик, па је најенергичније протествовао:

Што се и поред оволиког зајма од 95 милиона два највећа и најкултурнија округа — Подрински и Пожаревачки — остављају без икакве железничке мреже.

Г. Маринковић не криви толико ни саму владу, колико саму Скупштину, у којој седе *28 посланика* из тих округа, и нису умели и хтели извојевати железнице за своје округе, као што су то учинили Ужичани чак за Мокру Гору.

Пожаревачки је округ дао 15.000 куглица Пашићу, а овај округу у замену од 600 к. метара железнице, не да ни једног километра.

Народ тих округа, узвикнуо је г. Маринковић, умеће у своје време платити за овакво понашање својим изабраницима.

Последње мисли Обреновића

— Слике из скоре прошлости српске —

ПЕТИ ДЕО: ШТА СЕ ДОГАЂАЛО?

(34)

1.

Песма која све казује

Њу је у пролеће 1903. године спевао у затвору београдске полиције један „флекпуцер“ — тако се и потписао — и она од речи до речи гласи овако:

Ој другови, мила браћо моја,
Чујте, шта ће рећи песма ова.
Није лако на земљи живети,
Нит' је лако веран другар бити,
Јер је верност ретка ствар у свету,
С њом је лако достигнути мету;
Многи с њоме кроз живот се фали.
Многи због ње и у гроб су пали.
Многи рече, ој друштвена слико,
Ал ко ја је, није воло нико.
Много пута ја због ње пострада,
Па ево ме гди страдах и сада!
Па баш сада све што имах дадо,
Јер без свега ја због ње остадо.
Због верности, због друштвеног циља,
Смрт је лепша нег сунце кад сија;
Ал другови врло добро знајте,
И на уму ви ово имајте,
Сваки који се за слододу бори,
Каријеру мораће да створи;
Ако ништа на овоме свету,
Са смрћу ће достигнути мету,
Да се барем после смрти слави,
Док је света да се не заборави;
Па да сваки рече ту су пали,
За слободу што су војевали.
С тог другови врло добро знајте,
Да сте први у борби за радничка права,
Па нек слети са рамена глава;
Јербо шта је наш живот на свету,
Као роса на мирисном цвету;
Сунце гране, ни роса не пане,
Дан осване, живота нестане;
Кад живота већ брзо нестане,
Након њега спомен нек остане;
А тај спомен свак може добити,
Који с' хтедне јуначки борити;
Против ових грозних капитала,
Што раднички живот загорчава;
Који има понајвише права,
Јер он рани све својим рукама;
С тог радници мила браћо ајте,
Са свих страна журно похитајте,
Сваки себи друштво састављајте,
И главном се савезу *предајте*;
Поштујте му наређења ој!
Ет' другови то је савет мој.
Та савез се сломити не може,
Као дрво које је без коже;
Већ се мора видет доста јада,
Докле савез раднички пострада;
Јер ту има и другова чили,
Кој су једном живот прежалили;
Па кад они зато добро знају;
Зашто живот драгоцени дају;
Јер је живот највеће нам благо,
Па и њега ја ћу дати радо;
Сам друштвене да стекнем заслуге,
А награде ја не тражим друге.
С тог сви сложно, ој другови ајте,
На моја се дела угледајте;
За права вам са највише жара,
Прежалите срце из недара;
Тако радник може да победи,
И да себи живот обезбеди.
И тако ће а кроз време кратко,
Сваки човек кроз Србију лако
Моћи наћи у поноћи рада.
Поклоните пажње мојој вери,
Па чујте ме браћо флекпуцери,
Неправда се на дно рупе маша
То нек чује Љуба, Ника, Јаша,
И остали политички флекпуцери,
Господштина да се више не цери,
Него сваком по мери!!!

Доцније је ова изразита песма нешто измењена па онда и наштампана. Она је верно огледало оновременског расположења на улици, и моћи ће се разумети када кажемо да је њен сачинитељ — на кога је, као што се види, силно утицала Бранкова поезија — био у затвору због демонстрације 23. марта те године. Само је гледиште песниково нешто сужено: он све посматра са гледишта одушевљенога „флекпуцера“, сматрајући да и оновремена опозиција није била ништа друго до само један политички „флекпуцер“.

Обично се узима да је последица овога мартовскога флекпуцераја — укидање Устава, односно његова неправилна промена.

Ми мислимо да је у ствари било са свим друкчије, и то ће се видети из врста које даље долазе у овом напису.

На саму демонстрацију ми се нећемо више враћати. Њене се последице нису хтеле уочити на Двору Краља Александра — у колико су се показале на несигурности неких војних заповедника. А кад су неки ипак смењени — дошли су непоузданији.

Наставиће се

Дневне Вести

Србија и Аустрија. Како нема изгледа, да се између Србије и Аустро-Угарске постигне споразум одн. трговинског уговора, говори се, што с резервом бележимо, да ће овд. аустријски посланик барон Цикан са свим напустити Србију а новопостављени наш посланик у Бечу, Ђока Симић неће ни отићи у Беч. Колико у овом гласу има истине, видећемо у скоро.

„Згодна форма“. Наш уводни чланак, који је носио горњи наслов а који је управа града Београда забранила јер је у њему налазила дела клевете нанете Краљу Петру суд је ослободио и забрану поништио.

Због наших читалаца у унутрашњости донећемо тај чланаку прексутрашњем броју.

Повластице. После свршеног зајма дошле су у Народној Скупштини на дневни ред разне повластице. Данас ће се претрести повластица Јосифа Требињца из Бајине Баште, Милана Јечменице и Комп. за фабричну израду трикотаже, повластице индустријалаца пива и др. Како је расположење у Скупштини све ће се повластице без велике дебате и одобрити.

Опет демонстрација. И синоћ је, по трећи пут била нека врста демонстрације. Једна група студената свршивши час у 6 сата на Универзитету беше пошла ка Теразијама. Полиција је, међу тим била обманута, да ће бити неких демонстрација, те је с великим бројем жандармерије посела све улице, које воде позоришном Тргу. Доведена је чак и коњичка жандармерија. Међу тим, до демонстрација није ни дошло и после једног сата стајања на снегу, жандармерија је отишла у касарну испраћена од стране присутне публике, која се међу тим скупила, ироничним узвицима „Живела полиција“! који су пропраћени грохотним смејом.

Први милиони. Ако је веровати речима министра финансија др. Лазе Пачуа први милион новога зајма стићи ће почетком јануара идуће године. У исти мах чује се, да ће ти први милиони бити употребљени на грађење железничких пруга. Градња ће га у велико отпочети тек од 1. фебруара. Хајде де!

Постигнут споразум. Страни листови јављају да је између Србије Румуније и Русије постигнут споразум за везу наше пруге Параћин—Зајечар—Дунав. Као наши делегати при овим преговорима фунгирали су адвокат *Милан Мостић*(?) и наш посланик у Риму *др Милован Ђ. Миловановић*.

Оптужени за велеиздају. Чује се да је београдска полиција повела истрагу против ономадашњих демонстраната у које је помешала и неке своје питомце из шатроице и све, што рекао Чеда Радовић „пакум-пак“ мисли да оптужи за — велеиздају. Један од вођа демонстраната *Крста Цицварић* познати анархиста и ванредни слушалац универзитета већ се изгубио из Београда. По свој прилици и остали ће за њим.

Буџет. Како ће дебата по интерпелацији о полицијским гањањима трајати неколико дана, то се у Народној Скупштини неће ни износити буџет пре божићњег распуста. То ће се учинити тек после ферија, по свој прилици 2. јануара ид. године. Кругови, који стоје ближе влади надају се, да ће буџетска дебата трајати најмање 20 дана, јер ће у њој и посланици из владине већине учествовати, тако да се јануара месеца неће ништа друго ни радити. Распоред рада скупштинског у фебруару, ако се седнице продуже није још познат.

Крупан фалзификат. Кварт варошки ставио је под кривичну истрагу и у притвор Јосифа Илића трг., Милана Стојковића књиговођу, Вл. Јовановића, трг. и Милана Милојковића трг. за градњу и употребу 92 лажне менице у вредности од 62 331 динар. Решење о притвору одобрио је суд.

Изјавио солидарност. На данашњој седници Нар. Скупштине јуче изабрани члан анкете *Н. Николић* изјавио је солидарност са осталим опозиционим групама, које су заступале гледиште, да у анкетну комисију треба да уђу чланови из свих политичких група, па је дао оставку. То је исто учинио и *др. Мита Манојловић* други члан анкетне комисије.

Агатоновићева афера. На данашњој седници Народне Скупштине Р. Агатоновић примио је суд части, који му је понудио Ђ. Стојковић. Суд ће имати да утврди ко је од њих двојице — политички исправнији. Каква компарација! Агатоновић је навео за своје судије: Мих. Шкорића и J. Продановића. Стојковићеве су судије: Марко Трифковић и Миле Радојковић.

Велике демонстрације у недељу. Из радничких кругова чује се, да ће се у недељу приредити велике демонстрације, на којима ће учествовати целокупно београдско радништво.

Члан квартовног пододбора. Објављујући имена новоизабратих чланова пододбора напредне странке за кварт варошки, необавештеношћу извештачевом штампано је и име г. Јосифа Алмулија као изабратог члана што је нетачно. Место имена г. Алмулија требало је објавити име г. J. Демаја члана фирме Браћа Алмули и Демајо, који је у истини изабран за члана пододбора.

Молимо читаоце да ову исправку приме к знању.

У последњем часу. Пошто је због клизавице последњих дана маса света по Београду падало и ломило руке и разбијало главу, општински суд тек post festum издаје наредбу да се тротоари посипају песком и пепелом. Међу тим данас је ојужало тако да је Београд у самом блату, те човек не зна да ли да иде средином улице или још каљавијим тротоаром. Таквог чуда може бити само у Београду и нигде више!

† **Анта Орешковић.** Један од старих наших војних ветерана пуковник *Антоније Орешковић* није више међу живима. Још као млад официр дошао је из Хрватске у Србију за време владе блаженоупокојеног Кнеза Михаила и био један од твораца наше стајаће војске. Све до рата он је по разним мисијама путовао по свима српским крајевима а за време рата командовао је на Дрини. После рата био је командант дринске дивизије, а доцније погранични комесар за регулисање границе између Србије и Босне. Мало је било људи на словенском југу, који су имали толико политичких веза као он. Пуковник Орешковић највише је настојавао да се сагради железница Београд—Ваљево и о томе написао и једну брошуру, али му не би суђено да дочека и њену градњу. Био је добар Србин и родољуб. Бог да му душу прости!

Исправка. У „Правди“ у броју од недеље оштампана је „Исправка“ г. Панте Манојловића али са погрешним потписом. Место што је оштампано *J. Манојловић* требало је да буде оштампано *П. Манојловић*, што се овим исправља.

Читуља. Нашег одличног пријатеља г. Аврама Стефановића, рачуноиспитача Главне Контроле у Пожаревцу, задесила је голема несрећа. Његова добра супруга Тинка, после дужег боловања, преминула је 4. ов. м. Узимамо најдубље учешће у жалости нашег пријатеља г. Стефановића.

† **Савка Илић.** Мати г. Косте Илића, глумца, преминула је синоћ, у 8 часова, а сарањиће се данас по подне. Погреб је у 2 и по часа. Стан Скопљанска улица, до кафане „Мали Париз.“ —

Бадње вече — На неколико дана пре Божића одржаће се у Грађанској Касини бадње вече са „Јелком“ и великом закуском у корист сиромашних ђака уметничко занатлиске школе. Одбор госпођица састављен из најотменијих београдских породица, чини велике припреме да ово бадње вече што боље и лепше испадне.

Забава са игранком. Управа сиротињске касе, „Бикур Холим“, приређује у суботу 16. ов. месеца у просторијама Коларчеве пивнице забаву са игранком у корист друштвене касе. Судећи према великим припремама које је ово друштво предузимало и с погледом на занимљиве тачке забавног дела, које ће се од стране добровољних суделовача изводити, као и лепи спремљени новитети до сада у нашем друштву неуведени — обећавају да ће ова забава бити једна од првих забава у овој сезони, те ће свакако сваком посетиоцу пружити пријатно занимање.

Г. Клаз умољава се да дође одмах у уредништво „Правде“.

Важне Вести

Ваш испод поруба

Одвратни Скерла, скандалозна друштвена појава, који је полу најурен, а полу утекао из „Шп. Дн. Листа“, ушуњао се у „Одјек“, и отуд подло, а под заштитом читаве једне странке, измили као ваш испод поруба, да би опељио кога.

Тако је у јучерањем „Одјеку“ овај најподлији сатвар, поновио једну инсинуацију: као да се г. П. Маринковић паштио направити значајним тражећи додирних тачака са књижевницима кад су на умору, као што је био случај са Јанком и Сремцем.

Подли просјак Скерла, који се улизавао као последњи пезевенк око г. П. Маринковића док му је овај могао бацити коју кост, зна врло добро: да су г. Маринковићеве везе интимног пријатељства датиране са та два велика покојника од пре много година, и да је то пријатељство било потпуно *незаинтересовачо*.

Јанку се г. Маринковић одазвао као пријатељ у најтежим часовима, а Сремац, мада је био страстан партизан, постао је још 1894 године сарадник г. Маринковићу, једино из личних симпатија.

Само такав један шинтер као што је Скерлић, може бити толико циник те претресати и мртве кости ових сиротих људи.

Нама је само чудно, како један партиски лист допушта да га увлаче у овако ружан посао, а ми се иначе апсолутно не бојимо оваквих подлих клевета, јер за такву уш, као што је Скерлић, ми имамо вазда спреман — нокат.

Припитомљен

Ко пажљиво прати понашање појединих посланика, може приметити да је једна љута звер јако припитомљена.

Г. Миле Радојковић је био један од најнасртљивијих и најнемирнијих. Нико толико није досађивао министрима упадањем у реч као Миле.

Али онако накострешеном од један пут је длака спала. Сад се сав сјакти, колико се умирио и само преде.

Људи су се у чуду питали од куд то?

Његови пријатељи објашњују: да то датира од како је г. Миле био код г. Пашића у

ПОДЛИСТАК

ПРОБЛЕМАТИЧНЕ ПРИРОДЕ

РОМАН

од Ф. ШПИЛХАГЕНА

(наставак)

Добар старац одазвао се у толико радије овоме позиву, у колико је његова вера у честитост Ане Марије била непоколебљива, и у колико је сам био противан том пројекту, који је она испланирала за удају своје кћери.

Бароница је јасно увиђала, да у случају, ако се рођак Феликс не буде допао Јелени, — а тај случај није био немогућ — наваљивањем и прегоњењем неће се дати ништа постићи. Једино добротом, ако би што успела у ономе што је намислила.

И тако је она показивала се што је могла више, да изгледа добра према лепој кћери и да остали не би што год приметили, гледала је она све то да скрије. Чудновато је, међу тим, изгледало, да баш она, око које су сви обигравали, није могла никако да се загреје. Јелена није ни у колико била изменила своје умерено држање, своје учтиво, хладно понашање. И онај пансионат, који је бароница толико хвалила, био је у истини у васпитању гђице Јелене имао јака утицаја.

Па ипак та је млада девојка, која је тако хладна и неприступачна изгледала, била способна и за топлија осећања. Она је лила топле сузе кад се опростила са пријатељицама и својим честитим наставницама. Али је сузе брзо обрисала, чим јој је мајка приметила. Она се према оцу показивала пажљивијом; она није могла проћи поред каквог сиромашног детета, а да му не да какав поклон и да га поред тога не прихвати и пријатељски с њиме говори. Њене пријатељице, које је она до душе имала мали број, нису имале никада узрока да се потуже на Јеленину нељубазност; а писма која је она из Гренвица слала у Хамбург, била су доказ, да она бар према онима, које љуби, не може бити ни хладна ни закопчана.

Тако је она међу осталима писала и Марији Буртоновој, једној младој лепој Енглескињи, коју је она од свих својих другарица највише волела и која је на њу имала јака утицаја:

„Али то су tempipassati, добра моја Мари! Морам се сад учити, да уживам у музици, и ако ти ниси код мене да ме чујеш, и морам се кретати у друштву у коме не видим твоја два дивна ока. Осећам да ми ти свугде фалиш; као и све наше друге. До скора сам мислила, да и без вас могу бити радосна. Међу тим не веруј да се овде према мени непријатно поступа! На против, морам признати, да су моји према мени, преко сваког очекивања љубазни.

„Од мога оца нисам друго ни очекивала, али — ти си читала писма моје маме! Ти си ми тада говорила, да она личе једна на друга као снежни прамен. Али и она више није толико строга као пре и као што би човек по њеним писмима могао мислити. Она ми допушта све могуће слободе; да могу и смем да радим што хоћу — све, што нам је у пансионату изгледало као немогуће. Моје собе су у партеру старога замка, одмах уз башту, у коју из мога салона воде врата са неколико степеница...

„Живим потпуно у миру, премда главни ходник није ни неколико корака удаљен од моје собе. Ти знаш да ја волим музику, да је страсно волим, и због тога сам се плашила, да овде нећу моћи музицирати, кад падне вече и кад је све око мене мирно. Али сам ту бригу овде брзо пребринула и ја сам готово сваког вечера од те слободе чинила употребу.

„Никоме наравно не реметим мир. Истина у замку је и неколико од господе, који станују више мене и на срећу долазе у категорију људи које смо ми некад називали Новоду. Ту је на прво место домаћи учитељ, неки господин Штајн и један геометар који ради за тату са аристократским именом Тим. За њих би се могло рећи да су пријатни људи или боље да будем искрена за г. Штајна могло би се рећи handsome and very gentlemanlike indeed. Али ти зато не треба да мислиш, да су они, или један од њих оставили на мене какав особит утисак. Ја сам вазда имала антипатије према људима у таком потчињеном положају као и према хаљинама од поркета или чешким дијамантима. Они би пасовали за девојке из грађанских породица или за гувернанте, али за нас не.

„Ту господу виђам у подне и у вече, у осталом, они и не постоје за мене. Господина Штајна сусрећем сем тога и свако јутро рано у башти, кад птичице запевају око мојих прозора, те за то и раним, хтела не хтела. Признајем, да сам неколико пута хтела да избегнем те сусрете, али шта да радим? Не могу томе јаднику, који од седам до једанаест држи предавања маломе забранити, да једино слободно време у јутру не употреби за шетњу. У осталом, тај је Штајн, и ако је нека врста чешког дијаманта, ипак тако лепо ишлифован, да би га и какво особито добро око могло помешати са правим дијамантом. Он има нечег, што је код људи нижих сталежа права реткост: отмено држање и власт над собом. Па и начин његова говора тако рећи јединствен је, било да ласка, или што критикује.

— НАСТАВИЋЕ СЕ —

посети и појео један колачић, као што их г. Пашић уме да справи.

Тако се објашњује и његово ћутање као сведока против г. Светолика Радовановића, који сад пориче да је рекао г. Сими Катићу о она „три милијуна“.

Тако нам се сад г. Миле силно умудрио. Раније се подсмевао другима што се тако нагло измене. а сад и он стао на њихов траг.

Зато је био овај снег!

Чик!

Најзад се и г. С. Катић наканио да одговори г. Светолику Радовановићу. Г. Катић помиње да је било неке погодбе између њих и г. Светолика, да се даду такве изјаве, како не би пуцала брука. Али брука пуца и без тога. Сад г. Катић зачикава „Самоуправу“. „да не пропусти прилику, *ако сме*, да упита Исаковића и Радојковића *јели истина* оно што је Катић изнео у Скупштини о лањској, звучној, галантној, симпатичној и лукавој намери г. Пашића! Изволте.“

Чик „Самоуправо!“

Господ. Уред. „Правде“

Драги Господине,

Молим вас имајте доброту дати места у вашем цењеном листу овој мојој изјави:

Само за оно, што је у лондонском листу „Трибуни“ оштампано са мојим потписом, узимам ја пуну одговорност, а не и за оно што је неко други на свој начин причао да сам му ја казао, и што у самој ствари није тачно испричано.

Ја сам у овом смислу писао и уреднику „Трибуне“.

10. декембра 1906.
у Лондону

Ваш поштовалац,
Чеда Мијатовић

НАРОДНА СКУПШТИНА

— ЧЕТРДЕСЕТ ДЕВЕТИ РЕДОВНИ САСТАНАК —

Београд, 12. децембра

Значајна седница

На овој седници имала се да оконча и друга дебата о зајму. Самосталци и неки либерали кад су видели да на почетку седнице нема довољан број посланика изишли су из дворнице, те је за то наређена прозивка, којом је констатовано, да има присутно преко 80 посланика.

Дебата о зајму

Сама дебата почела је смејом. Известилац већине *Марко Трифковић*, читајући поједине чланове, где је год реч о монополској управи називао би је „самосталском“ а не „самосталном“. Самосталци су се против тога бунили а радикали смејали.

„Циганска већина“

Ил. Анђелковић почиње да говори, али га неки посланици прекидају. У тај мах Анђелковић се обраћа већини и довикује: „И то је већина — то је циганска већина“!

Већина скаче и протестује, па тражи да Анђелковић тргне реч натраг.

Ларма — Урнебес.

У том хаосу, који се био дигао и подуже трајао, није се чуло ни шта ко виче; ни шта ко доказује, ларма је трајала све дотле док Анђелковић није тргао реч натраг и изјавио жаљење за речи, које су му „промакле“.

Ануитет новог зајма

Бока Марковић тражи објашњења од министра финансија: хоће ли се ануитет за нови зајам ставити у догодишњи буџет.

Министар финансија *д-р Лазу Пачу* вели, да за сада нема потребе, да се ставља ануитет у буџет, јер ће неки досадашњи ануитети бити ослобођени.

Члан о железницама

Код оног члана у уговору о зајму, у коме је реч, које ће се железнице градити и којим редом, *Ст. Јанковић* предлаже, да се Ваљево преко среза подгорског веже са Шапцем.

С. Катић предлаже, да се пруга уског колосека Сењски Мајдан — Ћуприја продужи до Параћина, да се после угаљ не би претоваривао.

Павле Маринковић вели, да је већина већ близу да са свим прогура овај закон кроз Скупштину. Опозиција сада више не може утицати да се закон измени али он сматра том приликом за дужност да констатује, да два највећа округа у Србији, пожаревачки и подрински, остају без и једног километра железничког и ако у Народној Скупштини седе 28 посланика из тих округа, и ако су та два округа највећа у Србији. 15000 куглица, које су пале на листу Пашићеву у округу пожаревачком, знаће се одужити данашњој влади, на првим изборима који буду.

Гласање

После мале дебате у којој је *М. Драшковић* тражио објашњења: на који ће се начин градити железнице и његова предлога о томе, прешло се на коначно гласање целокупног уговора о зајма.

За зајам гласало је 88 радикала, против 55, напредњака, самосталаца, либерала и један социјал-демократ.

Од посланика нису били на гласању Ст. Рибарац, Мих. Ранковић, Милош Савчић (опет побегао, јер није смео да гласа против), Коста Борисављевић и др.

Кад је председник саопштио резултат, неки посланици из опозиције певали су „Свјати Боже“, а Павле Маринковић довикнуо је већини: „На здравље вам!“

Седница је одмах за тим закључена.

— ПЕДЕСЕТИ РЕДОВНИ САСТАНАК —

Београд, 13. децем. (пре подне).

Једна изјава

На почетку седнице *П. Маринковић* вели, да пословником није предвиђено, кад посланик може да учини какву изјаву. Желео би да се то питање начелно расправи и по његовом мишљењу те би изјаве ваљало чинити пре преласка на дневни ред. Он је једну такву изјаву дан пре учинио, што није на место два члана анкетне комисије који су дали оставку, одмах приступљено новом избору, него је остављено за други пут.

Разглаголствија Алексе Жујовића

Алекса Жујовић протестује, што га „Одјек“ назива достављачем, јер он то није и не бави се тим занатом. Директор тога листа показује у последње доба лудачке симптоме и такве би људе ваљало слати на Врачар. На синоћно „Свјати Боже“ Алекса вели, да ће оно бити посмртно опело онима, који су га певали. Сигнал за то „Свјати Боже“ дат је одавде из Скупштине.

Алекса се осврће и на демонстрацију и на демонстранте, међу којима помиње неке „Франье“, „Голдбергере“, „Крајицке“, — све чистокрвне Шумадинце, које је предводио један галантеријски трговац из Кнез Михаилове улице, који је и на мартовским демонстрацијама учествовао као полицијски шпијун, а који се 29. Маја упрскао као прдавац! Оно „свјати боже“ било је политици Голуховског и онима, који су с њим хтели да ортакују! О београдској осталој „голанферији“ Алекса не мисли више говорити.

Потпредседник *М. Ђосић* опомиње Алексу, јер је говорио о ономе о чему није имао права говорити.

Анкета

Пошто се прешло на дневни ред извршен је избор два члана за анкету. Изабрани су: *Н. Николић* (самосталац) и *д-р М. Манојловић* (либерал). Од напредњака нико. Скандал!

По свој прилици и та два члана даће оставке.

Акцис

Усвојен је за тим једногласно предлог *Мелентија Божовића* о измени у закону о акцису.

Ванредан кредит

После говора Драгише Лапчевића, д-р Илије Коловића, Р. Агатоновића, С Катића и др. посланика одобрен је ванредни кредит од 300.000 дин. за рад у Крагујевачкој фабрици.

Сима Катић у свом говору навео је да све владе не стављају довољан кредит у буџет за Крагујевачке раднике само да би могли ове експлоатисати у корист избора. „(Тачно је“! — добацио му је П. Маринковић).

За тим је седница закључена.

Исправка г. Агатоновића

Г. Р. Агатоновић националистички посланик нас је молио да у овоме исправимо извештај о његовом говору: Није он казао да је молио Краља Александра.

Није рекао да не пристаје на суд части са г. Стојковићем, него само да не пристаје на основици коју г. Стојковић предлаже, т. ј. да му поднесе оригиналан потпис. Тога оригинала нема, али пристаје да суд части цени по другим основима тај спор.

Неправедно је осумњичена његова изјава: да га је неко други потписао на честитци. То је цела истина.

Два велика лопова

ухваћени на делу

— БЕОГРАДСКИ СЕНЗАЦИОНИ ДОГАЂАЈ —

Шта је стражар чуо?

Било је то баш сад у недељу. — Ноћни стражар, који већ годинама стоји код „Руског Цара“ беше после пола ноћи пошао да обиђе свој реон. Кнез Михаилова улица била је савршено пуста и као замрла. Нигде живе душе.

Стражар је ишао оном страном, којом обично публика шета, лагано и замишљено. Снег му је под ногама шкрипао и он једва да је 50 корака одмакао од ћошка код „Руског Цара“ када на Управи Фондова изби пола један.

Одмах за тим учини му се, као да уз звук сата који је избијао још нешто чује...

Био је баш пред дућаном Драгутина Денића.

О ет лопови

Стражар је био застао и ослушкиваше. И заиста из деликатесне радње Драгутина Денића долазио је непријатни шум, који се све јасније чуо.

— Гле опет! — помислио је стражар у себи. — Лопови као код Качаника! Сигурно су се попели на таван и сад се спуштају лагано у дућан... Можда су баш они, који су били код Качаника...?

Непријатни шум све се јаче из дућана понављао.

Стражар је међу тим у себи склопао план, како да дохака лоповима.

Помоћ

У тај мах од „Руског Цара“ беше се појавио један млади пар. Стражар чим га опази похита на сусрет и препречи им пут.

— Молим вас, — рече стражар господину, који је ишао, — овде су неки лопови... будите добри па ми дозовите стражара код споменика...

Онај господин чим је чуо за лопова одмах је обрнуо маршруту и отишао према споменику.

Мало доцније указаше се два стражара, који похиташе своме другу у помоћ.

Одмах су опсели дућан. Један је отишао у двориште и опсео дућанска врата с те стране, а друга са улице. Трећи је послат, да телефоном дозове дежурног чиновника кв. варошког.

Опсада — дежурни писар

Опсада Денићева дућана могла је трајати читав сат докле се дежурни писар кв. варошког, Ђаја, указао са неколицином жандарма.

— Шта је? — запита писар стражара, који је био на улици и који му је пошао у сусрет.

— Лопови господине!

— Где?

— Код Денића...

— Хм! Чудновато!... Колико их је?

— Не знам!

— А је сте ли опсели?

— Све је у реду.

И Ђаја је расмотрио околину; Лагано ослушкивао и јасно чуо непријатни шум, који је долазио из дућана.

За њега је било јасно, да су по свој прилици они исти гости, који су у последње време удостојили својом високом посетом неке радње, дошли да походе и Денића и да се сад пред божићне празнике сортирају разном деликатесном робом, кад су се пре тога, код Качаника сортирали парама а код Пинкаса оделом и зимским капутима.

Кључ у брави

Ђаја је одмах наредио, да се Денићев дућан још боље опседне а у исти мах послао је једног жандарма у стан Денићев да му јави за догађај и позове га да отвори дућан.

Може се замислити како је Денићу било, кад му је жандарм после читава два сата лутања и тражења саопштио, да су му лопови у дућану.

Брзо се обукао и похитао на лице места, где је затекао читав одред жандарма, који су били опсели дућан.

Међу тим у дућану се није чула ларма. Било се нешко примирило.

Денићу је ту по нова саопштено, што је већ од жандарма био чуо и он је позван да отвори дућан.

Пушке на готовс!

У моменту када је Денић турио кључ у браву сви жандарми узеше пушке на готовс!

Ситуација је била критична и вероватно, да је између жандарма и лопова предстојала борба.

Кључ се у брави обрну и Денић одскочи у страну. Један од жандарма отисну врата и викну:

— Излази!

Нико се из дућана не одазва. Потпун тајац и мрак.

— Излази! Излази! — поновише и остали жандарми.

Али се по нова нико не одазва.

С пушком у руци један каплар приђе вратима и погледа унутра. Била је помрчина. Кресну жижицом, — али опет ништа.

— Да нису побегли? — била је прва реч Денићева.

— Нису! — рече каплар и прсну у грохотан смеј.

Сви се изненадише и наћулише уши.

Много вике ни за шта

Из дућана је по нова долазио онај непријатни шум, али је сада за све било јасно, да то нису они лопови, које су сви замишљали, да ће на делу ухватити, него друге врсте лопови, који су баш као и прави, прилично штете нанели Денићу.

Два велика пацова била су ухваћена у кљусу.

Општи смеј захори се на све стране.

— Ала нас преварише! — вајкаше се жандарми.

Међу тим Денић, који је једва дошао к себи, био је најрадоснији, те позва жандарме, да их са по једном „љутом“ почасти.

Ту је аферу београдска полиција у рапорту прећутала, али се данас она јавно прича по Београду, и многи на рачун полиције праве вицеве.

Над она два лопова извршена је истог јутра смртна пресуда. Денић их је сопственоручно дотукао!

Тако им и треба!

Сутра доноси „Правда“

Извештај са демонстрације

који је полиција била забранила

Позоришне ситнице

Бранино Позориште код „Коларца“. „*Артиљерија Рустикана*“. — И ако је г. Брана мислио да ову пародију не даје више у овоме месецу, ипак се морао приволети захтевима великог броја публике, да је у вечерас (по седми пут) прикаже. Публика која је ово захтевала већ је узела и карте и тако ће и вечерас бити препуна Коларчева сала. У програму је и омиљена лакрдија: „Мртвачко Коло“.

ТЕЛЕГРАМИ

Беч. 13. дец. („Кор. Биро“). — Цар Фрања Јосиф стиже вечерас у Беч из Валеса, где је код ћерке Валерије провео Божићне празнике. — Нису истините вести о тобожњем атентату против цара.

ВЕЋУ ПАРТИЈУ
Канцеларијског Материјала
РАСПРОДАЈЕМ
Д. Николић

Помоћника апотекарског

Упражњено је место у апотеци потписаног од 15. јануара идуће године.

Рефлектанти са офертима и условима нека се обрате мени
КЛАУДИО ПРИКЕЛМАЈЕР
апотекар — Ваљево

Наш добри

† Антоније Орешковић
пуковник у пенс.

преминуо је јутрос у 1 час после дугог боловања у 77. години.

Погреб драгог нам покојника биће сутра у петак у 10 часова пре подне, опело у Вознесенској цркви.

Стан: Призренска ул. бр. 9.

14. декембра 1906.
у Београду.

ОЖАЛОШЋЕНИ:

Супруга: **Драга**; деца: **Мица М. Цукића**; **Боривоје, Ружица, Милан и Никола**

СВЕЖЕГ „Бутера“

ЗА МЕШЕЊЕ

1 кгр. Дин. 3·50 препоручује

РАДЊА

Душана Тодоровића

КР. СРП. ДВОР. ЛИФЕРАНТА

Теразије.

Сасвим чистог природног Белог и Црног вина

Нарочито за наступајуће празнике спремио сам велику количину и дајем:

1 Литар белог вина старог Костолачког . . .	0·60
1 Литар црног вина старог Костолачког . . .	0·60
1 Литар белог вина старог Смедеревског . .	0·80
1 Литар белог вина старог Смедеревског трогодишњег	0·90
1 Литар црног старог врањског	0·70
1 Литар црног стар. књажевач. трогодишњег .	1·—
1 Боца 7/10 старог неготинског од 1895. год.	1·50
1 Боца 7/10 старог неготинског од 1883. год.	2·—
1 Боца 7/10 старог белог „Суварак“	1·50
1 Боца 7/10 старог белог франц. вина „Barsax“	1·20
1 Боца 7/10 старог црног француског „Medoc“	1·20

Телефон бр. 43.

Душан Тодоровић

Крaљ. Срп. Двор. Лиферант
Теразије

Чисте природне старе шљивовице и комовице ракије

1 килограм очишћених и отребљених ораја Дин. 2·60

Ново

МАЛИ

БРОКХАУСОВ ЛЕКСИКОН

у 2 књиге изашао је и може се добити у лепом повезу у

Цвијановићевој

= КЊИЖАРИ — ЗА **32 д.** =

НОВО **НОВО**

Изашла је из штампе нова књига

ИЗ ЗЕМЉЕ ПЛАЧА

НАПИСАО:

Радован Тунгуз Петровић Невесињски

Српска Краљев. Академија Наука наградила је ово дело са 480 дин. у злату из фонда Николе Мариновића.

Цена 1·50 дин. продавцима 33⅓ рабата.

Књига се може добити код издавача књижара **Геце Кона** Београд. Књаз Михајлова 34.

7—10

АДВОКАТ

МИХАИЛО МАРЈАНОВИЋ

са канцеларијом и станом Чика Љубина улица број 13.

Телефон бр. 483. 5—20

КАЛЕНДАРИ

лисни недељни и џепни

за 1907. год.

ГОТОВИ СУ

Могу се добити у трговини писаћих и цртаћих потреба

Маричића и Јанковића

525 БЕОГРАД 15—15

Најбоље је претплатити се на

„ПРАВДУ“

код поште. Тромесечно стаје 4 динара.

Павле Маринковић

адвокат

КНЕЗ МИХАИЛА УЛ. 15.
ТЕЛЕФОН **857**.

Против дуготрајне грознице и слабог стомака најсигурнији је лек

БИЉНИ СОК

који, на пола сата пред грозницу узет, исту одмах уклања. Хиљадама њих који су од исте патили, нашли су себи спаса у овом леку. Како је ова болест — грозница — код нашег народа врло честа, то би требало овај лек свака кућа да има у случају потребе да га употреби.

Прави **„Биљни Сок“** може се добити само у апотеци код **„ЦРВЕНОГ КРСТА“** у Београду. Цена је 2·50 дин.

NEROLIN **признато као изврсно средство противу кашља, катара плућа, тешког дисања, (asthma) зачетка туберкулозе и пљувања крви.**

„SAPARIN“ одлично средство противу нечисте крви нарочито за она лица која су патила или пате од ванредних тајних болести. Цена 2·— динара.

„Биљни тeј“ противу нервозних болести. Цена једног пакета 2 динара.

Сви ови лекови могу се добити у апотеци код

„Црвеног Крста“ у Београду.

ШАЉЕ СЕ ДОПЛАТОМ СВУДА.

Адреса: **Апотеци код „ЦРВЕНОГ КРСТА“** Београд.

ПАЖЊА ПАЖЊА

ТЕЛЕГРАМ

ПОМОДНА МАНУФАКТУРНА и ПЛАТНАРСКА РАДЊА

БРАЋЕ **Х. ГАБАЈА** КОД **КРУНЕ**

Кнез Михаилова улица број 31.

Препоручујемо **Трговцима** и потрошачима из унутрашњости своје богато стовариште разноврсне робе.

ШТОФОВА за женске хаљине разноврсних квалитета и цене,
СВИЛЕ за хаљине, Блузе и украсе.
Атлаза за Јоргане у ширини 160 см. 12 дин м. у разн. бојама.
Атлаза црног за либадета и бунде.
Атлаза у разним бојама и квалитета.

фабрично стовариште

Платна за Јорганске и Душечне чаршаве у разним ценама.
Шифона за Домаће потребе у разним квалитетима.
Гарнитура чаршава жанилских, вунених и памучних од цене динара 16, 18, 20, 22, 24, 26, 28, 30, 35 до 70.
Поркета у боји, белог шнир, пик и роза за доње употребе.
РАСПРОДАЈЕМО једну партију Поркета штер од цене 1 дин. за 0·65 пара дин.

Мустре шаљемо бесплатно. **Поруџбине** вршимо уз доплату.
Трговцима са споразумом дајемо на почек.

С поштовањем **БРАЋА Х. ГАБАЈ.**

Телеграм Телеграм

ВЕЛИКИ ИЗВОР ВЕЗОВА

ВЕЛИКИ ИЗБОР ЧИПАКА

Први Српски Завод

за

ФИЗИКАЛНО ЛЕЧЕЊЕ

У НИШУ

1. **Инхалационо оделење** за удисање лекова **за све грудне болести.**
2. **Електро-тераписко оделење** за употребу електрицитета *код свију нервних и мишићних болести.*
3. **Лечење врелим ваздухом** за све врсте реуматизма, назеба и атика и др.
4. **Махано-тераписко оделење** за лечење помоћу вибрационе масаже.

ОСНИВАЧИ:
Д-р **Павле Јевтић**
Д-р **Божидар Занфт**
Д-р **Драг. С. Петковић.**

12—20

Сваки дан свеже очишћене урањене живине Ћурака, Гусака, пилића, 1 кгр. 0·90 д.

ПОКЛОН ОД ВРЕДНОСТИ

„ЖИВИЛА СРЕЋА“

Играчима срећака Класне Лутрије за I кл. 33. кола јављам да ћу сваком играчу који купи срећку непосредно из моје радње у случају да ни у VI класи не добије *ни улог* дати за сваку ⅛ поклон од вредности тако *да мора имати користи.* Поклони за наступајуће ново коло долазе из **Берлина.**

Моја је радња од постанка Срп. Клас. Лутрије праћена срећом великим згодитцима тако: у прошлом 32. колу пала је премија у *200.000* дин. главни згодитак у 100.000 дин. и 40.000 као и више згодитака по 10.000 дин. и т. д. Све су ове срећке продате из моје радње.

За унутрашњост и иностранство извршујем поруџбине о своме трошку а шаљем и званичну листу.

Моли за посету

ИСАК Ј. ЕШКЕНАЗИ мењач

и колектор срећака Краљ. Срп. Држ. Кл. Лутрије

1—20 Књаз Мих. ул. Београд.

Увек свежег **„Тeј Бутера“** за јело и мешење

Огроман Избор

енглеских и француских „Фондан“ и чоколад бонбона за свечаре, енглеског бисквита за чај и јело, Шампањер бисквита за чај и вино, Карлсбадски облатни за „торте“ као и најновијих новитета у овој врсти робе приспело је ових дана и препоручује г. г. Потрошачима

Радња

Душана Тодоровића

КРАЉЕВ. СРП. ДВОР. ЛИФЕРАНТА

ТЕРАЗИЈЕ

Осим тога разног свежег јужног и српског воћа, Урме фине Мароко у кутијама и на кило, Смирна смокава. Малаге грожђа. Бадема у љусци, кестења „Magona“ крупних, Поморанчи Мандарина, свежих банана, свежег грожђа, јабука и т. д.

Највећи избор енглеских *„Бонбоњера“* са *бонбонама* за *поклоне.*

Сваки дан *свеже очишћене и урањене живине ћурака, гусака, пилића 1 кило 0·90 д.*

Чистог природног вина белог и црног у флашама од 1 литра. Као и сву колонијално-деликатесну робу добијену из првих европских кућа дајем са умереном ценом, тачном и брзом услугом.

Г. г. потрошачима из унутрашњости шаљем на захтев уз доплату.

Телефон бр. 43.

Највеће стовариште разноврсне деликатесне робе

Највећи и најраоврснији избор **„Бонбона“** у Србији

ВИНА

Стара црна вина Неготинска од 1883. год. И црна вина Азиска из Брусе од 1896. год. одпочео сам продавати у флашама и на више у мојој кафани код **„ТИГРА“**, Ратарска улица бр. 10.

※ ВИНА СУ ДОБРО ОЧУВАНА ※

Јанаћ М. Јанковић.

• • • • ПРАШАК

ВЕЖЕТАЛЕ

(Pourde végétale)

Од француских лекара препоручен и у целом образованом женском свету признато, као најбоље средство против разног бленороичног цурења — флуса, белог прања — код женских.

Цена 1 кут. прашка вежет. 3 д.
„ 1 плех. иригатору 3 „
„ 1 стакл. „ 4 „

ИНЈЕКЦИЈА • • • •

• • • • КАПСУЛА

ВЕЖЕТАЛЕ

Од француских лекара препоручене, као изврсно средство, против акутног и хроничног (застарелог) — бленороичног цурења, — трипера, канкова — код мушких.

Цена инјекцији 2·50 д.
„ капсулама 3·— „
Шприцева, суспензорија разних.

САПАРИЛА ЕКСТРАКТ, изврсно средство за чишћење крви после горњих венеричних болести, као и против сифилиса и шкрофула. Цена: 1 флаша 2 дин.; 6 флаша 10 дин.

☞ Главну продају за Србију и Балкан уступио сам само: апотеци **код „Српског Краља — Николе Ј. Марића у Београду** ул. Краља Александра, где се само може и добити, одакле се и поруџбине из унутрашњости по пријему новца или уз доплату под дискрецијом одмах шаљу

R. Frère
pharm, 1 Cl. Paris.

„Правда“ излази сваки дан. — Претплата је за Србију: за годину 16 дин. за пола године 8 за четврт год. 4 месечно 1·50 дин. За иностранство: за годину 32 динара з. пола године 16 дин. за четврт године 8 дин. — Стан уредништва налази се у Чика Љубиној ул. бр. 7. — Власник за клуб „Напредак“ и главни уредник *Јова Адамовић*

„Бранко Радичевић“, Штампарија Гавр. Давидовића и Комп. Бранкова ул. бр. 18 Одговорни уредник **Душан Трбојевић**

Понедељак
25. ДЕЦ.
— 1906. —
БЕОГРАД

ПРАВДА

ГОДИНА III.
5
пара број
БРОЈ 348.

ОРГАН НАПРЕДЊАЧКЕ ОМЛАДИНЕ

Христос се роди!

Најмилији и најслађи празник у хришћанству је Рођење Христово. Господ се представио човечанству у најпримамљивијем и најзаводљивијем облику: као невинашце, пред ким падају све страсти, које не зна ни за какве пороке. Господ је тиме хтео да полеска и да уздигне човека, показавши му да у првом тренутку Бог се изједначава с човеком; да је у том тренутку рођења човек тако исто чист као и Бог!

Све оно што после човек начини од себе и уради другима, све је то чисто „заслуга“ човекова. Он је на овај свет дошао без греха, а свако оде с овог света претрпан гресима, окупан у сваковрсном злу и неваљалству.

Господ је желио учинити веку највеће благодејање; даривши му *мир*, зато се јавио на свет, у виду потног спокојства душевног. ли се показало: колико је век чудан створ, кад ни Свемогући Бог није успео усели мир међу људе и љубав, ако скупо плаћену, није могао раширити у роду човечим. Људи се и даље глођу ђ собом као бездушна створења, њих и даље узнемиравају и обеспокојавају најодвратније страсти, па чак и сами обеспокојавајући глазови“.

Али високопостављени идел од Бога Човека, остаће ваз а као звезда водиља, која је удраце са Истока довела до асала у којима се нашао Спаситељ. Обећани Мир остаће вечито она сврха, којој ће Човек у овој Долини Плача без престанка тежити, јер је тек у њему права срећа.

И зато ми свима нашим читаоцима, свима нашим пријатељима, па и самим нашим противницима желимо тај Мир, који ће им донети срећу, и који ће их учинити бољима. А све те наше жеље изражене су у оном дивном хришћанском поздраву:

Христос се роди!

ПЕЧАТ

Пашићева Влада је по признању мих њених присталица учинила ога зла у овој земљи, од када је дошла на управу. Она је оборила ауктoритет закона, она је завела општу корупцију подмићивањем, она је направила ову на[illegible]зу од зајма, она се покорила завереничкој банди, која жари и пали по Србији, она је увалила Србију у општи царински рат итд. итд.

Али је све до јуче носила какво такво обележје једне *српске* владе.

Њеним комуникеом у „Самоуправи“ о митинзима за Босну и Херцеговину, она је изгубила и оно мало угледа што га је имала.

Њено пужење пред Аустријом је беспримерно!

Митинзи, што су их српске патриоте у целој земљи на основу позитивних закона сазивали ради протеста због злочина у Босни и Херцеговини, узнемирили су Аустрију и Пашић је морао одмах да се због тога *извињава* Аустрији!!

Аустрија кињи на нечувен начин већ толико времена нашу браћу у Босни, и ми у Слободној Краљевини *не смемо да се чак о томе ни поразговоримо*!!! Брука!

А о оној претњи свима чиновницима српским, из које излази: да ће чиновници Краљевине Србије бити отпуштени јер се не допада њихово политичко мишљење Аустрији — о њој ћемо већ нарочито проговорити, јер је она најлепше обележје бедне Владе, која данас управља овом земљом и вуче за нос овај народ.

Ми смо услед ових празничних бројева, проговорили само оволико мало на брзу руку, али ћемо се на овај пандурски комунике вратити одмах по празнику.

За сад само констатујемо: да је Влада овим актом ударила *печат* на своју фаталну политику.

НЕНАДНА СРЕЋА

Љута зима стегне
Природине груди,
Ал' пролеће гране,
И нестане студи.

Небом се навуку
Облачине црне,
Ал' просија сунце
И радост се врне.

А мене су, ето,
Кол'ко јади сплели —
Па још ништа, ништа,
Да ме развесели!

Само један поглед
Тих очију плави,
Тај анђелак рајски,
Да се од куд јави!

С места би ми диго
Терет црна јада, —
Ах, срећице пуста,
Где си, изненада!...

Соколанин.

ХРИСТОС СЕ РОДИ, МАМО!

Сличица из живота

У малој, ниској собици једне забачене београдске улице седела је сиротица крај прозора. Крпила је нешто и плакала. С поља се чуше кораци и она брзо, уздишући, избриса сузе. У собицу утрча весео дечак од десетак година. Пошто остави своје књижице приђе мајци, пољуби је у руку и загледа се у њу:

— Ти си опет плакала, мамо, рече он грлећи је.

— Нисам, сине!

Јеси, јеси... Познајем ја по твојим очима... Видиш, како су се зацрвенеле!... Немој мамо плакати, и дечко је обасу пољупцима.

— А шта то радиш?

— Спремам за тебе овај капутић, Јова има зимски капут и још му је доста добар. Видиш сине, како је леп... Само да га мало прекрпим. Добила сам га од госпође Јеленке. Таман ће бити за тебе, и тако ћете сада обојица имати топле капуте за зиму.

Дете весело ужагри, — као небо плавим очицама у капутић на материном крилу.

— Леп је мамо... и постављен... У овоме ми је Бога ми било зима... А Јова још није дошао из школе, мамо?!

— Није сине.

— Сад ће и он... Распустилисмо се, мамо, за Божић. Сад чак до после Божића немамо школе.

Мати дубоко уздахну... Дете изиђе у кухињу, и за мало врати се са комадићем хлеба у руци.

— Идем ја, мамо, мало на улицу... Има пуно деце, да гледам како се клизају.

Иди, сине, али се ти немој клизати можеш пасти.

Дете се жалосно осмехну:

— И не могу, мамо, баш и кад бих хтео... Погледај,... и дете подиже ногу и показа поцепана пенџета на ципелицама.

Матери се скотрљаше две три сузе, а дете весело одскакута друговима на улицу.

* * *

Беше то жена средњих година. На бледом, испијеном и увелом лицу, налазило се још трагова, некадашње лепоте њене. Али, ко је познавао некадашњу госпођу Марију, и видео ову данашњу — сиротицу, мало би нашао сличности међу њима. Беше то некада лепа, крупна, снажна, мила госпођа, одевена у дивно српско одело, које је на њој стајало као да је саливено. Кад је сретнеш, и нехотице се машиш капе да је поздравиш..... Муж јој, покојни газда Мирко, беше чувен и виђен, познат и признат трговац не само у месту, но у целој околини....

Али, Божја је воља зар била и газда Мирко посрну у трговини. С дана на дан ишло је све горе, и то га свали у постељу, из које се више и не диже. По смрти његовој повериоци однеше све и она, са два нејака црвића, остаде без игде ичега, па и без крова над главом....

Шта је пута Марија помишљала, да себи живот одузме, али су је те црне мисли остављале, кад год би погледала у своју дечицу. И она се реши да живи, да живи за њих, дечицу своју.... Оно мало стварчица, што јој беше преостало, и што је од повериоца склонила, распродаде, и, готово без ичега, пресели се у Београд... Она беше вредна и у брзо је у Београду добила неколико добрих кућа у којима је радила и тиме издржавала себе и децицу. Историју своју нити је коме причала, нити је се коме жалила, али јој је она била исписана на њеноме некада лепом лицу.

У таквом животу, у тој борби, пролазиле су године... Дечица јој већ порасла и старији, Јова, ишао је у четврти а млађи Миле, у први разред гимназије. Њену тешку борбу у животу, олакшавала су јој деца у толико што су оба били добри ђаци. Гледајући у њих, њено се срце, чешће пути радосно заиграло. У њима је она гледала светлије дане будућности своје...

Најтеже јој је било, кад се приближише, овако благи дани. Кад се сети, како се некада, у њеном дому прослављао Божић, Ускрс, па крсно име Свети Ђорђе, а како данас!.... Приближио се ето Божић, а она ни печенице неће имати, да обрадује дечицу своју... Због тога је и плакала, кад је Миле из школе дошао... Често је она тако плакала, само је сузе од деце крила, да их не жалости.

* * *

Београдским улицама врви свет. Једни иду тамо, други амо. Купује се, спрема се, набавља се, јер је кроз два дана Божић...

На Тркалишту опет читав вашар. Мањи се не можеш од света, а уши да ти заглуну од цике прасади, која се измешала са лармом продаваца и купаца.

— Да вам понесем, господине, ваше прасе, рече неки, сиромашно одевен дечко, скидајући учтиво капу и прилазећи једном господину, који је баш тога тренутка купио печеницу.

— А можеш ли?

— Могу, господине, није тешко. Носио сам ја и већих.

— А шта ћеш ми тражити?

— Колико ми ви дате, господине!

Господину се допаде ова скромност дечкова.

— Е, хајде, понеси!

Оба се изгубише у оној силној ларми и гунгули. Идући путем, господин је чешће пута загледао у дечка. Беше му се допало његово симпатично лице, које беше посуто крупним грашкама зноја и ако је било хладно. Кад дођоше кући он му даде читав динар... Дечко скиде капу, пољуби га у руку и захваливши се, брзим кораком оде опет на Тркалиште.

Да је ко обратио пажњу на овога дечка, видео би га да је тога и сутра дан, неуморно носио прасад, а враћајући се натраг, пребројавао своју малу зараду.

*

Освануо је Божић. Са београдских цркава брује звона и поздрављају рођење сина Божјега. По негде одјекне и пуцањ. Побожни људи, хитају цркви на молитву... И ако је још доста рано, већина је домова осветљено...

И Марија је поранила. Пробудила своје синове и опремила их цркви...

Док су се Јова и Миле вратили из цркве, она је распремила своју собицу. Запалила кандиоце пред светим Ђорђем. Собицу окадила и лепо наместила, те је добила некако свечанији изглед. На средини је собе сто, кога је застрла лепим, белим чистим застирачем. На столу свећа са воштаницом усађена у чашу напуњену пшеницом и кукурузом. И ако је рано, она поставља за троје, и изнела на сто све, што је у сиротињи својој за овај благи дан спремила...

Црква се већ давно пустила и она погледа синове. Спремила је и млека за доручак. За мало, па чу њихов говор у дворишту и потрча вратима. На кућњем прагу указаше се њени синови. Напред је ишао Миле, а за њим Јова. Међу собом су, на ражњићу, носили печено прасенце, као наливче.

Мати кликну радосно, а деца је у глас поздравише:

— *Христос се роди, мамо*!

Срце им је играло од радости, и уђоше поносито у кућу.

— Од куд вам то, надо моја, пита мајка, а нешто је у грлу стеже.

— Наше, мамо... Зарадили смо... Али, причаћемо ти, већ за ручком рече Јова. Она их обојицу изгрли и изљуби...

За ручком су причали мајци, како су се сетили, те ишли на Тркалиште и носили прасад кад ко купи. Зарадили су тако за два дана девет динара, и купили печеницу за осам...

— Па смо после, наставља Јова радосно, однели прасе код чика Ивана, те нам га он уредио и метнуо на ражањ... Позајмио нам је и свој плех, па смо после однели код пекара... и ево је сад...

Матери је играло срце од радости. Прославили су Божић потпуно срећни и задовољни..

Кад Јова и Миле, после ручка запеваше: „Рождество твоје Христе Боже наш“... а њој полетеше сузе, али то су биле њене сузе радоснице.

Децембра 1906.
Београд.

Мих. Сретеновић

Дневне Вести

Један „независан“ суд. Варошки суд је одобрио Церовићеву забрану над нашим бројем од четвртка, због белешке: *„Сензациона Вест“*.

До данас се никад није овако у суду решавало. Суд не само што осуђује *алузије*, него се чак ставио у положају публике, те погађа: шта је ко мислио и кад погоди, он за ту *своју сопствену измишљотину*, казни уредника.

Толику „независност“ према режиму нису показивали ни Владанове судије. То јунаштво судија долази од туда: што су четири од судија тог суда изабрани за председнике, па их влада држи већ месец дана на белом хлебу.

Биће постављен онај који се боље покаже. А председник сад ваља да се одужи за оно дугачко одсуство.

монструм решење штампаћемо чим то по закону буде могуће, те да види овај зачорени свет како се суди у „Светом Стању“.

Реконструкција кабинета. Има више од два месеца како се код нас „говори и пише о реконструкцији Пашићева кабинета. Прво се чуло, да ће да одступи министар грађевина, онда министар војни, али последњих дана оставком министра правде д-ра М. Веснића сама реконструкција добила је врло озбиљан карактер и многи радикали већ зебу, да та парцијелна криза не изазове *кризу целокупног кабинета*. Ко познаје Пашића и његову парчетарску политику знаће, да ће он гледати каквим крпежом да одгоди кризу целог кабинета, али се с друге стране опет ради свим силама да се Пашић најури. Не би било никако чудо ако би се то и десило. Та Црнац је учинио своје...

Чиста ситуација. Ако данас у „Српским Новинама“ не буде указа о попуњавању удовних министарских портфеља криза ће се продужити и после Божића па трајати све до новог састанка Скупштине а то је до 10. јануара. И још има неког да тврди како је политичка ситуација у Србији — чиста.

Дипломатски указ. У министарству спољних послова већ се од дужег времена спрема некакав велики дипломатски распоред, који ће изгледа у последњем моменту да се знатно измени.

Ситуација при закључку листа. Реконструкција кабинета, која је требала да буде извршена у великом стилу, смањена је за сада и ограничена само на два портфеља министра грађевина и министра правде. На место Ј. Станковића и др. М. Веснића долазе *Ј. Јовановић*, управник фабрике дувана и *Марко Трифковић*, народни посланик први за министра грађевина а други за мистра правде.

Оптужба за велеиздају! Страни листови доносе телеграм из Београда, да ће Пашићева влада нашег бившег посланика у Лондону *Чедомира Мијатовића* оптужити за велеиздају због — антидинастичке пропаганде. Може и то чудо бити! У овом светом стању после 29. Маја, од како у Србији тече мед и млеко, довољно је неко на улици да кине, па да буде оптужен за велеиздају. Шта све у Србији неће бити!

Попуњен дефицит. Како су се листови пожурили јавити: како је Љуба Миљковић брат Владанов, *већ* попунио дефицит, што му га је контрола нашла у 9000 динара,

Лепо, попунио, па шта сад? Изео вук магарца.

Да се то ма ком десило, тај би већ клиснуо у пензију, а можда дошао и под суд, али је Љуба брат Владанов и зет Свете Дечанца, па може и са дефицитом бити директор.

Календар „Напредњак“. Данашњом поштом разаслан је пријатељима у унутрашњост календар „Напредњак“ за 1907. год. Календар је штампан у 5000 примерака и врло је мали број задржан, ако би неко накнадно тражио да му пошљемо. Пријатеље, којима смо послали календар молимо да се заузму и растуре број, који смо им послали. Цена је тако мала, само 50 п. д. по примерку, да ће сваки напредњак моћи календар набавити. — Новац треба слати клубу „Напредак“ — Београд.

Химне. Питања о химни постаје све замршеније и све комичније.

Читаоци се сећају да је на конкурсу састав симпатичнога песника А. Шантића из Мостара добио награду и примљен за химну. Али судије су биле и неспособне да оцене, и пристрасни да праведни суд изрекну, зато се њихова оцена јако размимоишла са искреном оценом целе публике.

Г. Шантић, као паметан човек, полагао је више на суд јавности, него на ласкава тручања неколико књижевних аматера, па је зато и повукао своју песму

Али тадањи министар просвете г. Љ. Стојановић му је одговорио: да влада не прима к знању то песниково повлачење, него да она остаје при својој одлуци: да Шантићеву песму усвоје за народну химну.

Сад се г. Шантић јавио министру и тражио да му се исплати хонорар од 1000 д.

Међутим се јавио министарству познати песник г. д-р. Никола Ђорић и поднео једну песму као химну. Како смо извештени, та песма има врло много добрих страна, и у Влади већ преовлађује расположење да исту песму усвоји за химну.

Шта ће најзад бити са том комичном химном у овој карикатури од државе?

305 пријава за балканску изложбу. Одбор за балканску изложбу у Лондону добио је до сада из целе Србије само 305 пријава за учешће на изложби, и то из Београда и околине 121, из округа ваљевског 52, из крагујевачког 35 а из осталих округа — остатак. И сувише мало!

Одузета каса. Ономад смо јавили, да је у каси С. Миљковића директора шабач. гимназије нађен дефицит од 9000 дин. Из Шапца нам сада јављају, да је Миљковић попунио дефицит али да је по наредби министра просвете даље руковање касом одузето од Миљковића и предата проф. Николи Савићу.

Покушај за химну. У петак је у Позоришту био велики концерат под управом вредног капелника г. Покорног. Концерат је био мање посећен, но што је заслуживао, јер је врло уметнички био изведен.

Интересовање за овај концерат било је појачано вешћу: да ће се тога вечера егзекутирати „молитва“ композиција симпатичнога музичара И. Бајић из Н. Сада.

Г. Бајић је зачео амбицију да та његова композиција буде примљена као химна.

И ако можемо рећи да је композиција ваљана, не можемо јој признати нужне особине за химну. „Молитва“ је у истини добра као молитва, као „кантика,“ али нема оне схватљивости, поносне простоте и оне величанствености која се тражи од химне.

У осталом, тешко да ће се и моћи саставити нова химна, јер је још наша, права српска химна „Боже Правде,“ свима у срцу и памети.

Тимочка железница. Грађење тимочке железнице изгледа да ће се дати странцима, а вели се да је на то дао свој пристанак и министар грађевина Ј. Станковић, који је пре био противан таквој политици.

Крагујевачки клуб „Напредак“. На дан 31. декембра ове године, држаће крагујевачки клуб „Напредак“ своју годишњу скупштину.

Прокоцкао 650.000 круна. Из Будим-Pеште јављају да је ових дана један познати угарски спортсмен који је у исто време и посланик на Сабору прокоцкао за једну ноћ 650.000 круна.

Само кад има.

Српска молитва. Тек синоћ је приказана у Народном Позоришту нова композиција г. И. Бајића, композитора из Н. Сада.

Наши људи из прека толико су наивни, да мисле, како ми у Србији имамо времена на молитве и химне, па зато није ни чудо што г. Бајић није наишао на пријем, какав његова поетска душа заслужује.

Не пева се данас нама у Србији, г. Бајићу, нити се Богу моли. Да можете пренети шкргут зуба окована човека у ноте, Ви бисте тада приказали истинито осећање Србина из Србије. Та очајна песма можда би и сувише коснула ваше срце, али будите уверени она би била са више љубави примљена но Ваша извештачена химна.

Веридба. Наш одлични пријатељ и члан крагујевачког клуба „Напредак“, г. Буда Лукић, трговац из Крагујевца, вериће се 26 ов. мес. са г-ђицом Мицом, ћерком г-ђе Савете и г. Тасе Ц. Поповића трг. из Свилајнца. Веридба ће бити у Свилајнцу.

Честитамо нашем пријатељу.

Забава. Забавни клуб Сављан. трговачких помоћника приредиће велику костимирану забаву на Богојављење 6. јануара 1907. год., у засебној сали Бајлонове Пиварице.

Управа још сад ради да ова забава буде за похвалу.

„Јакшићев“ концерат. Уочи Нове Године приредиће Типографско Певачко Друштво „Јакшић“ Концерат са Игранком у просторијама хотел „Булевара“. Припреме, које се чине за ову забаву, дају изгледа, да ће то бити једна од најлепших забава у овој сезони.

Поред одличног програма, Друштво ће Краљици Забаве тога вечера дати на дар један врло леп и фини поклон.

Цео Програм ћемо доцније донети.

Важне Вести

Танка му кожа!

Пашић отегао ову кризу као баба ципвару.

Кад се Миленко отео, он је вазда стењао да му нађе замену. Неће Михаила Јовановића, неће Марка, а Коста се нећка. Пашић би најрадије клопнуо Љубу Живковића. Овога је већ толико пута насамарио, да је с правом могао веровати да ће овај опет подметути леђа.

У тој цељи је послао два завереника, који су га синоћ склањали да се „жртвује“ и да уђе у кабинет.

Љуба је одговорио: не иде више. Пошла су кола низа страну. Танка ми кожа а слаби живци.

Шта је Бога донела..

Божићна сањарија

— Росанда —

Било је бадње вече. Природа се бејаше већ окитила и уресила својим белим празничним рухом, а пахуљице падаху у веселом игрању и несташном лепршању.

Оне дођоше да повећају радост дечјих срдаца, тих малих становника наше варошице.

И мала Драгица у сиромашном стану својих родитеља — радника, весело очекиваше тај дан, радосна онако исто као и њена мала школска другарица Оливера, кћи богатих родитеља.

Драгичин отац и њена мама ипак гледаху да обрадују своје добро детенце. Најзад дође и тај тренутак који је Драгица тако жељно ишчекивала. Њена мама запали ситне свећице на малом божићном дрвету и она виде мале, скромне поклоне: јабуке, орахе, колачиће и луткицу коју је њена мама зарадила у кући оних богатих људи.

Поглед на радосно дете бејаше највећа награда за толику патњу и бригу родитељску. И срећно задовољство одагна за часак бригу и беду из ове сиромашне собице.

Са звоника се зачуше звона: родитељи управише к небу поглед пун искрене захвалности, и у души вероваху да је и њихов дом ове вечери срећа походила.

Драгици најзад сан склопи очи и она заспа весела и задовољна мислећи само да лиће и њена богата другарица добити таке лепе поклоне. У једанпут угледа себе у једној великој дворани; у средини се светлаше велико божићне дрво, окићено скупоценим блиставим украсима који виснаху о златним и сребрним узама. Све је наоколо бљештало од јасне светлости ситних свећица и Драгици очи засенише. За тим спази поред себе једну малу девојчицу; то бејаше она њена другарица Оливера која стајаше светлога лица измеђy својих родитеља.

И она спази Драгицу па јој приђе и рече: „Ходи, Драгице, ходи да видиш само шта је мени Бога донела“! Узе је за ручицу и приведе дрвету. Драгица се од чуда и милине чисто изгуби: велика лепа лутка у украшеним златним колицима, поалађене књижице са сликама и многе играчке лебдијаху у живој светлости пред њом.

Тада се узеше играти. Срдашце детиње све живље куца од радости изазбуђења.

Ала је дивно овде код тебе, Верице, и ја ћу други пут моју лепу малу луткицу донети да се тако и други пут играмо!“ — рече мала Драгица својој веселој другарици а у том јој забрујаше познате речи умиљатог гласа мајчиног: „Драгице! устани, чедо моје!“

И она се — пробуди.

Тарући своје сањиве очице, дете причаше о многим и дивним, сјајним поклонима своје драге другарице, па најзад упита: „Мамице, та зар је Оливера много, много боља од мене?“

Безазлено детенце вероваше да су сви божићни поклони заједно са божићним дрветом заиста поклон од Бога с неба.

Сузе што блеснуше у мајчиним очима и топал пољубац који јој с усана паде на лепо чело њеног малог анђелка — бејаху одговор на ово питање...

ПСАЛАМ

— 43. —

О, Господе, Ти судијом буди
Између мене и лукава света,
А ономе што врлину куди
Крепост твоја нек у мишљај смета.

Ти си Господ све радости моје —
Што лик свети Ти уклањаш за ме?
Тужан идем ради судбе своје,
Пакост, злобе кад устану на ме.

Лучу свеју и истине своје,
О, Господе, даруј духу мом,
Нек ме води у висине Твоје
И одведу ка престолу Твоме.

Ту ћу прићи жртвенику самом
Вишњег Бога и Господа вечна
И радости и пар таз над тамом,
Да се ори песма медотечна.

Крени, душо, очај на те не сме
Што си пала и клонула силно?
Још се надај — певаћемо песме
Вишњег Бога славећи умилно!

* * *

Семберија

Наш народ на доњој Дрини зове Семберијом угао данашње Босне, између десне обале Саве и леве обале Дрине. У попа Дукљанина (у 12-том столећу) тај се крај зове Сумбрија по једној варијанти Субрија. По угарским и босанским исправама, у том крају била је кнежевина Усора. За времена краља Матије била је тамо мала бановина Сребрник. За турске владавине простри тузлански (зворнички) санџак, обухватајући у главном стару кнежевину Усору, захватио је и овај угао између Саве и Дрине, који народ зове Семберијом.

Вишњићева песма о добром кнезу Иви од Семберије обновила је име Семберије у ширим круговима народним. Нушићев класични драмат *Кнез од Семберије* ово је име у народу управо популаризовало.

Није ми познато, да се когод позабавио око имена Семберије. Само што Шафарик (у Словенским Древностима § 32, 1.) Семберију укратко спомиње и примећује: „Не могу поуздано казати, од кога је тај крај добио своје име, да ли од Срба, или од кога другога.“

Птолемеј помиње међу народима данашње Русије око северног Кавказа Савире, или Сабире, или Себере (Cebeipoi, Севи... Шафарик (у поменутоме делу 15., 6.) не сумња, да је тај народ био уралскога рода од источних чуда, па мисли, да им је првобитно име било Сибир, и да су били сродни са Хунима. Пред крај 6-ога столећа нестало их на у кавкаским земљама, а у исто време појавили су се на доњем Дунаву. Ту су их Бугари покорили и држали их у тешком ропству, те су по њима слуге и робове звали сабирима и себрима па су ту реч и Срби примили и у њиховим старим законима себар означава човека простог, сељака, подложена. Од њих се не може изводити име Сембера, Семберија.

У дворској библиотеци у Минхену имо рукопис од године 866—890. обично називан Баварски ђеограф. У овом рукопису исређени су словенски народи, њих око 20, и код свакога примећено је, колико који има „градова“ urbes, civitates, те их има набројено преко 3760. Рукопис разликује словенске народе у Немачкој (regiones quae terminant in finibus nostris) и оне изван Немачке. Међу њима у Немачкој наводи: Surbi (Срби лужички и мишански) са 50 градова; Morizani (српско племе Морачани) са 8 градова; Galaminzi (српско племе Гломачани) са 14 градова. Међу словенским народима изван Немачке наводи Баварски ђеограф: Zerivani quod tantum est regnum ut ex es cunctae gentes scnlaorum exortae sivt et origiginem sicut affirmant ducant. Т. ј. Србљани, којих је толика земља, да су из ње произашла сва племена словенска и како о н (т.ј. Словени) тврде искон из де. Наводи још Баварски ђеограф Mehrehani (Морављани у Србији а чешке Моравце зове Marharii са 30 градова, и међу другима још и Sebbirozi.

Карамзин и Шафарик нису се мало намучили око Баварског ђеографа, ипак нека имена словенских племена, која он наводи остала су недовољно објашњена, ненавесна. Племе Sebbirozi објашњено је као Себирци, Себерци, Саберци, (Сепберци) и Баварски ђеограф даје им 90 градова. Како ове Себерце или Саберце (Сепберце) минхенски рукопис наводи међу племенима, која су у дана-

оврснији избор „Бонбона“ у Србији

њној Русији, то им тамо ваља тражити седиште. Шафарик (у Словенским Древностима 28, 14.) мисли, да су они живели или око језера Себира (иначе Сабра) и реке Сабре у петробуршкој губернији, или око језера Сабра у тверској губернији. Себиро и Сабро или Сабро (Севбро), по Шафарику. иста је реч са обичном променом е. или ѣ на а. Облик Себирци постао је од Сабирци, као и Дреговићи место Драговићи. На карти Руса Зјабловског Лужко Језеро названо је Себиро, а на карти Шуберта Саберское (Сенберско).

Из свега, наведенога изгледа не мало вероватно, да се део племена Себирци или Сјеберци (Сенберци, Семберци) преселио на југ и населио се у углу босанском између Саве и Дрине па му спомен остао у Семберији. Да су се из предела данашње Русије многи Словени иселили на Балкан, показују Драговићи у Траћији и Маћедонији, Смољани и Пољани у Маћедонији, и др., па су тако и Себерци, Семберци могли оданде доћи у крај, који се по њима прозвао Семберијом.

Ђорђе Поповић

О, ХАРЕМСКИ, ДИВНИ ЦВ'ЈЕТЕ!

О, харемски, дивни цвјеће,
Зашто тужно гледаш на ме,
Па ми тужни ти погледи
Из срдашца уздах маме?

Можда слушиш црну срећу
Коју судба спрема нама,
Ил' помажеш мени плакаш' —
Својим бисер сузицама?

Ил' за другим срце твоје
У љубави жаркој вене?
— „Мој драгане, све ће рећи:
Моје сузе проливене“!...

М. Зворник. *Авдо Карабеговић*

Ха-Горомо

или

Хаљина од перја

— Јапанска лирска драма „Но“ —

Драма у Јапану, у првоме периоду свога развијања, слична је старо-грчким трагедијама и мистеријама средњег века и била је тесно везана с религијом. Почетак њен ваља тражити у мимичким играма *кагура*, које су вршене за време каквог празника код храмова уз звуке флауте и добоша. Кад се у Јапану почео ширити Будизам, а с њим и осећај за литературом и вештином, игра и музика кагура допуниле су се дијалозима. Тако је постао облик лирске драме, назване *но*. После се *но* није изводио само у двориштима храмова, већ и у дворовима даимоса и сјогуна, и почео се сматрати као саставни део државних церемонија. Улоге у *но* играли су млади племићи војничкога реда. И дан данас у Токију, Киоту и др. градовима, дају се *но* и превлаче најодабранију публику, нарочито војнике. Простоме народу овакве лирске драме нису разумљиве. *Астон* у својој „Историји јапанске литературе“ вели: „Ја у литератури незнам ничега тежег, до правилно превести на страни језик сву ону игру речи, и све оне историјске и религиозне обрте, којима су пуне лирске драме *но*. То је тако тешко и за образоване Јапанце, да и они, да би потпуно разумели шта се говори и пева у комаду, морају гледати у штампани текст, који се при улазу у позориште продаје као наш оперски либрето.“ *Чемберлен* у својој књизи Things Japanes“ за *но* каже: „не треба изгубити из вида, да су у *но* главни елементи игра и музика“ —

Лица:

Вила. — Рибар. — Хор

Место:

Обала Мио у заливу Суруга, Јапан

(Драма почиње дугом рецитативом, у коме рибар и хор описују лепоту морске обале, обрасле борјем, у пролетње јутро).

I

Рибар:

Кад сам се приближавао обали Мио, одевеном борјем и јелашјем, и гледао уоколо, просу се на ме цвеће из небесног плаветнила, зачуше се звуци музике и ваздухом се разли неки ванземаљски мирис. Чудо дивно!... Но, гле! Каква дивна хаљина виси о грани оне јеле. Кад јој се приближих и разгледах је, видех: да је лепша и мириснија но какве земаљска хаљина. Узећу је собом, да је покажем старцима у селу а затим ћу је у дому чувати као драгоцено наследство...

Вила:

Ах! То је моја хаљина. По ком је праву узимаш ти?

Рибар:

Нашао сам је; зато је и узимам!

Вила:

Али та је хаљина од перја и вилинска је; смртни је не може носити. Молим те, остави је тамо, где је и висила....

Рибар:

Шта?!. Ти си дакле вила, кад тражиш да ти вратим ову хаљину од перја! Ја ћу је сачувати, да јој се чуде вечи, и оставићу је у ризницу Јапана.... Не, не... не могу се решити, да ти је вратим...

Вила:

Вај мени, без хаљине од перја никад се више не подигох у ваздушно царство, никад се више не вратих у своју небесну домовину! Молим те, много те молим: врати ми је...

Рибар:

Не! Никако! Вило, молити је позно
Све што јаче молиш — све хладније гледам,
Јер решење моје само јача грозно:
Хаљину од перја никако ти недам!

Вила:

Не говори тако!... Јадна сам ти вила,
Слична тужној тици, кад изгуби крила!!
Залуд! Уплињање снаге ми не даје,
Да се снова дигнем у азурне краје!

Рибар:

Чезнућеш на земљи прикована доле

Вила:

Где се будем макла свуд ћу наћи боле.

Хор

О несрећна вило!... У погледу тужном
Сјају ти се сузе сличне бисер роси
И магле ти око; увену ти цветак
У свионој коси!
Изгубио крас...
Пет невоља* свију — брзи пророкују
Самртни ти час!...

Вила

У очима небо губи се и трне
Кроз облаке магле витлају се црне
Скривајућ' ми путе — цвећем обасуте,
Што их звезде злате — мени познате

Хор

О чето облака, што блудите небом!
Узалуд вам вила шири беле руке
И узалуд куша, да небу полети,
Да небесне снова слатке чује звуке!
...Али рајских тица изумиру гласи
Нечује их више сиротица мала!
Заман! Заман песме што хвале небеса
Доносе се до ње дугоногих ждрала
Заман отуд с мора, где се љубе воде
Крик чајке зазвуча к'о песма слободе
Заман празна нада — ветрић са ливада
Облеће је!
Заман све то лети ил' се летит спрема
Кад у јадне виле њених крила нема

Рибар

Рекао бих ти једну реч. Велика ме жалост обузима, кад погледам у твоје лице. Вратићу ти хаљину од перја...

Вила

О среће!... О радости! Дај је...

Рибар

Стани мало!... Даћу ти је али само под једним условом: хоћу да ми одмах, сад и на овоме месту, одиграш једну од оних вилинских игара, чија је слава допрла и до мојих ушију...

Вила

О неисказаног блаженства! И опет ћу се дакле моћи вратити на небеса. Ако ми се та срећа оствари, онда нека моја игра остане смртнима као успомена на мене. Одиграћу овде то коло, које зауставља у обртању Месечеви Двор, да би и смртни могли бити посвећени у његове тајне. Али ја немогу играти без својих крила. Врати ми их, молим те.

Рибар

Не, не! Ако ти их вратим ти ћеш одлетити на небеса и нећеш играти...

Вила

Како те није срамота! Сумњати се може у клетве смртних; небесна бића не лажу.

Рибар

Срамота ме веруј, вило благородна.
Ево твојих крила и — буди слободна!

Вила

Опет имам крила, сретна ли сам друга!
Сјајна и бајна к'о небесна дуга!

Рибар

Како сада трепте чисто сјаја већа!

Вила

Хаљина то сија од росног цвећа!
(почиње да игра)

Рибар

Божанствену игру поче вила своју.

Вила

Ја вршим заклетву, а с њом жељу твоју!

Хор

Ето поче наше источњачко коло**)
Лако и весело, ко га не би вол'о?!

II

Хор

О знајте сви смртни: у висини они
Небесним градом названи су с тог
Ваздушни, лазурни чисти региони:
Што су са њих сишли Богиња и Бог,***)
Те створише овде сва земаљска бића,
Букну земљом један живот нов и млад!
Узвишен над њима у висином плавом
Гордо се наднео тај небесни град!

Вила

Маћијске су руке у висини горе
Подигнуле плаве месечеве дворе!

Хор

У тим двор'ма живе тридес' господара.
— До пуног месеца од прве младине
Петнест господара силазе на земљу
А у блеску трепте беле им хаљине..
Ноћи шеснајесте нестаје их свију.
Тад силазе других петнест господара
У одезу црну, а ројеви вила
Певају им песму, која срце чара...

Вила

Једна од тих вила сад пред вама стоји...

Хор

Као слатка слика снова и сањања
Сишла нам је вила па за тренут који,
Да научи људе чарима играња!

Хор

На целој је земљи копрена од магле?
Да ли се развило мирисаво цвеће
На Месецу горе?* Девојчица носи
Мирисне пупољке у свионој коси
Мирисни је ветрић пролеће облеће!

Вила

О тренут блаженства ничим несравњени!

Хор

Блаженство на небу, на земљи лепота!
Подухните ветри и обвите путе
Појасима магле, јер је јоште рано!
Враћати се горе у небесне куте!
Миоске обале плене ме највише
И бујне ливаде питоме *Киоме*,
Осветљени бледом месечевом зраком,
Високи врхунци снежне *Фузијаме*,**)
Чиј' венац од снега са висова горе
Посматра и гледа у даљини море,
И где зором раном протерујућ мрак
Заигра се прво милог сунца зрак!
Од свију предела најлепшије Мио,
Јер се увек купа у блиставу мору
А зефир облеће кроз и обро јелашје
Пева тиху песму доводећи зору!
Ту нема разлике међ' земљом и небом,
Јер богови вишњи, остављајућ' летом
Ваздушне им дворе, на овоме месту
Створили су царе да владају светом!

Вила

Нека би цареви овог дивног краја,
Где се сунце рађа, милијарде лета!
Били господари створенога света!

Хор

И чак онда јоште, када пуна сјаја
Вила пут небеса да одлети крене
И лаким замахом својих сјајних крила
Разруши громадне од гранита стене

III

О да дивних звука, пуних чудна чара!
Ова, вила пева!.. Озго са висина
Из мајских долина одјечу гласови
Сребрних флаута јасних тамбурина
И кимвола звонких, као двопев неки
Земље и небеса, осветљено што је
Сунцем на заходу, од горе Запада
*Сејмуро**) што доби руменило своје!
А од *Укисима***) холуја се диже,
Талас за таласом ваља се и пени
Између острва обраслих јелашјем,
Али од онога, што нам душу плени
Од сјајаних крила, кад полети вила
Не може се наше одвојити око!
(Вила са часак престане играти, да би отпевала песму, а затим продужи играти све до свршетка пијесе).

Вила

Краљима месеца славу одат' треба!
Сви су они Буде*** и синови неба!

Хор:

Нијансе вилине маћијске хаљине!

Вила:

Лазурна к'о небо у пролетњу дану!

Хор;

К'о пена од магле у зорицу рану!

Вила:

И сувише лепе за земаљске сине!

Хор:

Играј, играј вило! О, да дивних часа
Божанске лепоте! Нек мирисно цвеће
Из косице твоје разнесе лахорић
Подигнут од твојих белоснежних крила!
Играј! Са игром ти, што нам срца љубе,
Зар да сравњујемо наше игре грубе?!

Када пут облака сребрнасто-белих
Дигнеш се и одеш у небесну сјају
У месеца дворе, пошљи добра вило
Благослов и срећу овом нашем крају,
Озари милошћу и шуму и поље,
Да би нам на земљи све родило боље!

Али тешко нама! Већ је час растанка!
Подхваћена ветром развише се крила...
И над Укисимом у лазуру чисту
Подиже се у висину вила!
Изнад Асптоке, где венцем облака
Крунише се горда фузијаме хрида,
Лебдела је она у етиру плавом
Док се не изгуби полако из вида!

(Превод О. Румјине)
„Миръ Божiй“ св. 12.
1904 г. Ж. М Романовић

ОДЛОМЦИ
ЈЕДНОГ ИЗГУБЉЕНОГ ПИСМА

Наш пријатељ г. Рад. М. К. шетајући улицама испод Позоришта нашао је концепат једног изгубљеног љубавног писма, из кога се не може видети ни коме је намењено ни од кога је упућено. Потписано је са свега три почетна слова. Пријатељ га нам је ставио на расположење и ми га радо, због његове лепоте и интересантности, доносимо у Божићњем броју „Правде“.

......Зар да икада заборавим оне слатке часове, часове среће, бескрајне сласти? Зар да икада заборавим оне очи које су ме подизале, заносиле? Зар да заборавим тебе?! Не! Никада те не могу заборавити, никада....

Жао ми те је жао, што ми те муче мој пребајни цвете. Бол ужасни раздире ми груди кад помислим шта патиш због мене. Али: „Ти разгони мисли што их туга буди,
О, знај да и мени очај кида груди,
Да ми нигде, никад, станка бити неће,
Без осмејка твога, моје мило цвеће....“

Теби спремају дарове, а какве мени судбина спрема дарове? Болови, јад, очај, то су моји дарови, а плач, сузе и уздаси, то су часници моје тужне свадбе.

....зар оно што ми је драже од живота, милије од свега, да сматрају као нешто непотребно, — то боли, силно боли.....

Сањао сам како ми те отимају са груди мојих, ја сам те чврсто пригрлио, а они те отимају, ти јаучеш очајно вапијаш: „ја сам његова, само његова, ја њега волим, нико ме не може од њега отргнути.....“ О! Вај! Отеше ми те, ја сам очајно пао на земљу, урликао од бола, кидао са себе хаљине, чупао месо, дубоко сам зарио нокте у груди и чупао срце своје. А из даљине је јецало погребно звоно, тужно, пребоно, сваки његов откуцај дубоко је задирао у срце моје и крваво га болом......

Ти тражиш заборав, ти тражиш смрт. Хоћеш ли је? Ако хоћеш радо ћу се жртвовати, јер живот без тебе то је природа без сунца без цвета, без лахора, без славуја, без зеленила, то је пустиња у којој човек гази по усијаном песку, пече се, умире од жеђи.....

Д. П. Т.

Из живота

Нешто о нади

Из главе се рађа ми'ео,
Из мисли се рађа жеља,
Из жеље се рађа нада
А из наде — чуда веља,

Из наде се ништа није
Породило на свет ови,
Тек кад мислиш биће нешто, —
А она се изјалови...

Тешко!...

Тешко лицу кад се
Преко срца смеје;
Тешко враницу кад је
Испод ниске стреје,
И мртицу кад је
Сунце огреје.....

1906. г. К

---

*) Кад венац од цвећа увене, кад се небесно одело испрља прашином, кад човека обузме самртни зној, кад изгуби свест, и кад изгуби све радости.

**) Ово „источњачко“ не односи се на положај Јапана према Азији, већ на провинцију Суруга према тадашњој престоници Коото.

***) Овде се мисли на синтоистичка божанства, Изанољи и Изанога, који се сматрају за творце Јапана и за прародитеље других богова и људи.

*) Ми на месецу видимо слику човека, Каин носи убијеног Авеља, док источни азијски народи виде дрво. Једна постеса јапанска вели, да јача светлост месеца у јесен долази од лишћа тог дрвета, лишће је пожутело и отуд је светлост месечева сјајно жута, златна.

**) Највиши брег у Јапану, Фузијама је угашен вулкан.

*) Сомјеро-санскритски Сумеру, огромна планина од злата, сребра и драгог камења. Она је, по космогонији будиста, подупрла небесни свод (Хималаји?)

**) Укисима је други назив за миоску обалу. Планина Асотака, која се ниже спомиње, одликује се веома грациозним профилом, а налази се југоисточно од Фузе, између ње и мора.

***) Буде или Бодхисатви. Постати Будом значи постићи највећи степен светости: „збацити са себе окове осећаја, ослободити се од сваког *ја*, познати крајњу нереалност свих појава и бити готов сваки час вратити се у Нирвану. Бодхисатви пак морају се још једном појавити у облику човековом, да би могли достићи стање Буда.

О Народном Позоришту

ГОВОР

ПАВЛА МАРИНКОВИЋА

посланика, у Скупштини 15. Децембра 1906. год.

— Пошто је свршено питање о зајму које је толико пасијонирало и Народну Скупштину и јавно мнење, ја молим Народно Представништво да ми допусти да га мало позабавим о једној ствари, која може бити нема тако актуелне важности као ово питање које смо решили, али које је веома интересантно по живот нашега народа и које се често не виђа на дневном реду (*Чује се:* говорите гласније, ништа се не чује). — Ја нисам овде у тарапани него у Народној Скупштини где треба да се саслушамо.

(*Чује се:* Изиђите на трибуну).

Једновремено са постанком Народне Скупштине родила се и бојазан од ње код оних који су је установили.

Људи који су први приступили уставној реформи, пристали су на њу под притиском јавног мнења; то је била концесија, коју су они гледали да сведу на најмању меру. Зато су се свом снагом паштили да њену компетенцију, ако не правно а оно фактички што више ограниче, Зато је Н. Скупштини остављено, да само оно ради што се без ње и не може урадити, т.ј. Скупштина је изгласавала буџете, зајмове, законске пројекте и остале послове који су се односили на насушни хлеб народни. Чим су ти послови били обављени, Скупштину су одмах терали кући.

Како тада тако и данаске.

О лепшој, духовној страни живота народног, извршна власт је задржавала право да се сама брине. Шта више, Извршна Власт је обично оптуживали Н. Представништво да *оно* одбија потребне кредите за културне установе, и тиме кочи точак напретка у овој земљи. Министри су, понајчешће своју неспособност и лењост бранили, изговарајући се да Н. Скупштина, неће да вотира тражене суме за културне установе.

Ма да ја не могу јамчити да исто расположење и данас влада, ја констатујем да је остала стара навика. Са скупштинским се радом брза; све се ради на врат на нос, и увек се нађе по неки разлог, због кога се хоће час пре да заврши претрес појединих питања, или час пре Скупштина да експедира кући.

На тај начин Скупштина није никад стизала да се позабави и заинтересује интелектуалним животом нашега народа.

Ја налазим, господо, да тако то више не сме да остане.

Извршна је власт до сада увек резервисала за себе најлепше право да се брине о интелектуалним, етичким потребама народа, и ако је било у том правцу каква напретка, она га је себи у заслугу приписивала.

Но ако је то раније и било штетно, оно је ипак бар било могуће, јер је Круна имала одрешеније руке у многим пословима и већу иницијативу. По садањем уставном уређењу, то не само што би било штетно, него не би било ни могуће, јер Круна данас има много мање иницијативе а сем тога данашњи се монарх држи формуле: да краљ влада али не управља. Према томе на Скупштину падају веће дужности, јер је она успела да за себе извојује и већа права. Ако, дакле, сада Скупштина, те своје дужности ма у колико пренебрегне, наступиће застој у напретку културних установа, а Скупштина несме допустити ником у овој земљи да зажали за владавинама личног режима.

Има људи, који воде бригу само о својим пословима, такви су већином уметници, и ако би они приметили известан застој у својим струкама, они би склони били да поверују онима који за такву ситуацију оптужују сам уставни систем.

То Скупштина треба да избегне. Она треба да прими на се све те дужности и тиме да стекне право на најлепшу титулу: заштитника књижевности и уметности, заштитника културног напретка у Држави.

Јер, господо, и ако су велика политичка питања од велике материјалне користи по народ, ипак она не остављају тако трајне трагове о животу једнога народа колико интелектуални продукти његови.

Један народ, који не жели да прође неопажен, мора о своме животу и раду оставити трајно обележје, које се не састоји само у његовом економском напретку и развитку, него у његовим умним производима, којима економске прилике треба само да омогуће постанак. Већ су одавно изчезли трагови од славних подвига великих Јелина: Милтијада, Темистокла, Епаминонде и других, али су остали ничим неизглађени споменици интелектуалних произвођача јелинских: Софокла, Еврипида, Есхила и других. Никакво време не може то изгладити и дуже време све већу вредност њиховим делима даје. Па и Србија по својој физичкој моћи, по бројном стању свога племена, не може имати амбиција које има један велики, многобројни народ. Она се својом физичком снагом не може упоредити са осталим великим народима у Европи који у себи уједињују читаве расе, али се Србија интелектуалним продуктима својих синова уздиже над нивоом своје физичке моћи и напори њене интелектуалне снаге, њених културних радника премашили су знатно својим успесима резултате војничке и политичке Србије.

Ми смо с нашим културним предузећима одавно прешли границу Краљевине Србије. Народно Представништво мора бити благодарно и водити бригу о тим радницима, о којима се до сада није велико старање показивало у овој земљи. Незгода је, господо, та, што су и уметност и књижевност, веома скупоцене природе. Оне траже да се много посеје пре но што добро роди. Србија на жалост није толико богата, да може ставити на расположење потребне суме, па да се та предузећа у Србији развијају и разгранају толико, колико би их наш талентовани народ био у стању обрађивати и развити. Али, господо, има једна уметничка установа, која је тако срећно упућена, да је потпуно испунила велику дужност и која је без великих средстава дошла до огромних ресултата.

Та је установа, господо, наше Народно Позориште које је у себи гајило разне гране уметности: и драмску појезију, и музику, и глумачку уметност и сликарство. Ја сам имао прилике, господо, да се упознам са сличним установама не само у Европи, са којима нећу да упоређујем Србију пошто су западне државе у бољим околностима, него са сличним установама на Балкану, јер ми те државе сматрамо као природне конкуренте и са њима морамо конкурисати.

У Атини, некадањој колевци сваке уметности, постоји једна велељепна зграда за Народно Позориште. Али у тој палати не игра ни приближно таква трупа, нити се гаји глумачка уметност, као што се то чини у скромној згради Српског Народног Позоришта. У сваком погледу, трупе које представљају у Народном Позоришту у Атини, не могу се ни приближно упоредити са трупом која игра у Краљевском Српском Народном Позоришту.

У Бугарској која у похвалном напору да се изједначи са културним земљама, не преза ни од каквих новчаних жртава, не може бити још ни говора о каквој позоришној уметности, која би се могла упоредити са српском драмском уметношћу. Чак и Румунија која је у напретку далеко измакла испред Србије и на чије установе може Србија увек са завишћу погледати, у томе правцу не стоји ни мало боље од нас.

Наше Народно Позориште показало је огромне резултате: и у погледу уметничком, и у погледу просветном, и националном, Наше Народно Позориште господо, подигло је тако рећи нашу српску драму, а и дан-дањи оно је највећи њен меценат. За саме оригинале — којих има на двеста двадесет, — наше позориште је издало око 63.000 динара хонорара драмским писцима, а то је више него што је икад и једно Народно Представништво дало целој књижевности у Србији.

Преводиоцима српским, људима који се такође баве о књижевности, издало је оно преко 55.000 динара хонорара. Оно је, господо, радило јако на обрађивању српског језика. Оно је, господо, нарочито успешно радило на буђењу наше националне свести и у Краљевини и ван Краљевине. Јер, господо, тамо где наша влада никад није ни помислила да отвори какав конзулат, где никад никаква наша пропаганда није могла допрети, тамо је допирало Народно Позориште у једном или у другом виду и у најплеменитијем облику носило пламичак српске националне идеје, и палило запаљиве духове српске младежи. Глумци, јадни и презрени глумци, о којима се увек са багателисањем говорило и чије се име чак није смело ни поменути у овом дому; ти гладни и жедни, голи и боси глумци, хранили су се само идеалима преносећи најлепше наше литерарне производе са једног зачмалог српског краја на други.

Они су с необичним разбором узимали само квинтесенцију српског ума, и њу приказивали потиштенима, те су тим делима највише учинили да удаљена племена српска заволе Српску Краљевину.

Јер кад би се тамо знало све шта се у Србији дешава не би се тако хитало у наше друштво.

Ти исти глумци су по најзабаченијим и најудаљенијим кутовима Српства пресађивали ове дивне наше шумадиске песме, запојене слободом и задахнуте љубављу према роду своме.

Грехота би било занемарити овакве и оволике заслуге на буђењу националне свести у српскога племена.

Али господо, наше Народно Позориште, које је срећно упућено, које је велике резултате показало, није било срећно да увек буде добро администрирано. То долази, пре свега: и од саме природе посла. Веома је тешко и наћи доброг администратора, јер чиновник има да управља једним елементом са свим противне природе, а са нечиновницима се још није покушало да се њима повери сама управа Позоришта. То је, господо, био разлог што поред свију сјајних резултата на пољу књижевности и уметности наше Народно Позориште било је вечито у кризи у погледу материјалном. Ја сам 1900 год. као министар затекао једну управу, која је била веома кобна за наше позориште.

Одмах сам ту управу разрешио. Она се тада састајала из два лица: управника и драматурга. Ја нисам стигао, не својом кривицом, да изведем оно што сам мислио да би било добро, али ускоро после мога одласка враћено је старо стање у позоришту. Зацарила се била једна заблуда: да кад цела пропала управа није била добра, биће ваљда *боља*, само једна њена половина. На основу тога је, по нарочитом наваљивању тадањега председника министарства ђенерала Цинцар-Марковића, постављен за управника г. Драгомир Јанковић, половина из оне прве лоше управе. Г. Јанковић је имао нека литерарна својства која су потребна једном управнику, али је он својом администраторском неспособношћу дотерао Позориште у једну ужасну кризу, која је најзад и њега освестила и уверила о неподобности његовој. Зато је он молио да буде разрешен од те дужности.

Г. министар је тада погрешио што одмах није то питање расправио, него је оставио да се криза продужи и стање још погорша.

Принуђен најзад да управу смени, г. министар је довео ону другу половину раније доказане лоше управе. Враћен је био г. Никола Петровић за привременог управника. Али је он био још гори од оних, које је имао заменити.

Јер он није имао ни оних особина, које је имао његов претходник. И литерарно образовање и љубав према уметности су апсолутно оскудевали новом управнику.

Али, господо, он није био ни доведен, што се у његове подобности за то место веровало, него је он имао да буде казна онима, који су Јанковићеву управу онемогућили. Познавајући његову суровост г. министар је довео г. Петровића у позориште, као средство. Али је нашао на човека, с којим није лако играти и он је изиграо г. министра, а уједно су оба шкодили самом позоришту.

Г. Петровић је био озлоглашен и у самој кући и у кругу оних људи, који су се интересовали за позориште, али је он одмах по поновном доласку обрнуо лист, представио се као највећи пријатељ позоришта и глумаца, и да би са свим демасковао министра, он је оптужио у једном интерају у „Самоуправи“ баш ону управу по чијој је препоруци и дошао као „осветник“. Он је објавио да постоји дефицит у Позоришту, и тим поводом је и пала ова интерпелација.

Али ма да сам ја имао веома рђаво мишљење о *административном* раду дотадање управе, ја нисам никада хтео веровати: да су људи из те управе ишли дотле да завуку руку у државну касу, да покраду државне паре. Не!

И баш зато, што је била позната моја строга оцена о рђавом раду дотадање управе, ја сам сматрао да је право да одмах поднесем интерпелацију, те да се скине неоснована сумња, али и да не допустим да се јавно мнење заведе са правог пута.

Није право бацати још више клевета, на ово јадно клеветама претрпано чиновништво.

Ја сам сматрао да је интерес и њихов и позоришта и наш да се ствар изведе начисто; да се утврди да дефицита из користољубља нема. Али као год што је не оптужујемо за оно у чему није крива, исто тако не смемо оставити без осуде онај и ако не злонамерни, а оно врло рђав, рад те управе. Њен административни рад био ја *несумњиво лош!* Рад те управе је довео Позориште до праве пропасти. Могла је та управа бити обузета најбољим намерама, ипак то њој није сметало: да позориште у сваком погледу уназади. Јер Позориште је уназађено и у погледу материјалном, и у погледу уметничком и у погледу дисциплине. После смене г. Јанковића са управе, наређено је инвентарисање у Позоришту, и констатовано је да у њему фали једна огромна маса ствари.

Тако: у декорацијама нема 439 комада;

у оружју и прибору нема 128 комада. А ви знате да је међу оружјем било и таквог, које је имало веома велику историску вредност!

у намештају нема 42 комада;
у гардероби нема 143 комада; и
у реквизитама нема 843 комада.
Свега фали 1595 комада.

То је, господо, право опустошење позоришних магацина.

А у њима је све имање нашег позоришта. Немојте мислити да је оно мало. Вредност целог инвентара нашег Позоришта износи на 624.000 дин. по процени стручних лица.

Ја понављам да нећу сумњичити, нити ћу допустити да други предамном тврди: да је бив. управа те ствари *злонамерно упропастила*, или на своју корист употребила, али је штета ипак ту, па била она из користољубља или из нехата и неспособности.

(*Чује се:* зна ли се време кад је све то упропашћено?

Неко: audiatur et altera pars.)

Но нови управник г. Петровић сем што је бацио на своје претходнике сумњу за дефицит, једновремено је направио забуну у јавном мњењу и у питању положаја самих глумаца. Он се ту истрчао и испред министра и испред Скупштине, размећући се: како ће он питање о глумачком пензионом фонду решити.

Он је ту ствар повео на један врло неподесан и неправилан начин, који је од велике штете за саме глумце.

Г. Петровић је упутио један акт г. Министру: тражећи да г. Министар изради код Скупштине неку помоћ за пензије, што би добило вид *народнога признања*.

Г. Петровић је своје одступање мотивисао тако: да г. министар није хтео примити предлог управе. А г. Министар није то тврђење свога управника ничим демантовао, ма да је требао изнети праву истину.

Било би корисно по саму ствар да је г. Министар објавио прави узрок те оставке. Јер ја налазим: да је глумачкој ствари учињена велика штета и неправда, тиме, што су захтеви постављени на ту основу.

За глумачки пензиони фонд није потребно никакво начелно признање. Такво признање мора тражити само онај, који нема апсолутно никаквог законског ослонца за своју молбу, Такво признање обично траже глумци, који су радили по Босни, Херцеговини, Далмацији итд. али који сем свога глумачког рада ништа друго немају. За тако је признање молио стари Фоча Иличић, па га је и добио. Али глумци Краљ. Срп. Народног Позоришта траже да се да дејство једном њиховом позитивном праву, које су стекли законским начином. Глумци, господо, нису рачунски свет, они немају појма о финансиском законодавству и о калкулацији процента. Међутим ја мислим да је управитељ учинио једну неправду глумцима затошто је предложио њихову ствар на тај начин као да се тражи неко признање Народне Скупштине за њихову ствар. Господо, признање такво може тражити неко, који никаква права нема, могу га тражити путујући глумци по Босни Херцеговини и Далмацији — па то је тражио и Фотије Иличић — коме сте то право дали. Али господо, у овом случају глумци не траже што немају никаква права, они траже једно позитивно право стечено на основу закона. И ја сам сигуран да Народна Скупштина неће допустити да без њихове кривице буде то право погажено. Господо, глумци се не баве рачуноводством и законодавством Они имају закон. Они то старање остављају Држави. Њима је Држава прописала један закон, и по њему су они морали плаћати улог да би добили пензије. Они су се томе закону покоравали, улоге своје редовно и савесно плаћали, и на крају крајева — остали без пензија.

36 година како глумци, према закону улажу у некакав пензиони фонд, и сад после 36 година, се видело да су они све то џабе улагали, и да су најзад остали без пензије за себе и своје породице.

Па је ли то право.

Очевидно, да није право!

И ја сам сигуран, да Н. Скупштина неће допустити да једно правилно стечено право буде погажено.

Глумци нису криви што тада рачуноводство у Држави није било на висини своје дужности, и што су државни органи, који су тај закон правили, саставили погрешну калкулацију, по којој глумци не могу доћи до пензије.

На Н. Скупштини је да ту погрешку српске државне администрације исправи, и да се праведни захтеви глумаца задовоље.

Н. Представништво је показивало увек готовости да свачије угрожено право заштити, у толико пре треба да заштити право оних, који су најмање способни да своје право бране.

—

Као што видите, дакле, господо, ствари Нар. Позоришта стоје пред нама у двогубом виду:

1) Н. Позориште ваља помоћи материјално у тој мери да оно буде способно да своју мисију успешно врши.

А Н. Скупштина је до сад увек давала — јамачно необавештена као што треба — Позоришту веома слабу помоћ. Због тога је оно до сада увек рамало, али је сад наступила озбиљнија опасност. Сад је оно добило опасног конкурента.

У Бугарској, — где позориште нити има каквих заслуга нити је дало каквих резултата нити се зна његова вредност за бугарску националну идеју — министар просвете је предложио субвенцију од 360.000 динара за позориште, а наш министар је предложио само 38.000 дин.

Таква несразмера није допуштена.

2) Народно Позориште не може постојати без глумаца, а ових не може бити ако се њихов положај не регулише. Ваља што пре исправити погрешку у законодавству, и тиме обезбедити њихов положај и унети спокојство у њихову каријеру. Не треба допустити да се у срце тих културних радника усели уверење: да је само њима држава хтела да учинити — неправду.

Ја сам уверен да је права тежња Нар. Представништва да поклони озбиљну пажњу свима гранама народнога живота. Ја се надам да Скупштина неће пропустити ову прилику да не упути г. министра: како ће ово питање о Нар. Позоришту расправити.

И тако исто се надам да г. министар неће пропустити ништа, што би Нар. Позориште обезбедило од сваке материјалне штете, и да ће се заузети, да Нар. Позориште добије средстава за добро вршење свога племенитога задатка, те да ће у том циљу још у овој сесији поднети предлог о најнужнијим изменама у закону о Позоришту.

Тако ће и на тај начин Народна Скупштина показати и доказати; да је право Представништво народно, јер се подједнако брине и о материјалним и о духовним потребама свога народа!

Мелодије

I

Затрептала трепетљика
Испод лахора,
Заиграла жубор —вода
С бистра извора,
Сунце лепше засијало
С неба плаветна,
Миомиром уздахнула
Липа столетна,
Слађу песму удесио
Славуј на грани
Млад се јунак заклињао
Својој драгани.

II

— Ој, момо бела весела,
Би ли ме, душо, волела? —
„Прођ' ме се, млади витеже,
„Срце ми љути бол стеже:
„Другога волех за дуго,

Полаженик

Можда познајете газда Миту, који се пређе називао сензал и приватије, а сад се задржао на титули рентијер. Ако га не познајете, лако вам је познати га: има кратке ноге као ратлер и дуг струк. Због кратких ногу зову га и „матасти Мита“. Пун је преко мере, образи су му као у зрелог свињчета; очи мале, жмираве; нос дужи него у поручника Ђуре; коса ретка, оштра и изгледа да припада пре јоркширској свињској него европској људској раси.

Има три жене, које му црква признаје. — Прва му је била мала, пуна плава и лења до зла бога; умрла је пре 16—17 година. С њом се газда Мита грдно намучио и био је сензал и на улици и у кући. — Друга му је била, висока, сува, црномањаста; праскала је и дан и ноћ по кући. Није могао више сносити и једног дана је раскинуо са њом — развели су се.

Пет година је био без жене и најзад се реши да се опет ожени, али је сад узео: ни црну — ни плаву, ни пуну — ни суву, ни малу — ни високу, ни лењу — ни пргаву. И госпи Косара, средњег раста и пуноће, смеђе косе и очију, увек весела и жива — изгледа као да му је надокнадила све оно што му је недостајало у оба ранија брака и начинила га срећним рентијером.

Свака му је од ових жена поклонила по једно дете и тако сад има три детета, која се воде под његовим именом у протоколу рождајемих и крештајемих. — Плавокоса, дебела, Вида упознала се у газда Митиној кући са својом сада покојном мајком и две мађије, црнокоси Јова има и мајку и маћију, а смеђа петогодишња Јела зна само за маму.

На растанку с другом женом добио је наш рентијер у наслеђе, поред црнокосог Јове, ожиљак од машица на десној обрви, а за успомену на вишегодишњи брачни живот носи траг од жарача више леве плећке и две маснице на цеваницама. Он још прича, да му се од тада и проређеност косе датира, као и дефицит у левом брку. — Распуштеница — Савка „пастрма“ — добила је поред скромног издржавања још и један курјук „три „ајнлага“ од њене сопствене косе; а у златном медаљону о врату чува као ратни трофеј, који је задобила једне страшне Вартоломејске ноћи, жути брк газда-Митин.

Ето то је газда-Мита; то је његова породица; то су му његове три жене и отуд му и на десној руци три бурме. Једну је бурму метно на палац, то је од прве, мале и пуне жене; другу на средњи прст — то је Савкина и трећу на домали, садање — треће — његове половине.

Па ипак је и после толико и таквих искустава готов да се насмеши и поглади унакажени брк, када би га пецнуо његов комшија Мата „Јапанац“:

— Oћемо ли у сватове? или „кад ћемо да играмо“?

Када је због тога једно вече госпа Косари — тој, факт, милокрвној и благородној жени — прекипило и полетела на њега са десет троугласто исечених ноктију, страшнија од свих „комисијских топова“ — он јој је хладнији и достојанственији ну што је био Камброн на плочи Мон-Сен Жан у битци на Ватерло-удобацио оне исте речи које је тада — јуна 1815 — Камброн Инглезима, само много силније ну овај француски делија. — Пуцањ је одјекнуо и без команде „пали“ и мир је закључен.

Онда је опет продужен весео живот и није никакво чудо што је и сад на Бадње-вече салон газда Митин блештао од силних електричних лустера. Вида је тромо ударала у клавир и пратила песму Јовину, затим би Јела декламовала коју па онда настао жагор и смеј од кога се газда Митин трбух толико тресао, да му је два прста дебели златан сахатни ланац одскакао као наелектрисане зовине куглице.

У шупи је весело пуцкарала ватра од винове лозе на којој се обртала на ражњу велика печеница. Један је момак седео на пању и обртао полако ражањ, поред њега је био лончић слане воде у коју је с времена на време умакао крпицу, провучену кроз дугачку трску, и мазао по поруделој кожурици печеничиној. До њега се савила мала, румена тотица, с кратким рукавима, кратким и широким сукњама, облим листовима, пуначким рукама и набубрелим прсима, сва зајапурена од ватре, држала је у левој руци комад леба, десном је кидала парче по парче средине, тапкала је по прасету и метала час момку, час себи у уста.

И сад му је баш пружила једно парче, и таман он зину, а она га трже и мету себи у уста, па закикота. Он спусти трску, остави ражањ, довати је и поче да љуби у бели пуни врат; маст кану на жар и чвркну; из баште нешто шмугну и турну се у кујну.

Прозор се на салону отвори, газда Митин нос провири, једна се рука помоли и гру!., пуче револвер. У соби неко цикну, затим се разлеже кикот; газда — Митин нос још се више исмури, шмркну неколико пута и оштро чуло мириса и поред дима барутног осети мирис прегорелог печења. Он затутња кроз дуги ходник, излете на врата, отрча шупи и рикну:

— „Бре, шта је то?!“

— „Ништа, ништа, газда; реп је само дохватио пламен.“

Реп пуче и матасти рентијер с репом у устима, као лушом од шећерлеме, упути се кујни.

Гломазно тело полако се кретало, под силним теретом снег је шкрипао, звезде су трептале као у сред ноћи, стари лумпач се наерио на зорњачу, смеје се и намигује.

Дуварски сат у салону зазврја и поче да избија пети час. Мита ухвати за кујнску кваку; унутра нешто лупну. Он извуче револвер из џепа, отвори врата и продера се: „Ко је ту!“ Љубопитљиви месец навири и обасја отвор тавански. Нешто је горе шушкало.

— „Силази, ко је тамо!“ викну газда Мита — „Убићу те!“ На тавану нешто опет зашушка и кроз отвор скочи пред њега један одрпанко.

— „Христос се роди, газда Мито!“

Једна сребрна виљушка испаде кроз продрти џеп и звекну о под.

Газда Мита се збунио па не зна шта ће.

— „Ваистину се роди!“

Немодерни лопов цмокну модерног у руку, а овај њега у образ.

— „Џарни у ватру!“

Ухваћени лопов итро дочепа машице и поче да џара по ватри:

— Колико искрице — толико златице; колко жара — толко пара, колко варница — толко парница..

— Не то! прекиде га Мита.

— Оте се!

— Узми канту с водом па хајд у кућу.

— Мита уђе унутра и затвори врата, а лопов лупну.

— Ко је? пита Мита.

— Полаженик — одговара лопов, а куварица стоји на вратима од шупе, па се скаменила од чуда.

— Шта ми носиш?

— Добру срећу, здравље, богаство, кшефтове и покрађене ствари.

— Улази!

— Жено, ево ти полаженика, уватио сам га у кујни.

— У кући наста смеј

За ручком је полаженик кусао великом кашиком, заузео је почасно место. Весела госпа Косара дала му је Јовино старо одело; мало је дуже, али не мари. Вида му је дала чарапе које је за полаженика спремила. Јела му је декламовала, Јова му дао кутију цигара, а газда Мита петодинарку.

Кад су испратили полаженика, куварица је још дуго тражила, два салвета и кашичице за компот.

Чудновати, непредвиђени полаженик, као да је гледао у народном позоришту комад: „Посао је посао“, није се дао никаковим почастима збунити, да не учини и у овој прилици ма и мали кшефт.

XII-1906. г. **Д.**

И вас чека...

Да с'ветује људе, научи у 'свему
И покаже стазу што спасењу води,
Пре толико лета у Витлејему
Син се Божји роди.

Једнакост и братство ширио је свуда
И народ пред њиме просипаше цвеће,
Ал' га подла душа, о презрени Јудо,
На Голготу посла и страшно распеће.

Ал' кри невинога што поли Голготу;
У којој грешници тражише спасење
Смрт им је донела и вечну срамоту,
А невиној души славу, васкрсење

И ви ће те исто дочекати' пако,
И вас чека казна Божијега суда,
А највеће муке што их скрива пако
Подносиће стари и презрени Јуда.

Кајмачић

На вилајет

црта из македонског живота

написао Лељек

У селу пуче глас:

— Дошао је Стојан.

Као јасан звук огромног звона, тај глас испуни све колебице весељем и тугом и одјекну силном јеком у нежним и стегнутим срцима забринутих матера. Оне се сетише својих синова у беломе свету.

— Који Стојан? — падаху као туча питања са свију страна, — који Стојан? Је ли Николин?

— Не. Није Николин. А зар не знаш, мука те не знала: Николин је Стојан лане погинуо.

— Јест, спромах. Земља га је тамо притиснула, — чује се кроз плач тужна потврда.

— Па који је то Стојан? Да није...

— Калинин.

— Калинин?! И он се сетио..

— После толико година.

— Из Америке?

— Јест. Баш из Америке.

И матере гласно закукаше, а очеви љутито почеше псовати, не знајући ни кога ни зашто, и село живахну, испунивши се силном вревом.

Стари Богдан удари, по обичају, своју баба Султану песницом у леђа, но, увидевши да је то данас сасвим неумесно, брзо се покаја; измири се са својом бабом и спремише се заједно Стојановој кући. Он ће их обавестити о њихову сину, јединцу Марку. Чича се реши да то вече проведе без свађе.

Мрак бејаше притиснуо мало село и својим тамно-мрким огртачем обавио трошне куће и голо дрвеће. Старац и старица су ишли ћутке, клатили се и посртали, не говорећи ни речи. Он је спасао своју почађалу лулу, а она је кашљуцала и брисала очи својом сувом и згрченом руком.

*

На сламном јастуку покрај велике ватре на сред куће, седи младић испијена, бледа лица, и љупко се смеши својим меким и сетним осмејком, одговарајући на питања многобројних гостију и погледајући на своју стару оседелу мајку. Гости, већином старци и старице, седе око њега и гласно разговарају; мајка Калина точи својим уздрхталим рукама љуту комовицу, чаше се прелијају и она нуди госте поред пића још и сувим грожђем и леблебијом. Она плаче пригушено јецајући и тек би се овда онда насмешила на учестане досетке свога сина, који се трудио да буде весео, насмешила би се чемерним осмејком, да би за тим још јаче заплакала.

— Не плачи, Калино, умири се сестро, — тешиле је жене. — Хвали Бога што га жива гледаш.

— Боље мртва, него овакога — промрмља више за се намргушта Софија, мунувши лактом своју суседку и добру пријy Шејтан Мару.

— Тешка је моја клетва, — шапу јој ова, злобно се смешкајући. — Њена ми кучка два петла удави... ја јој кажем, она ни хабера, кучка јој срце појела.

— Ћутите! — умеша се у њин разговор баба Митра, која је дотле мирно стајала иза њих и слушала шта говоре. — Ђутите и стидите се! Дошле сте у туђу кућу, видите несрећу и још се нисте наситиле, кучке ненасите.

— Не лај! — обрецну се на њу Шејтан Мара.

— Не урлај, кучко! Немате деце, за то и говорите. — одговори баба Митра. Ово је судбина све наше деце у црној туђини... пуста остала...

И баба Митра се стресе и спусти се на асуру, трзајући се од силног јецања. Сетила се свога сина Јанка, Бог да га прости.

Шејтан Мара није мировала.

— Па како си то ногу сломио? — запита она Стојана, који је, у њену присуству већ неколико пута испричао историју своје осакаћене ноге.

Стојан се насмеши својим болним осмејком:

— У оном одељењу, — поче он, — где сам ја радио, било нас је око стотине душа. Било је нешто Бугара, али већином све сами Срби: из Аустрије, из мађарске земље, али понајвише одавде, из Црне Горе, из Босне и Херцеговине. И они се селе као ми, прави ждралови.

— Али како си ногу сломио? — злобно га и понова запита Шејтан Мара, погледајући испод ока стару његову мајку Калину, уживајући у њеним мукама.

— Сиктер бре, ђаволе! — цикну на њу сеоски мифтија. — Одмах да се чистиш одавде, одмах, или ћу ти језик осећи. Змијо отровнице, сиктер!

У кући наста јаук жена и врисак комшиске деце на муштулуку, Шејтан Маре и њене прије за час нестаде.

Најзад се сви стишаше. Стојан настави своју причу:

— Радимо ми тако, једнога дана, радимо испод земље, а једва чекамо час, кад ће звоно зазвонити, кад ћемо се извући из својих гробница, да видимо Божји данак.

— Леле, црна децо, голупчићи моји, — залелека једна од жена, остале јој се придружише. Али се лелек брзо стиша на строги захтев озбиљних стараца, који су причу с пажњом слушали.

— И таман звоно зазвони, — настави Стојан, — таман бацисмо своје алатке, кад на један пут нешто пуче и грмну тако силно, е ми се учини да и небо и земља некуд пропадоше...

— Господе Боже! — изговори с полушапатом стрико Мојсо згранут од чуда и прекрсти се погледавши око себе.

— Пуче од један пут, — настави Стојан, и — не знам више шта је било... Пробудио сам се. Осећам како ме глава боли, језик ми гори, а нога ми тешка ко гвозден стуб. Отворим очи, видим: крај мене стоје човек и жена у белини. „Воде“, кажем ја, но жена држи у рукама чашу и кашику, а не да ми воде. Погледам боље и ослушнем, видим: широка, бела соба, свуда кревет до кревета, леже људи, неко јеца, неко стење, а са високог високог тавана гледају и светле се кандила.

— Ој, мајко моја, — настави Стојан и мајка се Калина баци њему пред ноге, загрли га и поче љубити, јецајући...

— Ој, мајко моја, — настави Стојан, пошто се Калина умири: — мила моја мајко, где ли сам ја? „Ђути“, рече ми жена поред мене американским језиком, „ђути и не мичи се!“ И ја се сетих. „Воде“, велим ја такође по американски и она ми пружи чашу. На једанпут мрднем ногом и нехотице, и као да си ме ножем преклао, забоде ме до два срца. Био сам заспао. Кад се пробудим, већ је дан Божји, светао дан, упало и испунио собу. Погледам опет, кад до мене у кревету лежи: Младен — Босанац, а с друге ми стране Ђуро, — Црногорац, преко пута Борис — Ћустендилац, — све сами добри познаници, браћа моја, исти они, с којима сам доле радио, само много бледи, мршави. Босанац Младен био је, као и ја, најтеже рањен обе му ноге сломљене.

— Ој, рано моја, сироте моја, како ли му је мајци, несрећници, — заплака се Бојана, прекинув Стојанову причу.

Стојан настави:

— И тако сам ту лежао два месеца дана. Изгибе толики свет, а ја остадох ето. Шта да вам остало причам, кад и сами видите и знате, — заврши он, раширив руке и погледав у своју испружену ногу, па у своју мајку.

Калина се опет зацени од плача, флаша јој паде из уздрхтале руке, паде и распршта се.

— А мој син? Шта је с мојим Марком? Где је он? — запита сад потресним гласом чича Богдан, који својој баби строго бејаше забранио да ишта не говори, те се морала задовољити само тешким уздасима, тихим плакањем.

— Где је он? — понови чича Богдан...

— И он је био тамо, — одговори Стојан после кратког ћутања. Дуго је био без посла, и баш у тај дан најутра беше дошао да се код нас погоди. Шта је после било, да ли се погодио или не, не могу ти казати. Можда је отишао на друго које место.

— Или је сасвим пропао?! — рикну као бесан лав страшним гласом стари Богдан, скочив на ноге; а баба Султана врисну и паде му око врата. Он је одгурну, — па је одмах загрли и горко зајеца.

Сви су били на ногама, осим Стојана...

*

Са облачног је неба сипала плаха киша мртве јесени, мрак је био свуда наоколо и у дубини душе старих родитеља, који се сами враћаху својој пустој колебици. Ветар је фијукао преко пустих тамних њива око села и лепршао је њихово седе власи; фијук му се стапао са њиховим уздасима, и хладне се кишне капи сливаху са млаким сузама које су навирале на њихове заморене очи. Колена су им клецала. Они су ишли под руке, подупирући се једно о друго, поводећи се и час по час би су стропоштали у каљугу на клизаву путу и, дигавши се уз тешко стењање, журили се напред кроз густу помрчину, напрежући своје старе, замагљене очи.

Баба Султана стаде. Даље није могла.

— Стој! — рече она — Стој! Он је жив, жив је.

— Жив је?! — понови чича Богдан њене речи.

— Послаће нам и књигу и паре.

— И књигу и паре?: — понови чича Богдан њене речи.

И они дуго остадоше на сред пута чврсто загрљени, ветар је и даље фијукао над њиховим седим главама као злобно церекање злих поноћних духова над варљивом надом несрећника. А киша је падала цедећи се из неба и земље, пљуштала је и жуборила своју сетну песму о невољи...

НА ПОЉАНЕ

Аноним.

На пољане, на тихе пољане
Снег са неба пахуљицом слеће,
А са гора намјештених, страшних
Смрт се доле у пољане креће.

На пољани сад шапућу руже:
„Ми би радо светом мирисале,
„Још у души живот осећамо,
„Још би радо живеле и цвале“.

*

И умиру још животу раде,
Дах студени уморио цвеће
На пољане, на тихе пољане
Снег са неба пахуљицом слеће.....

* * *

СЛАВА

Тога дана је устао раније него обично. Берберин је тога дана дошао у кућу и лепо га обријао и очешљао. Чак му је увезао и бркове. Он се много томе противио и говорио је како то није ни најмање озбиљна ствар и да то раде само фићфирићи и официри, али берберин му је објаснио, да је то скроз морална ствар и он је слегао раменима и допустио је да му се увежу бркови. Када је берберин отишао, он је на тенане почео да се облачи. Црне панталоне, поправљене пре неколико година, биле су знатно тесне, али он их је ипак обукао. Црни герок, мало углачан и усијан, био је такође нешто тесан. Тако обучен шетао се је по соби тамо и амо, старајући се да ногама не покупи ћилим и да му са цигарете, која се је губила у једној гломазној ћилибарској муштикли, не пада пепео на ћилим, јер је то његову Лену много једило.

Жена је била у побочној соби и месила је жито. Са оне стране, где је она била, чуло се, с времена на време, стењање и како карлица, у којој је жито, равномерно удара о столицу. Он достојанствено шета по соби са уздигнутом главом и час по застане и заврти главом, као да својем рођеном уху не верује, да се тамо, одмах до њега, меси жито. Мало после уђе његова ћерка. Била је болешљива и висока. По некад и закашље и из узаних груди дође уздах и стењање. Густа смеђа коса уоквиривала је њезино бледо лице и оно је изгледало још блеђе и још дугуљастије. Хаљина је била овештала и давно изишла из моде, али се она ипак поносила њоме, јер ју је подсећала на срећна времена, када је до хаљине долазила простом жељом. Када је дошла пред оца, она се саже и пољуби га у руку:

— Срећна ти слава, тата, још много година је у здрављу и срећи дочекивао!

— Хвала, сине!

Он се саже и пољуби је у чело и косу.

— А ти поранила, а?

— А зар данас да не пораним?

Она је стојала крај оца са наслоњеном главом на његово раме, а њезине очи, вечито мутне, мало су жмириле као да се предају сновима. Он је једном руком милује по коси, заусти нешто да каже али му речи застају у грлу које се по степену свезало. Очима је брзо трептао и једна суза поче се лако кобрљати низ лице док се није изгубила у чупавим брковима.

— Ја сам, тато, једва чекала да дође овај дан.

Он седе и узеде табакеру, али се у часу диже, окрете се од ње, нервозно савије цигарету, упали је и почне халапљиво пушити.

— Одкад нисмо славили! Ми смо се сваке године надали, да ћемо прославити славу као пре, али... хвала Богу и тај дан дође...

Он се исправи и рече загушеним гласом:

— Хвала, господу Богу, и тај дан је дошао...

А док је тај дан дошао требале су да прођу пуне четири године. Он је пре тога био благајник у пошти и том приликом му се десила једна несрећа, која се може десити сваком смртном човеку који има посла с новцем и — рђавим људима. Тек што је саградио кућу наместио је врло удобно и почео живети онако како то доликује једном чиновнику, закуца несрећа на врата. Једнога дана дођу у његово одељење људи, који се очевидно нису слагали са његовим начином живота, запечате његову касу и — он четири године није славио:

*

Напољу су падале крупне пахуљице снега она је дошла до једног прозора и загребат окно.

— Свети Никола с белом брадом. Ах, када се сетим како смо мајка и ја тај дан пређе проводиле! седнемо у један буџак, па плачемо и наричемо и мислимо шта ли ти у томе тренутку радиш — тамо. А када се сите наплачемо, ми станемо крај овог прозора и кроз завесе гледамо ко долази код господин Ђоке. Долазе све сама господа са бундама и госпође са финим и скупоценим крагнама — као пређе код нас.

Он је стојао крај ње, завијао је цигарету, за цигаретом, пушио је и занесен је гледао кроз залеђено окно, као да је кроз њ гледао у какав мали тајанствени свет.

— Али данас ћемо и ми имати много гостију, доћи ће све оно што је отмено, богато и господско, као пре, кад ти ниси био — тамо. Је ли, тато, да ће доћи?

Он ју је миловао по глави, саже се и пољуби је. А када је она опет, готово дечијим гласом, поновила то питање, он јој рече да је једва чула:

— Јесте, сине.

— Доћи ће и господин Мита. Он је сада, кажу, начелник у министарству. Доћи ће и господин Паја и он је сада велика зверка кажу, да је ађутант код министра. И госпођа Максимовићка ће доћи. Ах, тато, што ја волим ту даму. Веома је отмена, па увек шик и после ње увек цела кућа мирише на љубичице. Она пре није долазила, све је по нешто спречи, био је господин Света болестан. А, јест он је сад секретар у Паризу, Имаћемо ми гостију, те још какових.

Он је ћутао, занесено је пушио и грицкао је бркове.

— Је ли, тато, да ли да метнем кецељу?... Зар ме ти не слушаш?... Да ли да метнем кецељу?

— А? Шта кажеш?... Кецељу?... Па не знам...

— Ја више нисам мала.

— Е па, онда не мој да је метнеш.

Мало после она се окрете и оде. Он је извесно време стајао крај прозора, утонуо у мисли и несвесно пуши. После је опет шетао по соби горе и доле. С времена на време застане, метне муштиклу на преврнуту футролу на столу, дотера мало герок, подигне главу и упре поглед у врата. Затим климне два три пута главом, уздахне болно и опет шета горе доле, горе доле. И он је тако шетао цело пре подне, пушећи и непрестано очекујући да се отворе врата. Дошло је време да се седне за сто. Он је ћутао, нагао се над сто и једва је гутао залогај за залогајем. Његова Лена је гледала у њега, сузе јој се заврте у очима и онда изиђе из собе, да метне које дрво у пећ, како не би у сали било хладно када дођу гости.

— Данас има грдно много слава. Ко ти данас све не слави? Не може свет да стигне на све стране до подне. Одморили смо се цело пре подне, али тај одмор ће нам пред вече пресести. Гости најрадије долазе пред вече. Је ли, тато?

— Јесте, сине.

Тек што су устали од стола, на вратима се зачуло тихо, готово плашљиво куцање. Ћерка ђипи са својег седишта и радосно полети вратима.

— Ево, је л' ја кажем?.. Слободно!...

У собу уђе омален човек, са избледелим капутом, згњеченим шеширом, расцветаним панталонама преко разгажених и закрпљених ципела и са једном новом башликом о врату. Очи су му биле вечито сузне и врскао је када је говорио.

— Добар дан и срећна слава!

Девојка је била пренеражена. Једно га време гледала разрогачених очију, а затим напући уста слегне раменима, окрете се и оде.

— Хвала, хвала, Стојане, 'оди, 'оди.

И домаћин се пољуби са омаленим човеком, који је некада био послужитељ у пошти, када је он био благајник.

— Па како, како?

— Па како да кажем? Да је добро није... Као велим хајде да одем до господин Мите. Знате, ја нисам заборавио да ви славите. Ја сам сваке године долазио, овај, и кад ви... нисте били овде...

— Хвала, хвала, Стојане, седи, човече...

Он је плашљиво сео. На коленима је држао шешир и непрестано га гњечио. Ноге, односно ципеле је подвукао под столицу, као да се је стидео њихових закрпа.

*

Сутон је почео да се хвата. По улицама су већ биле запаљене електричне сијалице према којима је снег светлуцкао. С времена на време projуре саонице и њихови се прапорци постепено губе у завејаној долини. Девојка унесе велику лампу и метне је на сто. Отац је шетао по соби и непрестано је пушио. Његова жена је села у један кут собе, прекрстила руке преко трбуха, глава јој пала на једно раме и укоченим погледом гледа у под. Ћерка је села за сто, игра се чипком од застирача, а очи јој сузне:

— Зашто, Зашто неће нико да дође?

У томе часу зазвонише прапорци са неких саоница. Саонице стадоше, а звонца по некад тупо зазвоне када коњи махну главама. Они поскакаше и један тренутак су стајали као да су од камена. Ћерка дотрчи до прозоре. Мало затим рече пригушеним гласом у који је унела сав свој бол:

— Код господин Ђоке.

Он је остао сам у соби. Извесно време је шетао тамо и амо. На једном стаде пред прозор, рече једну страховиту псовку, подиже песнице у вис и узмахивао их је према суседној кући. Затим дође до воштанице и гневно је угаси. И док ју је он гасио из побочне собе је стизало очајно јецање...

Пера С. Талетов.

КРАЈ ПОТОКА

— Шилер —

Крај потока младо момче
Венац плете — ком би дао? —
Гледећ' како талас носи
Цвет у воду што је пао...
Тако — рече — и мој живот
Време носи и односи,
И пролази младост моја,
Док је смрт не покоси.

Зашто венем, зашто тужим
Кад се живот истом буди?
Кад нам стижу тице, цвеће,
Што се хладе моје груди?
Наоколо све се диже
И загрева новим дахом
Мене само туга блажи
Смрт весели својим махом.

Ничег жељу, не треба ми
Што нам нови живот носи —
Једно само: једну желим
За њом око сузу роси.
Ја јој пружам своје руке,
Лику што ми снове чара,
Ал' не могу загрлит' је.
Смирит' срце сред невра.

дворова сињи својих
остави шумно жиће.
д мене те чека цвеће,
љубави слатко пиће.
оток о њој жубор сније,
лежу се песме чара,
ај да љубав себи престо
колиби овој ствара...

* * *

Проза живота

Био је то један од суморних јесенских дана када је само киша падала. Стајао сам дуго поред прозора и гледао мокре кровове суседних кућа и слушао пад капљица, које су се слевале низ олук у канал. А око мене, у полумрачној соби све је било у нереду. Тамо у једном углу на старом орману разбацане су књижурине покривене дебелим слојем прашине. Са жутих зидова гледа кроз прашину на мене Цар Јосиф у красно извезеној долами и као да ме пита: Јесам ли ја цар кад сам овако у прашини? Поред цар Јосифа, у похабаном оквиру без стакла отегла се дуга пратња свих животиња које у највећој жалости испраћају до вечне куће свог највећег пријатеља — ловца; До ње пак гледа у мене оштро полицијско око покојног мужа моје газдарице и као да ме пита „По ком параграфу седиш ти у мојој кући?“ У углу на источној страни стојала је место иконе њена слика. Плаве сањалачке очи упрла право у мене и моли ме да не мислим више на прошле дане.

А на пољу је све било ладније и суморније. Ситна киша падала је и квасила окна прозора поред кога стајах и ситно роморење беше као добро дошло да се позабаве моје мисли.

Малене капи удараху брже и јаче и зачас окно необрисано старо беше опрано ситним капљицама јесенске кише. Ко зна да није кише да л' би сад и било чисто?

А после ударци беху све слабији и слабији и место монотоног пуцкарања гледао сам како излази прошлост моја.

...Стајали смо поред прозора, дан беше исто овакав као данас. Слушали смо говор који требасмо разумети; гледасмо живот око нас и ако га не разумесмо. Киша је лила и голила дрвеће у башти а ветар кидао гранчице голих младица. Очи наше беху упрте у натмурено небо и хватасмо несвесно погледом милијуне ситних капљица чији тајанствени говор не сватисмо. Студен је била већа и ми инстинктивно затворисмо прозор. Погледасмо се и не видесмо у очима нашим ништа до таму умор и плач. И растали смо чисто онако као и што смо се састали....

А на улици се мрак све већ хваташе.

Поред мог прозора прође некакав деран, звиждуће каквуокачку песмицу док исцепана ципеле пуне воде шмрко и лупкарају по калдрми у мрачини.

[illegible] занатлије са дебелим рукама и жутим лицем; [illegible] под заклоном старог кишобрана премишљајући ваљда [illegible] вечери, деци, топлој соби [illegible] овцу.

Пролази млада нева, задигла своју дугу сукњу коју је [illegible] них дана први пут обукла, смешка се на свет и свет њу. Пролазе мадоне у кра[illegible]руцама; вриште вранци, пршти калдрма под њиним ногама а моји се прозори силно тресу.

Сви журе: и шегрт и занатлије и млада нева и велике мадоне. Сви они знају циљ свога пута ове кишне вечери.

А мрак је бивао све гушћи и гушћи. Престале су кишне капљице да концертују по мојим прозорима — киша се утишала — само су капљице с крова с времена на време изводиле монотону своју песму: цак!... цак!... цак-цак!... цак!... цак!...

И тако сам седео поред затвореног прозора, гледао у помрчину и слушао ту монотону песмицу не мислећи ништа. Очекивао сам кад ће да се чује јачи звук „цак“, кад слабији „цак-цак“.

Све око мене ради. Све. Само ја седим и не радим ништа. Чим се сване мислим: да ли ће бити за доручак милих-брот или земичке; после подне гледам по соби ствари и мислим да ли ће се газдарица сетити 'да треба ослободити цар Јосифа прашине и да избрише дебео слој прашине са одавно отворених књига на старом орману. Да ли сам зато само створен? — питао сам се често. Да ли се мој живот састоји само у легању у кревет, дизању изјутра из кревета, гледању кроз прозор, седењу у канцеларији гледећи непрестано хладан кип Наполеонов?

Хе, некада!... Улицом су пролазила кола; лупнух на прозор да стану. Нисам знао у први мах зашто сам их зауставио. Навукох брзо оно одела што ми беше најближе у орману и излетим на улицу.

— Терај! викнем завалив се на исцепаним седиштима. Старац — кочијаш избуљи сиве очи као у мачка, подиже веђе и рапавим гласом упита:

— А где, молићемо?

— Где год хоћеш.

Он ме погледа разрогачено, натуче велику шубару на очи и кола јурнуше по неравној калдрми у — мрак.

.....Прођосмо кроз кратку мрачну улицу у којој станују готово само радници. Ни у једној кући не беше светлости, само из кратких оџака куљаху густи колутови загушљивог — угаљског дима. А кола јурнуше после дугом, светлом улицом. Из сваке куће избијала је бледа електрична светлост и кроз танке завесе виделе су се розноврсне фигуре, весела лица учасника и учасница жура који, у нежном загрљају заносног валса, пролећу дуж сале...

Пролазе гранати багремови, куће велике и мале, пршти калдрма док ситне капи кише која је опет почела, роморе по разбијеном окну из разглављеним вратима, и кроз ту пукотину прскају ме разбивене капи по лицу.

Нисам ни мислио где ме кола носе. А и што ће ми то да знам? Главно је да се возим кроз мрачне и осветљене улице; да посматрам дрвеће; жандарме; да посматрам у близини лампе како пада... сипи киша; да посматрам вијугање дима изнад оџака; да гледам у мрачну даљину у којој трепере сијалице; да слушам како клепеће десни точак и да мислим: да ли ће још много моћи издржати у вожењу...

Из далека, кроз клепетање кола, долазили су звуци музике. Нисам разумевао шта се свира. После као да смо ишли право тамо, звуци су постајали јаснији и јаснији док на послетку не избише јасни звуци једног Штраусовог марша...

— А...а...а... оћете л' сићи? — јави се мокра шубара и бела брада старог кочијаша.

— Где смо?

— .....

— Нећу.

Мокре шубаре и беле браде нестаде, разбијени се прозор затвори, пуче бич изнад моје главе и кола јурнуше понова. Навалих се понова док су звуци заносног марша ишчезавали.

...„Ту сам је први пут вивидео — мислио сам гледајући влажни тротоар. Први пут је видех и први пут утонух у њене плаве сањалачке очи. Она као да је опазила — оне то увек опазе — да сам очаран њеном лепотом и враголасто је бацала своја два плава ока. И ту смо се после чешће виђали. И упознали смо се шаблонским начином: она је испустила мараму погледавши у мене кокетно; ја сам онда устао журно, оборио своју столицу, дохватио мирисно парче свиле и — упознао се.“

...Понова сам гледао кроз влажан прозор осветљене и мрачне куће; понова гледао жандарме, слушкиње, кишу како сипи, сијалице како жмиркају у мрачној даљини; понова се извалих на похабано седиште и настаде стара укоченост у мислима. Гледао сам све шта се око мене збива без икаквог другог утиска.

Желео сам непрестано да се возам, да гледам куће, дрвеће, људе, влажну калдрму, да слушам цврчање десног точка и да мислим да ли ће још дуго моћи издржати у вожњи...

— А...а...а... оћете л' сићи? јави се мокра шубара и бела брада старог кочијаша.

— Где смо?

— .....

— Нећу, нећу. Даље вози!

Сигурно се сиве мачије очи разрогачише — нисам их видео. Само мокра шубара и бела брада старог кочијаша остадоше дуже на прозору. А када се немарно извалих на оба седишта из дуге старчеве гуње извирише руке и лупише љутито у прозор. После пуче бич и кола се у касу управише у мрачну ноћ.

„Ту сам је први пут пољубио и ту ме је први пут преварила. Била је у белој одећи, са голим вратом, кога стезаше златан ланчић амајлије. Целе вечери припијала се уза ме; говорила ми како је сретна, како ће ме увек, увек волети. причала ми о свиленим тракама; о зеленим венцима; сјајним тоалетама; позоришту; о љубави, па опет о сјајним тоалетама и опет о љубави.., И никако се нисмо раздвајали. Када је спустих на столицу, после валса, рече да би желела мало свежег ваздуха јер јој је тешко. А када се нађосмо сами у полумрачном трему насмеја се гласно и пружи ми кокетно вреле усне.

— Изволте,. јави се мокра шубара и бела брада старог кочијаша.

— Где смо?

— Ваш стан, молићемо?

— Даље од мог стана! Даље вози!...

— Молићемо, а где? дрекну старац а врео и смрдљив задах шину ме по лицу.

Ћутао сам. Мислио сам где ћу, управо нисам ни мислио о том.

Старац подиже шубару:

— Ако је по вољи, молићемо? —и сину му сиво око.

— Вози! и навалих се.

Кола у галопу јурнуше. За часак напустисмо осветљене улице. Уђосмо у неки мрачан сокачић, изађосмо после из њега и онда чујем како старац кочи онај точак што је много клепетао, како зауставља коње, јер је било низбрдица. После га, сишав доле, откочи он понова затандрча по пустом и кривом сокачету....

Било је 6 сати у јутру. Газдарица устала већ и пита ме запрепашћено: где сам целе ноћи. Ништа јој не одговорих, насмејах се и пружих сав малаксао, од дувана и вина на кревет запевав: „Еј Зулејко, еј младости дивна слико...“

Д.

Војводи Стевану Книћанину*)

— Приликом битке код Србобрана 1849. —

Томашевац Тебе слави —
Панчево у звезде диже,
Војеводство Твојој глави
Од захвала вјенце ниже —
Душмани Те с' љуто боје
Срби хвале песме поје —
И кад свак Ти тако годи
Ја се чудим ко Те роди! —

Ст. Владислав Каћански

Позоришне ситнице

Божићни репертоар Браниног Позоришта

I. дан: дневна представа, од 10 тачака, са комадом: „стрељан из топа“. **Вечерња**: програм од 20 тачака, са комадима: „врућ шамар“ — „пољубац“ и „мртвачко коло“.

II. дан: дневна представа од 10 тачака, са комадом: „Моша комита“. **Вечерња**: програм од 20 тачака, са комадима: „муж на зајам“ — „у лудници“ и „Артиљерија Рустикана“.

III. дан — програм биће објављен трећега дана.

Дневне представе почињу у пола три по подне, а улазница је само пола динара. Вечерње почињу у вече у 9 часова.

ИЗ ЦИГАНСКОГ ЖИВОТА

Сведок

У селу С...., округа смедеревског, позна један сељак код једног циганина своју пушку, која му је на три године раније украдена. За ту крађу оптужи општинском суду лопова. Суд позове и притегне цигу. Цига се брани и позива на сведоке, који ће доказати, да му је та пушка од оца остала. Разуме се да су и сведоци лагали у корист оптуженога. Председник подвикне једном сведоку:

— А што лажеш бре! Од куд знаш да је ова пушка овог лопова?

— Ама господин кмете жив ми ти, *ја знам ту пушку кад је била пиштољ*!

*

Брз коњ

Довео циганин на вашар да прода једно маторо кљусе, коме је подшишао реп и гриву а зубе турпијом састругао, те да купца превари како је коњ млад.

Ступа у погодбу са једним сељаком, па никако да се погоде. Цига купцу доказује, како је коњ здрав, млад и најбржи на свету и да таквог коња нема ни турски цар; па се онда окрене једном од присутних цигана:

— А, бре брате, а што ти бар не кажеш, какав је и шта вреди овај парип?

— А, 'оће! 'оћеш да ти фалим коња, а јуче си на њему 'уватио зеца, па ми ниси ни парче хтео да даш, већ си свог зеца сам појео. Пресело ти да Бог да!

*

А син?

Један циганин пређе из мухамеданске у православну веру. Попа да би га начинио што бољим хришћанином, позва цигу кући, па се пред њим прекрсти, говорећи гласно: „во имја оца, и сина, и свјатаго духа, — Амин“. Ако научиш да се овако као ја крстиш, а ти дођи сутра па ћу ти дати џак брашна.

Сутра дан дође цига попиној кући да положи испит, а са собом поведе и сина, који понесе и џак за брашно.

Попа пусти старог циганина у собу а син остане у кујни.

— Је си ли научио да се крстиш?

— Јесам.

— Па дела прекрсти се.

Цига одпоче: „во имја оца и свјатаго духа. Амин“.

— А камо ти син?

— Па ено га у кујни са џаком те да понесе брашно!

---

*) Јоште непубликована песма.

ПАЖЊА!

Својим читаоцима „Правда“ спрема од Нове Године ванредно задовољство у саопштењу нових, јединствено занимљивих и важних догађаја из политичкога живота у нас.

На *нову годину почиње излазити у „Правди“*

Албум сензација

Одатле ће читаоци сазнати новости од највеће сензације.

Ко хоће да сазна:

Зашто наш устав није потписан?

Ко хоће да чује шта мисли:

Кнегиња Јулија о 29. мају.

Ко жели да сазна шта је службено било спремљено за:

Причест српске војске у очи прелаза границе 1903. год.

Кога интересује да види каква изгледа:

Хаљина једне ђенералице у очи 29. маја.

Ко хоће да сазна каква је:

Судбина последњег Обреновића у Русији.

Ко има срца да чује глас:

Из Гургусовачке Куле.

Ко је рад да сазна каква је била:

Кнегиња Персида по записима намесника Блазнавца

Тај нека чита:

Албум сензација

који почиње излазити у „Правди“ *на Нов* *одину 1907.*

Поменути и многи други написи највећега су интереса за све живо у Србији. Свака ствар обрађена језгровито и кратко: *један напис изл* *је свега у три броја*, што се може на душак прочит *„Правду“ од Нове*

Зато: *обратите сву пажњу*

Године.

Настас Антоновић

председ. Касац. Суда у пензији, неће ове године славити због жалости у породици.

Стеван Ј. Гудовић

окруж. начел. у пензији

спречен болешћу, не може примати посете о својој слави **Св. Стевану.** 1—2

„Њу-Јорку“

Живот Ос гуравајућем Друштву

Београд.

Поштовани г. директоре,

Покојни Тодор Маринковић бивши кафеџија из Вел. Градишта, био је осигуран код вашег друштва у корист своје деце.

По смрти његовој ми смо се као стараоци масе обратили вами као заступнику тога друштва, за Краљевину Србију и ви сте нам се саветом и делом одазвали најкулантније, те смо после предаје последњег документа у најкраћем року весма пријатно изненађени били кад сте нам јавили, да је ваша Главна Дирекција у Паризу ликвидовала полицу.

Примивши износ осигуране суме по полици и све до смрти пок. Тодора Маринковића уплаћене премије, употребљујемо ову прилику да вам се са највећом захвалношћу одужимо на вашу предусретљивост, брзој и тачној исплати, дозвољавамо вам да ово наше писмо употребите како ви за сходно нађете.

5. децембра, 1906. г.
Вел. Градиште.

С поштовањем
Стараоци масе
Петар Ђ. Стојадиновић
Петар Михајловић

ЗА ВАШЕ ЗДРАВЉЕ

купујте

ВИНО „НЕГОТИНАЦ“

одликовано на последњој изложби Српског Пољопривредног Друштва.

Вино је природно, чисто и добро очувано а цене врло умерене.

Продаје се у флашама од литра па на више.

нез Михајлова ул. бр. 8.

-10 **Никола Димић.**

СВЕЖЕГ „Бутера“

ЗА МЕШЕЊЕ

1 кгр. Дин. 3·50 препоручује *Урањене и очишћене живине* 1 Кг. 0·90 п. д.

Прасад очишћена сисанчад од 3 до 7 кила врло економно за наступајуће празнике.

РАДЊА

Душана Тодоровића

КР. СРП. ДВОР. ЛИФЕРАНТА

Теразије.

Природно вино

Смедеревско и Врањско, које смо сами цедили одночели смо точити.

Нарочито препоручујемо старо црно и бело **Једренско вино у флашама.**

Једну партију црнога вина продајемо за празнике спуштеном ценом од 0·50 дин. литар.

Браћа М. Димитријевић

„Грантовац“ — *„Жагубица“*
Његушева ул. 59. Ратарска ул. 117.

Ново — Ново

Изашла је данас *нова књига*

ТАСИНОГ ДНЕВНИКА

друга свеска, са овим интересантним садржајем:

Отац и син. — Сељачки сеир. — Краљ и официри. — У министарству. — Официрска завера. — Једна дужност. — Из бележнице.

Прва свеска *Тасиног Дневника* штампана је у *2.000* примерака и продата је сва за 15 дана.

Цена је овој књизи **1·50 дин.**

Продавцима и ревизорима новина 33⅓ рабата. Ко новац у напред пошаље добије књигу о нашем трошку.

КЊИЖАРА ГЕЦЕ КОНА

Београд 34. Кнез Михајлова 34.

АДВОКАТ

МИХАИЛО МАРЈАНОВИЋ

са канцеларијом и станом Чика Љубина улица број 13.

Телефон бр. 483. 12—20

СТЕЧАЈ

Задрузи за Подизање Зграда у Београду потребан је један инжењер, који ће руководити стручним пословима на грађењу железничке пруге Параћин — Д. Мутница.

Плата је 6000—8000 динара годишње са процентуалним учешћем у заради.

Јавити се до 15. јануара 1907. год.

УПРАВА
Задруге за Подизање Зграда.

1—5

МАРКО БАРУХ

МЕЊАЧ

Овлашћени Продавац Лозова Краљ. Српске Држав. Класне Лутрије.

И за ово коло срећака класне лутрије позива своје поштоване купце, пријатеље и познанике, да код њега изволу куповати Срећке Класне Лутрије **за 33 кола, којих је прво вучање**

10. Јаннуара 1907.

Уједно им јавља, да је у прошлом колу био срећан, да су сви главнији згодици пали на срећке продате из његове колектуре.

Према томе купци срећака могу лако и у овом колу бити сретни, те да их и у будуће прати срећа, и да добију веће згодитке. Цена срећкама је: цела 24; ½ 12 ¼ 6 ⅛ 3 дин.

Поруџбине се извршују најтачније и најбрже.

Надам се, да ће ме п. публика удостојити својим поверењем.

С поштовањем
Марко Барух
овлашћени продавац срећама
Београд — Кнез Мих. ул.

1—6

БРАКОЛОМНИЦА

Први дан Божића почиње у „БЕОГРАДСКИМ НОВИНАМА“ излазити нов кривични роман БРАКОЛОМНИЦА од *Отона Дорна.* **Роман описује дворски живот и сплетке камариле, ванредно је занимљив, и тако је духовито написан, да ће га свако у сласт читати.**

☛ **На Божић читај „Београдске Новине“** ☚

Техничка канцеларија

Данила Јовановића

ЧИКА ЉУБИНА УЛ. БР. II.

Израђује планове, за Управу Фондова, за нове грађевине, премере имања и т. д.

Шаље техничко лице по Србији.

1—3

ГОСТИОНИЦА „АЛБАНЕЗ“

Имам једну партију

ВИНА ЧИСТОГ

које ћу за божићне Празнике да продајем по

● ● **0.40 дин. Литар** ● ●

О каквоћи вина нека се публика сама увери.

С поштовањем **Албанез.**

ГОСТИОНИЦА „АЛБАНЕЗ“

НАЈФИНИЈИ ЗЕЈТИН

Барабанс из Нице

Продајем литар 2·80 динара

Да је овај зејтин фини, и да у себи не садржи Сезамовог, Котоновог и Лардовог уља (зејтина) тврди анализа хемичара Држ. Лабараторије Главне Београдске Царинарнице број 21585 од 16. дец. т. год.

С поштовањем
ПЕТАР КРАЈИНОВИЋ трг.
код „Личанина“ Београд — Палилула.

4—5

Својој доброј и никад незаборављеној

† Марији Љ. Узун-Мирковића

даваће ожалошћена породица шестомесечни помен у четвртак 28-ог у 10 часова пре подне у цркви Св. Николе на Новом Гробљу.

Моле се пријатељи и сродници да изволе присуствовати овом тужном помену. 1—2

Са тешким болом у души јављамо нашим сродницима пријатељима и познаницима, да смо за навек изгубили нашу милу и непрежаљену

† Јелисавету — Вету

која је после једномесечног тешког боловања испустила своју племениту душу 8. децембра ове године у најбољем добу живота у 38 ој години старости, оставивши нас усамљене и уцвељене да за њом до животно тугујемо.

Тело миле нам покојнице, по извршеном опелу у Вознесенској цркви пренето је у Неготин, месту њеног рођења где је 12-ог текућег месеца у породичној гробницу сарањено.

Овом приликом осећамо се дужни, да у име наше и миле нам покојнице изјавимо топлу благодарност: Г-ђи М. В. Арачића пуковника, г-ђи Милици П. Бошковића ђенерала, г-ђи Христини Т. Дамјановића војеног капетана, г-ђи Перси М. Банковића рентијера и г-ђи Ристосији С. Љечића бив. пуковника, — које су дано ноћно милу нам покојницу неговале, чувале, све услуге чиниле и понудама је обасипале; г ђи Адели С. Сибера бив. лекара, која је покојницу у болести чувала, по смрти окупала и опремила.

Захвалност смо дужни и зету г. мајору Панти К. Грујићу, који је не пожалив труда и трошка два пута из Крушевца долазио, те се и нама и покојници за време боловања и спровода одавде до Параћина на помоћи нашао, захвалност нашу дугујемо и г. Сави Поповићу начелнику у пенсији, нашем зету односно течи, који је нашу и његову милу Вету без обзира на његову старост дано-ноћно обилазио и у болести родитељским саветима тешио и ободравао, и својим физичким напрезањем па и новчано у помоћ притекао да покојницу до њене вечне куће отпратимо.

Благодаримо свима рођацима, пријатељима и познаницима, који су милу нам Вету у болести обилазили и тешили је; хвала нека је свима, који нам милу покојницу при спроводу у Београд на опело и до железничке станице испратише.

Тако исто захваљујемо се господину мајору Добросаву М. Павловићу на труду и услузи око припреме кола за пренос покојнице од Параћина до Неготине.

Много благодаримо нашем зету, односно пашеногу г. Анђелу Поповићу трг. из Неготине, који је оставив свој трговачки посао и непожалив труда настао, да се гробница за покојницу озида и припреми све за дочек и спровод до гробља.

Много благодаримо г. г. официрима неготинског гарнизона, чиновништву свију струка и грађанству обојега пола; госпођама и госпођицама Одбора Неготинске Женске Подружине и радeничке школе, и свима пријатељима, познаницима из околине Неготина, који се у овако огромном броју слегоше, да нашу милу покојницу а своју врлу грађанку дочекају и до вечне куће испрате.

Господина Гаврила Милошевића, ђакона неготинске цркве молимо, да прими нашу топлу благодарност, што је у име Цркве опростио са покојницом на гробљу утешним и поучним говором и тиме нам у неколико тугу ублажио.

Благодаримо и свима, који нам и путем телеграма и писмима своје саучешће и утехе изјавише.

Нека је још једном свима: наша велика благодарност и са рањеног срца вечита захвалност.

Београд — Неготин.

ОЖАЛОШЋЕНИ И НЕУТЕШНИ:

Мати: **Катарина М. Корноделовићка;** супруг: **Ант. С. Недељковић** пешад. капетан I кл.

1—3

„Правда“ излази сваки дан. — Претплата је за Србиј годину 16 дин. за пола године 8 за четврт год. 4 месечно 1·50 дин. За иностранство: за годину 32 динар пола године 16 дин. за четврт године 8 дин. — Ст штва налази се у Чика Љубиној бр. 7. — Власник за клуб „Напредак“ и главни уредник *Јова Адам*

„Бранко Радич Штампарија Гавр. Давидовића мп. Вржинч ул. бр.

Одговорни уредник Боривоје Грегевић